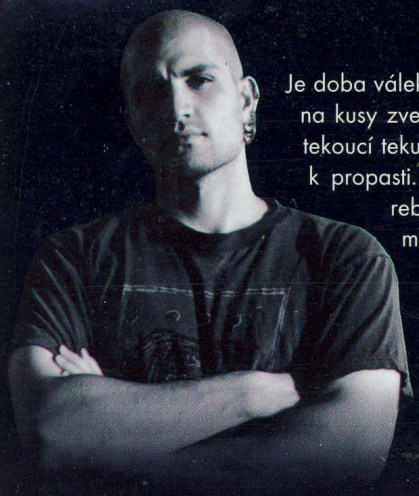
CHINA

MIÉVILLE

ŽELEZNÁ RADA

Je doba válek a revolucí, konfliktů a intrik. Nový Krobuzon je trhán na kusy zvenčí i zevnitř. Válka s Tešem, přízračným městem Líně tekoucí tekutiny, a povstání na ulicích a v domech strhává město k propasti. Mystická maskovaná postava podněcuje podivnou rebélii, zatímco se zrada a násilí líhnou na nečekaných místech.

Ze zoufalství opouští malá skupina renegátů město a vydává se napříč podivným a cizím kontinentem, hledajíc poslední naději - Železnou radu.

V krvi a násilí nejnebezpečnějšího času Nového Krobuzonu se stává legendou. Nadchází čas Železné rady...

Stejně jako v předchozích dvou česky vydaných románech z prostředí Bas-lagu ukazuje China Miéville v *Železné radě* důvod, proč je po právu považován za jednoho z největších současných spisovatelů žánru sf. Nová kniha nám přináší další nové stránky Bas-lagu a zároveň neotřelý pohled na sociální napětí a vzpoury. Miéville své čtenáře a fanoušky rozhodně ani tentokrát nezklamal.

„Ve svém vizionářském díle Miéville s božskou plodností vytváří cheprijky s hmyzími hlavami, rukodlacké parazity, kteří se zmocňují svých hostitelů a poskytují jim nadpřirozené schopnosti, přilby, které člověku umožňují narušovat strukturu prostoru, golemy nejen z hlíny a ze vzduchu, pazjevy, hruníky a borinače, mnichy, kteří při každé poradě se svým božstvem musí ztratit něco ze své podstaty a v neposlední řadě i zlověstnou Kakotopickou skvrnu, kde trhlinou v realitě pronikly do našeho světa mutantní síly. Miévillův Nový Krobuzon je v bezpočtu ohledů nevypletou zahradou nezemských rozkoší a *Železná rada* románem vášnivého přesvědčení i toho nejvyššího uměleckého mistrovství." MICHAEL DIRDA, WASHINGTON POST

Nezpochybnitelná velikost *Železné rady* má mnoho vrstev. Pokud jde o velikost v rámci fantastické literatury, Miéville umí využít nespoutanou fantaskní představivost k vylíčení lidského údělu... Umí rovněž nabídnout něco, co dokážou jen opravdoví velikáni: silnou charakterizaci skloubenou s epičností a velkolepými souboji. V *Železné radě* Miéville pokračuje v upevňování svého statutu coby Velké naděje, Budoucího velkého spisovatele. Spisovatel, o němž i za dlouhá léta budou lidé hovořit jedním dechem spolu s Mistry, jako jsou Gene Wolfe a Michael Moorcock. ROB BEDFORD, SFFWORLD

Železná rada je úžasná kniha. Je mnohovrstevnatá a hutná - a páni, jaký má tento chlapík zvyk používat slova, která jsem nikdy nečetla. Nejlepší je, že tam, kde je jen tak ledabyle utrousí, dávají dokonalý smysl. Když mi bylo pět, lidé mi kvůli stejným sklonům vyčítali, že jsem snědla čtyři slovníky - ale Miéville snědl nejen čtyři slovníky, ale nádavkem ještě nejméně dva tezaury. Když čtete jeho prózu (odhlédneme-li od všeho jiného), zároveň se i vzděláváte. Toto všechno může poněkud ztěžovat četbu nováčkům - ale nebojte se. Bez obav se do knihy ponořte. Ukrývá se v ní poklad. ALMA A. HROMICOVÁ, SF SITE

NEW WEIRD

CENA: 275,- Kč

ISBN 80-7193-196-9

9 788071 931966

NEW WEIRD

CHINA MIÉVILLE

ŽELEZNÁ RADA

Laser

Název originálu: **IRON COUNCIL**

Obálka: **Edward Miller**

Grafická úprava obálky: **Abstrakt**

Překlad: **Milan Žáček**

Redakce: **Helena Šebes**tová

Copyright ©2004 by China Miéville
All Rights Reserved
Copyright ©2005 for the Czech translation by M. Žáček
Copyright ©2005 for Cover by E. Miller
Copyright ©2005 for the Czech edition by Laser-books s. r. o.

ISBN 80–7193-196–9

Jemimě, mé sestře

Poděkování

Za veškerou pomoc s touto knihou jsem nesmírně vděčný Emmě Birchamové, Marku Bouldovi, Andrewu Butlerovi, Mic Cheethamové, Deanně Hoakové, Simonu Kavanaghovi, Peteru Laverymu, Claudii Lightfootové, Farah Mendelsohnové, Jemimě Miévillové, Gillian Redfearnové, Maxů Schaeferovi, Chrisu Schluepovi a Jesse Soodalterové. Obrovsky děkuji za odvedenou práci také Nicku Mamatasovi a Mehitobel Wilsonové a všem v nakladatelstvích Macmillan a Del Rey.

Ačkoli jsem jako vždy zavázán bezpočtu spisovatelům, za tuto knihu musím obzvláště poděkovat Williamu Durbinovi, Johnu Ehlemu, Jane Gaskellové, Zane Greyovi, Sembéne Ousmaneovi, Timu Powersovi, T. F. Powysovi a Franku Spearmanovi.

Postavte přenosné pojízdné *pomníky* na plošinách vlaků!
VELEMÍR CHLEBNIKOV, *Návrhy*

Za let minulých ženy a muži táhnou pustinou trať a vlečou s sebou dějiny. Jsou nehybní, bojovný křik jim křiví ústa. Jsou v divočině a v kamenných brázdách, v lesích, v křovinách, stínech budov. Neustále se blíží.

A za let dávno minulých se někdo postaví na kloub žuly, zaťatou horskou pěst. Stromy pokrývají vrchol, jako by se na něm usadila pěna lesa. Stojí nad zeleným světem, zatímco vzduch pod ním se hemží zvířenou s křídly a drsnou kůží, která mu nevěnuje žádnou pozornost.

Nahoru se za sloupy batolitu vine cesta, kterou vytvořil a k níž přiléhají tábořiště z plachtoviny. Jsou tam lidé a oheň, malý vykleštěný bratranec ohnivých záplav, které zúrodňují lesní terén.

Odloučený muž stojí ve větru, který navždy zmrazí tento starý okamžik, zatímco se mu ve vousech chladem sráží dech. Dívá se na rtuť líně se pohybující ve skle, barometr a šňůru označenou palci. Určí svou polohu i polohu mužů doprovázejících ho nad pupkem světa, v horském podzimu.

Stoupají vzhůru. Zástupy mužů kolísají před přitažlivostí, visí s pevně utaženými uzly v závětří silikátových stěn a koutů. Coby sluhové své výstroje si přes celý svět nesou mosazné, dřevěné a skleněné haraburdí jako hloupí nabobové.

Odloučený muž vdechuje dávno minulý okamžik, poslouchá kašel horské zvěře, tlukot pošťuchujících se stromů. Ve stržích spouští olovnice, aby je ukáznil a poznal, označil, opoznámkoval si kresby, a když poznává parametry peneplénu či otevřených prohlubenin, sousedících kaňonů, potoků, řek a kapradinami pocuchaných pamp, činí je krásnými. Tam, kde spoutává borovice či jasany a poznamenává si poloměr zatáčky, musí se krajině kořit.

Zima udolá šest jeho mužů a zanechá je bílé a ztuhlé v provizorních hrobech. Pirolety smáčejí výpravu v krvi a medvědi a

tenebry decimují její řady a zlomení a plačící muži se ztrácejí ve tmě a muly padají a výkopy se nedaří a dochází k utonutím a objevují se nedůvěřivě vraždící domorodci, ale to jsou všechno jiné okamžiky. V této době dávno minulé stojí muž nad stromy. Na západě mu cestu zahrazují hory, ale v tomto okamžiku ho čekají ještě dlouhé míle.

Promlouvá k němu pouze vítr, on však ví, že jeho jméno je vyslovováno urážlivě i uctivě. Zanechává za sebou rozmíšky. Na zastavěných kopcích jeho města jeho snahy rozdělují rodiny. Někteří tvrdí, že hovoří za bohy a že je pyšný. Je vředem na tváři světa a jeho plány a trasa jsou obludné.

Muž se dívá, jak se noc kolonizuje. (Od tohoto okamžiku uplynula dlouhá doba.) Dívá se na spršky stínů, a než zaslechne plechový třeskot z ležení svých večeřících mužů nebo ucítí vůni upečené skalní havětí, kterou s nimi pojí, je tu jen on a hora a noc a jeho knihy s vyobrazeními všeho, co spatřil, a s mírami těchto nezaujatých výšin, a jeho potřeba.

Usmívá se, nikoli prohnaně, ani spokojeně, ani jistě, ale radostně, poněvadž ví, že jeho plány jsou posvátné.

Část první

Úskalí

Kapitola první

Muž utíká. Razí si cestu tenkými stěnami z kůry a listí, bezúčelnými prostory Drsnolesa. Stromy se k němu tlačí.

Takto hluboko v lese jsou slyšet prapůvodní zvuky. Klenba se kolébá. Muž je obtěžkán a potí se nespatřeným sluncem. Snaží se sledovat stezku.

Těsně před soumrakem našel své místo. Neurčité hočijské pěšiny ho dovedly ke kotlině obehnané kořeny a zeminou smíšenou s kamením. Stromy se rozestoupily. Země byla podupaná a potřísněná spáleninou a krví. Muž si rozbalil tlumok a deku, několik knih a kusů oblečení. Mezi hlínu a stonožky uložil dobře zabalený a těžký předmět.

V Drsnolese byla zima. Muž si rozdělal oheň a v jeho bezprostřední blízkosti ho tma vyloučila ze svého středu, přesto do ní civěl, jako by mohl spatřit, že z ní něco vystoupí. Zvěř se přiblížila. Neustále bylo slyšet útržky zvuků – jako bronchitické vřeštění nočního ptáka nebo dech a loupání nějakého neviditelného dravce. Muž dával pozor. Měl pistoli a pušku a vždy nejméně jednu třímal v ruce.

Ve světle plamenů sledoval, jak plynou hodiny. Přemohl ho spánek a opět ho během krátkých chvilek odváděl pryč. Při každém probuzení se nadechoval, jako by se vynořil z vody. Byl zničený. Ve tváři se mu míhaly smutek a vztek.

„Půjdu tě najít," pravil.

Nevšiml si příchodu úsvitu, pouze toho, že čas opět poskočil a on dohlédl k okrajům mýtiny. Pohyboval se, jako by byl spleten z větviček, jako by do sebe vstřebal vlhký noční chlad. Žvýkal suché

maso, poslouchal šramocení lesa a procházel se prohlubní v lesní půdě.

Když konečně uslyšel hlasy, přitiskl se k břehu a vyhlédl mezi kmeny. Pěšinou plesnivějícího listí a popadaných větviček se blížili tři lidé. Muž je nespouštěl z očí, pušku pevně sevřenou v prstech. Jakmile se dovlekli do sytějších kuželů světla, zřetelně je rozeznal a spustil zbraň podél těla.

„Tady," zavolal. Trojice se pošetile přikrčila a začala po něm pátrat. Zvedl ruku nad okraj jámy.

Trojici tvořila žena a dva muži a měli na sobě oblečení, které se do Drsnolesa hodilo ještě méně než to jeho. Stanuli před ním v aréně a usmívali se. „Rubče." Tiskli si ruce a poplácávali ho po ramenou.

„Slyšel jsem vás na hony daleko. Co kdyby vás někdo sledoval? Kdo má ještě přijít?"

To nevěděli. „Dostali jsme tvůj vzkaz," řekl menší z mužů. Mluvil rychle a rozhlížel se kolem dokola. „Přišel jsem se podívat. Hádali jsme se. Ostatní říkali, vždyť víš, abysme nikam nechodili. Víš, co říkali."

„Jo, Dreji, říkali, že jsem blázen."

„Ne ty."

Nedívali se na něho. Žena se posadila, sukně se jí naplnila vzduchem. Rychle se úzkostně nadechovala. Okusovala si nehty.

„Děkuju vám. Za to, že jste přišli." Přikývli nebo Rubcův vděk odbyli pokrčením ramen; slova mu zněla divně a nepochyboval, že jim taky. Snažil se, aby nezněla sardonicky, jak to pro něho bylo typické. „Hodně to pro mě znamená."

Čekali v prohlubni, vyrývali symboly do hlíny nebo vyřezávali figurky ze suchého dřeva. Měli si toho tolik co říct.

„Řekli vám, abyste nikam nechodili?"

Žena, Elsie, odpověděla, že ne, ne tak úplně, neřekli to těmito slovy, ale Výbor Rubcovu výzvu odbyl. Zatímco hovořila, rychle na něho pohlédla. Muž přikývl, aniž se pustil do kritiky.

„Jste o tom přesvědčení?" zeptal se a nechtěl přijmout jejich povrchní přikyvování. „Probohy, jste o tom přesvědčení? Že se k Výboru otočíte zády? Jste to ochotní udělat? Kvůli němu? Musíme urazit pěknej kus cesty."

„V Drsnolese jsme už pár mil ušli," opáčil Pomeroy.

„Čekají nás jich ještě stovky. *Stovky*. Bude to kurevsky těžký. Zabere to spoustu času. A nemůžu slíbit, že se vrátíme."

Nemůžu slíbit, že se vrátíme.

Pomeroy na to: „Jenom mi ještě jednou řekni, že byl ten vzkaz pravdivej. Ještě jednou mi řekni, že odešel a kam odešel a proč.

Řekni mi, že je to pravda.“ Urostlý muž zamračeně čekal, a když Rubec krátce přikývl a zavřel oči, dodal: „Tak dobře.“

Potom přišli další. Napřed další žena, Ihona; a pak, než ji uvítali, zaslechli, jak něco těžkým krokem drtí větvičky, a z mlází se vynořil vodanoj. Přikrčil se do žabího podřepu typického pro svou rasu a pozvedl ruce s plovacími blánami. Seskočil ze břehu a celé tělo – hlava a trup jako jeden tlustý měch – se mu nárazem rozvlnilo. Fežhečrillen byl špinavý a unavený a jeho pohyby se do lesního terénu vůbec nehodily.

Byli jako na trní, nevěděli, jak dlouho mají čekat, jestli přijdou ještě další. Rubec se nepřestával ptát, jak se dozvěděli o jeho vzkazu. Uváděl je do rozpaků. Nechtěli se zamýšlet, proč se k němu rozhodli přidat: věděli, že se najde spousta lidí, kteří by to považovali za zradu.

„Bude nám vděčnej,“ řekl Rubec. „Je to divnej chlápek a je možný, že to na sobě nedá znát, ale bude to pro něj moc znamenat, jako to znamená pro mě.“

Po krátké pauze se ozvala Elsie: „To nemůžeš vědět. On nás o to nežádal, Rubče. Říkals, že jsi dostal nějakou zprávu. Když přijdeme, třeba ho naštveme.“

Rubec nemohl namítnout, že to tak není. Naopak řekl: „Nedovedu si ale představit, že byste odešli. Jsme tu možná stejně kvůli sobě jako kvůli němu.“

Začal jim líčit, co je může dál čekat, a kladl důraz na rizika. Vypadalo to, jako by je chtěl odradit, i když věděli, že nechce. Drej ho přesvědčoval rychlým a úzkostným hlasem. Ubezpečil Rubce, že tomu rozumí. Rubec chápal, že přesvědčuje sám sebe, a nic neříkal. Drej opakoval, že v tom má jasno.

„Měli bysme jít,“ ozvala se Elsie s příchodem odpoledne. „Nemůžeme čekat věčně. Jestli sem měl namířeno ještě někdo, je jasný, že se ztratil. Bude se muset vrátit do Výboru, činit se ve městě.“ Kdosi vyjekl a družina se otočila.

Z okraje prohlubně je sledoval hočijský jezdec, usazený na gallovi. Mohutný válečný kohout si čechral peří na hrudi a v podivném postoji zvedal jednu nohu s ostruhou. Hoči, malý a šlachovitý ježčí človíček, hladil svého svěřence po rudém hřebínku.

„Blíží se milice.“ Mluvil se silným a vrčivým přízvukem. „Blíží se dva muži od milice, tak minutku dvě.“ Naklonil se ve zdobném sedle a ptáka otočil.

Ten se pak takřka neslyšně – protože mu na dřevěných a kožených třmenech a ostruhách necinkal žádný kov – rozběhl vysokými dravými přískoky a zmizel v lese.

„To byl…?“

„Co…?“

„No to mě poser…“

Ale Rubce a jeho druhy utišil zvuk blížících se kroků. Rozhlédli se v nevyřčené panice. Na ukrývání už bylo pozdě.

Houbami porostlé pařezy překročila dvojice mužů. Měli na sobě tmavošedé miliční uniformy. Oba měli zrcadlový štít a u pasu jim volně visely těžkopádné pepřenky. Jakmile došli nad prohlubeň, zarazili se a zůstali nehybně stát; dívali se po mužích a ženách, kteří tu na ně čekali.

Následoval dlouhý okamžik, kdy se nikdo nehýbal, kdy probíhala zmatená a tichá porada – *jste, jsou, co, měli bysme, měli bysme…?* -, až někdo vypálil. Pak se ozvala smršť zvuků, výkřiků a rachocení výstřelů. Lidé padali k zemi. Rubec nedokázal sledovat, kdo je kde, a paralyzovala ho hrůza, že byl zasažen a ještě to nepocítil. Jakmile ohavná synkopace dozněla, povolil čelist.

Kdosi ječel *U všech bohů, au, vy zasraní bohové.* Byl to milicionář, který seděl vedle svého mrtvého kamaráda, krvácel z rány v břiše a pokoušel se před sebou udržet těžkou pistoli. Rubec zaslechl strohý svistot šípu, jako by někdo roztrhl kus látky, milicionář se se šípem v těle svalil na zem a přestal naříkat.

Následoval závan ticha, pak: „Do Drmola…“

„Jseš, jsou všichni…?“

„Dreji? Pomeroyi?“

Rubec si napřed myslel, že nebyl zasažen nikdo z jeho skupiny. Potom uviděl, jak je Drej bílý a jak si drží rameno a že se mu roztřesené ruce zalily krví.

„Do Drmolka, chlape.“ Rubec Dreje posadil *(Jsem v pořádku?* ptal se neustále drobný mužík.) Kulka mu utrhla sval. Rubec natrhal z Drejovy košile několik pásů a ty nejčistší mu uvázal kolem rány. Drej se bolestí vzpíral a Pomeroy a Fež ho museli držet. Během obvazování mu dali skousnout silnou větev.

„Dyť oni vás museli, kurva, sledovat, vy tupci.“ Rubec dával při práci průchod své zlosti. „Říkal jsem vám, abyste si dávali kurevskýho bacha…“

„Ale my ho *dávali*,“ zařval Pomeroy a zamáchal před Rubcovýma očima prstem.

„Nesledovali je.“ Znovu se objevil hoči, jeho kohout už kloval do země. „Oni hlídkují kolem jam. Jsi tady už dlouho, skoro den.“ Seskočil na zem a došel k okraji arény. „Jsi tady už příliš dlouho.“

Vycenil zuby v čenichu v jakémsi nesrozumitelném výrazu. Sice Rubcovi nesahal ani po hruď, ale byl samý sval a vykračoval si jako mnohem větší muž. U milicionářů se zastavil a začenichal. Muže, kterého zabil svým šípem, posadil a začal mu střelu vtlačovat do těla.

„Když se nevrátí, pošlou další,“ řekl. „Ti po vás půjdou. Možná už jdou.“ Šíp v hrudi mrtvého milicionáře protahoval kolem kostí. Jakmile se tyčka mrtvole vynořila ze zad, sevřel ji a s vlhkým mlasknutím vytáhl ven i opeřený konec. Ještě zakrvácený si jej zasunul za opasek, vypáčil z milicionářových tuhnoucích prstů revolver a vypálil do díry.

S výstřelem se opět vznesli ptáci. Hoči při neočekávaném zpětném rázu zavrčel a zatřepal rukou. Z dírky o šířce prstu, z níž vytáhl šíp, se stala dutina.

Ozval se Pomeroy: „U chrchle… co jsi, krucinál, zač?“

„Hoči. Kohoutí bojovník. Alektryomach. Pomáhám vám.“

„Tvůj kmen…“ začal Rubec. „Je s námi? Je na naší straně? Někteří hočiové drží s Výborem,“ podotkl před ostatními. „Proto se tudy dá chodit. Nebo se to říkalo. Klan tohoto hocha nemá s milicí slitování. Nechává nás projít. Ale… nemůžou riskovat opravdovou potyčku s městem, takže to musí zaonačit, jako bysme ty milicionáře zabili my a ne jejich šípy.“ Sám to během svých slov pochopil.

Pomeroy a hoči společně muže prošacovali. Pomeroy hodil jednu pepřenku Elsii, druhou Rubcovi. Byla moderní a drahá a Rubec nikdy žádnou podobnou nedržel. Byla těžká, šest komor seskupených v silném otočném válci.

„Není na ně spoleh,“ poznamenal Pomeroy, zatímco schraňoval kulky, „Ale jsou rychlý.“

„Do Drmola… měli bysme padat, kurva.“ Drejův hlas kolísal bolestí. „Ta kanonáda z těch posranejch *pistolí* je přivolá na vzdálenost několika mil…“

„Moc jich tu v okolí nebude,“ namítl hoči. „Možná to nikdo neslyšel. Ale měli byste jít, to ano. Co tady děláte? Proč jste odešli z města? Hledáte toho, co sem přijel na tom hliněném člověku?“

Rubec se ohlédl na ostatní, ale ti z něho nespouštěli oči a nechávali ho mluvit.

Zeptal se: „Viděls ho?“ Přistoupil ke zvědavému hočiovi. „Viděls ho?“

„Neviděl, ale znám ty, co ho viděli. Před pár dny, možná týdnem. Muže, co lesem projížděl na šedém obrovi. Hnal se porostem. S milicí v patách.“

Na všechny se snášelo odpolední světlo a lesní zvěř začala zase vyluzovat svoje zvuky.

Rubce svíraly míle lesa. Než promluvil, několikrát otevřel ústa.

Zeptal se: „Pronásledovali ho milicionáři?“

„Na přetvořených koních. Prý.“

Na přetvořených koních s přitlučenými kovovými kopyty nebo s tygřími drápy nebo s chápavým ocasem posetým jedovými žlázami. Poháněných parními písty, které dodávaly jejich nohám absurdní sílu, nebo energií pocházející z orgánu ve tvaru kotle za sedlem. Na koních, z nichž se stali masožravci, s dlouhými kly. Na vlčích koních či kancích koních, koňských konstruktech.

„Neviděl jsem je,“ řekl hoči. Vsedl na svého kohouta. „Jeli za jezdcem na tom hliněném člověku, na jih dál do Drsnolesa. Měli byste jít. Hned a rychle.“ Obrátil svého válečného opeřence a ukázal snědým prstem. „Dávejte si pozor. Jste v Drsnolese. A už běžte.“

Nasadil gallovi ostruhy a vjel do mlází a mezi husté kmeny. „Běžte,“ vykřikl už mimo dohled.

„Krucinál,“ ulevil si Rubec. „Pojďte.“ Vyklidili svůj nevelký tábor. Pomeroy popadl vedle svého i Drejův tlumok a všech šest vyšlo z kohoutí arény do lesa.

Podle Rubcova kompasu zamířili na jihozápad po pěšině, kterou odjel hoči. „Ukázal nám cestu,“ řekl Rubec. Jeho druzi čekali, až je povede. Procházeli mezi masami kořenů a valy vegetace a měnili vše, co minuli. Rubce zanedlouho zasáhlo takové vyčerpání, že je vnímal jako cosi ohromujícího a cizího.

Když si všimli, že se snesla tma, svalili se tam, kde právě byli, v průseku mezi stromy. Hovořili přidušenými hlasy, vystrašeni tlumeným šepotem lesa. Bylo příliš pozdě, aby se vydávali na lov: nezbývalo jim než si z tlumoků vytáhnout pásky sušeného masa a pronášet chabé vtípky, jaký pamlsek to vlastně mají.

Ve světle ohýnku si Rubec všiml, že Fež vysychá. Nevěděli, kde by našli sladkou vodu, a Fež se polil jen trochou toho, co si nesli s sebou, i když po zbytku toužil tak, že pomlaskával svým velkým jazykem. Sotva popadal dech. „To bude dobré, Rubče,“ řekl a muž ho poplácal po tváři.

Drej byl bílý jako stěna a něco si drmolil. Rubec spatřil, jak mu krví ztvrdl závěs z pruhů košile, a nedovedl si představit, jak může

pokračovat v cestě. Šeptem se se svými obavami svěřil Pomeroyovi, ale vrátit se nemohli a Drej by to sám nedokázal. Krví smáčel stezku.

Zatímco Drej spal, ostatní se sesedli u ohně a potichu si vyprávěli o muži, jehož následovali. Každý z nich měl důvod, proč zareagoval na Rubcovu výzvu.

Pro Ihonu byl muž, po němž pátrali, prvním člověkem ve Výboru, který jí připadal neukotvený, který se podobal jí samé. Jeho povznesenost, vlastnost, před níž se měli někteří na pozoru, v ní vzbuzovala pocit, že v hnutí je místo na nedokonalost: že by mohla být jeho součástí. Při této vzpomínce se nádherně pousmála. Naopak Fež ho učil v rámci jednoho výzkumu voďanojského šamanismu a byl dojat jeho okouzlením. Rubec věděl, že muže, za nímž jdou, milují. Nepřekvapovalo ho, že ze stovek členů Výboru ho šest miluje.

Pomeroy to řekl nahlas: „Já ho miluju. Ale kvůli tomu tady nejsem.“ Hovořil strohými, krátkými větami. „Na to je doba moc závažná. Jsem tu kvůli tomu, kam jde, Rubče, kvůli tomu, za čím jde. A kvůli tomu, co po tom bude následovat. Proto tu jsem. Kvůli tomu, co bylo v tom tvém vzkazu. Ne kvůli tomu, že odešel – ale kvůli tomu, kam odešel a proč. Nic pro mě nemá větší cenu.“

Nikdo se Rubce nezeptal, proč je tady on. Když na něho došla řada, sklopili oči a nic neříkali a on hleděl do ohně.

Ohlušujícím kohoutím kokrháním je probudil válečný pták s rozvlněným lalokem. Drsný budíček jim vyrazil dech. Ze hřbetu zvířete je sledoval hoči, a než vstali, hodil jim mrtvého lesního opeřence. Ukázal mezi stromy na východ a zmizel v zeleném světle.

Mlázím a ranním hvozdem se klopýtavě vydali udaným směrem. Dopadaly na ně skvrny slunečního světla. Bylo teplé jaro a v Drsnolese bylo čím dál větší vlhko a horko. Rubcovi ztěžkly šaty potem. Sledoval Feže a Dreje.

Fež se apaticky pohyboval kopáním zadníma nohama, trhavými přískoky. Drej s nimi držel krok, ačkoli se to zdálo nemožné. Krev mu prosakovala koženým oděvem a ani neodháněl mouchy, které se slétaly, aby ho ochutnaly. Zakrvácený a bílý vypadal jako plátek starého masa. Rubec čekal, kdy dá najevo bolest či strach, ale Drej si jen šeptal, a Rubec se cítil pokořený.

Lesní jednotvárnost je otupovala. „Kam to jdem?“ zeptal se někdo Rubce. *Na to se mě neptej*.

Večer sledovali nádherný zvuk a narazili na potok skrytý pod převislým břečťanem. Jásali a pili z něj jako šťastná zvěř.

Fež se do vody posadil a bystřina se kolem něho rozzurčela. Když plaval, jeho nemotorné pohyby znenadání opanovala ladnost. Nabíral

hrsti vody a formoval je vodařským uměním své rasy: voda si jako těsto zachovávala tvar, který jí dal: neumělých psích postaviček. Stavěl je do trávy, kde se po hodině rozpíjely jako svíčky a vsakovaly do země.

Příštího rána se Drejovi přitížilo. Počkali, když ho zastavila horečka, ale museli jít dál. Stromová vegetace prošla proměnou, zhybridněla. Míjeli tmaveny a duby, procházeli pod banyány zarostlými provazovitými pletenci, které visely k zemi a měnily se v kořeny.

Drsnoles se jen hemžil. Ptáci a opicím podobní tvorové trávili dopoledne řevem. V oblasti uschlých, vybledlých stromů se k nim z podrostu vykolébala medvědovitá šelma, nezřetelná; kypěla měnícími se tvary a barvami. Vykřikli, s výjimkou Pomeroye, který zvířeti vpálil kulku do hrudi. Tvor se v tichém výbuchu rozletěl v hejnu desítek ptáků a stovek zelených mušek, které je obklopily a opět se za nimi shlukly v podobě medvěda. Ten se odšoural pryč. Až teď si všimli pírek a krovek, které vytvářely jeho srst.

„Už jsem v těchto lesích byl," řekl Pomeroy. „Vím, jak takovej medvěd houfák vypadá."

„Musíme být už dost daleko," poznamenal Rubec a zamířili na západ, zatímco přišel soumrak a zase je opustil. Kráčeli za přikrytou lucernou, do níž narážely můry. Světlo vstřebávala hradba kůry.

Po půlnoci prošli hustým porostem nízkých stromků a vyšli z lesa.

A tři dny strávili v Žebravých kopcích, mezi skalnatými vrchy a drumliny potečkovanými stromy. Ubírali se koryty dávno zmizelých ledovců. Město zůstávalo jen několik desítek mil daleko. Skoro k nim dosahovaly jeho kanály. Občas v dálce na západě a na severu spatřili sedly v krajině skutečné hory; tyto kopce byly jen jejich zbytky.

Napájeli se a myli v tůních. Zpomalovali, vlekli Dreje. Už nedokázal hýbat rukou a vypadal bezkrevně. Nestěžoval si. Rubec v něm vůbec poprvé viděl statečného muže.

Nacházeli náznaky stezek a sledovali je na jih travou a květinami. Pomeroy a Elsie stříleli pišťuchy a pekli je poté, co je nadili bylinami.

„Jak ho najdem?" zeptal se Fež. „Máme před sebou celý kontinent."

„Vím, kudy jde."

„Ale, Rubče, je to celý *kontinent*…"

„Bude za sebou nechávat stopy. Ať jde, kam jde. Nechá za sebou stopu. Jinak to nejde."

Nikdo chvíli nic neříkal.

„Jak se dozvěděl, že má odejít?"

„Dostal vzkaz. Vím jenom, že od nějakýho starýho známýho.“

Rubec viděl větrem a deštěm ošlehané ohrady, kde kdysi stávaly statky. Základy usedlostí v kamenných úhlech. Drsnoles zůstal na východě, hvozd přerušovaný masami dolomitu. A jednou narazili mezi listovím na pozůstatky starobylého průmyslu, komíny či písty.

Šestého dne, v rybek, 17. dne měsíce četa roku 1805, došli do vesnice.

V Drsnolese na pozadí sovího a opičího vřeštění ševelil rozrážený vzduch. Svistot nebyl hlasitý, ale zvířata v jeho cestě vzhlížela s panikou typickou pro kořist. Prázdný průchod mezi stromy, pod hliněnými převisy, vroubil měsíční svit. Větve stromů se ani nehýbaly.

Nočními stíny se blížil muž. Měl na sobě modročerný oblek, ruce v kapsách. Paprsky měsíčního světla se dotýkaly jeho vyleštěných bot, které se nad kořeny pohybovaly ve výšce lidské hlavy. Muž se vzpřímeně, ve strnulém postoji, sunul vzduchem. Při tomto pohybu, kdy byl záhadným způsobem zavěšen mezi klenbou stromů a tmavým dnem lesa, ho doprovázel zvuk, jako by prostor úpěl tímto znesvěcením.

V mužově tváři se nezračil žádný výraz. Něco přes něho přeběhlo, mihlo se ve stínu, v záhybech jeho šatů. Opička, která se ho držela, jako by byl její matka. Hyzdil ji jakýsi patvar na hrudi, výrůstek, který se nepřestával škubat a napínat.

Ve slabém přísvitu muž a jeho přívažek vnikli do prohlubně, kam přicházeli bojovat hočiové. Zůstali viset nad zápasištěm. Pohlédli na mrtvé milicionáře, pokryté plesnivinou.

Opička se muži zahoupala na botách a seskočila k mrtvolám. Prozkoumala je obratnými prstíky. Vyskočila k visícím nohám a rozšvitořila se.

Chvíli byli zamlklí jako zbytek noci; muž si kloubem prstu zamyšleně třel rty, otáčel se v poklidné piruetě a opice na jeho rameni hleděla do ponuře černého lesa. Potom se opět vydali na cestu mezi stromy, za zlověstného svistotu, do mlází prosekaného před několika dny. Jakmile byli pryč, drsnoleská fauna opět vylezla z úkrytů. Pociťovala však úzkost a po zbytek noci se jí už nezbavila.

Kapitola druhá

Vesnice neměla jméno. Zemědělci připadali Rubcovi chudí a zároveň podlí. Jen s nechutí přijímali peníze za potraviny. Pokud mezi sebou měli léčitele, zapírali je. Rubcovi nezbývalo než nechat Dreje spát.

„Musíme se dostat do Myršoku," řekl Rubec. Vesničané na něho nechápavě hleděli. Zaťal zuby. „To není, kurva, na měsíci," dodal.

„Můžu vás hodit do Prasečova," ozval se nakonec jeden muž. „Potřebujem máslo a vepřový. Jsou to čtyři dny cesty na jih."

„Do Myršoku nám ale bude pořád zbývat, kolik, čtyři sta mil, do Drmola," zvolala Ihona.

„Nemáme na vybranou. A ten Prasečákov musí být něco většího, třebas nás odtamtud zavezou dál. Proč tady nemáte prasata?"

Vesničané na sebe pohlédli.

„Lupiči," odpověděl jeden. „Tak byste nám mohli pomoct," přidal se další. „Ochránit vůz těma svýma zbraněma. Mohli byste nás dostat do Prasečova. Je tam trh. Obchodníci ze všech končin. Mají vzducholodě, můžou vám pomoct."

„Lupiči?"

„Jo. Banditi. Volnotvoři."

Vůz táhli dva vyzáblí koně, které vesničané popoháněli bičem. Rubec a jeho společníci seděli na korbě mezi neduživou zeleninou a tretkami. Drej ležel a potil se. Ruka mu nepříjemně zapáchala. Ostatní dávali rozpačitě a okázale najevo, že jsou ozbrojeni.

Povoz drkotal po nezřetelných stezkách a Žebravce přecházely do savany. Dva dny ujížděli mezi pelyňkovými keři a zelení, mezi

balvany tyčícími se kolem cesty jako skladiště u městských kanálů. Skaliska v západu slunce vytvářela rudé tetování.

Pátrali po vzdušných korzárech. Fež narychlo navštěvoval vodní toky, které míjeli.

„Moc se to vleče," mumlal si Rubec pro sebe, ale ostatní ho slyšeli. „Moc se to vleče, moc se to vleče, zatraceně se to vleče."

„Zvedněte zbraně," vykřikl najednou vozka. „Někdo nás sleduje." Ukázal k nízkým pahorkům, hájkům na skalnatých vyvýšeninách. „Jestli se přiblíží, palte. Nečekejte. Jestli je necháte naživu, sedřou z nás kůži."

I Drej byl při vědomí. Ve zdravé ruce držel opakovači pistoli.

„Ta tvá bambitka má největší dostřel, Pomeroyi," řekl Rubec. „Připrav se."

A než domluvil, oba vozkové se rozkřičeli. „Už! Už! Tam!"

Rubec otáčel pistolí s nebezpečnou nepřesností, Pomeroy namířil svou mušketu. Nad hlavami jim zasvištěla šipka z kuše. Zpoza lišejníkem porostlého vápence se vynořila postava a Elsie po ní střelila.

Byl to volnotvor – zločinecký přetvor, modifikovaný v novokrobuzonských trestaneckých továrnách, který utekl do stepí a rohagských kopců.

„Vy *hajzli*," ječel bolestí. „Probohy, vy *hajzli*." Spatřili jeho přetvoření – měl příliš mnoho očí. Sunul se v prachu, který se mísil s jeho krví. „Vy *hajzli*."

Nový hlas. „Ještě vystřelíte a je po vás." Všude kolem nich se objevily postavy se zvednutými kušemi a několika starými puškami. „Kdo jste? Vodsaď nejste." Muž postoupil na kamenné plošině. „Co vy dva? Vy pravidla znáte. Mýto. Účtuju vám plnej vůz – co je to za svinstvo? Vůz plnej mizerný zeleniny."

Volnotvoři tvořili pestrou a odranou směsici; jejich přetvoření, k nimž bylo užito páru dštícího železa a uloupeného zvířecího masa, se jim škubala jako tajuplné nádory. Muži a ženy s kly či kovovými údy, s ocasy, gutaperčovjan potrubím střev, které jim černě viselo v dutinách bezkrevných otevřených břich.

Jejich velitel přecházel opatrným krokem po plošině. Rubec si zpočátku myslel, že sedí na nějakém bezokém zmutovaném zvířeti, ale pak si všiml, že má trup přišitý ke koňskému tělu na místě, kde by zvíře mělo hlavu. Nevypočitatelnost a krutost vládních biothaumaturgů se však postarala o to, že lidská hlava hleděla ke koňskému ocasu, jako by dotyčný seděl na zvířeti opačně, než bývá zvykem. Svýma čtyřma koňskýma nohama opatrně kráčel dozadu a švihal ocasem.

„To je nám novinka,“ zvolal. „Nesete si zbraně. Ty nám chyběly. Viděl jsem žoldáky. A vy žoldáci nejste.“

„Jestli mi nepůjdeš z očí, nikdy už nic neuvidíš,“ odbyl ho Pomeroy. S ohromujícím klidem na něho namířil mohutnou mušketu. „Můžete nás pobít, ale kolik vás zhebne s náma, co?“ Všichni jeho druzi, včetně Dreje, měli některého z volnotvorů na mušce.

„Co jste zač?“ zeptal se náčelník. „Co jste za sebranku? O co vám jde?“

Pomeroy už mu chtěl odpovědět, nějakou chvástavou, nabubřelou bojovnou frází, ale tu se s Rubcem něco stalo. Zaslechl šepot. Z důvěrné blízkosti, jako by mu něčí rty dýchly přímo do ucha, šepot nepřirozený a podmanivý. Se slovy ho zaplavil chlad. Zachvěl se. Hlas pravil: *„Řekni pravdu*.“

Rubec slova hlasitě, bezděčně odrecitoval. „Ihona je tkadlena. Drej je strojník. Elsie je bez práce. Tady velkej Pomeroy je úředník. Fež je dokař. Já mám krámek. Jsme ve Výboru. Pátráme po mém příteli. A pátráme po Železné radě.“

Jeho společníci na něho nevěřícně zírali. „Co to meleš, krucinál?“ vyprskl Fež a Ihona hned: „Co to, *do Drmola…*?“

Rubec otevřel zaťaté zuby a zavrtěl hlavou. „Já nechtěl,“ pokusil se o vysvětlení. „Cosi jsem uslyšel…“

„To jsou mi věci,“ pronesl náčelník banditů. „Čeká vás dlouhá cesta. I kdybyste prošli přes nás…“ A pak se zarazil. Zahýbal čelistí, pak rytmicky promluvil jiným, slavnostním hlasem. „Mohou jít. Jděte jim z cesty. Výbor není naším nepřítelem.“

Jeho vojáci na něho nechápavě hleděli. „Jděte jim z cesty,“ zopakoval. Zamával na volnotvory, se zlostným výrazem ve tváři. Jeho muži a ženy se vztekle a nevěřícně rozeřvali a několik vteřin se zdálo, že příkazu nebudou věnovat pozornost, potom však ustoupili a za přívalu nadávek si pověsili zbraně na ramena.

Náčelník volnotvorů sledoval, jak se poutníci opět vydávají na cestu, a ti ho nespouštěli z očí, dokud na něho bylo vidět. Nevšimli si, že by se jedinkrát pohnul.

Rubec řekl svým druhům o šeptaném nutkání, které ho zachvátilo. „Thaumaturgie,“ řekla Elsie. „Ten hlavní lupič tě musel očarovat, jen bozi vědí proč.“ Rubec zavrtěl hlavou.

„Nevidělas, jak vypadal?“ zeptal se jí. „Když nás nechal jít? Stejně tak jsem si připadal já. I on byl okouzlenej.“

Když došli do města, narazili na trhu na dráteníky, obchodníky a potulné komedianty.

Mezi domky ze suché hlíny se zvedaly potrhané a splasklé balony.

* * *

V prachdek, zatímco se vznášeli přes travnaté stepi poseté kamením a květinami, Drej umřel. Už to vypadalo, že se uzdravuje, ve městě byl při smyslech, dokonce smlouval se vzdušným kupcem. Ale v noci mu ruka přivodila otravu, a ačkoliv byl ještě naživu, když vzlétli, zanedlouho vydechl naposledy.

Nomádský obchodník se v gondole staral o vrnící motor a s rozpaky vnímal žal svých pasažérů. Elsie držela Drejovu chladnoucí ruku. Nakonec, když bylo slunce vysoko na obloze, odsloužila improvizovaný obřad, všichni mrtvého kamaráda políbili a s chabými rozpaky volnomyšlenkářů svěřili Dreje do opatrování bohům.

Elsie si vzpomněla na vzdušné pohřby, o nichž slyšela mezi severními kmeny. Ženy a muži z tundry, kteří nechávali spočinout své mrtvé v otevřených rakvích pod balony, je ve studeném ovzduší vysílali mezi oblaka k nebi, aby se vznášeli ve vzdušných proudech daleko nad pustošivým působením hmyzu, ptactva či rozkladu, takže se stratosféra nad jejich lovišti stávala katakombami, kde průzkumníci ve vzducholodích nacházeli pouze bezcílně bloumající, mrazem mumifikované mrtvé.

Drejovi z nutnosti dopřáli vzdušný pohřeb odlišného druhu; něžně ho dovlekli k okraji gondoly, zapřeli ho mezi lana a pustili.

Připadalo jim, jako by letěl. Vznášel se pod nimi a pak se zdálo, že roztáhl ruce. Vzduch jím smýkal, takže vypadal, jako by tančil nebo se pral, otáčel se a zmenšoval. Míjel ptáky. Jeho přátelé sledovali let s úžasem a nečekaným pocitem povznesení, a odvrátili se, až ho dělilo jen několik vteřin od dopadu na zem.

Letěli nad mokřinami a loukami, které byly směrem na jih stále sušší. Drsnoles se vzdaloval. Vítr jim přál. Rubec zaslechl Elsii, jak něco šeptá Pomeroyovi a oplakává Dreje.

„Zastavit už se nemůžeme," konejšil ji Pomeroy. „Já vím, já vím… ale už nemůžeme."

Třikrát spatřili jiné balony, vždy ve vzdálenosti několika mil. Jejich pilot se pokaždé zadíval dalekohledem a říkal jim, komu to či ono plavidlo patří. Obchodníků vzduchoplavců bylo jen několik. Znali svoje trasy.

Letec od nich za cestu do Myršoku požadoval velkou spoustu peněz, ale když uslyšeli, že před nedávnem Prasečov minula milice, oddíl husarů na pozměněných koních, nemohli ho odmítnout. „Ubíráme se správným směrem." Ale třebaže nyní necestovali

nikterak rychle, i když si udržovali stálé tempo, poprvé ucítili něco jako naději.

„Těžko uvěřit," poznamenal Rubec, „že žijem za kurevské války." Nikdo nic neříkal. Věděl, že je jeho mrzutost unavuje. Pozoroval strakatý terén.

Třetího rána ve vzduchu, zatímco Fežovi vtíral do větrem popraskané kůže vodu, Rubec zařval a ukázal dopředu, kde ve vzdálenosti mnoha mil spatřil moře a před ním dolinu porostlou pšeničně hnědou travou, kotviště vzdušných plavidel a minarety Myršoku.

Byl to ošklivý přístav. Zůstávali ostražití. Nebyli ve svém teritoriu.

Místní architektura vypadala nesourodě, materiály se na sebe kupily nahodile, s překvapením jakoby zjišťovaly, že vytvářejí město. Staré, leč bez dějin. Kde byl patrný záměr, jeho estetika zůstala nejistá – kostely s betonovými fasádami se snažily starobylými kudrlinkami, banky byly obloženy břidlicovými tabulkami nezvyklých barev – a působily pouze vulgárně.

Myršok byl smíšené město. Lidské ženy a muži tu žili bok po boku s kaktusíky, příslušníky trnité a zavalité rostlinné rasy, i s garudy, ptačími piráty z Cymeku za mořem, kteří se míhali vzduchem stejně jako ulicemi. S voďanoji v ghettu u kanálu.

Cestovatelé se krmili pouličním jídlem u hráze. Na vodě se kolébaly řady cizích plavidel a myršockých lodí; parníky s továrními komíny, kogy, obchodní koráby s mohutnými uzdami pro mořské skřarachy. Na rozdíl od říčních doků v jejich vlasti byl toto mořský přístav, takže tu nebylo možné narazit na voďanojské dokaře. U zdí lelkovali pokoutní mastičkáři a nezaměstnaná lůza typická pro všechny přístavy.

„Musíme si dávat pozor," varoval Rubec. „Musíme najít loď do Šankelu, a to většinou znamená, že na ní bude kaktusíkovská posádka. Víte, co musíme udělat. Kaktusíkům se postavit nemůžeme. Potřebujeme malou loď s malou posádkou."

„Budou tu trampový parníky," ozvala se Ihona. „Většinou pirátský…"

Neurčitě se rozhlédla.

Rubec sebou škubl a zůstal nehybně stát. Někdo k němu promluvil. Zase ten hlas, z bezprostřední blízkosti mu šeptal do ucha. Zůstal stát jako zařezaný.

Hlas pravil: „Akif. *Vyráží na jih.*"

Hlas pokračoval: *„Rutinní plavba. Nepočetná posádka. Užitečný náklad – kozorozi, ochočení pro jízdu. Záloha za vás byla uhrazena. Vyplouváte v deset večer*.“

Rubec vrhal pohled na každého kolemjdoucího, každého námořníka, každého přístavního rváče. Neviděl nikoho, kdo by pohyboval rty. Jeho přátelé na něho upírali oči a vyděšeně sledovali výraz v jeho tváři.

„Víš, co máš dělat. Vydej se po Hrůzlici. Tamtudy šla milice. Ověřil jsem si to.

Rubče, dobře víš, že tě k tomu můžu přinutit *– vzpomeň si, co se stalo v Žebravcích. Chci, abys mě poslechl a udělal to, protože bys to udělat* měl. *Chceme totéž, Rubče. Uvidíme se na druhém břehu.“*

Chlad se rozptýlil a hlas zmizel.

„Co se to, k čertu, děje?“ zeptal se Pomeroy. „Co se stalo?“

Když jim to Rubec řekl, začali se dohadovat, až na sebe upoutali pozornost.

„Někdo si s námi *pohrává,“* namítal Pomeroy. „Přece mu nepůjdem na ruku. Na tu zatracenou loď nepáchnem, Rubče.“ Zatínal a uvolňoval mohutnou pěst. Elsie se ho úzkostlivě dotýkala a pokoušela se ho uklidnit.

„Nevím, co ti na to mám říct, kamaráde,“ odpověděl Rubec. Důvěrný hlas ho vyčerpal. „Ať je to, kdo chce, není to nikdo od milice. Že by někdo z Výboru? Nechápu, jak by to dělal a proč. Někdo, kdo jedná na vlastní pěst? To on odrazil ty volnotvory: našeptával tomu otočenému koňákovi stejně jako mně. *Já nevím, co se děje.* Chceš jet jinou lodí? Dobrá, nebudu se s tebou hádat. Ale měli bysme ji najít co nejdřív. A přijde mi, že bysme se klidně mohli podívat i na tuhle, jenom pro jistotu.“

Akif byla zrezivělá kocábka o málo větší než říční člun, s jedinou palubou a kapitánem, který byl vděčný, že se s ním poplaví. Napřed se nejistě díval na Feže, ale pak se zase usmál, když se zmínili o ceně – ano, ubezpečil je, polovina už je zaplacená, dopisem, který mu zanechali.

Bylo to dokonalé a to je přesvědčilo. Ačkoli Pomeroy při tomto rozhodnutí zuřil, Rubec věděl, že je neopustí.

Někdo nás sleduje, pomyslel si. *Někdo, kdo mi šeptá. Někdo, kdo říká, že je můj kamarád.*

Moře, pak poušť, pak míle nezmapované země. *Zvládnu to?*

Bylo to jen malé moře. Muž, po němž pátrali, zanechával stopy, zanechával dojem. Rubec chápal obavy svých přátel a nevyčítal jim to

– podstoupili nesmírný úkol. Ale věřil, že muže, za nímž se vydali, najdou.

Před vyplutím se se svými přáteli vydal pátrat po zvěstech o hliněném jezdci nebo o pronásledovatelích z řad milice. Šli poslat dopis do své vlasti, svým známým ve Výboru; psali, že jsou na cestě, že našli vodítka.

Vznášející se muž se pohyboval tajemným terénem, mezi fulgurity a přes alkalická jezírka. Při letu zůstával nehybně stát, skládal a rozkládal paže. Nabíral rychlost, klouzal naprosto nepatřičně.

Jeho společníkem byl pták, ten však neletěl, jen se mu držel hlavy. Roztahoval křídla a nechával si peří čechrat větrem. Měl na sobě výrůstek, něco, co deformovalo jeho obrys.

Muž míjel vesnice. Všechna zvířata, která ho spatřila, skučela.

Na výspě kopců, ve vysychající krajině, muž let přerušil. Zaujalo ho něco zapuštěného do hlíny, hvězdice rezivě rudé a roztrhané hnědočerné látky. Mrtvola. Která se zřítila ze závratné výšky a rozplácla po terénu. Do země vsákla trocha krve a zčernala. Tělo se rozbilo a rozteklo.

Muž vznášející se nad zemí a pták, jenž mu seděl na hlavě, spočinuli nad nebožtíkem. Shlédli na něho a s nepřirozeně dokonalým načasováním vzhlédli k nebi.

Kapitola třetí

Druhého dne plavby, v šedých vlnách Chudého moře, Rubcova skupinka *Akif* unesla. Pomeroy držel pistoli u kapitánovy hlavy. Posádka na ně nevěřícně civěla. Elsie a Ihona pozvedly zbraně. Rubec se díval, jak se Elsii třese ruka. Fež se vynořil ze sudu s vodou s kuší v ruce. Kapitán začal naříkat.

„Uděláme si zajížďku," oznámil Rubec. „Cesta do Sankelu vám bude trvat o pár dní dýl. Napřed zamíříme na jihozápad. Podél pobřeží. Poplujem po Hrůzlici. Do Sankelu dorazíte o několik dní pozdějc, to je všechno. Lehčí o trochu zásob."

Šestičlenná posádka zareagovala nevrle a odevzdala zbraně. Všichni její členové byli námezdní mořeplavci placení ode dne: mezi nimi navzájem ani vůči kapitánovi nepanovala žádná solidarita. Nenávistně, na základě jakéhosi předsudku, hleděli na Fežhečrillena.

Rubec připoutal kapitána ke kormidlu, vedle kozorohů s uřezanými rohy, které *Akif* přepravoval, a cestovatelé se za přihlížení zvířat střídali ve výhrůžkách, kterými ho častovali. Jeho blekotání působilo trapně. Slunce pálilo stále ostřeji. Brázda za lodí se rozšiřovala, jako by vodě rozepjali přezku. Rubec přihlížel, jak Fež trpí v horké slané vodě.

Třetího dne spatřili severní břehy Cymeku. Nemilosrdné kopce spečené hlíny, prach a písečné pasti. V půdě se držely ubohé zlomky vegetace: písečná tráva, stromy houževnaté a neznámé povahy, klasnaté rostliny. *Akif* proplouval podél slaných mokřadů.

„Vždycky říkal, že k Železné radě se dostaneme jenom takhle," pravil Rubec.

V ústí Hrůzlice se na hladině třpytily minerály. Poloslaný močál byl zarostlý vodním rostlinstvem a Rubec se neubránil vytřeštěnému

pohledu městského člověka, když uviděl stádečko kapustňáků, které vyplulo na hladinu a začalo se pást.

„Nebýt bezpečné," ozval se muž u kormidla. „To být…" Ze rtů se mu vydrala nějaká oplzlost nebo znechucené odfrknutí a ukázal na Feže. „Tam dál. Plno říčních prasat."

Rubec při těchto slovech strnul. „Jeď dál," řekl a zamířil na muže zbraň. Kormidelník ustoupil.

„My to neudělat," opáčil. Najednou se vrhl dozadu přes hrazení a do vody. Všichni sebou trhli a rozkřičeli se.

„Tam." Pomeroy ukázal revolverem. Kormidelník se vynořil nad hladinu a zamířil k jednomu z ostrůvků. Pomeroy ho sledoval hlavní, ale nevystřelil.

„Krucinál," ulevil si, když muž doplaval k nevelkému břehu. „Jedinej důvod, proč se za ním nevydali ostatní je, že neuměj plavat." Kývl hlavou na jásající posádku.

„Když to budem přehánět, postaví se nám, do prdele, třebas s holýma rukama," podotkla Ihona. „Jen se na ně podívejte. A vy víte, že je nepostřílíme. Víte, co musíme udělat."

V absurdní výměně rolí únosci odvezli posádku na ostrov. Pomeroy mával pistolí, jako by vykonával nezbytný trest. Ale pustili námořníky na svobodu a dokonce jim vyložili proviant. Kapitán se za nimi smutně díval. Toho pustit nechtěli.

Rubec se tvářil znechuceně. „Jste sračky, kurva," řval vztekle na své přátele. „Neměli jste sem chodit, když jste takový sračky."

„Co tím chceš říct, Rubče?" vykřikla Ihona. „Jestli to zvládneš, nech si je tady. Sám je nepobiješ. Ne, možná jsme sem neměli chodit, už jsme za to zaplatili." Pomeroy vztekle přihlížel. Elsie a Fež se na Rubce podívat nechtěli. Najednou dostal strach.

„Ale no tak," řekl. Snažil se, aby to neznělo vemlouvavě ani pohrdavě. „Ale no tak. Už tam budeme. Najdeme ho. A tahle zatracená cesta skončí."

„Kvůli někomu, o kom se tak dobře ví, že má všechno u prdele," opáčila Ihona, „docela hodně riskuješ. Měl by sis dávat bacha, lidi by si mohli myslet, že nejsi, za co se rád považuješ."

Hrůzlice byla široká. Připojovaly se k ní vádí a říčky, které do ní přiváděly špinavou vodu. Tvrdošíjně se táhla dlouhé míle dopředu.

Na východním břehu se za mangrovovými porosty zvedaly suché kopce, větrem ošlehaná vyprahlá návrší. Byla to poušť spečeného bláta a daleko za ní Šankel, kaktusíkovské město. Na západě byla krajina mnohem nehostinnější. Nad pásem přílivových stromů se tyčil hřeben skalnatých zubů. Rozeklaná krasová oblast, neuvěřitelná změť

ostrého kamene. Podle Rubcových nepřesných podkladů se táhla do vzdálenosti sta mil. Mapy měl počmárané varováními cestovatelů. *Čertí drápy* stálo najedná a na další pak *Tři mrtví. Otočili jsme to.*

Byli tu ptáci, čápi s přikrčenými těly, kteří se kradli jako padouši. Létali za malátného mávání křídly, jako by byli neustále unavení. Rubec nikdy netrpěl na tak surovém slunci. V jeho záři jen otevíral ústa. Trpěli jím všichni, avšak samozřejmě nejvíc Fež, který se pořád dokola máčel ve svém páchnoucím sudu. Když za sebou konečně nechali slanou vodu, s úlevou se potopil a znovu si naplnil nádobu. Neplaval však dlouho; tuto řeku neznal.

Muž, za nímž se ubírali, kolem sebe musel šířit změny. Rubec pozoroval říční břehy, zda nespatří doklady o jeho průchodu.

Plavili se nocí; přitom o sobě dávali vědět sazemi a otřesy. V tvrdém rudém jitřním světle jim připadalo, jako by se listy a šlahouny vláčené proudem rozpouštěly, jako by byly odtékajícími pramínky barvy, hmotou rozpíjející se v tající vodě.

Ještě než slunce stačilo vystoupat na oblohu, Hrůzlice se rozšířila a rozlila do močálů. S jezerním mokřadem sousedila výspa krasu, zlověstné protáhlé kamenné kůstky. *Akif* zpomalil. Několik minut bylo jediným zvukem vrčení motoru.

„Kam teď, Rubče?“ zeptal se někdo nakonec.

Pod hladinou se něco mihlo. Fež se napůl vyklonil ze sudu.

„Krucinál, to je…“ začal, ale byl přerušen.

Před *Akifem* se něco vynořilo z vody: hlavy se širokými ústy. Neohrožení voďanojští zabijáci s kopími v rukou.

Kapitán se napřímil a zaječel. Prudce sáhl po škrticí klapce; a vodní banditi se rozptýlili a potopili. Fež překotil svůj sud, z něhož se vylila špinavá voda. Vyklonil se a na voďanoje pod sebou něco lubbocky zařval, ti mu však neodpověděli.

Opět se vynořili, vyrazili z vody a chvíli balancovali, jako by na ní stáli. Než se stáhli, mrštili svá kopí. Zpod napřažených paží se jim zvedly spršky vody; z oštěpů se staly harpuny, řítící se těsně nad hladinou. Rubec podobné vodařské kousky nikdy neviděl. Vystřelil do vody.

Kapitán pořád zrychloval. Rubec si uvědomil, že se chystá narazit s *Akifem* do břehu. Nebyl ani čas vyhodit kotvu.

„*Chytněte se*!“ vykřikl. Loď za ohlušujícího skřípění vyjela na mělký násep. Rubec přeletěl přes příď a ztěžka přistál na souši. „Na nic nečekejte!“ volal a rychle vstával.

Akif trčel z břehu jako rampa. Kozorohům se rozbila ohrada a navzájem spoutaná zvířata se hnala ven v nebezpečné záplavě kopyt a

pahýlů rohů. Fež přeskočil nakloněné hrazení. Elsie se udeřila do hlavy a Pomeroy jí pomáhal na břeh.

Ihona přeřezávala kapitánovi pouta. Rubec dvakrát vypálil do blížících se vln. „Pospěšte si!“ zařval ještě jednou.

Vedle zničené lodi se zvedl kužel vody. Rubec si chvilku myslel, že sleduje nějakou abnormální vlnu nebo ohromující důsledek vodařského umění, ale homole dosáhla výšky přes dvacet stop, tvořil ji sloupec naprosto průzračné vody a z jejího vrcholu vyčníval vodňanoj. Byl to šaman, usazený na undině.

Rubec spatřil rozbité plavidlo tělem vodního elementála. Pak se tisíce galonů vody zvláštním pohybem snesly na loď, prolomily ji a Ihona a kapitán se sklouzli po svažující se palubě. Pokoušeli se vstát, ale voda undiny se vyvalila vzhůru a hnala se jim k nohám, pak se jako vlna roztříštila a pohltila je. Rubec se při pohledu na svou družku a jejího vězně strhávané do břicha undiny rozeřval. Oba kopali a hrabali rukama, snažili se vyplavat, ale kudy vedla cesta ven? Undina ve svých útrobách rozvířila proudy, které je v jejím středu spoutaly.

Pomeroy ryčel. Vypálil, Rubec vypálil s ním a Fež vypustil šíp. Všechny tři střely zasáhly elementála se šplouchnutím jako kameny vhozené do vody, a byly pozřeny. Šíp byl stále vidět, jak se v tekuté bytosti otáčí a míří do hloubky, aby byl vyvržen jako lejno. Rubec vystřelil ještě jednou, tentokrát po šamanovi usazeném na vrcholu obludné vody, ale kulka šla mimo. Pomeroy s pošetilou udatností bušil do undiny pěstmi, pokoušel se ji roztrhnout, aby se dostal ke kamarádce, ale elementál mu nevěnoval pozornost, a jeho rány zvedaly jen spršky vody.

Ihona a kapitán se topili. Undina vtekla do nákladového prostoru a šaman se s kopnutím vnořil do jejích útrob. Rubec vykřikl, když spatřil, jak je Ihonino stále se zmítající tělo odnášeno hmotou undiny do podpalubí, až mu zmizelo z očí.

Celý *Akif* se hemžil vodňanoji. Opět začali vrhat kopí.

Z lodi se valila voda, undina prýštila z nákladového prostoru a odnášela strojní součásti; na svých podivných vlnách vynášela železné kusy. A jako smítka se v ní převalovala těla jejích obětí. Nyní už jimi pohybovala pouze voda, v níž se vznášeli. Ihona měla otevřené oči i ústa. Rubec ji spatřil jen okamžik předtím, než se elementál v mohutném obloku zřítil do jezera, voda do vody, odnesl si svou kořist a s ní i mrtvé.

Cestovatelé mohli jen nadávat a naříkat. Nespočetněkrát zakleli, úpěli, až se nakonec přesunuli do stepi, pryč od lodi, pryč od kořistnické vody.

V noci vyčerpaně seděli v remízku vedle kozorohů a sledovali Elsii. Měsíc a jeho dcery, oběžnice, které se kolem něho otáčely jako vržené mince, zářili vysoko na obloze. Elsie usazená se zkříženýma nohama na ně hleděla a Rubec s překvapením zjišťoval, že je úplně klidná. Pohybovala rty. Kolem krku měla uvázanou košili. Oči měla rozostřené.

Rubec se zadíval přes rákosí na step za ní. V nočním světle se siluety tambutií a kovotrnů rýsovaly jako zabijáci. Podsadité baobaby stály s rozštěpenými korunami.

Když Elsie skončila, stáhla se do sebe. Z krku si odvázala košili pronásledovaného.

„Nevím," řekla. „Nebylo to jasné. Myslím, že někde támhletím směrem." Ukázala na vzdálené návrší. Rubec nic neříkal. Ukazovala na severoseverovýchod, tam, kam věděli, že musí pokračovat. Ulevilo se mu, když zjistil, že na to přišla i ona, ale vždy věděl, že zná jen pokoutní kouzla a nemá žádnou zázračnou sílu. Netušil, zda cítí skutečné vyzařování, a netušila to ani ona.

„Stejně se tím směrem musíme vydat," pronesl nakonec. Myslel to vlídně – nic se nestane, ani když se zmýlíš –, ale Elsie se na něho nechtěla podívat.

Celé dny projížděli krajinou, která je trestala horkem a rostlinstvem podobným ostnatým drátům. S houževnatými zvířaty neměli zkušenosti, ale udržovali si rychlost, které by pěšky nedosáhli. Zbraně jim vyčerpaně klesaly. Fež chřadl v sudu jezerní vody, přivázaném mezi dvěma kozorožci. Zahnívala; bylo mu z ní zle.

Pak v nich vyvolalo paniku jektání, které se jim ozvalo nad hlavami. Z oblohy se k nim snášel šik rafajících a rozesmátých tvorů. Rubec je znal z obrázků: glukliče, hyeny zavěšené pod kostěnými a kožených netopýřími křídly.

Pomeroy jednu zastřelil a sourozenci ji začali požírat, ještě než stačila dopadnout na zem. Hejno se hladově a kanibalsky slétlo a výprava se mohla vzdálit.

„Kde je ten tvůj zatracenej našeptávač, Rubče?"

„Jdi do prdele, Pomeroyi. Až to zjistím, nezapomenu ti to říct."

„Už jsou dva. Dva kámoši jsou mrtví, Rubče. Co to *děláme?*" Rubec neodpovídal.

„A jak ví *on*, kam má jít?" zeptala se Elsie. Měla na mysli člověka, za nímž se trmáceli.

„Řekl mi, že ví, kde to je, aspoň zhruba," řekl Rubec. „Naznačoval, že od ní dostává *hlášení*. Říkal, že od známýho ve městě slyšel, že se po Radě pátrá. Musel se vydat na cestu, být první." Rubec si vzkaz nevzal, ranila ho jeho strohá neurčitost. „Jednou mi ukázal na

mapě, kde si myslí, že je. Řek jsem vám to. A právě tam jdeme.“ Jako by to bylo tak jednoduché.

Za soumraku došli k úpatí strmého kopce, narazili na bystřinu a s nesmírnou úlevou se z ní napili. Fež se v ní rochnil. Lidé ho nechali spát ve vodě a vyšplhali na kamennou římsu, která jim stála v cestě. Z jejího zubatého okraje spatřili míle rovné země a ve směru, kterým se ubírali, uviděli světla. Tři shluky: nejvzdálenější byl sotva viditelný třpyt, nejbližší byl jen asi dvě hodiny cesty od nich.

„Elsie, Elsie,“ opakoval Rubec. „Nakonec jsi opravdu něco cítila.“

Pomeroy byl příliš utrmácený, aby se pustil dolů strmými pěšinami, a ani Elsii se nedostávalo sil. Do údolí se mohl vydat jen Rubec.

Ostatní mu říkali, aby počkal, že druhý den najdou cestu společně, ale i když věděl, jak je pošetilé chodit po těchto pláních bez doprovodu, a navíc v noci, nedal si říct.

„Pokračujte v cestě,“ řekl jim. „Postarejte se o Feže. Uvidíme se později.“

Překvapilo ho, jak rád je sám. Čas se zastavil. Procházel se přízračným světem, snem země o vlastních travnatých pláních.

Neozývali se žádní noční ptáci ani glukliče, nevnímal nic než temné panorama podobající se namalovanému pozadí. Zůstal sám na jevišti. Myslel na mrtvou Ihonu. Když se konečně světla přiblížila, uviděl kraal těžkých domů. Vstoupil do vesnice neohroženě, jako by byl vítán.

Byla prázdná. Okna byly pouhé otvory. Velké dveře zely do tichých místností. Všechny byly vydrancované.

Světla se soustřeďovala u křižovatek: koule o velikosti lidské hlavy z jakési zvolna hořící lávy, chladivé a žhnoucí jako zakrytá lampa. Visely ve vzduchu bez jediného zakolébání, nehybně strnulé. Ševelily a na povrchu vířily: několik palců od nich šlehaly oblouky chladné pyroze. Krotká noční slunce. Nic se nehýbalo.

V prázdných uličkách promlouval k muži, za nímž se ubíral. „Tak kde jsi?“ Ptal se velmi opatrně.

Když se Rubec vracel zpátky ke skalní stěně, spatřil na jejím okraji pomalu se pohybující světlo, lucernu. Věděl, že nepatří jeho společníkům.

Elsie se chtěla do prázdné vsi podívat, ale Rubec neoblomně tvrdil, že nemají čas, že se musí podívat na ta další světla, aby si ověřili, zda nesouvisejí s dalšími stopami. „Něco jsi zachytila,“

připomněl jí. „Měli bysme se na to podívat. Potřebujem nějaký zatracený vodítko.“

Fež na tom byl lépe, měl novou vodu, ale pořád trpěl obavami. „Voďanojové tady nemají co pohledávat,“ říkal. „Já tady umřu, Rubče.“

Dopoledne se Rubec ohlédl a ukázal do prozářené krajiny. Na skalní římse, k níž dojeli předešlého večera, seděl někdo na koni, nějaká drobná postavička. Muž nebo žena v klobouku se širokou střechou.

„Sleduje nás. Musí to být ten našeptávač.“ Rubec čekal, jestli se mu v uchu neozve mumlání, ale nic neuslyšel. Jezdec jim zůstával v patách celý den i na začátku noci, aniž se přiblížil. Šel jim na nervy, ale nic nezmohli.

Rubec si pomyslel, že druhé městečko je stejné jako první, ale mýlil se. Kozorožci sípali a zpomalovali na opuštěných náměstíčkách a pod prskajícími světelnými koulemi, došli k dlouhé zdi poškrábané kulkami, s prostřílenou omítkou, potřísněnou mízou. Cestovatelé slezli ze zvířat a stanuli mezi chladnými pozůstatky masakru. Na okraji osady Rubec spatřil obdělávané pole; vtom ucítil, jak se zastavil čas, uvědomil si, že se nedívá na pole, že kus země byl zryt jinak, byl přeorán a spálen. Ornice na pohřebišti. Přišli k masovému hrobu.

Z hlíny jako první výhonky groteskní úrody rašily kosti. Zlámané a zčernalé ohněm, vláknité jako husté dřevo. Kosti kaktusíků.

Rubec stál mezi mrtvými, nad jejich prachnivějícími rostlinnými tkáněmi. Čas se vrátil. Rubec cítil, jak se chvěje.

Strašák zaražený uprostřed byl zneuctěný nebožtík. Lidský muž. Byl nahý, zhroucený, držely ho jen hřeby, kterými byl přibit ke stromu. Probodávaly ho oštěpy. Jeden mu vyčníval vedle hrudní kosti. Vrazili mu jej do konečníku; proklál celé tělo. Měl utržený šourek. Na krku se mu táhl krvavý strup. Byl vysušený sluncem a lezl po něm hmyz.

Cestovatelé na něho upírali zrak jako lidé uctívající svůj totem. Když se po dlouhé chvíli Pomeroy pohnul, pořád se obezřele díval, jako by mrtvole projevil neúctu, kdyby s ní přerušil oční kontakt.

„Podívejte,“ hlesl. Polkl. „Samí kaktusíci.“ Dloubl do země a vyryl kousky mrtvých. „A pak ten člověk. Co se tu, do Drmola, stalo? Válka sem ještě nedorazila…“

Rubec se zadíval na mrtvolu. Nebyla příliš zakrvácená. I mezi nohama se jí rozšířila jen malá skvrna.

„Už bylo po něm,“ zašeptal Rubec. Brutální výjev mu naháněl hrůzu. „Tohle provedli už mrtvole. Když zakopali ty ostatní.“

Nebožtík neměl pod krkem krevní sraženinu, nýbrž zakrvácený plíšek. Když jej Rubec mrtvému muži odnímal, odvrátil zrak.

Byl to malý štítek. Byl to odznak novokrobuzonské milice.

Vznášející se muž překonával moře. Vlasy a šaty mu vlály ve větru. Chudé moře se vlnilo jen několik stop pod ním a pěna mu stříkala na kalhoty.

Z vody se náhle jako šipka vynořilo tělo; vyskočil z ní mečoun, vznesl se dostatečně vysoko vedle muže, aby se tento mohl dotknout klenáku jeho skoku, potom zamířil dolů, aby protáhlým tělem prorazil hladinu. Držel s mužem krok. Udržoval rychlost s jeho tajuplným pohybem.

Když se vynořil, když se vyšvihl ke slunci, svým velkým postranním okem se střetl s pohledem vznášejícího se muže. Něco tmavého mu svíralo hřbetní ploutev. Něco, co se posunulo a zajelo mu pod rybí kůži.

Kapitola čtvrtá

Zamířili mimo mapu, ke třetímu shluku světel. Za ním se zvedala kamenná stěna podobná páteřním šupinám, v níž si museli najít průchod.

Rubec svíral krví zrezivělý odznak. Zvedal se mu žaludek; věděl, že je milicionáři předběhli. *Můžeme přijít příliš pozdě.*

Nacházeli tůňky plné vody, ačkoli byla špinavá. Fež si znovu naplnil sud, ale na kůži se mu už táhly jizvy. Stříleli malé zajíce a pomalé ptáky. Míjeli antilopy, obezřele obcházeli skupinky prasat s kly, velkých jako koně.

Rubec měl pocit, jako by stezka, již za sebou zanechávali, působila v krajině jako nákaza. Za úsvitu třetího dne po nálezu ukřižovaného milicionáře se přiblížili k poslední vsi. Když k ní došli, slunce se přehouplo přes obzor, zalilo je narůžovělé světlo a něco se pohnulo, něco, co napřed považovali za skalní ostroh nebo prořídlý strom.

Vykřikli. Kozorožci klopýtli.

Vydal se k nim obr, kaktusíkovská postava mnohem větší než všechny, které dosud viděli. Kaktusíci dosahovali výšky sedmi osmi stop, ale tento exemplář byl více než dvakrát tak velký. Vypadal jako elementál, cosi surového, vytvořeného z okolní krajiny, kráčející step.

Belhal se na zkroucených kyčlích, ohromná stehna a pahýlovité nohy bez prstů se mu jen tak viklaly. Kolébal se, jako by měl každou chvíli upadnout. Zelenou kůži měl mnohokrát popraskanou a zhojenou. Ostny měl dlouhé jako prsty.

Mohutný kaktus k nim i navzdory roztřesené chůzi vrávoral závratnou rychlostí. Třímal kyj, kus stromu. Za chůze jej pozvedl a z tváře, která se sotva hýbala, se začal linout řev. Ječel slova, kterým

nerozuměli, v jakési neznámé verzi sunglarštiny, a vražedně rychle se blížil.

„Počkej, počkej!“ křičeli všichni. Elsie s krví podlitýma očima k němu natahovala ruku a Rubec věděl, že se mu snaží proniknout do mysli svými chabými kouzly.

Kaktus se přibližoval nejistým krokem. Fež vypustil šíp, který ho zasáhl s vlhkým mlasknutím a zůstal mu bezbolestně vězet v mokvajícím boku.

„*Zabít vás*,“ zavrčel kaktus slabým hlasem, ošklivou ragamolštinou. „*Zavraždit*.“ Zvedl svou gigantickou zbraň.

„*My to nebyli*!“ vykřikl Rubec. Hodil kaktusíkovskému obrovi do cesty milicionářův odznak a začal do něj pálit ze své opakovačky, až se roztančil a rozřinčel, až bylo všech šest komor prázdných. Kaktus zůstal stát, jeho obušek strnul. Rubec plival na odznak, až měl sucho v ústech. „My to nebyli.“

Někoho takového nikdy nespatřili. Rubec si myslel, že musel být zasažen torzí, rozežrán špatnou energií kakotopické zóny, ale tak to nebylo. V poslední prázdné vesnici jim mohutný kaktus začal o sobě vyprávět. Byl *ge'ain* – sami pro sebe ho nazvali „opožděnec“.

Pomocí tajemných pěstitelských metod stepní kaktusíci vyživovali několik svých hlíz v komatu ještě měsíce poté, co se měly narodit. Zatímco jejich sourozenci s vřeštěním vylézali ze země, *ge'ain*, opoždění, dále spali ve svých blánách a rostli. Zvětšovala se jim těla, zatímco je okultní techniky udržovaly ve stavu nezrození. Když se nakonec probudili a vyhrabali, byly z nich zrůdy. Narostli do závratných rozměrů.

Jejich nenormálnost je poškodila. Dřevité kosti měli zohýbané, kůži kornatou a posetou výrůstky. Silně vyvinuté smysly jim působily bolest. Byli z nich strážci, bojovníci a hlídky střežící usedlosti. Neměli jména.

Opožděnec měl na levé ruce srostlé prsty. Pohyboval se pomalu s artritickou bolestí.

„My nebýt Teš,“ řekl. „To nebýt naše válka, my s tím nic. Ale oni přijít i tak. Milice.“

Přišli od řeky, jízdní četa se sečnými kušemi a motorovými děly. Kaktusíkům už dlouho docházely zvěsti ze severu, kde se občas strhly potyčky mezi jednotkami milice a Teše. Uprchlíci jim líčili obludné zločiny páchané milicí a kaktusíkovští vesničané se dávali na útěk před přepadovými oddíly.

Milicionáři vtrhli do jedné vesnice dříve, než se stačila vyprázdnit. Její obyvatelé poskytli útočiště uprchlíkům ze severu, kteří neustávali

v líčení historek o krveprolití, a odhodlali se postavit do první linie. S milicí se střetli v ustrašeném houfu, s kyji a pazourkovými mačetami. Došlo k masakru. Tělo jednoho milicionáře zůstalo na místě, aby je mezi roztrhanými mrtvolami kaktusíků ztrestali *ge'ain.*

„Oni přijít před dva týdny. Potom nás pronásledovat," dodal opožděnec. „To sem teď zavléct tešskou válku?" Rubec zavrtěl hlavou.

„Je to hnus," řekl. „Ti milicionáři, kterým jsme v patách – těm jsou tihle chudáci ukradení, ti jdou po našem příteli. Ti kaktusíci kvůli tomu, co se doslechli, zpanikařili a udělali ze sebe terč.

Poslouchej," obrátil se na zeleného hromotluka. „Ti vojáci, kteří zpustošili tvoji vesnici, pátrají po jednom člověku. Chtějí ho zastavit, než stačí předat zprávu." Zadíval se do obrovité tváře. „Přijdou ještě další."

„Teš přijít taky. Proti nim. My být napadení ze dvou stran."

„Jo," přitakal Rubec. Mluvil bez emocí. Dlouho čekal. „Ale jestli uspěje… jestli se dostane do cíle, pak milice… možná si začne lámat hlavu s jinýma věcma, než je tahle válka. Možná bys nám mohl pomoct. Musíme ji zastavit, než ona zastaví jeho."

Opožděnci s deformovanýma rukama u úst se z hrdla vydral výkřik, který se svou primitivností podobal projevu zvířecí bolesti. Nářek se rachotivě nesl stepí. Zvířata horké noci strnula a v tichu se ozvala odpověď. Další výkřik, nesoucí se na vzdálenost několika mil, který Rubec ucítil v morku kostí.

Opožděnec zaryčel ještě několikrát, dával o sobě vědět; a v průběhu několika hodin se u něho oné noci na mohutných a rozbolavělých nohou shromáždil malý sbor *ge'ain.* Bylo jich pět a byli různí: někteří dosahovali výšky přes dvacet stop, někteří ani ne poloviny, měli polámané a znovu srostlé údy, byli celí neforemní. Společenstvo belhavců, zmrzačených siláků.

Cestovatelům naháněli strach. Opožděnci společně truchlili vlastním jazykem.

„Kdybyste nám mohli pomoct," řekl jim Rubec pokorně, „možná bysme mohli milici jednou provždy zastavit. A každopádně dojde k zúčtování, a to může znamenat odplatu."

Opožděnci strávili v hloučku dlouhé hodiny, rozmlouvali zasmušilými hlasy, konejšili se. Opatrně se pohybovali pod vahou svých těl. *Chudáci, ztraceni vojáčci,* pomyslel si Rubec, i když na ně pořád hleděl s úžasem.

Nakonec mu svolavatel porady pravil: „Jedna skupina milice odejít. Odejít na sever. Pátrat. My vědět kam."

„To jsou oni," odpověděl Rubec. „Hledají našeho člověka. Zrovna za nima se musíme vydat."

Opožděnci si vytrhali hrsti ostnů a zvedli Rubce a jeho druhy ze země. Neslije bez obtíží. Opuštění kozorožci se dívali, jak odcházejí. Kaktusíci kráčeli mamutími kroky, kolébali se krajinou, překračovali stromy. Rubcovi připadalo, že je blíže slunci. Viděl ptáky, dokonce i garudy.

Ge'ain s nimi promlouvali. Opeřené postavy se při průletu otáčely a vydávaly zvuk podobný ševelení moře. Drmolily drsnými ptačími hlasy. *Ge'ain* poslouchali a odpovídali broukáním.

„Milice vpředu," vysvětloval Rubcův nosič.

Klopýtali, jen zřídkakdy si odpočinuli, zaklesli nohy na kaktusíkovský způsob. Jednou se zastavili, když měsíc a jeho dcery stáli nízko na obloze. Na okraji savany, na západě, zářilo světlo. Pohybující se pochodeň, lucerna.

„Kdo to je?" zeptal se Rubcův opožděnec. „Jezdec. On vás sledovat?"

„Je tam? Do Drmola… utíkejte k němu! Honem. Potřebuju vědět, o co se snaží."

Ge'ain se potáceli opileckou rychlostí, ukrajovali ze vzdálenosti, až světlo zhaslo. „Je pryč," řekl opožděnec. Rubce vylekal šepot, který se mu ozval v uchu.

„*Neblbni*," sděloval mu hlas. „*Kaktusy mě nenajdou. Marníš čas. Časem se k vám přidám*."

Když se opět vydali směrem, kterým se původně ubírali, světlo se znovu objevilo a drželo s nimi cestou na západ krok.

Po dvou nocích, přerušovaných jen krátkým odpočinkem nebo pauzami, aby polili Feže vodou, kterou se jim podařilo najít, se *ge'ain* zastavili. Ukázali na stezku udusané vegetace a rozryté země.

Ve vzdálenosti několika mil suché trávy, před zelenějšími pahorky, se zvedal opar, který Rubec považoval za oblak prachu, pak si ale všiml, že jím prostupuje tmavší šeď. Jako by někdo mastným prstem počmáral okno.

„Oni," oznámil Rubcův *ge'ain.* „Milice. To být oni."

Opožděnci se nezatěžovali plánováním. Vytrhali zkroucené prérijní stromky a udělali si z nich klacky, pak pokračovali k vrahům svých bližních.

„Poslouchejte!" volali na ně Rubec, Pomeroy a Elsie, aby je přesvědčili o výhodách strategie. „Poslouchejte, poslouchejte, poslouchejte."

„Nechte jednoho naživu,“ naléhal na ně Rubec. „Do Drmola, nechte nás, abysme si aspoň s jedním promluvili,“ ale opožděnci nedali nijak najevo, že ho slyšeli nebo vzali na vědomí.

Step se krabatila; horko se odráželo mezi balvany o velikosti domů. Před blížícími se *ge’ain*, hlučnými jako padající stromy, se rozbíhala zvěř. Opožděnci ztěžka vystoupili na terénní vlnu a zmlkli. Rubec shlížel na miliční oddíl.

Bylo jich víc než dvacet, postaviček v šedém, a měli s sebou psy a něco, z čeho se linul onen kouř: opancéřovanou věž vysokou jako opožděnci, taženou přetvořenými koňmi. Vršek spočíval na konzolách a zpoza cimbuří vyhlížela dvojice mužů. Vytrhávala křoví a zanechávala za sebou rozbrázděnou zemi a naftu.

Opožděnci velmi zvolna snesli na zem svůj náklad. Rubec a jeho druzi si zkontrolovali zbraně.

„To je pitomost,“ řekl Pomeroy. Přeletěl nad nimi nějaký dravec a dal najevo rozrušení. „Podívej se na jejich palebnou sílu.“

„A jim na tom záleží?“ Rubec kývl hlavou k opožděncům. „Těm jde jenom o pomstu. To my chcem něco víc. Jestli jim chce tahle partička dát za vyučenou, já jí v cestě stát nebudu. Stejně bych nemohl.“ Opožděnci už klátivě scházeli ze svahu k milicionářům. „Měli bysme jít.“

Společníci se rozestoupili. Nemuseli se skrývat. Milicionáři spatřili opožděnce, a nic jiného neviděli. Rubec utíkal v prachu, který za sebou zvedali kaktusíkovští kolohnáti.

Ozvala se střelba z motorového děla. Rotující hlavně dávily kulky. Milicionáři v panice sháněli koně. Opustili kaktusíkovské území a mysleli si, že jsou v bezpečí. Jejich kulky zasypávaly opožděnce jako kamínky, následované drobnými sprškami mízy, nezpomalily je však.

Jedna *ge’ain* vymrštila svou zbraň jakoby z obléhacího praku. Ještě v ruce to byl kyj, ale když se otáčel ve vzduchu, opět bylo vidět, co je vlastně zač: strom. Zasáhl minaret a zprohýbal mu plechový kryt. Rubec ležel na břiše a z opakovačky pálil do pobíhajících milicionářů.

Ti palbu opětovali; projevovali ohromující a pošetilou odvahu, když zůstávali stát na místě, takže opožděncům stačilo zvedat vysoko nohy a šlapat na ně; spolu s jejich zvířaty je drtili v brutálním dupáku. Jeden kaktus se ohnal mohutným stromem a věncem kořenů zlomil milicionáři vaz.

Muži s puškami se stáhli za kolegy vyzbrojené sečnými kušemi a kanystry se zápalným plynem. Opožděnci zvedali ruce. Se zčernalou a prskající kůží tančili ve sprškách z ohňometů.

Nejmenší *ge'ain* se zapotácel, když ho do rostlinného svalstva zasáhla ostrá kovová čakri sečné kuše a uťala mu paži. K pahýlu si přiložil levou ruku, ohnal se po milicionářích nohou a dva odletěli mrtví nebo s přelámanými kostmi; bolestí se však skácel na zem a jeden střelec ho zabil čakri, kterou mu vypálil do obličeje.

Fežovy šípy a rámusení Pomeroyovy muškety k nim přitáhly pozornost. Děla věže šátrala v lesíku, kde se skrýval Fež. Rubec se rozeřval při palbě motorového děla, jehož řetězy a převody rámusily jako kladiva, a vegetaci zasypal příval kulek.

Už čtyři opožděnci propadli extázi vraždění, dupání a chňapání. Věž se zakývala a pohnula. Motorové dělo skolilo další *ge'ain;* řádka kulek ji prošpikovala od boku k hrudi, takže zavrávorala, pak se v odporně nepřirozeném pohybu zlomila podél nového švu.

Pomeroy stál na nohou. Ječel a Rubec poznal, že ječí Fežhečrillenovo jméno. Pomeroy zběsile nabíjel a opakovaně střílel. Psi byli bez sebe a bezduše rafali křivými čelistmi.

Odkudsi z dálky se ozvala rána. A další, a z vrcholu železné věže se zřítil milicionář.

Těsně u Rubcova ucha se opět ozval dobře známý hlas: „*K zemi. Vidí tě*." Rubec se přikrčil a vyhlížel drny nepoddajné trávy. Uslyšel další vzdálené výstřely. Další milicionář se skácel z koně.

Rubec zahlédl kapitána thaumaturga, sledoval, jak mu v obličeji vyvstaly žíly a šlachy, zatímco z něho šlehaly tmavé jiskry. Rubec vypálil, neúspěšně; byla to jeho poslední kulka.

Thaumaturg křičel, začala mu doutnat uniforma a ze země pod největší *ge'ain* vyšlehl paprsek mléčné energie, proklál ji skrznaskrz, vystřelil k obloze a zmizel. Z kaktusice mávající rukama prýštila míza. Stravovaly ji černé plameny. Thaumaturg sice krvácel z očí, ale zůstával vítězoslavně stát, dokud ho nezastřelil neviditelný pistolník. Poslední dva *ge'ain* ušlapávali zbývající milicionáře.

Jeden objímal děly se ježící věž, zápasil s ní a prudce jí smýkal. Zatímco jeho sourozenec drtil poslední milicionáře, koně a zmutované psy, on nepřestával svírat válec. Ten se s vrzáním zvedl, překlopil a vyvolal paniku mezi koňmi, kteří jej táhli. Pak pomalu dopadl na zem, pukl a roztříštil se a vykutáleli se z něj živí i mrtví milicionáři. Ti, kteří mohli, prchali, oba opožděnci utíkali za nimi a dupali po nich jako nějaké přízračné děti. Za bojištěm se objevil jezdec na koni, hnal se jim v ústrety. Rubec znovu zaslechl jeho šepot: „*Nezabíjejte ty psy, nedopusťte, aby pozabíjeli ta psiska, do Drmola*," ale nebyl to rozkaz, tak mu nevěnoval pozornost, a pelášil stejně jako jeho kamarádi k rozrytému místu, kde se skrýval Fež. Našli ho nataženého na trávě.

* * *

Vznášející se muž dál pokračoval v cestě, letěl, setrvával ve strnulém postoji a hnal se vzduchem. Přes boční ramena bažinaté delty, mezi zakrslými ostrůvky, kolem mangrovových porostů a pod klenbami jejich popínavých Šlahounů, nad břehy rašelinišť a bahnišť, do krasu, mezi skalní jehly, do divoké krajiny.

Doprovod mu dělali pták, zajíc, pavosa o velikosti holubice, treska, liška, kaktusíkovské dítě, a na všech se vždy hýbal nádor skvrnité tkáně, když se ho drželi nebo s ním udržovali krok a proti vlastní přirozenosti nutili svá těla skákat z jedné kamenné homole na druhou. Vznášející se muž se ocitl na travnaté stepi. Chvíli pod sebou měl antilopu, která běžela tak, jak dosud nikdy neběželo žádné jiné zvíře jejího druhu.

Uháněli dál, hnali se vyprahlou křovinatou plání ve zrychleném čase. Mířili na sever mezi zakrslými stromky a vypálenými vesnicemi a dál na sever a nepolevovali ve vražedném tempu a bez ohledu na to, jaké zvíře muže následovalo, drželo se ho nebo nad ním letělo, ubírali se stále rychleji a pátrali, sledovali stopy na zemi a ve vzduchu, které mohli spatřit pouze oni, nezůstávali pozadu, zkracovali vzdálenost, blížili se.

Kapitola pátá

Připravili Feže k pohřbu. Podivní psi obklopili těla milicionářů a vyli za své pány.

Oba přeživší opožděnci stáli se zaklesnutýma nohama a dřímali. Ne všichni milicionáři byli po smrti. Z úst těch, kteří byli příliš poranění, aby se odplazili, se ozývalo slabé kvílení. Nezůstalo jich více než pět, umírali pomalu, ale s vypětím všech sil.

Zatímco Rubec kopal hrob, mezi zoufalými psy k nim dojel neznámý jezdec. Společníci se odvrátili od těla mrtvého kamaráda a pohlédli na něho.

Muž kývl hlavou a dotkl se střechy klobouku. Byl pokrytý prachem. Kazajka vybělená sluncem, kalhoty z jelenice, z nohavic mu odpadávala suchá hlína. Pod čabrakou měl zasunutou pušku. U obou boků mu visela pepřenka.

Muž na ně shlédl. Zadíval se na Rubce, sevřel si pravou ruku u rtů a cosi zamumlal. Rubec ho uslyšel, z těsné blízkosti, jako by měl mužova ústa přímo u ucha.

„*Měli bychom si pospíšit. A měli bychom chytit jednoho z těch psů*.“

„Co jsi zač?“ zeptal se Rubec. Muž klouzal pohledem z Pomeroye na Elsii a nakonec zpátky na Rubce, přičemž nepřestával hýbat rty. Když na Rubce došla řada, zaslechl: „*Drogon*.“

„Našeptávač,“ utrousil Pomeroy nedůvěřivě a Drogon se k němu otočil a zašeptal něco do vzduchu. „To jo,“ odpověděl Pomeroy. „Na to můžeš vzít jed.“

„Co tady děláš?“ ptal se Rubec. „Přijels nám pomoct pohřbít…“ Musel se odmlčet a jen ukázal rukou. „Proč nás pronásleduješ?“

„*Jak už jsem řekl,*“ šeptal Drogon. „*Jde nám o totéž. Jsou z vás teď vyhnanci a ze mě taky. Pátráme po tomtéž. Já se po Železné radě pídím už několik zatracených* let. *Víte, nebyl jsem si várna jistý. A možná pořád nejsem. Nejsme jediní, kdo Radu hledá, toho jste si dobře vědomí. Víte, proč tu jsou tihle hajzli*.“ Ukázal na zakrváceného milicionáře ležícího na zádech. „*Proč si myslíte, že jsem vás sledoval? Potřeboval jsem mít jistotu, po kom doopravdy pátráte.*“

„Co to říká?“ zeptala se Elsie, ale Rubec ji umlčel mávnutím ruky.

„*Pořád nevím, jestli vám důvěřuju, ale když vás tak sleduju, vím, že jste mojí největší nadějí. A už jsem vám dokázal, že já jsem největší nadějí pro vás. Když jsem se dozvěděl, že ten váš člověk odešel, kdybych mohl, odjel bych s ním.*“

„Jak víš…?“ přerušil ho Rubec.

„*Ty nejsi jediný, kdo má informace, kdo ví, co je zač. Ale poslouchejte, nemáme čas: milici v patách nemá jen on. Tahle banda šla po něm – a neví toho o nic víc, než kolik toho víme teď my –, a další jde po vás. Sleduje vás od Drsnolesa. A blíží se. A rozhodně v ní nejsou jen milicionáři.*“

„Cože? Co se k nám blíží?“ A to, co Rubec uslyšel, vyděšeně zopakoval.

„Rukodlaci,“ vydechl.

Milicionáři, kteří pořád zůstávali naživu, se rozeřvali; vyhlídka osamělého umírání jim naháněla větší hrůzu než zloba nepřátel. Neměli nic v plánu ani za lubem – naléhali jen proto, že chtěli, aby k nim někdo promluvil, když tak leželi v horku na zemi.

„Hej, poslyš, hej, kamaráde, poslyš, kámo.“ „No tak. No tak, slyšíš, no tak.“ „Do Drmola, mám pryč ruku, do Drmola, do *Drmola*, je fuč.“

Většinou to byli muži kolem třicítky, ve tvářích hrdost a rezignaci, jako by je do nich měli vypálené; neočekávali ani nechtěli žádnou milost, před smrtí stáli jen o trochu uznání.

Psi nepřestávali štěkat a pobíhat kolem dokola. Drogon tři tyto tvory s prazvláštními lebkami naháněl na svém mohutném oři. Vyděšená zvířata uklidňoval neslyšným šepotem.

„Proč nám pomáhá?“ ptala se Elsie. „O co mu jde?“

Pomeroy ho chtěl zabít, nebo alespoň zneškodnit a nechat být.

„Krucinál, co já vím?!“ zvolal Rubec. „Tvrdí, že slyšel, co se děje. Že taky stojí za Výborem. Já *nevím*. Ale podívejte, co udělal; dávno nás mohl pozabíjet. Zachránil mi život; sejmul toho chlápka, co mě zmerčil. Sami jste viděli, jak zachází s těma pistolema. A ty, Pomeroyi, jsi sám řekl, že je thaumaturg.“

„Je to našeptávač,“ opáčil Pomeroy s pohrdáním. „Je to jenom šepotepec.“

„Na mě už teda šeptal, bratře. Vzpomínáš? Tohle mi nepřijde jako broukání na psa, aby před tebou lehl. Ozýval se mi na vzdálenost několika *mil*, mě i toho volnotvorskýho banditu úplně uhranul.“

Subvokalurgie nebyl nijak významný obor: věda nenápadné sugesce, primitivní loupežnická technika. Ale tento člověk z ní udělal něco mnohem většího.

Psy byli přetvoření. Byla jim znatelně zvětšena čichová centra v mozku. Lebky měli těstovité a nafouknuté, jako by jim v nich kynuly neforemné mozky. Oči měli maličké a na koncích čelistí se jim otevíraly nozdry zasazené do rozšiřující se, pohyblivé, jakoby prasečí tkáně. Ve vrásčitých rypácích se jim táhly drátky a na těle měli připevněné baterie, které uzavíraly thaumaturgické obvody. Všichni měli v obojku kus hadru.

„Do Drmola, vždyť to je jeho oblečení,“ poznamenal Rubec.

„*Tihleti se za ním poženou přes celé kontinenty,*“ zašeptal Drogon. „*Tímhle způsobem ho pronásledovali.*“

Přeživší milicionáře nezabili ani jim nenaplivali do tváří ani jim nedali napít, nevěnovali jim jednoduše pražádnou pozornost. Drogon se soustředil na psy. Šeptal jim a oni se zklidňovali. Dychtili mu důvěřovat.

„Ti psi jsou naši,“ řekl Pomeroy. Drogon pokrčil rameny a podal mu vodítko; znetvořené zvíře se na Pomeroye podívalo a vycenilo zuby. „Co nám o sobě povíš?“ zeptal se Pomeroy.

Drogon ukázal na Elsii, něco zašeptal a Elsie k němu přišla. Vzal ji za ruce, položil si je na čelo a žena upadla do stavu, v němž se jí aktivovaly kouzelnické schopnosti. Nepřestával mluvit; pronášel něco, co mohla slyšet jen ona.

Když skončil, Elsie otevřela oči. „Řekl mi, abych ho přečetla. Řekl mi, abych zvážila jeho pravdomluvnost. A řekl mi: ’Chci to, co chcete vy, chci najít Radu.‘ Dodal, že je z města, ale rozhodně nezastupuje zatracený parlament a není od milice. Říká, že je vaquero, koňák. Dvacet let kočoval.

Říká, že o Radě koluje příliš mnoho pověstí, aby se nezakládaly na pravdě. A je blízká srdcím lidí z divočiny. Železná rada. Něco jako země zaslíbená. Tak když se mu doneslo, co se děje – když se dozvěděl, kdo se ji vydal ochránit –, musel se mu vydat na pomoc. Aby ji našel. Sel nám v patách. Dokud si nebyl jistý, že nám může věřit.“

„Ty nejsi žádný médium," namítl Pomeroy. „To znamená úplný hovno."

„To nejsem, ale něco přece jenom umím," zamračila se Elsie. „Cítím. Zvážila jsem, jestli mluví pravdu."

Šepotepec si nasadil klobouk, otočil se ke psům a subvokálně jim domlouval, až se mezi těly svých psovodů dychtivě dožadovali jeho náklonnosti.

„Nemá dost energie, aby si mohla být jistá, Rubče," řekl Pomeroy.

Proč to musím, kurva, rozhodovat já? pomyslel si Rubec.

Drogon přidržoval cáry psům před groteskními čenichy a zvířata slintala a vyrážela severním směrem. *„Musíme jít,"* promluvil Drogon k Rubcovi. *„Pořád jdou za námi. A už jsme blízko, jsme blízko."*

Elsie se pokusila opožděncům poděkovat, ale ti na její slova nezareagovali. „Musíte jít," vykřikla. „Blíží se rukodlaci." Ale *ge'ain* neodpovídali. Stáli na místě své odplaty a na nic nečekali. Lidem nezbývalo než rostlinným obrům pokřikem vyjádřit díky a zanechat je jejich netečnosti. Rubec pokynul Fežovu hrobu.

Psi se před Drogonem rozběhli na vodítkách a nedočkavě čenichali u země. Koňák je občas nechal proběhnout drsnou vegetací a sledoval, jak kývou přerostlými hlavami. Zatímco Rubec a ostatní pokračovali v klopotné chůzi, Drogon vyjížděl do okolí.

Ze vzdálenosti několika mil šeptal postupně všem poutníkům. Nechával běhat psy, tahající za sebou volná vodítka, a když odběhli příliš daleko, vysílal jim šeptané rozkazy a psi se zase vraceli.

„Neustávej v chůzi," říkal Rubcovi. *„Máš za sebou rukodlaky*."

Rukodlaci. Zlovolné ruce dějin. Pětiprstí paraziti, kteří nyní vystoupili z utajení.

Cesta je zavedla do průsmyku mezi kopci. Rubec vzpomínal na Feže, jak se pomalu spéká v zemi. Zadíval se na stopu, kterou za sebou zanechali, na mrtvé a polomrtvé, na oba opožděnce podobné stromům, na pozůstatky střetu, připomínající šmouhu od sazí.

Krajina před nimi byla lesnatější, terén se zvedal do větších výšek, svahy kamenné suti svíraly kořeny olivovníků. Drogonův prach se rozptyloval do nízkého mračna. Jel vpředu, jeho trasa se táhla jako šev. Kolem rostla šalvěj a šípkové růže. Rubec každým krokem rozháněl houfy cikád.

Nebyla to jediná chvíle během jejich putování, kdy čas ztuhl a Rubec v něm zůstal nehybně vězet. Jeden den byl jen protahovaný okamžik. Sám pohyb – líné poletování hmyzu, mihnutí drobného hlodavce – byl jen nekonečným opakováním téhož.

Kvůli štěkotu barvářů a Drogonovu šeptání z předsunutého tábora se v noci dlouho nevyspali. Tížily je zbraně, které sebrali milicionářům, a tak za sebou zanechávali stopu odhozených nožů a těžkých pušek.

Jednou nad hlavami zahlédli garudskou ženu s rozepjatými pažemi, jako by byla ukřižovaná. Dívali se, jak se překlápí a řítí k zemi, stáčí k Drogonovi, pak brzdí a opět vyletuje vzhůru.

„Pokusil se ji přišeptat," řekl Rubec. „Ale vysmekla se mu." Byl rád.

Jejich rytmus neodpovídal rytmu dne: spali několik minut, když bylo slunce na obloze, stejně jako za soumraku i v noci. Pokud spal i šepotepec, bylo to v sedle. V horách projížděli kolem strakatých hrbolatic, zvířat na půl cesty mezi žirafami a gorilami, kráčejících po ohnutých prstech a spásajících nízko rostoucí listí.

„Musíte přidat do kroku," naléhal šepotepec na Rubce. *„Rukodlaci se blíží."*

V měsíčním svitu následovali Drogona a svého přítele k horskému hřebenu zakončenému náhorní plošinou. Uviděli tmavý prostor, průchod skalní masou. Měli k ní dorazit za denního světla a Rubec už si představoval, jaká to bude úleva, až se krutá žhnoucí obloha stáhne do pásu kypícího nad lišejníkem porostlými skalními stěnami a kamennými stupni.

Elsie řekla: „Něco se blíží." Vypadala pohuble. Vypadala vyděšeně. „Něco se blíží od jihu." Za řadou terénních vln, mimo dohled, něco kolotalo. Rubec věděl, že Elsie je slabá čarodějka, ale něco vycítila.

Východní obzor jemně žhnul a Rubec v prvních ranních paprscích spatřil pod mesou prach zvířený Drogonovým koněm. Šepotepec už byl takřka v ústí rozsedliny.

„Následujte mě dovnitř," nabádal Drogon Rubce. *„Rychle. Rukodlaci se blíží, a jestli* nepolevíte, *stihnete sem dojít. Psi vyjí. Cítí náš cíl, je blízko, za tímto průsmykem. Dostaňte se sem, možná se pak… možná se pak budeme moct postavit i těm rukodlakům, nastražíme léčku."* Byl to mizerný plán.

Pak se musel Drogon obrátit a vyrazil za smečkou, která se štěkáním vběhla na stezku v rozštěpené skále. Rubec pomyslel na převisy, pod nimiž budou muset procházet, a jasně spatřil to, co uviděl v pokoji svého uprchlého přítele, který ho poslal na tuto cestu. Spatřil nástražné dráty a mrtvé a znetvořené muže, ležící pod hromadou antropoidního tvaru složenou z nahodile seskupených materiálů.

„Probohy. *Vrať se! Vrať se!"*

Nikdy nekřičel hlasitěji. Pomeroy a Elsie klopýtli; spali za chůze. Rubec si udělal z rukou před ústy troubu a ještě jednou zahulákal.

„*Zastav! Zastav!*“ Vypálil do vzduchu z opakovačky.

Drogon mu zaznával v uchu. „*Co to děláte? Rukodlaci tě uslyší…*“ Ale Rubec nepřestával mluvit a potácet se na vyčerpaných nohou. „Zastav zastav zastav!“ volal. „Nechoď tam, nechoď tam. Je to past.“

Začal se k němu blížit prach, přeskupoval se, jako by mu tvar dávalo sílící horko, a proměnil se v jezdce na koni. Drogon se vracel. Rubec vykřikl.

„Dovnitř nemůžeš,“ říkal. „Je to past. Je to golemská past.“

Drogon je objížděl, jako by byli stádečko mladých volků, a když se jim začala podlamovat kolena, šeptal jim, jejich mozečkům, a jim nezbylo než uposlechnout. „*Utíkejte,*“ šeptal a oni se nezmohli na odpor.

Na náhorní plošinu vedly sypké štěrkovité stezky, takže se při šplhání k temnému ústí museli chytat houštin. Drogon hnal koně po trase, která se zdála neschůdná. Psi, kteří zůstali uvázaní u ústí rozsedliny, tahali s vyceněnými zuby za provazy, v prasečích očkách imbecilní výrazy. Zoufale se snažili vtrhnout do úžlabiny, aby se dostali k tomu, co v ní cítili.

„On to ví,“ hekal Rubec. Opíral se o kolena a vykašlával kamenný prach stezky. „On ví, že po něm jdou.“

„*Rukodlaci,*“ varoval Drogon. Tečka na okraji planiny. „*Musíme jít.*“

Rubec namítl: „On *ví,* že se blíží, a nesnaží se skrývat svou stopu. Myslí si, že má v patách milici, a tak ji sem *nasměroval.* Je to past. Nemůžeme dovnitř. Musíme se dostat přes kopec. Bude čekat na druhé straně.“

Dlouho se nedohadovali, protože s blížícími se rukodlaky už houstl vzduch. Psi štěkali a Drogon je uvnitř průrvy postřílel. Ostatní ho následovali po strmém kořenovém žebříku ke skalní plošině. Drogon jim šeptal: „*Šplhejte,*“ i když na srázu sám balancoval, a tak dál hledali místa, kam by mohli zaklesnout ruce a nohy.

Drogon je vedl po okraji rozsedliny. Pod sebou uviděli jeho koně a zmasakrované psy. Pak koni něco zašeptal, ten si odfrkl a otočil se, jako by chtěl vstoupit do průrvy.

„Co to děláš?“ zvolal Rubec. „Jestli ho nezvládneš, přísahám, že ho zastřelím. Nemůžem riskovat, že tam něco aktivuje.“ Chvilku se zdálo, že se šepotepec vzepře, ale pak se otočil a opět vyrazil vzhůru; kůň zůstal v klidu.

Rubec se ohlédl a vykřikl. Tvor, který je zavěšený ve vzduchu pronásledoval, měl podobu člověka. Nesl nějaké břemeno. Dělilo ho od nich už jen několik mil a nyní se zlověstným, nepřirozeným pohybem střelhbitě hnal ke skalní stěně a rozsedlině.

Na druhé straně shlédli na horské řetězy, zvolna se zvedající terén. V sytém slunci úsvitu Rubec upíral oči na zakrslé stromky.

„Musíme počkat, dokud ta potvora nezhebne," ozval se Pomeroy.

„*To nemůžeme,*" obrátil se Drogon napřed na Rubce a potom na Pomeroye. „*Nepronásleduje vašeho přítele, pronásleduje* nás. *Podle našich myšlenkových spor. Musíme se dostat za masiv. Otočit se a postavit se mu.*"

„Postavit se mu?" zopakoval po něm Pomeroy. „Vždyť je to *rukodlak.*"

„To půjde," kývl Rubec. Zaplavilo ho silné a náhlé přesvědčení. „To zvládnem."

A právě on, nikoli Drogon, našel cestu dolů. Po jednom sestoupili ze srázu, šepotepec jako poslední. „*Toho zatraceného rukodlaka už máme* v zádech," šeptal Rubcovi. „*Už stojí u ústí, uviděl psy, vchází dovnitř.*"

Rubec se rozhlédl kolem dokola. *Pojď se podívat,* pomyslel si. *Pojď se podívat na tu svou past.* Vyrazil k východu z průrvy. „Co to *děláš?*" volali jeho druzi. „Rubče, vrať se!"

„*Stůj,*" pronesl šepotepec a Rubec se musel zastavit. Vztekle zařval.

„*Pusť mě.* Musím si jít něco *ověřit,*" dodal. Nohy jako by mu zapustily kořeny. „Probohy, pusť mě, kurva."

Šepotepec ho nechal být. Rubec doklopýtal k průrvě. Vyděšeně a opatrně se přiblížil k ústí posetému kamennými úlomky a kusy balvanů. Naklonil se dovnitř. Pak zavolal: „Pojďte mi pomoct. Pomozte mi to najít."

Něco se ozvalo. Slyšel ševelit vzduch. Vydechnutí skalních srázů.

„*Blíží se,*" řekl šepotepec. Ani se nepohnul, stejně jako Pomeroy či Elsie; pouze sledovali Rubce, jako by se vzdali všech myšlenek na útěk.

„Pojďte mi *pomoct,*" zopakoval Rubec a nakoukl do šera. Z kvílení blížícího se tvora mu tuhla krev v žilách.

Zahlédl záchvěv světla. Drát natažený přes ústí, který mizel v hromadách suti po obou stranách rozsedliny a končil v bateriích a přístrojích, o nichž byl Rubec přesvědčen, že v nich musí být skryty –

„Našel jsem to," zavolal.

Vzhlédl a uslyšel úděsné zavytí. Z pukliny vyvanulo listí a chuchvalce mechu. Skučení rukodlaka mu nahánělo hrůzu. Uvnitř

rokle spatřil vířící poryv lesní prsti. Uslyšel staccatový dusot, bleskurychlý klapot a odfrkování koně. Stáhl se ke svým druhům. „Připravte se na útěk," řekl jim. „Připravte se na zběsilý úprk."

Blížilo se to. Hlasitě. Cválal k nim kůň. Nohy se mu pohybovaly s takovou hybridní rychlostí, že dusaly jako celý jízdní oddíl. Dragonův oř. V rychlosti by se mu nevyrovnal žádný kůň na světě, hnal se přes kamenné hroty a nerovný terén, na němž si podvrtával kotníky a štípal kopyta, ale ani navzdory těmto zraněním neustával v běhu a tělo mu zaléval pot a krev z odřenin. Něco se ho drželo jako klíště. Cosi skvrnitého mu svíralo krk: natahoval se na něm červ podobný useknuté oháňce, zavrtával se mu pod kůži.

Za ním se vynořil člověk. Muž. Visel ve vzduchu se založenýma rukama; řítil se k nim závratnou rychlostí. Spatřil je. Snesl se dolů, aniž pohnul tělem. Začali po něm pálit a muž se k nim hnal, až konečky prstů na nohou narážel do kamení.

Rubec stál, vystřelil, pak zavrávoral a uklouzl na štěrku. Všichni stříleli. Šepotepec stál s nohama od sebe a pálil jako profesionál, s pistolí v každé ruce; zběsile pálili i Pomeroy s Elsií a jejich olovo nacházelo cíl; viděli, jak z koně i netečného muže prýští krev, ale nic je nedokázalo zpomalit.

Vznášející se muž otevřel ústa a začal dštít oheň. Spalující dech olízl drát a rozzářil jej, takže oba rukodlaci na chvilku, na zlomek vteřiny, spatřili kovovou překážku; neúprosně se k ní však hnali svou setrvačností: a muž i kůň poplašeně otevřeli ústa, zastavit však už nemohli. Drát přetrhli a vyrazili do sluneční záře.

Skála se rozklížila. Skála se k nim otočila. Vinutí se rozvinula a vyslala do obvodů thaumaturgický proud, zajektaly spínače, uvolnila se masa nashromážděné energie a pokračovala do fáze, na jejíž aktivaci byla tak citlivě nastavena – stvořila golema.

Vystačila si s materiálem v bezprostředním okolí. Materiálem průrvy. Veškerá hmota v energetickém poli byla okamžitě vybuzena k akci. Skála se rozklížila a vypadala, jako by byla vytvarována do neurčité podoby člověka, ležící postavy o délce dvaceti stop; svah kamenných úlomků tvořil jednu ruku a masa lámavého, vysušeného křoví druhou, a tamty balvany zase břicho, pod nímž se táhly kamenné nohy a nad nímž spočívala hlava ze spečené hlíny.

Golem byl primitivní, obdařený jednoduchým vražedným instinktem. Vzepjal se se zabijáckou rychlostí, natáhl mnohatunové ruce a rukodlaky popadl. Ti se mu pokusili vzepřít. Golemovi zabralo jen několik kratičkých okamžiků, než zvířeti zasadil kamennou ránu a zlomil mu vaz a prvního rukodlaka rozdrtil – cizopasník v podobě ruky se jen nemohoucně zkroutil v koňské hřívě.

Muž byl rychlejší. Vychrlil oheň, který bez účinku zaplavil golemovu tvář. Pak s nesmírnou silou trhl za ruku z pospojovaných kamenů a vykloubil ji, takže se golem rozpotácel v nemotorném tanci. Jeho sevření však nepolevovalo. I když se mu paže rozpadala v kamenných kupách, golem stáhl vznášejícího se muže ze vzduchu, jednou oblázkovou rukou mu sevřel nohy, druhou hlavu a roztrhl ho na dva kusy.

Když byl takto rukodlacký hostitel zabit, a ještě než stačila rozpůlená mrtvola dopadnout na zem, golem přestal existovat, neboť splnil svůj úkol. Rozpadl se na kamení a prach. Materiál jeho těla se uvolnil a s rachocením se zřítil v zakrvácené hromadě, která částečně zasypala mrtvého koně.

Hostitelovy rozbité partie se odvalily do kapradí zanechávajíce na kamení krvavou stopu. Pod šatstvem se něco křečovitě stahovalo.

„Ustupte," vykřikl Rubec. „Chce jiného hostitele."

Jelikož se k nim mrtvola stále blížila, Drogon po ní začal pálit. Tvor se zastavil a hned vzápětí z jeho šatů vyrazila mnohonohá stvůra barvy nafialovělé podlitiny. Pohybovala se pavoučím cupitáním.

Rozutekli se do všech stran. Zaburácela Pomeroyova zbraň, ale zrůda ani nezpomalila a už byla jen několik stop od ječící Elsie, když tu ji zastavilo několik Drogonových výstřelů. Šepotepec se k ní blížil za neustávající palby; zrůdu v trávě našly tři přesně vypálené kulky. Pak do ní koňák kopl a zvedl její rozcupované a zakrvácené pozůstatky.

Byla to ruka. Skvrnitá pravá ruka. Ze zápěstí jí vyrůstal krátký ocas. Mrtvě a vlhce se kýval.

„Pravák," poznamenal šepotepec Rubcovi. *„Kasta válečníků."*

Ozvalo se další lomození, jako by se mezi stromy sunulo nějaké veliké zvíře. Rubec se otočil a pokusil se uplatnit své nenabité pistole.

Zvuk se ozval ještě jednou a něco se pohnulo v asi půl míle vzdáleném hájku. Něco vystoupilo do sluneční záře. Obr, gigantický šedý muž. Kráčel k nim a oni na něho hleděli, aniž věděli, co mají udělat nebo říct. Rubec najednou vykřikl a začal utíkat. Zrychloval.

Hliněný člověk se dál blížil; pak Rubec spatřil, jak mu někdo mává z obrova hřbetu: muž, který záhy seskočil na zem a s rozpřaženýma rukama mu vykročil v ústrety, křičel na něho něco, co nikdo neslyšel, a s každým krokem, stejně jako Rubec, zvedal mračna pylu a lepkavého hmyzu, která na ně dosedala v tmavých šmouhách.

Rubec běžel nahoru; muž běžel dolů. Rubec volal; volal na muže jeho jménem. Rubec plakal. „Našli jsme tě," opakoval. „Našli jsme tě."

Část druhá

Návraty

Kapitola šestá

Nad tržištěm se prudce otevřelo okno. Okna se otevírala všude nad tržišti. Město tržnic, město oken.

Zase ten Nový Krobuzon. Neustále, neskrblivě sám sebou. Toho jara teplý, zamřelý: řeky páchly. Hlučely. Nepřerušený Nový Krobuzon.

Co to kroužilo kolem a nad vzhůru se pnoucími prsty města? Ptactvo, vzdušná havěť, skřaraši (smějící se tvorové s opičími tlapkami) a vzducholodě studených barev a kouř a mračna. Na přirozený sklon svého terénu Nový Krobuzon zapomněl a nyní se zvedal či svažoval podle zcela jiných rozmarů: byl bludištěm ve třech dimenzích. Tuny cihel a dřeva, betonu, mramoru a železa, hlíny, vody, slámy a hrubé malty, z nichž se staly střechy a zdi.

Za oněch dnů slunce spalovalo barvy těchto zdí, spalovalo roztřepené okraje plakátů, které je pokrývaly jako peří, pomalu je zalévalo čajovou žlutí. Zbytky tiskařské barvy připomínaly staré estrády, zatímco beton vysychal. Bylo možné narazit na slavnou obkreslenou podobiznu Železného radního, opakující se na ulicích v hojném počtu zásluhou nějakého odpadlického kreslíře. Mezi hroty staveb podobných odlámaným sloupům jakési božské klenby se táhly visuté dráhy. Kabely protínaly vzduch a drnčely; vítr hrál na Nový Krobuzon jako na nějaký nástroj.

S nocí se rozzářila nová světla: elyktrobarometrické trubky žhnoucího plynu uvězněného ve skleněných spirálách, které vytvářely jména a slova nebo črtaly obrysy obrázků. Ještě před deseti lety neexistovaly nebo byly dávno zapomenuté: v současnosti po setmění zalévaly všechny ulice jasnou a intenzivní září, v níž se topil přísvit plynových lamp.

A ten hluk. Ozýval se bez slitování. Všude byli vždycky lidé. Nový Krobuzon.

„… a pak další zřízenec/přidá štváči na věnec/vrtí hlavou, říká, že/je to všechno k nevíře…“

Na jevišti se pěvkyně Adeleine Kladnerová, uměleckým pseudonymem Adéla Kladná (nebo též žertovně *Adélka Kladélka)*, ječivě a broukavě potýkala s písní „Štváčův konec“ za bouřlivého potlesku a sice opileckého, ale hlasitého a naprosto upřímného jásotu. Poskakovala a vykopávala sukně (její kostým byl staromódní, přehnanou imitací volánů pouliční šlapky, takže vypadala spíš ostýchavě než prostopášně). Třásla před štamgasty kraječkami, usmívala se a sbírala do náruče květiny, kterými ji zasypávali, aniž přerušila svou píseň.

V jejím pověstném hlase zaznívalo všechno, co od něj lidé očekávali, chraplavost i nesmírná krása. Obecenstvo jí leželo u nohou. Ori Ciuraz, sledující ji ze zadní části síně, zůstával sardonický, ale rozhodně ne imunní. Zbylé osazenstvo stolu znal jen natolik, aby si s ním přiťukl. Sledovalo Adélku, zatímco on sledoval je.

Žebračisko byla rozlehlá síň zanesená kouřem a drogovými vůněmi. V lóžích a na ochozu seděli velcí šéfové a jejich nohsledi a někdy i velké šéfky. Přišla sem Francina 2, cheprijská královna podsvětí. Ori sice přes hradbu sádrových drakovu a oplzlých démonů neměl dobrý výhled, věděl však, že postava, kterou se viděl pohybovat v támhleté lóži, zastává významný post u milice a že další člověk je jedním z bratrů Rybákových a že támhleta osoba ve vedlejší lóži je průmyslový magnát.

Těsně k orchestřišti vedle jeviště se nahrnul houf mužů a žen hovořících několika jazyky, příslušníků několika ras, kteří nespouštěli z očí Adélčiny kotníky. Ori sledoval hranice společenské příslušnosti.

Vrstva pobudů, zlodějíčků a jejich šéfů, propuštěných cizích vojáků, propuštěných kriminálníků, rozmařilých boháčů a povalečů, žebráků, pasáků a jejich svěřenkyň, vyžírek, příživníků, básníků a policejních agentů. Lidé a tu a tam vyčnívající hlava kaktusíka (kteří sem měli přístup, jen když si vytrhali ostny), hlavoskarab cheprijky. Z úst visely doutníčky a přítomní do taktu třískali sklenicemi nebo příbory, zatímco se mezi nimi v pilinách podlahy pohybovali číšníci. U stěn síně se nepočetné skupinky slévaly a člověk jako Ori – který byl v Žebračisku jako doma – dobře viděl, kde se překrývají a kde oddělují, a rozeznával, kdo je tvoří.

V síni musela být i milice, ačkoli žádný z jejích příslušníků na sobě neměl uniformu. Jedním z agentů byl vysoký svalnatý muž

vzadu, Derisov – všichni to věděli, ale nebylo známo, jak vysoko stojí či jaké má kontakty, takže se ho nikdo neodvažoval zabít. A kousek od něho hlouček výtvarných umělců, kteří s neobjektivní vášnivostí debatovali o svých školách a hnutích.

Blíž Orimu a s očima upřenýma jeho směrem seděla u stolu skupinka vyšňořených mladíků, nových brkoslavů, kteří okázale předstírali, jak si odplivávají, když se k nim přiblížil nějaký xeňan. Orim by opovrhovali víc než cheprijkou nebo kaktusíkem, protože byl rasový renegát; a tu v náhlém přílivu kuráže, kterou v něm probudilo kosmopolitní a odvázané prostředí Žebračiska, Ori zvedl hlavu, aby jim pohled opětoval, a objal starou voďanojku, která mu seděla po boku. Ta se překvapeně otočila, ale když spatřila brkoslavy, souhlasně si odfrkla a k Orimu se přitiskla a přehnaně po něm a vzápětí po nich hodila očkem.

„Hodnej chlapec," řekla, ale Ori, s bušícím srdcem, měl oči jen pro čtveřici mladíků, kteří ho pozorovali. Jeden ke svým druhům cosi vztekle poznamenal, ale ti ho umlčeli a soused, který ho utišil, jen před Orim nadzvedl obočí, poklepal si na hodinky a potichu vyslovil *později*.

Ori se nebál. Jeho vlastní společnost se bavila opodál. Na brkoslava málem jízlivě a provokativně kývl, ale účast na takovém spiklenectví mu byla protivná, a tak se zadíval jinam. Viděl sice, jak jsou jeho přátelé a kolegové zaujati hádkami, rozvášněni prudšími rozpory, než jaké panovaly mezi malíři, ale věděl, že v případě potřeby by se mu semkli na pomoc. A nebylo jich málo. Brkoslavové se vzbouřencům postavit nemohli.

Dav už dokonale propadl Adélčinu kouzlu, lidé s ní zpívali úvodní píseň dnešního večera, potěšené prsty bubnovali do taktu posledních slov poslední sloky – „a pak *zase*, když déšť se *snášel*" – a potom propukli v bouřlivý aplaus. Brkoslavové, umělci a všechny další skupinky se k potlesku zcela otevřeně přidávali.

„Ach, dovolte, abych vám všem poděkovala, jste moji miláčci, moji velcí miláčci," ubezpečovala je do jásotu, a protože byla profesionálka, všichni ji slyšeli. Pokračovala: „Přišla jsem, abych vám popřála hezký večer a poprosila vás, abyste prokázali trochu shovívavosti těm, kteří sem dnes večer zavítali, abyste je vlídně přijali, dali jim na vědomí, že jsou blízcí vašemu srdci. Vystupují tu dnes poprvé, alespoň někteří z nich, a my všichni víme, jaké to poprvé asi tak bývá, viďte? Nebývá to, jak jsme si to představovaly, co, holky?" Lidé se při této narážce rozesmáli a hned se začali těšit, protože šlo o zjevný úvod k její písni „Už jsi hotovej?" A opravdu, dobře známý

komický hobojista se rozkvákal jako kachna, ozvaly se úvodní tóny, Adélka se zhluboka nadechla, počkala, a pak vykřikla „Později!“ a utekla do zákulisí, za veselého bučení a výkřiků *ty nás ale škádlíš!*

Ve světlech reflektorů začalo první číslo. Zpívající rodinka, dvě děti vyšňořené jako panenky a jejich matka břinkající na piano. Většina obecenstva jim nevěnovala pozornost.

Je to kráva, pomyslel si Ori. Adélka se vracela na jeviště a velkoryse uváděla debutanty. Ale lidé přišli kvůli ní, takže její krátké překvapivé úvodní vystoupení muselo na ty, kdo po ní následovali, vrhnout neblahý stín. Napomohla jim k neúspěchu, bez ohledu na to, jak dobří vlastně byli. I bez takové sabotáže, ať proběhla sebevlídněji, bylo dosti těžké vystupovat ve společnosti slavného jména. Všichni se při svém vystoupení trápili a publikum se nemohlo dočkat, až se vrátí Adélka.

Harmonické trio předalo štafetu tanečníkovi. Nebyl nejmladší, ale ani nejtopornější, a Ori mu ze slušnosti věnoval pozornost; ale podobně se zachovala jen hrstka dalších diváků. Následoval zpívající komik, budižkničemu, kterému by se lidé posmívali i bez konfrontace s Adélkou.

Všichni baviči byli čistého, nepřetvořeného lidského původu. To Orimu nesedělo – nevěděl, jestli je náhoda, že nevystupují žádní xeničtí účinkující, když jsou v sále přítomni brkoslavové. Copak strana Nového brku začala v Žebračisku tahat za provázky? Podezření to bylo hrozné.

Marný komik konečně odešel.

Přišla chvíle na posledního předskokana. DIVADLO FLEXIBILNÍCH LOUTEK, stálo na plakátech. PŘEDVEDE SMUTNÝ A POUČNÝ PŘÍBĚH JACKA PŮLMODLITBIČKY. Právě na ně se Ori přišel podívat. Kvůli Adélce Kladélce to nebylo.

Za oponou se několik minut připravovala scéna, zatímco se obecenstvo bavilo o hlavním bodu programu, Vlkodavské pěvkyni. Ori věděl, co Divadlo flexibilních loutek chystá, a neubránil se úsměvu.

Když se sametová opona konečně rozhrnula, stalo se tak bez řinčení žesťů či bubnování a účinkující museli počkat, neboť si jich několik vteřin nikdo nevšímal. Pak se ale ozvalo několik povzdechů, trochu prořídl tabákový kouř a na jevišti se objevilo další jevišťátko. Vzduchem začaly létat nadávky. Ori si všiml, jak se jeden z brkoslavů postavil.

Naskytl se klasický obrázek: loutkové divadlo, které by se vešlo na dvojkolák, s malými vyřezávanými postavičkami v křiklavých kostýmech strnule postavenými na vlastní scéně; nicméně miniaturní

kulisy a jevištní oblouk byly odstraněny a loutkáři stáli všem na očích, v tmavošedých stejnokrojích, v nichž až příliš připomínali důstojníky milice. A jeviště bylo poseté dalšími věcmi, podivným haraburdím. Bylo přes ně nataženo a pečlivě napjato prostěradlo, na něž se laternou magikou promítal novinový text. Na jevišti byli lidé, jejichž funkce nebyla vůbec zřejmá, partička herců a hudebníků, poněvadž Flexibilní pohrdli domácím orchestrem a dali přednost umolousanému triu, vyzbrojenému dudami, flétnami a paličkami na buben, které drželi u ocelových plechů.

Ori směrem k jevišti rychle pozvedl palec. Jeho přátelé zůstávali nehybně a mlčky stát, až v nesouhlasném mručení obecenstva začala zaznívat podrážděnost a náznaky výhrůžek a odněkud zezadu přilétl výkřik *táhněte do hajzlu*. A potom se ozvalo mohutné, bolestivé třesknutí; někdo udeřil do plechu. Hned vzápětí a na pozadí ještě doznívajícího dunění jiný hudebník spustil krásnou, říznou melodii, která našla inspiraci v pouličních popěvcích, a jeho kolega jemně cinkal do plechu jako do malého bubínku. Na jevišti vykročil herec – v bezvadném obleku, s navoskovaným knírem –, zlehka se uklonil, smekl klobouk před dámami v předních řadách, a zařval sprostou nadávku, kterou zamaskoval před uchem cenzora přidáním hlásky na začátek, čímž vytvořil nepříliš přesvědčivý nonsens.

A opět propukl vzteklý povyk. Ale Flexibilní byli velcí suveréni – sice arogantní šprýmaři, ale jinak ke svému vystoupení přistupovali s veškerou vážností – a s obecenstvem si zručně pohrávali, takže po každém takovém výstřelku následoval rychlý a vtipný dialog nebo veselá melodie, při nichž bylo obtížné nechávat se sžírat vztekem. Předváděli však mimořádnou provokaci nebo sled provokací a publikum kolísalo mezi ohromením a nespokojeností. Ori si uvědomil, že tu jde jen o to, jak velkou část výstupu odehrají, než bude další pokračování představovat příliš velké riziko.

Nikdo si nebyl jistý, co že to vlastně sleduje: v této nesourodé změti výkřiků, neúplných replik a zvuků a kavalkádě složitých, nepochopitelných kostýmů. Loutky byly elegantně vedeny, ale měly být – za tímto účelem byly vyřezány – dřevěnými protagonisty tradičních mravoučných příběhů a nikoli těmito malými provokatéry, jejichž manipulátoři je nutili jízlivě odsekávat vypravěči, odporovat mu (vždy v tradičním loutkovém registru, rádobydětské řeči plné složených substantiv a onomatopoie) a tancovat na rámus a s pantomimickou oplzlostí ve všech polohách, které jim umožňovaly jejich klouby a provázky.

Na plátně se v zajíkavém sledu objevovaly obrázky a dokonce animace – malůvky odvíjející se v tak rychlých cyklech, že

poskakovaly a utíkaly nebo pálily z pistolí. Vypravěč káral publikum a diskutoval s loutkami a dalšími herci, a na pozadí sílících protestů z hlediště se v chaotické podobě začal odvíjet příběh Jacka Půlmodlitbičky. Tento fakt obecenstvo poněkud zklidnil – šlo o populární historku a lidé chtěli vidět, jak s ní tento anarchistický nuevistický spolek naloží.

Úvod nikoho nepřekvapil. „Nepochybuji, že nikdo z nás nezapomněl," pronesl vypravěč a měl pravdu, nikdo zapomenout nemohl, uběhlo teprve dvacet let. Loutky příběh nastínily v hrubých rysech. Došlo k nějaké záhadné zradě a Jack Půlmodlitbička, legendární Jack, šéf volnotvorů, byl lapen. Pravou ruku mu zkrátili o velký pařát kudlanky – který mu byl nasazen v trestaneckých továrnách, ale použil jej proti nim, takže inu jej odňali. Loutky tuto scénu hrůzně ztvárnily s využitím krve z rudých pentlí.

Samozřejmě že milice vždy tvrdila, že je gangster a vrah, a že Půlmodlitbička zabíjel, o tom nikdo nepochyboval. Ale podobně jako většina ztvárnění jeho příběhu i tento ho ukazoval tak, jak si ho lidé pamatovali: jako zločince bohatýra, hrdinu. Jack byl však lapen; byl to smutný příběh a cenzoři jej lidem dovolili takto vnímat.

Nedočkal se veřejného oběšení – o němž se nepsalo v ústavě –, ale našli si způsob, jak se jím mohli pochlubit. Několik dní ho nechali uvázaného k obrovskému pranýři na BilSanturnském náměstí před Nádražím Perdido a dozorce ho bičoval při sebemenším pohybu, který označoval za vzdorné chování. Většina se shodla, že platili lidem, aby se mu posmívali. Spousta Krobuzoňanů se přišla podívat, ale rozhodně nejásala. Našli se tací, kdo tvrdili, že není skutečný Jack – *dyť nemá pařát, našli si nějakýho chudáka a usekli mu ruku, nic na tom není* –, ale v jejich slovech zaznívalo spíše zoufalství než přesvědčení.

Loutky přecházely před malým překližkovým pranýřem, k němuž byl připoután dřevěný Jack.

A potom se rozezněl kovový bubínek *ta-ta-ta-ta-tá.* Všichni herci na jevišti začali pokřikovat a ukazovat na loutky milicionářů, na plátně se objevil nápis A TEĎ VŠICHNI! a dokonce i zdejší skeptické obecenstvo přistoupilo na hru a začalo skandovat *rychle sem, rychle sem.* Takto se to stalo – někdo z davu odlákal pozornost milice, a lidé se dohadovali, zda k tomu došlo na základě domluvy nebo náhodou, ačkoli Ori se už obíral vlastními myšlenkami. Zatímco milicionáři viseli z miniaturního hlediště, zaplavovaly ho vzpomínky.

Byly to vzpomínky z mládí, vzpomínky dítěte – nevěděl, proč na náměstí přišel ani s kým. Poprvé po mnoha letech bylo možné spatřit milicionáře v uniformách, v předzvěsti přechodu k otevřenému

vykonávání jejich činnosti. Nyní v šedém klínu zaútočili na křičící segment davu. Dozorce vytáhl křesadlovku, odhodil bič a přidal se k nim; spoutanou postavu nechal bez dozoru.

Ori si nevzpomínal, že by uviděl výtržníka, který šplhal za Jackem Půlmodlitbičkou, předtím, než se ocitl těsně pod plošinou pranýře. Měl ho ještě v živé paměti, ale netušil, zda mu v šesti letech uvízl ve vzpomínkách, nebo si ho stvořil z líčení, která si vyslechl později. Onen muž – a teď se na jevišti objevila jeho loutka, podívej, zrovna když byli milicionáři otočeni zády – byl velmi zvláštní. Bezvlasý, krutě zjizvený, podobaný, jako by desítky let trpěl agresivní akné, oči zapadlé a vytřeštěné, v cárech hadrů, s ústy a nosem skrytými pod šátkem.

Loutka, která se s přehnanými gesty přikradla po schůdkách, na Jacka Půlmodlitbičku zavolala chraplavým hlasem, dvacet let starou ozvěnou hlasitého a pronikavého výkřiku, který se vydral z hrdla skutečnému muži. Zavolala Jackovo jméno, jak tomu bylo i onoho dne. A přiblížila se k němu a vytáhla pistoli a nůž (loutce se v rukou zableskly maličké staniolové rekvizity). *Vzpomínáš si na mě, Jacku?* vykřikl tehdy muž, a totéž vykřikla teď i jeho loutka. *Dlužím ti to.* Vítězoslavné zvolání.

Dlouhé roky po vraždě Jacka Půlmodlitbičky divadelní hry odrážely původní konvenční vnímání této události. Podobaný muž – bratr, otec či milenec jedné z obětí vraždící Kudlanky – se nechal příliš unést svou zlobou, aby dokázal ještě dále čekat, podlehl spravedlivému vražednému rozhořčení. A třebaže to bylo pochopitelné a nikdo mu nemohl nic vyčítat, se spravedlností tímto způsobem nakládat nesměl; a když ho milicionáři uslyšeli a uviděli, připadla jim nepříjemná povinnost odehnat ho, a když neuspěli, pak po něm vystřelit, zkřížit mu plány, a přitom zabít Půlmodlitbičku zbloudilými kulkami. Bylo to politováníhodné, neboť soudní řízení ještě nebylo ukončeno, ale sotvakdo mohl pochybovat, že by se zanedlouho nedošlo ke stejnému výsledku.

V této podobě příběh žil několik let a herci a loutkáři ztvárňovali Jacka jako klasického lumpa, všímali si však, že mu publikum nepřestává aplaudovat.

V druhém desetiletí po těchto událostech se začaly vynořovat nové interpretace jako reakce na otázku: *Proč Půlmodlitbička radostně vykřikl, když se k němu ten chlap hnal?* Svědci si vzpomínali, jak zjizvený muž zvedal pistoli, a mysleli si, že snad viděli, jak se Jack vzepjal, jako by ho chtěl přivítat, a pak došlo *samozřejmě* k zabití ze *soucitu.* Byl to člověk z Jackova gangu, který riskoval život, aby ukončil ponížení, kterému byl vystaven jeho velitel. A možná uspěl –

mohl si být někdo jistý, že přetvořeného vězně zabila kulka milicionáře? Možná tu první ránu vypálil přítel ve snaze zachránit přítele.

Obecenstvu se to velice zamlouvalo. Nyní se Jack Půlmodlitbička vrátil tak, jak byl desítky let zpodobňován na zdech domů – jako hrdina. Jeho příběh se stal velkolepou a neurčitě poučnou tragédií vznešených, leč zmařených nadějí, a třebaže z Jacka a jeho bezejmenného společníka byli nyní hrdinové, městští cenzoři s tím, k překvapení mnohých, nic nedělali. V některých verzích nově příchozí připravil Jacka o život a pak se sám zabil, v jiných byl zastřelen, zrovna když vypálil. Scény umírání obou mužů se čím dál víc protahovaly. O pravdě, jak ji vnímal Ori – že ačkoli mrtvý Jack zůstal bezvládně viset v poutech, podobaný muž zmizel a jeho další osudy zůstaly obestřené tajemstvím –, se hra nezmínila.

Po maličkých schůdkách vybíhala loutka zjizveného chlapíka, se zbraněmi v rukou, a zvedla bič, který upadl dozorci (pohyb umožnila složitá soustava kolíků a nití), přesně, jak se tradovalo. Ale *co to?* „Co to?“ zvolal vypravěč. Ori se usmál – scénář už znal. Zatínal pěsti.

„Proč zvedá ten bič?“ zeptal se vypravěč. Brkoslavové, zaujati drsným kouzlem nuevistické produkce, už nemohli dál sedět a pokřikovali *hanba, hanba.* „Měl bysem bejt rád, že mám pistol,“ poznamenal zjizvený muž přímo do publika na pozadí sílícího povykování. „Měl bysem bejt rád, že mám nůž. A proč zvedám ešče cosi?“

„Mám nápad, poďobanče,“ řekl vypravěč.

„Už mě taky napadl, vidíte?“ opáčila loutka. „Jedno z toho,“ a natáhl ruku s pistolí a bičem, „není pro mě, capito?“ Malý elegantní mechanismus mu v dřevěné ruce otočil pistoli, takže ji najednou nabízel pažbou napřed, jako *dárek* pro svého spoutaného kamaráda, a pak se nožem pustil do Jackových pout.

Hlavy obecenstva zkropilo pivo z těžké sklenice, která nad ním přeletěla, aby se ve sprše skla roztříštila o stěnu. *Zrada!* ozval se křik, ale s ním se už mísil i jásot dalších stojících lidí, kteří hulákali *ano, ano, řekněte, jak to bylo doopravdy!* Divadlo flexibilních loutek poskakovalo nad klouzajícími skleněnými střepy a zarputile pokračovalo ve své nové verzi klasické tragédie, kdy obě postavičky nebyly odsouzeny k záhubě ani udolány světem, který si je nezasloužil, ale naopak se pořád bily, pořád se snažily vyhrát.

V okolním řevu nebyly slyšet. Jeviště zasypávalo jídlo. Docházelo k výtržnostem a před publikum předstoupil konferenciér ve zváleném obleku. Popoháněl ho hubený mladík – zaměstnanec Úřadu pro

cenzuru, který v zákulisí poslouchal všechny registrované produkce. Jeho práce přestala být v jediném okamžiku rutinou.

„To by stačilo, musíte s tím přestat," volal konferenciér a snažil se loutky odtáhnout. „Bylo mi sděleno, že toto představení *skončilo.*" V nastalé situaci ztratil nit svého nabubřelého blekotání. Zasáhlo ho několik střel; přikrčil se ještě víc než doposud. Stoupenci Flexibilních byli nepočetní, ale zato hlasití, dožadovali se pokračování vystoupení, a když mladý cenzor spatřil, že se uvaděči ze Žebračiska situace vymyká z rukou, sám předstoupil před rozvášněný dav a promluvil k němu.

„Toto představení se ruší. Tento divadelní soubor se vůči Novému Krobuzonu provinil nemravností druhého stupně, a do zahájení vyšetřování se tímto rozpouští." *Jdi do prdele, hanba, táhni, zábava pokračuje. Jaká nemravnost: jaká nemravnost?* Mladý cenzor si stál neohroženě na svém a rozhodně se nechtěl těmito projevy nechat umlčet. „Byla přivolána milice a při jejím příjezdu budou všichni lidé, kteří se ještě budou zdržovat v těchto prostorách, považováni za spoluaktéry tohoto představení. Prosím vás, abyste okamžitě opustili tento sál." Mezi lidmi však vládla příliš surová nálada, aby pomýšleli na odchod.

Vzduchem proletělo několik dalších sklenic a výkřiků, jež stvrzovaly, že střely našly svůj cíl. Ori si všiml, že se brkoslavové hrnou k jevišti zbít účinkující, sám se tedy zvedl, pokynul opodál stojícím přátelům, a všichni se vydali nabroušené brkoslavy zastavit; strhla se bitka.

Adélka Kladélka, už ve svém odvážném kostýmu, vyběhla na jeviště a hlasitě se dožadovala uzavření příměří. Ori si jí všiml těsně předtím, než bolestivě udeřil do týlu jednoho brkoslavského lumpa, pak se opět věnoval situaci bezprostředně před sebou. Na jevišti členové Divadla flexibilních loutek spěšně odklízeli všechny své rekvizity. Na pozadí hlučných ran, výkřiků a explozí skla Vlkodavska pěvkyně svým nádherným hlasem naléhavě prosila o ukončení bojů, nikdo jí však nevěnoval pozornost.

Kapitola sedmá

Hra byla definitivně u konce, a když dorazila milice, zajímala se spíš o vyklízení budovy než o zatýkání. Ori brkoslavy zdržoval dostatečně dlouho na to, aby si loutkáři stihli sklidit propriety, a potom se společně s Flexibilními propletl kolem potyček, které se nyní z větší části odvíjely pouze v opileckém duchu, aniž je kultivovala politická, nesnášenlivost.

Vyšli do boční uličky, zkrvavení, ale rozesmátí, zástup divadelníků, pěchujících si kostýmy do tlumoků, a několika málo přihlížejících, jako byl Ori. Ještě před chvilkou pršelo, ale noc byla teplá, takže vrstvička vody připomínala spíše pot města.

Petron Carrickos, který vystupoval v roli vypravěče, si strhl knír, jehož lepidlo mu zanechalo nad rtem lehký otisk, a připlácí jej na jediný plakát v uličce. Obrozenec, na jehož kázání leták zval, se tak hned mohl pochlubit hustým obočím. Ori se spolu s ním a několika dalšími ubíral na západ, na Kadmiovou. Pak se chtěli otočit a zamířit na stanici Vilná pole, tak aby minuli vchod do Žebračiska.

O něco později se ulice, kde Vilná pole hraničila s Lykantrem, zaplnily lidmi. Na nárožích postávali milicionáři. Ori si razil cestu mezi posledními chodci, nahlížejícími do výloh, a návštěvníky divadel, milovníky hudby u voxiteračních budek, několika golemy, podobajícími se obrovským marionetám a přepásanými šerpami svých majitelů. Zdi byly poseté značkami. Naváděly k ilegálním galeriím a divadlům a squatům umělců ty, jež byli tyto symboly v podobě graffiti schopni přečíst. Vilná pole kolonizovala víkendová bohéma. V této oblasti se vždy scházeli bohatí povaleči, rebelantské děti hledající laciný únik nebo zapomnění, nyní však přicházeli jen příležitostně a jejich proměny byly povrchní. Ori byl znechucen. Agenti a obchodníci

se přistěhovávali, zatímco malíři a hudebníci se stěhovali pryč, rostly nájmy a kulturní život uvízl na mrtvém bodě. Takže směr Lykantr.

Ulice prskaly pod žlučovitými elyktrobarometrickými nápisy. Ori kýval na tváře, které znal ze schůzí nebo představení – ženu ve dveřích stříbrnictví, statného kaktusíka rozdávajícího letáky. Cihlové zdivo se prohýbalo a zaklesávalo, domy, vyspravené kovovými a betonovými záplatami, se o sebe opíraly a skrývaly se pod nátěry starodávných stylů, a spirálami a sprostými slovy; a z jejich změti se do nebe vypínaly věže chrámů, vyhlídková stanoviště milice a věžáky. Večer přecházel do hluboké noci a davy řídly.

Po vyvýšené vlakové trati dojeli mezi střechami na Mazánku, přešli na druhé nástupiště a rozloučili se. Pak i Petron zamířil na Kočičí kopec a Ori zůstal sám mezi nočními cestujícími rozvalenými na sedadlech a páchnoucími po ginu. Obešel několik chlapíků v montérkách z odpoledních směn, kteří se odvraceli, aby se nedívali na opilce. Ori se usadil vedle postarší ženy a sledoval, jak se dívá z ušmudlaného okna do rozlehlého města, bažiny budov poseté záblesky světla. Vlak přejel řeku. Ori si uvědomil, že žena se nedívá na nic konkrétního, a to zaujalo i jeho – pouhé zachvění světel na jakési křižovatce, vrtoch města.

Přes většinu oken na Oriho ulici v Psoriaku nebyly přetaženy záclony, a když se probouzel, vyhlížel ven a ve světle plynových lamp vídával v domech mohutné nehybné spící postavy. Byla to ulice kolonizovaná kaktusíky. Byt měl pronajatý od milé, málomluvné kaktusice, která při stěhování popadla všechny jeho kabely do jedné zelené ruky.

Popůlnoční vlaky projížděly kolem matně osvětlených horních oken. Jezdily buď na jih na Horky, nebo dál na sever na gigantický terminál, onu synapsi neposlušných staveb mezi oběma městskými řekami, na Nádraží Perdido.

Venku se dál odvíjely všechny noční aktivity. Vzduch byl teplý a vlhký, odlepoval klih a rozežíral spáry zdiva. V nejstarších částech města, nepoddajných chatrčích, břečťanem obrostlých rozvalinách Sobek Croix. V improvizovaných podmínkách ve skladištích na okrajích Skeletonu spaly rodiny. Brokata křižovaly kočky, a pak jezevčice, která se kolébala domů pod přecpanými výlohami krámků. Pod mraky čekaly klidné a zlověstné aerostaty.

Obě řeky tekly, slévaly se a pak se stávaly jedním veletokem, Hrubodehtem, který v zápachu a s úpěním opouštěl hranice města, pod pahýly mostu, mezi sídlišti chatrčí na předměstích Nového Krobuzonu, za nímž hledal moře. Pokoutní městské obyvatelstvo se

nakrátko objevovalo venku a zase se ukrývalo. Fungoval půlnoční průmysl. Někdo byl pořád vzhůru, bezpočet bytostí, ve věžácích, elegantních domech nebo pískovcových rezidencích v Chnumu nebo v xenických ghettech, ve Skleníku nebo v řadových domcích Ujetce a Přípotok, modelovaných cheprijskými hlavoskaraby, proměňovaných křehkými hmyzími slinami. Všechno pokračovalo.

O výtržnosti nebyla na druhý den, či den poté, v novinách jediná zmínka. To však lidem nezabránilo, aby se o ní doslechli.

Ori dal správným lidem na vědomí, že na místě byl i on. Když se procházel v Psoriaku kolem obchodů a hospod, viděl, že je viděn, a poznával, že někteří lidé, kteří na něho vrhali letmé pohledy – tahle žena, voďanoj, tamten muž či kaktusík, i támhleten přetvor –, patří k Výboru. Aniž dával najevo vzrušení, občas si pěstí jemně poklepal na hruď v kradmém pozdravu, který buď nevšímavě přecházeli, nebo opětovali. Mezi sebou si Výboráři pomocí prstů vyměňovali složité signály, vzkazy v posunkovém slangu chudinských čtvrtí, který Ori nedokázal rozkódovat. Říkal si, že se třeba týkají jeho.

Výbor se o něm baví na uzavřeném a tajném zasedání. Věděl, že tomu tak není, ale pouhá představa mu působila potěšení. Ano, jeho přátelé byli nuevisté, nebyli to však zpustlíci ani pobudové a nespokojovali se s pouhým šokováním. Představoval si, jak Výbor, zástupci všech frakcí, přerušuje úvahy nad strategií a povstáním, přerušuje debaty, jak se nejlépe vyhýbat milici a jejím informátorům, aby pochválili Oriho Ciuraze a jeho přátele za výtečně odvedenou provokaci. Sice se to nestane, ale představa to byla vábivá.

V Zákrutu Ori přijímal veškerou nádenickou práci, která se namanula. Za jídlo a mizerný plat přetahoval a doručoval věci. Ocelově šedé součásti nějakého vojenského zařízení, které muselo putovat po pobřeží, přes Chudé moře a úžiny do vzdálené války. Pracoval na kdejaké vlečce nebo továrním dvoře, s čímkoliv, co mu přinesli demoliční dělníci, vykládal nákladní čluny u mostu Mandragor a na konci dne popíjel s kolegy dělníky, z nichž se stávali jeho dočasní přátelé.

Byl mladý, a tak ho předáci šikanovali, ale poněkud úzkostně. Znervózňovala je nejistota. Všechny ty potíže. Továrny v Zákrutu, Kelströmu a Blatozvucích zažívaly krušné časy. Za slévárnou na Tutenské Ori uviděl na zemi šrámy po ohních, kde v minulých týdnech došlo k demonstracím. Zdi byly počmárané znaky rozkolnictví. *Toro; Kudlanka žije!;* ten nakreslený Radní. Díry po kulkách zdobily zdi u Třísměrné křižovatky, kde před necelým rokem milice odrazila stovky demonstrantů.

Začalo to u Paradoxských koncernů, při neorganizovaném projevu nesouhlasu s jakýmsi propouštěním, který se pak závratnou rychlostí rozšířil do ulic. V okolí zastavily práci dílny, když se další lidé přidávali k protestujícím, jejichž slogany se přesunuly od požadavků na opětovné zaměstnání přátel k navýšení mezd, které vzápětí následovala veřejná odsouzení starostky a volební loterie a dožadování se volebních hlasů. Vzduchem začaly létat láhve a žíravý flogiston; ozvaly se výstřely – milice střelbu opětovala nebo zahájila – šestnáct lidí zemřelo. Na křižovatce se pravidelně objevovaly křídou psané pocty a pravidelně byly smývány. Ori se při průchodu místem Paradoxního masakru zlehka dotkl pěstí hrudi.

V řetězdek zašel do Kramářovy milé. Krátce před osmou z výčepu odešli dva muži a už se nevrátili. Následovali je další, v ledabylém a nahodilém sledu. Ori dopil pivo a zamířil jakoby na záchod, ale když si všiml, že ho nikdo nesleduje, zabočil do plesnivé chodby a zvedl padací dveře vedoucí do sklepa. Lidé shromáždění ve tmě k němu vzhlédli a nepozdravili ho; ve tvářích se jim ve stejné míře zračily podezíravost a uvítání.

„Chaverové," ohlásil se. Označení ukradené z jednoho starého jazyka. „Chavere," odpověděli – kamarádsky, rovnostářsky, spiklenecky.

Přítomen byl jeden přetvořený muž; dnes poprvé. Ruce měl zkřížené u zápěstí a svařené, a když zatínal a rozevíral prsty, vypadalo to, jako by napodoboval letícího ptáka.

Dvě ženy z robotárny pod železničními oblouky Temného brodu, pletařky, vedle dokaře a strojníka, a vodňanojský úředník v napodobenině lidského obleku z lehké látky, kterou mohl nosit ve vodě a jejíž součástí byla dokonce našitá vázanka. Jeden kaktusík. Sudy s levným pivem a vínem sloužily jako stoly, na nichž ležely odpadlické tiskoviny: zmuchlaný *Rev*, *Výheň* a několik výtisků nejznámějšího štvavého plátku: *Radikálního renegáta.*

„Chaverové, chci vám poděkovat, že jste přišli," promlouval k ostatním s klidnou autoritou muž středního věku. „Chci přivítat našeho nového přítele Jacka." Kývl na přetvora. „Válka s Tešem. Infiltrace milice. Svobodné odbory. Stávka v Purrillově pekárně. Chci říct něco ke všem těmto tématům. Ale úvodem chci věnovat několik minut tomu, jak přistupuji – jak přistupujeme, jak *Dvojité R* přistupuje – k otázce rasy." Pohlédl na vodňanoje, na kaktusíka a spustil.

Právě tyto úvody, tyto debaty, Oriho k lidem okolo *Radikálního renegáta* původně přivedly. Tři měsíce si co dva týdny kupoval výtisky od prodavače ovoce ve Stíništi, až se ho dotyčný zeptal, zda

by neměl zájem promluvit si o probíraných tématech, a nasměroval ho na tyto tajné schůze. Ori se jich pravidelně účastnil a vznášel stále více otázek a námitek, zapojoval se se stále větším nadšením – a nakonec s menším –, až po jedné schůzi, když osaměli, mu svolavatel shromáždění s dojemnou důvěrou sdělil své skutečné jméno. Jmenoval se Curdin. Ori se mu svěřil se svým, ačkoli jako všichni ostatní se na schůzích pořád oslovovali jménem Jack.

„Ano, ano," říkal Curdin, „myslím, že to tak je, Jacku, ale otázka zní *proč?"*

Ori otevřel *Radikálního renegáta* a letmo v něm četl. Výzvy k jednotnému akčnímu postupu, které vídával už dříve, zlostné a poučné analýzy, sloupce a sloupce zaznamenaných stávek. Každé pracoviště, všechny dvojice a trojice, které odložily nástroje, ať už dosáhly či nedosáhly svého, shromáždění dvaceti či sta lidí, půlhodinové stávky, zmizení každého cechovníka nebo podezřelého odboráře. Katalog všech sporů, ať už vražedných či bezvýznamných. Nudilo ho to.

Některé události tu chyběly. Oriho nespokojenost se schůzemi narůstala. Nic se na nich nedělo. K činům docházelo jinde, byť prchavě. Jako tomu bylo v Žebračisku.

Poklepal na *Radikálního renegáta*. „Kde je Toro?" zeptal se. „Toro sejmul dalšího. Slyšel jsem o tom. V Chnumu. Spolu se svou partou vyřídili stráže a zabili soudce, který tam bydlel. Proč to tam není?"

„Jacku… naše stanovisko k Torovi je jasné," odpověděl Curdin. „Bylo to v tom sloupku v předposledním čísle. My to tak… my věci tímhle způsobem neřešíme…"

„Já vím, Jacku, já vím. Vy kritizujete. Navážíte se do něho."

Svolavatel schůze nic neříkal.

„Toro tam venku něco *dělá*, chápeš? On bojuje a *nečeká*, jak pořád čekáte vy. Sedíte a *čekáte* a říkáte mu, že se ukvapuje?"

„Tak to není. Nenavážím se do nikoho, kdo brojí proti soudcům nebo milici nebo starostce, ale Toro sám ani s tou svou partičkou nic nezmění, Jacku…"

„Jo, ale něco přece jenom mění."

„To nestačí."

„Ale *něco* mění."

Ori choval Curdina v úctě, hodně se toho od něho a z jeho letáků naučil, nechtěl ztratit jeho náklonnost. Ale samolibost jeho předáka ho začínala dohánět k zuřivosti. Curdinovi bylo víc než dvakrát tolik než jemu – to už tak zestárl? Seděli a mlčky se na sebe mračili, zatímco ostatní klouzali pohledem z jednoho na druhého.

Potom se Ori za svou podrážděnost omluvil. „Já si z toho nic nedělám," řekl Curdin. „Drzý si buď, jak chceš. Ale já ti říkám pravdu, Jacku" – už byli sami, tak se opravil – „říkám ti pravdu, Ori. Dělám si starosti. Připadá mi, že ses rozhodl pro určitou cestu. Všechny ty hry a loutky…" Zavrtěl hlavou a povzdechl si. „Nic proti tomu nemám, přísahám, slyšel jsem, co se stalo v Žebračisku, a odvedli jste dobrou práci, ty i tví přátelé. Ale šokovat a střílet nestačí. Něco se tě zeptám. Ti tví kamarádi, ti Flexibilní loutkáři – proč si vybrali takové jméno?"

„Ty víš proč."

„Ne, nevím. Vím, že je to hold, a jsem za to rád, ale proč zrovna *jemu*, proč ne Sešovi nebo Billymu le Ginsenovi, proč ne Poppy Lutkinové?"

„Protože kdybysme to zkusili, zavřeli by nás."

„Nedělej ze sebe hlupáka, hochu. Ty víš, co myslím – existují desítky jmen, který jste si mohli vybrat, abyste vyslali signál, abyste plivli starostce do ksichtu, ale vy jste vzdali hold zrovna *jemu.* Zakladateli *Dvojitého R* – a ne *Výhně* nebo *Válce nádeníků* nebo *Sídla.* Proč jemu?" Curdin si poklepal novinami o stehno. „Já ti řeknu proč, hochu – ať si to uvědomuješ nebo ne, on nahání těm nahoře hrůzu. Protože měl *pravdu.* Ohledně frakcí, války, plurality. A Bill a Poppy a Zelený krček a ti ostatní – Toro, Ori, Toro a jeho partička a jim podobní, dokonce i Jack Půlmodlitbička – jasně že jsou to dobří lidi, *chaverové,* ale v tomhle ohledu je jejich strategie na hovno. Ben měl pravdu a Toro se plete."

Ori v Curdinově hlase slyšel aroganci nebo oddanost nebo zápal nebo analýzu. Ve svém vzteku mu bylo jedno, jestli je od sebe odděluje.

„To se teď budeš Půlmodlitbičkovi posmívat?"

„Ne, tak jsem to nemyslel, to neříkám…"

„Do chrchle, kdo si myslíš, že jsi? Toro něco *podniká,* Curdine. Díky němu se něco děje. Ty – ty jenom *mluvíš, Dvojitý R* jenom mluví. A Benjamin Flex je po smrti. Je po smrti už hodně dlouhou dobu."

„To není fér," namítal Curdin. „Ještě ti teče mlíko po bradě a už mi tady kážeš o Benjaminu Flexovi, *mně,* do Drmola." Ale neříkal to nevlídně. Nebral to nějak vážně, ale Oriho popadal vztek.

„Aspoň jsem něco *udělal!"* zařval. „Aspoň *něco* dělám."

Kapitola osmá

Zdálo se, že nikdo neví, co rozpoutalo válku s Tešem. Renegáti měli své teorie, existovala oficiální zdůvodnění a neviditelné machinace v jejich pozadí, ale v okruhu Oriho přátel nikdo nevěděl, co ji vyvolalo, a vlastně ani, kdy přesně začala.

Když před lety nastal dlouhý hospodářský úpadek, novokrobuzonské obchodní koráby se začaly vracet do přístavů s hlášeními o pirátských nájezdech, jimž byly vystaveny, nečekaných loupeživých manévrech neznámých lodí. Někdo útočil na městské průzkumné a komerční aktivity. Dějiny byly poznamenané novokrobuzonskými přechody od autarkie k mezinárodní angažovanosti, ale nikdy, jak zdůrazňovali zranění kapitáni, nebyl přechod k merkantilismu tak tvrdě a tak nečekaně napadán.

Po staletích nejistoty a zvláštních vztahů uzavřel Nový Krobuzon dohodu s kouzlokracií, díky níž pro jeho lodě padly překážky na cestách k Úžině Ohnivé vody. Mohly se tedy volně plavit ke stepím a ostrovům, do legendami opředených míst na opačné straně kontinentu. Posádky vracejících se korábů tvrdily, že byly v Maru'ahmu. Plavily se celé roky a nyní přivážely vyšperkované koláče ze vzdálenosti tisíců mil, z krokodýlího dvojměsta zvaného Bratři. A pak začaly nesmlouvavé pirátské nájezdy a Nový Krobuzon pomalu pochopil, že se stává terčem útoků.

Do novokrobuzonských doků přestaly přijíždět tajemné tešské lodě, barkantiny a vyparáděné katy třepotající se barevnými látkami, jejichž posádky si malovaly tváře hennou a brousily zuby. Začaly kolovat zvěsti, že tajemný a skrytý tešský velvyslanec sdělil starostce dávno nepoužívanými kanály, že jejich dva státy jsou ve válce.

Zprávy o tešském loupení v Úžině Ohnivé vody byly čím dál častější a dostávalo se jim stále větší publicity, a to jak v novinách, tak ve vládních věstnících. Starostka slíbila pomstu a protiútok. Zintenzívněly odvody do novokrobuzonského válečného námořnictva, společně, jak se doslechl Ori, i s „alkoholovým verbováním“ – násilným odváděním opilých hýřilů.

Všechno bylo pořád daleko, abstraktní: boje na moři vzdálené tisíce mil. Ale ty eskalovaly. Stále více figurovaly ve vystoupeních ministrů. Nová městská merkantilistická politika zůstala bez odezvy; pro vyvážené zboží se neotevíraly žádné trhy; válka zablokovala zdroje neobvyklých komodit. Lodě odplouvaly a už se nevracely. Zakonzervované novokrobuzonské provozy se už neotevíraly a další se zavíraly a štíty na jejich branách pokrývala plíseň, která byla výsměchem jejich prohlášení o „dočasném přerušení výroby“. Město ustrnulo; hroutilo se a živořilo. Domů se začali vracet první přeživší.

Zničení vojáci, kterým nezbývalo než žebrat a kázat o svých zážitcích davům ve Vlkodavech a Luzích. Vedle šrámů, polámaných kostí, ran, které jim způsobil nepřítel nebo které utrpěli při horečnatých operacích prováděných přímo na bojišti, si přinášeli rovněž podivnější zranění, která jim mohly způsobit pouze tešské oddíly.

Navrátilci po stovkách propadli šílenství a ve svém třeštění běsnili v neznámém sykavém jazyce; všichni po celém městě naráz pronášeli stejná slova, v jednotném rytmu. Byli mezi nimi muži, kteří měli místo očí zakrvácené váčky, ale přesto pořád nepřišli o zrak, jak se Ori doslechl, kteří bez ustání ječeli, neboť ve všem spatřovali smrt. Lidé na ulicích se těchto veteránů báli, jako by je děsilo jejich vlastní špatné svědomí. Jednou, před mnoha měsíci, Ori prošel kolem muže deklamujícího před vyděšeným zástupem, kterému ukazoval paže, jež mu vybledly do mrtvolné šedi.

„Vy víte, co to je!“ hulákal na lidi. „Vy to víte! Ocitl jsem se na okraji exploze a vidíte? Doktoři mi chtěli uřezat ruce, říkali mi, že musejí pryč, ale šlo jim jen o to, *abyste je nikdy nespatřili…*“ Zakomíhal přízračnými končetinami jako papírovými výstřižky, ale pak přišla milice a umlčela ho a odvedla pryč. Ale Ori zaregistroval, jaký děs se zračil v očích přihlížejících. Opravdu Teš stále přechovával ztracené umění výroby barvobomb?

Tolik nejistot, úpadek morálky, strach ve městě. Novokrobuzonská vláda vyhlásila mobilizaci. Už dva tři roky byla v účinnosti Speciální kampaň. Zvyšoval se počet mrtvých a zároveň s ním i objem průmyslové výroby. Každý znal někoho, kdo odešel do války nebo zmizel z přístavní krčmy. Z loděnic v Tarmuthu,

satelitního města v ústí řeky, začaly vyplouvat obrněné lodě a ponorky a jejich výroba podnítila určité hospodářské oživení, na jehož vlně se svezly i továrny a slévárny v Novém Krobuzonu; válka roztáčela kola průmyslu. Cechy a odbory byly svévolně postaveny mimo zákon či omezeny, a vykleštěny. Určitému počtu lidí, kteří už uvykli chudobě, se nabízela nová pracovní místa, ačkoli boj o ně byl nesmlouvavý. Nový Krobuzon byl napjatý k prasknutí.

Každý věk měl své společenské psance. Jacka Půlmodlitbičku, když byl Ori ještě malý, Uzdičku, který se proslavil během Týdne prachu, Alois a její společenstvo před stoletím. Vlastně i Drmola, když se na to člověk podíval správnou optikou. Podivné postavy v kontextu dané doby, jež nastolily nová pravidla: davy, které by plivaly na přetvora, by daly krk za Půlmodlitbičku. Někteří byli nepochybně přimyšleni dějinami, podlí kapesní zlodějíčci, které staletí přikrášlila. Ale někteří byli skuteční: Ori by na Jackovu existenci přísahal. A nyní tu byl Toro.

V lebek Ori pobýval s nuevisty. Vzal svůj denní výdělek a zašel za nimi do hospody U dvou červů kousek od Vlčího mostu a na pozadí újeteckých střech potřísněných pojivem larev, které bylo vidět za řekou, s nimi hrál hry a hádal se o umění. Studenti a zběhové z umělecké čtvrti Oriho vždycky rádi viděli, protože v kroužku patřil k hrstce skutečných pracantů. Večer Ori s Petronem a několika dalšími lidmi zinscenovali happening, kdy se převlékli za prasata a v průvodu se přesunuli do Vilných polí, kde začali korzovat před hospodou U hodin a kohoutka, která dávno pozbyla své dřívější slávy a nyní se stala místem, kam si zbohatlíci a pozéři chodili hrát na bohémy. Nuevisté na hosty chrochtali a prasečími hlasy na ně křičeli: „Ach, kde jsou ty časy!“

V prachdek Ori vykládal lodě v docích a večer popíjel v dělnické hospodě v Temném brodě. V kouři a salvách pivního smíchu se mu zastesklo po okázalosti společnosti u Dvou červů. Všiml si jedné servírky a vzpomněl si, že ji zná z nějakého nelegálního shromáždění. Odhrnula si zástěru, aby viděl, že má v kapse *Radikálního renegáta*, vybízela ho, aby si výtisk koupil, ale tu ho opět zalila prudká vlna zklamání a nevraživosti, kterou pocítil ke Curdinovi.

Hlavou zavrtěl tak ostře, že si přirozeně pomyslela, že si ho s někým spletla. Rozšířily se jí oči. Chudák ženská, nechtěl ji přece polekat. Dal jí na srozuměnou, že se s ním nemusí bát hovořit. Oslovil ji jménem Jack. „Už toho mám plný zuby,“ zašeptal. „Mám plný zuby

Radikálního renegáta, kde věčně píšou, jak se co má, ale nikdo *nic nedělá,* mám plný zuby čekání na změnu, která nepřichází.“

Předvedl jí směšnou parodii posunkového slangu.

„Ptáš se, jaký to má smysl?“ zeptala se.

„Ne, já vím, že to má smysl…“ Ori vzrušeně udeřil do stolu. „Tyhle věci už ale čtu několik měsíců. Ale vždyť i milice něco dělá. Brkoslavové něco dělají. A jediní lidi na naší straně, kteří něco dělají, jsou cvoci typu Zhýralé ligy nebo desperáti, jako je Toro.“

„To ale nemyslíš vážně, že ne?“ Jack si dala pozor, jakým způsobem to řekla. „Znáš přece omezení…“

„U chrchle a sraček, Jacku, nezačínej zrovna teď s ’omezeními individuální akce‘. Už toho mám krk. Někdy… copak si někdy nepřeješ, aby ti to *bylo jedno?* Jasně, samozřejmě že stojíš o změnu, stojíme o změnu, ale když ke změně, do prdele, nedochází, pak další, co si přeju, je, aby mi to *bylo jedno.*“

V rybek večer Ori vystoupil na Sanytru. Ve smogovém šeru procházel cihlovým bludištěm Sivého vrchu, kolem majitelů domů, kteří z verand drhli špínu továren a klikyháky graffiti, kteří si přes úzké uličky povídali z oken. Ve vývařovně v jedné staré stáji dostávaly řady chudáků misky s polévkou. Oficiálně byl tento dobročinný spolek řízen z Újetce a na pořádek dohlížela trojice cheprijek ozbrojených podle vzoru svých strážných bohyň, Drsných sester, kušemi a křesadlovkami, kopími a sítí; jedna měla i metamechanickou žihadlovku.

Cheprijky natahovaly svá hubená a čilá ženská těla. Hovořily spolu, aniž vydaly jediný zvuk, pohybovaly tykadly a hlavonohama hlavoskarabů, blyštivými, dvě stopy dlouhými brouky, kteří jim spočívaly na krcích. Vypouštěly chymické závany. Otočily se k Orimu – který se odrazil v jejich složených očích –, poznaly ho a posunkem ho přivolaly k jednomu z kotlů. Začal nabírat polévku trpělivým tulákům.

Dobročinnou službu tu spustily újetecké peníze, ale dál v ní pokračovali místní. Když se starostka nechala slyšet, že město nemůže zaopatřovat potřebné, vznikly alternativní struktury. A aby zahanbila novokrobuzonskou vládu nebo z čirého zoufalství, nejrůznější uskupení nabízela sociální programy. Byly nedostatečné a nestačily uspokojovat poptávku a jeden dával vzniknout druhému podle toho, jak si jednotlivé skupiny konkurovaly.

V Prsku byly programy řízeny církvemi: péče o staré, osiřelé a chudé spočívala v rukou kněží, mnichů a jeptišek. Provizorními nemocnicemi a vývařovnami si odpadlické a fanatické sekty budovaly důvěru, kterou by jim nezískalo ani tisíciletí kázání. V reakci na to

strana Nového brku rozjela v Tržinách vlastní program pomoci zaměřené pouze na lidské obyvatelstvo, aby vytvořila protiváhu svému brojení v ulicích. Vzbouřenci, kteří by byli zatčeni hned poté, co by začali veřejně působit, však v jejich stopách jít nemohli.

Místo toho šli tam, kde byly újetecké peníze – prý pocházely od Franciny 2, cheprijské královny podsvětí. Nebylo nijak neobvyklé, že magnáti nezákonného průmyslu podporovali dobročinné instituce: říkalo se, že ve Skeletonu pan Multi oddaně slouží vlastním místním nadacím. Ale ať už peníze pocházely odkudkoliv, útulek na Sivém vrchu provozovali místní, a Výbor se obezřele snažil dávat na vědomí, že se spolupodílí na jeho fungování.

Jelikož zde několik Výborářů nejrůznějšího přesvědčení pracovalo bok po boku s lidmi zvenku, mohlo docházet k půtkám. Aktivisté své debaty v přestávkách na čaj museli vést šeptem.

Ori rozléval vývar do misek. Poznával tváře mnoha vyděděnců; některé znal i jménem. Řada z nich byla přetvořená. Kolem se v ruce s rozedraným kabátem svého druha prošourala žena, jíž byly za trest odňaty oči a jíž se tváří od nosu k linii vlasů táhl prázdný šev. Většina přítomných byla lidského původu, ale byli tu i příslušníci jiných ras, kterým nepřála doba. Stařičký kaktusík s uvadlými a vyschlými ostny. Zjizvení muži a ženy. Dostali se sem lidé, kteří přišli o rozum, kteří zpívali žalmy, blekotali nesmyslná slova nebo pokládali otázky, které nedávaly smysl. „Seš dvojitej?“ ptal se všech lidí okolo stařík se zplihlými vlasy, v jehož hlase byly stále patrné zbytky nějakého přízvuku. „Seš dvojitej? Seš zhýralec? Seš psanec? Seš dvojitej, synku?“

„Ori. Přišel sis pro rozhřešení?“ Lada tu sloužila na plný úvazek. Dobírala si všechny dobrovolníky, že přišli ulevit svému svědomí. Nebyla hloupá – věděla, kam kdo patří. Když si Ori dopřál pauzu, přišla za ním a nalila mu do čaje kořalku. Věděl, že jejich rozhovor na pozadí srkání a říhání vyhladovělých chudáků nikdo neuslyší.

„Jste jako Toro,“ řekl jí. „Jste jediné, kdo tady něco *dělá*, kdo napomáhá změnám, tady a teď.“

„Já to věděla. Věděla jsem, že jsi tady, protože tě tíží svědomí,“ namítla. Zlehčila to. „I ty odvádíš svůj díl práce.“

Dokončil směnu, aniž ztratil trpělivost. Šeptal všem svým dočasným svěřencům. Někteří se usmáli a odpovídali mu; někteří mu nadávali dechem, z něhož byl cítit alkohol a čajíček. „Seš zhýralec? Seš psanec? Seš dvojitej?“ ptal se dotěrný stařík.

Ori mu vzal misku.

„Ale seš,“ řekl stařík. „Ty *seš* dvojitej. Seš dvojitej, ty rošťáku jeden.“ Muž se pousmál jako světec a ukázal Orimu na břicho, kde se

mu vyhrnula košile a odhalila opasek, za nímž měl zasunutý složený výtisk *Radikálního renegáta, Dvojitého R.*

Ori si košili zase zastrčil, opatrně, aby nevypadal příliš tajnůstkářsky. U pumpy umyl misky (stařík se uchichtával a tahal se za vousy a za Oriho zády pořád opakoval *ale ses, ty jeden dvojitej).* Naposledy obešel místnost, schválně pomalu, nabídl poslední kousky chleba a nakonec se vrátil ke smějícímu se muži.

„Jsem," řekl potichu, jakoby nic. „Jsem dvojitej, ale nejlíp bude, když to nebudeš říkat tak nahlas, kamaráde. Nechtěl bych, aby si o tom štěbetali ptáci na střeše, rozumíš? Umíš mlčet, že jo?"

„Jasně." Staříkovo chování prošlo náhlou proměnou. Opanovala ho mazanost bláznivosti a ztlumil hlas. „Jasně, to zvládnem, no ne? Dvojití jsou dobří lidi. Vy dvojití. A ti zhýralci a svobodní a psanci."

Zhýralá frakce, Svobodný svaz, Liga psanců – nebyl to jen *Radikální renegát;* stařík vypočítával jednotlivá uskupení Výboru.

„Jsou to dobří lidi, ale blábolí," pokračoval a několikrát otevřel a zavřel ruku jako užvaněná pusa. „Všichni jsou to blábolivci." Ori se usmál a přikývl. „Rádi řeční. Ale víš co, to je v pořádku, řečnění není špatný. Není to vždycky… blábolení."

„Kdo je ten páprda?" zeptal se Ori Ladi.

„Spirál Jakobs," odpověděla. „Chudák jedna stará bláznivá. Našel v tobě posluchače? Rozhodl se, že se mu zamlouváš, Ori? Rozhodl se, že jsi psanec, svobodnej nebo dvojitej?" Ori na ni zůstal hledět, nedokázal určit, zda ví, co vlastně říká. „Už to na tebe zkoušel s rukama nebo jazyky?" Vykřikla: „Ruce a jazyky, Spirále!" a zatřepala rukama a vyplázla jazyk a stařík se rozhalekal a udělal totéž. „Je za první, proti druhému, jestli si to dobře pamatuju," prozradila Orimu. „Už ti zazpíval? 'Furt se tlachá, málo bouchá.'"

Když Ori toho večera odcházel, u dveří se s ním potkal další dobrovolník, laskavý, třebaže hloupý muž. „Viděl jsem, že ses s Ladou bavil o Spiráloví Jakobsovi," řekl. Zakřenil se. Zašeptal: „Slyšels, co se o něm říká? Co prej dělával? Spolupracoval s Jackem Půlmodlitbičkou! Přísahám na Drmola. Byl v Jackově družině a znal Zjizvence, a podařilo se mu utýct."

Kapitola devátá

Další noc Spirál Jakobs v útulku nebyl a stejně tomu bylo i noci následující. Potěšení a překvapení, s nimiž Lada Oriho vítala, se začínaly měnit. Všiml si, jak ho pozoruje, jestli náhodou neprodává drogy nebo pašované zboží, ale v práci se opravdu snažil, a tak nevěděla, co si o něm má myslet.

Když v lebek Ori v útulku zametal podlahu, uslyšel: „Seš psanec? Seš dvojitej?“ Spirál Jakobs ho uviděl, usmál se a řekl: „Tady máme toho našeho hošánka. Tady tě máme, vida, ty jeden…“ a zamrkal, pozvedl prst a přivřel oko. Naklonil se a zašeptal: „Ty dvojitej.“

Jeden pokus, pomyslel si Ori. Příliš velkou naději si nedával. Jednou tomuto chudákovi sluchu popřeje. Ke Spirálovi se přikradl, až když bylo vydáno všechno jídlo a ze žebroty nebo z loupení se začaly vracet první bezprizorní rodiny, aby ulehly v útulku ke spánku.

„Můžu ti někdy koupit panáka?“ zeptal se. „Řek bych, že máme společný zájmy. Mohli bysme pokecat. O dvojitosti. O našem kamarádovi Jackovi.“

„Našem kamarádovi, jasně. Jackovi.“

Stařík ulehl do deky. Ori ztrácel trpělivost. Spirál Jakobs cosi vytahoval, kousek papíru, se špínou zažranou v záhybech. Pak jej s dětským úsměvem Orimu ukázal.

Když se Ori ubíral domů, byla vlahá noc. Sledoval trasu železniční trati, šel podél kolejí táhnoucích se přes břidlicové střechy na cihlových klenbách, obloucích podobných zvlněnému hřbetu mořského hada. Ze špinavých oken vlaku se rozlévalo světlo jakoby plynových lamp nebo svíček a přes polámanou krajinu střech zahánělo

do úkrytů svíjející se stíny; za soupravou tma zase vylézala zpoza komínů.

Na dohled milicionářů Ori chvatně kráčel se skloněnou hlavou a rukama v kapsách. Cítil, jak na něho upírají oči. Skoro nebyli vidět, neboť uniformy měli protkány trpasličí přízí, která vstřebávala veškeré světlo a vylučovala tmu. V noci na nich byly nejjasnější zbraně: Orimu připadalo, že v jejich vyzbrojení není žádný řád, a v šeru občas zahlédl obušky nebo žihadlovky, dlouhé dýky, opakovači pistole.

Ve vzpomínkách zabloudil do doby před dvanácti lety, do období ještě před krizí, k válce proti konstruktům, kdy se poprvé za sto let ukázalo, že tradice skrytého policejního dohledu – síť špionů, informátorů, milicionářů v civilu a decentralizovaného strachu – už neodpovídá situaci, a milice si oblékla uniformy a vyšla do ulic. Na příčiny krize si Ori už nevzpomínal. Jako jedno z dětí společně se svou divokou partou šplhal na střechy v Zákrutku a Brokatech na severním břehu Dehtu a sledoval, jak milice ostřeluje smetiště v Sivém krutu.

S dětskou agresivitou se přidávali k ničení městských konstruktů, panické štvanici na mechanické a parou poháněné uklízeči aparáty, které byly najednou považovány za nepřítele. Rozvášněné davy obkličovaly a rozbíjely posvařované a sletované tvory. Když byli trháni na kusy, když jim bylo na prach rozšlapáváno sklo, když jim byly vytrhávány kabely, většina konstruktů zůstávala jen trpělivě stát.

Našlo se ale několik málo jedinců, kteří bojovali. Kteří byli příčinou války. Byli nakaženi virovým vědomím, programy, které neměly nikdy vzniknout, které nakazily novokrobuzonské konstrukty, jejichž analytické převody se otáčely v kacířských kombinacích a roztáčely chladné strojové vědomí. Myslící motory, jejichž predikátem byla sebezáchova, které pozvedly kovové, dřevěné a trubkovité končetiny proti svým bývalým majitelům. To Ori nikdy neviděl.

V Sivém krutu milice srovnala džungli odpadků se zemí. Rozbombardovala ji, sežehla ji plameny, aby krajinu roztaveného kovu a popela prosela demoličními četami. Fungovala v ní jakási továrna na zhoubné programy, která byla zničena spolu s obludnou myslí, jež ji řídila. Šlo o nějakého démona či něco na ten způsob, nebo o radu myslících konstruktů a jejích přívrženců z masa a kostí.

Konstrukty a počítací stroje se ve městě vyskytovaly i nadále, ale už v mnohem menším počtu a podléhaly přísnému povolovacímu řízení. Nahradil je režim golemů, na nichž zbohatlo několik thaumaturgů. Skládky v Sivém krutu byly pořád sněhobílou a zčernalou pustinou. Byly nepřístupné, ale novokrobuzonské děti se na ně šplhaly nebo kradly pro suvenýry a vyprávěly si, že na skládkách

straší duchové strojů. Ori si však uvědomoval, že nejtrvalejším důsledkem krize byl fakt, že se milice nevrátila ke svému skrytému působení. Jen několik měsíců po válce s konstrukty se rozhořely nepokoje pramenící z ekonomické krize a jen velice málo milicionářů se vrátilo do utajení, jež jim skýtal civilní oblek.

Ori nedokázal rozhodnout, zda to tak bylo lepší nebo horší. Mezi rebely se našli zastánci obou stanovisek, kteří tvrdili, že pokud milice vyšla ze skrytu, vyjádřila svou sílu či naopak slabost.

Papír, který Spirál Jakobs Orimu ukázal, byl starý světlotisk, na němž byla zachycena dvojice mužů na střechách v blízkosti Nádraží Perdido. Mizerný snímek, vybledlý působením světla a vysušený stářím, příliš pomalu exponovaný, jehož subjekty halila korona pohybu. Bylo však poznat, koho zachycuje. Spirála Jakobse s bílým vousem, který už tehdy vypadal staře a jemuž na rtech pohrával stejně šílený úsměv. A vedle něho muže, který odvracel zastřenou tvář, který před aparátem zvedal paže, roztahoval prsty na levé ruce. Pravá dlaň se mu však rozvírala, a měnila se v surový a obrovský pařát kudlanky.

Brzy sáno následujícího dne, když byli pobudové vyváděni z útulku, Ori už čekal před vchodem.

„Spirále," zavolal, když dotyčný vyšel ven, poškrábal se a zabalil se do deky. Stařík zamrkal v prudkém denním světle.

„Dvojitej! Ty seš dvojitej!"

Stálo to Oriho denní výplatu. Musel zaplatit za drožku, aby zavezl slabého stařík do Letů, kde Ori nikoho neznal. Spirál si něco drmolil. Ori mu koupil snídani na náměstí pod miliční věží, pod visutými drahami, které ve výšce několika stovek stop nad jejich hlavami spojovaly věž s Bodcem v srdci města. Spirál Jakobs dlouho jedl, aniž pronesl jediné slůvko.

„Furt se tlachá a málo bouchá, Spirále. Není to pravda? Furt jen tohle…" Ori vyplázl jazyk. „… a málo tohodle." Zaťal pěst.

„Bouchej, netlachej," poznamenal tulák souhlasně a pustil se do pečeného rajčete.

„To říkal Jack?"

Spirál Jakobs přestal žvýkat a lišácky vzhlédl.

„Jack? Já ti dám Jacka," řekl. „Co o něm chceš vědět?" Jeho přízvuk, ona sotva zřetelná stopa čehosi cizího, vteřinku doznívál o něco hlasitěji.

„Ten bouchal a netlachal, co? Takovej byl Jack," zkusil to Ori. „Není to tak? Někdy chceš, aby někdo bouchal, něco udělal, no ne?"

„S Jackem jsme měli půlmodlitbičku,“ pronesl stařík a velice smutně se pousmál; veškerá bláznivost z něho rázem vyprchala. „Byl z nás nejlepší. Miluju ho i jeho děti.“

Jeho děti?

„Jeho děti?“

„Ti, co přišli po něm. Jsou to pasáci.“

„Ano.“

„Jsou to pašáci, Toro.“

„Toro?“

Ori spatřil v očích Spirála Jakobse skutečnou vyšinutost, temné moře osamění, chladu, kořalky a drog. Ale pořád v něm plavaly myšlenky, bystré jako barakudy, jejichž pohyb se odrážel v ticích tulákovy tváře. *Proklepová si mě,* pomyslel si Ori. *Něco na mě zkouší.*

„Kdybych byl o něco starší, byl bych Jackův člověk,“ přiznal se Ori. „Je to vůdce, vždycky byl. Šel bych za ním. Víš, viděl jsem ho umírat.“

„Jack neumírá, synku.“

„Já ho viděl.“

„No jo, *takhle*, to možná, ale víš, lidi jako Jack neumírají.“

„A kde je teda teď?“

„Myslím, že Jack se na vás dvojitý dívá a usmívá, ale jsou i další, naši kámoši, mí kamarádi, Jack si říká: ’Jsou to pasáci!‘“ Stařík se mlaskavě rozesmál.

„Tví kamarádi?“

„Jo, mí kamarádi. S velkýma plánama! O tom vím všecko. Kdysi jsem byl Jackův kámoš a navždycky jsem kamarád všech lidí, jako je on.“

„S kým se kamarádíš?“ dotazoval se Ori, ale Jakobs už nechtěl nic říct. „Jaký mají plány? Co jsou tví kamarádi zač?“ Stařík dojedl, přejel prsty zbytek vajíčka a olízal je. Nevšímal si, nestaral se, že Ori před ním pořád sedí; opřel se a odpočal si a potom, aniž se na svého společníka podíval, se vyšoural do zataženého dne.

Ori mu šel v patách. Nepohyboval se nijak pokradmu. Šel prostě několik kroků za Spirálem Jakobsem a následoval ho domů. Po malátné trase. Po Sadrašské přes pozůstatky trhu do lomozu Zmijí díry, kde mělo stánky několik prodavačů ovoce a masa.

Spirál Jakobs cestou promlouval k mnoha lidem. Dostával jídlo a přišel si na několik mincí.

Ori pozoroval společnost tuláků. Jakobse s upřímností sourozenců zdravili nebo proklínali ženy se zasedlými tvářemi a muži ve vrstvách oblečení připomínajícím otupující se kůži. V ohořelém přítmí

vypálené kanceláře si Jakobs více než hodinu podával láhve s pobudy ze Zmijí díry, zatímco se ho Ori pokoušel pochopit.

Jednou po nich začala házet kamením skupinka hochů a dívek, pouličních chuligánů, mezi nimiž se přískoky pohybovala voďanojka a dokonce i mladý městský garuda. Ori se jim postavil, ale tuláci s takřka rituální agresivitou začali křičet a máchat rukama a děti zanedlouho odešly.

Spirál Jakobs zamířil zpátky na východ k Hrubodehtu, k dírám ve zdivu a útulku na Sivém vrchu, které byly jeho opravdovým domovem.

Ori se díval, jak klopýtá, díval se, jak se na křižovatkách prohrabuje hromadami smetí. Díval se, co z nich Jakobs vybírá: ohromující kolekci odpadků. Ori se nad každou věcí soustředěně zamýšlel, jako by pro něho Spirál Jakobs byl vzkazem z jiné doby, který by mohl s vynaložením sil rozkódovat. Text ukrytý v těle.

Šlachovitá postavička se dál ubírala novokrobuzonskými ulicemi, kolem vozíků nakupených zeleninou ze zemědělských oblastí a Obilné spirály. Klenuté mosty ho převáděly přes kanály, po nichž nákladní čluny převážely antracit, prodíral se mezi odpoledními davy, dětmi, hašteřivými nakupujícími, žebráky, hrstkou golemů, mezi omšelými obchodníčky, kteří drhli šroubovice a radikální slogany z dřevěných průčelí svých krámků, mezi vlhkými zdmi, které se vypínaly do výšky, jako by se drolily a jejich cihly se rozplývaly do vzduchu.

Když se po dlouhé době obloha zalila sytými barvami, došli ke stanici Trauka. Železniční trať se jim nad hlavami stáčela v úhlu, který nebral ohled na řady domků dole. Spirál Jakobs opět pohlédl na Oriho.

„Jak jsi ho poznal?“ zeptal se Ori.

„Jacka?“ Jakobs zakýval nohama. Seděli na nábřeží ve Stíništi, se stehny mezi zábradlím. V řece vyčnívala nad hladinu dehtovaná konstrukce, neosvětlený voďanojský domek. Jakobs hovořil s rytmickou kadencí a Oriho napadlo, že nejspíš slyší tradiční zpívané vyprávění příběhů z Jakobsovy vlasti. „Kudlanku Jacka všichni uvítali s otevřenou náručí. Vyšel z prostředí nočních lovců. Byl to on, kdo se neohroženě ozval, kdo před lety, dřív, než ses narodil, zachránil tohle místo před snovou nemocí. Prostříhal se milicionáři.“ Zacvakal rukou ohnutou v zápěstí. „Já mu poskytoval všechno, co potřeboval. Byl jsem informátor.“

Ori se ve světle plynových lamp díval na světlotisk. Přejížděl palcem po Půlmodlitbičkově pařátu.

„A co ti ostatní?“

„Sleduju všechny Jackovy děti. Toro má úžasný nápady.“ Jakobs se usmál. „Kdybys znal jeho plány.“

„Řekni mi o nich.“

„To nemůžu.“

„Řekni mi o nich.“

„Co bych ti je říkal já. Měl by ti je říct Toro.“

Zazněla potřebná informace: místo, čas. Ori obrázek zase poskládal.

Novokrobuzonské noviny se zprávami o Torovi jen hemžily. Bylo v nich možno najít bizarní rytiny jakéhosi strašlivého svalnatého tvora s býčí hlavou, popisy divošského, zvířeckého ryčení nad Mafatonem a Vranovem, vilovými čtvrtěmi a vládními úřady.

Všechny Torovy činy byly zaznamenány a deníky na ně pravidelně zaměřovaly pozornost. Kdosi vyloupil bankovní sejfy, které zůstaly počmárané slogany, zmizely tisíce guinejí, z nichž několik stovek skončilo v rukou dětí ze Špatné strany. Ve *Výběru* se Ori dočetl:

> Bylo velké štěstí, že tento případ, PŘÍPAD ŠPATNOSTRANSKÝCH MILIONŮ, neměl tak krvavé vyústění jako PŘÍPAD KUTÁLEJÍCÍ SE SEKRETÁŘKY nebo PŘÍPAD UTOPENÉ VDOVY. Tyto dřívější incidenty by měly obyvatelstvu připomenout, že zločinec známý jako TORO je zbabělec a vrah, jenž vděčí za jistou místní oblibu pouze své *vervě.*

Vzkazy se k Orimu dostávaly spletitými a tajnými novokrobuzonskými kanály. Třikrát čekal na nároží, o němž mu řekl Spirál Jakobs, v Umrlci, pod ukazatelem do Kronohovy a Zubní ulice, vedle starého muzea voskových figurín. Opíral se na slunci o zeď a vyčkával, zatímco se mu děti z ulice pokoušely prodat oříšky a zápalky v kornoutech z barevného papíru.

Každé čekání ho stálo výplatu a pověst u zákrutských náborářů. Musel je střídat s prací, jinak by hladověl nebo by jeho domácí mohla dojít trpělivost. Vrátil se do debatního kroužku *Radikálního renegáta,* aby se jako Jack mezi dalšími Jacky bavil o nepravostech ve městě. Curdin ho viděl rád. Ori byl ve svých nesouhlasných stanoviscích mnohem zdrženlivější. S potěšením si střežil své tajemství. *Už s váma nejsem na jedné lodi* napadalo ho v duchu; považoval se za Torova špiona.

Na nároží ho pozdravila holčička v roztrhaných šatech, jíž nemohlo víc než deset let. Usmála se na něho, jak se tak opíral o muzeum, a hned mu byla sympatická dírou mezi zuby. Podala mu papírový kornout s oříšky, a když zavrtěl hlavou, řekla mu: „Ten pán už za to zaplatil. Říkal, že je to pro vás."

Jen co zásilku rozbalil, všiml si, že vzkaz je v ní čitelný i navzdory mastnotě z pražených oříšků. *Viděl jsem tě čekat. Přines jídlo a stříbro ze stolu bohatce.* Pod pokynem bylo malé kolečko s růžky, Torův znak.

Bylo to snadnější, než si myslel. Nespouštěl z očí vilu ve Východním Giddu. Nakonec zaplatil jednomu chlapci, aby rozbil přední okna, zatímco se sám vrhl do křoví, vyrazil dveře do zahrádky a na stole popadl nože, vidličky a kuře. Vyrazili za ním psi, ale Ori byl mladý a psům už několikrát utekl.

Mastnou hromádku, která se přes noc marinovala v tlumoku, určitě neměl nikdo sníst. Byla součástí zkoušky. Dalšího dne si opět na obvyklém místě položil tlumok pod nohy, a když odešel, už si jej nevzal. Byl silně rozrušený.

Hmmm dobrá práce stálo v dalším vzkazu, kterým byla obalena další pouliční pochutina. *Teď potřebujem peníze, kamaráde, štyrycet noblů.*

Ori plnil úkoly. Dělal, co mu bylo řečeno. Nebyl zloděj, ale zloděje znal. Pomáhali mu nebo ho učili co a jak. Zpočátku se mu tato anarchistická dobrodružství vůbec nezamlouvala: noční útěky bočními uličkami s kabelami v rukou, doprovázené jekotem dobře oblečených dam.

Protivilo se mu být sprostý kapsář, věděl však, že cokoli rafinovanějšího se pojí s rizikem, že na sebe přivolá milici. Měl domluveno, že když se za soumraku hnal ulicemi plnými lidí, v patách se mu stahovaly pouliční bandy, a milicionáři vždy jen vtrhli do věžáků, kde pak nedaleko vchodu bezradně točili obušky.

Udělal to dvakrát a třásl se tak, že se skoro nedokázal uklidnit. Páchání těchto činů, vykonávání něčeho konkrétního, ho vždy nabudilo, nesmírně ho vzrušilo. Potřetí a při dalších příležitostech už žádný strach necítil.

Z peněz, které ukradl, si nikdy nevzal ani groš. Všechno předával svému nespatřenému dopisovateli. Úkol musel rozdělit na několik dodávek. Ztratil přehled. Z krádeží se stala rutina. Ale už musel nashromáždit potřebných čtyřicet noblů, protože došlo na nový úkol. Tentokrát obdržel vroubkovaný voskový váleček, který si donesl do voxiterační budky.

Na pozadí šumění jehly uslyšel hlas, zastřený praskotem: *„Zatím dobrý, synku, ale teď půjdem konečně na věc, dones nám miliční odznak.“*

Se Spirálem Jakobsem se vídával každý týden. Vytvořili si vlastní řeč plnou výpustek a vytáček. Nevynášel kategorická stanoviska – k ničemu se nepřiznával – a Spirál Jakobs k němu pořád promlouval s nevyzpytatelnou logikou. Ori si všiml, že staříkovo šílenství je alespoň zčásti předstírané.

„Ti tví kámoši,“ řekl Ori, „mě nutí dělat různý věci. Nejsou to ti nejvstřícnější chlápci pod sluncem, co?“

„Ne, to nejsou, ale když se s tebou skamarádí, jsou tví kámoši *navždycky*. V tom útulku už funguju dost dlouho. Funguju tam už dlouho a tak mě napadalo, jestli narazím na někoho, koho bych jim mohl představit.“

Ori a Spirál Jakobs tímto obezřelým a nepřímým způsobem debatovali i o politice. Mezi chavery přimknutými k *Radikálnímu renegátovi* zůstával Ori mlčenlivý a ostražitý. Jejich počet klesal a zase rostl. Na schůze už docházela jen jedna žena z temnobrodské robotárny. Stále častěji si brala slovo a byla stále poučenější.

Ori je poslouchal s jistou nostalgií a přemýšlel: *Jak já to jenom provedu?*

Vydal se do Vlkodav, kde věděl, že narazit na milicionáře bude poněkud obtížnější, ale kde se uměl schovat. Stálo ho to dva pokusy, spoustu plánování a několik šekelů, které vydal na úplatky. V noci ve tmě pod pilíři Ječného mostu. Dvoučlenná hlídka se nechala nalákat hochem z ulice, který jí sotva popadaje dech vylíčil, že kohosi hodili do řeky, partička jeho kamarádů přitom doprovázela jeho slova náležitým křikem. V černé vodě ječela mladá prostitutka, zatímco jí nad hlavou svištěly vlaky. V opravdové hrůze se plácala ve vodě (neuměla plavat, ale na hladině ji udržovaly dvě vodňanojské děti, která čeřily vodu podvodní obdobou chichotání).

První noc milicionáři zůstali stát na břehu a svítili lucernami na ráchající se ženu, zatímco na ně děti hulákaly, aby ji zachránili. Zařvali na ni, aby se nevzdávala, a utíkali pro pomoc; a Ori vyšel z ústraní, znechucenou prostitutku vytáhl a všechny rychle poslal pryč.

Druhou noc jeden příslušník nechal kabát a boty v opatrování svému kolegovi a ponořil se do studené vody. Vodňanojové se stáhli ke dnu, žena zpanikařila a začala se potápět. Ve vodě zavládl nelíčený poprask. Děti se s vřeštěním motaly kolem milicionáře na břehu,

křičely na něho, aby ženě pomohl, strkaly do něho, až na ně dotyčný zařval a ohnal se obuškem, ale to už bylo po všem. Děti stačily vniknout do balíčku šatů jeho společníka, byť je pořád držel v náručí, a prošmátraly jeho obsah.

Na Torově nároží nechal Ori odznak ve staré botě. Když se za dva dny zase vrátil, někdo ho tam čekal.

Starý rameno byl kaktusík. Byl hubený a na příslušníka své rasy nízký; byl menší než Ori. Procházeli se spolu masným trhem. Ori viděl, že ceny pořád rostou.

„Nevím, kdo tě k nám nasměroval, a ptát se tě nebudu," řekl Starý rameno. „Kdes doposavaď působil? U koho?"

„*U dvojitýho R,*" odpověděl Ori a Starý rameno přikývl.

„Jo, nebudu na ně nadávat, ale měl by ses rozhodnout, hochu." Podíval se na Oriho z tváře vybělené mnohaletým působením slunce do slabě zelenkavého odstínu. Ori si v jeho přítomnosti připadal hrozně mladý. „S naším kamarádem se na to jde úplně jinak." Poškrábal se na nose a roztáhl první a poslední prst do podoby rohů. „Mám na háku, co by říkal Flex nebo někdo z té jeho partičky. U nás můžeš na filozofování zapomenout. Nezajímá nás koncept dělnických zásluh ani grafy stoupajících a klesajících tendencí a podobný blbosti. U *Dvojitýho R* jde čím dál víc o pojmy.

Je mi jedno, jestli dokážou přednášet, jako bysme byli na univerzitě." Zastavili se mezi mouchami, v teplém zápachu masa, obklopeni pokřikováním prodavačů. „Zajímá mě jenom to, co *děláš*, kamaráde. Co pro nás můžeš udělat? Co můžeš udělat pro svýho přítele?"

Využívali ho jako poslíčka. Musel ukázat, co v něm je; přebíral balíčky nebo vzkazy, které mu zanechával Starý rameno, přenášel je městem, aniž zkoumal, co jsou zač, doručoval je mužům nebo ženám, kteří si ho nedůvěřivě prohlíželi a posílali ho pryč dřív, než je otevřeli.

Dál chodil pít ke Dvěma červům a udržoval si přátele mezi nuevisty. Účastnil se debat lidí kolem *Radikálního renegáta*. Utajované příběhy: „Drmol: světec, nebo lump?"; „Železný radní: pravda za kresbou". Ze zarputilé mladé pletařky se stala politická autorita. Ori měl dojem, jako by všechno pozoroval přes okno.

V prvních týdnech tathise, za nečekaného ochlazení, ho Starý rameno využil jako pozorovatele. S náplní svého úkolu byl obeznámen prakticky v poslední vteřině, a jeho nadšení bylo rázem zpátky.

Byli ve Skeletonu. Dívali se, jak se večer rozpíjí v namodralých odstínech mezi siluetami skeletonských Pařátů, Žeber. Starobylé kosti,

které daly oblasti jméno, se stáčely více než dvě stě stop do vzduchu, rychlostí geologických procesů praskaly, žloutly a prachnivěly, čněly vysoko nad všemi okolními budovami.

Drogový baron Multi měl obdržet zásilku zboží. Ori vůbec netušil, kde ji měla jeho parta zadržet. Byl nesmírně vzrušený. Díval se, díval, ale neobjevili se žádní milicionáři. Viděl do prostoru pod kostmi, do řídkých křovin, mezi nimiž akrobati a prodavači světlotisků počítali denní tržby, aniž si uvědomovali, jak obludný hrudní koš se jim zvedá nad hlavami.

Horečnatě sledoval prázdnou pláň a přál si, aby měl u sebe pistoli. Prošla kolem něho skupinka mladíků, prohlédla si ho a rozhodla se, že se s ním nebudou zahazovat. Nikdo se nepřibližoval. Píšťalka zůstala v zaťaté pěsti. Neměl sebemenší tušení, že něco vůbec začalo, když tu mu Starý rameno poklepal na záda a nesmírně ho polekal. Kaktusík řekl: „Běž domů, hochu, úkol byl splněn.“ To bylo všechno.

Ori nedokázal určit, kdy se stal jedním z nich. Starý rameno ho začal představovat dalším, uvádět do šeptaných debat.

V hospodách, podehtovaných kůlnách a bludišti Umrlce Ori s Torovým oddílem diskutoval o taktice. Byl novic. Zakoušel rozpačitý pocit viny, když jeho noví společníci zesměšňovali Výbor – „okázalý lidový výboj“, jak mu říkali – nebo *Radikálního renegáta.* I nadále se účastnil debat *Dvojitého R* v místnosti pod hospodou, ale na rozdíl od řady měsíců, které tam strávil, dopad jeho nové činnosti byl okamžitě viditelný. Psalo se o nich v novinách. Ori byl pozorovatel při tom, co nazvaly Případ tajné skeletonské operace.

Po každém úlovku mu platili. Sice ne mnoho, ale stačilo to jako náhrada za ušlé výplaty, a časem dostával trochu víc. U dvou červů a v Žebračisku platil velkorysé rundy a nuevisté mu připíjeli na zdraví. Vzbuzovalo to v něm stesk po starých časech.

A v Umrlci měl nové společníky – Starý rameno, Ulliama, Rubína, Enocha, Kryštůfka. Torovou zbojnickou družinou prostupoval zápal pro věc. Jejich životy byly jiné, bohatší a méně podstatné, protože je neustále riskovali.

Jestli mě teď chytí, nezavřou mě jen tak, uvažoval Ori. *Můžu si být jistý, že mě přinejmenším přetvoří. Nejspíš už jsem mrtvý.*

V Zákrutu nyní většinu týdnů docházelo ke stávkám. Nepokoje se rozhořely ve Smogrově. Brkoslavove zaútočili na cheprijské ghetto v Přípotokách. Milice vtrhla do Vlkodav, Luhů a Lykantru a odvedla odboráře, podvodníčky a nuevisty. Při jedné takové razii byl k smrti ubit hlavní představitel kapkapistické poezie a jeho pohřeb se

proměnil v malou demonstraci. Ori se jí účastnil a spolu se smutečními hosty házel kamení.

Měl pocit, jako by se probouzel. Jeho město bylo halucinací. Mohl se zakousnout do vzduchu; mohl z něj ždímat napětí. Každý den míjel demonstranty a zpíval s nimi.

„Nabírá to obrátky," řekl mu Starý rameno. Znělo to povzneseně. „Až to zvládnem – až se to našemu kamarádovi konečně podaří a, ehm, setká se s vždyť-víš-kým…"

Přítomní se k nim otočili a Ori si všiml, že se na něj upřelo několik rychlých pohledů. Nebyli si jistí, jestli před ním mohou mluvit. Ale nedokázali být zticha. Dával si pozor, nepodlehl touze zeptat se jich: *S kým? Kdo je vždyť-víš-kdo?*

Ale Starý rameno zíral na plakátovací plochu na ulici, na tlustý válec loupající se vrstvami starých plakátů. Visel na ní jeden deskotiskem zhotovený portrét, strohý světlotisk dobře známého obličeje, a Starý rameno na něj upíral oči a dál mluvil a Ori pochopil, co mu vlastně sděluje. „Všechno to dokončíme," říkal starý kaktusík. „Všechno změníme, až se náš kamarád setká s jistým člověkem."

Spirála Jakobse neviděl celé dny. Když ho konečně vystopoval, tulák se choval ještě potrhleji. Už dlouho se nedostavil do útulku. Vypadal vyčerpaně, sešleji a špinavěji než obvykle.

Ori ho nakonec našel ve Vranově, na základě vodítek, která mu poskytli další zapomenutí muži a ženy. Šoural se mezi velkými obchody městského centra, kolem jeho soch, průčelí z okázalého mramoru a vydrhnutého bílého kamene. Měl v ruce křídu a vždy po několika krocích se zastavil, něco si zadrmolil a nakreslil na zeď nějakou slabou a nesmyslnou značku.

„Spirále," zvolal Ori a starý tulák se otočil; Ori se polekal, s jakou zlostí zareagoval na vyrušení. Chvíli trvalo, než se Spirál Jakobs zase uklidnil.

Seděli na BilSanturnském náměstí mezi žongléry. V teplých večerních barvách se vedle nich zvedalo Nádraží Perdido se svou znepokojivou, mohutnou a impozantní architekturou, s pěticí železničních tratí, které se rozlévaly z jeho vyvýšených klenutých ústí jako světlo z hvězdy. Ze západní stěny se vypínal Bodec, miliční minaret. Vypadalo to, jako by se o něj Nádraží Perdido opíralo jako stařec o hůl.

Ori pohlédl na sedm visutých drah, které vybíhaly z vrcholu Bodce. Podél jedné z nich se zadíval na jihovýchod přes vykřičenou čtvrť a vymydlený Prsk, přes vědecká Brokata, k další věži a na ostrov Krak a na parlament, obklopený stékajícími se řekami.

„Je to starostka," řekl Ori, i když se zdálo, že ho Spirál Jakobs neposlouchá, jen si pohrává s křídou a obírá se vlastními myšlenkami. „Torův oddíl má po krk likvidování miličních kaprálů a dalších nýmandů. Chtějí dát věci do pohybu. Chystají se sejmout starostku."

Mohlo se zdát, že je Spirál Jakobs nenávratně ztracen, ale Ori zahlédl jeho oči. Všiml si, jak otevřel bezzubá ústa a zase je zavřel. Překvapil ho? Co jiného mohl zbojník z lidu udělat?

A ačkoli si Ori mohl říkat, že Spirála informoval jen z jakési povinnosti, z jakéhosi pocitu, že si starý bojovník, společník Jacka Půlmodlitbičky, zaslouží vědět, co se děje, bylo v tom něco víc. Spirál Jakobs byl do této věci zapojen, svým chaotickým způsobem Oriho k tomuto brutálnímu a osvoboditelskému politickému činu nasměroval. Takový plán, říkal Ori, vyžaduje kuráž, sílu, informovanost a peníze. Toto byl začátek. Přijď zítra na polívku, odpověděl Spirál Jakobs zničehonic, slib mi to.

Ori přišel. A možná že věděl, co se ukrývá v tašce, kterou mu Jakobs přinesl. Když ji mnohem později otevřel ve svém pokojíku, o samotě, ve světle svíčky, nedokázal potlačit nevěřícné povzdechy.

Peníze. V ruličkách a pevně stažené. Obrovský poklad mincí a bankovek, v desítkách různých měn. Šekely, nobly a guineje, ty samozřejmě, ty nejnovější několik desítek let staré, ale našel i dukáty, tolary a rupie, pískovky a záhadné půlpence, čtvercové mince, krátké pruty z přímořských oblastí, z Sankelu, Perrik Ny a z měst, jejichž existencí si nebyl vůbec jistý. Byly to zbytky loupežníkovy či pirátovy celoživotní kariéry.

Příspěvek, stálo na přiloženém lístku. *Na pomoc dobrému úmyslu. Na Jackovu památku.*

Část třetí

Vinný kraj

Kapitola desátá

Golem dohlížel na spící poutníky. Vedle doutnajících uhlíků se vypínal výš než člověk nebo kaktusík. Rozložitý, s příliš dlouhýma rukama svěšenýma před tělem, neurčitě opicích rysů. Stál shrbeně, záda prohnutá jako sedlo. Hliněnou kůži popraskanou horkem.

Za úsvitu se kolem golema motal právě probuzený hmyz. Nehýbal se. Nad spáči v kotlině poletovaly ostnaté obaly semen a výtrusy. Na kůži jim dotíraly poryvy větru. Byli severně od neutuchajícího horka.

Drogon vstal první. Když se ostatní probudili, byl pryč, na výzvědách, a Pomeroy s Elsií se také vzdálili, aby nechali Rubce o samotě s golemovým pánem.

Rubec řekl: „Neměls odcházet. Neměls odcházet, Judo.“

Juda odpověděl: „Dostal jsi ty peníze, co jsem ti nechal?“

„Jasně že jsem je dostal a dostal jsem taky tvoje pokyny, ale moc jsem se jima, kurva, neřídil, co? A nejsi rád? Za to, co jsem ti donesl?“ Plácl do tlumoku. „Když‍s odjel, nebyly hotový.“

„A teď je jedno rozbité,“ usmál se Juda sklíčeně. „Jedno nestačí.“

„Rozbitý?“ Rubec zesmutněl. Vlekl nástroje takovou dálku.

„Neměls beze mě nikam chodit, Judo.“ Rubec ztěžka oddychoval. „Měls na mě počkat.“

Rubec ho políbil, s naléhavostí, která se v těchto okamžicích vždy dostavila, se zoufalstvím. Juda zareagoval stejně, jak reagoval vždy – něčím na způsob lásky a něčím na způsob trpělivosti.

Rubec si uvědomil, že ani teď se nezdálo, že by se Juda Low zcela soustředil na věc, která se ho bezprostředně týkala. Bylo tomu tak po celou dobu, co ho znal. Typický roztržitý badatel v tom či onom oboru, pomyslel si Rubec úplně na začátku. Rubec měl svůj krámek v

Brokatech a učenci byli jeho zákazníci. Překvapilo ho, když v Judově hlase zaslechl pozůstatky přízvuku z chudinských čtvrtí.

Setkali se před více než deseti lety. Rubec vyšel ze své zadní místnůstky a uviděl, jak se Juda dívá na esoterické zboží nakupené na tmavenových policích: deníky, metamechanismy, rostlinné záhady. Vysoký, útlý muž se suchými, nezastřiženými vlasy, o mnoho starší než Rubec, s ošlehanou tváří, s očima věčně hltajícíma všechno, na co popatřily. Bylo to krátce po válce na skládkách, poté, co se byl Rubec přinucen zbavit svého čistícího konstrukta. Sám si drhl podlahu a měl špatnou náladu. Byl tehdy nevrlý.

Když přišel Juda podruhé, Rubec se pokusil o omluvu a starší muž na něho zůstal civět. Jakmile se Juda vrátil potřetí – aby se zásobil alkalidy a tou nejlepší, nejhustší hlínou –, zeptal se ho Rubec na jméno.

„A měl bych říkat Juda, Jehuda nebo dr. Low?“ ptal se Rubec a Juda se usmál.

Rubec nikdy nepocítil takovou spřízněnost, takové pochopení, jako při tomto úsměvu. Jeho motivy se obnažily nenucené či bez cynismu. Poznal, že tento muž není roztržitý jako tak velké množství vědců, nýbrž že je blažený. Rubec se velice rychle zamiloval.

Byli k sobě ostýchaví. Nejen Rubec a Juda, ale i Juda a Pomeroy, Juda a Elsie. Pořád dokola se jich vyptával a nechal si líčit Drejovu smrt, a také Ihoninu a Fežovu. Když mu řekli, o koho přišli, zděsil se. Stáhl se do sebe.

Přiměl je, aby mu jejich smrti vylíčili jako příběhy. Ihona v sloupci vody; Drejův pád s roztaženýma rukama. Fežhečrillenova smrt v kanonádě kulek se vyprávěním posvěcovala hůře.

Pokusili se ho přinutit, aby jim řekl, co dělal. Zavrtěl hlavou, jako by neměl co říct.

„Jel jsem,“ odpověděl. „Na svém golemovi. Zamířil jsem s ním na jih přes les a po pražcích a kolejích. Zaplatil jsem za svezení přes Chudé moře. Jel jsem na něm na západ, přes kaktusíkovské vesnice. Pomáhali mi. Projel jsem tou rozsedlinou. Věděl jsem, že mě někdo pronásleduje. Nastražil jsem past. Děkuji Drmolovi, že sis to uvědomil, Rubče.“ Nakrátko se mu v obličeji objevil strašlivý výraz.

Vypadal unaveně. Rubec nevěděl, s čím se musel Juda střetnout, jakým zkouškám byl podroben. Byl pokryt strupy: svědectvími příběhů, které nechtěl vyprávět. Udržovat golema při životě ho nestálo mnoho sil, ale na útěku to byla jedna zátěž mezi tolika jinými.

Rubec položil ruku bytosti na šedý bok. „Propusť ho, Judo," řekl. Starší muž se na něho podíval s výrazem svého nemizejícího překvapení. Pomalu se pousmál.

„Odpočiň si," pravil Juda. Dotkl se golemovy hrubé tváře. Hliněný člověk se ani nepohnul, ale něco ho opustilo. Jakýsi orgon. Sotva znatelně se sesedl a zvedl se z něho prach a praskliny na něm najednou vypadaly sušší. Zůstal stát tam, kde stanul naposledy, a už se neměl pohnout. Měl se pomalu rozpadnout a jeho dutiny se měly stát příbytky ptáků a všelijaké havěti. Měl se stát prvkem krajiny a pak zmizet.

Rubec ucítil nutkání golema srazit a podívat se, jak se rozpadne, zachránit ho před tímto ustrnutím v čase, ale nechal ho stát.

„Kdo je Drogon?" zeptal se Juda. Bez svého koně Našeptávač působil ztraceným dojmem. Pilně se činil a nechával je, aby se o něm mohli bavit.

„Kdyby bylo po mým, nebyl by tu," řekl Pomeroy. „Na šepotepce má zatraceně velkou moc. A nevíme, odkud je."

„Je to tulák," vysvětloval Rubec. „Rančer, stopař, vždyť víš. Potulnej koňák. Doslechl se, že ses vydal na cestu – kdoví, co se říká teď. Přidal se k nám, protože chce najít Železnou radu. Ze sentimentálních důvodů, řekl bych. Už párkrát nás zachránil."

„On jde s námi?" divil se Juda. Podívali se na něho.

Rubec opatrně řekl: „Víš… nemusíš jít dál. Mohli bysme se vrátit." Juda mu věnoval zvláštní pohled. „Já vím, že si myslíš, žes za sebou tou golemskou pastí u sebe v bytě spálil mosty, a je pravda, že po tobě budou pátrat, ale *krucinál*, Judo, mohl bys přejít do ilegality. Víš, že by tě Výbor chránil."

Juda se na ně díval, až všichni zahanbeně sklopili oči. „Myslíte si, že už neexistuje," pronesl. „Zeje to tak? Že jste tady kvůli *mně?*"

„Ne," opáčil Pomeroy. „Vždycky jsem říkal, že tu jenom kvůli tobě nejsem."

Ale Juda mluvil dál. „Myslíte si, že zmizela?" Hovořil s klidem, se skoro kněžskou jistotou. „Ne. Jak se můžu vrátit, Rubče? To si neuvědomuješ, proč tady jsem? *Oni mají namířeno k Radě.* Až ji najdou, zničí ji. Přišli sem kvůli Tešanům, ale teď, když Radu našli, nemůžou ji nechat jen tak být. Slyšel jsem to od jednoho starého informátora. Řekl mi, že ji našli, a co s ní provedou. Musím ji varovat. Vím, že to Výbor nepochopí. Nejspíš mě proklíná."

„Poslali jsme mu zprávu," řekl Rubec. „Z Myršoku. Ví, že jdeme za tebou."

Juda vytáhl z torny listy papíru a tři voskové válečky.

„Jsou od Rady," poznamenal. „Nejstarší dopis je starý skoro sedmnáct let. První váleček je ještě starší. Skoro dvacet. Poslední dorazily před třemi lety, a když přišly, byly jenom dva roky staré. Vím, že Rada existuje."

Vzkazy cestovaly po neznámých trasách. Z Fellidského lesa k moři, na lodích do Úžiny Ohnivé vody, Sankelu a Myršoku, do Železné zátoky a Nového Krobuzonu. Nebo oklikami v kopcích nebo přes lesy po stezkách stovky mil do bažin pod Labutím mořem. A přímo k Labutímu moři na velkých pláních. Nebo vzduchem nebo pomocí thaumaturgie; a nakonec si nějak našly cestu až k Judovi Lowovi.

A mohls jí odepsat, Judo? pomyslel si Rubec. *Víš, že čeká. Ví, že přicházíš? A kolik jejích vzkazů se ztratilo?* Spatřil strohé strže poseté kousky vosku. Poryvy větru, které po savaně rozfoukávají útržky šifrovaného papíru.

Užasle si představoval papír, drážkované válečky, zvuk ukotvený v čase. Artefakty od legendy připomínané Výborem, z vyprávění cestovatelů a uprchlíků.

Co on mohl vědět? Když se poprvé doslechl o Železné radě, byl malý chlapec a zmínka se podobala lidovým vyprávěnkám o Jacku Půlmodlitbičkovi, Torovi a Odporu. Když byl natolik starý, aby pochopil, že mu parlament mohl lhát – že v močálech na jihu nemuselo dojít k žádnému neštěstí –, tvrdili někteří, že se Železná rada zrodila tam, kde by ji nikdo nenašel. Dokonce i ti, kteří říkali, že ji viděli, mohli jen ukazovat na západ.

Proč jsi mi je nikdy neukázal, Judo? pomyslel si. Během všech jejich debat, během celého jejich sbližování. Juda přijímal Rubcův cynismus a snažil se s ním něco dělat, pokoušel se Rubcovi sdělit, že ho zatěžuje. Existují jiné způsoby, jak o všem pochybovat, které tě nemusí roztrpčovat, říkával Juda, a někdy se Rubec snažil.

Znali se dvanáct let a Rubec se od Judy dozvěděl mnoho věcí a několika ho i naučil. Právě Juda uvedl Rubce do Výboru. Rubec vzpomínal na diskuse ve svém krámku a ve svém malém bytě, v posteli. A během všech těchto politických úvah – Juda coby mimořádně povznesený povstalec, Rubec coby nanejvýš podezřelý souputník – Rubec tyto štočky od Železné rady nikdy nespatřil.

Necítil se zrazený, jen zaražený. Tento pocit mu byl dobře známý.

„Já vím, kde Rada je," řekl Juda. „Můžu ji najít. Je skvělé, že jste přišli. Vydáme se na další cestu."

* * *

Juda si promluvil s šepotepcem. Drogonovy odpovědi slyšel samozřejmě pouze on. Nakonec přikývl a všichni pochopili, že Drogon pokračuje s nimi. Pomeroy soptil, navzdory všemu, co pro ně našeptávač udělal.

Somaturg Juda neusiloval o vůdcovskou roli, řekl jen, že bude dál pokračovat a že mohou jít s ním, ale jeho následovníci se z nich stali stejně, jak tomu bylo vždycky. Stejné to bylo i v Novém Krobuzonu. Nikdy jim nerozkazoval, častokrát jim připadal příliš zahloubaný, aby si vůbec všiml, že jsou u něho, ale když byli v jeho přítomnosti, věnovali mu úzkostlivost pozornost.

Připravili se. Měli před sebou několik týdnů cesty. Čekaly je míle země a další země a skaliny a další stromy a možná i voda a možná strže, a potom možná Železná rada. Usnuli brzy a Rubce probudily zvuky Pomeroyova a Elsiina milování. Nedokázali potlačit slabé vzdechy ani tření svých těl. Zvuky ho vzrušily. Pohlavnímu styku svých přátel naslouchal se žádostivostí a kypící láskou. Natáhl ruku k Judovi, který se k němu ospale otočil a zareagoval na pátravý jazyk jeho polibku, ale jemně se zase odvrátil.

Rubec se pod dekou s očima upřenýma na Judova záda potichu uspokojil na zem.

Kapitola jedenáctá

Týden se ubírali na sever a na severozápad do zeleně. Bylo to vyčerpávající. Pláně se prohýbaly. Slatiny a cenoty v terénu byly čím dál hlubší a návrší byla tu a tam posetá chaparralem a horkem zakrslými stromky. Procházeli roklemi. Třikrát jim šepotepec ukázal, že nevědomky narazili na stezku, že kráčejí v přízracích šlépějí.

„Kam jdeme?“

„Vím, kde to je,“ odpověděl Juda. „Ve které končině.“ Díval se do map a radil se s Drogonem, tulákem po planinách. Juda pokračoval v cestě s neotřesitelným klidem pustiny.

„Proč jsi tady?“ zeptal se Juda Drogona. Našeptávač mu odpověděl přímo do ucha. „Ano,“ Juda na to, „ale to mi nic neříká.“

„Teď ti to nedělá,“ poznamenal Rubec. „Ale dokáže tě tím svým zatraceným hlasem ovládnout. Nejmíň dvakrát nám tak zachránil život.“

Z nízkých pahorků nebo ze vzduchu je sledovaly pumy a pirolety a výprava nechávala rozeznít své zbraně. Vyhrožovaly jim trsy voskovitých rostlin podobných stébelnatým sukulentům, které se ve větru ani nehnuly.

„*Podívejte sem.*“ Drogonův šepot. Vlekl s sebou veškerou výstroj nomáda. Byl to muž těchto končin, celý nesvůj bez koně. Poukazoval na věci, kterých by si nevšimli. „*Tady bývala vesnice,*“ řekl; a opravdu, naučili se, jak ji rozeznat, zdi a základy rýsující se v regolitu, vzpomínky na zástavbu v krajině. „*To není žádný strom,*“ řekl a oni si uvědomili, že jde o hlaveň starobylého děla nebo něčeho na způsob děla, ovinutou břečťanem a rozdrásanou počasím.

Jedné noci, zatímco ostatní vyspávali zamřelou večeři, se Rubec několik hodin před úsvitem posadil a uviděl, že je Juda pryč. Pošetile

prohrabal Judovu přikrývku, jako by ho pod ní mohl najít. Vzhlédl k němu šepotepec, a když spatřil, jak Rubec zoufale svírá Judovu vlněnou deku, kysele se ušklíbl.

Juda se vzdálil směrem, kam vanul vítr, do malé prohlubeniny ve stráni. Z tlumoku si vzal svůj litinový aparát, který byl tak těžký, že Rubec žasl, že si jej vůbec bral. Juda Rubcovi pokynul, aby se vedle voxiferátoru posadil. Do aparátu vložil jeden z voskových válečků a rukou spočíval na klice.

Usmál se. Na drážky položil jehlovité plektrum.

„Už klidně můžeš," řekl. „Když jsi tady. Tohle mě žene dopředu." Otočil klikou a v praskání a nesourodém sykání linoucím se z trouby se rozezněl mužský hlas. Byly z něj sedřeny basy a zrychloval a jemně zpomaloval podle toho, jak se měnil rytmus kliky, takže bylo obtížné sledovat jeho modulaci. Vítr hlas strhával, jen co se vylinul ven.

„… nemám pocit že bych tě sotva znal ale prý jsi z rodiny sestro takže jsem myslel že by sis to měl od rodiny vyslechnout nesepsané faktem je že Uzman je mrtvý je po smrti promiň že to musíš uslyšet takhle promiň že to musíš vůbec slyšet pravda je taková že neměl špatnou smrt byl klidný pohřbili jsme ho před nás a teď už je za námi někteří říkali že jsme ho měli dát na hřbitov ale o tom jsem nechtěl ani slyšet řekl jsem jim víte on by něco takového nechtěl řekl nám abysme to udělali jak se má udělejte to jak se to dělávalo takže jsem je k tomu přiměl oplakáváme ho říkal abysme to nedělali netruchlete zorganizujte se říkal když jsme bojovali jak mi bylo řečeno a za skvrnou nám řekl netruchlete oslavujte ale sestro já si nemůžu pomoct máme dovoleno truchlit ty truchli sestro no tak ty truchli a já budu taky to jsem já já Rahul rozloučím se…"

Jehla ostře zastavila. Juda plakal. Rubec už to nedokázal snést. Natáhl ruku, zaváhal, když spatřil, že jeho dotyk by nebyl vítaný. Juda nevzlykal. Vítr je oba očichával jako pes. Měsíc byl slabounký. Bylo chladno. Rubec se díval, jak Juda pláče, bolelo ho to, dychtil se šedovlasého muže dotknout, ale mohl jen vyčkávat.

Když Juda skončil a otřel si tvář, konečně se na Rubce usmál; ten se však musel odvrátit.

Rubec opatrně pronesl: „Tys ho znal, toho, o kom je řeč. Chápu. Pro koho byl ten vzkaz? Čí bratr to byl?"

„Ten vzkaz je pro mě," odpověděl Juda. „Já jsem ta sestra. Jsem jeho sestra a on moje."

Kolem se mělce zvedaly kopce zasypané květinami královských barev. Na Rubcově potu ulpíval prach. Vdechoval vzduch zahuštěný

pylem. Cestovatelé klopýtali podivnou krajinou, obtíženi vrstvami špíny a sluncem, jako by je někdo smáčel v dehtu.

V ústech ucítili uhel. Někde nad útesy, k nimž se ubírali, oblohu přebarvilo něco víc než léto. Vzhůru stoupaly pásy tmavého kouře a rozptylovaly se. Před blížící se výpravou ustupovaly jako duha, ale na druhý den byl zápach kouře mnohem silnější.

Krajem vedly pěšiny. Vstupovali do obydlených končin a blížili se k ohňům. *„Podívejte támhle!“* ozval se šepotepec postupně v každém uchu. Na pahorcích ve vzdálenosti několika mil byl patrný pohyb. Rubec v Drogonově dalekohledu uviděl, že to jsou lidé. Asi stovka. Táhli vozíky, popoháněli na maso chovaná zvířata: vypasené ptáky o velikosti krav, tlusté a čtyřnohé, kterým místo předních nohou vyrážely pahýly odraných křídel.

Karavana byla sešlá a zoufalá. „Co to tu máme?“ zeptal se Rubec.

V poledne došli na místo, kde se rozestoupila země, a ubírali se koryty bystřin mnohem vyššími než domy. Zahlédli něco šedohnědého a potlučeného, svázaného, co připomínalo obrovský balík zabalený v papíru a ovázaný provazem.

Byl to povoz. Měl polámaná kola a opíral se o skalisko. Byl rozštípnutý a spálený.

Kolem něj byli muži a ženy. Měli rozmlácené hlavy nebo roztrhané nebo kulkami vyvržené hrudi, jejichž obsah se jim vyléval na šaty a boty. Uspořádaně seděli nebo leželi tam, kde byli zabiti, jako vojáci čekající na rozkazy. Rota mrtvol. Chlapec napíchnutý na zlomené šavli se v jejich čele choulil jako maskot.

Vojáci to však nebyli. Měli na sobě oblečení vesničanů. Dno úžlabiny bylo poseto jejich věcmi: pohrabáči, hrnci a konvicemi cizokrajných vzorů, rozcupovanými hadry.

Rubec a jeho společníci na ně hleděli s prsty přitisknutými na rtech. Drogon si kolem úst a nosu omotal šátek a vstoupil do zápachu mrtvol oblaky hmyzu, který je požíral. Vzal dřevěnou loukoť a dloubal do nebožtíků tak opatrně, že vypadal takřka uctivě. Byli spečení horkem, měli vysušenou kůži. Rubec viděl, jak se jim vrásní kostmi.

Drogon se naklonil do vozu a ten se nahnul. Přidřepl si a zadíval se na jejich zranění, píchal do nich, zatímco ho ostatní sledovali a vydávali nejrůznější zvuky. Jakmile šepotepec zlehka uchopil šavli, která vyčnívala z dítěte, Rubec se otočil, aby neviděl, jak se mrtvý chlapec pohne.

„Je to několik dní,“ ozval se Drogon Rubcovi v uchu, třebaže ten stál k prohlídce stále zády. *„Byli to vaši. Tohle je novokrobuzonská záležitost. Tohle je miliční zbraň.“*

Zabily je kulky milice, dítě probodl milicionář nebo milicionářka. Vůz jim rozpáraly nože milice. Majetek jim vyházely novokrobuzonské ruce.

„Říkal jsem to," pravil potichu Juda.

Nemůžeme se odsud vzdálit? pomyslel si Rubec. *Nechci se bavit před nimi.* Ztěžka oddechuje vzhlédl a spatřil, jak se Pomeroy a Elsie objímají.

„V tom mém dopise, Rubče. Vzpomínáš?" Juda se mu nepřestával dívat do očí. „Psal jsem ti, že se odcházím přesně kvůli tomuto."

„Jsme kousek od hranic tešských zemí," řekl Rubec. „To neznamená, že milice jde po Železné radě."

„Mají základnu na pobřeží, odkud vysílají tyhle jednotky. Tahle… práce… Toto je jen polovina toho, čemu se věnují. Jdou na sever. Pátrají po Radě."

Za mrtvolami se táhla otevřená krajina. Věděli, že milicionáři, kteří takto naložili s uprchlíky, mohou být pořád nablízku, a postupovali se vší opatrností. Když Rubec zavřel oči, pořád trpělivé nebožtíky viděl. Drogon je vedl pěšinou vinoucí se pelyňkem. Na kopcích před nimi byla patrná políčka kdysi obdělávané půdy, nyní ležela zpola ladem, zaplevelená; zvedal se z nich dým.

Byl to den pustošení. Vzduch zhoustl doutnajícím ohněm. Na první políčko vstoupili se zbraněmi v rukou.

Postupovali přes vrásy rozryté hlíny na místo, kde kdysi stával olivový hájek. Překračovali roztažené paňáty kořenů, nad nimiž se skláněly polámané stromky. Uschlé olivy se rozletovaly jako oživlé broky. Zely tu krátery, v nichž pařezy vytvářely zuhelnatělé sochy. Byla tu těla spečená na kostry.

Stávaly tu chatrče, nyní vypálené. Na pláni s křovinami a vysychajícími potůčky se zvedaly černé hromady, doutnající jako struska. Nad zemí se vznášel palčivý, masitý a sladký zápach. Rubec si prosekával cestu vysušeným letním houštím.

Několik vteřin nemohl pochopit, co před sebou vidí. Hromady tvořila nakupená těla, mrtvolná masa – zčernalé pozůstatky kopytníků s rypáky a kly, velkých a těžkých jako buvoli. Byli obloženi popelem a suchým listím. V šagrénové kůži se jim táhly kořeny.

„Révokanci," řekl Juda. „Jsme v *Galaggi*. Došli jsme až sem." Vanul vítr a v očích je pálil prach ze strání a spálenina z oliv, révy a révového listí. Byl slyšet šustot mrtvých zvířat.

Pomeroy objevil příkop, kde hnily desítky mužů a žen. Zkáza uplynulých dní jim ještě nezahladila šrafovaná tetování. Kůže barvy pemzy byly ušpiněné smrtí a propíchané kamennými šperky.

Byli to vínopasci. Klany, rody, nomádi této horké severní stepi, opatrovníci révokančích stád. Chodili za nimi, chránili je a v době sklizně je nebezpečná a úžasná tradice chovu nutila skákat mezi rohy těchto agresivních býložravců, aby osekali plody, které se jim nalévaly na bocích.

Rubec polkl. Polykali všichni a hleděli na mrtvé, roztrhané výstřely z pušek. Juda řekl: „Možná je to Villa Predicus. Možná je to Charium nebo Gneura.“ Révokanci, zvířecí hostitelé a úroda na jejich tělech, hnili a dohořívali.

Celý den kráčeli po vlnách poničené země, olivovými háji rozdrolenými na prach, vypleněnými stády se sklizní a velkým množstvím spálených mrtvol vinařských kmenů. Ohradou s obrovskými čtyřnohými ptáky provrtanými červy. Obklopovalo je jemné praskání řeřavých uhlíků a prázdný tlukot mrtvého dřeva. Na některých mrtvolách byly stále patrné neklamné stopy vraždění. Žena s vyhrnutou, rudou, ztvrdlou sukní; velký vínopasec s nafouklým břichem, s vypíchnutýma očima. Rubcovi se z hniloby zvedal žaludek.

Jednoho révokance našli ještě živého, zapadlého v kamenném dolíku. Třásl se hladem a infekcí. Kulhal v kruhu a snažil se hrabat v zemi. Kůži měl zvrásněnou kořeny a listnatou srstí symbiotické révy. Lišejníkovité hrozny měl scvrklé. Rubec ho ze soucitu zastřelil.

„Proto kaktusíci na jihu bojovali,“ řekl Pomeroy po dlouhém tichu. „Doslechli se o tom. Viděli milicionáře, mysleli si, že takto dopadnou i oni.“

„Ale k čemu to všechno? K čemu to všechno?“ ptala se Elsie. Musela se přemáhat. „Galaggi není součást Teše, je to pustina. Tohle nejsou tešské kmeny.“

„Ne, ale právě Teši tímto škodí,“ namítl Juda. „Víno a olej z Galaggi putují přes Teš. Nejsou ještě dostatečně silní, aby udeřili na město; když udělají tohle, poškodí Teš finančně.“

Byli daleko mimo zmapovaný svět. Teš se rozkládal dvě stě nebo tři sta mil na jihozápad v přímořské nížině. Rubec o něm uvažoval, ale nevěděl, co si pod ním má představit. Jak ho má vnímat? Teš, Město Líně tekoucí tekutiny. S jeho příkopy a skleněnými kočkami a Katoblepovou planinou a kupeckými loďmi a potulnými diplomaty a Plačícím princem.

Tisíce mořských mil dělilo Železnou zátoku od vzdáleného pobřeží, opěrného bodu, který Nový Krobuzon zřídil na sever od Teše. Milice musela projet kolem Sankelu, po mořích hemžících se piasami a piráty, Úžinou Ohnivé vody, kde své tešské sousedy podporovala kouzlokracie. Pustým vnitrozemím rohagského kontinentu nevedly žádné pozemní cesty, žádné zkratky. Vést takovou válku bylo zoufale

těžké. Nový Krobuzon musel vysílat lodě do nepřátelských vod na několik měsíců trvající plavby. Rubec žasl nad tímto surovým úsilím.

Té noci pojedli nezralé plody, které ještě neshnily na jednom mrtvém révokanci, a neodpustili si ubohé vtípky, jaký je to skvělý ročník. Druhý den ve vinařském kraji našli i pozůstatky po nájezdnících – novokrobuzonská milice nedosáhla všeho, co si umanula. Narazili na zbytky tankorožce, nosorožího obrněnce přetvořeného do podoby stepního tanku, dvě patra vysokého, s vyvýšenou zadní dělovou konstrukcí, krkem posíleným pístem. Roh měl zhotovený v podobě vývrtky, s ohromným hrotem. Tankorožec byl rozstřílený a zpustošený zbraněmi vesničanů. Kolem něj se válely mechanické součástky a vnitřnosti.

Našli šest mrtvých milicionářů. Rubec i na tomto nepravděpodobném místě hleděl na dobře známé uniformy. Vojáci byli posekáni čepelemi. Na zemi ležely srpy vínopasců.

Oblast byla plná saprofágů. V zemi ryly mrchožravé příbuzné lišek. Té noci Drogon probudil poutníky výstřelem. *„Ghúl,“* zašeptal postupně každému. Nevěřili mu, ale ráno spatřili tělo: mrtvolně bílé a opičí, s doširoka rozevřenou zubatou tlamou, s krví zasychající na bezokém čele.

Cestou na sever pocítili závan blížícího se ochlazení, ale jen lehký náznak. V horku, mezi ghúly a mrtvolami, v omračujícím puchu zahnívajících plodů a dýmu, v krajině, která se stala rozrytou vzpomínkou na sebe sama, měl Rubec pocit, jako by kráčeli výspou nějakého pekla.

Za dnů trmácení přes zbrázděná příčná stoupání se na severu objevil slaboučký opar zalesněných kopců a ten pohled Judu naplnil radostí. „Tím musíme projít,“ zvolal. „Na konci stepi; to je okraj Galaggi.“

Nechávali za sebou kraj rozdrásaný stopami milice. Opouštěli zničenou oblast zemědělství a volně rostoucího vína, několik desítek mil kdysi úrodné země. Blížili se do vlhčí oblasti prosluněných a hladkých kopců barvy mědi. K zemi se snášel teplý deštík – virga, která nedopadávala na zem.

Nacházeli se v místech, do nichž zavítali jen staří mudrci a dobrodruzi. Už slyšeli o těchto zvláštních končinách: zledovatělých místech uprostřed léta, příbytcích termitů o velikosti psů, mračnech, jež fosilizovala v žulu. V prachdek k nim dovál nový dým a zápach. Vyškrábali se po návrších suti a brekcie a spatřili křovinatou oblast táhnoucí se k lesu a nějaký hořící objekt. Jednomu po druhém se z hrdla vydralo zaúpění.

* * *

Ve vzdálenosti několika mil. Chelona. Měla roztažené nohy a plastron přimáčknutý k zemi. Boky se jí zvedaly do závratné výše a od poloviny se jí na krunýři vytvářely suky trpělivě modelované generacemi obyvatel do podob převisů a věží, zdí keratinové vesnice. Gigantická želva byla více než sto yardů dlouhá a během staletí existence si na hřbetě nakumulovala mnohovrstevnaté zubaté městečko. Křehké výrůstky štítu byly vymodelovány a přitesány do bloků, zikkuratů a vížek s nedokonalými plochami a liniemi, přerušovanými okny, do zvonic pospojovaných provazovými můstky, zbrázděny rohovinovými ulicemi a tunely; všechno bylo vytvořeno, vydlážděno a obehnáno mramorovanou želvovinou. Chelona byla mrtvá a hořela.

Páchla po spálených vlasech. Ze zdí se v sirných mračnech valil kouř. Z ústí její tělesné dutiny kanul kašovitý humus a krev.

U její základny se motaly tvrze na kolech a kolejnicích, pojízdná děla – novokrobuzonský miliční sbor. Oddíly se pohybovaly na dvou tankorozích; kapitáni seděli na nízkých sedadlech za rohatými hlavami a svírali ovládací mechanismy všité přímo do nervových uzlin. Miliční kanón, který způsobil takové škody, musel být silnější, než se zdálo.

Miliční pěchota měla namířeno k poutníkům. Ti sledovali zástup uprchlíků, kteří chvatně opouštěli pozůstatky svého želvího domova.

Drogon a Juda skupinku vedli dál křovinami, až se ozval ostrý štěkot, pak křik a ozvěny kulek. Zůstávali ležet, kde se chvatně vrhli na zem, až bylo zřejmé, že nejsou terčem palby, pak přikrčeni k zemi přeběhli k úpatí jednoho kopce, kde se ukryli za slínovou barikádou. Nad nimi, už nad pásmem stromů, byla vidět řada podlomených rodin. Ne všechny tvořili lidé. Některé se uchýlily za popadané kmeny stromů nebo do jam; jiné utíkaly. Jejich ustrašený jek připomínal skřípot.

Na vrcholu kopce se rozmístil miliční sbor. Jednotliví milicionáři byli sotva k rozeznání. Klečeli před motorovými děly; z návrší se snášel monzun rachotu a kulek a spousta uprchlíků se kácela k zemi.

Rubec vše vztekle sledoval. Zemi udusávaly další a další střely, umírající sebou trhali a pokoušeli se odplazit z jejich dosahu. Jeden cheloňan si cosi přiložil ke rtům; ozvalo se slabounké zatroubení a vysoko nad nimi se někdo rozeřval a několik milicionářů zavrávoralo působením thaumaturgie ukryté v trubce.

Drogon vrchol kopce sledoval dalekohledem. Juda se k němu otočil v reakci na jeho zašeptání a zeptal se: „*Co* to tam ta ženská rozbaluje?“

Na stráni se rozvinul jakýsi předmět z drátů a tmavé kůže, vyšší než člověk. Sestavil se za cvakání rozvírajícího se kovu. Rozložil se na několikrát, jako notový pultík. Vzduch prořídl thaumaturgickým hučením způsobovaným milicionářem, který na záhadném objektu vytvářel znaky; pak se ozvalo praskání a kombinace drátů a kůže se pohnula.

Věc trhla hlavou se skelnýma očima, dvakrát zamávala kožnatými křídly, vznesla se do vzduchu a začala se řítit ze svahu ke Galaggiům. Údy jí netvořily nohy ani ruce, ale nožovité nástavce, hmyzí a blyštivé. Otíraly se o sebe za zvuků ostřeného kovu.

Šeredný výtvor se snášel k přikrčeným domorodcům. Juda třeštil oči, a když promluvil, zalykal se zlostí a opovržením. „Montum," procedil. „Vy používáte ty zatracené *předtvory?*" Vykročil na nevysoké návrší; Rubec s ním držel krok a mířil.

Vznášející se miliční zabiják proletěl nad naříkajícími zraněnými a dorazil k trubačovi. Ten vyloudil další slabý tón, ale stvůra nebyla obdařena životem, který by v ní mohl zadusit. Proklála ho svými bajonety, muž zavřeštěl a rychle vykrvácel.

Juda vrčel. Rubec pálil do kopce, aby ho chránil. Juda úpěl a už neupíral oči na sdrátované monstrum, ale na milicionářku, která je řídila. Věc se vznesla od zakrvácené hromádky oběti a zamávala sestavenými křídly. Juda nadmul hruď jako rohovník.

Nikdo nevystřelil. Všichni pozorovali – dokonce i Galaggiové, uhranutí touto prazvláštní postavou –, jak se bodavý kožený pták snáší s rozepjatými křídly k Judovi. Pak Rubec vypálil, ale nedokázal odhadnout, zda kulka našla cíl.

Juda sbíral kamení a prach. Když se přes něho mihl netvorův stín, zavrčel ještě hlasitěji a chrčení přešlo do řevu.

„Na mě?" Znělo to nádherně. „*Na mě* chcete použít golema?"

Jako dítě vhodil netvorovi do cesty hrst nabitého prachu. Došlo k ohlušivé explozi energie. Golem se začal okamžitě řítit k zemi. Snesl se z nebe jako kámen.

Juda stanul nad hromadou kovu, z níž se vytratila poslední jiskřička propůjčeného života. Několik vteřin nebylo nic slyšet. Juda se třásl vztekem. Ukázal vzhůru do stráně. *„Na mě chcete použít golema?"*

Natočilo se k němu motorové dělo, ale tu zarachotila puška, dělmistr zaskučel a zemřel skrytou Drogonovou rukou. Najednou se vzduch rozsvítěl desítkami kulek vystřelených šepotepcem, z Pomeroyovy muškety, Elsií a Rubcem a vyděšenými milicionáři.

Juda kráčel palbou. Řval, ale Rubec už neslyšel, co říká, jen ho běžel chránit. Novokrobuzonští milicionáři, několik desítek yardů od

nich, křičeli a slepě pálili ze stráně. Juda Low došel k hromadě galaggijských mrtvých.

Somaturg vsunul ruku mezi mrtvoly a vyštěkl. Soustředil energii světa; jeho čin vyvolal neklid, čas se na okamžik ohnul a vzkypěl a vyplivl podivnost. A hromada mrtvol povstala v novém uspořádání, coby golem stále se chvějících tkání, v nichž dosud zmíraly nervy.

Tvořila ho kupa čerstvých, ještě zakrvácených nebožtíků. Svým primitivním vzezřením připomínal lidskou bytost: pět šest těl napěchovaných do jediné masy bez úcty k jejich formám. Nohy golema byly tuhnoucí mrtvoly, jedna otočená dolů mrtvou hlavou, z níž se stalo chodidlo, které se s každým krokem mačkalo a ztrácelo tvar; trup koagulát paží a kostí; paže další mrtví; hlava další mrtví Galaggiové. A celá sestava závratnou rychlostí dusala do svahu a trousila za sebou zbytky sebe samé. Vzdalovala se od vřískotu vinařů, kteří byli svědky toho, jak jejich ztracené děti a milovaní nejbližší obživli v této pitvornosti. Golem spěšně kráčel v patách s Judou, z něhož sršela energie, která ho s touto zrůdou spojovala příšernou pupeční šňůrou.

Milicionáře svíraly výstřely a k jejich pozicím dospěl i smrtonosný golem. Cestou na vrchol z něho odpadávala hmota a novokrobuzonští vojáci, kteří do jeho těl vyprazdňovali zásobníky pušek a motorových děl, ho ještě více ničili a znesvěcovali. Golem však vydržel dostatečně dlouho na to, aby je udupal a utloukl k smrti. Umlátil je ranami mrtvých mužů a žen, kteří tvořili jeho pěsti.

Jakmile se na vrcholu kopce rozhostilo ticho a padli poslední vojáci, golem z mrtvého masa se skácel k zemi. Než dopadl, opět se rozklížil na jednotlivá těla.

Mrtví milicionáři na sobě měli potrhané, partyzánské verze uniforem, ozdobené ušima, zuby a tajemnými symboly počtu mrtvých, které měli na kontě. Úplně všichni měli pořád nasazené masky.

Dva byli ještě naživu. Ten, kterého srazilo hlaholení trubky, třeštil, blouznil záhadnou horečkou, již mu přivodila ona hudební zbraň; druhému Pomeroyova rána proletěla rukama a nyní řval nad jejich rudými bezprstými zbytky.

Drogon procházel mezi mrtvými těly. Hlavní část vojska u chelony měla zanedlouho vyslat za tímto malým přepadovým oddílem zvědy.

Juda byl vyčerpaný. Golem, kterého stvořil – v takové velikosti a tak rychle –, ho stál spoustu energie. Prošacoval mrtvou kapitánku, jejíhož složeného golema tak snadno zneškodnil. Sebral jí výbavu: baterie, nádobky s chymikáliemi i magíny.

Nedokázal se podívat Rubcovi do očí. *Stydí se,* pomyslel si Rubec. *Za to své malé představení.* Juda, který se plouží po svahu jako nějaký zmučený duch a infikuje mrtvé jakousi verzí života. Juda byl mimořádně mocný a schopný golemik; a poněvadž válka proti konstruktům přinutila boháče zbavovat se svých parních sloužících, jeho um mu zajistil značný majetek. Ale Rubec nikdy neviděl, že by Juda Low svou moc přiznal nebo si v ní liboval, tedy do tohoto vražedného pochodu za svým z mrtvol sestaveným obrem.

Na mě chcete použít golema? V jeho vzteku bylo cítit sebevědomí. Nyní se Juda Low snažil vytratit.

Uprchlíci přihlíželi. Byli to lidé z chelony, muži a ženy s různě zbarvenou pletí a v šatech ohromujících střihů. Byli mezi nimi vzpřímeně chodící brouci, vysocí jako děti. Hleděli duhově zbarvenýma očima a nakláněli k Rubcovi tykadla. Jejich mrtví pukli a zalila je jícha.

Mezi lidmi bylo několik oblečených v přírodních barvách lovců. Byli vyšší než cheloňané a měli popelavě šedou kůži.

„Vínopasci," řekl Rubec.

„Dvojnásobní uprchlíci," podotkla Elsie. „Museli utéct před milicí do toho krunýře a pak si útěk zopakovali."

Jeden vínopasec promluvil a spolu s cestovateli a uprchlíky z chelony probírali všechny jazyky, které jim byly známy, ovšem narazili jen na několik příbuzných slov. Křovinami se pak táhly prašné pásy, když uprchlíci zamířili do teplého lesa. Drogon byl na výzvědách a Juda zůstával nehybně sedět. Přeživší milicionáři za jejich zády vydávali štkavé zvuky.

„Musíme odejít," řekla Elsie.

V cestě pokračovali s posledními cheloňany, několika mlčenlivými hmyzími lidmi, dvěma vyhnanými vínopasci. Vstoupili do lesa. Novokrobuzonský milicionář se za nimi svíjel v křečích a blouznil v kouzlech své nemoci.

* * *

Vůbec se nepodobal Drsnolesu. Stromy tohoto pralesa byly hrubší, ověšené popínavými rostlinami a sukulentními listy, obtěžkané tmavými cizokrajnými plody. Ozývaly se v něm neznámé zvířecí zvuky.

Zatoulaní cheloňané se tvářili ustrašeně a pohlíželi na Judu vytřeštěnýma očima plnýma beznaděje. Snažili se držet síly, která je zachránila. Kráčeli však s nemotorností, které se Rubec a jeho společníci už zbavili a která je nyní dopalovala.

Nemohli se zdržovat, a tak uprchlíky nechali za sebou – jen tak, že neustali v pohybu svých vypracovaných, pevných svalů. Rubec věděl, že jim milice půjde v patách a že ti, které opustili, v případě, že budou objeveni, neskončí dobře. Byl příliš unavený, aby ho trápily hlubší výčitky svědomí.

Aniž jedinkrát promluvili, hmyzí lidé si našli vlastní lesní pěšiny a odešli. Snesla se teplá noc a zůstali s nimi jen oba vínopasci. Kráčeli s loveckou zarputilostí. Nakonec, v dostatečné vzdálenosti od vysílených cheloňanů, které setřásli, se poutníci zastavili. Tvořili prazvláštní společenstvo: vínopasci a Rubcova družina na sebe při žvýkání hleděli, jedna skupinka vypočítávala zvláštnosti té druhé, v přátelském duchu, ale mlčky.

První dva dny za sebou slyšeli zbraně. Několik dnů poté neslyšeli nic, ačkoli byli přesvědčeni, že jsou stále pronásledováni, a neustávali v tempu a pokoušeli se za sebou zametat stopy.

Vínopasci je stále doprovázeli. Jmenovali se Behellua a Susullil. Často upadali do sklíčenosti, napůl rituálně naříkali, bědovali nad ztrátou svých vinných zvířat. Večer u ohně rozvláčně vyprávěli monotónními hlasy, aniž si lámali hlavu s tím, že jim jejich druzi nerozumějí. Juda byl schopen překládat jen útržky.

„Souvisí to nějak s deštěm," říkal, „nebo možná hromobitím a… figuruje tam had a měsíc a chléb."

Elsie měla kořalku: vínopasci se opili. Vyprávěli příběhy tancem. V jedné fázi se předvedli složitým dvojitým pleskotem a obrátili se k obecenstvu s novými tvářemi – s pomocí klanové thaumaturgie se proměnili v žertovné stvůry s křivými zuby podobnými ohyzdným klům. Dělali všemožné grimasy, a než kouzlo vyprchalo, natahovali si uši jako netopýří křídla.

Vínopasci se ptali, kam mají namířeno. Juda mluvil hatmatilkou a uchyloval se k pantomimě; sdělil Rubcovi, že jim odpověděl, že pátrají po přátelích, po mýtu, po čemsi nepřítomném, po čemsi, co musí zachránit, aby to jednoho dne zachránilo je, po Železné radě. Vínopasci jen nevěřícně hleděli. Rubec nevěděl, proč s nimi zůstávají. Po večerech se vínopasci a členové výpravy navzájem zlehka učili svým jazykům. Rubec bedlivě sledoval Susullila a všiml si, že ho Susullil zaregistroval.

Každé ráno teple pršelo, jako by se džungle spolu s nimi potila. Prosekávali se liánami a chaparralem a odháněli komáry a krvežíznivé motýly.

V noci padli tam, kde shodili tlumoky, špinaví, vyčerpaní a potřísnění krví. Pomeroy a Elsie kouřili a s pomocí doutníků si odpalovali pijavice.

Stoupali do stále větší výšky a les se měnil, mírně se ochlazoval a přecházel do horského terénu. Klenba stromů se snížila. Pozorovali je ibisi a strdimilové. Vínopasci si pekli stromové kraby. Behellua málem zabil pangolina rexe, který po něm švihl otráveným jazykem. Jen velmi zřídka, když na někoho z nich dopadla těžká únava, Drogon dotyčného požádal o povolení, které mu dávali všichni kromě Pomeroye, a našeptával mu, říkal *jdi* tak, že ho každý musel uposlechnout.

„Víš, kam jdeme, Judo?“

Juda přikývl, poradil se s Drogonem, přikývl ještě jednou; ale Rubec si na něm všiml úzkosti. Zadíval se na kompas a do vlhnoucích map.

Pak Rubec náhle pocítil nesmírné vyčerpání, jako by měl k sobě připoutaný celý Nový Krobuzon a všude, kam šel, ho s sebou vláčel. Jako by se každé nové místo, které navštívil, nakazilo tím, kde byl předtím.

Pomeroy a Elsie se vrátili k milování. Juda spával sám. Rubec poslouchal, všiml si, že Behellua a Susullil poslouchají také, a pak nevěřícně zíral, jak se tiše baví řečí svého vinného kraje a vsedě se začínají dotýkat a nenucené, v jednotném rytmu onanovat. Všimli si, že je sleduje, a přestali, a pak rychle zavřel oči, když na sebe Susullil ukázal jako někdo, kdo nabízí sklenku vína.

Ráno byl Behellua pryč. Susullil se pokoušel jeho nepřítomnost vysvětlit.

„Odešel do stromového města,“ sdělil ostatním Juda po dlouhém snažení. „Je tu nějaká osada, kam se ubírají ti, které milice vyhnala z domova. Všichni pozůstalí z hrstky vesnic, chelony, nomádi ze stepi. Městečko vyvrženců uprostřed pralesa. Kde našli boha, který vám může říct všechno, co chcete vědět. Říká… Behellua odešel, aby jim řekl… o nás.“

O tobě, pomyslel si Rubec. *O tom, cos udělal. Milicionářům. Bude z tebe legenda. I tady v pustině.*

„A proč tu teda zůstává on?“ zeptala se Elsie.

„Juda ho inspiroval, ne?“ odpověděl Rubec potichu. „Inspiruje nás všechny.“ Neříkal to nijak nevlídně.

Rubec šel těsně za Susullilem. S příchodem noci vyšli na mýtinu, a kdyby Susullil Rubce neodstrčil, byl by se doplahočil do bariéry mechem obrostlých kostí, které prozrazovaly přítomnost pohřebního stromu. Svěšené šlahouny stromu byly opeřené a trnité. Rubec

nedokázal poznat, jaká zvířata odevzdala stromu své kosti, ale viděl, že některé se tu ocitly nedávno a ještě je neobrostl lišejník.

V dolních větvích stromu seděl muž – někdo, kdo sem zabloudil z hlubokého hvozdu. Tělo a hlava mu zmizely v houští. K zemi mu visely nohy, kývaly se a bezmocně vykopávaly, když ho strom postupně požíral. Susullil se přiblížil stromu na dosah a Rubec zaúpěl.

Pohřební strom natáhl k zemi chapadlovité větve, jež rozkvetly pohybem, který mohl být sotva něčím jiným než náhodným zatřepotáním listí. Vínopasec se schoulil pod kořist a máchl srpem. Pak udělal přemet a ze sasankovitého stínu se opět vyplížil ven na světlo. Nohy lapeného lesního muže se zachvěly.

„Fuj, to je *hnus,*“ ulevila si Elsie. Susullil třímal plod, který odsekl. Byl malý a nahnědlý, s hrbolatou slupkou. V hrubých rysech připomínal lidskou hlavu. Ze všech kořistěnců na stromě si Susullil vybral jednoho z lidí.

Další kulturní rozdíl, pomyslel si Rubec té noci, když seděli kolem ohně a Susullil pojídal svou trofej. Pomeroy a Elsie, a dokonce i tichý Juda, dávali nahlas najevo znechucení. Do kořistěnce by se zakousli nejspíš se stejnou chutí jako do psího lejna. Rubcovi se zvedal žaludek, když viděl, jak Susullil polyká a uléhá, aby si nechal zdát poslední zbytky z mysli mrtvého muže. Než zavřel oči, Susullil se na něho jednou, opatrně, podíval.

Pomeroy a Elsie se vzdálili a Juda a Rubec si ještě chvíli povídali. Když Rubec nakonec ulehl, všiml si Judova uznalého pohledu a byl si jistý, že Juda ví, co se chystá udělat. Zaplavila ho dobře známá kombinace pocitů.

Čekal mnoho minut, než všichni ostatní začali pravidelně oddechovat a jejich tábor zalil silný měsíční přísvit. Když se dotkl Susullila, aby ho probral a vášnivě políbil, na vínopascově jazyku pořád cítil pachuť mrtvého muže.

Kapitola dvanáctá

A potom se hustou klenbou šlahounů prodralo slunce. Elsie a Pomeroy uviděli Rubce, jak leží těsně vedle Susullila. Uklidili tábořiště, aniž pronesli jediné slovo nebo se Rubcovi podívali do očí.

Pokud si byl Susullil vědomý jejich rozpaků, nedával to nijak najevo, a s příchodem rána neprojevoval žádnou náklonnost ani vůči Rubcovi. Zatímco Rubec roloval deku, která jemu a Susullilovi posloužila jako polštář, přistoupil k němu Juda a věnoval mu pomalý blažený úsměv. Požehnání.

Rubec vzplál vzteky. Polkl. Na chvíli přestal s balením. Naklonil se a somaturgovi zašeptal: „Já o žádný tvoje zasraný požehnání nestojím, Judo, teď ani nikdy jindy.“

Bylo to jako v Novém Krobuzonu, kdy si odváděl domů muže a potkal Judu na ulici. Na Cypřišové, u kasbahu na Salomském náměstí. Jednou v bátek přišel Juda brzy ráno k Rubcovi do bytu a dveře mu otevřel černovlasý hoch, vedle něhož se Rubec probudil. Tehdy, stejně jako vždycky, když uviděl Rubcovy partnery, dal Juda úsměvem najevo klidné potěšení, souhlas, i když Rubec mladíka odstrčil, stanul před Judou a zavřel za sebou dveře.

Když se Rubec vydával někoho sehnat, uvědomoval si, že se ohlíží, aby se přesvědčil, jestli ho náhodou nevidí Juda.

Rubec si představoval, že je malíř nebo hudebník, spisovatel nebo volnomyšlenkářský pamfletista, člověk, který vede skandální existenci, zástupce vilnopolské bohémy. Byl však prodavač. Brokatský prodavač, jehož zákazníky byli učenci. Brokata byla zvláštní a klidná čtvrť; v jejich uličkách nebylo možné zakusit stejné vzrušení jako na uměleckém jižním břehu.

V Brokatech mohla zrádná kouzla otevírat dveře, kde žádné dveře být neměly. Mohly zde unikat bytosti vyšlechtěné v thaumaturgizované plazmě, které pak rozsévaly smrt na ulicích, a debaty zde mohly končit vražedným běsněním, když na sebe nesmiřitelní myslitelé vysílali bezútěšně nabité odiony. Brokata byla prostoupená dějinami a jakýmsi kouzlem, ale nestály v nich podniky, kde by si mohl Rubec někoho narazit. Když si v hospodách na jižním břehu všiml povědomých brokatských tváří, neznal se k nim a ony se neznaly k němu.

Rubec opovrhoval zženštilými chlapci ve spodničkách a s namalovanými obličeji, vyfintěné teplouše nazdobené květinami ve vilnopolské noci. Kráčel podél kanálů ve Prenzii a mračil se na mužské prostituty, které nikdy neoslovoval. Nechodil do vykřičených domů, nekupoval si cizí zadky. Teď už ne. Jen zřídkakdy navštěvoval doupata u přístavu, kde se mužům nabízeli námořníci, kteří si nepřišli na své na moři a měli to raději takto.

Naopak se jednou za čas protlačil davem lidí do jistých hostinců s napůl utajenými vchody, do poloprázdných místností, poloprázdných výčepů, do hustých oblaků kouře, kde starší muži dychtivě sledovali každého nově příchozího, kde se muži usazení ve skupinkách otřásali chraplavým smíchem a jiní seděli sami a ani nevzhlédli, a to málo žen, na které tam bylo možné narazit, byli muži, převlečení mladíci nebo přetvoři, kteří kdysi byli muži a jejichž nejistý status mohl někoho vzrušovat.

Rubec si dával pozor. Nikdy si nevybíral nikoho příliš pohledného; nemohl vědět, zda neosloví milicionáře provokatéra, který by každého zájemce poslal do vězení za hrubé porušení mravnosti, nebo zda by se na něm venku nevyřádil miliční oddíl, při němž by došlo na bití a znásilnění.

Rubec se ani nestyděl, ani se nenechával unášet, jen čekal, skřípal zuby při pomyšlení, kde že se to octl a jak hluboko klesl, dokud se ve dveřích neobjevil někdo, jako byl on.

Judu Lowa potkal před dvanácti lety. Bylo mu čtyřiadvacet a většinu času byl vzteklý. Juda byl o patnáct let starší. Rubec se do něho rychle zamiloval.

Málokdy se vůbec dotkli. Rubec se s Judou Lowem vyspal nanejvýš několikrát za rok, vždy po naléhání, byť ne žadonění. Častěji na začátku, než bylo Judu stále těžší a těžší přesvědčit. Rubcovi připadalo, že z Judy necítí ani tak zbytky vyprchávající touhy jako spíš určitou zahloubanost, kterou nedokázal popsat slovy. Pokaždé,

když byli spolu, Rubec palčivě vnímal, že mu Juda jen vychází vstříc. To se mu příčilo.

Věděl, že Juda spává i se ženami, a domníval se, že snad i s jinými muži, ale na základě svých představ a zaslechnutých komentářů docházel k závěru, že se tak neděje o nic častěji ani s větším či menším nadšením, než jak Juda přistupoval k jejich setkávání. *Já tě ještě rozhekám*, honilo se Rubcovi hlavou, když si to spolu rozdávali. Šel na věc s vášnivostí hraničící s násilím. *Já ti dám do těla.* Nikoli z pomstychtivosti, jen ze zoufalé snahy roznítit něco víc než laskavost.

Juda ho učil, vkládal peníze do jeho obchodu, vzal Rubce poprvé na schůze Výboru. Když Rubec pochopil, že jejich styky budou vždy jen výrazem patricijského přátelství, profánní a zbožné šlechetnosti, budou z Judovy strany jen *dárkem*, pokusil se vztah ukončit; odpírat si rozkoš však bylo nad jeho síly. S přibývajícími lety se pozvolna zbavoval mladického vzteku, nicméně určitou zlost ze sebe setřást nedokázal. Jednu její část Výbor nasměroval proti parlamentu. Část, vedle vroucí lásky, kterou k němu pociťoval, v něm vždy podněcoval Juda Low.

„Rubče, chavere," řekl mu kdysi Pomeroy. „Nemyslím to nijak zle, promiň, že se ptám, ale nejsi… přihřátej?" Pomeroy pronesl toto slangové slovo zajíkavě. Nebyl to vulgární výraz a byl míněn skoro vlídně – označení, které by mohly použít děti. Rubec ho chtěl opravit – *Ne, já jsem řiťopich, Pomeroyi* –, ale bylo by to vůči němu zbytečně kruté.

Všichni chaverové to věděli už dlouho a úzkostlivě Rubce nesoudili, ale jen proto, jak mu bylo dvakrát řečeno, že dobří vzbouřenci neobviňují oběti z toho, že je pokřivila nemocná společnost. Sám s tím nepřišel, ale ani by se za to, do Drmola, neomlouval, ani by to nevyvracel.

Věděli, že spává s Judou, ale dopalovalo ho, že nad chováním staršího muže se nikdo nepozastavuje, a to ani v den, kdy došli na schůzi v oblečení toho druhého.

„On je *Juda.*"

Když to dělal Juda, sex už nebyl sex a byl něčím běžným jako vztek nebo vaření. Jeho činy nebyly nikdy tím, čím byly; vždy je prostupovala nezemská spravedlnost. Rubec byl teplouš, ale Juda byl Juda Low.

Elsie a Pomeroy se teď od Rubce drželi dál. Putování však rozpakům nepřálo: zanedlouho se už zase chytali za ruce a vytahovali

ho nebo se nechávali vytahovat do drolivých a kořeny prorostlých břehů.

Na Susullilovi noční dobrodružství nezanechalo skoro žádnou stopu. Zdálo se, že jej ani nelituje, ani nestojí o zopakování. Rubec sám sebou opovrhoval natolik, až mu to připadalo směšné. Za tři noci k vínopasci opět ulehl. Byl to nemotorný styk. Rubec se musel naučit, co dělá jeho partnerovi dobře. Susullil se rád líbal, a činil tak se začátečnickým nadšením. Chtěl však používat pouze ruce. Na Rubcův jazyk, který si tvrdošíjně razil cestu stále níž, reagoval se znechucením. Rubec se mu snažil nastavovat zadek, a když to nomád konečně pochopil, s nelíčeným pobavením se rozesmál, čímž probudil ostatní, kteří předstírali, že spí.

Už uvykli podivné fauně. Tvorům, jako byla houba s nohama, která líným tempem napůl šplhala, napůl rostla na kůře stromů. Chaotickým lidoopům, které Pomeroy nazýval „čertovský opice," jimž ze spojených trupů závratnou rychlostí vyrážely v měnících se množstvích houfy giboních paží.

„Víte, kde jsme, že jo?" zeptal se Rubec Judy a Drogona.

Les řídl. Neustále se snášel déšť a bylo chladněji. Ovzduší už nepřipomínalo páru, spíše jemný opar. „*Jsme pořád na stezkách,*" odpověděl Drogon. *Víš, kam jdeme?* pomyslel si Rubec.

Když uslyšeli, že se k nim něco blíží, pozvedli zbraně, ale ozvalo se povykování. Blížící se tvor se nesnažil skrývat a Susullil vzrušeně zareagoval a přidal do kroku. Jakmile k němu ostatní došli, už si plácal do dlaní s Behelluou. Za nimi stáli dva ustrašeně se tvářící muži v lesním maskování, kteří jim obezřele kývli na pozdrav.

Navrátilec se na poutníky usmíval. Vínopasci se pustili do řeči.

Když se Susullil nakonec otočil, pomalu promluvil k Judovi, ačkoli mu nyní trochu rozuměli už všichni. „Přišel z lesního města," tlumočil Juda. „Stojí o naši pomoc. Něco si pro ně chodí… vybíjí je. Behellua jim o nás řekl, co jsme pro ně udělali. Myslí si, že máme určité schopnosti. Něco nám nabízejí. Když jim pomůžeme…" Znovu se zaposlouchal.

„Když jim pomůžeme, jejich bůh pomůže zas nám. Dá nám, co budeme potřebovat. Říkají, že jejich bůh nám vyjeví cestu k Železné radě."

Skrytiště tvořily nuzné příbytky na mýtině. Rubec si představoval stromovou metropoli, kde se mezi větvemi potáhnou visuté lávky a děti se budou spouštět po liánách z listnatého nebe.

Na okraji osady byly patrné pokusy o výstavbu kůlové ohrady. Obyvatelé Skrytiště v oblečení lesních barev nespouštěli z poutníků

oči. Osada se z větší části skládala ze stanů potažených nebo natřených gutaperčou. Stálo v ní několik sesedlých dřevěných chýší, rozkládala se tu vlhká ohniště, zela tu jáma na odpadky. Většina obyvatel byla lidského původu, byť bahnem cupitalo i několik malých hmyzích tvorů.

V rozích osady si vytvářeli vlastní ubikace. Byli to chitinoví zahradníci. Nahnali na jedno místo miliony kusů hmyzu, pavoukovců a členovců, krmili je a v řadě rychle následujících generací je množili, až měli k dispozici kolosální množství drobounkých mravenců, stopu dlouhých mnohonožek a nelétavých vos celé řady druhů. Za pomoci prapodivných technik proměňovali svá stádečka ve zdi; jemně je stlačovali, spojovali a uhlazovali, stále živou, sloučenou masu dutinových tělíček pěchovali do podoby jakési malty. Z tohoto živoucího materiálu poté stavěli domky a doupata, dál jej svědomitě krmili, aby drobné formy života, které jej tvořily, nezahynuly, ale naopak se vrtěly, slučovaly a splývaly s ostatními, stávaly se stavbami, ghettem živých domů.

Lidští obyvatelé Skrytiště hovořili různými variantami galaggijštiny, jen občas někdo promluvil tešsky; vytvářel se zde nový hybridní jazyk. Náčelník byl neotesanec; celý nervózní, jak si všiml Rubec, poněvadž věděl, že je průměrný člověk, kterého do pozice vůdce vynesla vrtošivost dějin.

Rubec se domníval, že uprchlíci, kteří se jsou schopni o sebe postarat, nebudou v této osadě marnit čas. Skrytiště bylo shromážděním bezmocných. Nebylo divu, že byli zoufalí. Nebylo divu, že pro jakousi šelmu byli tak snadnou kořistí.

Dobrodruzi, před nimiž místní pořád něco drmolili a skláněli hlavy v povrchní zdvořilosti, byli dostrkáni do dlouhé chýše osazené věží z kůlů, neumělým minaretem z naštípaného dřeva. Byl to kostel, do jehož stěn byly vyřezané a namořené symboly. Stály v něm stoly, na nichž spočívaly pásy zrcadel, papyrus. Říza z jemné černé vlny. Náčelník je opustil.

Několik vteřin bylo ticho. „Co tady, kurva, děláme?“ zeptal se Rubec.

Prostor rezonoval ozvěnami; přeskupovaly se v něm stíny, které v něm neměly vůbec být.

Rubec si všiml, jak se Elsie zachvěla. Sestoupili se do kroužku, zády k sobě.

„Něco tu je,“ zašeptala Elsie. „Něco tady…“

„Já jsem tady.“ Hlas zazněl hrdelně a přiškrceně. Přikrčili se s hbitostí obyvatel lesa. Vyčkávali.

„Kdo jsi?“ zeptal se Juda.

„Jsem tady.“ Oznámení s patrným přízvukem, lepkavé, jako by slova mluvčímu tuhla v krku. Následovaly zvuky pohybu, který nebyli s to sledovat. „Domnívám se, že vás sem dovedli, aby se vám dostalo mého požehnání. Instrukcí. Ano, ano, tak to bylo. Abych vám řeklo, co máte udělat. Přišli jste, abyste jim pomohli lovit.“

Drogon ukázal na stůl. Vlněná říza zmizela.

„Hovoříš naší řečí,“ řekl Rubec.

„Jsem malý bůh, ale pořád bůh. Vy jste zachránci. Taková tu panuje představa, víte. Považovali jste se za *zachránce?*“ Měli pocit, jako by se hlas řinul ze stěn a zněl najednou na několika místech.

„Něco takového si myslí, to ano,“ ozval se Pomeroy. „Co je na tom špatnýho?“ Opisoval pomalý kruh, bojechtivý bezbožník v přítomnosti boha. Drogon po malých úsecích otáčel hlavu, pohyboval rty.

„Nic,“ pravil hlas. „Vůbec nic. Pouze… vynaložíte zbytečné úsilí. Ty, mmm, máš malou dcerku, s kurvou v místě zvaném Tarmuth. Měl bys odejít. Toto město je odsouzeno k záhubě. Zachráníte je před ní, ale stihne je jiná pohroma.“

Pomeroy němě pohyboval ústy. Elsie ho pozorovala. Sama nehnula brvou.

„Proč tu jsi ty?“ otázal se Rubec.

„Protože toto je moje město, které jsem si od nich nechalo postavit. Stojí o mne. Mmm, ty, ty si nejsi jistý svým Výborem, je to tak, obchodniče?“

Rubec zalapal po dechu. Ostatní se na něho podívali. Drogon trhl hlavou dopředu. Udělal pohyb, jako by měl plivnout. Nehmotný hlas prudce hekl. Ozval se rámus, něco spadlo, někdo zvracel, zatetelila se podstata věcí a pak zpoza stolu vylezla postava v kápi, rozechvělá vysílením. Vyzáblá, zažloutlá tvář, hluboké vrásky a oholená hlava, ústa potřísněná zvratky, oči vytřeštěné hrůzou.

Postava chvíli stála, třásla se, jako by mrzla, pak opět vrhla a přeběhla místností ke sloupu, vběhla za něj a zmizela přítomným z očí. Rubec se za ní vydal a Pomeroy běžel z druhé strany; doběhli však k sobě, aniž něco našli. Postava zmizela.

Opět zazněl hlas, teď vzteklý a ustrašený.

„To už mi *nikdy* nedělejte,“ pravil. Drogon potají zašeptal Rubcovi do ucha.

„Našel jsem ho. Odhadl jsem, kde je, a zašeptal jsem mu. Poručil jsem mu. ’Nečti v nás,‘ řekl jsem mu. ’Ukaž se,‘ rozkázal jsem.“

„Počkej, šepotepče,“ odpověděl Rubec. „Tak ty jsi bůh, jo?“ zvolal do místnosti. „Jak se jmenuješ? Jak to, že mluvíš naší řečí? Co jsi zač?“

Na několik vteřin se rozhostilo ticho. Rubec přemýšlel, jestli postava nevyklouzla ven zahalena thaumaturgickou plachetkou. Když se hlas znovu ozval, zněl poraženě, ale Rubec byl přesvědčený, že v něm zaznívá i úleva.

„Mluvím ragamolsky, protože jsem se tento jazyk naučilo číst kvůli všem těm skrytým věcem ve vašich knihách. Jsem tu proto, že… jako všichni ostatní, kdo jsou tady, jsem uteklo. Jsem na útěku.

Vaše milice se prozatím vyhýbá Teši, ale už došla ke Katoblepově planině. Zaútočila na naše města a předsunutá stanoviště. Na tešské kláštery. Já jsem mnich. Sloužím Okamžiku Ztracených věcí. Okamžiku Skrytého.“

Milice řádila ve stínu Teše. Město uzavřelo své brány a naplnilo oblast vodních příkopů. Klášter stál až za nimi, v trnidlech. Měl být v bezpečí.

Když si mniši uvědomili, že se k nim blíží novokrobuzonský otrocký oddíl přetvořených zabijáků, čekali, až jim Teš pošle ochranu. Uběhlo několik dní, než jim došlo, že nikdo nepřijde; zůstali opuštěni. V panice spřádali chatrné plány. Sloužili v chrámu zasvěcenému Mnohočetnému obzoru, sbory mnichů oddaných jeho různým Okamžikům, a ze všech těchto Okamžiků se staly brigády.

Některé bojovaly; jiné šly vstříc posvátné smrti. Mniši Kadmera, Okamžiku Počítání, věděli, že nemohou vyhrát, a vyčkali v trnidlech na kulky. Mniši Zaoriho, Okamžiku Kouzelného vína, se upili k vizionářské smrti předtím, než na ně mohli milicionáři vztáhnout ruce. Okamžik Holubic vyslal své ptáky na smrt do miličních kol, aby zastavili blížící se stroje; Okamžik Sesychání proměnil krev milicionářů v popel; Farru a Tekke Šesim, Okamžiky Zapomenutého sněhu a Paměti, se spojily, aby vyvolaly ledové bouře.

Nicméně miliční thaumaturgové byli lidé na svých místech, vojáci byli houževnatí a klášter jim nedokázal odolat. A když padl, unikli pouze mniši Tekke Vogua, Okamžiku Skrytého a Ztraceného.

Jejich novici byli povražděni, ale mniši se skryli díky modlitbám. Ztratili se svým nepřátelům. Odplížili se – odplížili se z hořících rozvalin chrámu i z Teše, Města líně tekoucí tekutiny, které jim zavřelo své brány, které je bylo ochotné nechat umřít.

Vydali se do volné krajiny.

Mnich jim všechno vylíčil. Rubec poznal, že po tom z nějakého důvodu přímo dychtí. „Jsme skrytí. Známe skryté věci. Jsou nám svěřeny. Nacházíme ztracené věci. Rychle se přemisťuji: pohybuji se skrytými průchody, po ztracených cestách. Když jsem došlo sem, nechalo jsem postavit tento chrám. Tady je snadné být bohem.

Každému, kdo sem zavítá, sdělím malé tajemství, něco skrytého. Aby ve mně věřil.“

„Jak se jmenuješ, mnichu?“ zeptal se Rubec.

„Kurabin. Jsem rudý mnich osmého kruhu Tekke Vogua.“

„To je mužské jméno?“ Ozval se smích.

„Naše jména v tomto nedělají rozdíl. Ptáš se, jestli jsem muž?“ Hlas najednou zněl velmi blízko. „To já nevím.“

Každý mnich Tekke Vogua byl zahalen v Okamžiku, nebylo to však zadarmo. Poznávali skryté a jak nacházet ztracené. Ale Voguova svátost se prodávala, nedávala. Cenou za ochranu Okamžiku byla ztráta, něco bylo řeholníkovi skryto a odevzdáno Voguovi.

„Znám mnichy, kteří neznají svá jména. Byla jim skryta. Kteří přišli o zrak. Domovy nebo rodiny. Já – když jsem se odevzdalo Voguovi, bylo mi skryto pohlaví. Vzpomínám si na své dětství, ale ne na to, zda jsem bylo hoch či dívka. Když močím, dívám se dolů, ale zůstává mi to skryto. Mé pohlaví je ztracené.“ Kurabin mluvil bez zahořklosti.

„Ty chceš, abysme vyřídili toho netvora, co tu řádí?“ zeptal se Rubec.

„Já ne,“ opáčilo Kurabin. „*Oni* vás chtějí, oni chtějí zachránce. Střežit tuhle díru nemá cenu.“

Cestovatelé se na sebe podívali.

„Na to, že jsi bůh, ochrana tvých věřících ti moc neříká, co?“ zeptala se Elsie.

„To jsem přece netvrdilo. To oni – to oni kolem mě postavili tohle hloupé město a pořád ode mě něco *chtějí*. Já o to *neprosilo*. A kde byl můj ochránce? To, co Teš provedl mně, můžu udělat i já. Ať si město shoří.“

„Tos předtím neříkal,“ namítl Rubec, ale Juda ho přerušil.

„Jak to můžeš říct?“

Vykročil a zadíval se na provizorní oltář, jako by věděl, že zrovna tam se Kurabin skrývá. „Jak to můžeš říct?“ Promluvil zvýšeným hlasem. „Ti lidé se sem stáhnou, na útěku před těmi, kdo je chtějí zabít jen proto, že žijí nedaleko Teše, nějak s tímhle místem naloží; pokusí se něco postavit a udělají jednu chybu: poohlédnou se po bohu a najdou ho v tobě.

Přislíbili nám pomoc – přislíbili nám průvodce. Tak ven s tím, pověz nám o tom. My to najdeme a pomůžeme jim. A ty nám můžeš najít to, po čem pátráme zase *my*.“

V provizorním kostele odkapávala kondenzovaná lesní vlhkost.

„Řekni nám, kde je. A nezkoušej to na mě s tím, že je ti to jedno. Není. Ty nám to chceš říct. Ty se o ně chceš starat. Ty to víš. Tak ven s tím. Přijali jsme vaši nabídku. Oni potřebují, abychom zabili tu stvůru, a ty nám pak dáš, co jsi slíbil."

„Pro *vás* z Voguova příbytku nic vyjímat nebudu…"

„Krucinál, nechoď na mě s tou svou pokryteckou *zbožností*, když vynášíš kousky svého božího domu, abys udělal dojem na ty zatracené domorodce. Řekni nám, kde ta potvora je, my to vyřídíme, a pak nám řekneš, kde je Železná rada."

„Já nezrazuji," řekl Kurabin. „Já kupuji. Za všechno, co se dozvím, něco ztratím. A to bolí. Vogu to neposkytuje zadarmo. Odkrylo jsem kurvu a dceru tvého společníka, a on *bodne*, a já něco ztratím. Okamžik ztrácí a skrývá. Jsem před vámi nahé. Mám to odkrýt? *Železnou radu?* Bude mě to něco *stát.*"

Nastalo ticho a opět bylo slyšet kapky.

„Ten netvor," pravil Juda. „Kde ho najdeme?" Následovalo dlouhé mlčení.

„Počkejte," odpověděl hlas a v jeho nerudnosti byla opět cítit úleva. *Už ho unavuje být bohem*, pomyslel si Rubec. Pohlédl na Judu, nádherného a rozechvělého. Rubec si všiml, že Kurabin je ztracený. Zlomený. Nedočkavý, opuštěný a čerstvě dychtivý, před Judou spravedlivým.

„Zkusím to," pronesl hlas a v hloubi hrdla zachroptěl. Když se Kurabin ozval znovu, zaznívala v něm bolest, promluvil hlasem člověka uvyklého bolesti.

„Plameny pekelné. K čertu. Je odkryt. Netvor."

„Co jsi ztratil?" zeptal se Rubec.

„Něčí jméno." Někoho, na kom záleželo, uslyšel v jeho hlase Rubec.

Kapitola třináctá

Na ono vlhké a zatuchlé místo došli za úsvitu. Bahnem a po nebezpečných pěšinách, mezi holými bílými stromy. Močály se potily. Stromy sotva slyšitelně ševelily.

Dostavili se novokrobuzonští vyděděnci, Susullil a Behellua, nepatrný počet odvážných mužů ze Skrytiště. Byl s nimi i Kurabin, nikým nespatřený.

Rubec toužil po nějakém zvuku. Chtěl zpívat nebo se smát. Okolní krajina mu nevěnovala pozornost a on to považoval za urážku. Snažil se sám sebe vnímat jako hmotnou bytost, ale byl si vědomý pouze odřezků slupky Nového Krobuzonu, které za sebou zanechával. Místo, kde právě byl, pošpiňoval místem, kde býval předtím.

Juda kráčel v čele. Doprovázel ho gigantický golem. Osm stop vysoký, zhotovený ze dřeva a všech nožů, které mohlo obětovat Skrytiště. Juda ho sbil s využitím závěsných kloubů, vybavil ho primitivním otočným krkem. Mohl něco vytvořit, i kdyby se jen dotkl hromady dřeva, ale pokud by jeho výtvor držel pohromadě výlučně působením thaumaturgie, o to rychleji by ho vysílil nebo by se rozpadl.

Juda si ještě jednou přehrál voskový váleček. *Nemám pocit že bych tě sotva znal ale prý jsi z rodiny,* pravil hlas. *Je mrtvý Uzman je po smrti.* Rubec si všiml, jak starý vzkaz Judu rozesmutnil, a přemýšlel, jaký měl k Uzmanovi vztah.

„Víš, proč jsem se stal golemikem, Rubče? Bylo to dlouho před válkou s konstrukty. Když jsem začínal, nebyly v tom žádné peníze. Přitahovala mě tajuplná výspa golemetrie. Netýkala se ani hmoty. Víš, že existuje něco jako zvukový golem? Je to těžké, ale dá se vyrobit. Tys nikdy neviděl stínového golema, co? Tenhle druh golema…“

Ukázal na dřevo. „Pro mě je to ve skutečnosti jen vedlejší produkt. Toto není podstata naší vědy.“

Možná. Ale přesto, tvor, kterého zhotovili, byl mocný a nádherný. Natáčel hlavu, až se mu slabé sluneční světlo zalesklo v laciných korálcích očí. Prsty měl ze zrezivělých nožů.

„Netvor je blízko,“ ozval se Kurabinův hlas. Zněla v něm bolest: získané znalosti za něco směnil.

Rubec špičkou boty dloubl do hrudky neduživých barev, a polekaně zaklel. Byly to zvířecí ostatky. Roztekly se a vyvalil se z nich smrdutý oblak. Klopýtl, Pomeroy se otočil a začal křičet, Elsie něco zvolala.

„Tady!“ zopakovala to. Zastavila se nad nějakým tělem. Rubec si všiml, jak se leskne rozkladem. Chyběla mu větší část hrudi.

„Do Drmola,“ ulevil si Rubec. „Už jsme v tom jeho zatraceným příbytku.“

„Honem!“ zavelel Juda. „Honem sem!“ Stál na okraji močálu a natahoval ruku k mladíkovi, který před ním seděl, posetý pijavicemi. Hoch byl úděsně vyzáblý. Nevzhlédl, nespouštěl oči z šednoucího masa, které okusoval.

Rubcovi se z hrdla vydral sten. Spatřil vychrtlého muže, zamaskovaného rostlinami a uzlinami dřeva. Muž něco žvýkal. Vedle něho ležel pralesní tapír. Zvíře pohybovalo čelistmi.

„Judo,“ zvolal Rubec. „Judo, vrať se,“ a Juda se otočil. Ve vodě všude kolem nich byla těla, nehybná s výjimkou přežvykujících úst. Muži a ženy, třesoucí se pes. Všichni měli rty potřísněné starou hmotou a táhlo se z nich něco na způsob šlahounů.

Zavířily plyny a to, co Rubec považoval za bahenní sraženinu, se najednou začalo zvedat. Hromada zamrkala. To, co považoval za kamínky nebo díry, byly oči. Hustě nasázené černé oči. Hromada povstala.

Šlahouny byly ve skutečnosti končetiny poseté přísavkami. Z každého vyzáblého tvora se táhla jedna – každý dospělý nebo dítě, každé zvíře, všichni jimi byli připoutáni za týl. Strava, kterou vstřebávali, přecházela do oněch pitvorných střevních udidel, kde se dál peristalticky posunovala. Sloužili jako nemyslící přívody potravy. A uprostřed všech těchto údů, a ježící se dalšími, které volně šlehaly vzduchem, se vznášela bytost, která se jejich prostřednictvím krmila.

Tělnatá jako obézní člověk, neurčitě a strašlivě polypoidní. Netáhla k zemi, naopak byla nadnášena plynem nebo thaumaturgií. Rubec si všiml, jak se pod ní rozkládá klepetovité hnízdo račích nohou, nesmírně vytáhlých a stěsnaných. Čněla do závratné výšky,

jakoby na hrstce tenkých stonků. Kanula z ní voda. Dívala se. Škubala chapadly a rozvírala kostěné paťáty.

Rychle a absurdně křepce pobíhala na nohou, které ji neměly vůbec udržet. Natahovala úponky: pohybovala se, aniž vyrušila své rozumu zbavené živitele.

Muži ze Skrytiště vyrazili na útěk, pronásledovaní přízraky teplé mlhy a končetinami stvůry. Ta se ptačími drápy chytala stromů a jako hlemýždí oči z ní rašily chuchvalce tkáně. Opakovačka Rubcovi najednou připadala malinká. Vyrazil k Judovi. Měl dojem, že vzduch se přímo hemží údy. Na konci jednoho výrůstku si všiml oček, stahujícího se otvoru, soustředných ostrých zoubků podobných zoubkům mihule.

Rubec do vydutého těla vystřelil – kulka sice našla cíl, ale jen natrhla kousek tkáně, z níž se vyřinula mléčná krev. Jako hašteřiví hlísti se k němu jedna přes druhou natahovaly končetiny ve vražedném věnci.

„Zabte to!“ ozvalo se odněkud Kurabin. Bylo slyšet další rány.

Rubec zaslechl Judu – „počkejte, počkejte“ – a pak skřípění dřeva a kůže a uviděl golema. Razil si cestu spletencem chapadel, z nichž některá čistě odtínal. Jiná se kolem něho ovíjela, zarývala se mu do krku. Provazovitý úd se zaškubal. Několik vteřin se chvěl, stahoval žlázy, vystřikoval do dřeva enzymy. Zarazil se, jako by jej něco zmátlo.

Golem neútočil nijak komplikovaně, vrhal se na nepřítele noži a nesmírnou silou svého kouzla. Z netvora vystříkly chuchvalce tkání a krve, pak se zapotácel a všichni jeho připoutaní tvorové přestali jíst. Pomeroy k němu rychle přiběhl a vrazil mu hlaveň do tuku. Ránu ztlumilo maso, ale hrstka kulek prosvištěla do vnitřností.

Ani pak netvor nepadl, vrávoral upjatými krůčky a klátil se, ale to už se na něj opět vrhl golem. Rubec sledoval Judovy pohyby. Somaturg jemně pohyboval tělem a dřevěný, noži vyzbrojený golem jeho gesta opakoval. Golem dravce hrst po hrsti trhal na kusy.

Netvorovy oběti byly mrtvé nebo v komatu. Už dlouho byly pro jeho nenasytný chřtán jen stroji obstarávajícími potravu.

Susullil a Pomeroy utrpěli zranění. Susullil Rubcovi dovolil, aby mu vyčistil rány. Dva muži ze Skrytiště zaplatili útok životem. Jeden se skácel dostatečně blízko nepřirozeně vyhladovělých mužů a žen uvězněných dravcem, aby se po něm slabě natáhli a zakousli se.

Bojovníci ze Skrytiště odtínali organické trofeje a pátrali v tkáních netvora po zobácích nebo drápech. Rubcovi se zvedal žaludek. Přál si, aby měl s sebou aparát. Představil si světlotisk: Susullil, Juda. Elsie,

Pomeroy se svou mušketou a Rubec na konci vedle golema, všichni do jednoho se zarputilými výrazy lovecké pýchy ve tváři.

Té noci panovalo v dlouhé chýši ve Skrytišti družné divošské veselí. Muži a ženy, kteří bývali lovci a sběrači a obývali chelony, tančili a opíjeli se domácí pálenkou.

Místnost se hemžila i drobnými hmyzími lidmi. Ti nikdy nepromluvili; snažili se, aby se nikomu nepřipletli do cesty. Přicházeli, mlčky zvedali pohozené jídlo, jemně se dotýkali látek oblečení, třeli se navzájem tykadly.

Susullil byl s Behelluou. Rubec je pozoroval a poznal, že se v noci oddají přátelskému obcování, jež si musel představit jako sex, ačkoli pochyboval, zda je tak budou vnímat i oni.

Lidé kolem stolu si vyprávěli příběhy. Pro obyvatele Skrytiště byl Kurabin bohem, který najednou sestoupil shůry a stanul v jejich středu. Mnich se nikým nespatřen pohyboval mezi hodovníky a překládal jim.

Prostřednictvím Kurabina vyprávěl vínopasec Susullil o nejlepší sklizni, kterou zaznamenala Villa Predicus, o otrhání nejlepšího révokance, aby se k chovu mohl uplatnit samec *secundus*, který měl sušší a lepší plody. Vyprávěl, jaký to byl boj, jaký zakoušel smutek při révokancově smrti. Když dohovořil, spolu s ostatními mu zatleskali i Novokrobuzoňané.

Řada přišla na ně a slovo připadlo Rubcovi. Místní si potichu, za bubnování, prozpěvovali, takže když promluvil, přizpůsobil se jejich rytmu. Zarazil se, ještě jednou se kolem sebe rozhlédl a – vzpurně a opile, s drzým potěšením – se rozhovořil.

„Je to příběh o lásce," začal Rubec. „K níž nemělo nikdy dojít. Trvala jednu noc a ráno.

Před pěti lety jsem se seznámil s mužem. Byl v hospodě v přístavu. Pozval jsem ho k sobě domů. Té noci jsme si vzali čajíček a šazbah a udělali jsme to, co chceme dělat všichni… vždyť víte… a bylo to hezké." Vínopasci se při Kurabinově překladu rozesmáli. Elsie a Pomeroy klopili oči k zemi. „A pak, o něco později, když už spal, jsem ho odvalil a šel jsem na nočník a uviděl jeho oblečení. Z kapsy mu čouhala taková malá pistolka. Nikdy jsem neviděl nic tak šikovnýho, a třebaže mi po tom nic nebylo, vytáhl jsem ji a s ní vypadl i malej odznak.

Miliční odznak. Je to milicionář. Nevím, co si počít. Co má na starosti? Je z protidrogovýho? Mravnostního? Tak či onak mě mohl skřípnout. Dokonce mě napadne, že bych ho zastřelil, ale k tomu nedojde. Tak uvažuju, že mu třeba ráno vyklouznu a třeba mu to rozmluvím cestou do vězení, třeba to, třeba ono. A nakonec si

uvědomím, že nemůžu vůbec nic. A tak se vrátím do postele. A cestou ho probudím. Tak si to rozdáme ještě jednou.“ A zase jásot. „A pak časně ráno si to zopakujeme *ještě jednou.“ Já jsem ožralej*, pomyslí si Rubec. Nevadí mu to.

„A tak čekám, a uprosím ho nebo uplatím – protože teď už přece vím, co má rád, no ne? No ale vstanu a vyběhnu ven a napadne mě, co kdybych se už třeba nezastavil. Doběhnu k lodím, změním si jméno; přece nepůjdu do vězení, přece se nenechám přetvořit. Ale pak proběhnu kolem pekárny a pak kolem zelináře, a to nemůžu všechno jen tak ztratit. Nemůžu jen tak zmizet. Takže místo abych vzal roha, udělám menší nákup. A pak se vrátím.

Probudím ho. A společně posnídáme, nad tím mým krámkem v Brokatech… a on se pak má k odchodu. Velká pusa na rozloučenou a je fuč. Nikdy jsem ho pak neviděl. A tak jen přemýšlím. Možná se k ničemu nechystal. Ale jak to tak vidím, jak to asi chci vidět, po tom všem, co jsem pro něj té noci udělal, a po té skvělé snídani, kterou jsem mu přichystal – pečená ryba, pěkně kořeněná sekaná a ovoce se šlehačkou a to ještě uprostřed stolu stála květina, jako bysme byli svoji –, si myslím, že se toho rána do mě na pár minut doopravdy zamiloval. Ne, vážně. A já jsem se zamiloval do něj. Nikdy jsem nikoho tak nemiloval, jak jsem miloval jeho, když mě políbil a rozloučil se se mnou. Protože já jsem si jistej, já jsem si jistej, že on věděl, že už to vím. Byl to od něj dárek, to rozloučení. Stejně jako ta snídaně byla dárek ode mě. Nikdy předtím ani nikdy potom jsem nikoho tak nemiloval, s výjimkou jednoho muže.“

Když bylo zřejmé, že skončil, vínopasci začali výskat a na několika místech se z obecenstva ozval potlesk. Elsie a Pomeroy taky chvilku tleskali, ačkoli Pomeroy se na Rubce nepodíval. Když Rubec sledoval, jak tento urostlý muž plácá dlaněmi, ucítil, že se v něm rodí láska. *Ať ti žehnají bozi*, pomyslel si, a aby toho nebylo málo, Elsie mu dokonce věnovala letmý úsměv.

A pak uviděl Judu, a úsměv na golemikově tváři byl jiný: nebyla v něm žádná snaha, žádné souznění, byl jako úsměv modly a v Rubcovi zmítaném vášní k tomuto muži vzplál hněv.

Rubce bozi nezajímali. V novokrobuzonských panteonech by se jich našlo několik, s nimiž cítil určitou nevelkou spřízněnost, obvykle z kacířských důvodů: jako třeba s Kronohem, jehož kousky mu nepřipadaly jako nejapná klauniáda, nýbrž jako takticky podvratná činnost. *Ty jsi vzbouřenec, ne?* napadalo ho vždycky, když kněží během Kronožských oslav stavěli na odiv trpělivou shovívavost s bláznivým bohem. Neuctíval ho však. Modlitby, které pronášel, byly

cynické nebo prospěchářské. Nicméně síla Kurabinovy zbožnosti byla nepopiratelná.

Mnich dokázal najít skryté a ztracené, i když ho to něco stálo. V Kurabinově hlase Rubec však už neslyšel arogantnost této síly. Slyšel, že se něco změnilo. *Ten mnich to vzdává,* pomyslel si.

„Galaggiové říkají, že je to… *sobrech* nebo *sobrechin lulsur*. Je to taková slovní hříčka.“ Kurabinův hlas sílil a slábl podle toho, jak mnich odkrýval informace. „*Sobreš* znamená ’ohavný‘ a *sobr‘-chi* je ’kapitán‘. V mém jazyce to žádné jméno nemá. V teštině… neklasifikujeme tak jako vy.“ A Rubec při zmínce o Teši zaslechl v Kurabinově hlase odpor, vztek.

Příštího dne ho nijak nepřekvapilo, když k nim Kurabin přišel, jen co vstali, a oznámil jim, že nebudou putovat sami. Že jim neřekne, kde najdou Železnou radu, ale že jim ji ukáže.

Chce si odpočinout, pomyslel si Rubec. *A být sám. S námi. A sbírat odvahu. Ten mnich bude odkrývat další a další věci, bez ohledu na to, co ho to bude stát. Co na tom záleží? Pro co má tento muž – či žena – žít? Čemu má být oddaný?*

Pršelo, ale déšť byl jiný. Sluneční paprsky zůstaly uvězněné v každé kapce jako hmyz v jantaru, takže to vypadalo, jako by pršelo světlo. Obyvatelé Skrytiště jim mávali na rozloučenou.

Susullil se na Rubce usmál a přikývl. „Nikdy jsme si nerozuměli, co, hochu?“ poznamenal Rubec s nelíčeným pobavením. Kurabinův hlas, ono zvláštní androgynní mektání, rozséval pozdravy na rozloučenou. Zdálo se, že odchod boha nikoho nezdrtil.

Rubec samozřejmě vůbec netušil, co Kurabin říká. „*Teď už patříte sami sobě, bohy už nepotřebujete,*“ říkal si v duchu. Nebo: „*Zůstávejte věrní mé památce, nebo se vrátím a oslepím vás svou zlobou,*“ nebo: „*Já nikdy bůh nebyl, jsem chlapík jako vy, sešel jsem z cesty kvůli jednomu pitomému náboženství.*“

Cestovatelé se ubírali na severoseverozápad. Den a další den, pomalu chladnoucím lesem. Terén se zvedal a klenba stromů se snižovala.

Stromy řídly. K tůním se přicházela napít zvířata, jako byli protáhlí medvědi a vroubkované vosy veliké jako kočky. Rubec měl dojem, jako by občas něco zahlédl; myslel si, že je něco sleduje.

V neviditelné společnosti mnicha se pohybovali velmi odlišně. První si toho všiml Drogon. „*Jdeme příliš rychle,*“ svěřil se Rubcovi.

Ukázal před sebe, do míst, kde z okolního porostu jasně vyčníval starý strom ve tvaru písmene Y. „*Nespouštěj ho z očí,*“ zašeptal.

Rubec se pokoušel sledovat, kam šlape, ale jen ho to mátlo; terén se nejistě měnil, jako by si s nimi stezka pohrávala. Půl míle před sebou uviděl rozeklaný strom vedle říčky; slyšel, jak se Kurabin pohybuje a hlasitě mluví. Pak se Rubec sehnul pod trnitou větev, a když se jí pustil, ušel další dva kroky a zastavil se za Drogonova šeptání: „*Říkal jsem to.*“

Vodu měli za sebou. Rubec ji viděl mezi vegetací a pak spatřil i strom, s černou kůrou, s rozpřaženými a k nebi se vzpínajícími větvemi podobnými pažím prosebníka. I ten měl za zády.

Nic se nepřeskupilo. Sel prosté dál dopředu. Jeho společníci užasle hleděli, s výjimkou Judy. „Co tě to stojí?“ zeptal se golemik Kurabina. „Nacházet tyhle cesty?“

„Jsou to skryté cesty, zkratky – ztracené stezky,“ odpověděl mnich. „Okamžik mi po nich někdy umožňuje kráčet. Někdy.“ Mnichův hlas zněl unaveně. „Řeklo jsem, že vás tam dovedu.“

Proč tak rychle, mnichu? pomyslel si Rubec. *Nemusíš jít přece takto. Co tě to stojí, všechna tato tajemství?*

A tak se hnali kupředu, ačkoli šli pořád pěšky, shazovali tlumoky a šplhali stejnou rychlostí jako vždycky. Každodenní tajuplnost mnichových tras je přemisťovala stále vyšším tempem k cíli. Uprostřed stromů míjeli kamenné pilíře, a když je obešli, vyšli v suché kotlině. Les byl stále prodřenější; připadalo jim, jako by procházeli starobylým a řídnoucím goblénem.

„Myslím, že… *tudy,*“ upozornil je občas Kurabin a jim se mohly zbláznit ručičky kompasů, než urazili několik mil vzdálenosti. Pohybovali se rychleji než koně.

Rubec pochopil, že Kurabinovo úsilí zavání odpadlictvím. Kurabin dobýval poklady ze sféry ztracených a skrytých věcí svého Okamžiku. Každým dnem mu Kurabin připadal menší.

„Ty chceš zmizet,“ pravil Rubec potichu. Mnich byl vykořeněný, odrodilý, zapuzený minulostí i svou vlastí. *Ty chceš zmizet. S každou ztracenou cestou něco ztrácíš – něco je ti skryto. Máš toho po krk. A jdeš na to takhle. Aby to k něčemu bylo.* Jejich putování bylo Kurabinovou zdlouhavou sebevraždou.

„Ty víš, co ten mnich dělá,“ řekl Rubec Judovi. „Musíme doufat, že se Kurabin definitivně neskryje nebo neztratí dřív, než dorazíme do cíle cesty.“

„Ten už není daleko,“ odpověděl Juda. A pak se usmál, s výrazem takové radosti, že Rubec musel úsměv opětovat.

Krajina tonula v trávě. Ledovcový till, močály a prašné pánve přerušovaly oblasti nízkých návrší. Cestovali už tolik týdnů. Viděli hájky mesquite a rozvaliny. Divoké porosty se ve větru vlnily jako moře. Mnich byl stále slabší, skrytější, ale pobízel je a vedl kolem vodních toků, zvířecích stád i stonožek o velikosti krajt, ovinutých kolem stromů.

Jednoho dne uviděli tvory, kteří za sebou nechávali brázdu rozvířeného pylu a prachu a rozechvívali trávu jako velryby vodu na mělčině. Borinači, chodci, kopytnatí stepní nomádi. Rodinný klan: mláďata vpředu, královna vzadu. Chodci dorůstali do mnohem větší výšky než lidé. Prohánělí se klopýtavým cvalem, nohy se jim narovnávaly a kývaly jako berle.

Jedna samice otočila svou přátelskou zvířecí tvář, uviděla je, a když kolem nich prosvištěla, zamávala. Borinačské ruce fungovaly podivným způsobem. Vypadalo to, jako by se jí končetina objevovala a zase mizela.

Z cestovatelů se stala houževnatá partička. Rýsovaly se jim svaly; byli z nich zkušení střelci. Pomeroyovi se rány zanítily, a teď se mohl honosit úžasnými tmavými jizvami. Elsie si kolem rozcuchaných vlasů uvázala šátek. Muži nosili dlouhé vousy, které si svazovali koženými řemínky: jen Drogon se tomu vzpíral a po několika dnech se vždy nasucho oholil. Uvážlivě hospodařili s tenčící se zásobou munice, nesli si ohni odolná kopí. Rubcovi připadalo, že vypadají jako dobrodruzi, námezdní kontinentální drancíři.

Těmi ale nejsme. Celý to naše putování má zatracenej smysl.

„Nebude za chvíli hřech?“ zeptal se. „Nebo už je? Ztratil jsem přehled.“ Pokoušeli se počítat týdny na prstech.

Jednou večer Juda vyrobil z hlíny čtyři figurky a několika šeptanými zaklínadly je roztančil. Jeho druzi tleskali, aby měli hudbu. Když skončili, ještě je přiměl, aby se uklonili; potom se rozpadli na prach.

Řekl: „Chci vám všem říct, že vám děkuji. Chci, abyste to věděli.“ Připili si vodou. „Chci vám říct… na cestách už jsme tak dlouho, že se může zdát, jako by tu šlo jen o to putování. Ale není to tak.

Vlastně ani bezpečně nevím, jestli v Železnou radu věříte.“ Usmál se. „Myslím ale, že ano. Ale možná některým z vás už o to ani tak nejde. Myslím, že ty, Elsie, jsi tady kvůli té době, cos strávila v tom bordelu,“ pokračoval a Elsie se mu podívala do očí a přikývla. „A vím, proč jsi tady ty,“ obrátil se na Rubce.

„A možná i ty, Drogone… Tulák jako ty… Mýty a naděje jsou tvým platidlem, není to tak? S nimi obchoduješ; ty nedají koňákovi

odpočinout. Jsi tady, protože si myslíš, že je Železná rada něco jako Marcipánový palác? Hledáš nějaké nebe?“

„Já tu ale kvůli *ní* nejsem, Judo Lowe,“ ozval se Pomeroy. Juda se usmál. „Jsi pro mě víc než všechny divy světa, Judo, umřel bych pro tebe, ale nechci umřít *teď*. Dokud neskončilo to, co se děje v Novém Krobuzonu. V sázce je příliš mnoho. Jsem tu kvůli tomu, co říkáš, že má spadeno na Radu. A proto, že si myslím, že jsi to schopný zastavit. Proto tu jsem.“

Juda přikývl a povzdechl si. „Právě to chci říct. Jde tu o víc než o nás samé. Železná rada…“ Dlouho nic neříkal. „Je tvrdá, protože taková musela být. Ale je to Rada. Je to Železná rada. A novokrobuzonská vláda – nevím sice jak – ji našla. Můj kontakt, můj někdejší přítel, neměl sebemenší důvod, aby mi to říkal, ale řekl to, chvála Drmolovi. Našli ji, po všech těch letech. Tolika letech, že spousta občanů si není jistá, jestli vůbec existovala, a tisíce dalších mají za to, že se po ní slehla zem.

Chaverové… přátelé… My jdeme zachránit Železnou radu.“

Dalšího dne Kurabin vedl dlouhý rozhovor s Okamžikem. Nenalezitelný mnich naříkal, žadonil, sklíčeně úpěl.

Nakonec promluvil Rubec. „Mnichu,“ řekl. „Mnichu, co se stalo? Jsi tu? Zmizel jsi?“

„Už není skrytá,“ odpověděl mnich otupělým hlasem. „Vím, kde ji najít. Ale stálo mě to… ztratil jsem svou vlastní řeč.“

Kurabinovi zůstala jen ragamolština, neuhlazený, nedospělý jazyk cestovatelů.

„Vzpomínám si na svou matku,“ dodal Kurabin potichu. „Vzpomínám si, co mi šeptala. Ale nevím, co to znamená.“ V jeho hlase nezaznívala žádná hrůza. Jen bezbarvý souhlas. „Jedna věc se ztratila, druhá našla. Vím, kam jít.“

Ubírali se tajuplnými cestami. Na obloze se roztěkala barva.

Byl řetězdek, když rovina prudce klesla a výprava si uvědomila, že už dlouho stoupala; terén se zlomil a oni kráčeli po břestovcové kupě nad volnou krajinou. Před nimi se v rudém lateritu otevírala kotlina, kaňon rozšiřující se do prostoru příliš rozsáhlého na to, aby byl pouhým údolím, kde se kontinent mohl opět volně nadechnout.

Zpoza jedné dlouhé kamenné ploutve znečišťoval ovzduší černý kouř.

Juda stanul na okraji útesu a shlédl na dým, který se nešířil ze stepních požárů, a zavyl. Bylo to hlasité vyjádření tak čisté živočišné radosti, jako by se rychle vrátil hluboko do minulosti, jako by žádný

člověk, žádná myslící bytost nemohla zakusit tak nepopsatelný pocit. Juda se táhle rozštěkal.

Nezpomalil. Rychle scházel dolů, aniž čekal na své společníky; vyrazil po sotva rozpoznatelných pěšinkách do prérie. Rubec ho dostihl, ale nepokusil se mu nic říct. Přes sierru se přelévalo husté, sirupovité světlo.

Někdo na ně zavolal a hned si je začaly dobírat ozvěny. Otázka, povel v několika různých jazycích, rychle se měnící. A pak v jejich mateřštině. Ragamolštině, necelé dva tisíce mil od domova. Rubec nevěřícně otevřel ústa. Z jakési skrýše povstaly tři postavy.

„Stát, stát," vykřikla jedna. „Mluvíte ragamolsky?"

Rubec ukázal, že nedrží zbraně. Přikývl se zvláštním potěšením. Mladík hovořil s hybridním přízvukem, jeho fonémy dotvářelo ještě něco jiného než dobře známé vrčení obyvatel jižní části města, Vlkodav, odvrácené strany Nového Krobuzonu.

Juda se ke trojici – ženě, muži a šlachovitému kaktusíkovi – už hnal. Zapadalo za nimi slunce, takže byli zastíněni a Rubec je viděl jen jako siluety. Judu, jenž k nim klopýtal se zvednutýma rukama, museli vidět zalitého podvečerním světlem, musel se v něm topit, přivírat před ním oči, uvězněn v jantaru. Juda se smál a křičel.

„Ano, ano, ano, my mluvíme ragamolsky!" volal. „Ano, my patříme k vám! Sestry! Sestry!" A opět ten štěkot a bylo nad slunce jasnější, že nepředstavuje žádnou hrozbu, že třeští vroucností a úlevou, že lidská hlídka vykročila, rozevřela před ním náruče, aby ho přivítala jako hosta. *„Sestry!"* volal. „Jsem zpátky, jsem *doma*, to jsem já. *Ať žije Železná rada!* Pro bohy a u Drmola a… a ve jménu Uzmana…" Při těchto slovech sebou trhli. Juda je po jednom objímal, pak se otočil s očima zalitýma slzami a usmál se úsměvem, který nic neprostupovalo, který neměl tvář, který na něm Rubec nikdy neviděl.

„Jsme tady," řekl Juda. „Ať žije, ať žije. Jsme tady."

rozpomínání

Věčný vlak

Při každém kroku mu nohy podráží voda a kořeny vodního rostlinstva. Je doba dávno minulá a Juda Low je mladý a v mokřadech.

– Ještě jednou, říká. Nezazní žádné *prosím* a není ho třeba. Tento jazyk je do hloubky strukturován zdvořilostí. Být neomalený znamená užívat namáhavé a nepravidelné deklinace.

– Ještě jednou, zopakuje a hruníkovské mládě mu ukáže, co vytvořilo. Obočí se mu stáhne ve výrazu, o němž už ví, že jej má chápat jako úsměv, otevře ruku a mezi prsty se mu objeví hruníkovská hračka, zhotovená z bláta a leknínů. Mládě ji konečky prstů dotvaruje, zazpívá jí tichoučkým bezeslovným cvrlikáním a přiměje ji k pohybu. Figurka zná jen jediný pohyb: zvedá a spouští stonkovité nohy. Udělá to několikrát, než pukne.

Stojí na okraji rozlehlé plochy vroubené zkrouceným stromovím a vodními cestami pod spletitým vějířovitým listovím, nahodilými kanály. Větve skrývají průchody a vegetace je natolik hustá a natolik těžká, natolik nasáklá vodou močálu, že je lepkavá, podobná vazké tekutině kanoucí z větví, která nakrátko tuhne ve tvaru listí.

Močál napodobuje všechny krajinné typy. Otevírá se do niv a může být lesem. Na některých místech bahno tvrdne do té míry, že se hromadí v močálových kupách. Tunely pod spletenci kořenů, se dny tvořenými vodou, se klikatí a ztrácejí v bludištích. Jsou tu mrtvá místa, kde ze smrduté vody ční vybělené stromy. K Judovi se slétají kmeny komárů a muchniček a příšerně mu pouštějí žilou.

Ovzduší močálu Judu nedusí. Připomíná plodovou blánu. Během měsíců, které tu už strávil, se naučil, jak se jím oblažovat. Navzdory

všem zhnisaným bodnutím a průjmů močál miluje. Přes oblaka řídká jako zředěné mléko vzhlédne k podvečernímu slunci. Připadá si zezelenalý, zplesnivělý a obývaný nálevníky, jako hostitel, krajina, jakož i forma života.

Mládě spouští ruku s ladností typickou pro svou rasu. Z drobné dlaně se mu paprskovitě rozbíhají prsty, jako hvězda. Po svém ji zatíná: ohýbá zužující se prsty jako okvětní plátky uzavírajícího se květu, do špičky. Nehty do sebe zapadávají, ruka se stává hrotem kopí.

Hruníkovské mládě se od Judy Lowa vzdaluje po čtyřech. Otáčí hlavu na krku samá šlacha a němě se ho ptá, jestli půjde taky, a on jde, se šplouchavou nemotorností, kterou mu hruníci odpouštějí, jako by byl novorozeně.

Mládě za chůze končetinami přesně probodává vodu. Juda Low jako by celý močál táhl a rozrýval širokou brázdou. Má štěstí, že ho matky a otcové tohoto hruníkovského selátka nechávají v jeho blízkosti, neboť při každém svém pohybu poutá pozornost, které by se bylo vhodné zdržet. Když sebou takto plácá jako raněné zvíře, musí ho slyšet černý kajman i škrtiči.

Hruníkovský klan ho toleruje a dokonce ho přijal do svého středu díky tomu, že zachránil dvě mláďata před útočícím nivním dravcem. Pořád si myslí, že měl dravec políčeno na něho, nicméně se stočil k mladé dvojici, která, když se se syčením a olepený bahnem vztyčil, ztuhla a maskovacími žlázami vyloučila thaumaturgony, aby místo tichých dětí mohla představovat pařezy, ale dravec byl příliš blízko, aby se nechal obelstít.

Juda však vykřikl a třískl holí do nádoby na vzorky, a v tichém přítmí mokřadu způsobil nepředstavitelně nepatřičný poprask. Dravce – obrovitý amalgám Ivouna, jaguára a mloka s ostrými ploutvemi, kterými mu mohl rozrazit lebku – sice nemohl zastrašit, ale zmátl ho natolik, že se zahrabal pod vodní vegetaci.

Od té doby, poněvadž dvojice, již zachránil, hned běžela domů a vyzpívala dobrodružství v narychlo vymyšlené kavatině, kterou položila důraz na jeho pravdivost, je Juda tolerován.

Hruníci toho mnoho nenamluví. Mohou uplynout celé dny.

Jejich komuna nemá jméno. Její chýšky vyrůstají z rákosí a vody, jsou propojeny lávkami a ověšené hamakami a další místnosti jsou skryté v jámách v promočené zemi. Vzduchem se pomalu přemisťuje hmyz zvíci Judovy pěsti, vrní jako velké hloupé kočky. Hruníci ho nabodávají a pojídají.

Hruníkovský porost mastného chmýří se perlí bažinným bahnem. Pohybují se jako brodiví ptáci. Podobají se ptákům a vyzáblým kočkám; mají nehybné tváře takřka bez rysů.

Otcové pějí uctívačné písně, pokud patří mezi rudé otce, a zhotovují nástroje a rákosové příbytky a pečují o mangrovové farmy, patří-li k otcům hnědým. Matky loví; vždy jednu nohu zvedají tak pomalu, že než vysunou paňáty, stačí uschnout, aby nerozčeřily hladinu jedinou kapkou vody. Pak hvězdici prstů sloučí do úzké dýky, jež zůstane viset nad svým odrazem, dokud pod ní nepropluje vypasená ryba nebo žába. Všechno utichne a ruka se prudce zanoří do vody a okamžitě vyletí vzhůru, už s otevřenými prsty, s kořistí nasunutou na zápěstí jako ulovený náramek, z něhož odkapává krev.

Mezi příbytky si hruníkovská mláďata hrají s golemy splácanými z hlíny, jako novokrobuzonské děti hrají kuličky a čáru. Juda si dělá poznámky, zhotovuje světlotisky. Není žádný xenolog. Neví, jak rozhodnout, co je důležité. Chce zkoumat všechna tato kouzla: instinktivní hruníkovské maskování, jejich golemy, jejich botanickou fyziku, jejich rozkližování okamžiků.

Nezná ničí jméno ani neví, zda jména vůbec mají, ale některé si podle určité, sotva znatelné specifičnosti tělesné stavby pokřtí: Rudoočko, Starouš a Kůň. Juda se Starouše ptá na figurky z bahna. Hračky, odpoví jeho informátor, nebo hříčky: něco takového. – Tak ty už je neděláš? zeptá se Juda a hruník si odfrkne a rozpačitě vzhlédne k nebi. Juda se při těchto přehmatech už nečervená. Pokud může odhadnout, je to otázka patřičnosti, nikoli schopností: pro dospělého hruníka by bylo stejně nepatřičné vyrábět postavičky, jako by pro novokrobuzonského dospělého bylo nepatřičné chodit na nočník jako malé dítě.

Juda doprovází matky. Jsou jakoby zalité denním světlem. Loví plné náruče vodních pavouků, větších než Judovy roztažené prsty. Vytlačují z nich hedvábí, a mezi kořeny a zanořenými větvemi splétají sítě, z potůčků vytvářejí pasti na ryby.

Juda si všimne čehosi podivného. Mrštná svalnatka švihne ocasem, až se jí zablesknou lapisové šupiny. A potom Juda zaslechne kratičkou píseň, dvou nebo třívrstvý jednoduchý náznak rytmu: *tu-du tu-du*, v rychlém složitém taktu, několik matek dohromady, a svalnatka znehybní. Zůstává uvězněna ve smyčce, nehybná, strnulá ve vodě, a jedna lovkyně ji harpunuje hrotem ruky a v okamžiku, kdy k ní spouští ruku, přestává se svými družkami zpívat a svalnatka sebou ještě jednou škubne, ale už je příliš pozdě. Juda je o několik dní později svědkem stejné situace, tichounkého sborového zpěvu, tlumeného šepotu, který na okamžik kořist znehybní.

Hlubšími kanály proplouvají sladkovodní delfíni. Jsou to ošklivá, degenerované vyhlížející zvířata. Poleká je ryčení sarkosucha. Hruníkovská mláďata se pokoušejí naučit Judu vytvářet vlastní figurky z bláta. Došla k závěru, že je dítě stejně jako oni. Jeho výtvory jsou zoufale neumělé a nutí je vydávat vzdechy, které představují jejich smích.

Když svým soškám zpívají, Juda se je dobrosrdečně snaží napodobovat, i když ví, že je jen za šaška, ale ochotně to zkouší – Šabadabá, říká. – Kalám kalaj kazah! Ale samozřejmě k ničemu nedojde a samozřejmě že všechny hruníkovské děti uvedly své bláto do pohybu a to jeho se jen lepkavě sesedá a hroutí.

Je konec léta a bažinné ovzduší je mimořádně řídké. Zazní výstřely. Za vzdáleného štěkání pušek všichni hruníci strnou v kamufláži a Juda několik vteřin zůstává stát v hájku nečekaně se objevivších stromků. V přetrvávajícím tichu se obyvatelé mokřadů vracejí ke svým původním podobám. Všichni upírají oči na Judu.

Blíží se lovci, ověšení drobnými mrtvolkami bažinných savců. Slídí v mokřadech a sbírají kořist.

Juda jednoho mine na vzdálenost deseti yardů, ale už se přizpůsobil, takže ho lovec neslyší ani nevidí, jen potěžká pušku a nechápavě se zahledí vedle Judy k vodním kanálům. Druhý muž je bystřejší. Zkušeným pohybem zamíří Judovi přímo na hruď.

– Krucinálfagot, zakleje. – Málem jsem tě zabil. Obezřele si prohlíží Judovy šaty a jeho močálovou bledost. Trhne prstem k severu. – Jsou támhletím směrem, ňáký tři čtyry míle, přijď před západem slunce, praví.

Bažinná zvířata jsou zticha. Neozývá se žádné štěbetání, slabé šramocení a šplíchání. Juda zpomalí. Toto je stěžejní okamžik, a ačkoli svou přítomnost na tomto místě může vyčítat jen sám sobě, musí zavřít oči a přemýšlet o tom, co bude a co bylo. Nedopustí, aby tato chvíle skončila: lpí na ní podlou zatvrzelou vůlí, jako pes útočící na člověka, až se čas zkrvavené odplíží a Juda je zpátky, smutnější.

– Ach tak, odpoví. Je nějakou zhoubou v čase. Něco se otřese.

Narazí na výběžek zeminy, molo. Na okraji rozlehlého rašeliniště se otevírá volný prostor, ploché akry zlehka se přelévající kapaliny poseté zbytky vegetace. Čerstvá stezka se táhne mezi mokrými stromy ke shluku stanů a povozů, drnovým chýším zakrytým mechem na obdělané půdě. Je slyšet výstřely.

Juda přináší v tlumoku dárek a kytičku bažinných květin. Uvidí skupinu mužů v umouněných bílých košilích a kalhotách z hrubé látky. Prohlížejí si mapy a mžourají na záhadné přístroje. Vaří jídlo v kotlících nad ohni, z nichž se line olejnatý kouř připomínající oblaka

sépiového barviva. Vlažně Judu uvítají. Musí jim připadat jako nějaký bahenní přízrak. Přetvoření soumaři při jeho příchodu neklidně dupou.

Vůdce stojí. Postarší muž, stále vychrtlý a šlachovitý jako pes. Juda se dívá jen na něho a následuje ho do jeho příbytku pod nepromokavou plachtou.

Plachtou se kalně prodírá světlo. Ve stísněném prostoru stojí prostý tmavenový nábytek, skříň, již lze rozložit na postel.

Stařec přičichne k pomuchlané kytičce. Juda je najednou na rozpacích – už zapomněl na své městské způsoby. Má tomuto stárnoucímu muži vůbec dávat květiny? Ale stařík je potěšen, čichá k ještě stále nádherným květům a vkládá je do vody.

Zůstává nehnutě stát. Má bílé vlasy stažené v úhledném copánku. Má velmi živé modré oči. Juda šátrá v tlumoku (starcovi tělesní strážci ztuhnou a zvednou pistole) a vyloví figurku.

– To je pro vás, řekne. – Od hruníků.

Muž ji přijme s nelíčeným potěšením.

– Je to bůžek, pokračuje Juda. – Uměleckých děl a plastik moc nedělají. Jen drobné jednoduché věci.

Je to provazem omotaný duch předka. Juda ho sám vyrobil. Muž se zadívá do ovinuté tváře.

– Chci se vás na něco zeptat, řekne Juda. – Nevěděl jsem, že tu budete přímo vy…

– Jsem přítomen vždy, když dobýváme nový terén. Vykonáváme posvátnou práci, synu.

Juda přikývne, jako by mu bylo sděleno něco vzácného.

– V bažinách žijí lidé, pane. – Jsem tu nejspíš kvůli nim.

– To si myslíš, že to nevím, synu? To si myslíš, že nevím, proč tu jsi? Právě proto ti říkám, že vykonáváme posvátnou práci. Snažím se tě ušetřit zármutku.

– Nejsou takoví, jak by se mohli jevit podle Šakova bestiáře, pane…

– Synu, já *Potenciálně moudré* chovám ve větší úctě než většina ostatních, ale mně to říkat nemusíš. Už dávno ho nepovažuji za, ehm, nezpochybnitelnou autoritu. O tom se přít netřeba.

– Ale, pane. Já musím vědět, chci vědět, jak… kam přesně se zamýšlíte ubírat, protože oni, tihle lidé, tihle hruníci, oni, oni… Myslím, že nedokážou čelit tomu, co byste sem mohli zavléct…

– Já nechci nikomu ubližovat, ale probohy a do Drmola, teď už pryč nepůjdu. V hlase nezaznívá žádná strohost, ale z jeho vášnivosti Judovi tuhne krev v žilách. – Pochop, synu, co sem přichází. Nemám s

těmi tvými hruníky žádné nekalé úmysly, ale jestli se jejich cesty protnou s tou mou, pak nic naplat, moje cesta je převálcuje.

– Víš, čeho jsi tu svědkem? pokračuje. – My všichni tady a všichni, co ještě přijdou, ten nejušmudlanější kopáč, každý úředník, každá coura, každý kuchař a jezdec a každý přetvor, my všichni jsme misionáři nové církve a tuto posvátnou práci nikdo nezastaví. Nechci být k tobě hrubý. Chtěl jsi mi říct jen tohle?

Juda na něho hledí se strašlivým smutkem. Snaží se promluvit.

– Jak dlouho? zeptá se nakonec. – Jaké jsou plány?

– Myslím, že naše plány znáš, synu. Stařec je klidný. – A jak dlouho? To se musíš zeptat těch kopců. A pak se musíš zeptat bohů a duchů támhletoho močálu, kolik poctivého štěrku jsou schopni pozřít.

Usměje se. Dotkne se Judova kolena.

– Jsi si jistý, že mi nechceš říct nic jiného? Doufal jsem, že od tebe uslyším jiné věci, ale to už bys s nimi přišel. Chci ti poděkovat za toho bůžka, kterého jsi mi donesl, budu ti zavázán, jestli zajdeš za těmi svými hruníky a řekneš jim, že jsem jim nesmírně a z celé duše vděčný. Víš přece, že se s nimi zanedlouho setkám.

Ukáže na stěnu, na mapu, na níž je zakresleno veškeré území mezi Novým Krobuzonem a Drsnolesem, bažiny a přístav Myršok a několik set mil nitra kontinentu směrem na západ. Podrobnosti jsou neurčité: jde o sporné končiny. Ale Juda vidí vyšrafovaný pás v srdci močálu.

– Vím, kdo přede mnou stojí, pokračuje stařec a v jeho hlase zní opravdová laskavost. – Za svůj život jsem viděl spoustu lidí, kteří přešli k domorodcům. Je to póza, synu, a mysli si teď, co chceš. Ale nechci ti dělat kázání. A nechci tě z ničeho obviňovat. Můžu ti říct jen to, že se blíží dějiny a tvůj nový kmen by jim měl jít z cesty.

– Ale krucinál, zvolá Juda. – Tahle země není prázdná! Stařec se zatváří ohromeně. – To, co tu mají, to, co jim tu staletí leží v bažinách, ať je to kdovíco, se může směle postavit dějinám, které s sebou přináším, pokud na to má.

Zpátky v hloubi močálu mezi hruníky Juda neví, co říct. Listy se za ním uzavírají, vytvářejí bariéru, o níž ví, že je falešná.

Děti se ho opět pokoušejí naučit jak na golemy. Dosud nepředvedl sebemenší kouzlo, domníval se, že nemá talent. Zatímco se usilovně snaží, přistoupí k němu hruníkovský stařešina a dotkne se ho na hrudi. Juda otevře oči, cítí, jak se v něm něco hýbe. Ať už za to může dotyk, ovzduší močálu nebo syrové jídlo, kterým se živí, získá obratnost, které si nebyl nikdy vědomý, a s úžasem sleduje, že svou bahenní figurkou dokáže nepatrně manipulovat. Hruníkovská mláďata potichu, uznale vrní.

– Někdo se sem blíží, říká v noci. Hruníci na něho jen zdvořile hledí. – Blíží se sem lidé a najdou váš močál. Rozdělí vaše mokřady a zmenší je.

Juda si vybavuje mapu. Úhledné rozdělení na tři díly. Barevné plochy, jež se promění v nové území, miliony tun dovezené suti a zničené stromy.

– Kvůli vám se nezastaví. Kvůli vám se nepřesunou. Musíte odejít. Musíte odejít na jih, kde loví jiné klany, hlouběji, dál.

Dlouho se nic neděje. Potom zlehka následují úsečná hruníkovská slova.

– Tam loví jiné klany. Ty o nás nestojí.

– Ale nic jiného vám nezbývá. Jestli neodejdete, uvidíte, co sem ti lidé dovlečou. Klany se musí spojit a skrýt.

– Schováme se. Až ti lidé přijdou, proměníme se ve stromy.

– To stačit nebude. Lidé tuto oblast vysuší. Zahrnou vám vesnici.

Hruníci z něho nespouštějí oči.

– Musíte odejít.

To nechtějí.

V následujících dnech si Juda kouše nehty. Jí s hruníky, pozoruje je, zhotovuje světlotisky jejich činností a zaznamenává je, ale s přibývající znechuceností už cítí, že je to na jejich památku.

– Docházelo k potyčkám, říkají mu, když se chce něco dozvědět o jejich válkách. – Před třemi lety jsme bojovali s jiným klanem a mnoho z nás bylo zabito.

Juda se ptá kolik a hruník zvedne ruce – tento má sedm prstů na každé –, otevře je a zavře a vztyčí ještě jeden prst. Patnáct.

Juda zavrtí hlavou. – Mnohem, mnohem, mnohem víc vás bude zabito, jestli neodejdete, říká a hruník taky zavrtí hlavou – gesto se naučil od Judy a hrdě ho používá.

– Budou z nás stromy, dodá.

Juda dokáže své bahňátko roztančit. Každým dnem mu to jde líp. Teď už z hlíny a rašeliny vyrábí postavičky vysoké jednu stopu. Neví, co se mu to daří dělat ani jak ho to hruníkovské děti naučily nebo co do něho vložil ten dospělý, ale nové schopnosti mu způsobují potěšení. Jeho malá figurka už poráží ostatní v golemském cirkuse, na nějž si hrají.

Je to jeho jediná radost a drásá ho, že mu připadá jako únik před palčivou skutečností. Ještě několikrát hruníky přemlouvá, aby s ním odešli do hlubších bažin. Ponižuje ho, že není s to najít slova, která by

je přesvědčila. Je to jejich kultura, říká si v duchu, tak to dělají, takovou mají povahu. Mohou si za to sami, co on. Ale vlastní myšlence nevěří.

Cítí, že mu dějiny poutají ruce. Může se svíjet jako propíchnutý motýl, ale nenabízí se mu žádná cesta.

Ozývají se další otřesy a celé dny je slyšet rachocení loveckých pušek. Juda něco pochopí. Sleduje hruníky, jak obklopí obojživelníka velkého jako tele, společně se přidušeně rozezpívají do rytmu svého *tu-du tu-du tu-du*, mlok na zlomek vteřiny ztuhne uprostřed trhnutí ocasem, uvězněn v zahuštěném Judovi dojde, že rytmus, do něhož hekali, tvoří ozvěnu dětského prozpěvování bahenním golemům. Je stejný, jen nesmírně složitější, složený z několika částí.

Zpěv ho zcela uhrane. Chce zakonzervovat okamžik jeho vytváření, zmrazit jeho zvuky, rozkrýt je. Dokáže je rozdělit jen do určité míry, zapisuje je, aby přišel na kloub jejich vzájemným vazbám.

Pracuje rychle. Cítí, jak se mu stahuje žaludek. Pomáhá mu jeho skorokamarád Rudoočko. – Vytváříme tvary, které se hýbou. My všichni: mláďata jedním způsobem, lovci druhým. A Juda pochopí, že dětský zpěv je jen imitace; golemy vytvářejí jejich ruce. Práci dětských modelujících prstíků odvádí rytmus lovců. Oba zákroky jsou jedné podstaty.

Kdesi v dáli je slyšet lomození strojů. Rytmické rachocení.

Prvním hruníkem, který přijde o život, je mládě příliš popletené na to, aby zvládlo své maskování. Zastřelí je lovec, jehož vyděsí mihotavým přechodem mezi podobami čtyřnohého zvířete a něčeho, co připomíná práchnivějící strom. Lovec neví, co zabil, a pouze náhoda a neofobie mohou za to, že dítě nesní. Klan tělíčko najde.

Dospěli k jezeru, pomyslí si Juda. Představí si nekonečné množství vozů s ničím, s hlínou, kamením a štěrkem, jimiž se vzedme močál.

Čas vypršel. Aby přiměl klan zajít do hlubin mokřadů a zmizet. Jiný vhodný okamžik už nenastane. Byl přemožen. Ačkoli každý večer opakuje to, co řekl – musíte odejít, není tu bezpečno, umřou další –, vzdal to. Oprošťuje se. Stává se opět pozorovatelem.

Hruníci tiše debatují. Mají čím dál méně potravy. Ryby a další živočichové, jimiž se živí, prchají nebo se dusí. Bažinu zamořuje jed: splašky od tisícovky mužů a žen, marast z latrín a čisticích křišťálů, střelného prachu, z provizorních hrobů.

Dojde k další vraždě, lovci překvapí osamocenou matku. Je neustále slyšet rachocení strojů.

Vrací se skupina hruníkovských lovců a snaží se vylíčit, co spatřila. Odvodněná zóna, něco se blíží. Juda ví, že už nastupují parní rypadla, stále početnější čety.

– Jeden se nám pokusil ublížit, říká hruník, a ukazuje přítomným pistoli, kterou sebral. Je potřísněna lidskou krví. Dopustili se vraždy a Juda ví, že nastal definitivní konec. Čas vypršel. Oni to nevidí. Slunce pro ně umřelo. Nic nezbývá. Horečnatě se učí, uchovává tyto lidi ve svých poznámkách, aby jim vzdal hold.

Po této vraždě se z hruníků stává lovná zvěř.

Rudí otcové sejmou roušku ze svého hýčkaného boha a opět ho vymodelují jako vražedný přízrak. Vzkřísí kult smrti. Vybrané matky a hnědí otcové smočí své hrotité ruce v jedech, které zabíjejí po sebemenším škrábnutí a během dne a noci jim prosáknou kůží a zabijí i je, takže nemají jinou možnost než se postavit blížící se společnosti jako sebevražední berserkři.

Juda nachází mrtvoly novokrobuzonských mužů probodané hruníkovskýma rukama, napuchlé toxinem, pohupující se ve slepých ramenech mezi vegetací. Kdyby byl objeven ve společnosti hruníků, byl by označen za zrádce rasy a města a odsouzen k sice protizákonnému, ale všeobecně schvalovanému trestu smrti. Hruníkovští válečníci napadají stavitele cesty ze zálohy.

Lidi a někdy i kaktusíky zabíjejí po třech a po čtyřech. Na každý pár hruníkovských rukou je vypsána odměna. Během několika dní přicházejí do močálů noví lidé, námezdní zabijáci. V opovržení všemi kulturami se tito psanci ze stovky různých společností oblékají do apokalyptických šatů. Juda je pozoruje mezi stromy.

Kořistnická lůza z Labutího moře a z Chadoru, pirátští kaktusíci z Dreer Samheru. Přišli i vodňanojové, spodina z Gharčeltistu a Nového Krobuzonu. Sedm stop vysoká žena si vypomáhá dvěma biči a odtahuje mnoho mrtvých hruníků. Kolují zvěsti o gessinovi v brnění. Radu párů rukou získává i kouzelnice z Úžiny Ohnivé vody, vytváří z nich pitvornou kytici a upadá do loveckého spánku, aby přivolala snové ďábly, kteří zdecimují tábor.

– Odejděte do hlubin močálu, opakuje Juda a ti, kteří jsou v osadě ještě naživu, mu naslouchají.

* * *

Míří na jih. Rudoočko Judu ujišťuje, že najdou útočiště u nového smíšeného kmene uprchlíků ze všech hruníkovských osad.

– Brzy se vydám na cestu, říká mu Juda. Rudoočko přikývne, v dalším naučeném gestu.

V osadě nezůstaly žádné děti, s nimiž by mohl měřit síly při výrobě golemů. Setkává se jen s dospělými, jež nyní žijí pouze

válečnictvím, kteří počítají zabité a nastražují pasti. Stroje se blíží a skřípot kamení a soukolí neustává.

Jednoho dne Juda vstane a posbírá všechno, co má – poznámky, vzorky, světlotisky a kresby – a odejde z osady vodním labyrintem do nové průmyslové zóny. Odpoutal se. Přišel jeho čas.

Na okraji nově vzniklé mýtiny stojí předák a řve na své dělníky. Juda na ně hledí. Jsou hrubí, malí a arogantní, ale přetvářejí krajinu.

Předák na procházejícího Judu kývne a řekne mu: – Tohleto nejni žádný zasraný jezero tuhletu sračku nám byl dlužnej samotnej ďábel. Odchrchlá si do vody. – Mizí v ní jedna zkurvená tuna bordelu za druhou. Ta ani nemá dno.

Dřevorubci a vlajkoví signalisté, zeměměřičtí figuranti, lovci, inženýři hloubící výkopy; kaktusíci, voďanojové, lidé a přetvoři. Pracují s rýči a pilami, krumpáči, kolečky. Močál řídne.

Muž za mužem, přetvorem, kaktusíkem přijíždí s vozíkem plným sádrovce a hlíny se štěrkem a vyklápí je z nové hráze. Parní rypadlo křečovitě vysypává náklad. Hlubina polyká hlušinu. Mizí vodní vegetace a vrstva listí a prachu, maskování močálu je odhaleno, voda je obnažována ve stále se rozšiřujícím kruhu. Náklad vozíků je vstřebáván za hrdelního chroptění.

– Vidíš to? No vidíš to? ptá se předák. – Ten zatracenej močál je hlubší než kurví kunda.

Kdysi to byly mokřady, kde bláto stahovalo oběti do hloubky silou útočícího škrtiče.

Nyní tu v blocích ční kamení dovlečené z předhoří, omývané vazkou vodou. Tyčí se tu valy, zadržují štěrk a zeminu. Souš je pevně ohraničená. Vyřezává se tu dráha, klučí se tu pás tamaraku, mangrovníků, zakrslých travin a stulíku; stuha udusané země dvacet yardů na šířku, nekonečně dlouhá, táhnoucí se zpátky mokrým

houštím, zbavená stromů, opracovávaná traťovými dělníky, kam Juda dohlédne.

Rozlézá se tu stanové městečko. Vozíky táhnou muly přetvořené na obojživelné bažináče. Juda kráčí po vyvýšené silnici. Země je poseta pařezy a za nimi se přelévají prsty močálu. Čerpadla hučí a odvodňují vodní kanály, mění je v bahniště a tato bahniště se pak stávají podkladem pro přísun nového kamení. Pracují tu party kaktusíků, jimž se pod ostnatou kůží mohutně zatínají svaly.

A je tu řada přetvorů. Nedívají se po celých lidech, svobodných dělnících, aristokracii této namáhavé práce.

Přetvoři jsou vždy různorodí. Byli takoví po celý Judův život. Těla nabyvší neskutečných podob. Na staveništi cesty pracuje muž, jemuž se přední strana těla hemží vyzáblými ručkami, pocházejícími z mrtvol nebo amputací. Řetězem je k němu připoután o něco vyšší muž se stoickou tváří, který má na hrudi přišitou lišku, která ho nepřestává děsit vrčením a vyceněnými zuby.

Tady se plouží muž zabudovaný do železné spirálové ulity, z níž se line kouř. Tady pracuje jedna žena, protože přetvořené jsou i ženy, z níž se stal sloup s odtokem, na němž jako přívažky visí organické partie. Muž – nebo je to žena? –, jemuž se tělo přelévá a stahuje jako chobotnice. Lidé s přemístěnými obličeji, trupy zhotovenými ze železa a gumových kabelů, s parními pažemi a zvířecími pažemi a pažemi, které tvoří písty o délce těla, po nichž přetvoři chodí, když jim nohy nahradily opičí pracky.

Přetvoři tahají náklady, dozorci je sledují a někdy bičují. Základ cesty se věčně táhne zpátky mezi stromy.

– Můj hruníkovský příteli, praví stařec. Vítá Judu.

– Můj hruníkovský příteli, rád tě vidím. Vrátil ses za námi? Juda přikývne. – To jsem rád, synu. To je nejlepší. Jak se má tvůj klan?

Juda odměřeně vzhlédne, ale nevšimne si žádného triumfálního výrazu. Otázka není zamýšlena jako provokace. – Odešel, odpoví Juda. Vnímá svou prohru.

Stařec přikývne a vyšpulí rty. – A ukážeš nám jejich usedlost? ptá se. – Chci ji zničit. Nebude možné, aby existovalo místo, kam by se mohli vrátit. Tady bude stát město, víš. Ano, je to tak. Sedíme na půdě budoucího Uzlu nebo Křižovatky nebo Paludálního trojcestí, jméno jsem ještě neurčil. A z hruníkovské osady bych mohl udělat muzeum, do kterého by se mohli podívat návštěvníci po půldenní cestě z Plaza di Vapor. Ale mám sto chutí ji zbourat. Ukážeš mi, kde je?

Pokud zůstane stát, najdou se hruníci, kteří se do ní budou chtít vrátit; děti budou chtít najít místa, kde si kdysi hrávaly.

– Ukážu vám ji.

– Hodný chlapec. Chápu a obdivuji tě. Něčím jsi prošel a já to respektuji. Našel jsi, cos chtěl? Vzpomínám si, když jsme spolu mluvili poprvé. Když jsem tě zaměstnal, pamatuješ. Něco jsem od tebe chtěl, ale vždycky jsem si myslel, že ty chceš něco od močálů nebo od hruníků. Našel jsi to?

– Ano. Našel.

Stařec se usměje a natáhne ruku a Juda mu podá svazek map, zápisků, záznamů bažinných tradic. Stařec neřekne, jak pozdě tyto informace dostává. Prolistuje je, ale neřekne, jak jsou ubohé, jak nedostatečně dostál Juda úkolu, za jehož splnění byl placen. Dovnitř vstoupí další muž a rychle se rozhovoří o nějakém konfliktu, nesplněném termínu. Stařec přikývne.

– Máme tu tolik problémů, vysvětluje. – Předáci se zlobí na městské soudce. Ti nemají ani ponětí, co tady děláme; posílají nám naprosto neschopné přetvory. Lámou se nám piloty. Bortí se opěrné zdi, hroutí se pilíře. Usměje se. – Nic z toho mě nepřekvapuje.

– Vítej zpátky, pokračuje. – Patříš do řad mých zaměstnanců? Vrátíš se do Nového Krobuzonu, nebo zůstaneš? Promluvíme si. Musím jít. Už jsme tady strašně dlouho, už nás dohnali pokladači kolejí. Dospěli až ke stromům.

Ano, tam jsou. Jen kousek zpátky po základu cesty, která je plošší a dokončenější, čím dál se Juda vrací. Z této zkrocené země čiší něco krásného. Je zvláštní, tato cesta, po které močál natahuje drápy.

Zajde za zákrut a spatří nové pracovní síly. Už je neobtěžují vzrostlé stromy, podobají se četě, která zasypává bažinu, ale postupují ve svém vlastním rytmu, synkopizací stavitelství.

Blíží se k němu houf dělníků. Ozývá se rychlé dunění vykládaných pražců, které následuje zvuk podobný řezání, na plošinových vozech skřípou kolejnice, které kleštěmi, v záhadně ladném pohybu, nabírají čety přetvorů i celých lidí a pokládají je na zem. Pak k nim přistupují svalnatci s palicemi a s dokonalou orchestrací pražce a koleje zatloukají. Za nimi cosi gigantického dští dým, sleduje jejich úsilí a neustále se sune kupředu. Vlak, hluboko mezi mangrovovými porosty.

Poprvé se se starcem setkal už před mnoha měsíci. Klimat Tepec. Blázen Klimat, Železný Tepec. V kancelářích TŽT, při náborových setkáních, s ostatními mladíky v naškrobeném oblečení se šlemi.

Hoši z univerzity, úředničtí synci, bohatí dobrodruzi a ctižádostiví mladíci jako Juda, vlkodavští a chimerští učni unudění svou dosavadní prací, navnadění dětskými vyprávěnkami a cestopisy.

– Usiluji o to už několik desítek let, řekl Tepec. Mluvil podmanivě. Rekruti pociťovali k tomuto muži, bezmála třikrát staršímu, než byli oni sami, velkou úctu. Byl velký svým bohatstvím. – Dvakrát jsem se vydal na západ hledat trasu. Dvakrát jsem se bohužel musel vrátit domů. Pořád je třeba zvládnout přechod. To je velký úkol. To, co děláme nyní, je jen začátek. Něco na rozcvičení jižním směrem.

Tisíc mil trati. Triplem, lesy a močály. Judu Tepcův zápal vystrašil. Podnik byl tak ohromný, že mohl přivést na mizinu i jeho.

Tepec ho prohmatal, jako doktor si poslechl jeho hruď. Rozdával úkoly, skládal týmy. – Můžeš nám podat hlášení z bažin, hochu. Nebude se nám tam postupovat snadno. Potřebujeme vědět, co můžeme očekávat.

Tak se sem Juda dostal.

První cesta z Nového Krobuzonu. Sestava: inženýři, strážníci, vědci a drsní průzkumníci, kteří na Judu pohlíželi s přátelskou blahosklonností. Na cestu se vydali dvě tři míle západně od Nového Krobuzonu, pečlivě střeženi. Z plochého města vyrvaného zemi, pásma zaráželedel, vějíře kolejnic.

Skladiště, která by mohla pojmout lodě, hory štěrku, desky z mýceného Drsnolesa. Houf lidí a kaktusíků; cheprijek s nepokojnými hlavoskaraby; vodňanojové v kanálech, jež se táhly až do města, obsluhující ploché nákladní čluny; vzácnější rasy. Zahrada roztodivných končetin. Rychlé smlouvy, ujednání, úkolování. Přetvoři byli nahnáni na seřadiště a jako dobytek natlačeni do zamřížovaných vagónů. A železniční trať se vydávala do pustiny, kolem okraje lesa, průrvami proraženými černým prachem.

Byl konec jara. Ve vzduchu se potulovaly vzducholodě prozkoumávající terén, sledující linku železné cesty. Juda z okna sledoval nehostinné okolí.

Vlak byl nacpaný čerstvou pracovní silou: dělníky na dřevěných lavicích, přetvory ve vězeňských vozech. Juda seděl s dalšími zeměměřiči. Poslouchal písty. Nízké, jednoduché vlaky na území Nového Krobuzonu neustále zrychlovaly nebo zpomalovaly, ustavičně sebou cukaly mezi stanicemi. Neměly čas nabrat rychlost, udržet ji a vyloudit tento neslýchaný zvuk, toto zcela neznámé dunění ženoucího se vlaku.

Projeli kolem vesnice, na niž byl zvláštní a nepěkný pohled. Ubíhaly k ní vedlejší koleje a Juda vedle narychlo sbitých dřevěných domků zahlédl i původní hliněné příbytky. Během roku se co do velikosti musela ztrojnásobit.

– Šílenství, poznamenal jeden muž. – To nemůže vydržet. Za dva roky jim zbydou oči pro pláč. Každá zaprděná osada, kterou mijíme, dává železnici peníze, nebo se na ni vrhne nějakej krobuzonskej syndikát, převezme ji a zaplatí Tepcově železnici, aby k ní natáhli koleje. Všem se to nepodaří. Některý města vyhynou.

– Nebo je sami zabijou, řekl další a všichni se zasmáli. – Začali stavět dřív, než jsme my vůbec začli kopat. Na západ odsud je jedno městečko, Salvě, který postavili lidi z Tepcova Transkontinentálního železničního trustu. Sami se Železným Tepcem nakreslili plány pro směr Myršok-Labutí moře, celý město mu připravili. Od píky. Nádraží na půli cesty ke křižovatce v bažinách.

– Akorát že došlo k nějakým machinacím, drmolví k čemu, a Železnej Tepec s nima přestal mluvit. Takže teď se Salvě pěkně vyhneme a do městečka žádná železnice nepovede. Muži se zasmáli. – Pořád tam stojí. Pořád je nový. Studený a prázdný. Nejmladší město duchů na kontinentu.

Juda si představil kabarety, lázně, které navštěvuje jen prach, pojídají popínavé rostliny.

Zastavili v jednom čerstvě nafouklém městě a k vlaku se hned seběhli prodavači. Zvedali laciné jídlo, laciné oblečení, ručně tištěné místopisné seznamy s příslibem bestiářů a map nově přístupných zemí. Prodávali noviny z konce trati; Juda si jedny koupil, pokaňkaný plátek s názvem *Strojovna,* hemžící se překlepy a gramatickými chybami. Byly plné stížností dělníků, posměšných poznámek o nedostatcích přetvorů, sprostých vtipů a ručně kreslené pornografie.

Koleje se stáčely na jihozápad podél rozbrázděného bahna a haraburdí, kde byla demontována provizorní osada, dál ke skalinám a travnatým stepím. Jednou vlak překonal rokli po novém mostě, jehož pilíře se pod ním nebezpečně rozkývaly.

Kde to bylo nutné, v ostrých zatáčkách, šplhali do strání, ale většinou se vlak ubíral přímo – odbočky byly prohry. Kde se tyčila skála, byla použita trhavina, bariéra se proměnila v brázdu obsypanou kamennou sutí a začazenou kouřem. Západním směrem se nad nimi tyčily hory. Vrcholy Bežeku opásané stíny. Když vlak opět začal zpomalovat, už se blížil k cíli trati.

I v těchto pustých končinách byli lidé. Spousta žen, ve spodničkách umazaných od hlíny. Některé nosily děti. Najednou jich byly stovky, ve stanovém městečku těsně u blyštících se kolejí. Prostitutky zvláštním způsobem přenesené do bezútěšné krajiny.

Slunce zapadalo a rozhořely se ohně. Juda myslel na lidi, které nechávali za sebou, na mrtvé, nemocné a zabité, na opuštěné nebo

zasypané děti, pohřbené tratí. Zpomalili u stáda dobytka, zkříženého, šlachovitého a zlehka přetvořeného, nového hybridního plemene. *Capra buxus* přežvykuje a přežívá i na tom málu potravy, které tu roste, a její sešikmené oči prozrazují příbuzenství s kozami. Nakonec, za městem kurev a stády dobytka, dospěli k věčnému vlaku.

Juda se ubíral až na jeho začátek. Míjel pracovní čety. Bylo to neustále se přesunující město, ploužící se průmyslová zóna. Na konci pustiny prázdných kolejnic spatřil stavbu. Nový Krobuzon dosahoval až sem. Kyklopské vyhřeznutí kovu. Největší město na Bas-Lagu sem vyplázlo železný jazyk, aby olízlo města na druhém konci plání.

Následovaly dny chůze za výspou železné cesty. Judova skupina míjela vozy pokladačů pražců. Další čety mýtily stromové porosty, řezaly dřevo, kupily je na hromady a odvážely. Před pražci byla trať tvořena holým kamenivem. Chůze po pražcích Judovi připadala jako pochod po vodorovném žebříku: nyní si připadal jako na silnici. Zařezávala se do kopců, kopírovala pahorky. Byli ještě kus cesty daleko za srovnávací.

Pět dní jim jedinou společnost dělali ptáci. Pohybovali se zlověstnou, otevřenou krajinou návrší a bystřin. Skály, které se zvedaly jako stély, rozryl vítr do nepředvídatelných basreliéfů. Základ železniční trati se táhl jako obrovitá ruina, jako pozůstatek městské hradby. Uslyšeli rachot, přiblížili se k otvoru ve skále.

Raziči tunelů táhli trať svahem. Vedle ústí se rozkládal tábor dělníků a další dělníci vyváželi z útrob skály vozíky se sutí. Byli příliš daleko od Nového Krobuzonu, aby jim přijel na pomoc parní razicí stroj. A skála byla nejspíš příliš tvrdá, ačkoli si Juda s potěšením představoval, jak se z ní některý z těchto vrtákem osazených mechanismů velkých jako vagón zvolna noří ven. Tuneláři byli v pustině sami s krumpáči a černým prachem a proráželi cestu kolejím, které je měly dostihnout až za několik měsíců.

Přetvory, s končetinami přeměněnými v písty a sbíječky, ohlušovala jejich vlastní práce. Jedním z nich byl muž, kterému ruce nahradily velikánské roztažené krtčí pracky: nebylo možné, aby se tímto kamenem prodrápal, ale dělníci si z něho udělali maskota a přetvor seděl ve vytěženém materiálu a zpěvem je podněcoval k práci. Strážníci z TZT byli ve střehu.

– Kam máte namířeno? zeptal se stavbyvedoucí.

– Na jih. K Labutímu moři, k pláním.

– Do bažin, dodal Judův kolega zeměměřič.

– Do bažin, zopakoval stavbyvedoucí. – No to bude prdel, až se tam trať dostane. Ale co už s tím, že?

Juda se usmál. Zasmál se i jeho kolega. Sedm týdnů poté měl podlehnout zhoubné bahenní nemoci a nechat Judu napospas osudu. Juda si vzpomněl na světlotisky a lepty močálů, které se mu dostaly do rukou, na tvory vylézající z lesíků, promáčené rostliny, představoval si je uvězněné v bahně ztvrdlém na beton, paralyzované.

Jejich cesta dospěla ke konci. Došli ke srovnávačům, kteří kopali v místech, kde se zvedal terén, a odstraňovali jeho přebytky, které sypali tam, kde se terén svažoval.

Přitesávali kopec do podoby odstupňovaných lavic. Z masy vyvýšeniny se staly schody, hemžící se dělníky a soumary. Vítr zvedal oblaka spraše. Po hodinách práce schody dál ustupovaly do svahu. Kde stával kopec, měla zet průrva.

Pracovní čety se celou pahorkatinou táhnou jako korálky, pomyslel si Juda.

Teď se Juda vrátil. Věčný vlak ho dostihl. Pronikl do bažin.

Tmavá voda močálů se rozlévá jako olejová skvrna, ale nyní do ní pronikl vetřelec. Do jejího středu byla natažena linka, vypodložena kamením. Třpytí se na ní koleje. Juda vidí zářez mezi stromy a černý kouř vlaku.

Přijíždějí zásobovací vlaky, zatížené pražci a soleným hovězím masem, s černými železnými kolejnicemi. Mohl by se vrátit do Nového Krobuzonu. Ale prostoupil ho klid. Jsou tu nedokončené věci. Vracet se nechce.

Promáčená půda zastavila další postup a jednotlivé party se sešly: srovnávací, pokladači pražců a sbíječi se ocitli přímo před věčným vlakem. Skřaraši pátrají po zbytcích. Dorazil i tábor záložních profesí. Za věčným vlakem se rozprostřelo stanové město. Pivní stany, taneční stany, vykřičené stany, prefabrikované příbytky z laciného dřeva, manéže pro zábavu odpočívajících dělníků.

– Tam jsem byl, říká si Juda v duchu s pohledem upřeným do močálu. Říká si: – Měl bych jet domů, ale, ale… Těžko hledá odpověď, proč neodjíždí. Přitahuje ho velkolepost této intervence.

Vrací se do opuštěné hruníkovské osady. Ta vstřebává sebe samu, odevzdává se bahnu. Jedna jeho část se chce vydat hlouběji do mokřadů a vyhledat hruníky uprostřed jejich zmenšující se domoviny. Ale je člověk a hruníci teď lidi zabíjejí. Vykoná jakýsi nedostatečný obřad spojení. Cítí se vyprázdněný.

Sleduje postup při stavbě náspů.

Je jako racek, mrchožrout v brázdě za pomaloučku se sunoucím vlakem. V tomto nemilosrdném močálu může vlak a jeho trať postoupit každý den jen o nějakých sto yardů. Podzim se rychle blíží.

Stanové městečko a jeho chatrče na okraji bažin jsou střediskem obchodu a primitivního průmyslu. Hemží se uprchlíky, nic nedělajícími dělníky, prospektory, ozbrojenými jezdci, jejichž počet se na pláních zpřístupněných železnou cestou stále zvyšuje. Kaktusíky, voďanoji, llorgissy, cheprijkami a vzácnějšími rasami: korýši pohybujícími se na dvou nohou, skrytými pod kutnami jako mniši, postavami s příliš mnoha očima. Lovci zločinců; lůzou desítek různých kultur.

– Jak se můžu *vrátit*, říká Juda jednomu, když hází kostkami. – Když je tu ta věc, ten vlak? Jak?

Je tulák bloumající železničním městem dštícím páru a rachotícím písty. Jsou tu tisícovky mužů a žen, řada z nich bez práce. Za věčným vlakem se vleče žalostné záložní vojsko. Lidé žebrají, když je nesledují strážníci.

Juda z udusané hlíny konce železniční trati vyrábí golemy. Nedokáže trať opustit.

Vesnice, které míjí, na několik dní nebo týdnů výstavby železné cesty zaplavuje bohatství a vražedné násilí – bezuzdnost, alkohol, kurvy a zločinnost –, pak zmírají. Města žijí jepicí životy.

Sex tvoří součást koloritu výstavby železné cesty stejně jako zarážení hřebů, srovnávání terénu, houfování přetvorů a papírování. Trať a muže, kteří ji pokládají, následuje celá stanová osada prostitutek uprchlých z novokrobuzonských vykřičených čtvrtí. Muži jí říkají Jebárna.

S příjezdem vlaku se všechno mění. Celá staletí tu v řídkých lesích přežívala samostatná společenství. Planuly zde války mezi samozásobitelskými farmáři a lovci, poustevníky a trapery; obchodovalo se a uzavíraly se dohody mezi domorodci, kolonisty a odpadlickými sektami ukrývajícími se před novokrobuzonskými úřady. Do stepí se dostali uprchlí přetvoři a stali se volnotvory. Nyní bylo toto domorodé uspořádání nabouráno a Nový Krobuzon se dozvídá o jeho tajemstvích.

Od trati se v nevelkých skupinách vzdalují prospektoři z metropole a míří do míst, kde lze prý těžit nickamínek, drahokamy nebo energií prostoupené kosti monster. Zločincům se nabízejí nová místa k úkrytu a jejich lovcům nové cesty k jejich pronásledování. Všichni tito cizinci, průzkumníci, vagabundi a zvědavci z celého kontinentu vyrážejí do neznámé krajiny. Jako vlásečnice, jako tenké kořínky břečťanu, se jejich trasy větví a vracejí k železné cestě. Juda je jedním z nich.

Při chůzi podél mil kolejí si Juda uvědomuje, že ze sebe nemůže setřást jakýsi slabý šok. Každou noc sní o hrunících. Slyší jejich staccatové promluvy, jejich chronopauzální dech. Ve snu se k němu vracejí zakrvácení a bez rukou.

Juda kráčí celé dny, přechází pilířový most hemžící se dělníky a přetvory, kteří se ježí opičími pažemi. Na konci vlečky, traťové smyčky vnikající do rohovcem lemované prašné pánve, leží městečko Tak, přejmenované s dobyvatelským nadšením na Smlouvákov, Kartiště, Starý oko a Handrkov.

V kasinech pokladači kolejí přihazují peníze vedle šviháků se stříbrnými křesadlovkami a černými hedvábnými klobouky: hazardní hráči, karbaníci, aleatori. Z Nového Krobuzonu, Myršoku a od Labutího moře na konci plánovaných tras, a někteří z ještě vzdálenějších končin. Kaktusík ze Sankelu; bezejmenný voďanoj, který sem prý přišel z Neovadanu; Koroš, šaman z Červích křovin v tradičním želvovinovém kabátu doplněném kalhotami a kamašemi.

Juda sleduje, jak se navzájem zdraví a hrají.

– KoroKrku, zvolá Koroš bezchybnou ragamolštinou. – Neviděl jsem tě od Myršoku. Juda si všimne, jak si od pasu odepne zbraň z Červích křovin, palcát v podobě amuletu pobitého šepotavým kauri.

Existují desítky různých typů kostek a karet. Kostky šesti-, osmi-, dvanáctiboké, nevyvážené kostky s odlišnou pravděpodobností dopadu na jednotlivé strany. Karty se sedmi barvami: koly, plameny, zámky a černými hvězdami, balíčky obrázkových karet bez jakýchkoli barev.

Mezi hazardními hráči sedí i ženy: Freya s krutým a krásným úsměvem; Rosa v těch nejnádhernějších šatech barvy krve, jež se ovívá něčím, co vypadá jako kovový vějíř s ostrou hranou. Během

druhého týdne v Taku Juda zahlédne přetvora – ne, podle toho, jak se nese, je to volnotvor, psanec –, jemuž se dolní část trupu svíjí jako hnízdo útočících hadů. Prochází kolem strážníků, jež se tváří, že ho nevidí. – Jaknest, šeptají ostatní jeho jméno, – Svobodný sázkař Jaknest. Jaknest za sebou zanechává stopu do zadní místnosti, kde se musí hrát ve velkém stylu, kde může sázet kdokoliv, zákon nezákon.

Juda hrát nechce. Naopak se snaží krást. Vytvoří z hůlek golema a svůj malý výtvor pošle pod stůl s nejbohatším bankem. Človíček vyšplhá na trnož židle a posadí se pod Místa Kteraká, hazardního hráče v černostříbrném šatu, který hromadí žetony a dlužní úpisy. Kasino je plné lidí a hluku a kromě Judy si postavičky nikdo nevšímá.

Figurka plní jeho pokyny, snaží se otevřít Kterakovi kabelu. Pak něco zasviští, vzduch pročísne rudý sirný pás a z golema zbude doutnající spečenina. Po Kterakově kabátu se rychle jako krysa šíří chuchvalec kouře a matných plamenů, aby mu obkroužil krk a zmizel.

Všichni se zvednou, ale Kterak gestem ruky hráče zase uklidní.

Juda zamrká. Samozřejmě že lidé Kterakova bohatství a profese se nepohybují bez ochrany. Odhalování nekalých věšteb nenechává na vodunu heren. Má vlastního strážného démona. Když vyhraje všechno, co chce, stojí u baru, kupuje panáky a vypráví historky o svých kláních, o místech, která navštívil, a jak ho nová železniční trať přivedla zpátky do Nového Krobuzonu. *Postupuje pozpátku,* pomyslí si Juda. *Odpočítává vzdálenost pozpátku, odčítá míle, jako počítá karty.*

– Pane, chtěl bych vás doprovázet. A Místo Kterak se na tohoto o polovinu mladšího, zasmušilého, potlučeného muže docela vlídně usměje. Není třeba ho příliš přesvědčovat: představa sluhy hraje na strunu jeho domýšlivosti. Judu do nové role patřičně obleče a naučí ho jezdit na mule, kterou mu koupí. – Teď u mě budeš mít chvíli dloužek, řekne Kterak.

Mezi prérijními městy projíždějí šalvěji a vřesem, někdy z okolních kopců shlédnou na koleje a pracovní čety. Krajina je podél trati jiná: zvířata jsou ostražitější, stromy řidší.

Golemování se Juda věnuje, jen když je sám. Mezi městy je Místo hovorný a roztomilý: když dojedou někam, kde může hrát, Kterak nasadí panovačný výraz, nechává se Judou obsluhovat, nosit si bonbony a šátky. Juda je součástí Kterakova stejnokroje stejně jako jeho bavlněné sako.

Setkávají se stále se stejnými hráči a Juda se učí jejich stylům. Kaktusík KoroKrk je mrzoutský a neoblíbený a ostatní ho tolerují jen proto, že není takový kabrňák, za jakého se považuje. Rosu je radost vidět, slyšet. A pak vídávají Džakara Kazaana a O'Kinghersdta a

voďanoje Sečestra a jiné, s jejich oblíbenými fígly. Kterak má svého démona a ostatní se chrání po svém: pomocí kouzel, familiárů, zkrocených vzdušných elementálů, jež se jim prohánějí ve vlasech. Juda bývá svědkem střílení a harpunování podvodníků a těch, co neumějí prohrávat.

Místo Kterak za jeden večer prohraje víc peněz, než kdy Juda vlastnil, a o dva dny později se ještě větší částkou zahojí. Juda ho sleduje, jak hraje za ubytování, zbraně, nabalzamované kuriozity, informace a především za peníze. Když je to možné, Juda mu občas pustí trochu žilou. Je si jistý, že Kterak s tím počítá.

V pustině patří mezi Judovy úkoly i sexuální přízeň. Nevadí mu to: cítí víceméně totéž, co se ženou. Nosí v sobě zrnko soucitu a cítí, jak roste. Vnímá, že se v něm něco rodí, jakási dobrodějnost.

Den cesty od železné dráhy zaslechnou, že se blíží hráči z Maru'ahmu. Všechny zachvátí vzrušení.

– Hazardu se věnuju odjakživa, říká té noci Místo Kterak. – Setkal jsem se se všemi styly nebo způsoby hry: hrál jsem proti těm, co vyhrávaj z ruky, proti numerologům a studentům z akademií, kteří se naučili jít na přihazování přes fištron. Vyhrál jsem víckrát, než prohrál, jinak bych tu ani nebyl. Ale Maru'ahm, pane jo. Jednou před lety jsem tam byl a řeknu ti, jestli budu hodnej a budu se modlit, na takový místo odejdu po smrti.

Do Maru'ahmu, parlamentu-kasina.

– Jasně, většinou jdou do rulety a blackjacku a kostek, ale senátoři taky rádi mastěj karty. Bylo to před desíti rokama, v roce 1770. Hrál jsem, jako by nade mnou uchcávala sama La Dama Fortuna. Vsadil jsem svýho koně, zbraně, svůj život a furt jsem vyhrával. A pak došlo na sázky, který existujou jenom v Maru'ahmu: vyhrával jsem zákon za zákonem, hrál jsem grand-bridž a černý sedmy, až jsme jednou celou noc hráli quince a já proti jednomu královninýmu falešnýmu senátorskýmu hráči vsadil velkej majetkovej zákon a *prohrál jsem*, jenže jsem viděl, jak z rukávu tahá schovaný karty, aby vyhrál celej legislativní bank, a tak jsem ho bonznul, nejsem sice žádnej velkej rváč, ale si piš, jak jsem byl vzteklej, a pak došlo k souboji – *deset kroků a otočit* –, přišly se podívat stovky lidí z města a většina fandila mně, páč můj zákon by byl pro ně lepší. Do dnešního dne si myslím, že ho zabil někdo z nich, já to nebyl. Pistole nikdy nebyly můj obor. Usměje se.

Nikdo nehraje jako Maru'ahmanové, kteří všude uplatňují svoje vlastní pravidla. Hráči se stahují ze všech koutů. Do městečka, kde se v kotlině stékají řeky, den jízdy od železné cesty, se scházejí poutníci. Místní užasle civí, jací hejsci jim to zaplavují ulice; krčmy plní

vyšňoření muži a ženy s ozdobnými vražednými zbraněmi, kteří přivážejí cizokrajná vína, prodávají je hospodským, aby je od nich zase odkoupili, dávají vydělat místní mládeži svolné prodat jim svá těla.

Přišla zima. Na zemi leží sníh. Juda se doslechl, že se stavitelé trati zastavili a sklonili hřbety, pokořeni počasím. Cítí, že ho něco užírá. Trať je do země vepsaná věta a on ji musí rozebrat, a nedaří se mu to.

Z ledově ploché oblohy se snáší něco úžasného. Maru'ahmanští hráči přilétají v bizarní biodrakolodi, protáhlém, opeřeném dopravním prostředku vykládaném broučí perletí. Přistane, zabliká očima světlometů, vydáví hráče. Mají na sobě kombinézy osázené jadeity a opály; nesou si karty; vede je princezna. Ta s okázalou teatrálností pozvedne ruku a ragamolštinou se silným přízvukem zavolá:

– Jdeme hrát!

Místní se pokoušejí předvádět lidové tance, tradiční a trapnou zábavu. Je slyšet rachocení kostek, šatarangových kamenů. Synkopizace podobná drncání kol na kolejích. Tišší šustot karet.

Naproti Místu Kterakovi sedí neochvějný rebis, androgynní karetní podvodník z Maru'ahmu, který beze spěchu vyhrává v bakaratu, zubovém beziku, v pokeru. Kterak luská na Judu, aby mu donesl horký šerbet, ale jeho fanfaronské gesto působí neotesaně. Ono se jen usmívá.

S balíčkem sedmihranných karet hrají Judovi neznámou hru. Karty otáčejí, některé odkládají, jiné na stole řetězí do obrazce, kdy jedna karta přečnívá nad druhou. Přicházejí a odcházejí další hráči, jakýmsi záhadným způsobem sázejí, prohrávají, zatímco bank narůstá a ve hře zůstává jen Kterak a hermafrodit.

Každá sázka nyní Kterakovi působí fyzickou bolest. Shromáždili se kolem nich diváci. Hráč z Manťahmu otočením jediné karty vyhrává život Kterakova strážného démona a drobný tvoreček se projeví jako planoucí kosmánek, zavřeští, popadne Kterakа za klopy, z nichž se záhy začne linout kouř, ale pak prskne a zmizí v pšouku sazí. Kterak dostává strach. Vzchopí se a vyhraje hrstku mechanických drahokamů, ale v dalším kole ono předvede trojtrik a Místo Kterak jen zaúpí. Najednou vypadá zranitelně. Když prohrává, je stále těžší poznat, čeho je schopen.

Kterak agresivně sází. Vykřikne, co nabízí: – Mýho koně, rok mých myšlenek, támhletoho mýho slouhu. Mávne na Judu, který jen zamrká a zavrtí hlavou – *Já nejsem žádná zatracená sázka* –, ale už je

příliš pozdě, právě se jí stal a Kterak se vrhl do hry a prohrál a Juda propadl ve prospěch androgyna. Dává se na útěk.

Na své usouzené mule míří zpátky k železné cestě. Protíná stezky traperů a lovců. Má peníze, které ukradl.

Projíždí prázdnými skořápkami měst, kde se ještě před několika měsíci, na konci trati, bezuzdně hýřilo. Sleduje říčky vzedmuté tajícím sněhem. V zátočinách kopců pozoruje železnou cestu, okázalý příjezd vlaků, jimž se z rozšířených komínů line černý kouř, plných dobrodruhů mířících do měst rozesetých po trati.

Za necelé tři dny zjistí, že rebis, který ho vyhrál v kartách, mu je v patách. Zvěsti se šíří i na takovou vzdálenost. Tady na jihu, opět nedaleko močálu, kde se plouží zmrzlí dělníci, Juda narazí v roklině na město pistolníků. Pláně se jimi, ničemnými bandity, najednou přímo hemží. Ke stálým místním desperátům se přidali nováčci, z nichž udělala lupiče železná cesta. Snaží se.

V krčmě si Juda koupí služby zaměřovače Petrolejového Billa, jenž svou pravou ruku používal k obsluze motorů, než ji jeden zbrojíř přetvořil v mosaznou, rozšiřující se hlaveň uzpůsobenou pro střílení kulek. Petrolejový Bill odmítá nechat Judu utéct, naopak si peníze za ochranu vydělá tím, že androgynnímu hráči umožní, aby je dostihl. Dojde k přestřelce v mrznoucím zimním prachu. Jen co se obyvatelé výtržnické osady vzdálí mimo dosah střel, hráč vypustí párek dýkholubů, kteří se ostře vyřítí na Petrolejového Billa, ale volnotvor je závratně rychlou palbou, kterou Juda ještě nezažil (dělovou ruku mu nabíjejí hodinové a navíjecí mechanismy), roztrhá na kusy a peřím se prostřih k Maru'ahmanovi, který zůstane zakrvácený a mrtvý ležet na zemi.

Juda utíká s Petrolejovým Billem. Nevěnuje se golemice ani vzpomínkám na hruníky ani železné cestě. V banditovi cítí hlad po trati, který mu připomíná jeho vlastní touhu. Volnotvorovo zanícení

není tak složité a Juda přemýšlí, zda je čistší. V hloubi duše, pod klidem, který na něho dolehl, ví, že musí trať pochopit.

V některých hostincích platí, jinde si služby vynucují násilím. Petrolejový Bill zpívá písně o toulavých psancích. Juda mu předvádí své umění, z jídla vytváří golemy – to je jeho jediný trik – a nutí je tancovat po stole. Snaží se rytmicky dýchat, napodobovat hruníky.

Každá krčma si stanovuje vlastní pravidla, a pokud může, prosazuje jejich dodržování. Nový Krobuzon si na pláně nedělá nárok. Ještě o ně nestojí; nevysílá sem milici; práva na dozor nad územím a výhody z něj plynoucí se vzdává ve prospěch TŽT, Klimata Tepce a jeho monopolní železnice. Zákon tu představují jeho strážníci, ti jsou však nemilosrdně liberální: jejich pistolníci střeží jen některé doly a trhové osady.

Díky Billově pověsti uběhne dlouhá doba, než se jim někdo postaví a Juda může opět být svědkem Billova vraždění. Když k němu dojde, zakročí proti ničemovi, vrčícímu opilci, který každému, koho spatří, hrozí pohyblivým kouzelným tetováním. Být sprovozen ze světa si však nezaslouží. Juda nespouští oči z mrtvoly, kterou olupují místní bezprizorné děti.

To, co cítil, že se v něm rodí, bytost jeho strnulých obav, švihne ocasem. Jeho společník se mu vůbec nezamlouvá.

S Petrolejovým Billem zůstává i nadále, stává se pistolníkem, v plášti proti prachu, vyměňuje mulu za kradeného koně. Protože Petrolejový Bill nedokáže opustit železnou cestu. Toulají se po zimních kopcích. Bill je ustavičně přivádí zpátky k trati.

– Koukej támhle, ten s těma starýma vlečňákama, to je zásobování pracovního vlaku a jede přímo do močálů. A ty vostatní, co jsme viděli, jsou pro návštěvníky z Novýho Krobuzonu, který se přijeli pokochat divočinou, a támhleten další s těma dělovýma věžema za lokomotivou… ten vozí vejplaty. Usměje se.

Juda cítí zvědavost. K pokusům oloupit železnou cestu už došlo. K bujarým a smělým výpadům z povozů a ze strany jezdců a volnotvorů uzpůsobených k rychlému přemisťování na houfech ukradených nohou, kteří drželi krok s uhánějícími lokomotivami a napadli topiče, vyskákali na vlak a zase zmizeli s uloupenými penězi.

Plán Petrolejového Billa by mohl vyjít. Je hrubý, prost sebemenší rafinovanosti a mohl by vyjít, protože Bill před železnou cestou necítí ani strach, ani bázeň. Jiní se pokusili odříznout úseky mostu, aby vlak zastavili a přepadli ze zálohy: Bill chce most vyhodit do povětří i s vlakem. Chce spáchat záškodnický čin. Judu pitomost Billova plánu natolik ohromuje, že na něj pohlíží skoro s obdivem.

– Mostní konstrukce ve Stříbrný průrvě, říká Petrolejový Bill a čmárá do prachu. – Ten zkurvenej most je dlouhej stovky yardů. Počkáme pod ním. Zapálíme rozbušku a vemem roha hned, jak na něj ta potvora vlítne. Ten krám něco takovýho nemůže vydržet. Zřítí se.

A pak je plán takový, že se železný vlak roztrhá ve vzduchu a roztříští na zamrzlém kamení v hloubce sta yardů, a ačkoli dojde k obrovským ztrátám, když truhly s penězi stráví oheň a vagóny neprodyšně uzavře rozmačkaný kov a bankovky potřísní krev mrtvé vlakové čety a cestujících, několik zlatých prutů určitě ven vypadne. V průrvě určitě zůstane poletovat několik guinejí a Petrolejový Bill pak kořist jednoduše posbírá ze země a pochytá ve větru.

Billovy schopnosti představují hranici jeho ctižádosti. Lupič na úrovni by trval na tom, že ze sejfů dostane poslední groš, a takový nedomyšlený masakr by nepřipustil. Petrolejovému Billovi je však jedno, jestli většina peněz dojde zkázy ve zničeném vlaku, pokud se mu do rukou dostane aspoň *část*, a s tímto rozmařilým a destruktivním přístupem by se mu mohl plán podařit.

V Judovi se opět zavrtí červ, nikoli svědomí, ale nějaké mlhavé ctnosti. Nepovažuje ho za svou součást, ale červ v něm hlodá. Nechce se držet Billova plánu, ale zároveň Petrolejového Billa nedokáže přemoci, takže musí předstírat, že si s ničím neláme hlavu, a to i tehdy, když kradou trhavinu a ujíždějí zpátky Stříbrnou průrvou kolem zimních kaktusů a zvětralých černých skalisek pod složitou klenutou dřevěnou konstrukci mostu, kde k pilířům ve zmrzlé půdě ukládají výbušninu – a Bill tak činí s lehkovážností, která Judovi vyráží dech. Teprve tehdy, zatímco čekají na vlak a Bill spí, může Juda podniknout plánované kroky.

Opouští svého koně a šplhá po strmých skalinách, zachytává se prsty tak znecitlivělými chladem, že se bojí, že o ně přijde. Skoro celý den běží, než dorazí k boudě u trati, železniční vlečce, k úložišti pošty a k signalistovi TŽT.

– Strážníky, volá Juda a mává prázdnýma rukama. – Potřebuju jim předat vzkaz.

Juda se vrací za den a noc, na novém zvířeti, míli za oddílem ozbrojenců TZT. Když dorazí k úpatím pilířů, dva strážníci jsou mrtví a Billův černý prach je rozházený po zemi.

Bill je pryč. Strážníci pod mostem postavili hlídku. Juda si ji s opovržením prohlíží. Je nesourodá; nečiší z ní jistota novokrobuzonské milice. Tito rekruti se takřka neliší od tuláků a dobrodruhů; jen dostali zbraně a šerpy v barvách TZT. Nemají takřka žádnou představu, jak by měli pronásledovat Petrolejového Billa, a ještě méně chuti. Na jeho dopadení vypisují odměnu.

Dokud je Petrolejový Bill na svobodě, Judovi hrozí nebezpečí. Přidává se k lovci zločinců.

Nejprve si Juda myslí, že je jeho lovec člověk, pak ale zakázku přijme s cizokrajným hrdelním zamlaskáním a ohne krk a přivře oči způsobem, který z něho činí odpřirozence. Jede na něčem, co není kůň, ale co se koni neurčitě podobá, co vyvolává dojem koně, co je koňským zdáním pod kůží reálného zvířete. Střílí z muškety s doutnákovým zámkem, která prská a mručí, a někdy z pušky a někdy ze sečné kuše. Nechce Judovi říci, jak se jmenuje.

Na koni a iluzi koně – společně cválají pláněmi, pláněmi sice nekolonizovanými, ale nakaženými, jako život kdysi nakazil pobřežní tůňky. Čtyři dny stopování pomocí ideogramů z očarovaného prachu a lovec Petrolejového Billa najde a střetne se s ním v lomu. Bílý kámen je zbrázděný rýhami dlát, které za banditovou hlavou vytvářejí mřížku.

– Tos byl ty, zařve na Judu se vztekem hloupého zrazence, a střelec ho zabije a jeho zbraně pozřou mrtvolu.

Možná tak skončím i já, pomyslí si Juda a odjíždí s lovcem. Přejíždějí od města k městu po stopách těch, které strážníci nejsou s to

polapit. Zastavují na stanicích vedle trati a probírají se hlášeními o hledaných osobách. Lovec zločinců Judu nežádá, aby s ním zůstal, ani ho neodhání. Hovoří sykavým šepotem natolik tichým, že Juda není s to určit, zda mluví ragamolsky dobře nebo skoro vůbec.

Svou kořist zraňuje nebo zabíjí trny ze svých zbraní nebo živoucími sítěmi či nečekanými hrdelními zvuky, odvléká těla na zastávky, kde je vyměňuje za vypsanou odměnu, nic po Judovi nechce ani mu nic neposkytuje. Počty zlodějů ovcí, násilníků a vrahů rostou, peníze přitékají. Nečlověk sice zabíjí lotry, ale hryzání v Judově nitru nepřestává.

Tři dny jízdy po stezkách z bledého kamení. Přes skalnaté shluky podobné chuchvalcům šedého vzduchu, které prázdně pukají pod koňskými kopyty. Ústí dolu, těla pyrotechniků a strážníků a vchody do štol, kde se morek nějakého dávno mrtvého božského zvířete změnil v rudu a kde nyní žije nepočetný kmen trpaslíků.

Klínové koncerny chtějí z kostní suroviny vytěžit co nejvíc. Troglodyti odrazili horníky a postavili se na odpor. Strážníci je chtějí vyhnat. Taková je zakázka.

Juda se dívá, jak jeho společník vybaluje chymikálie. Snaží se cítit vyrovnaně. Nic se ani nehne, pták, prach ani mrak. Jako by čas vyčkával. Juda se otočí a ucítí, jak to opět zvolna začíná, když si lovec zločinců přichystá obrovský kotel s destiláty a oleji a nad ohněm jej zakryje, dovleče k ústí jeskyně koženou trubici, ukotví ji pryží a staženou kůží, uvnitř hermeticky uzavře vzduch. Blíží se jitro. Oheň a mosazný kotel je zalévají mihotavým snědým světlem. Lovec míchá jedy.

V útrobách hory musí čekat trpaslíci. Musí se dívat, napadá Judu. Musí vědět, že se něco chystá. V myšlenkách se vrací, nemůže si pomoci, k hruníkům a jejich marnému nepoučenému odporu. Je mu zima, ale v nitru se mu natahuje červ nejistoty, ona podivnost, která není svědomí, nýbrž *vědomí* špatnosti, *dobro*. Povzdechne si. – Lehni, říká jí. – Lehni. Ale podivnost neulehne.

Slídí v něm a vyměšuje odpor a vztek, o nichž je přesvědčen, že nejsou *jeho*, které ho však pošpiňují, a ať už jsou nebo nejsou jeho, které cítí. Rozlévají se v něm. Pomyslí na hruníkovská mláďata, a trpaslíky v kopci.

Chymikálie se mísí a vaří a lovec zločinců do nich přidává další látky, až si rudá bahnitá směs odkrkává plynem a z hladiny se vyvalí žíravý olejnatý kouř, který je ihned odváděn do dolu. Lovec čeká. Jed se prudce žene do štol, tekutina nesmírně rychle kolotá.

Judu popadá vztek. Ještě několik vteřin váhá a bude si navždy vědomý kubických yardů vražedného plynu, které během této doby

nechá uniknout, pak přistoupí ke kotli, přičemž se nepřestává vyhýbat výparům, a zasouvá levou ruku pod lapač, nad okraj, do dýmu. Lovec zločinců se zatváří vyděšeně a nechápavě.

Plyn obsahuje kyseliny, je horký a Juda vykřikne, když mu praskne kůže, ale ruku neodtáhne, křik přetaví ve zpěv a vytlačuje ze svého nitra veškeré energie, o nichž se naučil, a techniky, jež ukořistil, slévá je s průzračně čistým valounem nenávisti a pomsty, který v sobě nalézá, svádí je do jednoho proudu a uvolňuje je s katexí čistší a silnější, než kdy zakusil. Thaumaturgické energie se z něho vyvalí a stvoří golema.

Kouřového golema, plynového golema, golema z částic a jedovatých zplodin.

Juda se chytí za poraněnou ruku a upadne. Z kotle se pořád valí kouř, ale už se nežene do štoly, hromadí se, převalí se přes okraj v jedovatém chuchvalci a stahuje se z lapače i trubic. Kouř se od kotle plouží na prchavých opicích či lvích končetinách, které se stahují a zase napínají, a oblak plynu povstává jako dvou-tří-čtyř-jedno-beznohá nemotorná masa a vykročí nebo se převalí nebo se ve větru vznese proti lovci zločinců, na základě Judových bolestných pokynů.

Nikdy nestvořil nic tak velikého. Jeho výtvor je těžkopádný a nestabilní, vítr z něj trhá cáry, takže se při chůzi zmenšuje, ale neděje se tak natolik rychle, aby se vytratil dříve, než dospěje k lovci, který na něj a skrze něj marně pálí, kulkami z něho vyškubává úzké prstýnky kouřové tkáně podobné krátkým ostnům, aniž si v pozadí všímá Judy, který hýbe rukama a golema řídí jako loutku. Tvor švihne plynovým ocasem. Přitáhne si lovce v bezduchém objetí. Tomu nezbývá než vdechnout jeho hmotu a na nelidské kůži a jemných blánách uvnitř těla se mu vytvoří puchýře, ty popraskají a lovec se utopí vlastními kapalnícími plícemi.

Jakmile nečlověk zemře, Juda zesláblého golema přinutí k vysokému výskoku a vypustí ho do větru, kde sebou trhne a zmizí. Obváže si ruku a oloupí lovcovu mrtvolu. Ta je jen sotva znatelně cítit plynem.

Juda neví, jak velkou část trpasličí osady kouř otrávil. Ví však, že ji ušetřil jen jeden den. Ví, že Klínové koncerny přimějí TZT vyslat na toto pohřebiště dalšího lovce, který objeví pozůstatky této neúspěšné otravy, těchto mrtvých.

Juda ví, že trpaslíci budou nakonec vyhlazeni a jejich domov zmizí z mapy světa, nebude se však na tom podílet; pokusil se tomu postavit.

Trpaslíci zahynou. Kdyby jim tu tak mohl něco zanechat. Kdyby tak mohl těmto skaliskům poskytnout strážnou bytost a nechat ji

čekat, aby se probudila, až jí bude zapotřebí. Lovcův nekůň od něho utíká, vrhá se do skalní stěny a zanechává v lišejníku otisk ve tvaru zvířete.

Tady jsem skončil, pomyslí si Juda. Chvěje se mu ruka; chvěje se. *Oddělal jsem člověka nebo něco, co jako člověk vypadalo.* Je vyčerpaný somaturgickým úsilím, udržováním golemova tvaru, zabitím. Chvěje se strachem a úžasem nad tím, co udělal, že byl něčeho takového schopen, že dokázal golema vytvořit nikoli z hlíny, nýbrž z rozbouřeného vzduchu. *V těchto divokých končinách jsem skončil. Jsou divoké, protože tu jsme my.* Nedokáže uvěřit, co byl schopen udělat.

Rozhází nádoby a rozkope doutnající ohniště. Obrátí se zpátky k železné cestě.

V jakési amnézii ho strhává brázda za projíždějícími vlaky. Přichází ke koridoru na jednom naprosto osamělém místě. Kůň je unavený. Třese se ve sněhovém poprašku. Juda se vydává do kopců, do vesnice, jež shlíží na železniční dělníky.

Třebaže je o muže postaráno, třebaže jim i takto daleko od konce trati nabízí ve stanových bordelech služby houf prostitutek, muži ze srovnávacích čet a rozbíječi skal občas zavítají i do této vísky pasáků koz, kde se rozhlíží a sedí Juda. Místní dívky spí s Krobuzoňany, ačkoli to jejich příbuzní bezmocně odsuzují a brání jim, jsou však násilím umlčováni. Vesničané ošetřují své raněné a snaží se těmto nájezdům odolat. – Co můžeme dělat? ptají se. Ničí je shovívavost, zdrženlivost.

Od chvíle, kdy se trať vnořila do jeho močálů, dlí v Judovi nový klid. Dívá se na svět přes sklo.

Pro své pastevecké hostitele se stává vypravěčem z Nového Krobuzonu. Nechávají ho žít u tábořiště ve wickiupu. Jsou mu vděční, že není tak surový jako muži z věčného vlaku. Pokládají mu otázky v barbarské ragamolštině.

– Je pravda, že cesta kysne mlíko?

– Je pravda, že zabíjí mladý v břiše matky?

– Je pravda, že tráví ryby v řece?

– Jak se ta cesta jmenuje?

– Byl jsem na jejím konci, říká Juda. *Jak se ta cesta jmenuje?* Při této otázce se zarazí.

Seznámil se s mladou ženou z osady horských venkovanů, která s ním spí. Jmenuje se Ann-Hari. Je o několik let mladší, neotesaná a hezká. Považuje ji za dívku, ačkoli její nadšení a upřené pohledy mu někdy připadají spíše dospělé a vypočítavé než naivní.

Juda ji chce s sebou. Ann-Hari se odcizila rodině i vesnici. Není jediná; příchod těchto drsných dělníků a sípot pístů lokomotiv naprosto změnil několik dalších mladých lidí: hochů, ale většinou dívky. Jejich rodiny bědují, když si nechají utéct stádo nebo je prodají na maso stavitelům železné cesty výměnou za ozdobné cetky z nástrojáren. Synové pastevců koz vstupují do pracovních čet a zasypávají řeky. Dívky se realizují jinak.

Ann-Hari Judovi nepatří; nedokáže si ji udržet. Když se s ní seznámil, byla čerstvě uhranuta tratí, vyspala se s ním a zbavila se panenství s dychtivostí, která s ním, jak dobře ví, nemá skoro vůbec nic společného. Těch několik málo dnů, kdy je pouze jeho, se snaží co možná nejlíp využít; snaží se ji provést po stezce celoživotní lásky. Není to jeho póza, ale role; propůjčuje se jí. Když na něho dosedá, dívá se mu přes rameno, za něčím jiným – ani ne lepším, jen jiným, větším. Seznamuje se. Dochází za ním do vsi a je cítit obcováním s jinými muži.

Její sekaná ragamolština z plání prochází proměnou. Mluví městským slangem, krade jej sbíječům. Juda si je vědomý, že pod její těkavostí, její pažravou zvědavostí vládne klid a nesmlouvavá inteligence. Ukazuje jí golemy, které umí vytvářet, kteří jsou stále silnější a větší. Baví ji, ale stejně ji baví tisíc dalších věcí.

V zázemí stavby panuje zlá krev. Kurvy, které svědomitě následovaly i tyto dělníky a odloučily se od věčného vlaku, aby pracovaly mezi horskými kopáči, se novými venkovskými sokyněmi, dcerami pastevců, jež neočekávají žádnou peněžní odměnu, cítí potupeny. Dokonce i někteří dělníci cítí hrozbu od těchto nenadále nenasytných mladých žen, které sex neprodávají ani nedávají, ale berou. Neznají žádná pravidla. Musí se ještě naučit, co jsou tabu: některé se dokonce snaží vyspat s vězni, se spoutanými přetvory. Přetvory to děsí a chodí za dozorci.

Jedné studené noci přijde Ann-Hari za Judou celá vyděšená, špinavá, zakrvácená a zbitá. Došlo k potyčce. Skupina prostitutek chodila od stanu ke stanu. Odtrhávaly od sebe všechny milenecké páry, na něž narazily, svým počtem přemáhaly rozlícené muže, přidržovaly je a každé ženě se dívaly do tváře a poslouchaly její hlas. Místní, které si nenechávaly zaplatit, vytáhly ven a vyválely v kolomazi a peří. Strážníci s prostitutkami soucítí a nechávají je vyvádět.

Ann-Hari si to rozdávala s mužem na okraji ležení, když ji stihla spravedlnost nepříčetných kurev. Bránila se. Rozdávala rány, do nichž vkládala veškerou svou venkovskou sílu. Tři srazila na zem a ohnala

se nebozízkem, kterým propíchla břicho jedné starší ženě. Pak od své blednoucí oběti utekla.

Juda ji nikdy neviděl tak pokornou. Ví, že je to drobnost. Nikdo neumřel a nejspíš ani neumře – hrot byl malý. Nyní ale místní znají pravidla a na Ann-Hari, která si nenechala nic líbit, si nikdo nevzpomene. Nicméně strach, který v ní vyvolalo toto náhlé propuknutí násilností, nepřechází a Juda je tomu do jisté míry rád, protože teď, když se bojí dál zůstávat ve vsi, ji může přesvědčit, aby s ním odešla. Chce pryč z divočiny; chce za železnou cestou udělat tečku a vrátit se domů; chce jiné oči, jimiž by se díval.

Dva dny se ubírají k umírající stanici, k vlakům. Koupí si místa ve třetí třídě. Juda sleduje, jak Ann-Hari pozoruje vzdalující se trávu a pahorky, řeku, kolem níž projíždějí, strže, tmu tunelů. Tráví hodiny v tichu, jež vyplňuje jen složitý rytmus kol, a míří do města, které neviděl mnoho měsíců a které ona neviděla nikdy.

Je zpátky a mžourá na Nový Krobuzon jako venkovan. S Ann-Hari přebývají ve stanu na střeše na Špatné straně. Shlíží na mrtvou masu Velkokaliberního mostu, jemuž se zasekla otočná část, už dávno zrezla a nyní jen rozráží vodu.

Z Ann-Hari s procestovanými mílemi vyprchal veškerý strach a není nic, co by jí zabránilo v poznávání Nového Krobuzonu. Každý den se k Judovi vrací a vzrušeně mu o městě vykládá.

Nikdy neviděla cheprijky. – Žijí tu ženy, který maj hlavy jako brouky, sděluje mu. Navštíví Žebra. – Jsou větší než ty největší stromy na světě. Jsou starý a tvrdší než kámen, kosti, co se táhnou vysoko nad střechy, je tam něco mrtvýho a celý město to má za hrob.

Ann-Hari se vozí novokrobuzonskými vlaky, po pěti trasách a jejich odbočkách, ze Starých humen na východě na Konečnou pod Vlajkovým kopcem, na Chimerskou konečnou, na Úpadlov a Horky. – Pod jedním kopcem je takovej pobořenej barák. Táhne se k němu les, do kterýho se noří koleje, ale vlaky tam nejezdí.

V Drsnolese stojí na nepoužívané trati nádraží. Už dlouho je opuštěné. Juda o něm ví, ale nikdy je neviděl. Ann-Hari se vydává do nebezpečného ghetta v Plku, kde nad těmi nejubožejšími podobčany města žije nepočetná komunita garudů, a bezstarostně prochází puchem a ulicemi plnými odpadků do lesa až k zarostlým pozůstatkům nádraží, a pak se vlakem vrací do Vlkodav, aby všechno vylíčila Judovi. Učí ho poznávat Nový Krobuzon.

Vypráví mu o Domě fuchsií, o BilSantumském náměstí a parku U Chrliče, kupoli kaktusíkovského ghetta, zoologické zahradě; on sám řadu z těchto míst navštívil naposledy v mládí, pokud vůbec. Říká mu o všech rasách, které spatřila. Zbožňuje tržnice.

Juda vydělává na jídlo tím, že baví davy pokoutními golemickými kouzly. Jednoho dne vytvoří o něco robustnější postavu ze dřeva, s volnými řetízkovými klouby. Ke končetinám jí uváže provázky, a zatímco paňáca tančí působením thaumaturgie, on trhá mřížkou, jako by ji vodil prsty. Vydělá si podstatně víc, když ho diváci považují za loutkáře, než když si myslí, že oživuje mrtvou hmotu.

V bytě u kelströmských doků je každé ráno budí tovární sirény a pomalé kroky dělníků. Ann-Hari se setkává s překupníky. Přichází domů s rozšířenými zorničkami a line se z ní kyselý zápach šazbahu. Někdy v noci se vůbec nevrací. Když je s Judou, spí s ním a přijímá od něho peníze.

Ráda se prochází. Juda s ní nachodí míle mezi přihlížejícími domy, ve stínech hybridní architektury. Ptá se ho, proč je něco postavené tak, jak je, a on nezná odpovědi. Jednou kolem nich projde dvojice cheprijek se spletenými šerpami, jimž se vlní hlavonohy a jež zalévají hořké spršky: jejich chymický šepot. Juda ucítí, jak Ann-Hari strne, a sám si poprvé v životě uvědomí, jak jsou cheprijky podivné, uslyší cvakání, jež doprovází pohyby jejich čelistí. Uvědomuje si podivnost všeho kolem sebe.

Je období konjunktury. Lidé mají peníze a o mince kolemjdoucích se svádí tuhý boj. Juda se svými loutkami tančí vedle zpěváků a instrumentalistů, akrobatů a portrétistů.

Je zima, ale ve městě panuje abnormální teplo. Všude vládne malátnost. V rudé záři barevných pochodní baví Judův golem žáky univerzity v Lordově. Studenti jsou v drtivé většině mladí muži, vyšňoření hoši ze zámožných rodin a několik přičinlivých úřednických synků, ale najdou se mezi nimi i ženy a dokonce i nejeden xeňan. Procházejí kolem Judova parádně si vykračujícího dřevěného tanečníka. Juda je jen o málo starší než většina z nich.

Někteří mu házejí groše, marky a šekely; většina mu nedá nic. Jeden mladík, schopný sledovat pohyb postavičky a proudění thaumaturgonů, se zastaví a všimne si, že marioneta není tím, za co se vydává.

– Tohle ale dělám i *já*, zvolá. – Tohle tady děláme. Krucinál, vždyť chodím do somaturgickýho kurzu. Kde bereš tu drzost přijít sem a zkoušet na nás tyhle kouzelnický improvizace?

– Změř se mnou síly, odpoví Juda.

A tak se hruníkovská golemská klání dostávají i do Nového Krobuzonu.

Skupinka studentů se dívá, jak si nadutec přes brýle nevraživě prohlíží Judu, brunátného a šlachovitého a vyzáblého, oblečeného v hadrech ze třetí či čtvrté ruky. Ačkoli dávají halasně najevo, že fandí

svému spolužákovi, Juda cítí jejich rozpolcenost a uvědomuje si, že tihle zámožní hoši by byli skoro radši, kdyby jejich druh, chlapec z chudší, řemeslnické rodiny, s tímto neznámým cizincem prohrál, čirý třídní soucit Judu málem přiměje, aby se vzdálil, ale to už se počítají peníze a on si nestojí nijak špatně: vsadí sám na sebe.

Zašeptá golemovi, přerývaným šepotem, který se naučil u hruníků, a jeho svěřenec rozbije studentovu hliněnou postavičku na kusy. Nebylo to obtížné vítězství.

Juda si přepočítává peníze. Poražený soupeř několikrát polkne a přistoupí k němu. Je zdvořilý a inteligentní. – To se ti povedlo, řekne. Dokonce se usměje. – Máš obstojnou techniku a určité schopnosti. Ještě jsem neviděl, že by někdo takhle vytvářel golema.

– Neučil jsem se tady.

– To vidím.

– Zkusíme to ještě jednou? Další souboj?

– Ano! Ano! ozval se další student. – Přijď sem zítra, loutkáři, a zopakujeme to. Najdeme lepšího turga než tady Halířníka a ten si to s tebou rozdá jaksepatří.

Ani Juda, ani Halířník se na něho nedívají. Dívají se jen na sebe a zároveň se usmějí.

Nikdy nebudou konkurovat arénám gladů, nepovoleným rváčským síním Kadnebara a jeho imitátorů, kde přívrženci skutečných sportovních řeží mohou sledovat zápasy s noži, řezničinu mezi kaktusíky a soutěže v kousání. Ale Halířník a Juda se stanou společníky a svým kláním vtisknou řád, jejich turnaje si získají pozornost a chodit na zápasy je najednou v módě.

Zpočátku na utkání chodí většinou studenti plazmatických věd, pak i někteří z jejich profesorů. Když se všechno rozkřikne, začnou přicházet i somaturgové samouci a pokoutní čarodějové ze zanedbaných čtvrtí. Turnaje nejsou nijak zvlášť ilegální, ale nejsou ani povoleny a jako většina podobných aktivit mohou být kdykoli zakázány. Velmi rychle se v nich začnou točit peníze a je třeba začít uplácet miliční informátory a přesvědčovat vrátné a univerzitní činovníky, aby přivírali oči. O to se stará Halířník.

Nadšení golemici jsou netypičtí hrdinové: zanícení, úzkostliví a poznáníchtiví. Scházejí se na stále se zvětšujících kolbištích. Specializují se, osazují své výtvory břity či pláty plechového brnění nebo jim místo nohou nasazují sídla a na záda pilovité hřbetní ploutve. Vytvářejí golemachy, bojové konstrukce, které proti sobě posílají v různých váhových kategoriích.

Juda se drží na vrcholu žebříčku. Není těžké vyhrávat. Jeho prostá a primitivní hruníkovská technika slaví úspěchy. Několikrát sice prohraje, ale v této nelítostné laboratoři se zase rychle zlepší.

– Máš vzácný talent, Judo, říká mu Halířník.

Halířník na Judu nemá, ale může ho trénovat. Nerozumí exotickému hruníkovskému stylu, ale dokáže jej analyzovat a skloubit s ním, co sám ví. Napojí Judu na thaumatograf a otestuje jeho katexi, ono soustředěné stažení mysli. – Jsi silný, informuje ho.

Dvakrát se na zápasy přijde podívat i Ann-Hari. Povzbuzuje Judu a usmívá se, když vyhraje, ale sport ji nezajímá. Má slabost pro stroje. Jezdí na konečné železničních tras a sleduje, jak vlaky zpomalují. Vydává se do továren, které ji vpustí do provozů, prochází se mezi dělníky a sleduje jejich stroje.

Juda vyhrává rád. Jeho dovednost ho vzrušuje. Chvilku s Halířníkem zkouší starodávný trik, předstírá, že prohrává, až je vypsán lepší kurz, ale Juda je proslulý svou rychlostí.

Je z něho hvězda, Bažináč Low. Další je Lothaniel Durayne, profesor somaturgie, který se bije se svými kočičími dehtovými golemy jako Kočkař Loth. Užívají si své pseudonymy. Za soupeřku mají Koketu, tichou ženu, o níž Halířník tvrdí, že je vědkyně pracující pro milici. Ta svým golemachům nasazuje švihající řetězové ocasy. Toto trio se střídá na první pozici, ale Juda se na ní drží nejčastěji.

Čím je somaturg mocnější, tím větší masu hmoty dokáže ovládat. Brzy stanovují horní mez váhy. Klání se nesmí zúčastnit nic, co by bylo těžší než velký pes. Juda přemýšlí, jak velký objekt by vůbec zvládl vést.

Jako organizátoři, sázkový agent a první golemachik, si Halířník a Juda přijdou na velké peníze. Golemských soubojů si všimne novokrobuzonský tisk a přichází mnoho nových diváků. Juda se začíná nudit. Už bojuje pouze s Lothem a Koketou. Pozoruje, jak oživují své výtvory. Poslouchá jejich zaklínadla. Bojuje tak často, aby si vydělal, ale většinou bojuje, aby se poučil.

Pokaždé, když se jeho golemové pohnou, ucítí spojení s hruníky. – Chci o tom vědět všechno, co se dá, říká. Halířník ho zavede do univerzitní knihovny a ukáže mu příslušnou literaturu. Juda pročítá názvy: *Teorie somaturgie*, *Meze plazmatického pásma*, *Za hranicemi abvitální debaty*. – Chci vědět všechno, říká.

Je líbezná zima. Juda vezme Ann-Hari na kluziště. Líbí se jí, jak ho poznávají někteří kolemjdoucí. – Bažináč Low! zvolá kdosi. Juda už tak rád není.

Procházejí se po zledovatělých nákupních třídách Vranova, ozdobených šňůrami světel a zimních květin. Popíjejí horkou čokoládu s vínem. Ann-Hari se na něho nedívá. Míjí ho pohledem a usmívá se, a je to opravdový úsměv, ale nedívá se na něho.

Na shledanou, pomyslí si Juda a úsměv jí opětuje.

Když se začne snášet sníh, na několik hodin zahladí veškeré hrany staveb: zavinuté střešní římsy starých kostelů, tmavé kamenné pilíře a všechny lité a tvarované betonové a cihlové terasy a dělnické domky, příliš ubohé nebo hrubé, aby se vyznačovaly vůbec nějakým stylem. Pod sněhem se mění na vlny; pak se opět stanou samy sebou, když sníh roztaje.

Juda svým oděvem dává okázale najevo, jakého úspěchu se mu podařilo na ulici dosáhnout. Při chůzi za ním pobíhají vlkodavské děti, společně s několika mladými hubenými kaktusíky a poskakujícími voďanoji, a prosí ho, aby jim udělal golemachy. Někdy nechá obživnout splácanou hrstku mincí a klopýtavě ji k nim vyšle, aby se mohli pokochat a rozebrat si ji.

Ann-Hari nemá zájem se učit číst, ale když zjistí, že Juda pátrá v novinách po postupu Transkontinentálního železničního trustu, žádá ho, aby jí četl každý den, když jsou spolu (stává se čím dál častěji, že domů nepřijde).

–… krutá zima, čte Juda ve *Sporu*. – Lidé, jež se pořád zdržují v močálech, tráví většinu času láteřením na chlad, ale mají přinejmenším tu výhodu, že hruníci, proradní bažinní divoši, vyklidili své pozice a už neútočí. Zprávy z jihu naznačují, že stavební čety z

Myr-šoku, navzdory vlídnějšímu počasí, nepostupují nikterak razantně…

– Co je to Myršok? ptá se Ann-Hari. Juda se na ni nevěřícně zadívá. Dívka neví nic o podobě železnice ani o její budoucnosti.

Nakreslí jí mapu. – Tři větve, vysvětluje, když narýsuje převrácené a pootočené Y. – Nový Krobuzon. Myršok na břehu Chudého moře. Labutí moře na pláních. Tratě vycházejí z každého tohoto místa a střetávají se v bažinách. Pět set mil z Nového Krobuzonu a pak polovina této vzdálenosti do obou cílových bodů.

Juda maskuje vlastní fascinaci tratí uspokojováním zájmu Ann-Hari. Ustavičně myslí na muže v pustině; myslí na to, co v ní spatřil, na komunitu dělníků, kteří zasahují do krajiny.

Trať se ještě nerozvětvila. Přicházejí hlášení o krátkých a nákladných stávkách. Někteří dopisovatelé tvrdí, že ozbrojené složky TŽT přestaly fungovat, nejsou schopny uplatňovat svou autoritu nad pracovní silou či podrobovat si drobná knížectví, jež jim stojí v cestě. Shodují se, že starosta musí učinit přítrž dalšímu drobení moci. Je načase, aby dohled nad tratí převzala novokrobuzonská milice. Nikdo si ale nemyslí, že k tomu dojde. Staví se proti tomu vláda.

– Stávkující si stěžují na počasí, čte dál Juda. – Stávkují proti zimě. Co očekávají od TŽT? Copak všichni dělníci, dozorci, přetvoři, sám Tepec, necítí stejný chlad?

– Ne, řekne Ann-Hari.

Juda na ni pohlédne. Pojídá sladkou sušenou švestku.

Pokrčí rameny. – Ne, necítí.

Juda studuje. Pod vedením Halířníka si nejen rozšiřuje schopnosti, ale začíná rovněž chápat, co dělá. Jeho přístup sice zůstává instinktivní, ale složité a esoterické texty mu dávají určitý smysl a vylepšují jeho dovednosti.

„… dopouštíme se zákroku zvenčí," poučuje Halířník Judu ze svých poznámek, – reorganizace. Ze živého materiálu golema stvořit nelze – neboť živočišná či rostlinná hmota, prostoupená vitalitou orgonu, je v interakci se svými vlastními mechanismy. Mrtvá hmota je však inertní, protože *jen tak leží ladem.* My jí dodáváme smyslu. Neuspořádáváme ji, jen poukazujeme na řád, který je jí vlastní, je v ní už od počátku přítomen. Toto poukazování vyjadřuje přinejmenším stejně uznání daného stavu, jako přesvědčování a pozorování. Nacházíme strukturu a při poukazování na ni nalézáme mechanismy, které se snažíme pochopit, a pak vším pootočíme.

Neboť tyto struktury se neprojevují stagnací, nýbrž změnou. Golemetrie souvisí s *rozrušením.* Souvisí s podrobením statického *JE* aktivnímu *JSEM.*

Juda myslí na hruníky a na železnici. Když pohybuje svými golemy, pořád vydechuje hruníkovským šepotem. Tuto vědu chápe stále více. Je jí posedlý.

Nepodaří se jim zaplatit správného milicionáře a síň, v níž se odehrávají klání golemů, se stává terčem razie. Maskovaným milicionářům nedá velkou práci najít mezi lidmi šazbah a čajíček, a dokonce prý i hypnoser. Organizátoři sice uplatí lidi na klíčových pozicích, ale třebaže Halířníkovou zásluhou vše pokračuje jako dříve, Juda už přemýšlí o jiných věcech.

Golemetrie souvisí s rozrušením. Golemetrie souvisí s hmotou, jež byla přinucena k novému pohledu na sebe samu, jež dostala pokyn, který ji organizuje, úkol. Jak by mohl vytvořit pole i ve své nepřítomnosti? Jak je připravit a nechat čekat?

Nakupuje baterie, přepínače a dráty, nakupuje časovače, snaží se uvažovat. Tisk přichází s hlášeními o účetních chybách v TZT. Někdo naznačuje existenci skandálu.

Ann-Hari neviděl už několik dní. Znenadání si uvědomuje, že si nenašla jen někoho jiného na několik dní, ale nadobro odešla. A ví kam.

Nový Krobuzon se jí líbil, pohlížela na něj s nadšením a zájmem, ale v jejím vnímání mohl být navzdory veškeré své mohutnosti a dějinám – kumulaci kamení a úsilí – jen přívažkem železné cesty. Domovem Ann-Hari je trať.

Ann-Hari se vrátila domů ke kolejím a věčnému vlaku. Sama dobře ví, že ji neztrestá žádná zaprodaná milice. Křížek rtěnkou na Judově zrcadle je jejím polibkem na rozloučenou. Pomohla mu znovu spatřit město a za to je jí vděčný. Zjišťuje, že si od něho vzala spoustu peněz.

Souboje golemů ho nudí. Halířník je stále častěji pryč, paktuje se s byrokraty v parlamentu, který ze soutoku řek trčí jako měděnkou potažený hřebík. A souboje jsou řidší, až ustanou, a Halířník je roztržitější a má víc peněz a jednoho večera vezme Judu do té nejhonosnější restaurace, jakou kdy navštívil, poklidného místa v Lordově, kde si Juda ve své pouliční módě připadá absurdně, a Halířník mu říká: – Víš, pro tvé golemické schopnosti existuje jiný způsob využití, existuje pro ně, ehm, jiný trh.

Juda poznává, že nastala jeho chvíle a že Halířník je od nynějška spjat s vládou. Přichází o práci, o knihovnu. Je rychle zapomenut.

Halířník mu několik týdnů posílá dopisy s návrhy na setkání. Juda svým ošklivým rukopisem odmítá, přiměřeně často, aby nepůsobil hulvátsky.

Na tržištích plných starých a kradených knih se vyptává po monografiích o golemech. Utrácí hromadu šekelů za bezvýznamné žvásty a něco i za skvělá díla, jimiž se prokousává.

Co jsem to udělal? ptá se v duchu. Vůbec nerozumí vlastním dovednostem. *Vytvořil jsem golema z plynu. Dokážu udělat golema z ještě nehmotnějších věcí? Golemetrie je přesvědčení, zákrok zvenčí, takže se dopustím zákroku zvenčí a vytvořím golema ze tmy nebo ze smrti, z elyktřiny, ze zvuku, ze tření, z myšlenek či nadějí?*

Přijímá několik zakázek. Pro výstřední boháče, kteří opovrhují lomozením konstruktů, zhotovuje nádherně vymodelované mužíčky a ženušky z drátků a pískem naplněné kůže. Nechává si draze zaplatit: unavují ho.

Na popud červa, oné podivnosti, která si pořád nedá pokoj, se prochází městem. Nechává se jím smýkat; cítí, jak se dívá jeho očima. *Nosím v sobě silné dobro,* uvažuje bez namyšlenosti, *ale je to vetřelec. Nevnímám ho jako něco mně vlastní. Dělá to ze mě dobrého člověka? Dělá mě to lepším? Dělá mě to zlým?*

Vzpomíná na Ann-Hari a dočítá se, že se opět rozjíždějí práce na konci trati. V parlamentu dochází k interpelacím. TŽT a Klimat Tepec jsou kritizováni za podivné machinace. Při jakémsi neštěstí zahynuli dělníci; inspektoři nejsou schopni vysvětlit, jakým způsobem byl odstraněn jeden svah, a tepelné vlnění a mrtvá zóna táhnoucí se mnoho yardů po obou stranách stavby vyvolávají otázky, na něž TŽT nechce odpovídat. Nikdo nevysloví slovo *oběť,* nikdo nevysloví slovo *démon,* ale panuje stále silnější přesvědčení, že Klimat Tepec je

finanční a technický vizionář, který se nenechá zastavit terénem, počasím ani politikou. Plány má pevně zakotveny ve jménu své společnosti a jsou mnohem větší než tato trať.

Juda, Juda, Juda. Uvažuje nad svým jménem. Něco se stane.

Zhotovují se nebo připomínají výrobky z Plných let. V umění dochází k vlažným změnám. Nový Krobuzon se ježí jeřáby a doky se hemží loďmi. V obchodech se objevuje dosud neznámé zboží. Vedle plakátovacích válců vyrůstají jako houby po dešti čile propagované budky s vyraženým znakem muže, který si přikládá ruku k ústům a křičí.

– Copak to tu máme? ptá se Juda a do jedné vstoupí. Najde v ní židli, přístroj, pole písmeny a čísly označených tlačítek, troubu a sluchátko. Přečte si návod, vhodí minci do vyznačeného otvoru. Nabízí se mu seznam titulů.

STAROSTŮV NOVOROČNÍ PROJEV.
JE TO JEN PÍSNIČKA, ŠKODA ŠKODIČKA.
MALÁ TREBUSCHANDOVA SYMFONIE

A další. Vybere si kabaretní píseň „Tvoje věrná družka“, přiloží ucho k troubě a ve vytržení poslouchá, jak něco rychle opouští své místo, jak se uvolňuje potenciální energie, jak se s hučením líhne zvuk; a pak sebou trhne, když se ozve rachot, v němž rozezná píseň, nějakou neznámou sboristku. Odstíny jejího hlasu jsou uvězněny v praskání, ale přesto je to nezpochybnitelný zvuk a neklamný zpěv. Juda slyší všechna slova.

– *I kdybys přišel na mizinu, milý, třeba neměl ani na košili, dál budu tvou věrnou družkou, spolehni se na mě, můj hochu milý.* Juda slyší, jak jsou všechna v čemsi uvězněná.

Fyzický rozměr dodává zvuku vosk. Juda přímo hoří vzrušením. Vosk dokáže přimět zvuk, aby vyčkal a zopakoval se.

Nová technologie, zkrocení času. Používá se pro ustavičné a nekonečné opakování pouličních písní. Juda o ni stojí z jiného důvodu. Nahlíží do poznámek, které si udělal v močálech. Čiší bezdechou energií a cítí, jak od něho Nový Krobuzon odplývá.

Kolikrát mi unikl okamžik, kdy se ozvala moc? Vzpomíná na ty, kdo umřeli proto, že spatřil, jak se takový okamžik blíží, poznal, že se přiženou lovci zločinců, milicionáři, koleje nebo plyn, a on strnul před neúprosností osudu. *Děsím se času.*

Ale tep času zastavili tito kabaretní umělci. *Naložili minulé okamžiky do láku.* Červ dobroděj v jeho nitru, jeho vetřelecké dobro, se opět zavrtí.

Odvrhnout Nový Krobuzon mu najednou připadá snadné; měsíce strávené ve městě se lehce mění ve vzpomínky.

Napíše svým několika zákazníkům. Napíše Halířníkovi a děkuje mu za jeho snahy, přeje mu hodně štěstí, slibuje mu, že se opět uvidí, až se vrátí, čemuž sám nevěří.

Chce si osvojit ještě jednu techniku. V Újetci hovoří v dílnách s cheprijkami, vyslovuje otázky a přijímá jejich ručně psané odpovědi, nechává si sdělit všechno, co jsou mu ochotny prozradit o svých metamechanismech. Nakupuje thaumaturgické baterie a vysiluje se jejich nabíjením z vlastních žil.

Nepodaří se mu to napoprvé. U rozpadajícího se domu, kde žijí sirotci, kteří ho tak milují, nastraží drát. Když se první z nich probudí a vydává se ukrást snídani, zrovna svítá. Děvčátko špinavýma nohama přetrhne drát, obvod se se zahučením a cvaknutím uzavře, a potom, páni, z hromádky kamení u dveří přitančí malá postavička. Dívka nehnutě stojí a hledí.

Golemek je velký jako její ruka a tančí přesně tak, jak ho Juda instruoval, když vyslovil zaklínadlo, nashromáždil v něm energii a připravil ho na aktivaci. Tančí k ní. Je zhotoven z penízků. Klopýtá a padá a rozpadá se na mince a holčička běží a peníze sbírá.

Juda ji sleduje ze dveří. Golema a jeho instrukce předprogramoval. Nechal ho čekat, až sklapne past. Neví, jestli se to už někdy někomu podařilo.

A je opět v mokřadech. Jsou zamrzlé a cáry popínavých rostlin ze zelené klenby ztvrdly, zvířata spí a bažina mlčí. O několik mil dál je pracovní tábor a pracovní vlak.

Koleje ho vedly kolem měst, z nichž se staly mrtvoly. Do končin sice nezkrocených, avšak znetvořených stavbou a stavebníky, a nakonec mezi stromy na umělých ostrovech, na šíje z navezeného kamení, do močálů. Noří se do jejich nitra, hledá ty, jež kdysi tvořili jeho klan.

Nese těžký náklad: nový voxiferátor s válečky, světlotiskový aparát, pistole. Dává si pozor, aby nevydával zvuky jako lovec, dává si pozor, aby byl za chůze dobře slyšet. Zpívá písničky, které se naučil od svých hruníků. Zpívá písničku o snídani, písničku o přivítání, písničku o hezkém dni. Kráčí tak, aby mu byly vidět ruce.

Když k němu přijdou, jsou z jemu neznámých kmenů, a tak zazpívá písničku o dobrých sousedech a písničku, zda může vstoupit. Obklopí ho jako mihotání stromů a hruníků a ukazují mu zuby a vražedné ruce, a když se pořád nemá k útěku, udeří ho, a když se pořád nemá k útěku, odnesou ho do své skryté osady. Jejich klany a příbuzenské skupinky se rozpadly: jsou posledními příslušníky svého národa.

Přicházejí se na něho dívat děti. Pozoruje je a vidí, že tvoří poslední generaci.

Jeho dobro se zavrtí, ale Juda ví, že jsou mrtví, a na tomto faktu se nic nezmění. Vezmou ho na lov – matky a otcové dohromady, není čas na tradiční dělení –, poslouchá jejich *tu-du tu-du*, kontrapunkt jejich dechů a dusavé rytmy. Voda se rozčeří, pak se čeřit přestane.

Vytáhne naslouchací trubku a zaznamenává jejich zvuk do vosku. Poslouchá; točí klikou a slyší jejich rytmus. *Vidí* jej. Vidí jeho tvar.

Dívá se čočkou a stává se zeměpiscem na voskovém kontinentu písně, sleduje strže, vinoucí se údolí, kopce a rozeklané hřebeny. Pomalu otáčí klikou, poslouchá píseň zpomaleně.

Se zahanbením si uvědomuje, že se mezi těmito odsouzenci na smrt cítí sklíčeně. V příšerném mokrém chladu vkládá do práce veškerý svůj um, zaznamenává všechny vrstvy hruníkovských písní, každé sotva slyšitelné a neumělé štěknutí, ale prostředí ho deprimuje. V hájcích už nejsou altánky, zelené brlohy, všude se jen táhnou ojíněné kupy promáčené vegetace, ustavičně se šikují vojenské oddíly, hruníci vyrážejí do boje, pronásledováni duchy, kterými se bezpochyby stanou.

Juda se na ně nechce dívat. Tvor v jeho nitru sebou prudce trhá. Má jejich duši ve vosku. Opouští je, už podruhé.

Zpátky k vlaku. Posunul se. Vidí tisíc tváří, které nikdy neviděl. Koleje se rozštěpily. Rozrůstá se město. Je to něco úžasného.

Koleje jsou hladké a vyleštěné vlaky. Stáčejí se do nedokončených vozoven a na prázdné vlečky, na seřadiště, kolem vlnícího se dřeva tohoto nedokončeného města, které protínají. Jedna trať vyráží do nejtemnější části močálu a náhle končí, v obklopení stromů.

Další mizí západním směrem. Muži vycházejí z vymýceného prostoru a nesou si mokrá kladiva a nesou si hřeby a jsou špinaví a zpocení, jako by byli ve válce. S každým dechem je zahalují a opouštějí prchavé šátky páry.

Jakmile vstoupí do prostoru, kde vyrůstá Uzel, červ dobra se v něm spokojeně zavrtí jako dítě a Juda ví, že tu zůstane, že se vrátil a stane se součástí všeho, co kolem sebe vidí, už nebude parazitovat ve stopách, které za sebou trať zanechává. Přišel kvůli zákrokům, mezi něž patří i píseň. I tohle, tato vzpínající se návrší kolejnic.

Je veteránem železnic, ale nikdy na nich dosud nepracoval. Tvor v jeho nitru se mu vemlouvá. Chce, aby se k tomuto nesmírnému úsilí připojil.

Juda sleduje trať z promáčených stromů do kopců, a železo je neúprosné. Žluté zemní těleso se zvedá. Všude jsou lidé. Rady koní, vůně ohňů – trávy, dřeva, lignitu. Juda prochází stany, vidí je vystavěné na střechách věčného vlaku. Přetvoři a kaktusíci vlečou řetězové pluhy, aby připravili terén. Strážníci se procházejí ve skupinkách.

Věčný vlak se šine kupředu za pomaloučkého otáčení kol. Tlačí a táhnou jej čtyři obři, kosočtverečné komíny se rozvírají a z výšky několika yardů dští kouř. Jsou mnohem větší než lokomotivy, které se projíždějí po novokrobuzonských nadzemních tratích. Tyto verze pro

nehostinné prostředí pustin jsou vybaveny radlicí, reflektory září oslepujícím světlem a hmyz se dotýká jejich skel jako nepoučené prsty. Zvony se podobají svým kostelním bratrancům.

Tam jede opancéřovaný vůz s kolébající se dělovou věží. Úřadovna na kolech, uzavřené vagóny se zásobami, něco, co připomíná salon, alespoň jeden vůz pocákaný krví, pojízdné jatky, a za ním velmi vysoký a mnoha okny přerušovaný vagón natřený falešným pozlátkem, počmáraný symboly bohů a Drmola. Kostel. Čtyři pět obrovských vozů s malinkými dveřmi a řadami okének, třípatrové ubikace napěchované muži. Spací vozy se prohýbají pod vlastní nesmírnou vahou, jako by měly břicha březích prasnic. Následují je plošinové vozy, otevřené a zakryté. A za nimi postupují pracovní čety. Hudba kladiv.

Jsou na rovině v houštinách. Pokladači kolejí pospíchají, zkracují vzdálenost, jež je dělí od stavitelů trati.

Juda je pouze jedním mužem kráčejícím vedle vlaku. Nečiší z něho nic zvláštního kromě dojmu, že na něco čeká. Cítí se povzneseně. Ale cítí i trpkost. Vidí mručící muže a kaktusíky a strach přetvorů přivázaných ke svému vězení. Předáci jsou ozbrojeni. To nemívali ve zvyku.

Mnoho mil vpředu geometři vytyčují trasu podle map nakreslených před dvaceti lety Klimatem Tepcem a jeho skupinou, když byl stařec sám ještě průzkumníkem. Za nimi, v zemi nezemi mezi vlakem a skauty, dělníci sypou mohutné náspy. A za nimi pak mostaři staví konstrukce přes neschůdný terén a tuneláři se nepřestávají provrtávat skalami.

Všechno tohle se odehrává vpředu. Juda nosí pražce.

Takto se odvíjí stavba trati. Brzy ráno stovky mužů probudí zvonce; snídají v jídelních vozech kávu a maso z misek přibitých ke stolům nebo jedí v neurčitých shlucích podél trati. Napřed jedí celí: houževnatí lidští dělníci; kaktusíci z novokrobuzonského Skleníku, několik renegátů ze Šankelu.

Za nimi, hnáni k jídlu ranami strážců, dojídají zbytky přetvoři, mezi nimiž je i několik žen, přetvoři s parou poháněnými tělesnými schránkami, tvořenými železem a pryží nebo živočišnými tkáněmi. Vězni, na něž byly pomocí zaklínadel upevněny kotle, dostávají k práci potřebné množství uhelného prachu a podřadného koksu.

Servisní vlaky se drží zpátky. Koně, pteryxové nebo přetvoření volci tahají vozy od obrovských hromad kolejnic podél trati na konec cesty a zpátky. Pracovní čety se mezi sebou přeskupují v industriálním tanci. Rychle nastupují a ustupují, ozývá se bušení kladiv, přijíždějí další kolejnice, vozy se znovu naplňují a vracejí se na konec protahující se železné cesty. Po deseti stopách, stovkách liber kovu, postupuje cesta kupředu.

U Drmola, co to sem přinášíme? uvažuje Juda s pohledem upřeným na práci těchto mnoha stovek dělníků. *Co to děláme?* Vší touto nevázanou a nelíčenou nádherou je ohromen.

Při práci si zpívá písničky a nenápadně vytváří z každého mrtvého trámu dřeva bezrukého a beznohého golema, který se na kratičký okamžik svého odživota pokouší přenést z koněm taženého vozu plného pražců do prachu štěrkového lože. Juda z každého kusu vycítí bezduché škubání; dřevo mu pomáhá. Odnáší víc, než by měl být schopen. Když z vlaku za zákrutem za jejich zády přicházejí nosiči s vodou, všichni se honem ženou napít, než vodu znečistí prach a sliny. Početný zástup přetvorů čeká.

Spolubydlící ze stanu mají Judu rádi. Poslouchají jeho historky o bažinách a vyprávějí mu o pracovních obtížích.

– Ti pojebaní přetvoři taky začínaj vyskakovat. Kvůli jídlu a tak. A kurvy furt zvedaj ceny. Kdosi říkal, že doma vysychaj zdroje. Nevíš vo tom něco? Kdosi mi řekl, že padaj ceny, nejsou prachy.

Za pokladači pražců postupují pokladači kolejí a muži s palicemi a za nimi se kolébavě a s vrčením sune spletitá masa vlaku, jemuž se dostává péče jako nějakému parou poháněnému bohu.

Juda vidí, jak jsou přetvoři přísně bičováni; tvor v jeho nitru se pokaždé křečovitě stáhne, až Juda málem upadne. Jednou dojde k bitce mezi svobodnými dělníky a přetvorem sršícím agresivitou čerstvého proměněnce. Ostatní přetvoři ho rychle odtáhnou a schoulí se pod ranami celých lidí. Přetvořené ženy přinášejí mužům od pražců jídlo. Juda se na ně usměje, ale reagují netečností kamenů.

Zhruba v den výplaty se jako zázrak prošine tající bažinou vlak. Svobodní muži většinou utratí peníze v Jebárně, palírně nebo ve stanových nálevnách. Juda za oněch večerů ven nevychází. Leží ve stanu a poslouchá ozvěny výstřelů, rvačky, strážníky, křik. Bere do ruky voxiferátor a přehrává si ševelivé hruníkovské písně. Dělá si poznámky do notesů.

Konec trati je plátek tištěný v pracovním vlaku. Je plný hrubek a oplzlostí a vulgárně straní TŽT, který schvaluje jeho existenci. Čtou jej všichni muži a dohadují se o jeho nejhorších prohřešcích. Dvakrát Juda zahlédl lidi, kteří potají četli jiné tiskoviny.

Pomalu přechází k vlaku. Je na řadě s odnášením kolejnic.

Má stanovenou mez. Kov je ukrutně těžký. V plochém světle oblohy cítí, jak ho pozorují skály. Každá kolejnice váží skoro čtvrt tuny, čtyři sta kolejnic rovná se jedna míle. Žije podle čísel.

Čety pracují v oddělených skupinách: všichni odsouzení přetvoři anebo všichni Svobodní muži, k míšení nedochází. Kolejnice spouštějí na zem s pomocí kleští či vlastních kovových údů, vždy pět mužů nebo tři kaktusíci či přetvoři na jednu; pokládají je s opatrností

porodní báby. Vyměřovatelé železa rozmístí, vzdálí se a na jejich místo se přesunou zarážecí.

Juda na okamžik vytváří z každé kolejnice golema groteskního tvaru. Nikdo v jeho partě necítí slabé rybí vlnění kovu, když se mu golem snaží pomoci. V nepravidelném terénu pokládá zatáčky. Sílí. Jednou přespí na střeše vlaku, aby věděl, jaké to je. Muži tam mají uvázané kozy a dokonce rozdělávají pečlivě ohrazené ohníčky.

Po celé délce trati předvádí své umění potulný komediant. Juda se dívá, jak z hlíny vytváří vlastní tančící figurky, ale golemové to nejsou. Jsou to jen shluky splácané hmoty, jež jako by na krátkou vzdálenost vodil rukou, podroboval je přímé manipulaci. Nejsou samostatní, nemají vlastní odživot, nemyslící mysl, s jejíž pomocí by vykonávaly rozkazy a lišily se tak od loutek.

Po vlaku a skaliscích se táhnou nápisy. Objevují se každé ráno, některé jsou vulgární a mají pouze šokovat, jiné jsou osobního charakteru, jiné polemické: TÁHNI DO HAJZLU TEPČE. Dvakrát, když Judu vtáhnou zvonce do kalného rána, jsou vlak a stromy olepené plakáty.

Některé jsou velmi prosté: SPRAVEDLIVOU MZDU, ODBORY, SVOBODU PŘETVORŮM, a pod nimi se skví malé dvojité R. Jiné tvoří záplava drobně vysázeného textu. Zatímco je předáci chvatně strhávají, Juda se je snaží číst.

RADIKÁLNÍ RENEGÁT. PŘÍLOHA Č. 3
Z KONCE TRATI.

> Počet obětí železničního projektu TŽT neustále roste, neboť v honbě za penězi nezbývá čas na bezpečnostní opatření. Kolejnice lámou kosti dělníkům, svobodným i přetvořeným…

– O čem tu, do Drmola, tihle sráči melou? ptá se kdosi.

– Kdo by nebyl pro spravedlivý platy… a esli chce někdo odbory, já s tím problém nemám, ale vosvobodit přetvory? Dyť to jsou zkurvení zločinci, nebo to snad ti natvrdlí hajzli nevědí?

Juda je odvahou odbojářů ohromen. Plíží se v noci kolem vlaku, když jej hlídají strážníci. Kdyby byli chyceni, už by neodjeli. Stali by se součástí krajiny.

Radikální renegátové zůstávají pod stoly, na balvanech. Distribuce je to bídná, ale žádná jiná možnost není. Juda si výtisky schovává a čte si je, když je sám.

Dramat odehrávajících se na stavbě si je sotva vědomý. Pracuje a někdy vzhlédne, když zaslechne štěkot kulek dál na trati. Později se dozví, že dělníky vzadu napadl smíšený vojenský oddíl přetvorů a chodců, který se vynořil daleko na východ od svého domnělého teritoria. Byli sice odraženi, ale strážníky znepokojuje, že tak hrdá rasa, jako jsou chodci, spojila proti vlaku síly s gangsterskými přetvory.

S dalšími týdny a mílemi a tunami přichází jaro a pomalu se prodlužující dny. Krajina kolem železné cesty je stále řidší. Juda se se svou četou choulí za převráceným vozem, zatímco po nich rodinka chodců metá neurčité střely. Dělová věž věčného vlaku se otáčí a jako květiny rozsévá krátery.

Juda si čte v *Radikálním renegátovi.*

> Borinači, chodci, mají důvod nenávidět TZT. Novokrobuzonské podniky jim kradou půdu a stát a milice na sebe nemají nechat dlouho čekat. Kdo by neslyšel historky o Nova Esperium a masakrování domorodců? Smrt každého dělníka je tragédie, ale nelze z nich obviňovat borinače, jejichž msta si sice vybírá špatný terč, ale kteří cítí reálné obavy. Vinu nese Klimat Tepec, starosta a zámožné novokrobuzonské vrstvy; ti všichni sají z prsu korupce. *Říkáme: za lidovou železnici a mír s domorodci!*

Jebárna je nedaleko. Juda do ní nechodí, před nudou kurev dává přednost vlastní pravé ruce nebo muchlanicím mužských těl, jichž se každý řetězdek s výčitkami svědomí a na zapřenou účastní v příkopech kolem trati.

Každý týden se v pojízdném vězení přetvorů konají veselíce, opilecké orgie, kde se přetvořené ženy poskytují přetvořeným mužům a pod záštitou dozorců se všem rozdává laciné pití. Juda ženy po orgiích pozoruje při koupeli ve studené vodě, jak křičí zimou a pijí projímadla, jež mají zamezit otěhotnění. Dohlíží na ně jeden strážce. Je na ně vlídný. Ovazuje jim kousance a modřiny a trestá přetvory, kteří jim příliš agresivně nebo často způsobují zranění. – Není správný, jak si k některejm ženskejm dovolujou, říká.

Je běžné, že se vlak s výplatou zpozdí. Nepřijíždí den dva a je slyšet pouze mručení, ale někdy bez peněz uplyne celý týden. Když se to stane třikrát, dojde ke stávce. V chaotickém projevu demokracie pokladači kolejí odloží nástroje a blokují vlak, dokud nemají šekely opět v kapsách. Jsou na rozpacích ze svého počtu. Stovky svalnatých

chlapů, mezi nimiž ční vysocí zelení urostlí kaktusíci. Přicházejí se na ně podívat prostitutky, ranhojiči, učenci, průzkumníci a lovci.

Juda stojí mezi nimi a chvěje se vzrušením. Uvolňuje se a nakrátko se ztotožňuje s tvorem ve svém nitru. *Čin,* napadá ho. Nikdy není v první vlně těch, co odkládají nástroje – jako Tlustá lýtka, kaktusíkovský zarážeč, kterého Juda považuje za *Renegátníka,* jako Shaun Sullervan, bojovný všeuměl –, je však vždy v té druhé.

Přetvoři jsou v reakci na stávku přinuceni k ještě tvrdší práci. Předáci stávkující jednou ujistí, že se na urychlení dovozu peněz usilovně pracuje, a pak se vrhnou na přetvory, kteří jsou ztrátu nuceni kompenzovat.

Spoutaní a proměnění muži se kolébají pod ranami a zaklínadly dozorců thaumaturgů; roní krev pod tíhou vlastních končetin, jakož i nákladů, které musí přenášet.

– Ty seš nám úplně k *hovnu,* řve jeden dozorce a mlátí ležícího muže s rukama posetýma spoustou drobných oček. – K čemu se, kurva, vyráběj další přetvoři, když to jsou takoví frajeři jako ty? Každej zasranej týden jim říkám, že potřebujem přetvory, kteří jsou na práci a ne na uspokojování jejich pojebanejch rozmarů. Vstaň a makej, do prdele.

Dělníci z řad svobodných mužů a kaktusíků sledují, jak si bič vymáhá práci; výstavbu železnice nejsou schopni zastavit. Sykají a dívají se.

– Zasraní stávkokazi, povzdechne si jeden kaktusík.

Přetvory litují, ale nemohou jim odpustit, že narušili stávku. Nakonec vlak s výplatami přece jen přijede.

> Absurdní orgie spekulací, finančníci se jako vypasená prasata válejí v hromadách ukradených a smyšlených peněz, ceny pozemků a akcií TŽT letí prudce vzhůru. Takto to nemůže trvat dlouho. Až se zpomalí tok výnosů, až nebude možné dýchat v zápachu prohnilosti TŽT a vládních machinací, projeví se vratkost základů. Když dostávají bohatí strach, kopou kolem sebe. *Říkáme: chceme vládu, která pracuje, ne která se pakuje!*

Přetvoři toho mají dost. Jednoho z nich ubijí dozorci k smrti, a ačkoli není první, byl dosti starý a dosti oblíbený, aby řada přetvorů odmítla další den nastoupit do práce a místo toho se vydala v halasném procesí nebožtíka pohřbít. Jejich věznitelé musí neslýchanou situaci strávit; po trati tam a zpátky sviští vzkazy.

Vzbouřivší se přetvoři jsou rozestaveni podél vlaku. Strážníci zaujmou místa. Dělová věž věčného vlaku se natočí.

Probohy, hlesne Juda v duchu.

– Všichni, kdo jsou nyní ochotni nastoupit do práce, nechť zvednou ruku, zvolá kapitán. Přetvoři jsou na rozpacích. Nečeká víc než pět vteřin a otočí se k nim zády. Dá někomu signál a z věže se ozve rána.

Doprostřed přetvorů se snese granát. Juda si později uvědomí, že nálož musela být redukována, aby žhavé střepiny nezasáhly vlak. Teď slyší a vidí pouze plameny a výbuch, zakrvácené kolo roztrhaných přetvorů.

Silný zkušený muž zarazí hřeb třemi ranami. Mnoho mužů potřebuje rány čtyři: kaktusíkům a většině parou vylepšených přetvorů stačí dvě. Najdou se i tři úžasní a respektovaní kaktusíci, kteří zarazí hřeb jedním úderem. Umí to i jedna přetvořená žena, ale u ní je toto mistrovství považováno za něco groteskního.

Juda je svobodný zarážeč. Nikdo si na celé trati nestojí líp. Z každého hřebu stvoří golema, který dostane za úkol ukrýt se v zemi, takže se při každé ráně snaží zarazit.

Naslouchá kovovému dunění palice jako dechu hruníků. *Tu-tu* du. *Tu-tu* du. Vrací se ke svému voxiferátoru, napíná uši a opatrně rozkládá jednotlivé elementy zvuku, překrývající se údery. Vidí Tlustá lýtka, jak s někým hovoří, aniž mu věnuje jediný pohled, jak stojí zády k vězení přetvorů, kde jakoby náhodou za řetězy postává proměněný muž, avšak Juda ví, že poslouchá.

Právě ve společnosti Tlustých lýtek se opět setká s Ann-Hari.

Juda se začne ucházet o přízeň militantního kaktusíka. Hovoří o železnici a tajuplné krajině prašného kamení, o suchém chladu končící zimy, o zvěstech, které se k nim plouží po kolejích jako kryté nákladní vagóny. Myršocké stavební čety opět stávkují, s nesmyslnou pravidelností se opět rozpadá vláda Chudého moře.

Kouří a společně berou drogy kolem táboráků v Jebárně; přidávají se k nim některé ženy. V mihotavých stínech plamenů spatří Ann-Hari. Má na sobě praktický, provokativní obleček kurvy; ona ho uvidí ve stejném okamžiku, kdy uvidí on ji, ale když on zůstane stát, vykřikne a rozběhne se k ní, ona se jen usměje.

Dovolí mu, aby jí dělal společnost. Z prostitutky Ann-Hari se stala ošetřovatelka, organizátorka a provinční bordelmamá. Stala se z ní poradkyně, poněvadž její neobyčejnost – vědoucnost a důvěřivost v

jakési pastorální kombinaci – znamená, že ji mladší a nezkušenější dívky chodí žádat o pomoc. Ann-Hari mluví se Shaunem a s Tlustými lýtky. Ann-Hari organizuje a rozrušuje.

Juda ji sleduje u vězení přetvorů. V noci dochází na místo, které nestřeží strážníci, a činí totéž, co činil Tlustá lýtka: staví se zády k ohradě, přetvor stojí za ní, předstíraje, že se tam ocitl čirou náhodou.

Přítomen je i další muž, chlapec, kterému není ještě dvacet. K Ann-Hari ho přižene panika, která přetvory občas zachvacuje. Juda přistoupí blíže. Během těchto záchvatů psychotického odporu k vlastní osobě mohou ublížit sobě nebo jiným a hoch by na Ann-Hari mohl dosáhnout přes řetěz. Pak však Juda zaslechne, co si říkají, a zpomalí.

– Já umřu, já umřu, už nemůžu dál, je mi zima, podívej se na mě, říká hoch. Horečnatě se dotýká nezvykle velkých hmyzích údů, které mu vyrážejí z krku jako okruží, které ho svírají a škrábou. – Já uteču.

– Kampak utečeš? ptá se Ann-Hari.

– Vydám se domů podél kolejí.

Ann-Hariin informátor je pozoruje. Z těla mu raší vrstva trubek a pístů, má parou poháněnou kostru.

– Půjdeš podél kolejí.

– Půjdu domů. Přidám se k volnotvorům.

– Půjdeš domů do Nového Krobuzonu: jako přetvor? Ty tam chceš? Nebo se staneš volnotvorem? Budeš přežívat jako lupič. Jsou mnoho mil odsud, nechodí až sem. Neurazíš ani dvacet mil a zabijí tě strážníci.

Hoch chvilku mlčí. – Půjdu na jih. Půjdu na sever. Na západ.

– Na jihu je moře. Stovky mil odsud. Umíš chytat ryby? Na sever, do pustiny a do hor? Na západ? Chlapče, na západě je kakotopická zóna. Tu si chceš vybrat?

– Ne…

– Ne.

– Ale když tu zůstanu, umřu…

– Možná. Ann-Hari se otočí a na chlapce pohlédne a Juda vidí, jak se na něho dívá, a tvor v jeho nitru se rozvine. – Na téhle cestě nás umřou spousty. Možná umřeš a budeš pod kolejemi pohřben jako svobodný. Možná ne. Natáhne ruku a sevře řetěz, až se ho prakticky dotýká. Chlapci se zachvějí hmyzí krkonohy. – Teď jsi naživu. Zůstaň naživu kvůli mně.

Juda není schopen slova. Má za to, že tohoto hocha dosud nikdy neviděla.

Ann-Hari s ním nespí, i když ho líbá, dlouhé bezdeché chvíle, což nedělá s nikým jiným. Ale když chce Juda víc, žádá po něm peníze se zásadovým odhodláním, které ho zneklidňuje.

– Já nejsem zákazník, říká jí. Ann-Hari krčí rameny. Vidí, že ji nemotivuje úplatnost.

Je opět jaro a u výhybek je cítit ostrý zápach rozžhaveného kovu. V zimě šla práce ztěžka, ale když se teď muži vysvlečou, tempo se zvyšuje a traťové čety se přibližují k terénním úpravcům.

Nacházejí se v rozlehlých nížinách v okolí Labutího moře. S narůstajícím horkem vjíždí věčný vlak do nemilosrdné ploché oblasti alkalického prachu, jenž se jako hlen usazuje v očích a ústech, jenž páchne jako balzamovací tekutina. Zdá se, že zadržuje teplo, takže dělníci opouštějí zimní mrazy a jsou vrženi do suchého horka. Vlakové město je špinavé. Stádům hovězího dobytka se otevírají rány. Kazí se jim maso. Na vzdálenost několika mil se táhne nekonečná karavana vozů s vodou, jež vysávají bystřiny a říčky v okolí.

Krajina kypí životem. Otevírá se pod nimi, obnažuje volata a sosáky obrovských, prachem se krmících dravců. Krajina se vzpíná. Přižene se prašná bouře, k obloze se vznášejí kamenné disky a bombardují vlak. – Jsme v divočině. Říkají to všichni.

Z pouště měkounkého prachu se vrací průzkumná četa. Velblouda při zběsilém bičování jímá zpěněná hrůza. Ve voze leží muž strnulý špínou, která je všechny olepuje, ne, je to socha, ne, je něčím pokrytý, kamennými nádory. Pevně ho svírají, podobu člověka, jemuž se chvějí rty.

– Vyřinulo se to ze země…

– Mysleli jsme, že je to mlha…

– Mysleli jsme, že je to kouř z ohně…

Je to dýmovec, který se vyvalil na povrch a rychle se usadil. Musí ho otesat. S krunýřem odpadávají i tkáně.

O několik dní později věčný vlak dojede k pozůstatku návěje. Naleznou malátné, naprosto nehybné pásy dýmu. Kámen v nemožných protáhlých tvarech. Vzdouvá se, vzbuzuje dojem rozčeřených vln, spirály smogu stáčející se jedním a druhým směrem. Tvrdší než čedič, kamenné výpary.

Převalily se přes základ trati a nejurostlejší muži teď přicházejí k novým formacím s palicemi. Chytají se zkamenělých poryvů větru a vypadá to, jako se chtěli vyšplhat po stranách oblaků. Dýmovec odpadává v drobných úlomcích a za několik hodin muži prorazí cestu, jež je pro koleje dostatečně široká. Protlučou si průchod mlhou.

Souží je volnotvoři, kteří je napadají s běsnivou nedůtklivostí. VOLNOTVOŘI NEJSOU NAŠI NEPŘÁTELÉ! stojí na nové záplavě rukou psaných plakátů, ale dělníci těmto výzvám mohou jen stěží popřát sluchu, když spatří následky útoků.

Juda nedokáže pochopit, co volnotvoři chtějí. I oni při nájezdech umírají. Juda je nevidí, ale dozvídá se, že na trati zůstávají ležet poházená, mrtvá nebo polomrtvá těla volnotvorů, které věčný vlak rozjíždí na kusy. Ukradou několik kusů železa a strojního zařízení, několik kusů dobytka. Může to stát za to?

Terén se trhavě zvedá k vyšším skalám a stromům. Srovnávací čety jsou nedaleko; zpomalily je nečekané překážky na trase; dospěly k tunelářům, kteří už dva roky pižlají v žule otvor a ještě se neprokopali na druhou stranu.

Potom se přiblíží příval, hnědá záplava. Ohromný oblak hmyzu ženoucí se od předsunutých čet a dřevorubců.

Muži klejí a snaží se zakrýt. Hmyz, miliony tvrdých tělíček, narážejí do dělníků, jimž chitinem způsobují rány. Jsou velká jako palce kaktusíků. Vlak bombardují v bezduché zteči. Obětují se mezi soukolími a pod koly a na kolejích se z nich po masakru tvoří kluzká vrstva. Z trubek se sype písek pro lepší přilnavost.

Za věčným vlakem se vzedme řev, když hmyz doletí ke kurvám a nepočetným žebrákům, kteří se doplahočili až do těchto končin, k dobytku, ke společenství táhnoucímu se v závěsu.

Pokračuje se neútulným lesíkem. Přípravné čety jsou lapeny do pasti vyzáblých stromů. Terén se jim postavil na odpor a ony zpomalily. Srovnávací se setkávají s tuneláři a mostaři, vlak a pokladači kolejí se setkávají se srovnávací, kurvy a žebráci se setkávají s vlakem, a všechno se zastaví.

Krajinu vrásní dvě stě stop vysoká skála, příliš strmá na uložení kolejnic. Budoucí trať se zakusuje do zejícího, skoro dokončeného tunelu. Juda stěnu zlézá. Na druhé straně se strmě řítí dolů a pokračuje do hloubky jako sráz strže. Uvidí takřka dokončený most, konstrukci dvě stě stop pod sebou, v místě, kde má být proražen tunel. U stěny visí muži v koších, pěchují trhavinu do vyvrtaných otvorů a nechávají se odtahovat, když se rozprskají roznětky.

Celý most se hemží přetvory. Konstrukce se zvedá až ze dna průrvy. Mostaři mávají vzhůru na nově příchozí. Čety se vítají v bujarém družném veselí.

Dělníci mezi slonovinově zbarvenými stromy pracují už celé měsíce. Připomínají lidi uplácané z prachu. Technici a topiči na obrovské lokomotivě jsou strakatí špínou cesty. Když vlak zastaví, úředníci a vědci se vykloní z vagónů, nad hlavami jim zakrouží skřaraši. Polozdivočelé kočky z vlaku si hrdě vykračují venku.

V noci se koná mohutná oslava; nová společnost přivádí tuneláře a mostaře k šílenství. Juda se opíjí. S Ann-Hari tančí na monotónní hudání flašinetu a ona tančí s ním, a pak taky se Shaunem Sullervanem a s Tlustými lýtky. Kouří; pijí. Muži jsou oněmělí lacinými drogami a kouzly upraveným alkoholem, na černo vyráběným v palírnách.

Mezi jednotlivými pracovními skupinami panují rozdíly. Juda si všímá, že tuneláři a mostaři, kteří byli v nehostinné divočině uvězněni

už tak dlouho, že se stali její součástí, si rozdíly neuvědomují do takové míry jako jeho spolupracovníci. Že ačkoli jsou přetvoři ubytováni zvlášť a je zde patrná určitá snaha po jejich izolaci, kruté místní prostředí nepřeje segregaci tak důrazně, jak je tomu ve vlaku. Jako by železné pouto s Novým Krobuzonem bylo vodičem předsudků. Přetvoři z vlaku pozorují místní přetvory. Juda vidí, co vidí, vidí, co vidí strážníci a dozorci.

Juda se svou partou pokládá kolejnice do tunelu, až k jeho rozdrásanému konci. Postupují velmi pomalu. Muži, kteří tu žijí jako červi, ustupují do voskem potřísněných výklenků. Svítí si ve skále ohni a světelnými kouzly. Judovi přátelé mají nahnáno. Mžourají pod vytřeštěnýma bledýma očima razičů. Řinčení kladiv se ve tmě strašlivě a hlasitě rozléhá.

Nemají nic jiného na práci. Umyjí vlak, zbytečně, prozkoumají terén do vzdálenosti několika mil, rozšíří studnu. Ale nemohou se přidat k tunelářům a neumějí stavět most, takže mohou jen čekat, hrát karty, šoustat a rvát se.

Úpravci terénu se práci věnovat mohou. Mohou pokračovat v přípravě trati za strží, postupovat k Labutímu moři, které od nich dělí ještě víc než sto mil bezútěšné pustiny. Ale než se vrhnou do práce, chtějí dostat zaplaceno, a opět nejsou peníze.

Všichni se velmi rychle dozvědí, že se znovu ucpal přívod výplat. Tuneláři běsní. Pracují na základě slibů, společnost jim dluží měsíce nevyplacených mezd, které už viděli přijíždět ve vlaku. Srovnávací odmítají dál pracovat. Na konec trati nedorazil vlak z vlasti už celou řadu týdnů.

Co se děje? Nedochází k bojkotu ani konfrontaci; mezi lidmi pouze narůstá zlost, ve vzduchu dlouho visí významné pohledy. Tuneláři dál razí tunel, zatímco čety z vlaku kácí špinavé stromy na výrobu mizerných pražců.

Jeden tunelář utrpí zranění – jehož se v této zemi černého prachu všichni ustavičně bojí –, ale muž zareaguje výbuchem hněvu, jako by k něčemu takovému došlo vůbec poprvé. – Jen se podívejte, říká s napřaženou zakrvácenou rukou. Rudá na silné vrstvě bílého prachu intenzivně září. – Nechávaj nás tady chcípnout.

Té noci se Juda vydá do příkopu, kde si to rozdávají muži s muži, a když se vrátí, čeká na něho Tlustá lýtka.

– Svolali schůzi, řekne. – Ne naši, oni. Ukáže na světla, jež se linou z věže věčného vlaku. – Musíme dát hlavy dohromady. Vysílají jezdce zpátky podél trati, aby řekli Tepcovi, že má okamžitě poslat peníze.

Následujícího dne se do sebe palicemi pustí dva tak mohutní kaktusíci, že dozorcům nezbývá než sledovat, jak si oba rostlinní muži lámou dřevnaté kosti. – Něco se děje, svěřuje se Ann-Hari Judovi. Sedí na zčernalém balvanu rozštěpeném ohněm, studenou vodou a ranami největšího přetvora. – Holky mají strach.

V ústí tunelu někdo pohází několik rukou psaných *Radikálních renegátů*. Každý den a noc dojde k další potyčce nebo drobnému výlevu vzteku, rozbije se světlomet věčného vlaku, na stěnách se objeví sprosté nápisy.

Každý den se scházejí čety úpravců a odmítají přejít strž. Předáci jim hledají jinou práci. Úpravci sice nestávkují, ale odmítají dělat to, co mají. Vymetají suť z tunelu a přenášejí nářadí, ale pokud by přešli na druhou stranu strže, ocitli by se možná na svém posledním úseku; čeká je příprava trati na posledních zhruba sto mílích k Labutímu moři. A to nechtějí, zatím ne, ještě ne, dokud jim železná cesta nevyplácí peníze. To by byla kapitulace.

A pak nastane noc. Po celé délce vlaku a ve tmě tunelu hoří ohně. Bludice jasně září a plouží se kolem svých usedlých sestřenic. Juda vyrobil golema z bodláčí.

– Co to?

Juda vzhlédne. Lidé upírají oči vzhůru, šplhají do skalnatého svahu. Jako by je něco přitahovalo; postupují drobnými váhavými kroky.

– Co je to? ptá se Juda, ale muž, jemuž je otázka určena, jen vykřikne a ukáže nahoru do stráně. – Podívejte, podívejte! volá. – Pojďte, je tam.

Na hřebenu kopce se rozléhá hluk, jako by se rozeznělo samo kamení a houští, rozezpívalo se v prapodivném zpěvu. Lidé na stráni křičí a v záplavě štěrku začínají opět klouzat dolů. Muži se řítí svahem a vrážejí do svých přátel. Juda se chytá kořenů a drží se na nohou.

Rozechvělá píseň, úzkostlivý projev pustiny, všem hlasitě vniká do uší. Stojí nad nimi pavouk. Ne, kdepak, to není možné, to není pavouk, ta obrovská silueta nemůže být pavouk, je velká jako strom, mohutný strom s větvemi, které z něj symetricky vyrůstají do všech stran, to nemůže být nic jiného než to, co to je, je to pavouk, mnohem mnohem větší než ten největší člověk.

– Tkáč.

– Tkáč.

Opakují jeho jméno. V hlasech jim už nezaznívá strach, ale jen a jen úžas.

Tkáči. Pavouci, jež nejsou bohy, ale mají k nim blízko, jež jsou něčím tak jiným, tak vzdáleným lidem či xeňanům, démonům, archontům, že jsou nepředstavitelní, jejich moc, jejich motivace, jejich smysl jsou neproniknutelné jako noc. Bytosti, které bojují, zabíjejí,

umírají a všechno přetvářejí kvůli kráse, kvůli spletitosti sítě, jež je světem, který vidí, zřetězením nitek v neskutečné spirálové symetrii.

Judovi se v hlavě rozezní písničky o Tkáčích. Nesmysly, jimiž se straší děti – *Slíbil mi, že bude má,/ pak ji spoutá vláknama/, Tkáč jeden proradná* –, pitomosti a kabaretní odrhovačky. Když teď vzhlíží ke Tkáči nad skalní římsou, žhnoucímu pasvětlem, nebo snad světlem, poznává, jaké jsou tyto písničky malichernosti, nekonečně malé částečky hlouposti.

Tkáč zůstává viset ve spletité nehybnosti. Černočerné tělo, kapkovitá koule, matná hlava. Čtyři dlouhé nohy, ohnuté k zemi, zakončené dýkami, nad nimiž visí čtyři kratší, směřující vzhůru, jakoby uprostřed pavučiny. Je deset dvanáct stop dlouhý a teď, co, copak to, se pomalu, zlehounka, jako by visel z oblohy, otáčí, a svět se snad přetrhl. Juda ucítí škubání, jako by svět spoutávaly nitky, které Tkáč navíjí při svém otáčení.

Judovi se ze rtů vydere ponížené hrdelní zachroptění. Vytáhnou je z jeho nitra Tkáčova neviditelná vlákna. Účastní se nějakého dobrovolného klanění.

Po celém svahu stojí muži a ženy spjatí se železnicí, uhranuti touto podívanou; někteří se snaží vzdálit, hrstka pošetilců se krade kupředu, jakoby k oltáři, avšak většina, jako Juda, zůstává stát a třeští oči.

– Nedotýkejte se ho, kurva, nepřibližujte se k němu, vždyť je to Tkáč, do Drmola, volá někdo, někdo odkudsi zdola. Pavouk se otočí. Skály nepřestávají zpívat a Tkáč se k nim přidává.

Jeho hlas se line zpod kamenů. Jeho hlasem se otřásá prach.

… JEDEN A JEDEN A JEDEN A DVA A RUDÁ RUDOČERNÁ RUDOMODRÁ ČERNÁ DRÁTĚNÝ NEVOD V ZÁŘEZU KOPCE S RANOU DOKOŘÁN S ÚSTY DOKOŘÁN SE SRDCEM DOKOŘÁN LEGÁT A KONSTRUKT MÁ OKA MÉ OČI DÍTKY KVÍTKY ROZEZNÍVÁTE PUKLÝ KÁMEN A PRACHOVÝ BUBEN POMALÝ RYK A RYT RYTMUS NÁSTROJŮ A KAMENE…

Jeho hlas se postupně mění ve štěkot, pravidelný tlukot, při němž se na svahu tetelí kamení.

… POŽÍRÁ HUDBU POŽÍRÁ ZVUK PULZ PULZILOGUM KOUZLA…

Tkáč lapá a poutá myšlenky a textury.

… DRŤ A ZDRCUJÍCÍ STAROST A ODDRŤ CO JE VPŘEDU ODDRŤ ODDRŤ TVÉ JMÉNO JEST RAKAMADÉVA POCHOVEJ MÉHO ĎÁBLA CUKÁŠ SE PLOUŽÍŠ SE TAMSEMTAM CO BUDE BUDUJEŠ…

A Tkáč zatáhne všechny své ruce a lehce, volně seskočí z pozice ve vzduchu, přičemž pořád vsává zbytky světla a nadýmá se jím, jako by jen ono bylo reálné, a Juda a země, na níž stojí, a řídké stromy, jež svírá, jsou jen staré obrazy, vybělené sluncem, po nichž se prochází čilý pavouk.

Tkáč zvedá jednu dýkovitou nohu za druhou a kráčí po okraji strže a tančí na něm, zatímco se za ním sunou bezbarví muži a ženy, a pavouk se otáčí kradmým, hravým, klouzavým pohybem, aby se na ně zadíval hnízdem očí připomínajících černá vejce. Vždy, když tak učiní, lidé, jež ho následují, ustrnou a couvnou, dokud se zase neotočí a opět nevykročí a oni jdou za ním, jako by museli.

Sklouzne přes okraj srázu a oni se přiběhnou podívat, jak tento pavouk ubíhá po srázné stěně křepče jako dívka na vysokých podpatcích. Běží, vybíhá, až se jeho obrovská groteskní silueta prudce spustí dolů a stane u základů mostu, konstrukce, která raší ze skály v polovině stěny, a Tkáč se vymrští, a aniž se prožene prostorem, jenž mu stojí v cestě, ocitne se na nedokončeném pahýlu struktury a v dáli se roztočí, začne metat kozelce, promění se v kolo bez okraje a tetelí se na nosnících, kde během dne visí a pracují přetvoření mostaři.

… A LAM A ZLAM… Tkáčův hlas se ozývá hlasitě, jako by pavouk stál těsně u Judova ucha… ŘEŽ KEŘ očekávají s návnadou DECHU A MOKŘÍ TVŮJ ZÁKROK ĎÁBLOVÉ POHYBU POVZNESENÍ CITACE CIT CITADELA NIC PRYČ SVIST A JAS TYS TY JSI V POŘÁDKU VČAS TAM V PLÁNÍCH PARNÍ ČLOVĚK… A Tkáč zmizí a Judovi do očí opět vteče slabé noční světlo. Tkáč je pryč a muži a ženy od železnice dlouho hledí na most, na prázdné místo ve tvaru pavouka, než se odvrátí. Někdo se rozpláče.

Dalšího dne je hrstka mužů mrtvá. Civí na svou plachtovinu nebo na oblohu očima, z nichž se smyla všechna barva, s úsměvy jakoby klidného potěšení.

Se železnicí už mnoho mil poklidně putuje starý muž, jenž kdysi dávno propadl šílenství, jenž zůstává sedět, když se zaráženi ohánějí palicemi a kurvy prodávají útěchu, muž, z něhož se stal maskot, talisman. Po odchodu Tkáče se staví nad ústí tunelu a řeční napřed řečí bláznů, pak srozumitelnými slovy. Praví, že je prorok pavouka, a třebaže nikdo neplní rozkazy, které rozdává, dělníci na železné cestě na něho pohlížejí s váhavým respektem.

Prochází se mezi nuceně zahálejícími pokladači kolejí. Řve na tuneláře, aby zahodili krumpáče a svlékli se do naha a utekli na sever do neprobádaných končin kontinentu. Řve na ně, aby v prachu

souložili s pavouky. Všechny halí vlákna z Tkáčových snovacích bradavek. Jsou zauzlováni v nové podobě.

– Spatřili jsme Tkáče, říká Juda. – Většina lidí nic takového nikdy neuvidí. Spatřili jsme Tkáče.

Dalšího dne vstoupí ženy do stávky.

– Ne, odmítají muže, kteří k nim přicházejí do stanů a nechápavě na ně hledí. Ženy se organizují do milice, třímají zbraně, které mezi sebou posbíraly. Jednotka vojáků v otrhaných šatech a spodničkách.

Jsou jich desítky, jsou odhodlané, překvapené samy sebou. Posílají pryč sbíječe, tuneláře, strážné. Odmítnutí se shlukují. V protidemonstraci nevrlých roztoužených mužů. Brblají. Někteří jdou masturbovat za skálu; jiní prostě odcházejí. Řada jich však zůstává.

Když k sobě oba tábory předstoupí, zvednou se dvě oblaka prachu. Přicházejí strážníci. Nevědí přesně, co mají dělat; ženy se ničeho nedopouštějí, jen odmítají, muži jen čekají. – Nezaplatíš, říká Ann-Hari, – nezasuneš. Nezaplatíš nezasuneš nezaplatíš nezasuneš.

– Už to nebudeme dělat za sliby, vysvětluje Judovi. – Od té doby, co tu jsme a nejsou peníze, jim pořád dokola dáváme na dluh. Našim chlapům, našim strážníkům a teď těm novým klukům. A tady ženskou neviděli ani nepamatují; ubližují nám, Judo. Přijdou za námi a řeknou: ’Dej mi na sekeru, holka,‘ a ty je nemůžeš odmítnout a víš, že ti nezaplatí.

– Cyra přišla o oko, dodává. – Přišel za ní jeden tunelář, prý dej mi na sekeru, řekne mu, že ne, a on jí takovou ubalí, že jí roztrhl oko. Belladoně zas zlomili ruku. Odteď platí, Judo: nezaplatíš, nezasuneš. Odteď chceme vidět napřed peníze.

Ženy brání Jebárnu. Mají hlídky s holemi a dýkami; vytvoří se fronta. Střídají se v hlídání dětí. Určitě se mezi nimi najdou takové, které tento střet netěší, ale solidárně mlčí. Ann-Hari a další mávají sukněmi a hlasitě se smějí, zatímco muži z nich nespouštějí oči. Juda není jediný muž, který těmto rozlíceným kurvám prokazuje přízeň. Přihlíží společně se Shaunem Sullervanem, Tlustými lýtky a skupinkou dalších.

– No tak, holky, co to děláte, zkouší to jeden předák. – O co vám jde? Co to do vás vjelo? My vás potřebujeme, krasotinky. Usměje se.

– Už se nenecháme utiskovat, Johne, opáčí Ann-Hari. – Nebudeme přistupovat na žádný sliby. Až zaplatíte, pak teprve budete moct zasunout.

– Ale my ty prachy nemáme, Aničko, to sama dobře víš…

– To není můj problém. Přinuť Tepce, aby tvým chlapům zaplatil, pak… Zavrtí boky.

Té noci se skupina mužů pokusí se směsicí lehkovážnosti a vzteku protlačit kolem hlídky, ale ženy je zadrží, pustí se do nich hlava nehlava a muži se stáhnou a drží se za rozbitá čela a řvou ohromením a zároveň bolestí. – Ty jedna zasraná hnusná děvko, ječí jeden. – Ty hnusná *děvko,* dyť jsi mi rozflákala *hlavu,* kundo.

Ani další den mužům nedovolí, aby se jich dotkli, a situace už postrádá novost či nádech komiky. Jeden muž vytáhne z kalhot pyj a zakývá jím. – Chcete zaplatit? zakřičí. – Já vám zaplatím. Strčte si ho do prdele, vy pojebaný hnusný chamtivý děvky. V houfu mužů se najdou tací, kteří k ženám, jež s nimi cestují, cítí dostatek náklonnosti, aby s jeho chováním dali najevo nesouhlas a umlčí ho, ale naopak se najdou i tací, kteří mu zatleskají.

– Sežeňte prachy a pojďte k nám, křičí ženy. – My za nic nemůžem, vy blbí nadrženci.

Dojde k dalšímu pokusu o zteč jejich ležení. Tentokrát ji vedou tuneláři. Jde o výpravu, jejímž cílem je znásilňování a pomsta. Ale pak se strhne poplach, panika v řadách přetvořených žen, které byly vyslány vyprat prádlo k jebárenským stanům. Spatří plížící se muže a rozječí se, ale muži se na ně rychle vrhnou a násilím se je snaží umlčet. Přibíhá oddíl prostitutek.

Muži jsou pobodáni, jedna žena má roztrženou tvář, a jakmile prostitutky vetřelce přemohou, najdou jednu přetvořenou ženu s otřesem mozku, jíž se z hlavy řine krev. Celé ženy na okamžik zaváhají, pak ji ale odnesou ošetřit.

Ráno vstoupí do stávky tuneláři. Shromáždí se v ústí tunelu. Předáci se s nimi spěšně vydají vyjednávat. Tuneláři si určí mluvčího: útlého muže, slabého geothaumaturga, s rukama potřísněnýma čedičovou černí od kamení, které proměňuje v kaši.

Praví: – Do díry se vrátíme, až nám to samý umožní i holky, a jeho muži se zasmějí. – Máme svý potřeby, dodá.

Prostitutky a tuneláři vyslovili své požadavky. Přípravné čety pracovat nechtějí. Pokladači kolejí nemohou a jen sedí na slunci a hrají kostky nebo se perou. Na konci trati začíná vládnout násilí jako v nějakém prérijním městě. Věčný vlak nehybně trůní. Strážníci a předáci se radí. Z nebe se snáší déšť, ale je horký, neosvěžuje.

– Obcujte s pavouky, volá stařec. – Nastal čas změn.

Všude panuje klid. Staví se jen most, a když se party mostařů večer vracejí z práce, někteří konstruktéři přecházejí strž do druhého tábora, protože chtějí vidět, k jakým nepokojům v něm dochází. Přicházejí hočiové s ostny, opice vycvičené a spoutané přetvořením, přetvoření muži s opičími těly. Přicházejí se podívat na stávky. Pendlují od jedné ke druhé.

Novináři z věčného vlaku, kteří odesílají reportáže, když jsou k dispozici poslové, mají najednou o čem psát. Jeden udělá světlotisk ženské stávkové hlídky.

– Nevím, co k tomu napíšu, svěřuje se Judovi. – Ve *Sporu* nechtějí, abych psal o děvkách.

– Snímej všechno, co můžeš, odpoví Juda. – Tohle je něco, co bys měl zaznamenat. Tohle je důležité, říká a hovoří z něj jeho podivnost, jeho blažené nitro. Vlastní dech mu na okamžik vnuká představu, že slyší slova svého nitra.

– Všichni jsme dětmi pavouků, volá stařec.

Na skalách se objeví rukou psaní *Radikální renegáti.*

> Toto nejsou tři stávky, nebo dvě a půl stávky. Toto je jedna stávka, proti jednomu nepříteli, s jedním cílem. Ženy nejsou naši protivníci. Ženám nelze klást nic za vinu. Říkají nám: nezaplatíš, nezasuneš, a tímto heslem se můžeme inspirovat i my. Dokud nám nebudou vyplaceny peníze, nebudeme vykonávat další práci a pokračovat v budování trati. Přidáváme se k ženám. *Říkáme: Nezaplatíš, nezbudujem!*

Když si dozorci a strážníci uvědomí, že se tyto nesourodé skupiny stávkou jen tak neunaví, nevyčerpají se vzájemným obviňováním, dojde ke změně. Juda ji vycítí, když vstane a uvidí, že předáky pohání nějaký nový impulz.

Už je horko, už se potí, ani neposnídal, a už přichází s dalšími zástupci zahálejících pracovníků k ústí tunelu. Tuneláři stojí v pozici bojového oddílu a třímají krumpáče. Předáci a strážníci stojí před nimi, se sborem spoutaných přetvorů.

– Ale no tak, říká jeden dozorce. Juda ho zná. Je to muž, který je povoláván řešit nepříjemnosti. Přichází i delegace prostitutek, dvanáct žen v těsném houfu, v čele s Ann-Hari. Tuneláři na ně začnou posměšně pokřikovat. Ženy se jen dívají. Vlak za všemi těmito lidmi supí jako býk.

Dozorce se postaví před přetvory. Otočí se zády ke stávkujícím a zadívá se na směsici přetvorů ve vrstvách cizorodých tkání a kovu. Juda si všimne, jak Ann-Hari něco šeptá Tlustým lýtkům a dalšímu muži, zahlédne, jak přikývnou, aniž se otočí. Upírají oči na předvedené přetvory. Jeden z nich, muž, jemuž z těla vyrůstají trubky a opět se do něho noří, Tlustým lýtkům opětuje pohled a pohne

hlavou. Stojí vedle mnohem mladšího chlapíka, kterému z krku vyčnívají chitinové nohy.

– Chopte se krumpáčů, poručí předák přetvorům. – Vejděte do tunelu. Začněte razit skálu. My vám řekneme jak.

Rozhostí se ticho, nikdo se nehýbá. Strážníci se postavili mezi stávkující a přetvory.

– Chopte se krumpáčů. Vejděte do tunelu. Projděte jím až na konec. Kopejte skálu.

Opět následuje ticho. Muži z věčného vlaku vědí, jak jsou přetvoři zneužíváni, a někteří začnou křičet *stáv-ko-kazi, stáv-ko-kazi,* aby dali najevo, jak by na ně pohlíželi. Ale skandování zanedlouho odezní, když se přetvoři ani nepohnou.

– Chopte se krumpáčů.

Když se nikdo k ničemu nemá, dozorce práskne bičem. Ten s hlasitým švihnutím zasáhne něčí tělo a ozve se výkřik. Jeden z přetvorů se skácí k zemi a rukama si svírá roztrženou tvář. Ozve se ustrašené úpění a několik přetvorů se dá do pohybu, ale jeden procedí mezi zuby rozkaz a ostatní se zachvějí a zarazí, kromě jednoho, jenž s křikem vyrazí k tunelu: – Já nechtěl a neudělám to, nemůžete mě přinutit, je to pitomý plán, je to pitomost.

Ostatní si ho nevšímají a muž zmizí ve tmě. Mladík s výrůstky v podobě hmyzích nohou se celý třese. Upřeně hledí na zem. Muž s trubkami za jeho zády něco říká.

– Chopte se krumpáčů. Předák se blíží k přetvorům.

V Judovi se něco vzedme. Kolem se ozývá mručení a vztek.

– Chopte se krumpáčů, nebo budu muset zakročit a buřiče zpacifikuju. Chopte se krumpáčů a zalezte tam, nebo…

Lidé začínají pokřikovat, ale dozorce je překřičí.

– Nebo budu muset zakročit proti… Pomalu a významně se rozhlédne po vyděšených přetvorech, prohlíží si jednoho po druhém, zastaví se, pohlédne na muže s trubkami, jediného vzbouřence, který mu byť jen na chvilku pohled opětuje, pak popadne roztřeseného chlapce, který vyjekne a klopýtne. – Nebo budu muset zakročit proti *tomuto* vašemu vůdci, dodá dozorce.

Následuje okamžik, kdy nikdo nic neříká a nic není slyšet, a dozorce pokyne dvěma strážníkům. Než k němu přistoupí, dav se znovu rozhuláká a strážníci začnou mladíka surově tlouct.

* * *

A Juda, jako by se ocitl mezi zpívajícími hruníky, se rozhlíží v náhle zhoustnuvším čase. Sleduje dopadající obušky, chlapcovy

nemotorné pokusy zakrývat si hlavu a chitinové okrasy. Má čas sledovat ptáky letící nad jejich hlavami. Čas a fascinace tvářemi davu ho znehybnily.

Lidé jsou ochromeni a nedokáží odvrátit oči. Přetvořený muž s trubkami, chlapcův ochránce, zatíná zuby, pokladači kolejí jihnou lítostí, tuneláři přihlížejí ze stínu skalních formací s nechápavým úžasem, rozpačitě, a všude, kam se Juda podívá – zatímco se dál ozývají rány a strážníci odtlačují shromážděné dělníky –, spatřuje *váhání.* Všichni jsou na vážkách a napjatí, dívají se po sobě a na skučícího přetvořeného hocha a na dopadající obušky a opět se dívají po sobě a váhají dokonce i strážníci, každá rána zůstává viset ve vzduchu déle než ta předchozí, a jejich kolegové nejistě pozvedávají zbraně a vzdouvá se vlna hlasů.

Juda zahlédne Ann-Hari, zadržovanou kamarádkami, jak marně zatíná vzepjaté ruce a vypadá, jako by měla umřít vztekem. A lidé se přikrčují, jako by se odhodlávali ke skoku do čehosi studeného, pořád se po sobě dívají, čekají, vyčkávají a Juda cítí, jak se tvor v jeho nitru vzpíná, jak se podivnost a dobro v jeho nitru vzpínají a do lidí strčí – čemuž se i v tomto rozčileném horku musí *usmát* –, a ti se pohnou.

Juda se nepohne první – nikdy se nepohne první –, nepohne se ani přetvor s trubkami, ani Tlustá lýtka, ani Shaun, ale někdo zcela neznámý v první řadě tunelářů. Vykročí a pozvedne ruku. A jako by ji protlačoval napětím, které dolehlo na svět, prorazí je a nechá vyřinout do okolního času jako vodu, jež překoná svůj meniskus, a přidávají se k němu další a dopředu vyráží Ann-Hari a přetvoři zakročují proti strážníkům, chytají je za obušky a biče, a to už běží i Juda a vypracovanýma rukama bere pod krkem jednoho uniformovaného muže.

Začne mu prudce zvonit v uších, a tak jediné, co slyší, je bušení vlastního vzteku. Otáčí se a bije tak, jak se naučil bít v potyčkách podél kolejí. Neslyší, ale cítí palbu z pušek jako nárazy vzduchu. Energie v něm kypí v zaklínadlech, a když popadne strážníka, v instinktivním záchvěvu udělá z protivníkovy košile golema, který se mu začne škubat na těle. Juda běhá a bije se a všemu neživému, čeho se dotkne, dopřává krátké okamžiky odživota, nutí své golemy plnit rozkazy, bojovat.

Strážníci jsou vyzbrojeni křesadlovkami a biči, ale jsou přečísleni. Mají mezi sebou thaumaturgy, kteří se však nemohou měřit se svými miličními kolegy: nikdo nedští do vzduchu chuchvalce energie, stávkující nejsou transformováni, čelí jen základním kouzlům, s nimiž si dokáží poradit a jež je neusmrtí.

Mezi pokladači kolejí je více kaktusíků než mezi dozorci. Svými mohutnými těly se vrhají mezi strážníky TŽT, popadají je zelenýma rukama a bez potíží jim lámou kosti. Chrání své přátele; strážníci u sebe nemají sečné kuše, které by je dokázaly přetít v půli.

Muž s trubkami odtahuje tělo chlapce s hmyzím přetvořením. Vyloví z kapsy uhlí a vetře si je do úst, až má úplně černé rty. Utíká. Strážníci, jež jsou stále schopni pohybu, ustupují. Jiní jsou rozeseti po zemi, vedle potlučených přetvorů a svobodných mužů. Všechno je tak rychlé.

Juda běží. Teče mu krev. Strážníci se ohánějí zbraněmi a jsou přemáháni přetvory, kterým se podařilo vymanit z pout. Střílejí a přetvoři se kácejí k zemi. Seskupují se až podél vlaku.

– Musíme… křičí Juda a přiběhne k němu přetvor s trubkami, který přikyvuje a taky křičí, a další plní jeho příkazy: přetvoři a svobodní celí lidé, Ann-Hari, Shaun, přijímají pokyny od tohoto neznámého přetvořeného muže.

– Hej, ty, zavolá na Judu. – Za mnou.

Proběhnou zákrutem mezi mrtvými stromy a spatří věčný vlak. Blíží se jako vojsko trhanů. Lokomotiva soptí kouř a dští páru. Radlice se šklebí, jako by cenila vykotlané zuby. Komín se rozšiřuje jako trychtýř, který nasává energii slunce. A po celé délce vlaku naskakují a vyskakují postavy, z paland na střeše, z vozů, kde spí svobodní muži, odevšad, civí na ty, kteří k nim přibíhají, strážníky a stávkující, křičí. Obě skupiny se je za běhu snaží získat na svou stranu.

– tamti, tamti…

– slez, to jsou ti hajzli přetvoři…

– postříleli nás, zmlátili nás…

– rozutíkejte se, vy svině, nebo vás postřílím…

– zastav je, Drmole, zastav je, kurva, do prdele…

Strážníci se v neuspořádané formaci, s vytaženými pistolemi, rozestoupí kolem vlaku a vlna podivných a rozlícených stávkujících – tunelářů, prostitutek, přetvorů – je nucena zastavit. Strážníci se stáhnou do kymácející se dělové věže.

Nastává dlouhá pauza mezi patem a zmatkem. Přijde i Ann-Hari a muž s trubkami. On vypadá bezcitně. Ann-Hari nikoliv. Za nimi stojí odhodlaná armáda přetvorů. Nepochodují, třepou nohama; některé pořád svírají zbytky pout, která si otevřeli pomocí kamenů a ukradených klíčů. Nepochodují, s každým krokem se málem kácejí k zemi a slunce je vykresluje směsicí hybridních barev. Zbraním, které si vyrobili, slunce brousí ostré hrany.

Zvedají třísky z palisády, za níž byli uvězněni. Roztáčejí řetězy, které jim poutaly nohy. Svírají kudly, úlomky porcelánu zaražené do dřeva. Jsou jich desítky a pak stovky.

– Do Drmola, kdo je *pustil?* Co jste to *udělali?* ječí někdo hystericky.

Tvor v Judově nitru se nadme, aby je spatřil. Nadouvá ho; hýbe se mu v břichu jako dítě. Juda na ně křičí, vítá je, varuje je.

Muži na všech čtyřech proměnivší se v bizony, na hřbetech s muži obklopenými údy, ženy kráčející na prodloužených pažích z partií zvířecích těl, muži dusající na nohou z pístů, podobných oživlým sbíječkám, doprovázeni ženami samý vous nebo s chapadélky širokými jako prst, jež jim šátrají v kůži, s kly uloupenými divočákům a vytesanými z mramoru, s ústy, jež se proměnila v zaklesnutá soukolí, se švihajícími ocasy koček a psů, jež se jim vlní u pasů jako sukně a zalévají barvami z přetvořených žláz a roní duhovou špínu, a tento houf zločinců, tato směsice, se blíží ve svobodě.

Strážníci se stáhli. Jsou ve svém opancéřovaném voze, v dělové věži. Někteří se zmocnili mul a koní z ohrady na konci trati a odjeli.

– Ne ne ne.

Spousta tunelářů a pokladačů kolejí na osvobozené přetvory jen nevěřícně zírá. Nikdo si není jistý, kdo to udělal, jak. Několik ukradených klíčů, vhodná chvíle, kdy se propletl kraalem spoutaných zločinců (i když někteří v něm i nadále zůstávají, lpí na svých železech).

– Kvůli tomuhle tu nejsme. O tohle tady nešlo. Řve jeden tunelář na Shauna Sullervana, aniž se sníží k promluvě na Ann-Hari nebo na zástup přetvorů protahujících si ruce. – Já nechtěl, aby ten kluk dostal nakládačku, ten za nic nemohl, ale tohleto je *volovina*. Co teď, kurva, uděláte? No? My jsme…

Podívá se na mžourající přetvory, kteří z něho nespouštějí oči. Trochu se ošije.

– Nic ve zlým, kámoši. Teď už mluví k přetvorům. – Koukejte, mně do toho nic není. Jak jste mohli vidět, už nedopustíme, aby vás ještě mlátili. Ale, ale, to nemůžete, musíte se vrátit, tohleto je… Ukáže na dělovou věž.

Je pozdě. Je v obležení, obklopena podivným obléhacím tichem.

– Dyť tady, kurva, zařvali lidi, dodává muž. – Jsou tu *mrtví.*

Chlapec s hmyzími doplňky je po smrti. Jiné přetvory skosily kulky. Jednoho kaktusíka přeťal vedví kus letícího dřeva. Strážníci jsou naházeni na hromadu, dobiti palicemi, hřeby, provizorními

zbraněmi železniční stavby. U hrobů v příkopech se scházejí ohromení truchlící.

Vracejí se lovci. Na kamenech v tomto pustém středu světa sedí prostitutky a sledují vlak. Topiči a brzdaři nervózně přešlapují, když rozjaření přetvoři přikládají do kotle a tahají za páky a ti, jež jsou vybaveni vlastním kotlem, kradou vysoce kvalitní koks. Lidé omráčeně přecházejí z místa na místo a ptají se, co se to vlastně *stalo.* Dívají se na slunce a kývající se mrtvoly stromů a čekají, až se někdo ujme velení.

Je cítit zvláštní úzkost, neboť zde panuje nesmírný klid a ten nemůže přetrvat. Strážníci obsadili dělovou věž a jeden další vůz: přetvoři se zmocnili zbytku vlaku. Železná věž skřípe horkem a zbraň na jejím vrcholu se otáčí.

Svobodní muži chtějí považovat Shauna a Tlustá lýtka za vůdce přetvořeného davu, ale stojí s nimi i Ann-Hari, i muž s trubkami, který se, jak se Juda dozví, jmenuje Uzman, i jiní přetvoři.

– Odveďte si ty svoje kluky zpátky. Co si myslíte, že tady dělají? ptá se mluvčí svobodných dělníků. Ukáže na věž. – Ti už se chystají. Aby vás sejmuli. Svoje jsme vám řekli. Jestli se teď vrátíte, zaplatí nám a vy vyváznete bez potrestání…

Hovoří k Shaunovi, ale odpoví mu Uzman.

– Vy dostanete svoje prachy a nám říkáte, abysme ho vrátili? Tenhle vlak?

Zasměje se a nesmyslnost toho, co od nich žádají svobodní muži, je patrná v celé své nahotě. Chtějí, aby se přetvoři sami zbavili svobody. Uzman se směje. – Ještě jsme se nerozhodli, co tu provedeme, říká. – Ale rozhodneme se.

Hlasité dohadování podobné pouličním rozmíškám je slyšet z dělové věže, mezi přetvory, pokladači kolejí, brzdaři a tuneláři. Z dělové věže se line lomoz pracovního úsilí. Stávkující vyhlížejí zpoza barikád. Měsíc je uťat skoro v půli. Ubývá. V jeho světle a světle luceren a fosforovém přísvitu světelných kouzel se shromažďují muži a ženy z věčného vlaku.

– Nemůžeme jen tak čekat, říká Tlustá lýtka. – Lidi už utíkají. Kdoví, kolika strážníkům se podařilo uprchnout – zmizelo příliš mnoho koní. Drezín. A nejde jen o ty prchající dozorce, Uzmane. Musíme je přimět, aby nám vyhověli.

– Vyhověli v *čem?* ptá se Ann-Hari. Tvor v Judově nitru se pohne. – Vyhověli v čem? Co od nich chceš, chavere? Nemají nám co poskytnout. Jsou pořád vyděšení – proto pořád trčí v té věži –, ale až z ní budou muset vyhazovat hovna, pak se do nás pustí tím dělem.

Zvedají hlasy. Ostatní se k nim pomalu otočí.

– Stanovíme *požadavky*, navrhne Tlustá lýtka. – Přivedou posily. Musíme mít připravený požadavky.

Shaun na to: – Jako třeba co? Chceš, aby osvobodili přetvory? To se nestane. Aby uznali nový cechy? Co vlastně chceme?

– Musíme to skloubit, odpoví Tlustá lýtka. – Vyšleme do Krobuzonu svoje vlastní jezdce, aby si promluvili s cechy a sepsali *společný* požadavky. Když je přimějem, aby nás podpořily…

– Láry fáry. Fakt si myslíš, že by to udělaly? Pro nás?

– Musíme to mít pevně v hrsti. Tohle je teď *naše*, řekne Uzman. Někdo se ozve s posměšky vůči zatraceným přetvorům. Ann-Hari vykřikne a v rozrušení opět promluví svou nepříliš srozumitelnou ragamolštinou z plání.

– Zavři hubu, okřikne provokatéra. – Nadáváš přetvorům, jako bys byl kdovíco. Proč tu jsme? Bojovali jste. Vy – ukáže na tuneláře – jste stávkovali. Proti *nám.* Zástupkyně prostitutek přikývnou. – Ale proč jste bojovali proti strážníkům? Protože *oni*, přetvoři, nechtěli stávku překazit. *Nechtěli.* Nechali se místo vás zmlátit. Aby *vám* nepřekazili stávku. A udělali to pro *nás.* Pro *mě.*

Ann-Hari natáhne ruku, popadne Uzmana a přitáhne si ho. Uzman se jí překvapeně podvolí. Políbí ho na ústa. Je to přetvor: jde o vážný přečin. Ozývají se užaslé výkřiky a vzdechy, ale Ann-Hari dál hřímá.

– Tihle přetvoři stávkovali kvůli *nám*, abyste *vy* nedostali nakládačku. Vy stávkujete proti nám a my proti vám, ale tihleti přetvoři jsou na straně nás *všech.* Vy to dobře víte. Bojovali jste za ně. A teď se jim smějete? Pomohli vám vyhrát tu vaši zatracenou stávku, a *nám taky*, i když jsme stávkovali proti sobě. Opět Uzmana políbí. Některé prostitutky jsou konsternované a jiné jásají. – Něco vám řeknu, pokračuje Ann-Hari, – jestli si někdo zaslouží přízeň *na dluh*, pak to jsou přetvoři.

Ty nejbojovnější prostitutky a ty, které stojí Ann-Hari nejblíž, se přetvorů začnou okázale dotýkat.

– Musíme to skloubit, křičí Tlustá lýtka, ale nikdo ho neposlouchá. Všichni poslouchají jeho kamarádku Ann-Hari. Juda vytváří z prachu golema.

Je hluboká noc, ale spí jen málokdo. Golem je větší než Juda, drží ho pohromadě petrolej a špinavá voda. Stařec, který se stal Tkáčovým prorokem, stojí za Ann-Hari, a zatímco se dívka hádá s Tlustými lýtky, hlasitě ji velebí těžko pochopitelnými slovy.

Od vlaku se k nim blíží strážník. Mává vlajkou vyjednávače. – Chtějí s náma mluvit, podotkne žena na dutinových kolech.

– Počkejte, volá muž za chůze. – Chceme to ukončit. Nebudete z ničeho obviněni. Promluvíme si s TŽT, necháme poslat peníze. Všichni budou spokojení. S vámi, přetvoři, můžeme jednat. Třeba předčasně ukončíme vaše nucené nasazení. Můžeme si o všem promluvit. Všechno je otevřené.

Ve tváři Ann-Hari se mísí radost se vztekem. Muž se od ní odtáhne, když kolem něho projde a rozběhne se k vlaku. Následují ji přetvoři, Tlustá lýtka a Uzman s Judou, který plácá po zadku svého golema, jako by to bylo malé dítě, a pomocí úderů a kouzel ho nutí k pohybu. Všichni, koho míjí, na něj ohromeně hledí.

Lýtka ječí na Ann-Hari: – Počkej, počkej, co chceš udělat? *Počkej*. A Uzman na ni také naléhá, ale v místě, kde se přetvoření obléhatelé ukrývají za barikádami, dívka neohroženě vystoupí do prostoru před strážníky v dělové věži. Vezme si od někoho křesadlovku.

Uzman s Lýtky na ni křičí, ale Ann-Hari dál kráčí do země nikoho v těsné blízkosti vlaku. Doprovází ji pouze Judův golem. Na věži se k ní stočí dělo. Dívka neobratně pozvedne křesadlovku. Stojí vedle ušmudlané, umaštěné postavy, a kolem nich nikdo.

– S váma jednat nebudeme, hajzli jedni, vykřikne a zmáčkne kohoutek, ačkoli kulky proti kovovým plátům nemají šanci. Jakmile se ozvou výstřely, přetvoři ji vyběhnou ochránit a Juda uslyší, jak kapitán na věži něco zařve na své muže, něco, co by mohlo být *nestřílejte* nebo *střílejte*. Juda přiměje svého špinavého golema, aby se okamžitě postavil před Ann-Hari, a pak se vzduch rozjektá nečekanou palbou z pušek.

Všichni s výjimkou Ann-Hari a golema se vrhnou k zemi a okolí vlaku zaplaví křik a krev. Výstřely ustanou. Tři lidé zůstávají nehnutě ležet na zemi. Jiní, většinou přetvoři, ale i několik celých, se křikem domáhají pomoci. Ann-Hari se nehýbe. Golem je rozbrázděn kulkami, které uvízly v jeho těžké hmotě.

– Ne ne ne, křičí kapitán. – To já přece… ale přetvoři už na nic čekat nechtějí. Rozryčí se. Někdo strhne Ann-Hari zpátky a Juda si všimne, jak se *usmívá*, a ucítí, že se usmívá i on.

* * *

Rozzuří se menší válka. – Co to *děláš?* řve Lýtka na Ann-Hari, ale teď už je to zbytečná otázka. Strážníci, svobodní dělníci, prostitutky a přetvoři se mezi sebou pustí do bitky a ustaví se dva tábory: přetvoři se svými přáteli; strážníci a ti, jež chtějí tuto třeskutou hysterii potlačit. Judu děsí, ale rozhodně si nepřeje, aby byl tento násilný porod ukončen.

Přetvoři útočí na věž puškami, primitivními kanóny a palicemi vlastních končetin. Pálí kusy kamenů a kolejnic, jež se dunivě odrážejí od plátů věže. Muže stojícího vedle Judy, kterému z brady raší porost krabích klepet, náhle skolí výstřel strážníka. Juda pomalu navádí golema kolem zvonice, kde se zvolna rozpadá v kusech hliněné tkáně.

Neslyší rány z těžkého děla na věži. Převrácený povoz je v jedné chvíli vůz, mezi jehož koly se opírají muži a ženy, a hned nato je z něj erupce trosek, ohnivý oblak opálených dřevěných třísek a krve, nadouvající se nad jámou, z níž se pustě zvedá kouř. Juda jen mrká. Vidí zkázu. Vidí, že tmavý tvor, který se k němu plouží, zanechávaje za sebou měkkýší stopu, je žena se zčernalou a zrudlou kůží, s rozbrázděnou tkání. Diví se, že nevydává žádný zvuk, i když jí hoří vlasy, ale pak pochopí, že nic neslyší. Zvoní mu v uších. Hlaveň děla vydechuje jako zmalátnělý kuřák.

Otáčí se. Vzbouřivší se přetvoři, prostitutky a ti ze svobodných lidí, jež stojí na jejich straně, se chvatně snaží utéct z dostřelu zbraně.

Juda vstává. Pomalu. Vydává se k vlaku a nutí k pohybu golema. Nepromazané dělo pálí nepřesně. Golem se svým špinavým tělem přitiskne k opancéřovanému vozu. Zvedne ruce v přehnané ozvěně Judových drobných pohybů a šine se nahoru, přičemž za sebou zanechává šmouhy své hmoty.

Věžní dělo opět zaburácí. Střela prosviští olejnatým kouřem, a ve vzdálenosti mnoha yardů exploduje zářez trati a lidé v něm. Golem šplhá na věž, ztěžka došlapuje na výstupky a odvodňovací roury. Jako oper a schůdků využívá zbraní, které strážníci stáčejí k zemi. Nebere na sebe ohled, jak by to dělala každá jiná příčetná nebo myslící bytost, při cestě vzhůru se rozpadává a zmenšuje, ale už je těsně pod vrcholem, byť oslabený násadami a hřeby, jež mu ční z umaštěné kůže. Nakonec se pod ním v neforemné hromádce, připomínající exkrementy, rozplácnou jeho vlastní nohy. Dělo se opět otočí a Juda přinutí golema, aby hluboko do hlavně zarazil ruku.

Zasune ji až po rameno. Zaklínadly spoutaná hlína golema dělo dusí. To vypálí, podivně sebou škubne a cukne dozadu. Hlaveň se roztrhne na pásy kovu, z golema je sprška hlíny. Z věže se vyvalí vlna rozpáleného vzduchu a kouře, věž se zakymácí, vrchol se rozzáří a surově roztrhne, střecha se rozevře jako kovové prsty.

Vychrlí se oblaka páchnoucího kouře a z trosek se zřítí mrtvý muž. Roztříštěné dělo se kolébá. Judu potřísní zbytky golema. Povstalci jásají. Juda je neslyší, ale vidí.

Vzbouřenci obsadí vlak. Strážníci odhazují pušky a vycházejí, zranění, s popálenýma a zakrvácenýma očima.

– Ne, ne, ne, řve Uzman. Pojídá uhlí a nadouvají se mu bicepsy. Společně s Lýtky, Ann-Hari a dalšími lidmi, které už Juda zná, se Renegátníci pokoušejí zabránit bití, které hrozí, že se zvrhne ve vraždění. Odnímají nože. Strážníci křičí, ale vyhoví jim. Strážníci jsou uvázáni tam, kde byli přetvoři.

– Co teď? Všude, kam se Juda vydá, je slyšet stejnou otázku. Vlak patří přetvorům. Ti si vyrobí vlajky své nečekaně dobyté země a mávají jimi z roztržené dělové věže. Té noci nikdo nespí. Dozorci tunelářů zmizí do pustiny a doprovodí je mnoho mužů a několik prostitutek.

– Probohy, pošlete vzkaz domů, říká Tlustá lýtka. – Musíme navázat kontakt, vysvětluje a Uzman přikývne. Kolem stojí další vůdci této nenadálé vzpoury. Svá stanoviska pronášejí nevzdělaným, zaníceným jazykem. Rozhodují se.

Ann-Hari všem říká: – Zpátky ne, zpátky se nevracíme, vyrazíme tam. A ukáže do pustiny.

Vyberou posly. Jezdce. Přetvora přišitého k parním pístům v podobě několika roztažených nohou, které s mohutným chvěním vybíhají do kamenitých strání a na nichž se jeho mužský trup zmítá jako nedobrovolný jezdec. A svalnatého muže přetvořeného v podivnou bytost se šesti končetinami: pod břichem je naroubován na krk velké dvojnohé ještěrky, které si nomádi pustin částečně ochočují jako jízdní zvířata. Vypíná se do výšky na dvou dozadu zahnutých nohou, za nimiž se táhne tuhý ocas, a těsně pod lidskou kůží mu vyrůstají předloktí s drápy. Radu měsíců byl průzkumník a jezdil na něm strážník, jenž mu držel u zad pistoli.

– Běžte, zvolá Uzman. – Nevzdalujte se od trati. Držte se mimo dohled. Doběhněte do měst. Doběhněte do pracovních táborů, doběhněte do Uzlu. A do Drmola, doběhněte až do Krobuzonu. Všechno jim řekněte. Řekněte to novým cechům. Řekněte jim, že potřebujeme pomoc. A ať přijdou. Jestli nás podpoří, vstoupí kvůli nám do stávky, vyhrajeme. Přiveďte všechny – přetvory i svobodné.

– Uzmane, odpovídají a přikyvují, jako by samo jeho jméno znamenalo souhlas.

Jezdci na koních odjíždějí v oblacích prachu, hmyzí muž na parních pístech bleskurychle cupitavě mizí. Pokroucený muž na ještěrčích nohou odbíhá přes trsy vřesu podél kolejí. Pozorují je ptáci a další létavci. Ti, jež nepatří do ptačí říše, se prohánějí trhanými křečovitými pohyby typickými pro ryby v moři.

Prostitutky některým mužů dovolí, aby je za přísných podmínek navštívili; beze zbraní, na dohled strážkyň. Po tom, co Uzman a Ann-Hari udali tón, se některé vyspaly i s přetvory.

– V Novým Krobuzonu je to běžný, říká Ann-Hari. – Celí šoustají s přetvorama. Co se stane, když někdo projde přetvářečskou továrnou, co pak, to ho manželka navždycky opustí?

– Měla by. Není to slušné.

– Dělá se to po celým městě, stejně jako si užívají smíšenýho sexu, cheprijky, lidi, vodníci.

– To je pravda, přitaká Juda. – Ale ty bys to tady neměla připouštět. Tyhle ženy… tvoje ženy… nám to už taky předvádějí.

Ann-Hari vzhlédne k měsíci. Nechává ho, aby nad ní přeplouval. Sleduje poslední zbytky jeho světla nad kostrou mostu. – Městské cechy nám tady nepomůžou, říká. – Toto je nečekané.

Na nosnících pod nimi se pohybují pochodně. Stavitelé mostu se vrátili do práce, i bez dozorců.

– Cos jim řekla? zeptá se Juda.

– Pravdu, odpoví Ann-Hari. – Řekla jsem jim, že se nemůžou zastavit. Řekla jsem jim, že se tu přetváří.

Po třech se za rozbřesku vrací přetvor s parníma pavoučíma nohama. Než je schopen slova, nasává vodu.

– Blíží se, řekne. – Strážníci. Jsou jich stovky. V novém vlaku. Který zabrali cestujícím, vysvětluje, vyhnali výletníky a dobrodruhy, co přijeli prozkoumat nitro kontinentu.

Většina svobodných a celých uprchlá. Někteří se stali obyvateli tohoto nového města; sice je rozčiluje fakt, že si jsou najednou rovni s přetvory, ale zadržuje je zásadní otázka, otázka *Co se stane?* Jsou součástí vlakového shromáždění, společenství. Najdou se mezi nimi tací, kteří se angažují stejně zaníceně jako přetvoři a účastní se práce sabotážních oddílů, jež se vracejí, aby za vlakem vytrhaly koleje. Tito strojvedoucí, topiči a brzdaři předávají přetvorům své zkušenosti.

Ubírají se zpátky krajinou, kterou proměnili. Nikdy nebyla stabilní, ustavičně ji soužil život v přívalech kouzel. Projíždějí místy, kde byl v době stavby trati kamenitý terén, který nyní připomíná skvrnitou ještěrčí kůži a roní mléčnou krev v místech, kde se do země pod kolejnicemi zaryly hřeby. Nacházejí místa, kde se země podobá deskám knihy a z otvorů po hřebech se tlačí chuchvalce papíru. Rozebírají trať, aby zastavili pronásledovatele.

Činí se naopak. Své schopnosti využívají k demontáži trati, páčení hřebů, odnášení kolejnic a pražců, rozhazování kamení. Rozryjí lože a vrátí se domů.

Ale: – Rozebrali barikádu, oznamují jim zanedlouho zvědové. – Přivezli si vlastní koleje i pražce. Opět staví trať. Za tři dni strážníci dorazí do tábora.

Na konci tunelu se objevuje světlo; raziči se činí.

– Co se stalo? ptá se Juda.

– Dokončujeme tunel, odpovídá Ann-Hari. – I most. Už jsme skoro na druhé straně.

Její vliv se šíří. Ann-Hari je něco víc a míň než vůdce, napadá Judu: je osobnost, nexus tužeb, potřeby změny.

V tmavé vlhké hoře se proráží poslední yardy skály. Juda shlíží na most. Jejich nové dílo je směšné: chvatná, chatrná struktura z kovu a dřeva, rychle vyhnaná do výše na pahýlech skutečné stavby. Je provizorní; je sotva mostem.

Juda je jedním z účastníků konkláve – což ho překvapuje –, jež se pokouší dohodnout na strategii. Setkávají se v kopcích: Shaun, Uzman, Ann-Hari, Tlustá lýtka, Juda. Ale vedle nich se objevuje něco nevázaného a hromadného.

Dělníci se každý večer shromažďují ve svitu plynových světel. Napřed kvůli družnému veselí – pálence, kostkám a milostným hrátkám –, ale zatímco se blíží strážníci a zatímco Uzman vymýšlí strategii na okolních návrších, prochází společenstvo proměnou. Muži z vlaku se oslovují *bratři.*

Ann-Hari přichází na shromáždění a skočí jednomu muži do nesouvislého proslovu. Klín žen se vmísí mezi muže. Ty, kteří se snaží Ann-Hari překřičet.

– Ty na tyhle trati neděláš, ozve se jeden. – Jsi jenom kurva z hor. Tohleto není tvoje schůze, je naše.

Ann-Hari pronese něco vulgárního. Rozhovoří se trhavou rétorikou nahodile sestavených výzev – v řeči, při níž se Juda zarazí. Připadá mu, jako by k nim promlouval vlak. Oheň tají dech.

– Když nemám mluvit, říká. – Když nemám mluvit, kdo pak má právo? Kdo, když ne my? Jak jsme postavili tuhle trať, když ne na mých a našich zádech? Stali jsme se dějinami. Žádné zpátky už neexistuje. Cesta zpátky není. Vy víte, co musíme udělat. Kam máme jít.

Když domluví, nikdo chvíli nic neříká, až jí kdosi bručivě složí hold.

– Bratři, hlasujme.

Uzman jim vysvětluje, že ať se na to dívají z jakéhokoli úhlu, ať si říkají, co chtějí, Ann-Hari je nabádá, aby utekli. To není odpověď. Bojí se?

– Já neutíkám, Ann-Hari na to. – Tady jsme skončili. Jsme něčím novým.

– Je to útěk, opakuje. – Utopie.

– Je to něco nového. My jsme něco nového, říká Ann-Hari a Uzman vrtí hlavou.

– To je útěk, říká.

Demontují dělovou věž a navedou vlak do tunelu. Vytrhávají za sebou koleje. Z nitra kopce se pořád ozývají exploze a kopání a pokračuje konstrukce podivného nového mostu. Práce se odvíjí v horečnatém tempu.

V ranním horku k nim dolehne rachot dalších palic a syčení páry. Vlak strážníků. Nad spálenými stromy spatří kouř.

Dělníci se shromažďují v tunelu, mezi odtesanými hranami, drobnými nestejnými plochami. Světlo vrhá stíny do míst, kde se setkávají vektory kamene.

Uzman, všelidový generál, vydává pokyny, které se rozhodují uposlechnout. Armáda čítající několik set přetvorů a již odhodlaných svobodných a celých lidí: několik úředníků, vědců a byrokratů, kteří neutekli; slabých geoempatů; a několik dalších duší – lidí ze zázemí stavby, šílenců a nezaměstnatelných tuláků a prostitutek, jejichž vyčerpání tohle všechno rozpoutalo. Vycházejí do tmy, připraveni. Vlak se ukrývá do díry v kopci.

Je chladno před úsvitem. Strážníci se blíží přes kopce a zpoza zákrutu. Blíží se pěšky, v opancéřovaných vozech tažených přetvořenými koňmi, v jednomístných aerostatech, s balony nad hlavou a vrtulemi na zádech. Poletují vzduchem a zaměřují se na skrýše traťových dělníků.

Shazují granáty. Působí ohromujícím dojmem. Lidi z vlaku ječí. Nemohou uvěřit, že takto to začíná. Jsou ohlušení a zakrvácení. Takto to začíná. Kaskáda hliněných střepin a čadivého kouře.

Ti, jež mají pušky, střílejí. Jeden dva strážníci sebou škubnou a krvácejí na obloze, strhávají svá podivná vznášedla mimo dohled svých vrahů nebo mrtví zůstávají ochable viset v postrojích, ještě chvíli bezcílně poletují nebo se řítí k zemi. Blížit se však nepřestávají. Spékají vzduch ohňomety.

– Rozdrťte je, naléhá Uzman a jeho jednotky shazují ze svahů klády a balvany, zatímco se strážníci přeskupují a pálí ze samostřílů. Thaumaturgové na obou stranách rozechvívají vzduch, z ničeho

nechávají vyplouvat chuchvalce šedi, aby potřísnily skutečnost, vysílají šípy energie, jež prskají jako voda na rozpáleném oleji, jež nacházejí cíle a provádějí prazvláštní věci. Odehrává se chaotická bitka. Je slyšet neustávající štěkot střel a křik a strážníci padají k zemi, avšak stávkující umírají v mnohem větším počtu.

Potyčka má své pamětihodné okamžiky. Proti nepříteli se vydá oddíl kaktusíků, kteří jen sykají, když jim kulky prorážejí kůži. Zastraší strážníky, jež před touto mohutnou vegetací vezmou nohy na ramena, ale třebaže nemají sečné kuše, jsou vyzbrojeni žíravinami, které kaktusíkům rozleptají kůži.

– Jsme ubohá chátra, posteskne si Uzman a zoufale se rozhlédne. Ann-Hari nic neříká. Dívá se někam za strážníky, za sloupec kouře, do míst, odkud se blíží vlak.

Juda vyrobil golema. Vysílá ho proti strážníkům. Zhotovil ho přímo z materiálu železnice. Tvoří ho ruční vozíky, kusy kolejnic a pražců. Ruce má z ozubených kol. Místo zubů má mřížku. Oči z čehosi skleněného.

Golem vychází z tunelu. Ničeho se nezalekne. Našlapuje obezřele jako člověk.

Kráčí a boj jako by utichal. Odporná a primitivní řež se zklidňuje. Golem míjí mrtvé. Zdá se, jako se hýbala jen tato železniční postava.

A pak se zastaví a Juda se zachvěje, protože mu to nenakázal. Přijíždí nový vůz a přiváží postaršího muže a jeho strážce. Stařec je laskavě pozdraví. Klimat Tepec.

Jeden muž vedle Klimata je ozdoben talismany. Thaumaturg. Hledí na golema a pohybuje rukama.

To ty jsi ho zastavil? Juda si není jistý.

Klimat Tepec se postaví doprostřed válečné vřavy. Samozřejmě že musí být chráněn zaklínadly, jež od něho odrážejí kulky, ale pohled na něho je úchvatný. Promlouvá k okolním kopcům. Golem stojí několik yardů od něho, jako by se s ním měl utkat v přestřelce, a Klimat Tepec promlouvá i k němu, jako by promlouval k železnici.

– Muži, muži, zavolá. Rozpaží ruce. Jeho strážníci pomalu skloní zbraně. – Co to děláte? ptá se. – My víme, k čemu zde dochází. 0 nic takového nestojíme. Kdo vydal rozkaz pálit po těchto lidech? Kdo k tomu vydal rozkaz?

– Musíme to dát do pořádku, pokračuje. – Tento zmatek. Prý tu jde o peníze. A krutost dozorců. Zvedne z vozu pytel. – Peníze, říká. – Máme výplatu pro svobodné a celé, kteří tu ještě zůstali. Je načase, abyste všichni dostali zaplaceno. Trvalo to příliš dlouho a za to se vám omlouvám. Nedokážu dohlížet na peněžní toky, ale udělal jsem všechno, abych vám přivezl to, co vám náleží.

Juda nic neříká. Přinutí golema trhnout hlavou, v malém teatrálním gestu.

– A vy, přetvoři. Klimat Tepec se smutně pousměje. – Já nevím, říká. Jste vázáni smlouvami. Já zákony nevymýšlím. Máte dluhy vůči továrnám, které vás vytvořily. Vaše životy vám nepatří. Vaše peníze… žádné peníze nemáte. Ale pochopte to. Věřte mi, že si o vás nemyslím nic špatného ani vám toto nemám za zlé. Chápu, že jste rozumní lidé. Dáme to do pořádku.

– Nemohu vám zaplatit: zákon mi to neumožňuje. Ale můžu peníze odkládat. TŽT se o své zaměstnance dovede postarat. Nedopustím, aby mí dobří přetvoření lidé trpěli zbytečnou krutostí ignorantských dozorců. Sám si vaše soužení kladu za vinu. Neposlouchal jsem dost pozorně a za to se vám omlouvám.

– Začneme věci řešit. Ustanovíme ombudsmana, který bude trestat dozorce, jež nejsou hodni svého postavení. Dáme všechno do pořádku, rozumíte?

– Budu odkládat peníze, které byste si vydělali, kdybyste byli svobodní, celí lidé, a až se postaví železnice, postavíme vám nový domov. Útulek. Ve městě, bude-li to možné, nebo v této pustině, u vaší trati, bude-li Nový Krobuzon tak nahluchlý, že neuslyší, čeho je zapotřebí. Nedopustím, abyste se udřeli k smrti. Budete mít svůj domek, koupele a dobré jídlo a tam budete moci prožít zbytek svého života. Myslíte si, že jsem lhář? Myslíte si, že vám lžu?

– A teď už s tím skončete. Železnice se zastavila. Chcete ji dál blokovat? Muži, muži… Nejste rouhači, kterým bych nevěřil, ale pustili jste se do nesvatého podniku, ač jsou vaše důvody pochopitelné. Nemám vám to za zlé, ale teď zdržujete něco, co si zaslouží celý svět. Tak se vzpamatujte. A skončete s tím.

* * *

Juda vstane. Přiměje golema, aby klopýtavou železniční chůzí přistoupil ke Klimatu Tepcovi.

– Nebuďte *blázni*, ozve se Uzman ze své skrýše. – To jste tak slabí, tak kurevsky *slabí?* Myslíte si, že na vás Tepcovi *záleží?* Ale umlčí ho další povykování. Někdo střílí. Někdo křičí.

– Tohle nemůžeme vyhrát, zvolá Juda, i když ho nikdo neposlouchá. Stojí na kamenech a nutí golema z kusů železniční trati k běhu.

Rozbíhá ho jako člověka poháněného parou, z jehož mechanických stehen se line kovový skřípot. Postava dusá houstnoucím deštěm kulek a zanechává za sebou obrovské šlápoty.

Běží a skáče, vrhá se kupředu, dopadá v ničivé mase dřeva a kovu, láme kosti strážníků. Klimata Tepce Juda nevidí, ale ví – zatímco se dívá na golema, jak máchá rukama, drtí vše kolem sebe a zároveň se rozpadá –, že Tepec je pořád naživu.

– Stáhněte se, stáhněte se, volá Lýtka nebo Shaun nebo někdo jiný, nějaký narychlo ustavený generál, ale kam se stáhnout? Není kam jít. Strážníci se rozptylují do stran pod vražedným přívalem černého prachu, ale jejich zbraně jsou o mnoho účinnější, takže je nelze zadržet. Je to zoufalý, dezorganizovaný pat; strážníci se blíží zformováni pro boj v pouštních podmínkách, přetvoři za návršími přebíhají od jednoho skalnatého úkrytu k druhému, napůl nahodile, napůl bezcílně.

Ale za zákrutem sílí řev. Něco.

– Co, co to, do, co to je, do…? lapá Juda po dechu. Ozbrojené složky TŽT se stahují k vlaku, a ozývá se halas další potyčky.

Ze směru, kterým přijeli, od dějin na železniční trati, se linou zvuky, které Juda nikdy neslyšel. Něco se blíží ve staccatovém přívalu, bubnování na uhlazeném kamenném povrchu. Kavalerie chodců. Borinačů. Blíží se rychlostí, nad níž zůstává rozum stát, s nohama delšíma, než je nejvyšší člověk, komíhají jimi ve strnulém unguligrádním pohybu, sestávajícím z křečí a přískoků, otáčejí se v dokonale přesných akrobatických piruetách, kroutí se na kopytech.

Trhavě se blíží s nelidskou graciézností, s tvářemi, jež jsou maskami na půli cesty mezi paviány a dřevoryty, hmyzí a strašidelné. Vtrhnou mezi strážníky, zastíní je svou velikostí, roztáčí své toporné nohy a strkají je mezi nápravy, potácejí se, ale nepadají a vozy se převracejí a rozbíjejí. Borinačové natahují končetiny a rukama a prsty manipulují s prostorem a jinými vektory, než jaké vidí Juda.

Šátrají mezi dimenzemi, zneviditelňují se jim končetiny, natahují se přes příliš široké průrvy prostoru, chytají strážníky nebo jim prorážejí kůži. Chodci útočí zbraněmi, které existují v kdovíjaké další úrovni, do níž mají přístup, které jsou jen na zlomek vteřiny vidět jako nachové květy nebo stříbřité tekuté tváře, a kde udeří, strážníci jsou složitě sekáni, drceni a decimováni, bezhlasně řvou a klopýtají přes úhly terénu, které by jim nikdy neměly způsobit nesnáze.

Chodců jsou desítky, celý bojový oddíl. A mezi nimi se projíždí přetvořený průzkumník na ještěrčím těle, vyslaný z vlaku s úkolem dojet do Nového Krobuzonu.

Strážníci se stahují; přízračné palice chodců je dál pitvorně zabíjejí a ubíjejí. Juda nevidí Klimata Tepce. Přetvořený průzkumník si vykračuje kolébavým krokem prérijní ještěrky. Chodci do něho strkají a něco mu šeptají svými vláknitými ústy, a on se jen směje, plácá je a

volá: – Ann-Hari, já to zvládl. Přišli se mnou. Udělali to, cos říkala, že udělají. Našel jsem je.

Kdy si našla čas? Juda si to nedokáže představit. Kdy si našla čas, kdy to poznala, kdy zašla za těmi, které bylo možné vybrat za posly, kdy poznala, že usiluje o něco jiného, kdy pojala podezření, že strážníci zaútočí, a poslala pro posily? Jak věděla, kam ho má poslat?

Posel na ještěrce neplnil misi, která mu byla svěřena; plnil jiný úkol, podle pokynů Ann-Hari. Zachránil vlak.

– Vidíte, vidíte? Ann-Hari září radostí. – Já věděla, že chodci nenávidí železnici, TŽT.

– Řekl jsem jim to, cos chtěla, říká muž na ještěrce. – Řekl jsem jim, co dělá TŽT, poprosil je o pomoc.

– Jednala jsi v rozporu s radou, obrací se na ni Uzman. Ann-Hari snáší jeho pohled a čeká, dokud není ticho příliš tíživé, pak svou ragamolštinou se silným přízvukem řekne: – Jedeme.

– Ty jsi jednala v rozporu s *radou.*

– Zachránila jsem nás.

Kolem se shromažďují lidé.

– Toto není tvoje panství.

Ann-Hari zamžiká. Užasle se na něho zadívá: *To jsi takový pitomec? zračí* se jí ve tváři, ale chvilku počká a opět pomalu pronese:

– Jedeme, hned, teď.

– Jednala jsi v rozporu s radou.

Juda promluví. Lekne se vlastního hlasu. Všichni se na něho podívají. Za jeho zády sebou v hlíně trhnou nohy golema, v mírné podrážděnosti zabuší nedokončenými patami. – Uzmane, praví. – Máš sice pravdu, ale poslouchej.

– Bez rady, co jsme zač? ptá se Uzman.

Juda přikývne. – Co jsme bez ní? Já vím, já vím. Neměla se vzepřít jejímu rozhodnutí. Ale Uzmane, sám jsi viděl, co udělali. Ti se nezastaví. Přišli s náma zatočit, Uzmane. Co my s tím?

– Potřebovali jsme další, namítá Uzman. – Potřebovali jsme městské cechy. Mohli jsme je získat…

– Teď už je na to pozdě, říká Juda. – Už se to asi nedozvíme. Už to nezjistíme. Musíme odjet.

– Chceš, abychom se stali volnotvory? ptá se Uzman. Zvedá hlas. – Vždyť já jsem, kurva, povstalec, Judo. To chceš, abych utekl jako nějaký desperát? Srší hněvem. Je pořád slyšet střelbu. – To chceš, abychom prchli někam do těch zatracených kopců, jako bychom měli v kalhotách? Tohle chceš? Jdi do prdele, i ty, Ann-Hari… Všechno, co máme…

– My nic nemáme, podotkne Juda.

– Máme všechno, namítne Ann-Hari.

Oba se na sebe podívají.

– Toho, co máme, se nevzdáme, dodá Ann-Hari. Judův golem zatřese nohama. – Ničeho se nevzdáme. Všechna naše krev a svaly. Všichni mrtví. Všechny rány kladivem, kameny, všechna sousta, která jíme. Všechny kulky ze všech pušek. Všechna bičování. Moře potu, který z nás leje. Všechny kusy uhlí v kotlech přetvorů a v kotli lokomotivy, všechny kapky semene mezi mýma nohama a nohama mých sester, všechno tohle, tohle všechno je v támhletom vlaku.

Ukáže do tmy tunelu, kde se dál pracuje. – Tohle všechno. Vyjeli jsme s dějinami. Vytvářeli jsme dějiny. Odlili jsme dějiny do železa a vlak je za sebou kálel. Teď jsme je vytrhali. Pojedeme dál a dějiny si vezmeme s sebou. Přetvoříme je. Je to naše bohatství, je to všechno, je to všechno, co máme. Vezmeme si je.

Stávkující z železné rady se k ní připojí. Ani Uzman nemůže dělat nic jiného.

Chodci mávají multidimenzionálníma rukama a odcházejí. – Děkujeme, děkujeme, volá Juda.

V útrobách kopce vlak proráží poslední kamenný závoj. Tunel, v němž vládla hlubokomořská tma, najednou zaplaví prudké světlo.

Vlak se šine k provizornímu mostu, který pro něj byl tak rychle stlučen. Vlak se chvěje a naklání. Most se hýbe. Vlak opile vrávorá. Juda ani nedýchá.

Sune se neochvějněji, pokračuje po útlém nakupení nosníků. Přejíždí vysoko nad úděsným údolím, dští dým, překonává dlouhé yardy kývající se provizorní nástavby původní konstrukce, a kolébání ustává.

Vlak je na druhé straně. Je na pevné zemi, na druhé straně rokle.

Vzbouřenci přecházejí příšernou strukturu, děti pláčou v náručích matek. Při každém závanu větru lidé strnou, ale všichni se dostanou na druhou stranu, nikdo se nezřítí.

Jsou mezi nimi kaktusíci, svobodní a celí lidé, jedna dvě cheprijky se skaraby místo hlavy, tuláci, houf skřarachů poletujících nízko po obloze s výrazy natěšených psů, podivnější rasy, odrodilí llorgissové a němý hoči a stovky a stovky přetvorů všemožných podob. Jsou mezi nimi topiči, strojvedoucí a brzdaři, bývalí úředníci, těch několik málo dozorců, kteří včas přeběhli na druhou stranu, lovci, mostaři, průzkumníci a vědci, kteří nechtějí opouštět své laboratoře,

prostitutky, raziči tunelů, plebejští kouzelníci a podřadní zaklínači, nomádi bez práce, kteří jen kořistí z železnice a kteří nyní něčím budou, a stovky, stovky pokladačů kolejí.

Jejich bohatství a dějiny jsou ukryty ve vlaku. Jsou pohybujícím se městem. Realizují se v jeho železe a mazivu. Ovládají je. Železnou radu. Rada se dává do pohybu.

Je to stejný pohyb, který je dovezl až sem. Je úplně stejný. Vozy plně naložené kolejnicemi a pražci se vyprazdňují, pracovní čety materiál roznášejí, rozdělují, ponášejí a pouštějí na zem a v obezřelém rytmu zatloukají, raz dva tři, bác. Vpředu se ženou party s úkolem umést vlaku cestu; ale z této dlouhé ploché země vyčnívá jen málo překážek, jež je snadné odstranit, a už se neodklízí každičký kámen a přírodní objekt, jako tomu bylo předtím.

Je to úplně stejný pohyb a je zcela nový. Žene je závratná naléhavost. Tempo je rychlejší o několik řádů. Pražce se pokládají v mnohem větších odstupech, jen tak, aby dokázaly unést vlak. Tato trať nemá mít dlouhého trvání. Není tak zamýšlena. Její základ je jen náčrt, přízrak v terénu. Vlak se batolí jako dítě.

Když se koleje za soupravou opět objeví, obroušené vahou vlaku, muži a ženy je znovu vytrhají. Muly je táhnou kolem zásobních a dílenských vozů, kde jich jsou uskladněny další stovky, kolem trati a celého vlaku až na jeho začátek, do záře svítilen lokomotivy. A tam jsou vyloženy. A dělníci je opět ukládají do prachu.

Míle kolejnic, znovu a znovu recyklované, jsou budoucností vlaku a jeho přítomností; objevují se vždy zlehka zjizvenější jako dějiny a jsou opět zvednuty a stávají se další budoucností. Vlak si s sebou veze vlastní trať, vytrhává ji a opět pokládá: tříska, pomíjivý okamžik existence železnice. Už ne čára táhnoucí se časem, ale cosi nahodilého a prchavého, co se pod vlakem obnovuje a jen zanechává svou stopu.

Pohybují se rychlostí, jež zastiňuje všechno, co dosud dokázali. Maximem byla zatím míle za den a nyní je jím několikanásobek. Obrovitá přetvořená žena se zrůdnou schopností, jež se doposud nemohla účastnit prací na stavbě trati, je se svým uměním zarazit hřeb jednou ranou přijata do kolektivu. Koleje se pokládají, vytrhávají, pokládají, vytrhávají. Trčí stovky yardů před vlakem a za ním.

– Blíží se strážníci.

Juda se s četou vytrhávačů vrací zpátky.

– Chci to udělat s pomocí golema, říká. Dotkne se křehké konstrukce mostu a vyšle energii do kovu, odživí jej. Nikdo ho neposlouchá. – Chci z těch kolejí udělat golema. Chci z kolejí udělat vodiče.

Slyší skřípění probouzeného kovu; koleje se pokoušejí protáhnout a stát se obrem. Juda se chvěje. Nemá na to sílu. Jeho druzi přecházejí třesoucí se most, vnikají do tmy tunelu. Nepřipravují golema, ale čin.

Juda se vrací k vlaku šinoucímu se rovinou k Labutímu moři. Souprava mění směr. Jakýsi lidový výbor, jakási delegovaná nebo hlasitě neodbytná skupina usazená na střeše vlaku určuje dělníkům směr. Stáčí se od neviditelné trasy vedoucí do míst, kde trůní jejich nevypočitatelný cíl. Za úderů palic, za využití nabytých zkušeností, se věčný vlak odchyluje z původního směru. Juda pomáhá dělníkům vytrhávat poslední koleje a vracet je dopředu. Trať se stáčí.

Věčný vlak odbočuje, na západoseverozápad. Do pustiny, kde není nic, do nového nezmapovaného prostoru. Vlak divočí. Juda nemůže popadnout dech.

(Mnohem později uslyší třesk a dmutí výbuchů. Představuje si, jak se mizerně postavený most kácí a láme jako špejle. Představuje si, jak se vlak se strážníky láme v půli a líbá svůj vlastní konec, trousí muže a kanóny, jak se napíná při pádu na dno strže. Vzpomíná na plán Petrolejového Billa a vidí před očima trosky, které se rozletí po korytu vyschlé řeky. Vlak a kostra mostu dopadnou na zem, stanou se dřevěnými a kovovými fosiliemi.)

Věčný vlak zdivočel. Železná rada se vzbouřila.

Jaro začíná zpívat létem a věčný vlak bzučí hmyzem, který Juda nikdy neviděl, připomínajícím papírové lampióny, připomínající titěrné mnichy s kápěmi. Má krvavě rudou jíchu.

Juda vláčí koleje. Zvedá je a odepíná minulost. Armáda vlekoucí se za vlakem najednou srší cílevědomostí. Motykami rozdírá zemi, kde se táhly koleje.

Kamufláž to není příliš účinná. Nemohou se vzdalovat bez nesmazatelných stop. Země bude muset celá léta svlékat kůži, pišťuchy a prérijní lišky budou muset křižovat rýhy vlastními pěšinami, aby se po letech dešťů a větrů zacelil strup, jejž tu zanechal věčný vlak.

Je toho třeba tolik udělat. Prchat není vůbec snadné.

Několik mil každý den. Ostré zákruty ze znovu a znovu používaných kolejnic, a krátký úsek železnice míjí překážky: tůně, masy skal. Party srovnávačů terénu sypou suť do prohlubní. Za vlakem se táhne prašná stopa. Vlak projíždí řídkým lesíkem, který čekal, až ho železnice naplní, a zasedá železná rada.

– Musíme mít lepší plán. Potřebujeme průzkumníky, lovce, potřebujeme vodu. Musíme vytyčit trasu.

– Takže kam máme namířeno?

– Bratři, bratři…

– Já nejsem tvůj bratr, vykřikne jedna žena.

– No jo, kruciná*l*, tak teda *sestry*, a všichni se rozesmějí. – Sestry, sestry…

– Oni se nezastaví, kdepak. Mluví Uzman. Lidé se zklidňují. – To není vtip. Nejsme v bezpečí. Bratři… sestry… My jsme podrazili Klimata Tepce. Ten na to nezapomene. Vyčenichají nás.

Z trubek mu stoupá pára. *Tys nechtěl, abychom se tady octli*, říká si v duchu Juda. *Tohle jsi nechtěl. Chtěls, abychom vydrželi. Ve svých idylických vzbouřeneckých snech jsi táhl trať k cechům, jako by se nás chtěly vydat zachránit. Pořád se o to snažíš. Ale takhle by sis to nevybral.*

Uzman je dobrý člověk.

– Nejde jenom o strážníky. TŽT na naši hlavu vypsala odměnu. Ukradli jsme mu vlak. Ukradli jsme mu *železnici.* To si myslíte, že si to nechají líbit?

– Jdou po nás všichni lovci zločinců. A u chrchle, to si myslíte, že nad tím mávne rukou *město?* Je ticho, které přerušuje jen praskot hmyzu na lucerně. – Je to taky novokrobuzonská železnice a my ji ukradli. To si myslíte, že nechají pláchnout přetvory, aby si našli klidné místečko někde v pustinách? Jde po nás i *milice*. Milice.

– Přiletí ve vzducholodích. Přijde po zemi. To si myslíte, že nás nechají někde usídlit, v nějaké zatracené přetvorské arkádii? Přivezou vlak domů, ověšený našimi hlavami. Nemůžeme si najít jen tak nějaké údolíčko deset třicet sto mil odsud. Jestli do toho jdeme… musíme *zmizet.*

– Musí se po nás slehnout *zem.* Doneste mi mapu, krucinál. Uvědomujete si, co jsme udělali? Co z nás teď je?

Nesourodá tlupa přetvorů. Město přetvorů a jejich xenických a svobodných a celých přátel. Těchto zlodějů a vrahů, násilníků, pobudů, podvodníků, lhářů. – Jste jak zařezaní, poznamená Uzman s úžasem, který náhle zaslechnou v jeho hlase. – Vyřezaní jako kusy dřeva, v lidské velikosti, otesané bohy. Mžourají na něho ve stínu vlaku, který uloupili.

Stačí třídenní odbočka od vytyčené trasy a železná rada se ocitá mimo podrobnosti map. Je v podivných končinách. Je v Prostředních plochách. V rohagských pustinách.

Ti inteligentnější ze skřarachů jsou vysláni do prázdného prostoru, který v nich, coby městských tvorech, vyvolává úzkost. Mají za úkol najít stále nepřítomné lovce, nosiče vody s jejich vozy, jež se vydali pátrat po napajedlech. Lidi na průzkumech, kteří by v místě, kde měl stát most, našli pouze pozůstatky masakru. Rozhlédli by se po hnijících a sluncem sežehlých mrtvolách strážníků a otázali se: – Co se tady stalo? Skřaraši jsou vysláni, aby shromáždili nepřítomné členy železné rady.

Struktury se rozrůstají. Rada nachází zdroje vody a vůz s vodou zůstává pořád plný, utěsněný všude, kde prosakuje. Dělová věž je svařena a vyklepána do kauterizované aproximace své bývalé podoby.

Vědci, kteří zůstali ve věčném vlaku, spěšně učí přetvory, jak zakreslovat mapy.

– Kam pojedeme?

V noci psanci hrají na bendža a dudy, bijí do výstražného zvonu, tlučou do kotle jako do bubnu. Ženy a muži spolu opět spí. V řetězdek v noci se Juda občas vydává najít uvolnění na němá mužská setkání vedle trati, ale jedné noci se mazlí a souloží s Ann-Hari s tou nejupřímnější důvěrností.

Pomalu zvláštnějící okolí přináší Judovi nesmírné potěšení. Šestého dne železné rady, zatímco úsek železnice o délce jedné míle požírá vlastní ocas a sune se dál, zatímco vlak vjíždí do snové krajiny poničených sukulentů a snáší se na něj léto, přijíždí oddíl strážníků a lovců zločinců.

Radu fatálně podcení. Je jich sotva třicet mužů a xeňanů, v popraskané kůži osázené hroty, v šatech, jež jim slouží jako zbraň. Vyjíždějí z krvavě zbarveného podrostu pod standartou TZT. Prchají před nimi tvorové podobní cupitajícím houbám.

Oddíl pálí, ječí do hlásných trub. – Uposlechněte našich rozkazů! Zločinci, vzdejte se!

Vážně si myslí, že se železná rada nechá zastrašit? Juda užasle hledí na jejich hloupost. Dvanáct z nich je okamžitě zastřeleno a ostatní odjíždějí.

– Chytněte je, chytněte je, chytněte je, křičí Ann-Hari a ti nejrychlejší přetvoři odjíždějí se zbraněmi. – Vědí, kde jsme!

Podaří se jim zabít jen dalších šest. Ostatní prchnou. – Odhalili nás, říká Uzman. Nejsou na útěku ani sto mil. – Půjdou po nás.

Kladou pasti. Sudy s černým prachem, složité baterie a roznětky. Posílají vlak mezi skalní převisy a všichni použitelní geothaumaturgové a pokoutní zaklínači vyrývají do nerostných stěn diaglyfy a nastražují obvody, aby se kolem předvoje strážníků či milice tíhou jediného vozu rozpustila skála, roztekla se ve studeném magmatu, ztuhla a utopila je. Takový je plán.

Juda pokládá golemské pasti.

Baterie, somaturgické turbíny vlastní konstrukce, aby za železnou radu povstaly a bojovaly hromady dřeva, kostí, zeminy nebo rozpraskaných odhozených pražců.

V noci se kolem uprchlé železnice prochází s Uzmanem a Ann-Hari, kteří jsou vůči sobě obezřelí, ale navzájem se potřebují. Stratégové a vizionáři. Věčný vlak v noci nestaví. Najdou se v něm lidé s nejrůznějšími dovednostmi. Přetvoři opravují všechny opravitelné křesadlovky a vyrábějí nové zbraně. V pecích taví staré

koleje, aby vyrobili čepele a zbroje. Proměňují své město na kolech ve válečný stroj.

– Nebude to dlouho trvat, tvrdí Uzman. – Přijde čas, kdy budeme nejspíš nuceni vlak opustit, kdy budeme muset utéct.

– To nemůžeme, namítá Ann-Hari. – Bez vlaku nejsme nic.

Ve vagónu úředníků se skupina radních sklání nad neurčitými mapami – povrchními skládankami mýtů. Tmavenové stoly a intarzované stěny jsou rozryté a pomalované nápisy z prvních dnů, kdy je opilí povstalci zkrášlili svým primitivním uměním.

– Tady. Uzman zatlačí na mapu. – Co je tohle?

– Bažina.

Uzman pohne prstem.

– To se neví.

– Slaniska.

– Kamenité pláně.

– To se neví.

– Dehtové jámy.

– To se neví.

– Dýmovec. Dýmovcové rokle.

Uzman se kouše do prstu. Dívá se z okna. Radní tahají kolejnice z jednoho konce ukradené železniční míle na druhý.

– Máme nějakého meteomanta?

– Znám jednu dívku, Tomu. Umí hvízdnutím přivolat poryv větru, který jí usuší šaty, ale, víte, je to spíš jen takové salonní kouzlení…

– Potřebujeme někoho, kdo umí rozpoutat bouři…

– Ne. Ozve se jeden z průzkumníků, mladík, který si nechal narůst vousy a chodí v upoceném oblečení dělníků. Vrtí hlavou. – Já vím, co chcete. Přemýšlíte, jak se dostat přes dýmovec. Kdepak. Viděli jste, jak skončil Malke, když jím byl zasažen? Málem umřel. Viděli jste, co to dokáže.

– Musí přece existovat způsob, jak poznat, kdy se to blíží…

Mladík pokrčí rameny. – Tlak, říká. – Praskání. Pár takových věcí. Výrony z gejzírů. Zase pokrčí rameny. – Vyhledali jsme si to, když nás to uvěznilo. Je toho spousta.

– Ale existuje způsob, jak poznat…

– Ano, Uzmane, ale ty neuvažuješ. Tyto mapy jsou přinejlepším dohady. Jsme na Prostředních plochách. A víme jen o jedné věci, kterou tu najdeme. Muž přejíždí prstem vzhůru po mapě. Vagón se zakolébá. – Vidíte? Co je to?

Vyšrafovaná oblast, vybarvená na červeno. Dvě stě mil od nich, necelý měsíc cesty při této absurdní rychlosti. Přiléhá k oblasti

dýmovců, nebo kde si staří kartografové mysleli, že oblast dýmovců je.

– Víte, co to je?

Ovšemže to Uzman ví. Vědí to všichni. Je to kakotopická skvrna.

– Nepojedeš s námi přece ke skvrně, Uzmane.

– Já s vámi nikam jet nemůžu. Rada pojede tam, kam se rozhodne. Ale toto je jediné řešení, které se nám nabízí. Vy se rozhodněte, jestli se vám zamlouvá nebo ne. A jestli ne, zůstanu tu a budu se bít, dokud nás nepozabíjejí.

– Vždyť je to *skvrna*.

– Ne, není to skvrna. Je to její okraj. Periferie.

Uzman se zatváří zvláštně. Vstane a jako by se zlehka rozzářil. Potí se horkem vlastních trubek, pojídá uhlí. Má černé rty.

– To není skvrna. Musíme projet dýmovcovou oblastí a za ní je *okraj* kakotopu. I kdyby projeli tím kamenem, tam už se za námi nikdo vydávat nebude.

– A ty víš dobře proč, Uzmane, ne? Z, jednoho zatraceně dobrého důvodu.

– Nemáme na vybranou. Ne, tak to není. Prcháme. Můžeme nechat vlak napospas osudu. Stanou se z nás volnotvoři. Nebo si ho ponecháme. Veškeré naše úsilí. Železnici. Ale když si ho ponecháme, musíme podniknout tohle. Musíme někam dojet, někam daleko, nebo umřeme. Musíme jet na západ. A co je na západ odsud? Píchne do voskované mapy. – Kakotopická skvrna. Tedy její okraj.

Mluví, jako by je prosil.

– Lidé se tam už odvážili. Zvládneme to. Musíme. Prosí je.

– Je to jen okraj.

Otevřela se před pěti sty lety, trhlina, z níž se vyvalily ohromné masy zběsilé karcinomatozní síly, torze. Bezútěšná pustina, jakou si nedovede nikdo představit. Kde se z lidí mohou stát skleněné krysy a z krys ďábelští mocnáři nebo nepřirozené zvuky a jaguáři a stromy se mohou změnit v okamžiky, k nimž nemohlo nikdy dojít, mohou se změnit v neskutečné úhly. Kde se procházejí a kde se rodí monstra. Kde jsou země, vzduch a čas zkažené.

– Ale to je nakonec stejně jedno, řekne kdosi. – Nemáme meteomanty a neznáme nikoho, kdo by dokázal vyvolat vzdušný elementály, a bez člověka, kterej by dokázal stočit vítr, oblastí s dýmovcem neprojedem.

Juda se opře o stůl; před očima se mu komíhá ofina vlasů. Zadívá se na zakreslený terén.

– Tak jo, řekne. – Tak teda jo.

Somaturgie, golemetrie je zásah zvenčí. Vytváření sluhů z neživé hmoty souvisí s přesvědčováním, obratnou manipulací. Je to strategie předávání života.

– Tak teda jo.

Dokážu vytvořit golema ze vzduchu, uvažuje Juda. *Chuchvalec vzduchu ve vzduchu. Přinutím ho, aby vedle nás běžel. Vzduch, co ubíhá vzduchem.* Vyčerpá ho to. Ale ví, že jim průchod dýmem zajistí.

Juda ví, že pojedou.

Kráčí vedle Uzmana a golem kráčí vedle nich. Šourající se rostlinná hmota. Tvoří podivné trio: přetvor dští páru z trubek, jimiž je protkán; vysoký a kostnatý Juda s vousy, které připomínají špinavou kožešinu; golem pokládá na zem beztvaré nohy. Vlak se šine kupředu sotva patrnými přísuny.

Měsíční přísvit má barvu lipidové tekutiny, jako by se v noci otevírala nehojící se rána. Juda se ohlédne a vidí vlak a zase vlak a zase vlak, pšoukající kouř, rozdrnčený jako nějaký plebejský orchestr bubnů a zvonců. Půl míle před ním přetvoři pokládají koleje a ještě před nimi průzkumné oddíly zběžně vytyčují novou cestu. Vzadu se železnice demontuje a jako poutníci se za ní vlečou lidé, které na sebe nabalila.

Juda všechno vnímá jako město. To ho naučil Nový Krobuzon. Dívá se, jak vlak míjí zkroucený záhyb terénu, a vidí ohyb a okraj říčních stěn, stěny skladišť u Dehtu. Uvidí nahnutý strom a vybaví si opilého Krobuzoňana, který by se nakláněl ve stejném úhlu.

To, co si pamatujeme, to, co v nás zůstává, si nevybíráme, pomyslí si. Nese si v sobě Nový Krobuzon; i teď je občanem této nové bludné svatyně.

– Dýmovec stačit nebude, říká Uzman. Věčný vlak vzdychá. – Milice ho rozdrtí, přeletí. Dýmovec nepomůže, pomůže až kakotopická skvrna. Až v ní se schováme.

Příští den přepadový oddíl strážníků zabije padesát loudalů za věčným vlakem a zmizí dříve, než se přetvoři zmohou na protiútok. Skřaraši vřeští, že po nich pálili z pušek. Hrubou invenční gramatikou líčí, co viděli, roztahují křídla, aby ukázali, jaké jim v tuhé kůži zejí díry po kulkách.

* * *

Je vedro. Vjíždějí do poněkud odlišného prostoru, vrchoviny s vrstvou kvalitní zeminy.

– Co to je? Šíří se panika. – Něco na nás útočí!

S vlakem drží krok neznámá zvířata, chňapající po kolech. Nezvířata či pazvířata, která se rozplývají, přeskupují a vystupují ze země a jimiž prosvítá světlo. Nevěnují pozornost kulkám, které jimi volně prolétají.

Jakmile Judu přejde strach, sleduje je s narůstajícím potěšením. Tvorové se vracejí pokaždé, když sebou vlak na krátkém úseku trati opět trhne.

Kinetofágové. Neútočí, jen si hrají. Skotačí jako sviňuchy, vyskakují ze země a dělají salta kolem otáčejících se kol. Vstřebávají rytmus, *tu-du tu-du*, železa valícího se po železe. Po tisíciletích, kdy chňapali jen po spěšném kroku lovců a jejich kořisti, se kinetofágové opíjejí těžkým, valivým pohybem vlaku. Blednou v mátožných tvarech lišek a skálomyší, jediných zvířat, která kdy viděli. Studují nově příchozí a postupem času poněkud neobratně napodobují i lidi a kaktusíky, k jejich nesmírnému potěšení.

– Hele, koukej, to jsi ty, to je tvoje ošklivá kebule, no vážně. Dovádiví tvorové se vynořují a vrhají kupředu podle pohybu kol, aby se ještě více nasytili. Jakmile radní vystoupí z vlaku, kinetofágové se jim začnou hemžit kolem nohou a krmit se ozvěnami jejich kroků. Jedna žena se roztančí a vzduch obživne nadšením těchto démonů, jež mizí a hned se objevují, zalykajíce se jejím rytmem. Věčný vlak zanedlouho obklopí poskakující postavy: přetvoři, svobodné a celé ženy, bývalé kurvy, kaktusíci, kteří ze sebe setřásají zasmušilost. Tančí podél vlaku, drží s ním hopsavý krok, při obkročáku, při skočné. Kolem nohou se jim tlačí kinetofágové zachytávající světlo. Soupeří mezi sebou: nejsložitější, opakovaný, dokonalý rytmus je jejich nejlepší potrava.

Sluneční světlo má barvu trávy, kterou vysušuje. Juda se usmívá na vlak i na tanečníky, na tyto démony pohybu. Je to podivná pastorála, připomíná dožínkový průvod mezi trsy prérijní trávy a vyschlými koryty potoků; mohutný vlak se trhavě sune ke svým uctívačům, jež mu dláždí cestu, a jako by byly koleje vodítko, táhnou jej k sobě jako nějaké zkrocené zvíře z divočiny; a kolem této náhle povolné železné šelmy víří letní prach stovky celebrantů. Kinetofágové jim tančí u kotníků jako pěna. Juda uvažuje nad energií, kterou nacházejí v rytmu. Pulzní magie. Jak zvláštní kalorie lze nalézt v opakujících se zvucích.

Juda se rozhlíží a pociťuje k železné radě lásku. Rozkládá stativ. Není dobrý světlotiskař, ale než zaměří na změť nohou, železa a podvečerního slunce objektiv, ví, že tento snímek vyjde dobře. Pohyby budou sice rozmazané a světlotisk vyvolá v primitivních podmínkách stísněné temné komory, ví však, že nad přízračnou propleteninou nohou a démonů bude ostře zachycený věčný vlak, úsměvy a těla tanečníků. Zvěčnil je v sépiových barvách, zakonzervoval je jako hruníky s jejich golemskými písněmi.

Od východu se blíží vzducholoď. Přilétá s poklidným dravčím pohupováním, tlustě se šine jejich směrem.

Obhroublí skřaraši za letu štěkají a klejí. Mění se v tečky na pozadí odulé kožené velryby; obletují gondolu a zlehka ji rozhoupávají. Juda slyší duté rány jakoby bouchajících papírových sáčků, které musí být střelbou, a skřaraši se rozlétávají do stran. Padají k zemi. Řítí se střemhlav dolů, skládají křídla a snášejí se v hejnu k vlaku, a pak se ozve tříštivý zvuk, mohutné odkašlání a z oken vzducholodi vyletí sklo a oblak černého kouře.

– Ano, řekne Uzman.

Vzducholoď se zakolébá. Z jejího spodku se vyvalí mlha střelného prachu. Teď se odvleče domů do Nového Krobuzonu nebo na základnu za obzorem, kde čekají na pokyny přepadové miliční jednotky. Kde jsou rozmístěny další vzducholodě. Větší válečné stroje, připravené shazovat bomby. S okny, která hliněné granáty už nerozbijí.

Nový Krobuzon je našel. Té noci se koná zasedání a vládne na něm nepopsatelný chaos. Nápady se překřikují s nápady. Ozývá se pouze řev. Ženy, bývalé kurvy, jmenovaly Ann-Hari, aby byla jejich mluvčí.

Najdou je i jiní. Z travnatých plání přicházejí postavy. Železná rada o sobě trousí informace po neviditelném vedení písní. Přitahuje vyděděnce, psance.

Volnotvory. Celý malý kmen. Uprchlíky z Nového Krobuzonu, kteří už dlouho žijí v divočině. Vůdce je člověk bez paží, se zbytečnými okrasnými broučími křídly. Je mezi nimi muž s pogumovanými klepety, muž s krokodýlí tlamou, obrovské psisko s hlavou hezké ženy. Pes má samčí tělo. Podle kožešin, v nichž jsou oblečení, a ozdob z provrtaných kamínků navlečených na šlachách, podle kůží barvy dřeva a čaje Juda poznává, že jsou volnotvory už celé roky.

– Slyšeli jsme o vás, říká ten muž. Společně se svou rodinou hledí na vlak. Nedívají se na stráže ani na Judu ani na jeho golema z kostí ptáků, které zastřelili na maso. – Prý máte namířeno na západ. Jdete na druhou stranu světa.

– Prý, pokračuje, – vytvářítе nový život. Mimo dohled ostatních.

– Přišli jsme se zeptat, dodá a odmlčí se. – Přišli jsme se zeptat… praví muž.

A Juda, pověřený radou, přikyvuje: *ano, můžete se k nám přidat.*

Velké množství nomádů. Zločinců a uprchlíků. Prérijních ras a cizinců – chodců, kteří beze slova skáčou vedle vlaku, dokonce i garuda, který se zvolna snesl ze vzduchu a stal se velitelem vzdušných sil, tvořených hašteřivými skřarachy. Železná rada je přijímá do svého lůna.

Obklopují ji podivná, nepravděpodobná příměří mezi ozbrojenými volnotvorskými násilníky a borinačskými válečníky, kteří se ladně pohupují podél vlaku. *Máme ochranu,* napadá Judu. *Jsou tu, aby nám popřáli dobrou cestu. Aby nám pomohli v postupu.*

Třikrát je rychlými, divokými nájezdy napadnou lovci zločinců. Pistolníci odklušou dříve, než se dočkají citelnější odplaty.

– To nic není, poznamenává Uzman před Judou. – Na další se můžeme teprve těšit. V noci, ve světle reflektorů, železné radě domlouvá. Ann-Hari se přidává na jeho stranu, a ačkoli si topiči a strojvedoucí stěžují, že jim ubývá zásob uhlí, ačkoli jsou dělníci vyčerpaní, rada se dohodne na zvýšení rychlosti. Koleje dnem i nocí pokládají muži a ženy znecitlivělí únavou, jež za úderů palic sní svůj sen.

Železná cesta ukusuje míle. V noci se v míhajících se světlech vlaku rozhoupávají skalní formace, jako by se pokoušely utéct. Hmyz a tvorové o velikosti hmyzu rytmem svých těl dotírají na skla luceren, a když si najdou cestu dovnitř, mění se v zášlehy plamenů. Vlak je linkou tmavého světla na nočních pláních.

Terén působí zneklidňujícím dojmem. Rada je napjatá. Nově příchozí se stávají terčem slovních útoků, jsou obviňováni z vyzvědačství. Juda pomáhá davu zpacifikovat zděšeného rozzuřeného muže, který chce utlouct k smrti nováčka z řad volnotvorů, a během domlouvání a výprasku, který mu dávají, ani Juda, ani nikdo jiný neuzná, že by mohl mít dotyčný pravdu, že mezi nimi opravdu jsou zvědové.

Na okraji pláně je terénní formace, o niž mají zájem. Masiv dýmovce. Nehybné nebulózní tvary zvolna nabývají jasnějších kontur. Četa dělníků se s trhavinami vydává prorazit ztvrdlou mlhou cestu.

Věčný vlak je pevnost. Jeho podivnou dělovou věž pokrývají strupy nového kovového pláště. Všichni radní nosí obušky, ostří je jako kopí, úlomky kamene s hadrovými rukojeťmi. Neumělé a výstřední pušky. Rada čeká.

V Judově nitru se pohne tvor a Juda ví, že i když ještě nenastal čas, odejde.

Prochází po okraji dýmovcových návrší. Krajina se znenadání mění v cosi snového a znepokojujícího, spirály dýmu se zvedají v bazaltově tvrdých ztuhlých formacích, zvířená mračna, po nichž pobíhá odolná dýmovcová fauna. Tyčí se zde chuchvalce kouře, deštníky fontán, kde se vyvalily jeho gejzíry a skoro vmžiku ztvrdly. Mezi nimi ubíhá trať, solfatárou unikajících plynů.

Raziči železné radě prostříleli průchod. Ladnost ztvrdlého dýmovce narušuje surová jednoduchost zubatých otvorů.

Většina kamenné masy je uvězněna v podobě vzdouvajících se mračen. Ale lze mezi nimi najít rovněž sloupce, jež se zlehka stáčejí

ve spirálách a u vrcholů se mění v naducané obláčky, kde do nehybného vzduchu unikly závany kamene. Vlak projíždí pod oblouky, kde vzdušné proudy vyfoukly dýmovec ze země a zase jej k ní strhly.

Základ trati se rozšiřuje, koleje se pokládají a opět vytrhávají. Tajuplná krajina je čarokrásná a zároveň hrůzostrašná. Země může popraskat a zaplavit je svými exhalacemi, mlhou, která by se jim usadila v plicích a bolestivě by je přitesala do soch. Nekouří se, nevaří; vlak se pohybuje v náhlých trhnutích, co nejrychleji rozptyluje kouř z komína: vzduch se nesmí zanést dýmem. Juda je připraven vypustit vzdušného golema. Okolní skaliska by se mohla opět rozplynout, jak se to u dýmovce občas stává, po hodině nebo tisíciletí v kamenné podobě.

Přes obzor se vynoří armáda na přetvořených koních, velbloudech, v parních maringotkách, vrzajících na spoustě kol. V úhledné formaci se blíží do dýmovcové oblasti. Skřaraši železné rady ji sledují ze vzduchu, z větší výšky, než kam by mohl dovát kámen.

Raziční čety trhají nevypočitatelnou krajinu na kusy. Úzkostlivě a nezkušeně pátrají po náznacích, zda nenarušily dýmovcové ložisko.

Další čety pod vedením ploužící se geoempatky pokládají do opatrně vyhloubených děr obrovské nálože. Dívka si se zvířecím mlaskáním, v jakémsi primitivním extatickém tranzu, olizuje špínu. Nemá výrazný ani soustředěný talent; snaha takto mocně ovládnout zemi ji připravuje o důstojnost.

Železní radní v rokli mezi zkamenělými stěnami mračen stavějí barikády. Míli od sebe vidí kouř a kladení a vytrhávání kolejnic věčného vlaku. Uzman a Ann-Hari v něm jedou, zatímco Juda a Tlustá lýtka a stovky dalších číhají v záloze.

Už mají vojsko na dohled. Juda je vysílený přípravami. Je už tak unavený, že se mu do myšlenek vkrádají sny. Co nejdřív se musí vrátit k železné radě. Potřebuje jeho pomoc. Na radlici postavil golema, vysvětlil radním, jak ho aktivovat v případě, že by se objevila křemičitá mlha, ale vzdušný golem nevydrží bez jeho vedení.

– Určitě dojde k dalším útokům, říká, jak to říkají i všichni ostatní. Tohle nemůže být jediná fronta, kterou Nový Krobuzon otevře. Ale na tyto myšlenky teď není čas, neboť nájezdníci se blíží, a než jejich děla rozpoutají palbu na kamenné bašty, zaútočí na ně železná rada.

Skřaraši tepou silnými křídly vzduch, krouží mezi projektily a shazují hliněné granáty. Kulky je strhávají na tvrdou zem.

Vzduchem sviští malé bomby, vyrobené ze všeho, co měla železná rada po ruce: střelného prachu, střepin rozbitých nástrojů, lahviček

primitivních kyselin, nepříjemných thaumaturgických sloučenin, petroleje. Rozlévá se nafta, žíraviny, horký kouř, milice na chvilku poruší formaci, ale hned se zase stmelí a opět zaútočí na druhý oddíl skřarachů. Slunce jasně svítí, ale Judovi náhle připadá nesmírně studené.

– Není to daleko, mumlá si pod vousy. Slyší se. – Nemusí to trvat dlouho.

Nakloní se, s polním dalekohledem před očima. Skřaraši pouštějí na nepřítele nálože a zároveň je zasypávají výkaly. Jeden ve vzduchu exploduje: Zkusto, surového samce, kterého Juda zná dostatečně dobře, aby se zdravili, palba roztrhá na kusy, takže když dopadne na zem, připomíná spíše cáry hadrů než zvíře.

Radní pálí ze samostřílů ukutých v kovárnách věčného vlaku. Zapalují roznětky a shazují na vetřelce laviny kamení. Juda ví, že v tomto boji může jen vyhrát nebo prohrát.

Vstává. Stojí na valu. Táhnou se z něho dráty, k bateriím, ke transformátoru. Chvěje se odvahou.

Muži a ženy v jeho úkrytu – všichni s nepatrným, stopovým množstvím kouzla, všichni spojeni – se pořežou na rukou a kolem ran si pevně utáhnou dráty. Jsou připojeni k přístroji stlučenému z nesourodých materiálů, primitivnímu, když vyžaduje tak vulgární a doslovné prolití krve. – Pusťte to do mě, zařve Juda a Shaun zastrčí vodiče do aparátu, otřískaný motor zaúpí a zástup lidí se zapotácí, když z nich začne odčerpávat energii a svádět ji do svorek, jež Judovi propichují hruď.

Z hrdla se mu vydere těžko popsatelný zvuk. Napne se mu kůže a prohne se, jako by do něho někdo zatlačoval prsty. V prachu se zvednou muži. Stavějí se do cesty vojsku. Juda se potí. Pot z něho prýští. Pohne rukama. Muži, golemové, vykročí těžkopádným krokem.

Je jich dvacet nebo víc. Jsou větší než lidé. Předtvořeni, čekají. Kráčejí k novokrobuzonským milicionářům. Juda se třese. Slabší z jeho druhů už omdleli. On potí krev.

Černí golemové se plouží dál. Jednoho rozkopnou miliční koně. Jeho torzo sebou škube a pokouší se plazit a Juda se chvěje, jako by na něho dopadalo kamení. Přitahuje si vzduch, stahuje k sobě něco nehmotného. Hlinění tvorové vstupují do houfu nepřítele a koně se kolem nich vzpínají. Lovci zločinců a uniformovaní milicionáři uskakují před chňapajícíma rukama golemů. Někteří rozpřahují paže. Jiní jimi objímají své vzpírající se oběti. Kde na ně Juda vidí a může je navádět, nabádá je, aby se svou nadpřirozenou silou prodrali mezi tělesnými strážci přímo k důstojníkům. Každého obklopuje houf bojovníků, kteří sekají po anorganických tělech a míří na ně pistolemi.

– Palte, krucinál! hlesne Juda. A ačkoli ho jeho nepřátelé neslyší, uposlechnou. Do jedné z hliněných postav se zaryje kulka. Golem je stvořen z ostrých úlomků kamení a střelného prachu.

Ozve se táhlý hučivý zážeh a golem zmizí ve sloupci explodující trhaviny. Napřed je napodobeninou člověka, vzápětí poryvem ohně barvy hlíny; kamení, z něhož byl udusán, náhle letí do všech směrů a v kruhu sráží lovce zločinců; a horkem se dotkne jednoho ze svých druhů, který se také vznítí, a jakmile se rozptýlí kouř, ve který se proměnili, Juda na jejich místech spatří skvrny sazí a kolem nich vlny mrtvých lidí, zčernalých a zakrvácených, nabývajících stále jasnějších kontur, směrem k okrajům opět připomínajících lidská těla, přičemž se tyto oběti exploze na obvodu kráteru stále pohybují, stále vřeští.

– Palte, opakuje Juda. Následují výstřely, ohnivé šípy metané z balist. Žhavé střely nacházejí cíle a proměňují umělé bytosti v prudce spalované víry.

Jeden golem za druhým vrávorá mezi útočníky, objímá je, pohřbívá je v černém prachu a potom v ohni. Golemové splácaní ze střelného prachu, šourající se bomby, vyleptávají ve vojsku díry. Juda stojí a poslouchá rytmický ryk, který mu zachvátil srdce. Jeho druzi mu provolávají slávu. Z tváře se mu řine krev. Poslední golem se vrhne mezi vetřelce a každým nemotorným krokem od sebe odhazuje vojáky. Zmizí v plameni z šípu nějakého střelce a z místa, kde stál, se vyvalí koule prašného ohně.

Lovců zločinců a milicionářů jsou stále stovky, ale už se otáčejí, velitelé ječí, koním kloužou kopyta v kaši mrtvých těl. A vracejí se skřaraši a radní strhávají další kamenné laviny a kušiníci vypouštějí další obrovské šipky.

– Lowe! volají muži. – Ano! A Juda Low jim řevem odpovídá.

Z návrší sbíhají přepadové oddíly železných radních, ti nejmohutnější přetvoři, kaktusíkovští válečníci s krumpáči a těžkými sekyrami. Vtahují Judu do svého středu a líbají ho. Jeho druzi jsou pobledlí, chvějí se a je jim zima ze ztráty energie, kterou ze sebe museli vydat, ale jsou silnější než on. Juda zavírá oči.

Ztrácí vědomí a radní ho na rukou odnášejí do bezpečí. Zdá se mu o golemech ze střelného prachu, o slunci, a pak se náhle probouzí.

– Co, co je? ptá se a vyskakuje. – Co je?

Tlustá lýtka a Shaun ukazují na východ, vzhůru, do vzduchu. – Tam jsou další. Zaútočili na vlak.

Juda a Shaun jedou na koni přetvořeném pro větší rychlosti. Juda je otupělý. Hlučná a nesourodá armáda námezdních lovců a milicionářů byla jen drsný předvoj.

Co uděláš, golemiku? ptá se sám sebe. *Co uděláš, abys je zastavil? Už je nezastavíš; umřeš.* Umře se svou radou. *Jsi příliš potlučený, abys ještě něco zvládl. Podívej se, kolik krve jsi prolil.* Ale myslí si, že neumře. Juda by nevjížděl do boje, kdyby si myslel, že v něm umře.

Na obloze jsou vidět muži, milicionáři, kteří se pohupují pod odulými koulemi. Juda vidí kouř věčného vlaku a slyší výbuchy. Vzduchoplavci trousí bomby, v linii kráterů rozbíjejí na kusy oblačné dýmovcové skulptury, prorážejí k radě rokli.

Co uděláš, golemiku? ptá se Juda sám sebe. Něco udělá. Tvor v jeho nitru, ta podivnost, to dobro, sebou škubne.

Lidé se škrábou pryč. Jsou znovu uprchlíky: muži, starci, vyděšení a zranění, nově příchozí, které nezadržuje žádná oddanost, ženy s dětmi v náručí, přebíhají hřebeny ztuhlých mračen. Juda a Shaun kolem nich pádí vedle kolejí. Pádí do bitvy.

A dívají se na vlak, jenž pálí ze své sbité dělové věže. Na milicionáře a radní, kterých je více, ale kteří prohrávají. Obloha nad jejich hlavami má nepřirozený odstín zašlého cínu a je potřísněna barvami, které by na ní neměly vůbec být.

Tam vpředu, pod ochranou kaktusíků a přetvořených stráží, se činí pokladači kolejí. Postupují frenetickým tempem, ve zrychlené imitaci své obvyklé práce, přes hromady zkamenělého nimbostratu. Pálí po nich miliční odstřelovači, kácejí se na koleje zranění či mrtví, kolegové je odsouvají stranou a pokračují v jejich naléhavé činnosti.

Juda se zapojuje do bitvy.

Milice vlak nezastaví: zabije sice mnoho radních, ale chybí už jen několik yardů, a třebaže mají pokladači velké ztráty (další muž padá k zemi ve sprše krve), vlak si prorazí cestu. Strach Judovi nahání blížící se vzducholodě. Na západě je slyšet déšť, ale tady po něm není ani stopa.

Shaun ochabne. Juda ucítí, jak se na něho svalí, obejme ho a zjistí, že má vlhkou hruď, příliš vlhkou, aby ho zaléval pouhý pot, a Juda ví, že jeho přítel zemřel. Kůň klopýtne a zastaví se, Juda seskočí na zem a stáhne za sebou i Shauna s roztříštěnou hrudní kostí. Vleče ho, dokud ho nepoleká salva střel; pak mrtvého přítele musí pustit a běžet zástupy svých druhů, podél vlaku, přikrčen; z jedné hromady za běhu popadne kuši. Sečnou kuši – proklíná její váhu, její omezený dostřel, ale snaží se jí zamířit, zatímco chvátá kolem otřískaných vagónů ke kouřícímu komínu, kde nastražil svou golemskou past.

Vypálí čakri ostrou jako břitva; schoulí se vedle přetvorů a obezřele se sune k radlici. Milice má ve svých řadách thaumaturgy, kteří radní zasypávají šipkami zhoubné energie a způsobují jim

záhadné újmy. Skřaraši podnikají na milicionáře smělé a riskantní výpady a milicionáři se začínají stahovat.

– Utíkají před námi! Utíkají před námi! vřeští jedna skřaraška hysterickou pýchou, ale mýlí se. Milicionáři odcházejí, protože se blíží vzducholodě.

– Rychle sem! ozve se výkřik. – Projeli jsme tím! A článkovaná souprava poskočí a zachvěje se a šine se kamennou mlhou vzhůru, až se zdá, že každým okamžikem vykolejí na dýmovcových úlomcích. Kamenný podklad se nebezpečně přelévá, ale vozy neohroženě postupují kupředu pod kanonádou kulek, jež zasypávají jejich železné stěny. Vlak se zastaví na vrcholu kopce dýmovcové suti a spustí se dolů. Najede na výmol – koleje zaskřípou, vagóny se nakloní, ale kola neztratí kontakt s tratí a vlak, chvějící se jako poraněné zvíře, vjede do krajiny za dýmovcovou bariérou.

– Nezastavujte se! řve Juda na stovky radních, kteří se snaží naskočit do vlaku. – Honem. Obloha a okolní terén nejsou takové, jaké by měly být. Kdesi v dáli, před sluncem, se ozve rána, jako by něco udeřilo do dutého prostoru.

Geoempatka stojí u průrvy mezi skalami, vedle pokladačů trhavin, kteří připravují roznětky. Je umazaná špínou země a v očích se jí ještě zračí zbytek ponížení, které musela podstoupit při zaklínání, pohlédne však na Judu a přikývne, než se jí Juda stačí zeptat, a ukáže na zem. – Tam, řekne dívka. – Myslím.

Vlak dští páru a netrpělivě syčí. – Nastupujte, nastupujte nastupujte nastupujte, volá Ann-Hari z budky lokomotivy. Skřaraši se ženou přes kamenné hřebeny k průrvě, kde radní kladou poslední odpor. Přetvoři utíkají. Jsou tak drobní. Copak to nikdo nevidí? Juda upírá zrak na západ a vzhůru. Copak to nikdo nevidí? Tu krajinu?

Panorama podobné a zároveň nepodobné všemu, čím dosud projeli.

Co jsi zač? Míle na západ, v této rozlehlé, roztažené krajině ve vzdálenosti jediného okamžiku – *Bohové, vždyť my jsme v prostředním prostoru, nacházíme se mimo všechny mapy, jsme v nicotě* –, se kamenitá půda mění v něco zbrázděnějšího, zčeřenějšího, jako by byl terén tvořen rozlitým voskem, jehož parametry zůstávají před Judovým soustředěným pohledem stále nejasné. Krajina klesá. Pláň narušují stromy, ale ty se mění, stromům se podobají stále méně, mihotají se, je to tak? Mihotají se jako nějaký temný plamen, fázují ve své hmotě, nebo se to jen oko snaží dohlédnout tak daleko, ne, na těch stromech něco je, nebo jsou ve skutečnosti něčím jiným? Zvedá se tam hora, může to být však fáta morgána, celá rozechvělá, může to být

mohyla, mnohem bližší, může to být smítko v Judově oku. Nic není takové, jaké by být mělo.

Tvorové, kteří nejsou ptáky, jako ptáci poletují ve výšce, ptáci jako déšť. Zatímco se rada shromažduje, její ztracený Juda hledí na oblohu. Ta se batolí jako dítě.

Vyčerpaní a krvácející bojovníci šplhají do vlaku. – Nastupujte, volá Uzman. Stojí na hřebenu a průrvami ve skalách shlíží na radní, kteří se usilovně snaží vrátit domů. – Pojďte pojďte, volá Uzman, mezitím co si další a další lidé razí cestu k vlaku, ale svým hlasem Judovi sděluje, že čas nedovolí, aby cíle dosáhli všichni. Milice se znovu formuje. Už je příliš pozdě. Uzman hledí na pěchovače trhavin, na geoempatku. Věčný vlak ujíždí, pokladači kolejí neustávají v práci, vlak se plouží pryč od posledního dýmovce.

– Toto je jenom okraj, říká Juda s pohledem upřeným na oblohu, – okraj kakotopické skvrny. Projíždíme jen po její hranici. Ale cítí zemi pod nohama; cítí její energii tak, jak by neměl. Vidí Uzmanovo zoufalství.

V úporné snaze zachránit poslední druhy oddalují odpálení dýmovcové sloje natolik, že reorganizované miliční oddíly dohánějí opozdilce z řad přetvorů. Konečně se rozrachotí tři výbuchy, pórovitý terén vydáví obrovský oblak dýmovce, který se rozptýlí ve špinavé mlze, tak rychle, že ucpe zářez protažený četami raziců, a postupně se zpomalí, když se začne opět usazovat.

Uzman sklíčeně vykřikne, když obklopí pomalejší přetvory. Shlíží na šířící se plynové skalisko.

V provázcích střev Juda ucítí něco nového, uměle vytvořenou neživost, a přivane k němu mohutný antropoidní vítr, když Ann-Hari aktivuje jeho golemskou past. Juda se uvnitř zatne, zasténá usilovnou snahou, zmocní se vlády nad tvorem, natáhne se, jako by ho chtěl chytit za ruku, a společně s golemem běží k nadouvajícímu se kameni. Golem do něj vstoupí, rozepne vzdušné paže, odtlačí chuchvalce a marně se pokouší udělat si kolem sebe prostor.

Juda stojí několik desítek yardů od již zpomalujících se výparů, které v sobě při tvrdnutí všechno dusí. Zevnitř jejich tuhnoucího kamene jsou slyšet přidušené výkřiky. Mračno ze sebe neochotně vytlačuje poryvy vnitřností a Juda v nich zahlédne pohyb, který nerozdmýchává vítr a který nevíří ani zcela náhodně, a ze tmy se vysouvají prosící ruce, vychází z ní muž, zasedlý spirálami dýmu, jež na něm ulpívají a mění se v křemíkový chitin, a když muž padne na zem, tvrdnou na něm, a hned za ním se vyřine další oblak mlhy a už viditelně tvrdším dýmovcem se prosmekne další postava, jež se brodí těstem, je pokryta jeho strupy, úpí pod jeho hmotou.

Juda k nim přibíhá. První muž venku patří k milici, jak je vidět pod drsným kamenným epidermem, ale při pohledu na něho, jak se třese a snaží se dýchat ústy zalitými anorganickým tvarohem, není možné pociťovat k němu nenávist či vztek. Druhý patří k radě. Nelze mu pomoci. Jeho druzi se snaží odlomit balvan, který mu ztuhl nad obličejem, ale než se jim to podaří, svým úsilím mu roztříští lebku.

– Musíme odsud, volá Uzman shora. Je zdrcený, ale ovládá se. V místě, kudy projel vlak, se zvedá ohromná minerální vyvřelina.

Mizí v ní koleje a budou v ní vězet věčně nebo do chvíle, než se kámen zase rozpustí. Juda nechá golema rozpadnout, a kolem nich se promění vzdušné proudy.

Zahlédne pohyb a zkřiví se mu tvář, když uprostřed nové skalní formace spatří vystrčené předloktí, vyčnívající jako nějaká vodorovná útesová rostlina, která se pořád zatíná nebo snaží něčeho chytit, zatímco tělu uvězněnému v dýmovci pozvolna odumírají nervy.

Ačkoli vzduchoplavci svými bombami ničí určité partie vlaku, pociťují nejistotu. Otáčejí se, aby pohlédli na nečekanou bariéru, skalisko plné svých spolubojovníků. Sestřelují je osmělivší se radní. Jeden milicionář se z nebe řítí Judovi přímo před očima; z protrženého balonu mu prudce syčí plyn.

Vzduchoplavci znenadání utvoří formaci a jako sršni odbzučí za nově vzniklé nízké kopce. Uzman hlasitě rozdává pokyny a radní běží uloupit padlému vzduchoplavci veškerou výbavu a ukořistit látku jeho aerostatu. – Musí se z nás stát mrchožrouti, praví Uzman. – Od nynějška se tomu musíme naučit. Vzhlédne k obloze.

– Přijdou další, povzdechne si, než Juda vůbec stačí pocítit úlevu.

Ale úleva se dostaví během dne a noci, kdy se vydávají do odhalené pustiny. Úleva a nesmírný smutek a žal nad spoustou mrtvých.

– Nepolapilo to všechny, říká Uzman. Při tónu jeho slov, z dychtivosti nalézt útěchu, sebou Juda trhne. – Někteří zůstali na druhé straně.

Tam, kde byla milice. To žádná útěcha není. Juda si snaží představit, jaký pro ně, milicionáře i radní, musel být pohled na onen bouřkový mrak, který se znenadání změnil ve skálu a pozřel jejich druhy.

Nyní, coby noví obyvatelé tohoto nevypočitatelného místa, radní věnují pozornost svému okolí. Ve světle pochodní se chvějí při pohledu na přeskupující se terén. Vidí další světla, která se zcela nepochopitelně pohybují v dáli, slyší křik, který nepoznávají, nebo v němž rozeznávají svůj vlastní křik, ozvěny držené celé hodiny v zajetí, odkud jsou vypouštěny celé pokroucené.

Uprchlíci se shromažďují. Koleje se zlehka posouvají. Na severu se táhne stín, šepot. Uzman je odvádí do kakotopické zóny. Pohybují se sice po jejích okrajích, ale blíže, než by se k ní měl někdo vůbec odvážit.

Zavřeli za sebou dveře v kopci a za rozbřesku poprvé uvidí novou krajinu. Míle křovin běžných barev, které jim po šedi skalisek připadají křiklavé. Terén se houpá, naklání, stává divočejším. Nesmírné množství stromů, které střeží kamenné zuby, a popínavé rostliny obtěžkané květy pestrých barev. A jezírka a další krajinné prvky a ve směru, jímž se ubírá vlak a jeho trať, pak obrovská terénní proměna. Juda ji cítí. Cítí ji všichni. Cítí ji v kolech.

Všechny stíny neleží ve stejné dimenzi. – Jenom se jí tak zlehka dotýkáme, říká Uzman. – Vnikáme do ní jen konečky prstů. Stíny nedávají smysl a Juda cítí, jak větry vanou opačnými směry. Když krajinu nesledují, vychyluje se.

Zanechali za sebou velké množství svých mrtvých, aniž je pohřbili. Shaun je někde vzadu, leží jako spáč.

Juda poslední den přenáší koleje. Vytrhává je před novým skaliskem, pod mumifikovanou rukou, a odvádí muly táhnoucí plně naložené vozíky před vlak, aby je opět položili. Z kamenné mlhy zůstávají trčet dva železné hroty.

Sledují je zvířata, rostliny s očima. Druhou noc Juda hovoří k přátelům u ohně, který působením jakýchsi záhadných sil hoří bíle. Uzman, Ann-Hari, Tlustá lýtka a další nově zvolení členové rady, pověřeni strojvůdci, brzdaři, proutkaři a nosiči vody, bývalými kurvami a tuláky.

– Dokázali jste to, říká Juda. Uzman a Ann-Hari při jeho pochvale ani nemrknou. – Dostali jste nás ven. A teď jste na tomto zvláštním místě.

– Ještě to neskončilo.

– Ne, neskončilo. Ale budete v pořádku. Budete. *Budete.* Za vším tímhle musí existovat nějaké místo. Dostatečně vzdálené místo.

Nepůjdou za vámi. Pojedete dál, napříč světem. Kde je dostatek ovoce a maso. Kde můžete zastavit. Kde budete moct lovit, chytat ryby, chovat dobytek – já nevím. Budete si moct číst, a až přečtete knihy v knihovním voze, měli byste začít psát další. Musíte se tam dostat.

– Ale co je tady? Co si tady pro nás přijde?

– Já nevím. Bude to těžké, ale projedete tím. Juda neví, proč hovoří jako prorok. Nehovoří on; je to ten tvor uvnitř, jeho niterné dobro. – Nebudou vás tam následovat. Na to si klidně vsadím.

Tomu se zasmáli. Z peněz se staly ozdoby. Našli se ještě tací, co je shromažďovali, ale staly se papírem pro děti na psaní. Staly se šperky.

– A Uzman měl pravdu, i když se mýlil, pokračuje Juda. – Měli jsme poslat zprávu do Krobuzonu. Nezapomínat na to. Nikdo by se o nás nemusel dozvědět.

Ticho. – Nemuseli byste o sobě nikomu říct a jen si tak zmizet, a pak by se jen říkalo, že kdysi, když se stavěla železnice, vlak odjel neznámo kam. Z přetvorů se stali volnotvoři a vzali vlak s sebou. Měli byste ale chtít něco víc. Přetvoři ve městě čekají, zaslouží si něco víc.

– Jsou lidi, co vědí, k čemu došlo…

– Ano, ale vylíčí to správně? Budete legenda – s tím se nic nenadělá –, ale jaká legenda? Chcete být legenda, která nezemře? Která má význam? Chcete, aby vykřikovali jméno rady, až budou stávkovat?

Ann-Hari se usměje.

Juda dodá: – Já se vrátím. Budu vaším bardem.

Někteří napřed tvrdí, že je zbabělý, že se s nimi bojí vydat přes okraj kakotopu, ale ve skutečnosti ho nikdo za zbabělce nepovažuje. Je jim líto, že je opouští.

– Potřebujeme tvé golemy, namítne jedna žena.

– Jak můžeš odejít? To ti na radě vůbec nezáleží, Judo? Při těchto slovech se Juda prudce otočí.

– Na to se mě ptáš? zvolá. – Na to se mě vážně ptáš? Rada se musí stydět.

– Budu váš bard. Řeknu jim o vás. Nehýbejte se. Bleskne prachová výbojka a všichni přítomní zamžikají.

Na tak cizím místě, v předtuše torze, pod nepřirozenou oblohou a v proměnlivosti kakotopické zóny, byť za dýmovcovou bariérou, někteří radu opouštějí.

– Někomu se to povede, říká Juda. – Stanou se volnotvory… do Nového Krobuzonu se vracet nebudou, ne v této přetvořené podobě.

– Vy to dokážete, dokážete se tam dostat, sestry. Dívá se na ně bez sebemenších pochybností. – Vezměte si to, říká. Jeho voxiterátor. Nechápavě na něho hledí. – Natě. Tak uchováte svoje slova. Sledují ho, jak do aparátu vkládá vosk a berou si všechny náhradní válečky. – Jeden ročně, nabádá je pomalu. – Posílejte mi je. Ať jste kdekoliv. Lodí, koňmo, pěšky, jak budete chtít. Uvidíme, jestli se ke mně dostanou. Chci slyšet vaše hlasy. Zadívá se na Ann-Hari. – Chci slyšet vaše hlasy.

Jednoho po druhém obejme. Každého svého druha pevně tiskne, i ty, jež nezná jménem. – Ať žije železná rada, říká postupně každému. – Ať žije, ať žije.

V náhlém nezbedném přívalu lásky vsune Uzmanovi při polibku jazyk do úst a přetvor sebou cukne a už se chce odtrhnout, ale pak to neudělá. Juda ho nelibá dlouho. – Buď v řetězdek v noci na kluky hodnej, zašeptá přetvorovi do ucha a Uzman se usměje.

A Juda obejme Ann-Hari a ta ho políbí stejně, jako ho líbala, když byli kdysi milenci, a Juda si ji přitáhne za boky a ona mu chvilku drží hlavu. – Ať žiješ, zašeptá jí do úst. – Ať žiješ.

Už zapomněl, o co rychleji se člověku cestuje, když je sám. Neuplyne ani den a je zpátky u dýmovce. Ruku uvězněného muže, nořící se z kamene, něco ohlodalo na zakrvácenou kost.

Juda kráčí přes vrcholky návrší jako přes moře. Vidí kolem sebe pozůstatky po střetu a rozesetá mrtvá těla. V poledne zahlédne stíny a nad hlavou mu začne přelétat hejno vzducholodí, na cestě k věčnému vlaku. Zastíní si oči a opře se o hůl.

Napadne ho, že by snad měl mít o své druhy strach, ale nemá jej. Interpretuje proměnlivé formace plavidel. Usmívá se, sám na zemi, když ho míjejí jako pomalé barakudy. Jako by váhaly. Posadí se, zády k jednomu žulovému výronu, a dívá se.

Vidí kouř z vlaku. Jedna středně velká vzducholoď se nervózně nasouvá do vzduchu kakotopické zóny. Odsud krajina vypadá zcela všedně, ale Juda cítí, jak se pod povrchem světa vzdouvá něco zhoubného.

Jakmile se loď přiblíží k věčnému vlaku, začne shazovat bomby. Juda vidí, jak se nad kopci rozvíjejí poupata výbuchů. Ani teď se nebojí.

V dáli se křečovitě zazmítá nebe. Pohne se na něm jakási kulatá masa, svíjející se organický tvar – nikoli mrak, nýbrž aspekt oblohy samé, jenž se zhmotnil a natáhl chapadlo přes nespatřenou zemi. Zvuk působí zvláštně. Juda nedýchá. Vzducholoď se jakoby zadrhne. Zakolísá a opět se objeví a je jiná – je trošku jiná, letí níže na obloze – a obrací se, vzdaluje se rychlostí, kterou by Juda krvopřísežně označil za panickou.

Vlak pokračuje v cestě, do skvrny, do kakotopické zóny, která odrazila útok Nového Krobuzonu.

Juda kráčí celé měsíce. Jeho život se stává fugou chůze. Přes potoky, močály, skaliska, přes lesy skelných stromů, přes lesy, o nichž si myslí, že je tvoří zkamenělé stromy, až v nich uvidí velké kostry. Kráčí přes kostiště, osseínové prostředí s vlastním podrostem a mrchožrouty.

Míjí jezera, jež kolotají potyčkami vodňanojských kmenů. Vidí komíny vyčnívající z horských úbočí, kde se rozkládají osady troglodytů. Je hostem u zapomenutých kněžských kmenů. Oloupí ho volnotvoři. Přidá se k volnotvorské bandě.

Tělo se mu opět proměňuje v tělo cestovatele. Na rukou a hrudi mu mizí úchvatná muskulatura a opět se stává hubeným mužíkem zoceleným chůzí. Přilétají ho krmit garudové, jež se snášejí z oblohy s němou dobročinností. Dívá se do nedostačujících map, na kompas. Nevrací se po dlouhé trase, kterou přišel, ale jde přímo na východ.

Projde bouří v čedičové oblasti stovky mil od Nového Krobuzonu, kolem blitzbaumů, několik mil vysokých bleskových stromů. Výbojů, které nehybně drží záhadné síly, které se štěpí do větví, hořčíkově jasným lesem.

Kolem nízké zrezivělé siluety zvětralého železného města. A bažinou thaumaturgicky zakletého bahna, které mu rozloží boty na červy. A kolem mohyly a zasypaného kostela, lány divokých bobulí a překrásnými kopci. Pětkrát zápasí se zvířaty a třikrát zápasí s myslícími tvory. Utíká nebo zabíjí.

Je tišší. Pohybuje se s nenucenou šikovností. Už před několika týdny si vytvořil golema z trávy, aby měl společnost, aby měl s kým mluvit, dokud golema nerozfoukal vítr. Prochází kolem skotu, který byl kdysi domácí, ale nyní zdivočel.

Zbytků plotů, opuštěných pastvisek, míli za mílí.

A pak konečně schází z nečekaných strání a zůstane nehnutě stát jako blázen. Konečně vykročí a zapotácí se. Padne na kolena. Je chladno. Jaká roční období uběhla? Juda se připlazí a dotkne se kolejnic.

Připadá mu neskutečné, že se může dotýkat tohoto kovu, těchto železných rámů, které se proplétají počasím a terénem, které navzdory veškeré krvi a potu, jež na ně vyronil, navzdory kostem všech mužů a žen, jež se pod nimi ukrývají, nejsou ničím, nejsou k ničemu, staly se ničím působením času a prachu.

Jsou holé. Nedokonalé. Chybějí celé úseky. Koleje vyčnívají z prachu a opět se v něm ukrývají. Už je to dávno, co tudy projel nějaký vlak.

Zářezem trati se zadívá na sever. Vzpomíná si, jak ji razili. Je daleko na sever od močálů.

Až se vrátí, dozví se, proč se koleje nepoužívají. Jak se finance nakonec ucpaly v přívodních kanálech a přestaly přitékat, když podvody nabyly takových rozměrů, že jejich další ignorování by stát zostudilo do neúnosné míry. Že se přísun peněz zastavil, když se investorům donesly potupné zprávy o vzpouře, o železné radě. A jak po horečnatých snahách zachránit TŽT prostřednictvím snižování mezd a nemilosrdného rozmachu přetváření byly finanční úniky natolik drtivé, že byl Transkontinentální železniční trust podříznut a z kolejí se staly kosti.

Zanedlouho, až opět dojde do města, dozví se všechny tyto podrobnosti. Nyní se jen usmívá. Natáhne se pro svůj odhozený tlumok, a když se skloní, pohladí kolej, jako by to byla kočka. Pohladí ji s láskou, dokonce se zádumčivostí.

Vykročí a ubírá se po mrtvých kolejích. Obklopují ho úhly břehů. Nevidí do otevřené krajiny. Trať mu soustředí pohled a zavádí ho zpátky do Nového Krobuzonu. Město na něho čeká.

– Nový Krobuzone, řekne, zašeptá. Promluvil poprvé po několika dnech. – Nový Krobuzone, vždycky se k tobě budu vracet…

V jeho slovech nezaznívá příslib milence, ani výzva, ani odevzdanost, ani agresivita. Z každého něco.

Kráčí dál. V tlumoku má světlotisky železné rady. Pravdu, únik, nový život, demokracii na kolech, přetvořenou arkádu. – Udělám z vás legendu, říká a ptáci mu naslouchají, – a ta bude pravdivá.

Juda kráčí po železné cestě, zpátky, do města, zpátky k věžím Nového Krobuzonu.

Část čtvrtá

Pazjevy

Kapitola čtrnáctá

Dav pronásledoval zmrzačeného muže. Vojáka nebo námořníka z tešské války. Vypadalo to, že jsou na každé ulici: objevili se jako houby po dešti.

Žádné noviny by nenapsaly, že válka nedopadla dobře, ale náhlý nárůst počtu zraněných a zohavených naznačoval, že došlo k pohromám. Ori si představoval, jak se novokrobuzonské obrněné lodě překlápějí a noří pod hladinu rozehřátou válkou, představoval si ostatky námořníků pohupující se na vlnách, požírané mořskými skřarachy, žraloky. Městem kolovaly strašlivé zvěsti. Všichni věděli něco o Bitvě o Zlou zemi a Střetu na slunci.

K první vlně raněných se přistupovalo se strachem a úctou. Oběťmi byli milicionáři, a tak se jim nedalo důvěřovat, ale bili se a byli zmrzačeni kvůli městu a jejich osud v lidech vyvolával nelíčené rozhořčení. Objevila se móda vlasteneckých písní. Těch několik málo novokrobuzonských Tešanů bylo povražděno nebo se stáhlo do podzemí. Každému, kdo mluvil s cizím přízvukem, hrozilo, že se stane obětí lynčování.

Zločinci byli místo přetváření a věznění stále častěji odváděni do armády. Řada mrzáků, kteří teď žebrali a křičeli o tešském duchodělu a ifrítských vichrech, byla násilně naverbována výlučně kvůli válce. Nebyli to žádní kariérní milicionáři. Stali se znepokojivými šouravými připomínkami.

Veteráni byli vítaní a pak nevítaní, nežádoucí, zavrhovaní. Milicionáři, jejich bývalí kolegové, je vyháněli z parků a náměstí zámožnějších čtvrtí. Ori viděl, jak odvedli jednoho muže ze Hřbitovního náměstí posetého okvětními plátky; vřeštěl něco o

zubních bombách a kůži měl osypanou vyrážkami a rozpraskanou dentálními klíny.

Novokrobuzoňané dávali almužny dobročinným spolkům, které pečovaly o oběti thaumaturgických útoků. Stále se konaly proslovy a průvody na podporu války: říkalo se jim *pochody za svobodu* a nesměli na nich chybět trumpetisté a miliční alegorické vozy. Ale pitvorně zmrzačení navrátilci zjišťovali, že jen přinášejí smůlu.

A ti, jejichž zranění byla prostá, somatická, k nimž nepřispěla kouzla? Zjizvení, ti, kteří místo přemíry končetin měli jen pahýly, slepí, ověšení cedulemi VETERÁN TEŠSKÉ VÁLKY, ZMRZAČEN ZA N. KROBUZON: Řadu z nich bezpochyby tvořili obyčejní mrzáci, jež dodávali svým zraněním falešnou vojenskou patinu. Odpor a úzkost, které Krobuzoňané vnímali při zmínkách o válce, si nacházely ventil.

Stačilo, aby se posměšně vyjádřil jediný hlas – *dyť ty ses takhle narodil, ty prolhanej hajzle* –, a seběhl se dav, který si to s konvenčním mrzákem ihned vyřídil. Říkali samozřejmě, že to dělají pro Nový Krobuzon – *ty kurvo, srovnáváš se s našima klukama, co tam bojujou a urníraj*. Lidé ve Stíništi se seběhli ke statnému bezrukému muži, jehož obvinili ze lži, tvrdili, že na žádné lodi nikdy nebyl. Muž hlasitě vysvětloval, jakou zastával hodnost, ale to už na něho létaly kameny. Ori šel dál.

Jiné oběti věděly, že stěžovat si není nejmoudřejší. Přetvoři, otrocká milice uzpůsobená potřebám války, která přežila válečné nasazení. Než byli vypuštěni do novokrobuzonských ulic, byly jim odňaty zabudované zbraně. Pokud by se pokusili tvrdit, že už jen jejich přetvoření – bez ohledu na rozdrásané trupy, vypíchnuté oči a ošklivě polámané kosti – jsou válečná zranění, v nejlepším případě by se stali středem posměchu. Ori šel dál.

Bylo chladivé léto a procházel pod sytě zelenými stromy, až k němu přestal doléhat řev davu nebo muže, kterého tloukli a obviňovali ze zrady. Vánek s ním dovanul pod oblouky stanice Temná voda. Ulice byly ucpané jako žíly, domy z tmavenu a hrubé bílé malty stály hned vedle cihlových staveb, z hromady neodklizeného popela se zvedala vypálená troska se zuhelnatělými kostmi. Zdi Pinkoku, na západě Nového Krobuzonu, vpíjely vodu ze vzduchu a zase ji potily, až se omítka nadouvala jako cysty. Jejich vlhkost hrála barvami a zářila.

Dál na sever se ulice rozšiřovaly. Piazza della settimana di polvere byl úhledný parčík osázený liščími růžemi a vysokými kameny, na něž shlížela štukovaná arkýřová okna Latrínu. Orimu se tady nelíbilo. Vyrostl ve Vlkodavech. Nebyla to sice gangy zachvácená Špatná strana, tak hrozné to nebylo, ale jako malý chlapec se Ori prohánět po

věžácích přetvořených důmyslností chudých, po deskách ubíhajících nad věšáky s prádlem a kadibudkami. V prachu ulice pátral po halířích a groších, škorpil se a naučil se sexu a rychle odsekávanému performačnímu slangu Vlkodavských tuctů. Nerozuměl místopisu Latrínu a vilových čtvrtí. Nechápal, kde tu mohly běhat děti. Strohé budovy mu naháněly strach a on je za to nesnášel.

Z pohledů vyšňořených místních obyvatel cítil arogantní nevraživost. Blížila se noc. Prsty přejel po zbraních.

Na křižovatce uviděl své kolegy. Starý rameno a další na jeho přítomnost nijak nezareagovali, vydali se však stejným tempem pod vrby, které změkčovaly každé nároží, dál na Šrafovanou třídu.

Bylo to jedno z nejhezčích míst ve městě. Obchody a domy s pilíři, poseté fosiliemi ve starobylém stylu os tumulus. Do určité výšky jim průčelí zdobil slavný glasheim, fasáda z barevného skla starého několik staletí, jehož motivy se táhly přes proluky mezi domy. Střežili jej hlídači a po kostkách na ulici nesměly projíždět žádné vozy, které by mohly ozdobu zničit. Ori kdysi navrhl, aby se ji pokusili rozbít, v rámci provokace, ale jeho nápad šokoval i Torovu partu. Kvůli tomu tu nebyli. Starý rameno se šinul k jedné kanceláři.

A pak následoval pečlivý tanec, který si tolikrát nacvičovali v opuštěném skladišti: dva kroky, raz dva, Ori stanul u dveří a vrazil, tři čtyři, do ženy jménem Katlina; krok sun krok, jak si to zkoušeli; Ori zakopl; Markus vklouzl s Ramenem do kanceláře, přičemž Ori a Katlina na sebe ječeli, aby upoutali pozornost.

Všude kolem prskala elyktrickobarometrická světla, v nichž glasheim prudce zářil a Oriho s Katlinou zaléval přízračnými barvami. Nadávali si a Ori pozoroval dveře nad jejím ramenem, připraven nazvat ji *čubkou*, což pro ni měl být signál, aby na sebe křikem strhla pozornost, kdyby měli pocit, že se někdo chystá nahlédnout do kanceláře, kde byli jejich druzi. Ti už museli vyslýchat svou oběť. *Koho jsi zradil?* měl se ptát Rameno.

Přistoupili k nim hlídači glasheimu, ale ti se nedívali nikam než na ně. Ostražitě a pobaveně je sledovali majitelé obchodů a z kaváren na ně civěli zámožní nakupující. Ori žasl. Copak nevědí, že se něco děje? Jak se Latrín chrání?

Zanedlouho – a tato představa mu nebyla příjemná, byť se snažil být bezohledný – zanedlouho Starý rameno informátora zabije. Udělá to rychle, pak do mrtvoly bodne pěstním řemenem se dvěma hroty, který na ní zanechá otisky, jako by ji nabral na rohy býk.

Zuří válka, chtěl vykřiknout Ori. *Za městem. I v něm. Dočítáte se o ní ve svých novinách?* Místo toho hrál svou roli.

Toro jim dal pokyny, nebyl krutý ani zlomyslný, zdůraznil však, co je nezbytné. Tohle bylo nezbytné. Toro dal muže najednou do souvislosti s řetězovým zatýkáním, s miličními věžemi, s přepadovými oddíly, které trýznily cechovníky a aktivisty. Muž v kanceláři byl příslušník milice, zákulisní manipulátor, k němuž se sbíhaly nitky donašečů. Starý rameno měl zjistit všechno, co se dalo, a pak ho zabít.

Ori vzpomínal na to, jak se poprvé setkal s Torem.

Bylo to díky penězům Spirála Jakobse. *Chci složit příspěvek*, řekl Ori a dal Starýmu ramenu na srozuměnou, že nejde jen o další týdenní kořist. *Chci mezi vás*, dodal a Starý rameno vyšpulil zelené rty, přikývl a za dva dny za Orim přišel. *Tak pojď. Vezmi ty peníze.*

Ubírali se přes Ječný most, z Vlkodav na Špatnou stranu. Apokalyptickou krajinou dávno zapomenuté strusky a zahnívajících loděnic, kde kýly plavidel vyčnívaly z vězení mělké vody. Tyto zrezivělé skulptury nikdo neodklízel. Starý rameno dovedl Oriho k hangáru, kde se kdysi stavěly vzducholodě, a Ori čekal ve stínu kotevního stožáru.

Parta nakonec přišla. Několik mužů a žen; přetvor jménem Ulliam, rozložitý chlapík něco po padesátce, který našlapoval obezřele, protože měl hlavu nasazenou na krku naopak a hleděl si za záda. Další vyčkávání. Okny s rozbitými výplněmi dopadalo do prostoru podvečerní světlo lámané okolním městem a do jeho korány vstoupil Toro.

Každým krokem zvedal obláčky prachu. *Toro*, pomyslel si Ori a upřeně a užasle se díval.

Toro se pohyboval jako klaun, za přehnaného ťapání, které mělo tak daleko k býčímu kroku, že se Ori málem rozesmál. Toro byl útlejší, menší než on, malý skoro jako dítě, ale kráčel s neochvějností, která okolí sdělovala *mě byste se měli bát.* Na hubeném těle měl nasazenou ohromnou přilbici, mohutný kus železa a mosazi, který na tak útlých svalech vypadal příliš těžce, ale Toro ani jednou nezakolísal. Přirozeně že přilba představovala býčí hlavu.

Stylizovanou, vytvořenou z kovových mozolů, potlučenou v nesčetných potyčkách. Helma – mýtus. Něco víc než neživý kov. Ori vycítil kouzla. Rohy byly slonovinové či kostěné. Čenich končil mřížkou napodobující zuby; výfuková trubka měla podobu nosního kroužku. Oči byly dokonalé, kulaté, drobné otvory z tvrzeného skla, žhnoucí bílou barvou – Ori neviděl, zda jsou zezadu osvětlené nebo upravené kouzly. Lidské oči za nimi neviděl.

Toro se zastavil, pozvedl ruku a promluvil a z onoho drobného těla se vylinul hluboký, basový hlas, zvířecí vibrace tak bručivá, že se Ori zatetelil radostí. Z nosního kroužku se vyvalily pramínky páry a Toro trhl hlavou dozadu. Ale ano, Ori užasl, ale ano, to je hlas býka, promlouvajícího ragamolštinou.

„Něco pro mě máš," pravil Toro a Ori, dychtivý jako poutník, mu hodil pytel s penězi.

„Spočítal jsem je," řekl Starý rameno. „Některý jsou starý, některý bude zatraceně těžký udat, ale je toho pěkná sumička. Je to šikovnej kluk."

A byl tam, mezi nimi. Už žádné zkoušky, žádné nesmyslné úkoly, aby dokázal svou hodnotu.

Jako nováček byl využíván k hlídání nebo odvádění pozornosti, a to mu stačilo. Vlastním přičiněním se stal součástí něčeho. Nenapadlo ho uschovat si část peněz, i když by z nich mohl dosti dlouho žít. Něco se mu přesto vrátilo: platili mu za účast na zločineckých podnicích a vzbouřeneckých odplatách.

Z Nového Krobuzonu se pro něho stalo nové město. Ať se nyní podíval kamkoli na ulice, nacházel v nich únikové cesty, trasy útoků: z dětství si vybavoval techniky pohybu ve městě.

Dopracoval se k nespoutanější existenci. Když míjel milicionáře, hned se mu rozbušilo srdce; pátral po znameních na zdech. Mezi skatologickými obscénnostmi, pornografií a nadávkami se nacházela důležitější sdělení. Křídou psané znaky, runy a piktogramy, v nichž byla zakódována primitivní thaumaturgie (ochranné symboly, zlomyslné žertíky, aby někomu zkyslo mléko nebo pivo). Ve všech čtvrtích teď vídával sigilie, jež se šířily jakousi mimesí: kochleární spirály a mnohostranné ideogramy. Sledoval graffiti, pomocí nichž mezi sebou komunikovaly gangy. Volání do zbraně a debaty v úsečných malovaných heslech. Apokalyptický kultismus a narážky: *Ecce Drmol, Vedne, zachraň nás!, ZR už se žene domů!* Toro působil v prostoru mezi frakcemi, jako byli Psanci a Renegátníci, a zlodějskými gangy, vrahy z východního města. Torova banda byla dobře známá na obou stranách.

Dvakrát Ori jednal se zločinci. Spolu se Starým ramenem a přetvorem Ulliamem se vydal prosit a přemlouvat partičku drsných hochů, kteří si říkali Stínadelští ťuhýci, aby se drželi stranou od loděnic, kde hrozilo nebezpečí, že jejich nihilistické výpady přivábí pozornost milice. Ori na Ťuhýky pohlížel s nelíčenou nenávistí, ale vyplatil je přesně podle Torových pokynů. Jednou se vydal do Skeletonu a na dohled gigantického, věkovitého hrudního koše uzavřel

opatrný obchod s vezírem pana Multiho, od něhož nakoupil velké množství šazbahu. Nevěděl, co s ním Toro zamýšlí.

Tora vídával jen zřídkakdy. Dlouhá období vedl monotónní a osamělý život. Nečetl tak, jak čítávali Renegátníci. Jeho noví druzi hrávali hry ve špatnostranském skladišti a vydávali se na „průzkumy“, což byl jen jiný výraz pro bezcílné bloudění. Nikdo se nikdy plně nevyslovil k jejich konečnému plánu, cíli jejich snah; nikdo nikdy úplně neřekl, co chtějí udělat. Nikdo nikdy nevyslovil starostčino jméno, dokonce ani slovo *starostka*, naopak se zmiňovali o *předsedkyni představenstva* nebo o *hlavní svini:* vyslovení pravdy se stalo šiboletem. *Kdy si myslíte, že bysme mohli dopomoct naší kamarádce předsedkyni odejít na trvalý odpočinek do dolních prostor?* mohl se někdo zeptat a následovala rozprava o starostčině denním režimu a kontrola zbraní.

Ori vždy nevěděl, čemu se jeho přátelé právě věnují. Někdy se to dozvěděl, až když se doslechl nebo dočetl o další loupeži, osvobození vězňů z trestanecké továrny, vraždě nějakého zámožného starého páru na Vlajkovém kopci. Tento poslední zločin rozlítil tisk, který Torovi krutě vyčetl, že zabíjí nevinné. Ori trpce uvažoval, čím se tyto oběti provinily, kolik lidí přetvořily nebo nechaly popravit. Prohrabal se bednou s věcmi uloupenými milicionářům, odznaky a smlouvami, ale o starém páru nenašel nic, na základě čeho by dokázal určit, proč se stal terčem Torova útoku.

Díky příspěvku od Spirála Jakobse měli peníze na úplatky, a štědré úplatky, ačkoli velké množství peněz Toro zabavil na nějaký nákladný záhadný projekt. Toristé se pídili po informacích a kontaktech. Ori se pokusil obnovit vlastní síť známých. Své staré přátele už dlouho zanedbával. Petrona či někoho z nuevistů neviděl už celé týdny. S novou odpadlickou agresivitou cítil, že jsou příliš lehkovážní a jejich činy afektované. Nakonec je ale vyhledal a uvědomil si, jak hodně mu chyběly jejich nevázané hrátky.

A vždy se od nich něco dozvídal. Uvědomil si, jak rychle ztratil kontakt se šeptandou, když trávil všechny dny s novou partou. Proto jednou za týden docházel do vývařovny na Sivém vrchu. Rozhodl se, že se vrátí na schůze *Radikálního renegáta.*

Snažil se nezanedbávat Spirála Jakobse. Ale najít starého tuláka nebylo vůbec snadné. Na dlouhou dobu se po něm slehla zem a Ori ho našel, až když začal zanechávat vzkazy v útulcích a u tuláků, kteří tvořili starcovu rodinu.

„Kam jsi zmizel?“ zeptal se Ori a Spirál Jakobs mu dokázal odpovědět jen velice neurčitými slovy. Oči se mu projasňovaly, jen když hovořil o svém starém životě, o Jacku Půlmodlitbičkovi.

„Jak to, že toho o Torových plánech víš tolik, Spirále?“

Stařec se zasmál a zakýval hlavou.

Přátelíš se s Torem? napadalo Oriho v duchu. *Setkáváte se a mluvíte o starých časech, mluvíte o Kudlance?*

„Proč jsi jim nedal ty peníze sám?“ Nic.

„Ty je neznáš, že?“

Nikdo v Torově bandě Spirála podle popisu nepoznal. Ori Jakobse požádal, aby mu vyprávěl o Půlmodlitbičkovi. *Myslím, že mě máš rád,* pomyslel si Ori. Potrhlý stařík na něho pohlížel s rodičovskou starostlivostí. *Myslím, žes mi dal ty peníze, abys pomohl jim i mně.* Spirálova slaboduchost měla své horší a lepší chvíle.

„Dlouho jsem tě neviděl,“ poznamenal Petron ve zpustlém kabaretním hostinci v Lykantru. Nevěnovali pozornost svíjející se striptérce ani nelegálním obchodům u dalších stolů.

„Pořád někde lítám.“

„S nějakou novou partičkou?“ V Petronově hlase nezazněly výčitky ani jízlivost – navazovat nová spojenectví nebylo mezi bohémy nic zvláštního. Ori jen pokrčil rameny.

„Děláme šikovné akičky, kdyby ses chtěl vrátit. Flexibilní mají nové představení: *Gang Velkého Ra a Pekelníkova ambasáda.* Jasně že nemůžeme použít Gangrovo jméno, ale pojednává to o epidemii letních nočních můr, ke které tu došlo před lety: prý se s ní chtěli vypořádat uzavíráním jakýchsi strašných dohod.“

Ori poslouchal a v duchu si říkal: *Za několik let budete dělat představení o* mně. *„Ori a starostka, kterou proklál Toro.“ To už budou jiný časy.*

Dvakrát se v řetězdek vydal do Kramářovy milé. Poprvé tam nikoho nenašel. Při druhé návštěvě padací dveře už kdosi zvedl a Ori se opět ocitl na schůzi *Radikálního renegáta.* Účastnili se jí trochu jiní Jackové než předtím. Opět byl přítomen přetvořený muž, s nímž se Ori setkal už před několika měsíci. Na voďanojského dokaře, zmrzačeného kaktusíka a několik dalších lidí, kteří listovali tiskovinami, si Ori nevzpomínal.

Schůzi předsedala žena. Malá a zanícená, starší než on, ale pořád mladá. Mluvila dobře. Prohlížela si ho, a když jí tvář opanoval nejistý výraz, rozpomněl se na ni: byla to ta pletařka.

Mluvila o válce. Byla to napjatá schůze. Nejen že *Radikální renegát* nepodporoval cíle války, oficiálně oznámené či interpretované – tento postoj byl společný všem drobným povstaleckým skupinkám –, tvrdil, že bojuje za to, aby Nový Krobuzon prohrál.

„Myslíš si, že je Teš o něco lepší?“ zeptal se vzteklým a nevěřícným hlasem.

Pletařka odpověděla: „Není důležitý, jestli si myslíme, že je lepší, jde o to, že naši úhlavní nepřátelé jsou tady, tady ve městě.“

Ori nic neříkal. Díval se na ni a jen jednou na okamžik strnul, když se zdálo, že jeden muž neovládne vztek nad tím, co nazval její láskou k Teši, a vrhne se na ni, ale žena ho uklidnila. Ori se domníval, že nikoho nepřesvědčila – on sám si vlastním postojem k válce nebyl vůbec jistý, věděl jen to, že obě strany jsou proradné a že mu na nich nezáleží –, ale podala dobrý výkon. Jakmile ostatní odešli, počkal a zatleskal jí, a jeho aplaus zněl jen zčásti posměšně.

„Kde je Jack?“ zeptal se. „Jack, který tady vedl schůze?“

„Curdin?“ opáčila. „Zmizel. Milice. Sebrala ho. Nikdo nic neví.“

Zmlkli. Žena si sbírala papíry. Curdin byl po smrti nebo ve vězení nebo kdovíkde.

„To je mi líto.“

Přikývla.

„Mluvilas dobře.“

Ještě jednou přikývla. „Řekl mi o tobě.“ Nepodívala se na něho. „Řekl mi toho o tobě spoustu. Zklamalo ho, žes už mezi nás nechodil. Měl o tobě vysoké mínění. ’Ten kluk má ten správný vztek,‘ říkával. ’Doufám, že ví, jak s ním naložit.‘ Takže… takže jak se žije v drsném světě, Jacku? Jaké to je v Bonnotově bandě, nebo Torově, nebo v Poppyině klanu nebo u koho jsi to vlastně nakonec zakotvil? Myslíš si, že se to lidi nedozvědí? Tak copak teď děláš?“

„Víc než vy.“ Ale tato nedůtklivost se mu nelíbila a nechtěl se s ní hádat, proto řekl: „Jak se ti podařilo převzít vedení?“ Měl na mysli *Tolik toho víš, umíš dobře argumentovat, dotáhlas to až sem.* Když se s ní setkal naposled, byl ostřílený disident, s povstaleckou filozofií: a teď už viděl umírat lidi a byl zocelenější a pořezal ho miliční nůž a uměl mluvit se zločineckými gangy z východního města, ale ona věděla víc než on, a to uplynulo jen několik týdnů.

Pokrčila rameny.

„Taková už je doba,“ odpověděla. Snažila se ho odbýt, ale pak se mu zadívala do očí. „Víš ty… Jak jsi to mohl udělat zrovna teď? Co si myslíš, že se děje? Víš, k čemu dochází? Cítíš to? Minulý týden vstoupilo do stávky pět sléváren, Jacku. Pět. Vzpurná platforma cechu dokařů diskutuje s vodťanoji o vzniku *multirasových odborů.* Za tím stojí *naši* chaverové, Jacku, *Dvojité R.* Příští pochod, který organizujeme, proměníme v demonstrativní schůzi, a už se nebudeme muset takhle zašívat.“ Mávla rukou na stísněné stěny, bouchla si pěstmi do stehen. Málem zadupala. „A slyšels, co se říká. Víš, co se

vrací? Co k nám přijíždí? A ty se teď rozhodneš stát dobrodruhem? Otočit se zády k prostým lidem?“

Při tomto slově se neubránil odfrknutí. Ta frázovitá klišé, *prostý lid, prostý lid*, o kterém *Dvojité R* tak vytrvale hovořilo.

„My aspoň něco podnikáme,“ řekl. Její tiráda v něm vzbudila rozpaky – nebo možná melancholii, stesk. Nevěděl nic o akcích a změnách, o nichž mluvila, jichž by se kdysi účastnil. Ale vzedmulo se v něm nadšení, hrdost, které úzkost zapudily. Usmál se: „Ach, Jacku,“ řekl. „Ty nevíš, co my uděláme.“

Dveře kanceláře se otevřely a Starý rameno a Markus vyšli ven, sledováni pouze Orim. Kaktusík se na Oriho zadíval a potom zmizel za hloučkem zvědavců.

Ori opatrně, nijak zhurta, dal Katlině na vědomí, že skončili, a oba postupně umlkli, jako dva lidé, kteří se hádkou unavili. Ori kráčel pod visutými drahami a oblouky Pravostranné trasy, pod vlaky osvětlenými plynovými světly, pod oblohou zalitou hnědým soumrakem, na Špatnou stranu, kde na ně čekal Toro. Vracel se ke svému maskovanému vůdci, kterého vídával jen velmi zřídka, jehož tvář nikdy nespatřil, zanechávaje za sebou mrtvého člověka.

Kapitola patnáctá

Ori se vydal do kelströmských doků. Konalo se tam shromáždění, jež mělo působit spontánním dojmem, ale na něž Výbor a jeho jednotlivé frakce upozorňovaly už několik týdnů. Nemohly se o něm zmínit v *RR* nebo ve *Výhni*, takže se spolehly na graffiti, posunkový slang a šeptandu. Rozpráší je milice: otázka je, kolik mají času. Před skladištěm Paradoxského koncernu postával dav, dokaři a několik úředníků, většinou lidského původu, ale byly přítomny všechny rasy; dokonce i přetvoři, kteří se obezřele pohybovali na okrajích.

Z kanálů, které propojovaly doky s řekou, sledovali shromáždění vodňanojové. O několik desítek yardů dál, skryt za střechami, tekl Hrubodehet, vzniklý spojením Dehtu a Marastu, široký vodní tok, jenž protínal východní část města. Když po něm proplouvaly vysoké lodě, Ori viděl, jak se za domy posouvají stěžně a nad komíny se tyčí ráhnoví.

Nad hlavami jim přeletěly vzducholodě. *Honem*, pomyslel si. V nesourodém davu se zhmotnil klín mužů a žen, kteří si jím začali s nenadálou cílevědomostí razit cestu. Obstoupili jednoho muže a dotlačili ho k cihlové boudě přeměněné v pódium. Muž se na ně vyšvihl a připojil se k němu člověk, kterého už Ori poznal, člen Výboru, z řad Psanců.

„Přátelé," zakřičel Psanec. „Máme tu někoho, kdo vám chce něco říct, mého přítele, *Jacka,*" a některým lidem v davu se stáhly rty ve studeném úsměvu. „Chce vám říct něco o válce."

Měli velmi málo času. Miliční špioni už museli běžet předat svá hlášení. V thaumaturgické odposlouchávací stanici v Bodci se měla pustit do horečnaté práce skupina komunikátorů a komunikátorek,

kteří se ze změti informací pokoušejí dekódovat, o jakých nezákonných tématech se hovoří. *Honem*, volal Ori v duchu.

Když se rozhlédl, aby zjistil, jak početný dav se sešel, překvapilo ho, že mezi přítomnými vidí i Petrona. Nuevista přidával ke svému uměleckému aktivismu i špetku skutečného protestu, riskoval více než při nočních šarvátkách ve Vilných polích. Ori žasl.

Všude byli členové Výboru. Ori zahlédl člověka od Zhýralců, od Sufražetů; uviděl jednoho z vydavatelů *Radikálního renegáta.* Tento neznámý mluvčí nikam nepatřil a všechny frakce nestabilní, chaotické, vzájemně znesvářené i kolegiální fronty se o něho musely dělit. Soupeřily mezi sebou, komu dotyčný připadne.

„Má vám co říct," řval Psanec. „Tady Jack… tady Jack se vrátil z války."

Rázem se rozhostilo ticho. Tento muž byl *voják.* Ori strnul. Co je to za výmysl, co je to za blbost? Ano, docházelo k násilnému rekrutování a přetváření pro vojenské účely, ale ať už byla jeho minulost jakákoliv, tento muž byl, alespoň formálně, milicionář. A byl sem pozván. Předstoupil před přítomné.

„Se mnou si hlavu nelamte. Jsem tady, jsem tady, abych vám řekl o… o skutečném stavu věcí," pravil muž. Nebyl dobrý řečník. Ale křičel dostatečně hlasitě, aby ho všichni slyšeli, a jeho vlastní úzkostlivost přikovala dav na místo.

Hovořil rychle. Byl varován, že nebude mít mnoho času. „Nikdy jsem takhle před lidma nemluvil," vysvětloval a všichni slyšeli, jak se mu chvěje hlas, tomuto muži, který nosil zbraně a zabíjel ve jménu Nového Krobuzonu.

Celá válka je podfuk *(říkal).* Mám svůj odznak. *(Vytáhl ho konečky prstů, jako by byl špinavý. Město zjistí, že je na seznamu mrtvých, pomyslel si Ori.)* Plavili jsme se celý měsíce na lodích, projeli jsme Úžinou Ohnivý vody, dokud jsme neměli spatřit zemi, a už jsme si mysleli, že se budem muset bít na moři, jak jsme byli vycvičení, jako vojáci-námořníci, protože po nás pátraly tešský lodě… my je viděli i s jejich zbraněma, jak kolem nás krouží v houfech, ale oni neviděli nás, a milice není úplně oddaná městu, teď už ne, my z Vlkodav jsme na tý lodi byli proto, že pro nás není žádná jiná práce. Vysadili nás a řekli, abysme šli osvobodit tešský vesnice.

Ale tam o nás nestojí. Já viděl věci… Co nám provedli. Co jsme provedli zas my jim. *(Někde venku na ulicích proběhla nervózní vlna, následovaná příchodem zvědů z řad Výboru, kteří začali něco horečnatě ukazovat posunkovým slangem Psanci a ten okamžitě něco zašeptal řečníkovi. Ori se připravil k útěku. Miliční sběh dál vztekle*

drmolil.) Není to žádná válka za svobodu, ani za Tešany, ti nás nenáviděj a my, my nenáviděli zas je, to vám řeknu, do prdele, a celý to byl, je to *masakr*, čirý vraždění, vysílaj svý děti napěchovaný zaklínadlama, aby nás roztavily, vedle mě se *roztekli* mí spolubojovníci, a já dělal věci… Netušíte, jaký to v Teši vůbec je. Nejsou jako my. Do Drmola, co já dělal lidem za věci… *(Psanec ho poháněl, táhl k okraji pódia.)*

Takže serte na milici a serte na její válku. Po tom, co nám udělali, nejsem s těma zatracenejma Tešákama žádnej kámoš, ale rozhodně je nenávidím míň než *támhlety*. *(Ukázal na čedičový sloup parlamentu, který bodal do nebe vížkami a klovitými hroty, rouhavý a arogantní vztyčený prst.)* Zemřít nepotřebuje nějakej tešskej vesničan, ale ti tamhle, tam uvnitř, kteří nás sem dostali. Kdo je vyřídí? *(Vztyčil palec a několikrát z prstů vystřelil směrem k parlamentu – tím si koledoval o přetvoření.)* Serte na jejich válku.

A vtom někdo z *Radikálního renegáta* vykřikl: „Jo, takže bojujte, abysme prohráli, bojujte, aby nám dali co proto," a ti, kterým jeho návrh připadl hloupý, hned začali zlostně povykovat. Ječeli na Renegátníky, že straní Teši, že jsou agenty Líně tekoucí tekutiny, ale než mezi frakcemi došlo k potyčkám, ozvaly se píšťalky hlídek a dav se začal rozptylovat. Ori něco rychle načmáral na kus papíru.

Blížila se milice. Lidé ale byli připraveni a brali nohy na ramena. Ori taky utíkal, ale ne k vratům nebo k potrhanému plotu. Zamířil přímo za řečníkem.

Tlačil se mezi hašteřícími se členy Výboru. Někteří Oriho poznali, a když se kolem nich prohnal k hřímajícímu vojáku Jackovi, zůstávali na něho civět s pozdravem nebo otázkou na rtech. Ori muži strčil do kapsy lístek se svým jménem a adresou a zašeptal:

„Kdo je vyřídí? My. Tahle banda ne. Pak přijď za mnou."

A pak se ozvalo hučení vrtulí a nad hlavami se jim vysunula vzducholoď. Slétla z ní lana, z nichž skanuli milicionáři v plné zbroji. Bylo slyšet štěkot psů. Vrata skladiště byla ucpaná lidmi a rozhořela se panika. „Válkovaci!" zařval kdosi a opravdu, nad zdmi se zvolna nadouvala bizarní žláznatá těla posetá výrůstky a organickými otvory, ovládaná milicionáři, kteří manipulovali s obnaženými nervy těchto vlákny ověšených tvorů, klidně je naváděli ke skupinám Výborářů a vypouštěli jim z úponků toxiny. Ori se hnal pryč.

Na ulici už měly být další miliční oddíly: jezdci na šunech, infiltrátoři v civilu. Ori si musel dávat pozor. Byl celý nesvůj z pocitu, že by na něho mohl mířit nějaký ostrostřelec ze vzducholodi. Ale v těchto ulicích se vyznal. Většina lidí z obecenstva už zmizela v

cihlovém bludišti, prohnala se kolem vylekaných majitelů obchodů a zevlujících tuláků, aby se zničehonic zastavila a o několik ulic dál už si vykračovala, jako si vykračovali všichni ostatní. Později, míli od skladiště, na druhé straně řeky, se Ori dozvěděl, že nikdo nebyl zajat ani zabit; zuřivě se zaradoval.

Voják se jmenoval Baron. Řekl to Orimu bez jakéhokoli utajování a obezřelosti, s nimiž se svým záležitostem věnovali disidenti. Objevil se o dvě noci později. Když mu Ori otevřel dveře, Baron držel jeho lístek. „Tak mi to teda řekni," vyrukoval hned Baron. „Co uděláte? Co jste, kurva, zač, chavere?"

„Jak to, že tě ještě nechytli?" zeptal se Ori. Baron odpověděl, že dezertovaly stovky milicionářů. Většina z těch, kteří se měli úmyslu permanentně skrývat, nevystrkovala hlavu, připravovala se vstoupit do podzemních struktur založených na přežívání těch nejzdatnějších a držela se stranou od svých bývalých kolegů. Vysvětloval, že v chaosu, který ve městě vládne, milice není schopna mít přehled o všech svých příslušnících. Neuběhl jediný den bez stávky nebo pouličních nepokojů: rostl počet nezaměstnaných, brkoslavové podnikali útoky na xeňany a xenané a povstalci na brkoslavy. Někteří členové parlamentu byli pro kompromis a setkávali se s cechy.

„Já se neukrývám," řekl Baron. „Je mi to jedno."

Blížili se k hospodě U strašlivé straky v Luzích, nedaleko kaktusíkovského ghetta. Ori nechtěl jít ke Dvěma červům ani do žádné jiné putyky natolik proslulé jako disidentské shromaždiště, že by byla sledována milicí. Tady v Luzích tvořily ulice tiché rokle mezi vlhkými dřevěnými domy. Největší nepříjemnosti se daly očekávat od gangů zdrogované kaktusíkovské mládeže, která se bezcílně potulovala, vyrývala si do zelené kůže keloidní tetování nebo vysedávala na nosnících u základny Skleníku, který se vypínal do výše osmdesáti yardů a po čtvrt míli opět protínal novokrobuzonské ulice jako gilotina. Kaktusíkovští výtržníci Oriho a Barona sledovali, ale neobtěžovali je.

Baron si něčím prošel. Neřekl nic konkrétního, aby v Orim nevzbudil zájem pídit se po jeho zážitcích, ale bylo to patrné v jeho odmlkách, ve způsobu, k čemu se nevyjadřoval. Čišela z něho zuřivost. Ori se domníval, že nepopsatelných zážitků je stejně tolik jako mužů, kteří se vrátili z války. Baron o něčem nepřestával uvažovat, o nějaké *jediné věci*, okamžiku – čeho? krveprolití? smrti? proměny? –, nějakém zvěrstvu, které z něho udělalo tohoto

rozhněvaného bojovníka dychtivého zabít ty, kteří ho kdysi platili. Orimu přicházeli na mysl kamarádi a bolest.

Baronovi a dalším zběhlým milicionářům nadbíhaly všechny frakce Výboru. Ori mu s obezřelým pohrdáním vysvětlil, o co té které skupině jde. Potom mu vylíčil Torova dobrodružství, činnost, kterou provádí jeho parta, a přetáhl Barona na svou stranu.

Baron byl cenná kořist. Toristé byli nadšení. Toro se osobně dostavil hned první noci, kdy se k nim Baron přidal, a položil milicionáři na hruď útlou ruku na důkaz uvítání.

Tehdy Ori poprvé uviděl, jak se Toro přemisťuje. Jakmile Starý rameno a ostatní členové gangu domluvili, Toro sklonil svou zbrázděnou litinovou hlavu s rohy a trkl. Napřed se postava v přilbě neopírala o nic, visela ve vzduchu, pak tlačila, napínala se, až se očarované rohy něčeho dotkly, zachytily se, prostor se ve dvou místech jakoby ohnul a roztáhl, Ori ucítil, jak ovzduší zapraskalo thaumaturgií, Torovy rohy proklály realitu a Toro se zničehonic ztěžka prohnal na její druhou stranu. Roztržená kůže skutečnosti se opět uzavřela jako rty, zacelila se a po Torovi nebylo ani stopy.

„Co vlastně Toro *dělá?“* zeptal se ještě toho večera Ori přetvora Ulliama. „Že stojí v našem čele? Já si nestěžuju, vždyť víš. Jen mě to tak napadá. Co Toro dělá?“

Ulliam se usmál.

„Doufám, že na to nikdy nepřijdeš,“ opáčil. „Bez Tora nejsme nic.“

Baron do party vnesl miliční zběsilost. Když mluvil o válce, celý se třásl a vztekle štěkal; naběhly mu žíly. Ale když plnil úkoly, vydával se na odvetné výpravy proti donašečům, trestat drogové gangy, které pronikaly do Torova teritoria, zůstával při akci naprosto chladnokrevný, a když se někomu nemilosrdně mstil, sotva pohnul ústy.

Své nové druhy ve zbrani tím přímo děsil. Svou strojovou silou, snadností, s níž rozdával tresty, způsobem, jak mu pohasínaly oči a kamsi hluboko v nich mizel život. *My nejsme nic*, říkal si Ori v duchu. Toristé se považovali za ostřílené desperáty – a ano, ve jménu změny se dopouštěli násilí, vražd –, ale jejich anarchistická zuřivost byla vedle chladnokrevné, odtažité profesionality vojáka pouhým nesoustředěným potácením. Vzbuzoval v nich úžas.

Ori si vzpomínal na první popravu, jíž byl svědkem, popravu kapitána informátorů. Zmlátit ho nebylo vůbec obtížné. Našli důkaz,

černé listiny se jmény, příkazy k zákrokům. Ale navzdory nenávisti, i při vzpomínce na všechny padlé bratry a sestry, a při Ulliamově vzpomínce na trestanecké továrny, představovala poprava obtíž. Ori zavřel oči, aby neviděl výstřel. Zbraň dali Ulliamovi se slovy, že se pomstí za své přetvoření, ale Ori se domníval, že svou roli sehrál i fakt, že Ulliam se na svou oběť nemohl dívat. Vytočenou hlavou hleděl do prázdna. Ale i tak by se Ori vsadil, že když přetvor zmáčkl kohoutek, i on zavřel oči.

Naopak Baron vstoupil všude, kam měl nařízeno, utkal se s každým, s nímž se měl utkat, a když musel, neúprosně zabíjel. Pohyboval se jako ti nejlepší konstrukti, které si Ori vybavoval z mládí: jako něco promazaného, kovového, nemyslícího.

Když Stínadelští ťuhýci začali opět provokativně obsazovat Torovy ulice, Ori, Enoch a Baron byli vysláni, aby s jejich vpády skoncovali. „Jenom jednoho," řekl Toro. „Toho s tím zaječím pyskem. Ten to všechno plánuje." Ori, vždy nejlepší střelec, byl vyzbrojen křesadlovkou a Enoch dvojitou kuší, ale ani jeden nedostal šanci vystřelit. Baron si před akcí s nenucenou profesionalitou zkontroloval a vyčistil hlavně své opakovačky.

Na schodech vedoucích do určeného stínadelského podkroví postávali mladí lidé, příznivci mladistvých Ťuhýků, popíjeli čajíček a pokuřovali šazbah. Ori a Enoch šli za Baronem. Dvakrát se ho pokusil zastavit feťák, který měl formálně držet hlídku: dvakrát ho Baron odbyl významným pohledem a šeptanou výhrůžkou. Ori ještě neprošel ohybem v posledním mezipatře, když uslyšel rychlá kopnutí, tříštící se dřevo, výkřiky.

Než doběhl ke dveřím, ozvaly se dva výstřely. Dva asi sedmnáctiletí chlapci se skáceli na rozstřelených nohou a ječeli. Zatímco ostatní vybíhali ven a odhazovali zbraně, Baron dál pokračoval v chůzi. Někdo po něm vystřelil a Ori si všiml, jak mu levou ruku zalila krev: Baron zamručel, tvář mu škubla bolestí, a hned byla opět netečná. Dvěma dalšími rychlými ranami zmrzačil nebo vyděsil střílející obránce a už se blížil k mladíkovi s rozštěpeným rtem, který plánoval činnost gangu, a před očima Enocha a Oriho ho zastřelil.

Tomu je jedno, jestli umře, pomyslel si Ori té noci. Baron mu naháněl hrůzu. *Bude zabíjet, když mu řekneme. Bude zabíjet, když ho necháme.*

Tohle není chlap, co se naučil bojovat v divočině. Rychlá a surová profesionalita, s níž vtrhl do místnosti, bleskové zjištění situace ve všech koutech. Baron se do podobné násilné akce v městských podmínkách pustil už mnohokrát. Baron nebyl žádný začátečník,

čerstvý rekrut, nezaměstnaný muž, který dostal práci, rychlokvašený voják.

Co tak asi umí Toro? uvažoval Ori. Svého šéfa v boji nikdy neviděl.

„Co je zač ta přilba?“ zeptal se a Ulliam mu řekl, že Toro vyšel z trestanecké továrny nebo z vězení nebo z divočiny nebo z podzemí a pustil se do dlouhého a namáhavého hledání odborníka a materiálu, a přilbu si nechal udělat na míru: občas se jí říkalo rasulbagra, býčí hlava. Ulliam mu vylíčil neuvěřitelné historky o její moci a způsobu, jakým byla zhotovena, dlouhých rizicích spjatých s jejím ulitím, o letech… „Letech ve vězení, letech strávených sháněním jednotlivých součástí, letech nošení,“ říkal. „Uvidíš, co všechno umí.“

Každý člen party měl své úkoly. Ori byl vysílán krást nickamínek a kouzelné roztoky z laboratoří. Věděl, že se rodí plán. V pokynech, které mu byly adresovány, občas zahlédl jeho záblesky.

Sežeň plánek dolních pater parlamentu. Co mám sehnat? Ori nevěděl, jak má začít. *Spřátel se s nějakým úředníčkem ze soudního. Zjisti jméno starostčina podtajemníka. Sežeň si přes den práci v parlamentu, vyčkej dalších instrukcí.*

Ovzduší stávek a vzpoury houstlo: Ori, odtažitý, vzrušený, to dobře cítil.

Spirál Jakobs se vrátil do vývařovny. Ori při pohledu na něho ucítil zvláštní úlevu. Jakobs byl toho večera při smyslech a hleděl na Oriho lasiččíma očima.

„Tvoje peníze nám pořád pomáhají,“ řekl Ori. „Ale teď jsem dostal pokyny, se kterýma si nevím rady.“ Vysvětlil svou situaci. „Co s tím?“

Stáli u hráze na Sivém vrchu, těsně pod soutokem řek, před Krakem a věžemi parlamentu, které se strmě tyčily z Hrubodehtu. Světla parlamentu zářila večer šedě; jejich odrazy ve vodě byly matné. Z Malého Kraku mňoukala kočka, která na tomto kousku země v řece jakýmsi záhadným způsobem uvízla. Spirál Jakobs plival do vody na pilíře, které vytyčovaly hranici Starého města. Byly na nich nesmírně starobylé reliéfy, vzhůru se klikatící pás stylizovaných kamenných postaviček, zobrazující události z dávné novokrobuzonské historie. V místě, kde se stýkaly s hladinou, je odřeli vodňanojští vandalové.

„Zkoušejí různý věci, co?“ Jakobs si vzal Oriho doutníček. „Nemají žádnou strategii, co? Zkoušejí všechno, co se dá. Dovnitř

vede spousta cest.“ Kouřil a přemítal a vrtěl hlavou. „Krucinál, Jack by to takhle teda nedělal.“ Zasmál se.

„Jak by to udělal Jack?“

Jakobs nespouštěl oči ze žhnoucího konce doutníku.

„Starostka nemůže trčet v parlamentu věčně.“ Hovořil opatrně. „Člověk starostčina kalibru se ale nemůže jen tak promenádovat nebo vozit. Musí ji někdo střežit, ne? Někdo, komu důvěřuje. Na všech cestách – to mi řekl Jack, Jack po tom pátral –, na všech cestách ji doprovází její Klypejská hlídka. Jsou to jediní strážci, kterým důvěřuje.“ Vzhlédl. Netvářil se zlomyslně ani rozpustile. „Představ si, kdyby některý člen této hlídky sešel z cesty. Představ si, kdyby se jeden dal koupit.“

„Ale vždyť jsou přece vybraní tak, aby se koupit *nedali*…“

„Dějiny…“ Jakobs mluvil s neotřesitelnou váhou. Až Ori zmlkl. „Se jen hemží. A přetékají. *Mrtvolami*. Těch, kdo důvěřovali *neúplatným*.“

Sdělil Orimu jméno. Ori se díval, jak se starý tulák vzdaluje. Šoural se od jedné kaluže pouličního osvětlení ke druhé, až došel na konec uličky, kde se předklonil, unavený stařík s křídou na prstech.

„Kam jdeš?“ zeptal se Ori. U řeky zněl jeho hlas hluše, mezi cihlovými zdmi a okny se nerozléhal, naopak se rozpíjel a rychle vytrácel. „A krucinál, Spirále, jak tyhle věci víš? Přijď za Torem,“ dodal. Byl rozrušený a zkrušený. „Jak to, že v tom umíš chodit? Jsi lepší než kdokoli z nás, přijď za Býkem, do prdele, přidej se k nám. Nechceš?“

Stařec si olízl rty a zastavil se. Řekne něco? Ori viděl, jak váhá.

„Ne všechny Jackovy cesty zavál sníh,“ řekl. „Jsou způsoby, jak se něco dozvědět. Jak něco uslyšet. Já je znám.“ Poklepal si na nos v komicky konspiračním gestu. „Já vím svoje, řek bych. Ale jsem už příliš starý, abych v něčem hrál, chlapče. To nechávám mladým a rozhněvaným.“

Jméno ještě jednou zopakoval. Opět se usmál a odešel. A Ori věděl, že by se za ním měl vydat, měl by se ho ještě jednou pokusit převést na Torovu stranu. Ale cítil ke starci velmi silnou a podivnou úctu, hraničící s bázní. Ori začal na oblečení nosit značky: smyčky, které napodobovaly spirály, jež zanechával Jakobs na zdech. Spirál Jakobs se svým zvláštním způsobem objevoval a zase mizel, a Ori mu jeho odchody ze scény nedokázal upřít.

Kapitola šestnáctá

Starý rameno se nad Oriho informací, nad poskytnutým jménem, zaradoval, ale se smíchem odmítl tvrzení o jejím původu.

„Ty žes pil v těch správnejch hospodách v eku, hochu, no to mě poser," řekl. „Tohle je zasvěcenecká informace. S tím na mě nechoď. Máš kontakt, kterej si střežíš jako oko v hlavě, a tajíš ho… nebo je to *ona?* Je to děvka nějakýho ouřady? Vypáčils to z ní pěkně ve vodorovný poloze, Ori? Jak chceš. Nevím sice, co děláš, ale tohle… tohle je terno. Jestli je to pravda. Tak už to nechám bejt.

Já ti věřím, hochu – nepřivedl bych tě sem, kdybych ti nevěřil. Takže ať už to kdovíproč nechceš říct, věřím, že je to z důvodů, který maj logiku. Ale říkám ti, že se mi to nelíbí. Jestli hraješ nějakou křivárnu…" *Jestli ses na druhý straně,* to už ale neřekl. „Nebo i kdybys to dělal ze správnejch důvodů, ale prostě se *spletl,* i kdyby to byl prostě přehmat a tys nás všechny do něčeho namočil, musím ti říct, že bych tě zabil."

Oriho to vůbec nevyděsilo. Starý rameno mu najednou lezl na nervy.

Obezřele před kaktusíkem povstal a zadíval se mu do očí. „Dám na to krk," řekl a uvědomil si, že je to pravda. „Já starostku sejmu, já tyhle zrádný zasraný vládě useknu hlavu. Ale jedno mi řekni, Rameno. Kdybych vás vodil za nos? Kdyby tahle informace, kterou jsem pro vás sehnal – která nám zatraceně ulehčí udělat to, co jsme měli v plánu –, kdybych vás *chtěl* do něčeho namočit, jak bys mě mohl mít v úmyslu zabít, Rameno? Když mrtvej bys byl ty."

Byla to chyba. Viděl kaktusíkovy oči. Ale Ori nedokázal litovat své drzé provokace. Pokusil se, ale nedokázal to.

* * *

Baron naháněl hrůzu úplně všem. Už viděli, že umí střílet a bojovat, ale nebyli si jistí, jak je na tom s přesvědčováním. Úzkostlivě ho instruovali, až na ně vyštěkl, aby drželi zobáky a věřili mu. Neměli na vybranou.

„Potřebujeme člověka, který ví, jak mezi sebou mluví milicionáři," říkal Toro. Mechanismy nebo thaumaturgie přilby jeho slova měnily v bučení. Ori si prohlížel tělo, nad nímž tak mohutně čněla přilba, které přitom nepůsobilo směšně, ale naopak pružně a tvrdě. „My jsme gangsteři," pokračoval Toro. „S milicí neumíme mluvit – hned by nás prokoukli. Potřebujeme někoho, kdo námi není zasažený, kdo patří k nim. Zná kasárenskou hantýrku. Potřebujeme milicionáře."

Po celém městě stála miliční kasárna. Některá byla ukrytá. Všechna chránila kouzla a palebná síla.

Ale poblíž každé stály taky miliční hospody a všichni povstalci věděli, které to jsou.

Bertold Sulion, muž, jehož jméno Spirál Jakobs poskytl Orimu a které Ori sdělil svým druhům, byl, jak tvrdil Jakobs, nespokojený Klypejský strážník, jehož loajalita se měnila v prach nebo v hamižnost. Měl být umístěn přímo v parlamentu, ve starostčiných komnatách nebo v jejich blízkosti. A to znamenalo vybrat hospodu pod visutými drahami a miliční věží v klínu Brokat, kde se stékaly obě městské řeky.

Brokata, čtvrť kouzelníků. Nejstarší část starého města. Na severu, v dlážděných ulicích a rozklížených dřevěných přístřešcích plných čarodějného náčiní, bydleli karcisté, bionumanisté, fyzici a thaumaturgové všemožných specializací. Nicméně na jihu čtvrti už kanály nebyly tak zaplavené elixíry; ve vzduchu už nevisel tak silný příkrov kouzelnických výparů. Pod hučícími visutými drahami a miličními kapslemi se počet vědců a jejich cizopasných aktivit snižoval. Z nedaleké řeky strměl ostrov Krak s parlamentem. Právě v této zóně měly popíjet Klypejské hlídky.

Byla to oblast bezútěšných ulic betonových bloků a pilířů, průmyslového charakteru, sklíčená stářím, neudržovaná. V místních hospodách – U poraženého nepřítele, U jezevce, U kompasu a mrkve – se Baron proměnil ve štamgasta, aby našel Suliona.

Titulky *Sporu* a *Majáku* líčily pomalá vítězství v Úžině Ohnivé vody, porážku tešských prcholodí a osvobození nevolnických měst v tešském područí. Objevovaly se rozmazané světlotisky vesničanů a krobuzonských milicionářů, kteří si vyměňovali úsměvy, milicionářů,

kteří pomáhali obnovit krámek s potravinami, miličního lékaře, který ošetřoval vesnické dítě.

Výheň, tiskový orgán Výboru, našel dalšího zběhlého milicionáře podobného Baronovi. Ten o válce vyprávěl jinými slovy. „Navzdory všemu, co tam děláme a o čem mluví ten chlap," říkal Baron, „pořád nevyhráváme. *My ani nevyhrajem.*" Ori si nebyl jistý, zda to není hlavní důvod jeho vzteku.

„Baron mi připomíná věci, co jsem zažil," poznamenal Ulliam. „A vůbec ne mile." Byl večer v Peloruských polích, na jihu Nového Krobuzonu. V tiché nevelké čtvrti obchodních příručích a úředníků, s enklávami připomínajícími prosperující vesnice, zahradami a parky – v tomto chladném období bez květinové výzdoby –, příjemnými fontánami, vypasenými kostely a pobožnostmi zasvěcenými Drmolovi. V ruchu Wynionské třídy, s jejími tržišti s obuví a čajovými doupaty, byly rozesety bukolické úkryty.

Ulliam a Ori svou přítomností na tomto místě riskovali. S narůstajícím počtem stávek a nezákonností se Peloruská pole cítila obléhaná. Zatímco členové parlamentu jednali s cechy, jejichž požadavky byly stále jednoznačnější, zatímco se Výbor ozýval prostřednictvím svých halasných orgánů, v Peloruských polích sílil neklid. Ctihodní občané každou noc drželi hlídky v rámci Komisí na ochranu slušnosti. Vyděšení reklamní textaři a účetní honili xeňany a pobudy, přetvory, kteří jim neprokazovali patřičnou úctu.

Ale existovala tu i místa jako Bolandův bar. „Prokažte trochu taktu, dámy, pánové," říkával Boland nuevistickým básníkům, disidentům, kteří se k němu chodili skrývat za břečťanem porostlá okna a popíjet kávu. Ori a Ulliam se posadili k jednomu stolu. Ulliam si židli otočil tak, aby seděl obličejem k Orimu.

„Lidi, co uměli takhle obsadit místnost, už jsem zažil," řekl Ulliam. „Právě oni mi udělali tohle.

Proto mě taky Toro neposlal za Multim – dělával jsem pro něj. Před dlouhou, dlouhou dobou." Ukázal si na krk.

„Za co tě přetvořili? Proč takhle?" Otázka si žádala důvěru. Ulliam při ní nezbledl, nedal najevo pohoršení. *Zasmál se.*

„Ori, stejně bys mi nevěřil, hochu. Musels být ještě v peřince, jestlis nebyl ještě na houbách. Nemůžu ti to teď všechno vykládat; je to uzavřená kapitola. Byl jsem pastevec, něco na ten způsob." Zase se zasmál. „Já viděl věci. Páni, jaký jsem měl na starosti zvířata. Mě už nic nevyděsí. Jenom, víš… když jsem viděl, jak Baron vtrhl do tý místnosti. Nebudu říkat, že jsem měl zas nahnáno, ale vzpomněl jsem si, jaký to bylo, mít takovej pocit.

Přemýšlíš o tom, co budeme dělat, až to dokončíme?“ zeptal se o něco později. „Tenhle úkol? Tu předsedkyni představenstva?“ Ori zavrtěl hlavou.

„Změníme svět. Z gruntu.“ Jako obvykle v něm rychle vzplálo nadšení. „Až odseknem hlavu a podíváme se, jak se odkutálí, probudíme lidi. Nic nás nezastaví.“ *Všechno změníme. Změníme chod dějin. Probudíme město a to se osvobodí.*

Když odešli a kráčeli několik obezřelých kroků od sebe (celý člověk a přetvor se v Peloruských polích nemohli bratřit), uslyšeli o několik ulic dál křik, uslyšeli utíkající ženu, jejíž hlas se nesl nad potemnělými břidlicovými střechami Wynionské třídy. *Teď k tomu došlo, teď k tomu došlo,* volala a Ori a Ulliam se na sebe strnule podívali a uvažovali, jestli se za ní mají vydat, ale volání přešlo do pláče, který pak zeslábl, a když zatočili na sever, už ji nenašli.

V dokdek dvanáctého října se něco objevilo před studeným letním sluncem. Ori se později nepamatoval, jestli byl příletu této věci přímo svědkem, nebo jestli o něm slyšel tolikrát, že si vzpomínku vytvořil.

Seděl ve vlaku. Na Spádové trase, přejížděl chatrče v Plku a ujížděl ke svahu a honosným vilám Vadois. O kus dál se ve vagónu ozval výkřik, kterému nevěnoval pozornost, ale pak bylo slyšet další a to už se podíval oknem ven.

Byli vysoko, vlak se hnal na obloucích, takže se prodírali mezi komíny podobnými mohylám, minaretům, vížkám s vlhkou, popraskanou omítkou, připomínajícími bažinné stromy. Měli jasný výhled na východ a na ranní slunce, které kolem sebe rozlévalo stíny a husté světlo a v jehož středu něco plulo. Drobná postavička v srdci sluneční záře, jakoby vypálená na jejím pozadí, ani člověk, ani obrvený plankton, ani vyplašený pták, ale všechno dohromady a ještě další věci, objevující se postupně nebo v jediném okamžiku. Tvar se šinul absurdní rychlostí, přímo kupředu; vylétal ze slunce plaveckým vlněním, k němuž užíval všech svých nesourodých končetin.

Orimu vnikla do tváře sprška chymického strachu od vedle usazené cheprijky; mrkal, dokud se nerozptýlila. Později se dozvěděl, že všude, kde ve městě stáli lidé, od Vlajkového kopce na severu až po Kasárnici sedm mil jižněji, na všech světových stranách, viděli, jak k nim připlouvá neznámý tvar a rozrůstá se v srdci slunce.

Blížil se, zakrýval světlo, takže město zahalil matný příkrov. Tančící, plovoucí objekt. Vlak zpomaloval; zastavili ještě před Sedícím umrlcem.

Strojvedoucí si musel všimnout slunce a v hrůze šlápl na brzdy.

Nebe nad Novým Krobuzonem se lesklo jako mastnota. Jako plazma. Objekt zakolísal, křečovitě se zazmítal, trpaslík na pozadí ohromného slunce, a pak se na jeden příšerný okamžik zjevil přímo nad hlavami všech obyvatel města, tak hrozivý a gigantický, že zastínil celý Nový Krobuzon, a na tento okamžik se stal okem s hvězdnatou duhovkou v zlověstných cizokrajných barvách a shlédl dolů mezi všechny domy, na všechny ulice, do očí všech Novokrobuzoňanů, kteří k němu upírali zrak, až se v celém městě zvedl strašlivý řev hrůzy, a pak oko zmizelo.

Ori uslyšel svůj vlastní výkřik. Pálily ho oči a až za několik vteřin si uvědomil, že je spaluje slunce, že zírá na místo, kde se zjevil cizí tvor a kde nyní zase září pouze slunce. Celý ten den viděl v místě, kde si popálil sítnici, přízrak zelených barev.

Večer došlo k nepokojům ve Smogrově. Rozlícení dělníci z továren běželi na vrch svatého Drmola, kde chtěli zaútočit na miliční věž – za to, že je neochránila před oním příšerným pazjevem. Jiní se hnali do Přípotok a do cheprijského ghetta, aby potrestali místní xeňany, jako by přízračné oko vyslali právě oni. Čirá absurdita tohoto rozhodnutí vyvolala v řadách členů Výboru přítomných v davu hlasitou odezvu, ale přesto těch několik málo ozbrojenců, dychtivých ztrestat xeňany, nedokázali zadržet.

Zvěsti se šířily rychlostí blesku a Ori se přes celé město dozvídal o útocích, které stále ještě probíhaly na jiných místech. Sotva několik minut po události se dozvěděl, že se neprostupná zeď milicionářů střetla s vlnou vzbouřenců u úpatí miliční věže, že milicionáři měli přichystány válkovaky a že tyto medúzovité zbraně nad dav doopravdy vypustili.

Bál se o cheprijky v přípotockém ghettu.

„Musíme se tam dostat," zvolal, a zatímco si se svými druhy maskoval obličej a nasazoval zbraně, všiml si, jak na něho Baron hledí s netečnou nechápavostí. Ori věděl, že Baron jde do akce nikoli proto, že by mu na přípotockých cheprijkách záleželo, ale proto, že toto rozhodnutí vzešlo od organizace, do jejíchž řad vstoupil. „Toro si nás najde," poznamenal Ori.

V ukradeném voze rychle projížděli Blatozvuky, pod gigantickými Žebry Skeletonu, přes Danečiho most a Brokata. Obloha byla temně posetá vzducholoďmi, v mnohem větším počtu, než bývalo obvyklé, černými a na pozadí černého nebe osvětlenými. Na ulicích byli vidět milicionáři se štíty, s tvářemi skrytými za zrcadly, specializované oddíly s očarovanými obušky a mušketami ke zvládnutí davu. Enoch bičoval pteryxy. Projeli okrajem Vranova, kde zástupy lidí pobíhaly

mezi rozbitými výlohami krámů a odnášely si kaliko, sklenice s jídlem, léky z lékáren.

Nad střechami se za několika ulicemi tyčil Bodec, bezútěšný hrot, sídlo milice, tažené do sedmi stran visutými drahami. A vedle něj, s kolosální, paradoxní soustavou střech tyčících se do výšky a klesajících do hloubky, z níž opět vybíhaly k obloze, bylo Nádraží Perdido.

Prohnali se pod oblouky Polední a Spádové strany, poslouchali píšťalky milicionářů. *Pitomí slepí* blázni, říkal si Ori v duchu o zástupu lidí, povstalců, kteří toho večera zaplavili ulice. *Bojujete proti* cheprijkám, *do Drmola. Právě proto potřebujete, abysme vás probudili.* Překontroloval si pistole.

První a poslední výbuch násilí při jejich příjezdu už odezněl, ale v ghettu vládl neklid. Procházeli ulicemi ozářenými ohni z odpadků. Sto let staré přípotocké domy byly vytvořeny lidmi pro lidi, za použití nekvalitních materiálů a bez jakéhokoli dohledu, a teď se k sobě sesedaly jako nemocní starci. Držely je pospolu vosk a byssus vyměšovaný larvami domácníků, obrovských červích larev, které cheprijky využívaly k přetváření svých obydlí. Ori a jeho druzi se procházeli mezi domy zpola skrytými pod ztuhlými hlenovitými výměšky, které ve světle svítilen žhnuly temně žlutou barvou.

Na bezejmenném náměstí byli svědky posledního útoku. Nebyli tu přirozeně žádní milicionáři. Ochranu cheprijek neměli v popisu práce.

Dvacet či třicet mužů útočilo na cheprijský kostel. Rozdupali na kusy figurínu Strašlivé chovačky, která stávala vedle vchodu. Bylo to mizerné, ubohé dílko, mramorová žena v nadživotní velikosti ukradená či lacino odkoupená z nějaké lidské rozvaliny, s odřezanou hlavou, kterou nahradil pečlivě vyrobený drátěný hlavoskarab, pospojovaný pájkou, přivařený ke krku, aby napodoboval tvar cheprijského těla. Tato chiméra chudoby a víry ležela nyní roztříštěná na zemi.

Muži bušili na dveře. Z oken prvního patra na ně vykukovalo shromáždění věřících. Ve hmyzích očích se nedaly vyčíst žádné emoce.

„Brkoslavové," řekl Ori. Většina agresorů na sobě měla bojovou výstroj příslušníků strany Nového brku: tmavé obleky s vyhrnutými nohavicemi a buřinky, o nichž Ori věděl, že jsou vyložené ocelí. V rukou třímali břitvy a řetězy. Někteří měli pistole. „Brkoslavové."

Baron se dal do pohybu. První ranou prostřelil jednomu brkoslavskému útočníkovi klobouk; vyztužená vložka rozkvetla jako krokus z plsti, krve a kovu. Muži se zastavili a zadívali se na něho.

Probohy, dostaneme se vůbec odtud? pomyslel si Ori, zatímco běžel, kam mu bylo určeno, na místo, kde zdivo skýtalo určitou nedokonalou skrýš. Sejmul jednoho brkoslava a schoulil se za kamennou zdí, kterou zasypala sprška střel.

Ta Toristy držela v šachu děsivou půlminutu. Ori viděl Baronovu neúprosnou tvář, viděl, kde se krčí Rubín s Ulliamem, Ulliamovu tvář staženou úzkostí, když pálil podle Rubínových šeptaných pokynů. Několik nepřátel se rozuteklo, ale ti nejzatvrzelejší brkoslavové je nespouštěli z očí, ti, jež měli pistole, kryli neozbrojené kolegy, kteří se kradli k protivníkovi.

A potom, právě když se Ori chystal vypálit po blížícím se vypaseném a svalnatém brkoslavovi, nafukujícím se ve svém malém obleku, bylo slyšet ohavné trhání. Mezi ním a náhle omráčenými brkoslavy popraskal vzduch. Jako by se natahovala kožená blanka; ve dvou blízkých bodech se ohnula textura věcí, zprohýbaly se světlo a zvuk, pak se deformace roztrhla a z průrvy vystoupil Toro.

Svět se opět zacelil. Toro vypálil. Přikrčil se a jedním trknutím rohů se protlačil mezi nejbližšíma nohama, svět se zachvěl a Toro stanul vedle tlustého brkoslava, jehož obušek se roztříštil ve vlně podivně se lámající tmy, která se vyřinula Torovi z rohů. A pak rohy tlusťocha proklály a ten jen zalapal po dechu, z těla mu vystříkla sprška krve a sklouzl na zem jako maso z řeznického háku.

Toro zaryčel a opět se pohnul tím svým záhadným vražedným způsobem, následoval rohy, z nichž se rozlévala tuhnoucí čerň, a stanul vedle dalšího muže, kterého ihned proklál; zdálo se, jako by rohy v nočním šeru pohlcovaly krev. Ori žasl. Pak jedna kulka vystřelená brkoslavskou pistolí prorazila sotva viditelnou vrstvu kolem rohů a způsobila Torovi zranění. Toro zabučel, zapotácel se, narovnal se, trkl do vzduchu a střelec o několik kroků dál ztěžka dopadl na zem.

Ale ačkoli Toro rychle zneškodnil tři protivníky, brkoslavové měli pořád značnou přesilu a odpor, který jim kladli tito zrádci rasy, jen dál přiživoval jejich vztek. Tanečním krokem uhýbali před ranami. Někteří se ztěžka potáceli a někteří byli výteční rohovníci a střelci. *My ty cheprijky ven nedostanem,* napadlo Oriho.

Pak se ozvaly rychlé kroky a Oriho v zoufalství napadlo, že se je chystá napadnout další sbor pouličních rváčů. Ale brkoslavové se otáčeli, a když dorazily nové síly, brali už nohy na ramena.

Kaktusice a kaktusíci; cheprijky se dvěma prskajícími cepy žihadlovek; lomozící vodňanojové blížící se žabími přískoky. Llorgiss se třemi noži. Možná desítka smíšených xenických ras v ohromující pospolitosti. Rozložitá kaktusice křičela rozkazy: „Strupočko, Anno,“

a ukazovala na pobíhající brkoslavy, „Čeži, Silure,“ a ukázala na dveře kostela – a pestré xenické vojsko zaútočilo.

Ori ohromeně hleděl. Brkoslavové stříleli, ale utíkali pryč.

„Co jste, kurva, zač?“ zařval jeden z Toristů.

„Ukažte se, sklapněte,“ okřikl ho Toro. „Odhoďte zbraně, představte se.“

Jeden voďanoj a llorgiss zavolali na cheprijky v kostele a vyděšeným zajatkyním, utíkajícím ven a domů, podrželi dveře. Některé se se svými zachránci objímaly. Ze dveří vycupitala i hrstka cheprijských samců – nemyslících, dvě stopy dlouhých brouků, vyhledávajících pouze teplo a tmu. Ori se zachvěl. Až teď ucítil, jaká je zima. Slyšel ohně, které Přípotoky zastíraly mihotavou patinou tmavého světla. V jejich skákavém osvětlení viděl, jak z kostela vycházejí děti se svými matkami. Mladé cheprijky se stahujícími se hlavoskaraby, s hlavonohama vlnícíma se v dětské komunikaci. Dvě cheprijské ženy nesly novorozeňata, jejichž těla se podobala dětským novorozencům, jen drobné dětské krčky přecházely do tlustě se převalujících hlavolarev.

Spustil ruku s pistolí, když tu k němu vyrazila cheprijka, jedna z militantní skupiny nově příchozích. Hřeby osázené cepy žihadlovky zanechávaly ve vzduchu spirály jisker. „Počkej!“ zvolal Ori.

„Aylso.“ Kaktusice ji okřikla jménem a cheprijka se zastavila. „Vždyť má zbraň, Připravené palce,“ namítl jeden voďanoj a kaktusice odpověděla: „Já vím, že má zbraň. Jsou ale výjimky.“

„Výjimky?“

„Ti jsou pod ochranou.“ Připravené palce ukázala na Tora.

Řada xeňanů v chaosu boje zaregistrovala obrněnou postavu až teď. Nejrůznějšími způsoby typickými pro své rasy zalapali po dechu a přátelsky mu vyšli vstříc. „Býku,“ oslovovali ho a uctivě ho zdravili. „Býku.“

Toro a Připravené palce se domlouvali příliš potichu, aby je Ori slyšel. Ori sledoval Baronovu tvář. Voják nehnul ani brvou a postupně si prohlížel všechny xenické bojovníky. Ori věděl, že uvažuje, v jakém pořadí by je vyřídil, kdyby musel.

„Běžte, běžte, běžte,“ zvolal Toro znenadání. „Dnes jste odvedli skvělou práci. Zachránili jste lidi.“ V polorozbořeném kostele už nezůstaly žádné cheprijky. „Teď už musíte jít. Uvidíme se. Rychle odejděte.“ Ori si uvědomil, že ztěžka oddychuje, že je zalitý krví ze zranění, vyčerpaný a roztřesený. „Běžte, vraťte se zpátky, podáme si hlášení. Dnes večer budou Přípotoky střeženy Smíšenou četou. Lidi se zbraněmi mají za legitimní cíle.“

V špatnostranském úkrytu, Úsvit tlačil na stěny. Leželi a navzájem se ošetřovali mastmi a obvazy.

„Baronovi je to jedno," řekl Ori. Potichu hovořil se Starým ramenem, zatímco si dělali čaj ochucený nepenthem. „Já ho viděl. Tomu bylo jedno, jestli ty cheprijky umřou. Bylo mu jedno, jestli je ti brkoslavové postřílejí. Tomu je jedno úplně všechno. Děsí mě."

„Mě taky děsí, hochu."

„Proč si ho Toro *drží?* Proč je tady?"

Starý rameno se přes něho zadíval na konvici, lžičkou do ní nasypal pryskyřici a osladil ji medem.

„Je tady, hochu… protože předsedkyni představenstva nenávidí víc než my. Udělá cokoli, aby víš-koho-myslím zlikvidoval. Ale do Drmola, vždyť jsi ho k nám přivedl *ty*. A udělals dobře. Ale mužem na něho trochu dohlížet."

Ori nic neříkal.

„Já vím, co říkám," dodal Starý rameno. „Nebudem ho spouštět z očí."

Ori nic neříkal.

Požáry v Lykantru, v Blatozvucích, ve Strništi. Nepokoje v Přípotokách a Vlkodavech. Výbuchy rasové nenávisti v ghettu, prachové granáty vyhozené z vlaku Polední trasy na Skleník, kde rozbily jen další dvě tabule. Výbor vylepil plakáty, na nichž vyjádřil lítost nad útoky.

„Co se stalo u té věže na Drmolově kopci?"

„Tři výpady: poprvý donutili milici k útěku, dostali se na základnu. Pak byli odraženi. Stejně jako vždycky."

Jakási prapodivná thaumaturgie ve Zmijí díře; sebeobranné oddíly vyděšených ctihodných občanů v Kasárnici, v Chnumu, v Latrínu. Všichni se shodovali, že je napadl dav přetvorů.

„To je ale noc. Probohy." Situace se vymykala kontrole.

„A to všechno kvůli té věci, tomu slunečnímu oku."

„Kdepak, to zas ne."

Strach dosáhl kritické úrovně, tím se vše uvolnilo – hrůza a vztek si našly ventil. *Ochraňujte nás*, křičeli lidé a cloumali mechanismy, které tvrdily, že se o ně starají. „To byl jen katalyzátor," řekl Ori.

„Co ve jménu Drmola a jeho zatracenejch svatejch byla ta věc zač?"

„Já to vím." Vždy, když Baron promluvil, jeho druzi zmlkli. „Já to vím, nebo aspoň vím, co si myslím, že to je, a myslím si to, protože si to myslí taky milice a starostka.

Říkají tomu svědek. Vzdálený pozorovatel. Tešský snímač. Přiletěl se podívat, co děláme. Jak na tom jsme.“

Zděsili se.

„Říkal jsem to. My válku nevyhráváme. Nemá zas takovou moc – ani se nás přece nedotkl. Válka ještě neskočila. Ale ano, sledujou nás. A mimo všech těch normálních špionů, který tady musej mít, se nám už nebojej ukázat, že nás maj v hledáčku. Tešani maj divný kouzla. Jejich věda s tou naší nemá nic společnýho. Čučeli na nás. A to je teprv začátek.“

Na druhém konci světa, za ohyby pobřeží, kde se fyzika, thaumaturgie, zeměpis řídily jinými zákony, kde byly skály z plynu, kde se osady budovaly na kostech badatelů, kde obchodníci a průzkumníci umírali nástroji divošské spravedlnosti západního Rohagu, kde existovala města a státy a monarchie, k nimž se nevztahovaly žádné pojmy novokrobuzonské filozofie, zuřila válka. Milice uplatňovala novokrobuzonské nároky a tvrdila, že svádí boj o území a obchodní trasy, teorie. Bojovala za něco neurčitého. A v reakci na novokrobuzonské kulky, prachové bomby, thaumaturgii, spalopsy a elementalisty, Teš, Město líně tekoucí tekutiny, vyslalo tohoto svědka, aby se o nich něco dozvěděl.

„Jak to?“ zeptal se Ori. „Nový Krobuzon… je přece nejsilnější… nebo ne?“

„Na to jí skočíš?“ zasmál se Enoch. Znělo to unaveně. „Nový Krobuzon, největší městský stát na světě, a něco takovýho? Kecy…“

„Žádný kecy,“ opravil ho Baron a oni opět ztichli. „Má pravdu. Krobuzon *je* nejsilnější město na Bas-Lagu. Ale někdy ten nejsilnější nevyhrává. A zvlášť když si ten nejsilnější myslí, že protože je silnější, nemusí se snažit bojovat.

Pomalu nás porážej. A vláda to ví. A nelíbí se jí to a ještě se pokusí přiklonit vítězství na naši stranu, ale jedno je jasný: vláda *ví*, že bude muset tažení ukončit. Chystá se požádat o příměří.“

Slunce pořád stoupalo. Jeho světlo, pronikající okny skladiště, padalo ve stále ostřejších úhlech a jednoho po druhém je zaplavovalo, zaplétalo se jim do vlasů a zářilo z Ramenovy kůže. Orimu bylo poprvé za několik posledních hodin teplo.

„Vláda se chystá *kapitulovat?*“

Samozřejmě že ne. Ne tak otevřeně – určitě ne v projevech, které bude pronášet, určitě ne v učebnicích dějepisu nebo v loajálních tiskovinách. Půjde o historický kompromis, promyšlenou, úžasně precizní strategii. Ale přesto se spousta lidí oddaných starostčině straně Tlustého slunce a partnerů ve vládě Městské jednoty zarazí.

Poznají – pozná to každý –, k čemu došlo. Že Nový Krobuzon, ať už to starostka podá jakkoliv, byl poražen.

„Už se o to pokoušej," odpověděl Baron, „ale vůbec nevědí, jak mluvit s Tešany. S naší tešskou misí nejsme ve styku už několik let. A každej ví, že v Krobuzonu musí teď bejt Tešanů jak nasranejch, ale vláda nemá ponětí, kdo to je a kde jsou. Ambasáda je *odjakživa* prázdná. Tešani věci tak neřešej. Zkoušej to přes thaumaturgy, lodě s poslama, vzducholodě… udělaj všechno, co musej. Za chvíli zkusej i holuby. Chtěj se sejít. Nikdo nebude vědět, co se k čertu děje, dokud se neotočej a neřeknou nám: 'Přinášíme dobré zprávy, paní starostka uzavřela mír.' A mezitím ti ubožáci na lodích a na zemi budou dál bojovat a umírat."

Pod cizí oblohou. Ori pocítil závrať.

„Jak to všecko víš?" zeptal se Starý rameno. Stál se zaklesnutýma nohama, se založenýma rukama. „Jak víš, co si myslí, Barone?"

Baron se jen usmál. Ori sklopil zrak a zadoufal, že už ten úsměv nikdy neuvidí.

„Díky tomu, s kým teď vykecávám, Rameno. Tak to vím. Po všech těch zkurvenejch pivech, co jsem do sebe nalil v Brokatech, to vím, páč vykecávám se svým novým nejlepším kámošem, Bertoldem Sulionem."

Část pátá

Ve vlastních stopách

Kapitola sedmnáctá

„Tady. Tady to je. Její okraj. Okraj kakotopické skvrny.“

Dlouho předtím bylo narušeno kroužení káňat. Rozletěla se do stran. Jaguár strnul uprostřed rezervovaného, kradmého kroku a šelma explodovala, zmizela. Prach a černý dým odháněly zvířata. Stovky let prošly proměnou při příjezdu oné primitivní hlučné věci.

Rozestoupivší se zemí, jako bacil, jakési organické vlákénko, zanechávající za sebou krvavou stopu, zamořující krajinu, přijela Železná rada. Dýmající a odfukující kovový zvířecí bůh. Jak tomu bylo kdysi před lety, postavy před ním pokládaly koleje a další zametaly jeho stopy, další je znovu vracely do oběhu, vytrhávaly opuštěnou trať a vláčely ji k hřímající lokomotivě.

Všude, kam vjela, byla vetřelec. Nebyla nikdy součástí krajiny. Představovala vpád dějin do nízkých lesíků na svazích kopců a hustších stromových porostů skutečných hvozdů, údolí mezi horami, plání v kaňonech nahodile posetých inselbergy. Vtrhávala na zlověstná místa, do kacířských končin, plíživých kopců, výronů dýmovce a mezi sochy z fulguritu, ztuhlých bleskových bouří.

Přízrak. Město mužů a žen se prosekávalo krajinou, válcovalo ji do té míry, aby na ni mohlo položit koleje. Byli nezvanými hosty.

Jako jejich předci první Radní, z nichž někteří byli přítomni jako svá mladší já, byli svalnatí, větrem ošlehaní, zruční. Přetvoři, celí lidé, kaktusíci, další cizokrajné rasy, dokonalé pracovní společenství, nosiči kolejnic se svými kleštěmi, ukládání pražců, rány kladivem ozývající se v chvatném rytmu, na nějž by se dalo tančit.

Na sobě měli kůže; na sobě měli haleny a kalhoty z přešitých pytlů. Ozdobili se šperky vyrobenými z železničního kovu a zpívali si

hybridní písně, křížence desítky let starých pracovních popěvků, a nové balady, líčící jejich vlastní příběh.

Západ *byl cílem naší cesty*
Základ *si najít pro náš ráj*
V klidu *žít přetvořený život*
Lidu *našemu volnost dát.*

Uprostřed tohoto rojení, stovek postav uspokojujících jeho složité úzkostné potřeby, chráněn strážemi, hlídkami na okolních kopcích, v korunách stromů a ve vzduchu, jela příčina toho všeho, vlak. Poznamenaný časem. Byl proměněný. Vlak zdivočel.

Jatky, spací vozy, dělová věž, knihovna, jídelna, dílenské vozy, byly tu všechny bývalé vagóny, jenže pozměněné. Ježily se střílnami, barokními ozdobami, byly osázené holubníky. Provazové mosty propojovaly nové věže na sousedních vozech; v mírných zatáčkách na trase Železné rady se prověšovaly a napínaly. Ke střechám byly připevněny obléhací stroje. Do stěn vagónů byla vyřezána nová okna. Některá zarostla břečťanem a voskovitými šlahouny, které se z nich rozlézaly jakoby ze starých kostelů, táhly se po celé délce dělové věže. Na dvou plošinových vozech se vezly zahrádky plné bylinek. Dva další také pokrývala hlína, ale rostla na nich pouze tráva, mezi náhrobky. Po kolech Rady dovádivě chňapalo malé hejno poloochočených kinetofágů.

Do vlaku byly zapraženy i nové vozy, jeden postavený z vodou uhlazeného naplaveného dřeva, utěsněného pryskyřicí, který se kolébal na náhradních, nově odlitých nebo přetavených kolech. A vagóny pro Radní cizích ras, pojízdné nádrže pro vodní tvory. Vlak byl dlouhý, tlačený a tažený lokomotivami. Dvěma vzadu, dvěma vpředu, s komíny vyspravenými kovovými přírubami, natřenými barvami z drcené hlinky, které měly napodobovat šlehající plameny. A v samém čele soupravy, za svým rozšiřujícím se nárazníkem, jela ta největší, natolik pozměněná a přetvořená primitivní uměleckou výzdobou, až se zdálo, že se v průběhu let zvětšila a skoro zprohýbala obrovitostí.

Z reflektorů byly nyní oči, jak se dalo očekávat, ježící se hustými drátěnými řasami, z radlice čelist plná vyceněných zubů. K nim byly připoutány a připevněny gigantické kly divokých zvířat. Z předku komína čněl ohromný přivařený čenich, od něhož se zbytek výfukové roury táhl v nesmyslném anatomickém patvaru. Nabroušené traverzy mu přidávaly rohy. A za touto mohutnou hrubou tváří byla lokomotiva

poseta trofejemi a totemy. Z boků se s vražednou surovostí mračily lebky a chitinové hlavové schrány celého zvěřince: zubaté a s tlamami dokořán, ploché, bezoké, rohaté, tlamy mihulí s brvitými zuby, s kostěnými hřebeny, úděsně lidské, složité. Všechny kůže trofejí byly zahnědlé, vybledlé vyčiněním, kosti a zuby pokrývaly spleti prasklin, byly šedé kouřem. Lokomotiva s vlastní tváří byla ověšená mrtvolami jako zběsilý bůh lovu.

Razili si cestu po ozvěně jiné trasy. Někdy jim mizela z očí, nebo se zde v průběhu desetiletí deformoval terén. Mohli strávit celé hodiny prorážením skal na březích jezer mezi kopci, aby narazili na zářez; a když se prosekávali ostružiním a okrajem houští, rozhrnuli rosičku a obnažili přízrak kolejového lože, kořeny prorostlý násep, po němž před lety přijeli z opačného směru. Nacházeli úkryty s kolejnicemi, rozežranými zubem času, a pražce, některé dosud položené, zakryté podehtovanou plachtovinou, která potřísnila zemi. Umisťovali koleje tak, aby doléhaly ke koncům, které na ně už čekaly.

Tyhle jsme tu nechali, říkali staříci, kteří byli u jejich kladení. *Už si na to vzpomínám. Abysme si usnadnili práci. Říkali jsme si, že člověk nikdy neví, kdy se bude třeba muset vracet.* Nerozebrané koleje jim urychlily postup. Dary od jejich mladších já, zabalené v plachtách v rozeklaném kraji.

Juda Low učil Rubce pokládat koleje.

Když se zaprášená výprava objevila, vstoupila do savany potichu. Do cíle dospěla omráčená vlastním příchodem. Pomeroy a Elsie ani nemukli. Našeptávač Drogon si stáhl klobouk do čela. Kurabin zůstával neviditelný, byť byla jeho přítomnost cítit; byl unavený a zmenšený úsilím vynaloženým na hledání, pátrání po tajemství. Rubec stál vedle Judy, když mohl. Když mohl, držel Judu za ruku.

Pod rozplývajícími se oblaky se savanou táhly míle obdělané půdy. Nahusto tu vedle sebe rostly zemědělské plodiny, ohraničené železnou elipsou trati. Za kolejemi se rozkládala další pole, řídnoucí a splývající s divokou vegetací.

Sem je dovedli jejich průvodci; tráva je vpustila a opět se zacelila. Dívali se na postavy zaujaté zemědělskou činností. Obdělaná půda, tady v pustině, kde nic nebývalo. Většina poutníků nic neříkala. Juda se nepřestával usmívat a mumlal si *Ať žije*. Muži a ženy se ubírali po pěšinách, kolem chýší z drnů vroubících železnici; v krajině kypící normálností, v běžné zemědělské osadě, jíž projížděl vlak.

Juda pozoroval místní, a když se dostatečně přiblížili, rozesmál se a rozkřičel *Ať žije* a lidé mu kývali na pozdrav.

„Ahoj, ahoj, ahoj,“ zavolal, když k němu přišlo malé dítě, jehož otec na ně pokradmu dohlížel od broušení kosy. Juda si přidřepl. „Ahoj, ahoj, kamarádíčku, sestřičko, chaveříčku,“ říkal. Rukou dítěti požehnal. „Jak to jde, hm?“

A pak poodstoupil a štěstím zavýskal. Zvuk, který vyloudil, neměl slabiky ani tvar, vyjadřoval čirou radost, když uslyšel drnčící kov a uviděl oblaka sazových výtrusů, když se travou začal šinout vlak, Železná rada. Když ze savany vyjelo velkolepé a třesoucí se město ze železa, dřeva, provazů; nahodile ozdobené pozůstatky toho, co mu cestou přišlo pod kola.

Upustili vše, co drželi v rukou. „Železná rada.“

„Železná rada.“ Vydechl každý, zatímco se k nim blížil vlak s vyceněnými zuby.

Přijížděl, vracel se po své několikamílové trati, jak to dělal už drahnou dobu, aniž zůstával na místě, aniž putoval z místa na místo, objížděl svůj domov. Zastavoval.

„Jsem Juda Low,“ zavolal. Vydal se k vlaku, jako by souprava vjížděla do stanice. „Jsem Juda Low.“ Někdo vystoupil ze strojvůdcovské boudy a Rubec uslyšel výkřik, pozdrav, jehož jednotlivá slova nebyl schopen rozlišit, ale který Judu přinutil k běhu a křiku, vykřikování jména. „Ann-Hari!“

Kapitola osmnáctá

Bývala tu bažina. Maskovaný močál, kde se to, co se jevilo jako hlína a tráva, najednou změnilo ve vrstvu rostlin na husté vodě. Železní radní na něj zaútočili kamením, plováky, zatloukli do něj piloty narychlo vykácené z lesa. V místech, kde se cestou ven zásobili dřevem, uviděli skupinky pařezů vystavených více než dvacet let vlivům podnebí, mezi nimiž vyrůstaly mladé stromky. Železná rada pomalu popojížděla na kolejnicích těsně nad nebo pod hladinou vody. Vlak se stal klidným obyvatelem mělčin. Pod ním a kolem něj se ozývali bolotní a obyvatelé močálu.

Pomeroy pokládal koleje. Elsie doprovázela průzkumníky. Kurabin v noci přicházel za poutníky a vyprávěl jim o věcech, na které narazil v kopcích a bažinách. O tajných věcech. Rubec v mnichově pomalém podléhání důsledkům nových odhalení cítil smutek, zbabělou dychtivost zemřít. Kurabin všechno ztratil a rozplýval se do světa za bezúčelného uctívání svého boha.

Šepotepec Drogon byl strážný. Jeden z pistolníků, kteří dohlíželi na Radu při jejím mohutném, párou zahaleném postupu. Rubec byl s Judou – nechtěl ho opustit. Společně pokládali koleje.

Juda byl pohádka. Chodily se na něho dívat děti, a nejen ony, ale i muži a ženy, kteří nebyli na světě, když Železná rada projížděla světem. Byl laskavý. Vyráběl jim golemy, kteří jim dělali velkou radost. Všichni už o jeho golemech slyšeli. Jednou mu u ohně zazpívali, a od zvuku se pokoušely odtáhnout neurčitě živočišné stromy.

Zazpívali Judovi příběh o Judovi. Zpívali kontrapunktem v rytmu práce o tom, jak vyřídil vojáky bahenní obludou a zachránil Železnou radu a jak potom odešel do pouště a vytvořil vojsko a jak se pak vydal

na podzemní dvůr krále trpaslíků a vyrobil ženu z princeznina prostěradla a jak si prostěradlo a trpaslice vyměnily místa a jak Juda Low s princeznou troglodytů utekl a přeplavil se přes moře.

V noci se k Judovi tiskl Rubec a Juda byl někdy vstřícný, se svou dobrodějnou sebekázní. Rubec se do Judy vtlačoval nebo se mu otevíral. A za nocí, kdy spolu nebyli, spával Juda s Ann-Hari.

„Dostal jsem váš vzkaz," řekl Juda první noci po příchodu. „Váš váleček. S Rahulovým hlasem. O Uzmanovi. Ať žije."

„Ať žije."

Uzman umřel zcela náhle, řekla mu Ann-Hari, po nečekaném kolapsu organických či anorganických částí… nikdy na to nepřišli.

„Voxiterátor pořád máte?"

„Kolik jsi od nás dostal vzkazů?"

„Čtyři."

„Poslali jsme devět. Předali jsme je někomu, kdo se vydával na pobřeží za obchodem, aby je odevzdal na loď, která se měla plavit na jih, měla projet úžinou, měla minout Teš, dostat se do Myršoku a pak do Nového Krobuzonu. Jsem zvědavá, které jsi dostal."

„Mám je u sebe. Můžeš mi říct, které se ztratily."

Usmáli se na sebe: muž středního věku a žena, která vypadala mnohem starší, opálená a vrásčitá vynakládaným úsilím, která si však uchovávala stejnou energii jako on. Rubce naplňovala úctou.

Během prvního dlouhého večera představování se setkali i s Tlustými lýtky. Kaktusík už neměl ostny a Juda statného, šednoucího Radního pevně objal. Golemik s potěšením poznával a vítal i další lidi, ale Lýtka a Ann-Hari viděl nejraději.

Ostatní, které poznal, žili v poklidu jako hospodáři, stali se z nich nomádi, trapeři, lovci obrostlí hustými plnovousy. V čele Rady stáli noví lidé, a Ann-Hari.

Všude, kam se vydali, byla nadšeně vítána. Útlá a zocelená, vrásčitá, možná i trochu zohyzděná věkem, ale ohyzdností úžasnou, živou a vášnivou. Vlak na své cestě navštěvoval továrny, statky, sila a síně, které se v průběhu let rozprostřely mimo jeho prostor. Ann-Hari se chodila projít všude, kde zastavovali.

Lidé jí dávali ovoce, porce kořeněné zvěřiny, o něž se dělila se svým doprovodem, oddílem žen, z nichž některým bylo sedmdesát, jiným necelých dvacet. Rubec si všímal zvláštní lásky, v níž ji okolí chovalo. Brala Judu za ruku. Tvořili majestátní pár. Železní radní jásali a říkali Judovi, jak rádi ho mezi sebou vidí, ostatním rozdávali jídlo a pití, líbali je na líce. Vykřikovali slova s podivným přízvukem: Nový Krobuzon celý pokřivený.

Věčný vlak byl radnice, kostel a chrám. Byl pevnost. Za jízdy houkal, objížděl po obvodu svého kraje zemědělců, lovců, lékařů, učitelů, strojvedoucích. Žili tu kaktusíci a několik málo kaktusic a hrstka vodʼanojů, hledačů vody, a jejich dětí. Obloha se hemžila dovádějícími skřarachy. Ti nejstarší z nich už na Nový Krobuzon zapomněli; ti nejmladší ho nikdy neviděli.

Jiné rasy se držely v malých skupinkách: ačkoli byla hlavním jazykem novokrobuzonská ragamolština, našli se tací, kteří napůl kašlali, napůl mluvili tajemnými tonálními soustavami. Přistěhovalci do této země stavitelů trati. Mladí byli samozřejmě celí, narodili se bez přetvoření, ale většina lidí po čtyřicítce a starších byla přetvořená. Byli to první Radní. Ti, kteří ustavili Radu.

Přízrak trati se táhl po svazích. *Podívej, támhle.* Žíly ve skále. *Nepřišli jsme tady o Marimona? Tam na tom útesu? Jelo to nahoru moc rychle a…* Uctivě se odmlčeli v místě, kde jim terén připomněl dávno mrtvé.

Většina zvířat z kopců před Radou prchala, ale někteří létající a běhající dravci na zatoulané cestovatele útočili – šelmy o velikosti medvědů s velkými tlamami se plížily po strmých stěnách na přísavkách nebo přilnavých pulvilách, tykadlovitá těla s kožnatými křídly na kozlečích nohách. Kaktusíci, z nichž se nehnula vůně masa, která by přivábila masožravce, byli nejlepšími strážci.

Kde to bylo možné, ubírali se minulou trasou Rady. Někdy museli postavit novou trať. S pomocí prachu syntetizovaného v laboratořích si razili cestu skalními masivy. Nacházeli útesy a skalní ostrohy, kde se uchovaly mosty, které postavili před lety. Radní se je vydávali zkoušet. Jejich kroky se dunivě rozléhaly, když do sebe narážely mostní fošny. Spousta se jich zřítila. Polámané dřevo leželo zpráchnivělé a prohryzané hmyzem ve stržích, zatímco ze svahů nad nimi ještě vyčnívaly deskové pilíře.

Pohybovali se po rychle položených kolejích, po už čekajících kolejích zbavených rzi. Když dospěli ke skalním stěnám, občas vídávali, jak se od nich na míle daleko klikatí jizva staré trati, přičemž před nimi zel tunel, neuměle vytesaný, ale dostatečně vysoký, aby je pojal. Během let Rady k nim ve směnách přicházely brigády tunelářů a razily jimi cestu pro případ, že by se jednoho dne museli spěšně vracet.

Třetího dne po setkání došlo k obchodní výměně. Travou, která se při jejich příchodu nehýbala, jak by měla, se na toporných nohách

přihnali chodci, jež při svém přesunu nebrali v potaz, jakými dimenzemi se ubírají. Předložili lovcům Rady své tajuplné zboží: koagulát vlasů, hlenů a drahých kamenů, jakýsi bezoár vydávený zemí.

„Jsou v tom všelijaká kouzla," zašeptal jeden Radní Rubcovi. Železná rada byla obeznámena s magií cizokrajných ras.

„Jestli si nás najdete, můžete s námi obchodovat." Obilí, informace, maso a technické dovednosti. Železná rada obchodovala především se znalostmi svých odborníků a nějakou dobu je prodávala překupníkům z Bratří, z Vadaunku, z kočovných kmenů.

Tato existence neměla v ničem obdobu. Neexistovalo nic jí podobného. Rubec byl rozrušen. Nevzpomínal si na dobu, kdy by o Radě nevěděl. Když byl malý, byla podivnou pohádkou, když byl starší, byla dobrodružstvím, když se stal politicky aktivním mužem, stala se jakousi možností. A teď byl s ní, a cítil určité zklamání, třebaže je nedokázal úplně vyjádřit.

Nedokázal najít odlišnosti. Potichu zuřil, že v tomto životě nachází jen pramálo věcí, které by neznal už z dřívějška, a že i když v každém okamžiku lidé, které sledoval, obdělávali půdu, starali se o zvířata, psali, debatovali, pomáhali dětem a vykonávali tisíc dalších činností, které vídával celý svůj život, pořád mu připadali noví a neotřelí. Nechápal, proč tento muž, který obrušuje a znovu natírá vlak, dělá něco, co Rubec už kdysi viděl.

S výjimkou nevelkého množství platidel, která byla určena pro obchod mimo vlak, v komunitě neexistovaly peníze. To Rubce do jisté míry dopalovalo. Nikdy nepochopil, proč vzbouřenci chtějí napodobovat stará vesnická feudální panství v pustinách, kdy se poddaným nedostala do rukou jediná mince a přijímali to, co jim dal jejich místní pán. Bezpeněžní hospodářství podrážděně vnímal jako pózu. Nebylo důležité, zda je to za peníze – nátěr byl vždy spjat se štětcem, peníze nepeníze.

Trvalo mu několik dní, než pochopil, že se mýlí. Něco tu bylo zásadně jiné. Natírání bylo jiné, a s ním i orba, broušení nožů, vedení účetnictví. *Tohle jsou noví lidé,* napadalo ho. *Nejsou stejní jako já.* Rubce to nesmírně rozrušilo.

Jeden strašlivý den vším, co viděl, skoro opovrhoval. Protivilo se mu, jak ho to vylučuje ze svého středu. Že to není dostatečně cizí a že je to cizí až běda. A pak poznal, že za to nemůže Rada, souviselo to – ovšem, samozřejmě – s ním samým.

Já tu nebyl, když tohle všechno vznikalo. Já to nevytvořil jako ti staří; nenarodil jsem se do toho jako ti mladí. Já tohle místo nevytvořil, takže ani ono nevytvořilo mě.

„Cesta sem byla zdlouhavá.“ Poutníci, Ann-Hari a další z řídícího výboru strávili večer v jídelně. Juda dostal píseň v rytmu kladiv, zaznamenanou na starožitném voxiterátoru, líčící cestu Železné rady na západ: „Písně pro tvůrce golemů.“

„Seznámím vás s několika skutečnými příběhy o Radě,“ pravil jeden muž, když dojedli. „Ne že by tamto byly lži, ale něco opomenuly. Měli byste se dozvědět všechno.“ Bylo pozdě, vagón prostoupil chlad a posluchači uždibovali z placek. „Cesta sem byla zdlouhavá,“ zopakoval a pověděl jim o kakotopické skvrně, byť se nechtěl pouštět do podrobností. „Vyvázli jsme hladce,“ řekl jenom. „Po necelém měsíci na okraji země šílenství.“

Řekl jim o tom, jak více než dva roky vysílali do neznámé, nezmapované země průzkumníky, kteří se ztráceli a ve značném počtu umírali, jak se dohadovali nad trasami, učili správné techniky. Jak Rada pokládala koleje, omylem se přichomýtala k válkám. Neúmyslně vjeli vlakem mezi šiky znesvářených lesních bytostí, které je zasypaly šipkami a kamením: zvířecí lidé je obvinili z invaze. Uprchlý vlak se setkával se zástupci polobájných zemí: žoldáckého království Vadaunku; aquapole Gharčeltistu. Železní radní se se surovou a naléhavou nutností učili novým řečem, obchodním zvyklostem a zdvořilosti. „Po kakotopu se nám země otevřela.“

Ubozí zmatení Novokrobuzoňánci. Rubec vytušil, že pociťují jakousi lítost vůči svým mladším já, zarputile se plahočícím končinami, jimž nemohli rozumět. Byli si vědomi primitivnosti své minulosti. V té době museli jen nevěřícně otevírat ústa a neustávat v chůzi, neustávat v bušení a omlouvat se všude tam, kde si uvědomili, že vstoupili na cizí území. Přinášeli oběti – platili vysoké, příšerné ceny, když nevědomky vstupovali do té či oné despotické říše, zkřížili cestu tomu či onomu vladaři či pseudobožstvu. „Jednou jsme s Radou zajeli do lesa a narazili na magmatického koně, který nám sebral veškeré uhlí. Vzpomínáte? Vzpomínáte, jak nám zabil kluky ten stvůr, který zanechával skleněné stopy?“

Krajina trestající vetřelce. Hubila je zvířata, zima a horko. Hladověli, roztřeseni podléhali nemocem, umírali žízní, když se ztratily vozy s vodou. Učili se, budovali svou uprchlickou železnici.

A sami vedli války, když nebylo zbytí, proti kmenům, jež nechtěly přijmout kompenzaci za právo proniknout do jejich země. Určitou dobu, kterou Radní zahanbeně vylíčili úsečnými slovy – nazvali ji Bláznovstvím –, zmítala vlakem občanská válka, kvůli strategii, kvůli představám, jak dál pokračovat. Generálové z posledního služebního vozu a generálové z první lokomotivy po sobě házeli granáty přes

celou délku soupravy, týden na střechách vagónů zuřily partyzánské boje, na chodbičkách docházelo k masakrům.

„Byla to zlá zima. Měli jsme hlad. Byli jsme pitomí.“ Nikdo při tomto vyprávění nevzhlédl.

Ale nakonec dorazili do savany. Zakreslovali mapy a uzavírali příměří se sousedy. „Máme víc map než novokrobuzonská knihovna.“ Vlak jel pořád dál. A úplně nakonec, daleko na západě, průzkumníci objevili moře.

„Vlak je naše síla. Musíme ho udržovat při síle.“ Nikdy se nedokázali přimět vlak zastavit. Byla by to zrada. Věděli – věděli to odjakživa –, že až naleznou místo, kde si budou moci odpočinout, kde je uživí země, ani tehdy nenechají vlak vychladnout. Uctívali jej, svým pohanským způsobem. Přetvářeli jej, udělali z něj monstrum, jeho stroje neustále udržovali v chodu, dokázali, aby stroje poháněl vše, co hoří. Stvořili život.

Během let. Vyháněli do výšky přístavby, tak jak bylo třeba. Město se rozrostlo. A přicházeli k nim kočovníci a ztracení dobrodruzi všech ras, aby se stali součástí této renegopole. Železné rady.

Město a jeho vláda byly jedno. Jeho zastupitelé, jeho výbor, byli voleni na základě zásluh v práci, věku a nahodilých faktorů. Docházelo k tvrdým střetům, uplatňovaly se metody přesvědčování, které si vždy nezasloužily jen obdiv, a spíše provinční stránka demokracie, protěžování známých a charisma. Našli se tací, kteří se přimlouvali za další přesun; ti, kteří tvrdili, že by se kola měla zastavit. V prvních letech se frakce štěpily na další frakce, kvůli způsobům výroby a obdělávání půdy. Přesto nepřestávali vytvářet život, jmenovat zastupitele a být zastupiteli, debatovat, hlasovat, rozcházet se v názorech a dovádět věci ke zdárnému konci.

„Původně jsem byl vozmistr,“ dodal vypravěč. „Mazal jsem kola.“

„A vy víte, proč tu jsem,“ řekl Juda. „Přišel čas, abyste dospěli k dalšímu rozhodnutí. Přišel čas, abyste odjeli. Abyste se opět vydali na cestu.“

Kapitola devatenáctá

I na této zvláštní puně, na náhorních plošinách, jimiž projížděli, existovaly civilizace. Železná rada, ubírající se zpátky po trati při čelním střetu s vlastními dějinami, projížděla rozvalinami.

Čímsi, co snad bývalo chrámem, městem chrámů. Pokládali koleje ve stínu zikkuratu, v jehož středu zel kráter, nad šlahouny popínavých rostlin se vznášely zplodiny z motorů. Zatloukali hřeby a mezi kořeny rozbíjeli zvětralé mramorové bohy. Železná rada rozechvívala nekropoli údery palic. Pokrývala sazemi basreliéfy nebeských bitev. Železná rada si razila cestu břečťanem udušeným městem, mezi rozpadávajícími se věžemi.

„Už dlouho se znám s jedním mužem," řekl Juda Výboru. „Bývali jsme společníci. Nějakou dobu dělal pro vládu, teď pracuje pro nějaký velký koncern, ale pořád má oči otevřené. Něco jsme spolu zažili a on někdy k práci potřebuje golemy. A když za mnou kvůli tomu přijde, povídáme si."

Juda už Rubcovi o těchto zvláštních rozhovorech řekl, o Halířníkovi, který se před Judou vychloubal, stal se jeho nepřítelem, ale přesto spolu pořád pili. O divadelních představeních, nikoli diskusích. „Vídám se s ním jenom proto, že mi tímto způsobem předává informace a ty já můžu předat Výboru," dodal Juda. „*A* nevím… nemyslím si, že by byl tak hloupý, aby se jen tak chvástal. Jako by mi něco *dával.*"

Výbor mu naslouchal. Tvořili jej lidé středního věku a přetvoři, kteří se pamatovali na Nový Krobuzon, ženy, které si kdysi vydělávaly jako kurvy: ale více než polovina zastupitelů byla mladá, v

době budování Rady to byly děti nebo na světě ještě nebyli. Pozorovali hovořícího Judu.

„Vždycky se něco šušká. Tak jsem se ho zeptal, jak už to umím, aby si myslel, že s tím přišel on sám. Řekl mi, co se děje. Jak víte, město je ve válce s Tešem.“ Místní sice neznali podrobnosti, ale při tak mohutném konfliktu se otřásal celý Bas-Lag a zvěsti přinášeli Železné radě lovci a zálesáci.

„V Úžině Ohnivé vody dochází k masakru; už se jí říká Krvavá úžina. Válečné loďstvo překonalo thalassomachické zaklínadlo, kterým ji spoutala kouzlokracie, a už tam vysílá svá plavidla, po celé délce pobřeží. Jsou to tisíce mil. Ale na cestu se před mnoha týdny vydala další výprava. Pod válečnými loďmi. Ichtineové. Vedení možná ďasovci, nevím. Ale blíží se. Je to dlouhá cesta, ale už tady skoro musí být. Možná už vylezli na břeh.

Víte, ve městě na vás ještě nezapomněli. Na Železnou radu se nezapomnělo. Ať žije. Lidé si o ní šeptají. Vaše jméno se skví na zdech. Parlament vám nikdy neodpustil, nikdy neodpustil, čeho jste se dopustili. A teď ví, kde jste.“

Počkal, až utichne rozruch.

„Ve skrytu jste nemohli zůstat věčně. To dobře víte. Nevím, jak se to dozvěděli. U chrchle, je to víc než dvacet let, může za to cokoliv. Jeden tulák řekne něco druhému, ten to řekne třetímu, ten zas čtvrtému: mohl to být někdo od vás, kdo si našel cestu zpátky do Krobuzonu, kde ho chytli a vyslýchali. Mohl to být zvěd.“ Mluvil na pozadí halasu, který vyvolal. „Dalekozření v novém měřítku. Nevím. Důležité je, že *vědí, kde jste.* Našli vás. Nevím, jak dlouho už to vědí. Ale nikdy by se jim nepodařilo dostat vojenský oddíl přes kakotopickou skvrnu nebo gallaggijskou step a lesy a kdovíco dalšího – *my* jsme měli Kurabina.“ *Ale ne hned od začátku, Judo,* pomyslel si Rubec. *Cos měl vlastně v plánu?* „Ale válka to změnila. Protože se otevřela cesta Úžinou Ohnivé vody.

Blíží se *naokolo,* po moři. Pokoušejí se proplout kolem Teše, kolem Maru’ahmu a přistanou na pobřeží savany. Vrhnou se na vás ne z východu, ale ze *západu.* To v jejich silách dosud nebylo.

Sestry, Radní, druzi. Budete napadeni. A nedojdete slitování. Připlouvají, aby vás zničili. Nemohou dopustit, abyste dál existovali. *Vy jste jim utekli.* A sestry… teď svůj záměr hodlají dokončit víc než kdy jindy.“

Juda měl potíž vysvětlit Radním, jaký chaos panuje v Novém Krobuzonu. Ti starší se pamatovali na své stávky a velký útěk, kterým vyvrcholily, ale sám Nový Krobuzon pro ně byl prastarou

vzpomínkou, vzdálenou tisíce mil. Juda se jim pokoušel obtíže přiblížit. „Něco se děje," říkal.

„Oni vás musí dovléct zpátky roztrhané na kusy. Aby mohli občanům říkat: *Podívejte, co jsme dokázali. Podívejte, jak naložíme s těmi, kdo se snaží vzdorovat. Podívejte, jak dopadla ta vaše Rada.*

Připlouvají vás zničit. Je čas se znovu vydat na cestu, znovu začít pokládat koleje. Musíte odjet. Mohli byste jet na sever – já nevím. Zamiřte do tundry. Ledový vlak s medvědí posádkou. Ke Studeným pařátům. Co já vím. Zase se skryjte. Ale musíte zmizet. Protože vás našli, jdou si pro vás a nezastaví se, dokud se po vás neslehne zem."

„Ano, mohli by se skrýt," zašeptal Drogon Rubcovi náhle a netrpělivě do ucha. *„Nebo existuje ještě jiná možnost. Mohli by se vrátit. Řekni jim, že se musí vrátit. Řekni jim to."*

Nevyřkl to jako rozkaz, ale promluvil s takovou naléhavostí, s takovým nečekaným zápalem, že Rubec uposlechl.

Několik dnů byla Rada natolik zdrcena, že nedokázala nic plánovat. Ke svému usedlému městu nepociťovala žádnou sentimentální vazbu. Vždy trvala na tom, že žijí ve vlaku, že ostatní budovy jsou jen přístavby, vozy bez kol. Měla však postrádat prostředky, které si zajistila v průběhu let.

„Měli bychom zůstat. Dokážeme si poradit se vším, co přijde," prohlašovali mladší Radní a jejich rodiče, přetvoři, se jim snažili vysvětlit, co je Nový Krobuzon zač.

„To není houf chodců," říkali. „To nejsou zloději koní. To je něco úplně jinýho. Poslouchejte Lowa."

„Jasně, jenže my už máme taky svý dovednosti, o kterých pan Low, nic proti němu, nemá ani páru. Mechomagie, cirriomantie – ví o nich něco?" Thaumaturgie, jíž se naučili od záhadných domorodců. Jejich rodiče jen vrtěli hlavami.

„Tohle je Nový Krobuzon. Na to zapomeňte. To je něco jinýho."

Juda vybalil podlepené zrcadlo, které mu přinesl Rubec. „Je jen jedno," řekl. „To druhé je rozbité a bez něj tohle není zbraň. Ale i kdybychom měli další, nestačila by. Musíte odjet."

Vyslali nejchytřejší skřarachy, aby sledovali pobřeží stovky mil od Rady. Uplynul týden. „Nic jsme nenašli," řekl první, když se vrátili, a Judu popadala zlost. „Blíží se," zopakoval.

Odmítal nabádat k nějakému konkrétnímu kroku. Ale Drogona úplně posedla touha, aby se Rada vrátila do Nového Krobuzonu.

Pořád dokola Radním vysvětloval, že mají za povinnost se vrátit. Hovořil s prazvláštním zanícením.

Rubec se účastnil tancovaček. Jejich nevázanost, opilí mládenci a dívky, kopající nohama do rytmu venkovských valčíků, ho uklidňovali. Měnil partnery a pil a pojídal omamné ovoce. Začal si něco s mládencem, kterého mohl osahávat, onanovat a dokonce líbat, pokud vše zůstávalo v mezích chlapecké hry a nešlo o sex, ale jen o zápasení nebo něco na ten způsob. Potom, když si utřel ruku, se mladík rozhovořil o tom, co by měla Železná rada nejspíš podniknout.

„Všichni vědí, že bysme měli odjet," říkal. „Copak neuposlechneme, co nám radí Juda Low? A někdo říká, abysme jeli nahoru, jiní dolů, a nikdo si není jistý, kterým směrem nakonec zamíříme, ale já spolu se spoustou dalších Radních máme jiný plán. Uvažovali jsme nad tím. Říkáme: nepojedeme na sever ani na jih, říkáme, abysme jeli na *východ*. Zpátky po kolejích, co jsme po sobě zanechali. Říkáme, že je načase, abysme se vrátili domů. Do Nového Krobuzonu."

Rubec si uvědomil, že to není Drogonova zásluha. Byla to domorodá touha.

„Myslím, že se něco blíží," pravil Kurabin, hlas bez těla.

Drogon odpověděl: *„Oni vědí, že se to blíží, a stále víc místních chce zamířit do Krobuzonu."*

„Ne," zvolal Juda. Rubec na něm viděl celou škálu reakcí: pýchu, strach a vztek, podráždění, zmatek. „Ne, oni se zbláznili. Zahynou. Jestli se nedokážou postavit jedinému novokrobuzonskému oddílu, jak se můžou postavit celému městu? Nemá přece smysl prchat před jednou milicí do náruče druhé. Vracet se nemůžou."

„Nad tím neuvažují. Rozpálils je, nemyslíš? Všemi těmi řečmi o tom, k čemu tam dochází. Myslí si, že by mohli zvrátit poměr sil. A já si myslím, že na tom může něco být. Chtějí se vrátit mezi davy lidí, co budou házet na koleje květiny. Chtějí se vrátit domů, do nového města."

„Ne," zopakoval Juda, ale Rubec cítil vzrušení i z Pomeroye, z Elsie. Na pozadí vlastního cynismu a rezervovanosti je cítil částečně i sám v sobě.

Ozývalo se hlasité volání po návratu domů. „Je to otázka rychlosti," podotkla jedna stará přetvořená žena. „Když jsme sem jeli, nechávali jsme ležet nepotřebné koleje, aby na nás čekaly, kdybysme

se potřebovali vrátit. No a teď po nás jdou, a v bezpečí budeme jenom pěkně daleko, takže potřebujeme jet rychle. Ty koleje čekají. Mílový úsek na jednom místě, dvoumílový zas jinde. Byli bysme pitomí, kdybysme je nevyužili.“ Ta se pokoušela o pragmatismus.

Juda pořád diskutoval, ale Rubec si všiml, že přání Rady vrátit se do města, něco v této vypjaté chvíli znamenat, v něm probouzí hrdost. Chtěl je odrazovat ze strachu, ale zároveň je odrazovat nechtěl – Rubec to dobře viděl – kvůli významu pro dějiny.

„Vy to nevíte,“ říkal a mluvil vlídně. „Vy nevíte, jaké to bude, co se tam bude dít. My potřebujeme, abyste přežili. To je důležitější než všechno ostatní. Já byl váš zatracený bard a já potřebuju, abyste přežili.“

„Tady nejde – promiňte mi to, pane Lowe, nic proti vám – o to, co potřebujete vy, ale co potřebujeme my. Ty hajzly, co sem jdou, nezastavíme, takže když už máme utíkat, využijme útěk k něčemu pořádnýmu. Pošleme vzkaz do Krobuzonu. Řekneme lidem, že jsme na cestě domů.“ Tak promluvil mladík narozený pět let po vzniku Rady, který vyrostl v savaně.

Pak povstala Ann-Hari a vzala si slovo.

Já se v Novém Krobuzonu nenarodila, začala a v klopotném monologu vylíčila svůj život. „Nikdy jsem si nemyslela, že budu mít svou vlast: Železná rada je moje vlast a co mi záleží na Krobuzonu? Ale Železná rada je nevděčné dítě a já nevděčné děti vždycky milovala. Nový Krobuzon si žádný vděk nezaslouží – já tam byla a vím to –, ale my jsme dítě, které se osvobodilo. Nedokázal to nikdo jiný. A teď jsou nevděčné i všechny další děti a my jim můžeme pomoct.“

Rubcovi se zdálo, jako by Judova skupinka Železnou radu vysvobodila, vymanila ji z jakýchsi pout, umožnila jí nechat se strhnout náladou, která v ní už dlouho dřímala. Ať už uváděli jakékoli důvody, Radní nabádající k návratu jako by dávali zaznít čemusi hluboko zakořeněnému, o co stáli už dlouhou dobu. Rozpalovali se představou povstání, které jim Juda líčil.

Když se to Rubec pokoušel vložit do slov, nedokázal dojít k jasnému stanovisku. Urazili – urazil – takovou dálku, za takových obětí, aby Radu varovali, že by měla *ujet:* jak by se mohla postavit celému městu?

Ale ačkoli to nedokázal vyjádřit, logiky návratu si byl dobře vědomý. Cítil, jak ho při slovech Ann-Hari přesvědčuje, a nebyl jediný.

Radní provolávali slávu, křičeli její jméno a volali *Nový Krobuzon.*

Elsie a Pomeroy jásali. To rozhodně neočekávali. Kurabin vyloudil potěšený zvuk, jenž nevyjadřoval o nic větší podporu Novému Krobuzonu než Teši, který zradil jeho klášter, dával průchod dojmu, který na něho učinili Radní a jejich souhlas. Kurabin byl rád, že je součástí úsilí, které slibovala budoucnost. Drogon byl nadšený. Juda zůstal zticha, hrdý a vyděšený.

Rubec viděl Judův strach. *Potřebuješ, aby byla legendou, je to tak?* říkal si v duchu. *Tento návrat tě zneklidňuje. Miluješ ji, protože chce jet, ale potřebuješ, aby byla v bezpečí, tato věc, kterou jsi vytvořil. Aby byla něčím, o čem můžeme snít.* Juda by pro Železnou radu udělal všechno, úplně všechno. Rubec to viděl. Juda k ní pociťoval dokonalou lásku.

Město zbořili, roztloukli zdi z bahna a proutí, svá shromaždiště, rozbili je na padrť. Sklidili všechny zralé plodiny. Mezi Radními byla spousta těch, co byli nesmírně rozlíceni.

Věčný vlak, ani se svými novými vozy z podivuhodných materiálů širých plání, svými vagóny z hrubého dřeva a minerálů, nedokázal pojmout všechny Radní. Zůstaly jich stovky, které se za ním opět musely ploužit, coby kočovníci v jeho vleku. Několik Radních odejít odmítlo. Někteří se vydali do kopců nebo trvali na tom, že zůstanou jako zemědělci na obdělané půdě, obklopeni pozůstatky vytrhané železné cesty.

„Až přijdou," říkal jim Juda, „umřete." A oni mu odpovídali chvástáním a předstíranou statečností. Nic z nich nezbude, napadalo Rubce, až se objeví novokrobuzonská milice, její nejsilnější a nejlépe vyzbrojené oddíly; přijdou do míst, kde očekávají svého nepřítele, a místo něho narazí na padesát stárnoucích rolníků. Díval se na ně a věděl, že jsou mrtví. *Ať vás aspoň pobijí rychle.*

Rubec nevěděl, jestli Ann-Hari a Juda spolu spí, ale milovali se hlubokou a prostou láskou. Žárlil, to ano, ale o nic víc než na jiné lidi, které Juda miloval. Rubec byl na neopětovanou lásku zvyklý.

Juda strávil s Ann-Hari noc předtím, než Železná rada opustila svou travnatou svatyni. Rubec zůstal sám, dotýkal se sám sebe a vzpomínal na noc, kdy se popral se svalnatým mladíkem.

Dalšího dne se shromáždili: po okraji země, jejíž vzpurnou trávu udusal vlak a zemědělství, šel Rubec. A vedle něho šel statný Pomeroy, laškovně pohupoval puškou jako kosou, a Elsie s rukou kolem pasu svého muže, a Drogon v klobouku se širokou střechou

vedle koně, kterého vymámil na chovatelích z řad Železné rady, s pohybujícími se rty, a Rubec si nebyl jistý, ke komu promlouvá, a tráva se vlnila v místech, kde se Kurabin ubíral po tajných cestách, jež mu odkrýval jeho podivný bůžek, a vpředu, ruku v ruce, kráčeli Ann-Hari s Judou, obklopeni hejny ranního hmyzu.

Za nimi se sunula Železná rada. Brzy se měli seřadit do zástupu, měli začít pomáhat pokládat koleje, pomáhat odstřelovat kámen a proplétat se mezi pískovcovými balvany v nížinách, avšak nyní kráčeli společně vpředu. Železná elipsa se začínala odvíjet a z Radních byli opět pokladači kolejí. A průzkumníci a hledači vody, lovci a srovnávací, ale především pokladači kolejí, kteří rozebrali oblý okraj města a opět jej položili v přímé lince, opět do krajiny, jež stále nesla sotva znatelnou stopu jejich příjezdu.

Daleko na západ od nich se blížila dravá milice, vojáci, jež dychtili po jediném: jejich zničení. Železná rada se otřásla a pokračovala v jízdě, jela na východ, měla namířeno do Nového Krobuzonu, domů.

Tak tomu bylo. A pak dospěli k tomuto okraji, k této apoteóze nehostinné pustiny.

Tady. Tady to je. Její okraj. Okraj kakotopické skvrny.

Část šestá

Výbor v pohybu

Kapitola dvacátá

OHAVNOSTI VNĚ – i UVNITŘ. DVA NEPŘÁTELÉ NOVÉHO KROBUZONU: POZOROVATEL A ZRÁDCI. HANEBNÁ NOC.

Horlily noviny. Na odsouzení násilností, jež propukly v souvislosti s nebeským zjevením, použily extravelké písmo. Zveřejnily světlotisky mrtvol, zabarikádovaných v obchodech a udušených kouřem, s polámanými údy po pádech z oken, postřílených.

V řetězdek po nepokojích Ori očekával, že na schůzi *Radikálního renegáta* v Kramářové milé nebude k hnutí, ale nepřišel nikdo. Vrátil se následujícího večera a pak ještě další den, pátral po nějaké známé tváři. Nakonec v prachdek uviděl pletařku, jak přebírá peníze a šeptá něco hospodskému do ucha.

„Jacku,“ oslovil ji Ori. Žena se nedůvěřivě otočila, a když ho spatřila, jen velmi nepatrně se jí projasnila tvář.

„Jacku,“ hlesla.

„Musíme rychle,“ dodala. „Mám naspěch. Dáme si víno, pak půjdeme.“

„Taky se stáčíš ve spirálách?“ podotkla a ukázala na symboly vinutí na jeho šatech. „Teď už je vídám všude. Přesunuly se ze zdí na oblečení. Honosí se jimi kaktusíkovští výtržníci, nuevisti, radikálové. Co znamenají?“

„Pojítko,“ odpověděl obezřele. „Na Půlmodlitbičku. Znám člověka, který to s nimi rozjel.“

„Myslím, že jsem o něm slyšela…“

„Je to můj kamarád. Dobře se s ním znám.“ Nastalo ticho. Napili se. „Nemohl jsem přijít na schůzi.“

„Žádný schůze se už nekonají. Zbláznil ses, Ori… Jacku?“ Zatvářila se vyděšeně. „Promiň, Jacku,“ špitla, „vážně se omlouvám.

Curdin mi řekl, jak se jmenuješ. A kde bydlíš. Neměl to dělat, ale strašně mu záleželo na tom, abych ti v případě nutnosti mohla doručit *Dvojitý R.* Nikomu jsem to neřekla.“

Zadusil v sobě zlost a zavrtěl hlavou.

„Co ty schůze?“ zeptal se a pletařka na svou zkroušenost rychle zapomněla.

„K čemu bysme organizovali schůze?“ opáčila. „Když se to všechno rozjelo?“ Ori zavrtěl hlavou a uslyšel, jak si žena jakoby povzdechla. „Jacku, Jacku… do *Drmola.* Kde pořád lítáš? Tos *tam* nebyl?“

„Krucinál, jasně že jsem tam byl. Byl jsem v Přípotokách. Byl jsem…“ Ztišil hlas. „Kdo je Smíšená četa, nemáš ponětí? Pokoušel jsem se zastat těch zatracených cheprijek, který chtěli zmasakrovat ti tví tupí, debilní *prostí lidé.*“

„Četa? Víš, kdybys byl xeňan a ve svém okolí bys neměl nikoho kromě kompradorských hajzlů v Různých sklonech, neobrátil by ses někam jinam? A neopovažuj se. Neopovažuj se opovrhovat lidmi. Víš, že brkoslavové na sebe nabalují lidskou špínu. To ví dokonce i tvůj přítel Petron – a krucinál, nedívej se na mě tak, Jacku, všichni znají jeho jméno, byl ve Flexibilních. Nevím sice, co si mám myslet o všech těch zatracených ztřeštěnostech, který provádějí nuevisti, blbnou oblečení za zvířata, hrajou ty svý zatracený hry, ale jemu já důvěřuju. Nevím ale, jestli bych důvěřovala tobě, Jacku, a to je na tom smutný, protože si myslím, že chceš to samý, co chci já. To vím. Ale nedůvěřuju tvýmu úsudku. Myslím, že jsi blázen, Jacku.“

Oriho to ani nepopudilo. Na aroganci Renegátníků už byl zvyklý. Pohlédl na ni s odtažitou rozmrzelostí a, ano, i se zbytkem respektu, úcty, která jí náležela a kterou zdědila po Curdinovi.

„Zatímco si budete hrát na proroky, Jacku,“ řekl, „mějte oči na stopkách. Až já něco udělám… poznáte to. Máme plány.“

„Prý se vrací Železná rada.“

Tvář jí zaplavila nesmírná radost.

„Vrací se.“

Všechno, co Oriho napadalo, že by na to mohl říct, mohla očekávat. Nechtěl ji urazit, tak se pokoušel přijít na něco jiného, ale nedokázal to.

„Je to pohádka,“ řekl nakonec.

„Není.“

„Báchorka. Žádná Železná rada neexistuje.“

„Tento názor šíří vláda. Jestli není žádná Železná rada, pak bysme se nikdy nevzchopili. Ale jestli existuje, jakože *existuje*, pomohla nám v minulosti a pomůže nám znovu.“

„Do Drmola, poslouchej, co říkáš…“

„To chceš říct, žes nikdy neviděl ty světlotisky? Co si myslíš, že byly zač? To si myslíš, že ten zatracenej vlak vytvořili tak, že kráčeli všichni vedle sebe, s ženskýma, *kurvama* v čele? A ty děti, co seděly na kabině strojvůdce?“

„K něčemu došlo, o tom žádná, ale milicionáři s nima zatočili. Byla to jenom stávka. Jsou dávno mrtví…“

Zasmála se. „Ty nic nevíš, ty vůbec nic nevíš. Vláda chtěla, aby bylo po nich, a chce to zas, ale Rada se vrací. Vydal se pro ni někdo z Výboru. Dostali jsme zprávu. Proč by se za ní vydával, když ne proto, aby se vrátila?

Neviděls ty malůvky na zdech?“ zeptala se. „Po celým městě. Vedle všech těch smyček a spirál, který taky nosíš? Železná rada. Vrací se a už jen, že to víme, je pro nás velká inspirace.“

„Lidi po ní touží, tak si ji najdou, uvěří v ni, Jacku…“

„Jenže ty nevíš,“ pokračovala a už ani nevypadala nahněvaně, „že my už něco děláme. Kdybys tak mohl slyšet Výbor.“ Usrkla vína. A s jistou dávkou vyzývavosti se na něho podívala. *Ona v tom zatraceným Výboru* sedí! Ve spolku disidentů, křižovatce frakcí a nezávislých.

„V parlamentu narazíš na lidi, co se snaží situaci uklidňovat. Nemůžou to sice připustit, ale v některých továrnách už *my* rozhodujeme, jestli lidi půjdou do práce nebo ne. Chtějí jednat. Parlament už není jedinej, kdo tady ve městě rozhoduje. Jsou tu už dvě síly.“

Pletařka k němu přes stůl natáhla ruku.

„Madeleina,“ řekla s rozmyslem. „Di Farjaová.“

Potřásl si s ní rukou, dojat její důvěrou. „Ori,“ odpověděl, jako by to nevěděla.

„Něco ti řeknu, Ori. Dali jsme se do pohybu. Výbor se dal do pohybu, aby připravil terén. Bude to trvat ještě týdny nebo měsíce. Už běžíme a nebudeme běhat jen tak dokola – vyrazili jsme *za* něčím. Nejsme hloupí, kdepak. Vyrazili jsme vybudovat, co je třeba, řetězce…“ Rozhlédla se. „… řetězce *velení*, kontaktů. Včera večer to začalo. Musíme urazit pořádný kus cesty, ale už na ní jsme. Válka prý jde do kytek. Mrzáci naplní ulice. Jestli Teš dokázal poslat tamto…“ Zavřela oči a zadržela dech, ve střídavém vyjádření zděšení. „… tamtu věc, toho nebeského svědka, čeho jinýho je ještě schopnej? Čas… času moc nemáme.

A vrací se Železná rada," dodala. „Až to lidi uslyší, rozjede se to."

Možná jsme v tom všichni dohromady, pomyslel si Ori se sklíčeností, která ho znepokojila. *To, že se Výbor rozhoupal, možná znamená, že jsme se rozhoupali už i my…*

„Vyrazili jsme všichni," řekl.

„Jo, ale někteří špatným směrem."

Potom se zamyslel, jaké to bude. Uvažoval nad okamžikem, kdy vyděděnci, nádeníci, ano, budiž, prostý lid, uslyší, že *starostka*, vůdkyně Tlustého slunce, vládkyně Nového Krobuzonu, je *po smrti*. Jaké to asi bude.

„Chceš se bavit o inspiraci?" zeptal se. Už zase ho popadl vztek, z její monomaniakální autoritativnosti. „Rád ti ji poskytnu," pokračoval. „Budeš mi děkovat, Jacku. Nám jde o to, nám jde o to… aby se lidi *probudili.*"

„Lidi už probuzení jsou, Jacku. Právě to ty ale nevidíš."

Zavrtěl hlavou.

Bertold Sulion, příslušník Klypejské hlídky, přestal být oddaný Novému Krobuzonu, starostce, zákonu, jemuž se zavázal sloužit. To jim sdělil Baron.

„Vykrvácelo to z něho," dodal na vysvětlenou. „Když patříte ke Klypejcům, moc se vám nedůvěřuje. Všechno je to vyjádřený v přísaze, kterou skládáte: *Vidím a slyším jen to, co mi dovolí starostka a můj úkol.* Bertold toho moc neví. Ale ví, že to ve válce jde od devíti k pěti. A viděl, k jakým machinacím se snížej, mezitím co chlapi, se kterýma cvičil, bojujou a umíraj. Všechno to začalo smrdět. Jeho oddanost z něj vykrvácela a nic, nic v něm nezůstalo.

Tak to teda je," pokračoval. Dával si pozor, co říká. „Koluje vám to v žilách jako krev." Poplácal si hruď. „A když se smísí s hnisem, když se otráví, pustíte si žilou a pak se na jejím místě buď rozlije něco jinýho, nebo zůstanete prázdní. Sulion už je dočista prázdnej. Chce bejt práskač, a aby se neřeklo, chce za to spoustu prachů, ale o ty prachy mu vlastně nejde. Chce zrazovat, protože chce zrazovat. Chce, abysme mu pomohli bejt zlej. Ať už to ví nebo neví."

Neseděli na Špatné straně. *Tady máte klíče,* stálo na papírku připíchnutém ke zdi pěstním řemínkem se dvěma hroty. *Máme nové shromaždiště.* A adresa. Ori si vzkaz přečetl společně s Enochem a oba se na sebe zadívali. Enoch byl hlupák, ale tentokrát se nechápavě díval i Ori. „Vlajkovej kopec?"

Vlajkový kopec, na okraji města, na konci Čelní trasy ubíhající od Nádraží Perdido, byl čtvrtí bankéřů a průmyslníků, vysokých úředníků, těch nejbohatších umělců. Byla to oblast širokých tříd a vysokých honosných budov, obklopených společnými zahradami. Kvetly tu stromy a z černé dlažby vyrůstaly banyány, z nichž se spouštěly pokroucené šlahouny, měnící se v kořeny a kmeny.

Na Vlajkovém kopci jako absces už dlouhá léta trůnila chudinská oblast; vrtoch územního plánování. Starosta Tremulo Reformátor před dvěma sty lety nařídil, aby na návrší, které dalo čtvrti jméno, vyrostlo několik ulic skrovných domů, kde by, jak se nechal slyšet, mohli hrdinové Pirátských válek žít vedle těch, které chránili. Zámožní obyvatelé Vlajkového kopce nově příchozí neviděli rádi a plány starosty Tremula na „společenské fúzování“ se staly terčem posměchu. Bez přílivu peněz se skromné domy proměnily ve slumy. Břidlicové střechy a cihlové zdi pokryla patina špíny. Nepočetná komunita chudáků z Vlajkového kopce jezdila vlakem, zatímco jejich sousedé dávali před železniční dopravou okázale přednost soukromým kočárům a čekali, až zchátralost dosáhne kritické úrovně. Stalo se tak před patnácti lety.

Chudí byli ze svých bortících se domů vystěhováni a usadili se v deseti a patnáctipatrových věžácích v Blatozvucích a Zmijově. A potom se do opuštěných, vybydlených domů kupodivu nastěhovali jejich bývalí sousedé a konečně přitekly i peníze. Některé budovy byly přeměněny v domy pro zbohatlíky, kteří je vyzdili a dva nebo tři spojili v jeden: bydlet v přestavěných „standardních domcích“ se stalo módou.

Ale několik ulic v srdci bezejmenné chudinské čtvrti na Vlajkovém kopci tak bylo zakonzervováno, architektura jako huspenina, a stalo se muzeem slumů.

A právě jím Ori a Enoch prošli. Umyli se, oblékli si lepší šaty. Ori tento pomník chudobě nikdy nenavštívil. Nic tu přirozeně nepráchnivělo, nic nepáchlo, a tak tomu bylo už více než deset let. Ale okna byla pořád rozbitá (ostré hrany vyztužené nenápadnými podpěrami, aby se zabránilo dalšímu ničení), stěny byly pořád zkrabacené vlhkostí a ušpiněné (thaumaturgie a trámy je udržovaly v potřebné fázi rozpadu).

Domy byly označeny štítky. Mosazné cedulky u dveří líčily dějiny slumu a připomínaly podmínky, v nichž žili jeho obyvatelé. ZDE, četl Ori, LZE SPATŘIT POZŮSTATKY PO ŽHÁŘSTVÍ A NEÚMYSLNĚ ZALOŽENÝCH POŽÁRECH, KTERÉ SOUŽÍVALY TYTO ULICE A NUTILY OBYVATELSTVO PŘEŽÍVAT V TROSKÁCH VYPÁLENÝCH OBYDLÍ.

Dům byl sežehlý a černý. Zuhelnatělý povrch byl uchován pod matným lakem.

Bylo možné vstoupit do některých pokojů a kůlen. V TOMTO PŘÍŠERNÉM PROSTŘEDÍ SE MOHLA TĚSNAT I ŠESTI ČI OSMIČLENNÁ RODINA. Na místě byly ponechány všechny pozůstatky chudinského života, sterilizované a oprašované zaměstnanci muzea. ZDÁ SE NEUVĚŘITELNÉ, ŽE SE I V MODERNÍ DOBĚ MOHLA ŠÍŘIT TAKOVÁ ŠPÍNA.

Dům, kam měli podle pokynů dorazit, byl klasickým příkladem architektury Vlajkového kopce: velký, nádherný, ozdobený mozaikami z malovaných kamínků. Ori uvažoval, jestli adresu nepřečetl špatně, ale klíče hladce zapadly do zámku. Enoch se mračil. „Tady už jsem byl," řekl.

Dům byl prázdný. Byla to jen kulisa. Pokoje byly bezbarvé, stejně jako záclony. Orimu se nelíbil Enochův úžas nad domem i zahradou.

Ulicemi Vlajkového kopce se procházeli místní obyvatelé: muži v bezvadně padnoucích sakách, ženy se šály. Většinou lidského původu, ale ne výlučně. Byly tu kanály, a v důsledku toho i komunita zámožných voďanojů, kteří se, oblečeni v lehkých nepromokavých napodobeninách obleků, pohybovali svými typickými přískoky a přežvykovali doutníky, které lidé pokuřovali, ale voďanojové pojídali. Občas kolem prošel i kaktusík, kterému se proti všem předpokladům podařilo proniknout do místní vyšší společenské vrstvy. Byli tu vidět i konstrukti, trhavě se pohybující, parou poháněné postavičky, které v Orim probouzely stesk po dětství, kdy na ně bylo možné narazit úplně všude. Obyvatelé Vlajkového kopce byli dostatečně zámožní, aby si mohli dovolit zaplatit za licence, aby jejich pomocníci prošli náročnými testy zavedenými v důsledku války konstruktů. Většinou však i bohatí měli golemy.

Ti kráčeli s nelidskou pečlivostí: hlinění, kamenní, dřevění nebo drátění muži a ženy s prázdným pohledem. Nosili tašky, nosili své majitele, rozhlíželi se ze strany na stranu v imitaci lidského pohybu, jako by viděli svýma zbytečnýma očima, jako by bezmyšlenkovitě a odpřirozeně nepodléhali pokynům svých pánů.

Když dorazili i další Toristé, všichni kladli stejnou otázku: „Co tady děláme?"

Když přišel Baron, byl oblečený stejně elegantně jako místní. Sebevědomě si vykračoval v šatu z beránčí vlny, jemné prošívané bavlny a hedvábí. Všichni na něho zůstali užasle hledět.

„Věru tak," pravil. Oholený, umytý, potahuje z ubaleného doutníčku. „Teď jste mí zaměstnanci. Radši si na to rychle zvykněte."

V jejich nové, rozlehlé, prázdné místnosti se posadil zády ke stěně a začal jim vyprávět o Bertoldu Sulionovi.

Byl s nimi i Toro. Ori si to znenadání uvědomil. Nevěděl, jak dlouho už tato postava s podivnou siluetou stojí na okraji pokoje, kde po hranách jejích rohů klouzalo světlo petrolejek. Byl večer.

„Proč jsme tady, Býku?“ zeptal se. „Kde je Ulliam?“

„Ulliam se k nám nemůže přidávat příliš často. Přetvora na těchto ulicích uvidíte jen zřídkakdy. Jste tady, protože jsem vám to řekl. Mlčte a dozvíte se proč. Dám vám peníze. Dostanete oblečení. Teď jsou z vás sloužící. Když vás někdo uvidí, jste komorníci, lokajové, výpomoc z kuchyně. Buďte vždycky vymydlení. Musíte sem zapadnout.“

„To už se Špatná strana proflákla?“ zeptal se Rubín. Toro sice neseděl, ale zdálo se, jako by se naklonil, jako by spočíval na něčem neviditelném. Ori z jeho rohů cítil moc kouzel.

„Víte, co máme za cíl. Víte, co chceme, o co usilujeme.“ Torův nepřirozený, hluboký hlas působil jako ustavičný šok, statický výboj. „Předsedkyně představenstva je v parlamentu. Na Kraku. Uprostřed řeky. Má voďanojské milicionáře ve vodě, kaktusíkovskou stráž, ochranku v každém pokoji. Thaumaturgové, ti nejlepší ve městě, mají neustále aktivované tlumiče a bariéry proti záškodníkům, kouzelné pasti, všechno možné. Do parlamentu se nedostaneme.

A pak tu máme Bodec, a Nádraží Perdido. Víte-koho-myslím musí v Bodci trávit spoustu času. Velí milici. Nebo na Nádraží.

V diplomatickém křídle, ve vysoké věži.“ Nádraží bylo něco víc než jen křižovatka novokrobuzonských vlaků. Bylo to město o třech rozměrech, uvězněné v cihlách. Jeho ohromná šílená struktura popírala nejen zákonitosti stylu, ale, prý, i zákony fyziky.

„Dokud se tam zdržuje naše oběť, nevyšli by proti nám se zbraní v ruce jen Perdidani.“ Ne že by jejich likvidace byla něčím snadným. Oddaní submilicionáři, jež měli na starosti ochranu nádraží, byli dobře vyzbrojeni i vycvičeni. „Všude, kam se vydá předsedkyně představenstva, ji doprovází i Klypejci. Ti nám dělají starosti.

Co takhle ve městě? Kdy jste naposledy viděli nějakého hlavouna z Tlustého slunce, že by pronášel někde projev? Jsou příliš vyděšení, mají plné ruce práce s dojednáváním tajného příměří s Tešem. Proto potřebujeme jinou strategii.“ Nastalo dlouhé ticho.

„Víte-koho-myslím má velmi blízký – důvěrný – vztah s jedním soudcem. Setkávají se každý týden. Není to žádné tajemství, pokud víte, kde se zeptat. Setkávají se v soudcově *soukromé* rezidenci. Kde

žije jako běžný občan, kde si sundává svou masku. Setkávají se v soukromí. Někdy jsou spolu až do rána.

Děje se to každý týden, někdy i dvakrát do týdne. V soudcově domě.

V domě, který sousedí s tímto.“

Poprask. *Jak to víš?* vykřikl někdo a *To nemůžeš* a *Komu patří tento dům? Jak ses k němu dostal?* a tak dále.

V Orim vyklíčila vzpomínka. Něco v něm ucuklo před jejím pochopením – děsivým –, které měl na dosah, ale které se rychle vzdálilo a pak zase přiblížilo. Ori viděl, jak si vzpomínají i ostatní, i když si nebyl jistý na co; nebyli schopni skloubit věci dohromady.

„Bylo těžké zjistit skutečné jméno za jeho *nom de jure,*“ pokračoval Toro. „Ale mně se to povedlo. Trvalo to sice dlouho, ale já to zjistil.“ Ori slyšel jakoby na velkou vzdálenost.

„Toto je dům…“ spustil Ori a pak už nic nedodal. Nikdo ho neuslyšel a on tomu byl rád. Nevěděl, co chce udělat. Nevěděl, co cítí.

Tohle je dům, kde žil ten starej pár. O kterým jsem slyšel před několika měsíci, se kterýma souvisel ten úkol, nedlouho potom, co jsem ti dal ty prachy. Za kterej ti spílaly noviny. Tys je zabil, nebo to udělal Starý rameno nebo někdo z nás a není vůbec pravda, že to byli milicionáři. Byli bohatí, ale kvůli tomu bys je neoddělal. Nebylo to kvůli jejich bohatství, ale kvůli tomu, kde bydleli. Potřeboval ses jich zbavit, abys mohl koupit tenhle barák. Za něj jsi utratil Jakobsovy prachy.

Ori měl pocit, jako by mu někdo dal pěstí. Mnohokrát polkl.

Dusil v sobě instinktivní reakce. Něco se v něm vzdouvalo. Veškerá nejistota, zoufalá nevědomost, pak tíha vědomí, ale rozkolísanost myšlenek, ostudný spletenec teorií, které ho poslaly do náruče Renegátníků, nejrůznějších sekt a disidentních hnutí, u nichž hledal něco, co by ho ukotvilo, politický domov, který našel až v Torově vzteku a anarchistickém zanícení. Jeho nejistota se vrátila. Věděl, co cítí – že je to něco příšerného, že je zděšený –, ale vzpomněl si, jak především Renegátníci ustavičně kladli důraz na *kontextualizaci*, nutnost zasazovat všechno do náležitého kontextu.

Když jedna smrt zabrání deseti, není lepší? Když dvě smrti zachrání celé město?

Ani nedutal. Měl pocit, že neví, co je nejlepší, že se musí učit, že je lepším člověkem uvnitř tohoto kolektivu než mimo něj, že musí pochopit, proč k tomu došlo, dříve, než začne vynášet soudy. Toro ho sledoval. Otočil se na Starý rameno. Ori si všiml, jak se kaktusík zachmuřil. *Vidí, že to vím.*

„Ori. Poslouchej.“

Ostatní jen nechápavě přihlíželi.

„Ano,“ zabučel Toro. Ori se cítil jako žáček před učitelem, paralyzovaný, celý nesvůj. Bylo mu doopravdy špatně. Torovo thaumaturgizované hučení mu prochvívalo tělem.

„Ano,“ přitakal Starý rameno. „Tohle je ten dům. Byli staří, bohatí, sami, bez dědiců, byl by na prodej. Ale ne, není to dobrý. Nemysli si, Ori, že neexistuje pocit viny a bolest.

Až se dostaneme do toho vedlejšího domu… je konec. *Vyhrajeme. Vyhrajeme.*“ Na pozadí kaktusíkových slov začal Toro ryčet. Vydával zvuk, který přecházel od zvířecího mručení k praskání elyktřiny a úpění namáhaného železa. Trval dlouho, a ačkoli nebyl hlasitý, zaplavil celou místnost i Oriho hlavu, zabránil mu v dalším uvažování, až se zase vytratil a Ori hleděl do Torových fosforeskujících skleněných očí.

„Jestliže vyhrajeme, město bude naše,“ podotkl Starý rameno. „Odsekneme hlavu. Kolik lidí pak zachráníme?“ Chápat začínali postupně i další Toristé.

„Myslíš si, že jsme nevyzkoušeli nic jinýho? Soudcův barák je uzavřenej. Nemůžem u něj číhat. Neprotlačí se tam ani šéf, s těma svýma rohama. Brání nám v tom nějaký ochranný kouzlo. Neprobijem se tam zbraněma: nepomůžou nám kulky, výbuchy, kamení. Je to prošpikovaný zaklínadlama. Kvůli člověku, co tam chodí na návštěvy. Kanály se hemží ghúlama – těma cesta nevede. Prostě jsme to tak udělat museli. Zamysli se nad tím. Chceš s tím teď seknout?“

Jak to, že nakonec dávají otázky oni mně? Copak se nemají rozhodovat ti druzí? Ale oni se dívali na něho. Došlo to už i Enochovi a s otevřenými ústy uvažoval, k čemu té noci jako hlídka vlastně napomáhal? Starý rameno a Baron sledovali Oriho. Kaktusík napětím strnul. Baron byl uvolněný. Oriho by samozřejmě odejít nenechali. To dobře věděl. Jestli s nimi nebude dál spolupracovat, je po něm. A to možná i kdyby mezi nimi zůstal. Kdyby došli k závěru, že mu nemohou důvěřovat.

Všechno, co je nezbytné, je *nezbytné*. Takovou měli disidenti zásadu. A ano, ovšem, tato *nezbytnost* se musela rozebrat, prodiskutovat a odsouhlasit. Ale byli tak blízko. To, že našli přístup na místo, kde bude jejich oběť sama, nestřežena, zranitelná, kde budou moci konečně odevzdat svůj dar Novému Krobuzonu, bylo něco velkolepého. Pokud k realizaci plánu bylo třeba dvou úmrtí… může Ori stát v cestě dějinám? Něco v jeho nitru přivřelo oči. *Bylo to nezbytné*, pomyslel si. Sklopil hlavu.

V nejvyšším patře pečlivě odkryli stěnu sousedící se soudcovým domem. Odstranili několik palců omítky a tenkého dřeva. Ve zdi zela prohlubeň.

„Dál už začínaj působit kouzla," poznamenal Starý rameno. S mimořádnou opatrností se dotkl obnaženého zdiva. Nespouštěl z Oriho oči. Ori na sobě nedával znát jedinou emoci. Poslouchal. Toro se připravoval už několik týdnů. *Máš i jiný party?* napadlo Oriho a pocítil něco, co nedokázal blíže specifikovat. *Nebo jsme tví jediní stoupenci? Na čí jméno je vedenej tenhle dům? Nekoupils ho přece sám na sebe…*

Baron hovořil se svou důkladnou přesností. *Měl bych radši poslouchat*, uvědomil si Ori. *Tohle je náš plán.*

„Sulion to už dlouho nevydrží. Kupujeme si dvě věci: informace, kdo kde zrovna je a co má za lubem, a první krok z jeho strany. Když ho nebudeme mít u dveří, je po nás veta."

Toto jsou miliční metody, říkal si Ori v duchu. A zase ho napadlo, kolik milicionářů, kteří bojovali ve válce, se vrátilo s takovou zatrpklostí, že s nimi až cloumala. Copak asi udělají. Díval se na Barona a uvažoval, že všechno, co Baron cítí, vede k tomuto kroku, že nemá žádný plán na pozdější dobu, že tímto se pomstí.

Epidemie vraždění. K té to nakonec povede. Pokud dezertéři a milicionáři, co se vrátili z války, nenajdou řádný ventil. A taky je bude verbovat Nový brk. Bude verbovat přesně tyhle lidi. Drmol s námi. A v Orim opět vzplála dychtivost setnout vládě hlavu. *Už jen chvíli*, říkal si. *Už jen chvíli.*

Měl pocit, že zešílí. Musel si několikrát říci, dokud si tím nebyl úplně jistý, že je tam, kde být má.

Kapitola dvacátá první

Lidé už nemohli chodit po ulicích Nového Krobuzonu, aniž upírali oči k obloze. Vedle vzducholodí a skřarachů, stovek forem života – cizokrajných, domorodých, uměle vytvořených –, jimiž se hemžila obloha nad městem, hleděli na studeně bílé a strohé slunce a přemýšleli, jestli se nepřiblíží další z oněch spalujících organických stínů.

„Pořád se snaží jednat o příměří," sdělil Baron gangu. Informaci měl od Bertolda, který ji vyvodil z dalších starostčiných výprav do velvyslaneckého křídla ve společnosti diplomatů a lingvistů.

Ori se vrátil do útulku. Lada ho přivítala, ale zůstávala ostražitá. Vypadala tak vyčerpaně, až se lekl. Jako obvykle tu s ní byli umolousaní muži a ženy, kteří polehávali všude, kam je uložila přitažlivost, ale nyní byly stopy sešlosti patrné i v samé místnosti. Stěny byly potetované třískami a opadanými nátěry; okna byla zabedněná.

„Brkoslavové," řekla na vysvětlenou. „Před třemi dny. Doslechli se, že jsme… spříznění. Nedávali jsme si pozor, Ori, nechávali jsme tu ležet různé papíry. Řekla bych, že po událostech ve Vlkodavech jsme polevili v ostražitosti; nemohli jsme mít oči na stopkách věčně. Vlezlo nám to do hlavy."

Přinutil ji, aby si lehla, a ačkoli si ho dobírala, rozplakala se, když ji uložil na starou pohovku, plakala a chvilku se ho držela, pak potáhla, pohladila ho a po posledním vtípku usnula. Uklidil místo ní. Pomohlo mu několik bezdomovců. „Včera jsme tu měli divadlo," řekla mu jedna žena s vyraženými zuby, zatímco utírala stoly. „Jakýsi Flexibilní soubor. Přišli nám zahrát. Bylo to moc pěkné, i když v životě jsem nic takového neviděla. Neslyšela jsem, co nám vlastně

říkají. Ale bylo to hezké, víš, jsou hodní, že tak přišli a udělali to pro nás.“

Jakobse dlouhé dny nikdo neviděl.

„Ale ochomejtá se tu. Má plný ruce práce. Všiml sis? Ta jeho značka je už všude.“

Křídové spirály, které Jakobs zanechával všude, kam se vydal, a které mu daly jméno, se dál šířily jako nákaza. Skvěly se ve všech koutech města, natřené, nakreslené hustou voskovou barvou i dehtem; byly vyryty do zdí chrámů, vyškrábány do skla a do traverz věžáků.

„Myslíš, že s tím doopravdy začal? Možná jen napodobuje někoho jiného. Možná s tím nezačal vůbec nikdo. Slyšels, jak se to vyvíjí? Lidi to používají jako heslo. Přejali to za svý.“

Ori to slyšel a viděl. Spirály, které přecházely do vulgarit namířených proti vládě. Výkřiky *Do spirály s vámi!*, když se objevila milice. Proč právě ona a žádný ze symbolů, které hyzdily zdi už tolik let?

Staříkův kout byl spirálami šedý. Značkami nakreslenými inkoustem a tuhou, všemožných velikostí, úhlů a směrů oblouků, přičemž někde ze spirál vyrážely další spirály ve spletitých sestavách. Mohl by to být jazyk, pomyslel si Ori. Čtený ve směru či proti směru hodinových ručiček, značky, které se zastavovaly po určitém počtu smyček, v měnících se podobách a množstvích; z každého vývrtkovitého víru rašily odvozeniny.

Ori přicházel devět nocí. Dobrovolně pomáhal na noční směně. „Musím to dělat,“ říkal Starýmu ramenu. „Během dne vám budu k dispozici, ale něco dělat musím.“

Toristé mu, sice nedůvěřivě, dopřávali čas. Ori se za chůze občas zastavil, zavazoval si tkaničku, opíral se o zeď a rozhlížel. Neměl pochyb, že pokud ne přímo Baron, někdo ho musí sledovat: věděl, že jakmile se pustí do řeči s někým, komu jeho neviditelný pronásledovatel, jeho kolega z Torovy party, nebude důvěřovat, je po něm. Nebo možná za ním nikdo nechodil. Nevěděl, co je pro své druhy vlastně zač.

U dvou červů dal Petron Carrickos Orimu knížku svých básní, vydanou vlastním nákladem pod hlavičkou Flexibilního nakladatelství.

„Je to už zatraceně dlouho, Ori,“ řekl. Byla na něm patrná lehká ostražitost – zacukaly mu koutky úst, když se zeptal *Kdes byl? Jen jsi tak zmizel* –, ale koupil Orimu grappu a hovořil s ním o svých projektech. Petron celou dobu držel *Radikálního renegáta* – sice ne viditelně, ale s provokativností poslední doby.

Ori nahlas přečetl jednu strofu.

„Úsek času/Ve tvém květu/S plátky ze dřeva a kovu/Krutě zaťatá pěst vlkodavského hněvu.“ Přikývl.

Petron mu vyprávěl o Flexibilních; kdo co dělá, kdo zůstal čemu věrný, kdo zmizel. „Samuel vzal roha. Prodává obrazy v jedné snobské galerii ve Vilných polích.“ Odfrkl si. „Nelson a Drowena jsou pořád v Lykantru. Jasně že všechno je teď jiný, to si dovedeš představit. Když to jde, pořád se snažíme pokračovat v představeních. Komunitní záležitosti, v kostelech, obecních domech a tak.“

„A jak se snoubí Konvulzivní novátoři s prostými lidmi?“ To byl klíčový koncept z Druhého nuevistického manifestu. Ori mluvil sardonicky.

„Těm se Novátoři líbí náramně, Ori. Náramně.“

Petron Orimu vysvětlil, že se do dalších sfér šíří vliv ilegální federace podzemních cechů, militantního dělnictva ze Smogrova a ze Zákrutu. Zástupci sléváren, loděnic, barvíren na utajovaném místě ve Vlkodavech debatují, jaké požadavky předloží parlamentu.

„Jedná s nimi i Výbor,“ dodal a Ori přikývl. Neřekl však, co si myslel: *Další řeči, zase řeči, v tom je ta potíž, ne?*

Na zaplněném tržišti poblíž jednoho kanálu ve Frenzii, kam došli při bezcílném bloumání, během něhož Petron vytvářel teorie o novém městském uspořádání, je znenadání zastavily výkřiky. „Co to u všech bohů, co to je?!“ ječel někdo a dav se podivně zavlnil: lidé se vyrazili podívat, co se děje, a zase hned utíkali zpátky kolem stánků s knihami a lacinou bižuterií.

U zdymadla ležela na zemi třesoucí se žena; zmítala se kolem ní sukně a vlasy se jí plazily jako housenky působením statické elyktřiny, která prochvívala okolním ovzduším. Lidé na ni strnule civěli, chystali se k ní vrhnout, popadnout ji a odvléct, ale odrazoval je výjev nad ní, kterého byli svědky.

Výpary mazlavé, chorobně fialověmodré barvy – výron nachu, jako by sám svět, okolní vzduch, zasáhlo podkožní krvácení. Vzduch zkysl a jako ve zkaženém mléce se v něm z ničeho začaly srážet částečky hmoty, chuchvalce žluklého éteru, spojující se do jednolitějšího tvaru, a pak se objevila pohybující se hmyzí věc z jakéhosi strupovitého nic a nečekaný stín, který se otočil ve vzduchu, jako by visel na vlákně; chvíli se střídavě třpytil a mizel a pak se definitivně ustálil v podobě tvora s hákovitýma nohama barvy plesniviny, o velikosti člověka: vosy, s útlým pasem pod hrudí, lámající světlo jako mléčné sklo, se žihadlem podobným zahnutému prstu, kterým kývala ze zadečku, jenž se jí natahoval a mokval.

Složitými ústy si očistila nohy. Obrátila šeredné složené oči a zadívala se na vyděšený dav. Postupně si protáhla končetiny a

zachvěla se a pohnula, ačkoli podle všeho nikoli pomocí nohou, ale jako by i nadále visela ve vzduchu, kde se pohnula nějaká gigantická ruka, která ji držela na provázku. Přiblížila se.

Žena se pořád zmítala v záchvatu. Ztmavla jí tvář. Nedýchala. Ozvalo se lapání po dechu, dusivé zvuky z přední řady diváků. Na zem se skáceli další dva lidé. Muž a ještě jedna žena, kteří se zmítali v epileptickém záchvatu, potřísněni slinami a zvratky.

„Běžte z cesty!“ Milice. Od vchodu na tržiště. Přiběhla v palbě pušek a výstřely prorazila strnulost, zachvátivší okolostojící, kteří se s vřeštěním rozutekli. Ori a Petron uhýbali, ale neutíkali, byť je dav strkal od obludného přízraku pryč. Dívali se, jak mu milicionáři pálí do těla.

Kulky jím prolétávaly, a rozbíjely sklo a porcelán. Žena ve stínu stvůry vyprskla a umřela. Vosa ve zběsilé palbě bzučela a cvakala končetinami jako zavírajícími se pastmi. Olovo do sebe vtahovala za sotva postřehnutelného vlnění úděsného těla, přičemž část jeho množství vypouštěla ven a část požírala. Stvůra v miliční palbě tančila. Mrtvé ženě vytékalo z hrdla něco tmavého; vnitřnosti se jí proměnily v dehet.

Jeden milicionář thaumaturg luskl prsty a vyvolal záhadné siluety, a mezi jeho prsty a vosou se roztočily nitě, plazma, proměněná v očarovaná vlákna a sítě, avšak dravá stvůra síťovinou pronikala; najednou byla daleko nebo zmizela, jako by se zavřelo oko, a ve spršce nesvětla se opět znenadání objevila, a síť se vytrácela. Ostatní lidé zasažení vosou se ani nehýbali a tváře milicionářů zezelenaly, jako by trpěli mořskou nemocí.

Ale vosa zmizela. Vzduch byl čistý. Milicionáři se vmžiku začali pomalu narovnávat. Ori sebral všechny síly, ale s výkřikem upadl, když se v nenadále varikozním vzduchu vosí přízrak objevil ještě jednou, pohasl, ještě jednou se zjevil, nyní jen v náznaku jakési vosí podoby, a pak se, konečně, rozplynul.

„To není první případ,“ řekl Petron. Doběhli zpátky ke Dvěma červům, kde nyní srkali slazený čaj s rumem, který si dopřáli hnáni neodolatelnou chutí na něco teplého a sladkého. „Neslyšel jsi o nich? Já napřed myslel, že to jsou jen pitomé žvásty. Považoval jsem je za nesmysly.“

Výjevy, které zabíjely otravou svého okolí. „Jednou to byl červ,“ pokračoval Petron, „ve Žlučně. Jednou strom. A jednou dýka, prý kdesi v Havraní bráně.“

„Já slyšel o té dýce,“ opáčil Ori. Vzpomněl si na nějaký podivný titulek v *Majáku*. „A nebylo jich víc? Šicí stroj? Nebo snad i svíčka?“

„Zatracení Tešani, neřekl bys? Za tím vězí oni. S touhle válkou musíme skoncovat.“

Byly tyto přízraky tešské zbraně? Každý je musel stát bezpočet psychonomů energie, obzvláště když je vyvolávali z Teše, a každý zlikvidoval jen hrstku nepřátel. Jak se jim mohli vyplácet?

„Jo, jenže tady nejde jen o to, nemyslíš?“ podotkl Petron. „Nejde jen o počty. Jde o účinek. Na myšlení. Na morálku.“

Dalšího dne Ori zaslechl o dalším výjevu. Tentokrát v Hadinci. Šlo o dva propletené lidi, oddávající se sexu. Nikdo jim prý neviděl do tváře. Byli vidět, jak visí ve vzduchu, otáčí se na vlákně, drtí si rty, vráží si ruce navzájem do těla. Když zmizeli – zahnáni útokem místních nebo ne, kdo ví? –, zanechali po sobě pět mrtvých, vykrvácených a vyvržených na ulici, proměněných v živici.

Když Spirál Jakobs konečně dorazil do vývařovny, Ori při pohledu na něho nedokázal uvěřit, jakou proměnou prošel. Stařec se zkroutil pod tíhou vlastních kostí; kůži měl zkrabacenou a zbídačenou.

„U všech bohů,“ hlesl Ori něžně, když mu nabíral jídlo. „U všech bohů, Spirále, co se ti stalo?“ Tulák k němu vzhlédl s úžasným a nelíčeným úsměvem. Vůbec ho nepoznával. „Kdes byl? Celou tu dobu?“

Jakobs otázku slyšel a stáhl obočí. Dlouho přemýšlel a pak pečlivě odpověděl: „Nádraží Perdido.“

Byla to toho večera jediná věc, která dokládala jeho příčetnost. Mumlal si jakýmsi cizím jazykem nebo dětským žvatláním, usmíval se, kreslil si na kůži inkoustové spirály. V noci, za neustálého mručení a čmárání, Ori za Jakobsem ještě jednou přišel. Když k němu promluvil, připadal mu jako pouhopouhá silueta.

„Tak jsme tě ztratili, co, Jakobsi?“ zeptal se. Byl zničený. Cítil, jak se mu do očí derou slzy. „Nevím, jestli se někdy vrátíš. Odtamtud, kams zašel. Chtěl jsem, chtěl jsem tě najít, abych ti poděkoval, za všechno, cos udělal.“ *Ty mě neslyšíš, ale já ano.* „Musím ti to říct teď, protože se vydávám na místa a dělám věci, který by mohly, mohly způsobit, že už tě nikdy neuvidím, Spirále. A chci, abys věděl… že jsme si vzali tvý peníze, tvůj dar, a děláme to, *jak se má.* Budeš na nás moct být pyšnej. Jack na nás bude moct být pyšnej. To ti slibuju.

Co všechno jsi pro mě udělal. Probohy.“ Spirál Jakobs si něco drmolil a dál kreslil své kudrlinky. „Poznal jsem v tobě člověka, co znal Jacka. Dostal jsem od tebe požehnání. Ať už se vrátíš nebo ne, Spirále, vždycky budeš toho všeho součástí. A až to skončí a všechno se vyřeší, postarám se, aby se město dozvědělo tvoje jméno. Jestli tady

budu. Máš mý slovo. Děkuju.“ Políbil starce na svraštělé čelo a užasl, jak má křehkou kůži.

Té noci nesvítil měsíc a plynové lampy na Sivém krutu zhasly. V nastalé tmě na vývařovnu opět zaútočili přívrženci strany Nového brku. Oriho probudilo skandování „lů-za lů-za“ a bubnování střel dopadajících na zabedněná okna. Škvírou mezi deskami viděl, jak se šikují. Rady mužů, studie stínů, s nízko staženými krempami buřinek, z nichž se jim přes oči táhly tmavé pásy. Ulice plná vybraně oblečené zášti, řady ramen v černé bavlně, vycpané svaly rváčů, kteří smekali klobouky a narovnávali si tmavé vázanky utažené kolem bílých košilí. Oprašovali ze sebe fiktivní prach a potěžkávali zbraně.

Ale tuláci se nestačili strachovat dlouho. Přišla jim na pomoc Smíšená četa? Nebo společný oddíl Výboru? To Ori neviděl. Uslyšel jen výkřiky a výstřely, všiml si, jak sebou brkoslavové trhli, otočili se jako smečka zdivočelých úředníků a vyrazili do útoku.

Lada a obyvatelé útulku se rozutekli. Ori běžel pro Jakobse, ale stařec kolem něho k jeho velkému překvapení cílevědomě, byť nevzrušeně prošel. Nedíval se na něho ani nikam jinam, jen dopředu. Rychle minul poslední pobíhající bezdomovce, zatímco se na konci ulice ozýval halas potyčky a ve tmě se míhala chvatná a ošklivá masa černých postav. Jakobs zamířil opačným směrem, ke stanici Sanytr a rozklenutým obloukům, které se táhly na sever dál do města.

Ori zaváhal, napadlo ho, že ve starcově prázdném těle už možná nezbývá nic, k čemu by mohl promlouvat, ale pak si uvědomil, že chce vědět, kam se bude Spirál ubírat a co udělá. V černočerné novokrobuzonské tmě, pod zhasnutými světly, se Ori vydal Spirálu Jakobsovi v patách.

Nepronásledoval ho jako lovec, pouze za ním šel ve vzdálenosti několika kroků. Snažil se došlapovat natolik zlehka, aby jeho krok tvořil ozvěnu žebrákova šourání. Byli jediní lidé na ulici. Kráčeli mezi ohradou ze dřeva a železa a vlhkou cihlovou zdí, tyčící se do výšky několika desítek stop nad jejich hlavami. Spirál Jakobs poskočil, prozpěvuje si píseň v jakési cizokrajné tónině, pak se vrátil několik kroků zpátky a přejel prsty, které mu vyčnívaly z děravých rukavic, přes vlnitý plech a otřel z něj rez; Ori za ním šel uctivě a pozorně jako jeho učedník.

Spirál Jakobs kouskem křídy nakreslil znak, který mu dal jméno, a něco zašeptal; vytvořil matematický symbol ohromující dokonalosti. A pak k němu dokreslil kudrlinky, menší smyčky, načež značku přejel ruku a pokračoval v chůzi.

Když Ori došel ke značce, kterou po sobě Jakobs zanechal, začalo pršet. Nerozpila se.

Ubírali se kolem pobořené klenby Sanytru a dál směrem k Letům na místo, kde plynové lampy nezhasly, kde prskající umolousané světlo na zdech a dveřích už zase vykreslovalo groteskní siluety. Stařec zapisoval své značky. Jednou se podepsal na okno, na němž mastnota materiálu, který používal, uvěznila blikotání světel. Oriho sevřel úvoz ulice a strhl ho pod cihlový oblouk za jeho guruem do rozlehlejší oblasti bledého osvětlení, kde plynové světlo zastínila elyktrobarometrie, studené křiklavé barvy, rudá a zlatá proměněná v led na pokrouceném skle.

Už nebyli sami. Procházeli jakousi temnou, přízračnou krajinou. Ori přemýšlel, kdy bylo jeho město obsazeno, přetransformováno v tento přízrak.

Dál, kupředu. Hlasité fidlání houslí. Ze dveří náleven vypadávali zámožní páni, ochomýtající se kolem lacinych kurev, a otupěle se potáceli kolem kriminálníků, kteří si je prohlíželi a zlehka se dotýkali špatně ukrytých zbraní. A dál k miliční věži. Hučení visuté dráhy, když nad nimi projela osvětlená kapsle. Houfy mužů pod slepýši osvětleného skla vypočítávajícího jména a služby, jednoduché animace – dáma s rudými ústy vykreslenými světlem, škobrtavě nahrazena další, jež pozvedla skleničku, a zase zpátky, v autistickém iluminačním opakování. Narkotika na nárožích prodávaná v cigaretových papírcích pohublými mladíky, milice v agresivních skupinkách, jež svými zrcadly odrážela světlo zpátky do ulice. Vztek, opilecké a hloupé rvačky, a taky rvačky na ostří nože.

Na sever k Nabobovu mostu, přes Luhy. Na okraji Letů minuli řadu prázdných a sutí posetých parcel, Ori si všiml pozůstatků střetu místních gangů. Přiblížil se k nim zástup brkoslavů v oblecích, elegantních a zlověstných; muži ho však neobtěžovali, naopak se začali pošklebovat partičce studentů, která se kolem nich se smíchem prohnala za tečkami thaumaturgického světla, bláznivě poletujícími jako motýli; a zaslechl nesouhlasné povykování a zahlédl zapálený barel demonstrantů stávkujících před jednou chymičkou, jejichž počet se rozrostl o příznivce s obušky a vidlemi, kteří je chtěli ochránit před brkoslavy, jež si celé shromáždění už prohlíželi, ale byli v menšině, a tak dál pokračovali v chůzi.

Uviděl zjizveného mladého kaktusíka, který v tuto pozdní hodinu prosil kolemjdoucí o mince ve společnosti tančící opice, přičemž ho na hlavě s přátelskou blahosklonností škrábal velký kaktusík stojící v čele skupiny, která nemohla být ničím jiným než Smíšenou četou, jež sice nestavěla na odiv zbraně (milice byla nedaleko), ale dávala v této zpustlé noční ulici alespoň najevo svou přítomnost a s určitou

obezřelou vstřícností kombinovanou s provokativností pozdravila příslušníka Výboru, který posunkovým slangem něco utrousil k jednomu kolemjdoucímu a zmizel ve starobylé studené uličce, když se kolem něho prohnala miliční hlídka, a na konci uličky hořel oheň, nad nímž se choulily postavy feťáků, a pak zaskřehotal skřarach, snesl se dolů k zemi a zase vzlétl.

Ulicí procházeli muži a ženy. V ovzduší byl cítit alkohol a kouř, drogové výpary, ozývaly se výkřiky a jakoby ptačí volání.

Spirál Jakobs tím vším procházel zaštítěn svým šílenstvím. Zastavoval se, kreslil své značky, pokračoval v chůzi, zastavoval se, kreslil, šel dál k věžím starobylého rozsochatého Nabobova mostu a přes něj rychle dál do Újetce, kde na Náměstí soch bohatší cheprijské většiny, známé mecenášky i zbohatlice uchovávaly svou vysněnou kulturu v podobě kýčovitých mytologických plastik z cheprijských slin. Vzduch byl cítit přízraky cheprijských rozhovorů vedených sprškami chymikálií.

Spirál Jakobs kráčel úzkými ulicemi Starého města, nejstarší částí Nového Krobuzonu, klínem v bahně mezi řekami, které se nyní rozlily do velkoměstských rozměrů. Šoural se a broukal si a kreslil spirály na tmavé cihlové zdi, i dál v Čeku, čtvrti majitelů obchodů a baště strany Nového brku, kde se Ori pohyboval s nejvyšší opatrností. Neviděl kolem sebe brkoslavské pěšáky v buřinkách, nýbrž úzkostlivé pupkaté pantáty z obranných výborů, zalykající se hrdostí nad svou vlastní odvahou. Pokračovali okrajem Prsku, kde se činily prostitutky, kde si ho prohlížely šlapky. Spirál Jakobs nakreslil další smyčku. Na jedné straně cedule v okně bordelu nabízela výstřední úlevu: na druhé plesnivěl plakát, jehož prostřednictvím se nějaká radikální skupina snažila přibírat do svých řad ženy, které opatrně označovala za „profesionálky v neortodoxních službách“.

Ve Vranově, novokrobuzonské komerční zóně, mnoho lidí nebylo. Po ulicích kráčelo jen několik nočních chodců. Spirál Jakobs, s Orim v patách, míjel pasáže, tunely táhnoucí se budovami, které nebyly ani otevřené, ani zavřené. Byly ozdobené kovovými kudrlinkami, jež stařec uznale ohmatával, výlohy poseté cetkami pro měšťáky.

A pak se Ori zastavil a nechal Spirála pokračovat do stínu strakatého světlem, samotného středu Nového Krobuzonu: do hradu, továrny, města věží; boha, jak říkali někteří, stvořeného šílencem zaujatým teogenezí. Nebyla to budova, byla to hora splácaná z různých stavebních materiálů, hybrid nejrůznějších stylů skloubených zapovězenou inteligencí. Z jejích úst vybíhalo pět městských vlakových tras, nebo se v nich možná slévaly, možná jejich pohyb směřoval do středu, kde se pak společně proplétaly jako ocasy krysího

krále, splétaly se a vytvářely strukturu, jež je zastřešovala: Nádraží Perdido. Železniční uzlinu.

Spirál Jakobs zamířil pod klenbu, která je poutala k centrálnímu miličnímu Bodci, šel složit hlavu do cihlového betonového dřevěného železného chrámu, dostatečně velkého a nabitého, aby ve svém okolí měnil tvářnost ovzduší, měnil tvářnost noci.

Ori se díval, jak stařec odchází. Nádraží bylo jedno, že město povstává. Že nic není stejné, jak bývalo. Ori se otočil, po několika hodinách mu odlehlo v uších a uslyšel halas šarvátek a hučení vše stravujících ohňů.

Kapitola dvacátá druhá

Všechny síly, stálo na vzkazu. *Nastal čas.* Někdo jej Orimu připíchl na dveře.

Starý rameno a Toro byli jediní nepřítomní. Baron se jal vysvětlovat plán.

„Necelej týden," řekl. „Tolik máme času. Tuhle informaci mám od Bertolda. Musíme si dávat bacha. Tohle…" křídou vymalovaný čtverec… „je pokoj v horním patře. Tadyhle budou.

Pamatujte si. Neočekávaj žádnej útok, ale Klypejci jsou drsní hoši. Každej z vás se přesně dozví, co má dělat. Jasný? Zapamatujte si, jak se dostanete dovnitř a co uděláte a jak se dostanete ven. A dobře poslouchejte: bez ohledu na to, co tam uvidíte, neměříte plán. Rozumíte? Uděláte to, co vám bude řečeno, a umožníte ostatním, aby udělali, co bude řečeno zas jim."

Jsme jen nějaká buňka? napadlo Oriho. *Existují ještě nějací další, o kterých nevíme?* Oriho druzi se ošívali.

Baron na nákres doplňoval další a další čáry, opakoval pokyny, až se staly jakousi mantrou. Neměnil rytmus slov; zněl jako vosková nahrávka.

Měli k dispozici bednu nových zbraní. Opakovaček, mušket, ohňometů. Ori se díval, jak je jeho kamarádi čistí a promazávají. Všímal si, komu se třesou ruce. Uvědomil si, že jemu se nezachvěly.

Baron je s praktickou účelností milicionáře naučil mířit, zajišťovat jednotlivé zóny. Procházeli své role, jako by si rozvrhovali divadelní hru. *Příchod, otočka, jeden krok, druhý krok, zvednout zbraň, rozhlídnout se, dva tři, řekněme, že tam budou dva protivníci, dva tři, krok, otočka, přikývnout.* Ori si v duchu recitoval jeho strategii. *Jak to zvládneme?*

„Máme výhodu překvapení," pokračoval Baron. „Musíme tý chvilky, tý skulinky, využít. Nemaj šanci nás odrazit. Ale něco ti povím, Ori." Předklonil se bez náznaku třebas jen šibeničního humoru. „Všichni se ven nedostanem. Někteří tam chcípnem." Nevypadal vyděšeně. Jemu bylo jedno, jestli vyvázne živý.

Cítíš to, že? napadlo Oriho. J*ak se odpoutávám.* Ori se natahoval, jakoby na stopce. Mohla se přetrhnout. Pořád se cítil přítomen v tom podivném nočním prostředí ve společnosti Spirála Jakobse, jak se s ním loučil, když neohroženě procházel městem proměnivším se v jakýsi psychotický, pochybný, polámaný organismus. Tam právě byl.

Ori nevnímal žádnou naléhavost. Nebyl to bezútěšný pocit. Jen se odpoutal. Věci ho znepokojovaly jen jakoby zdáli. Vzdouvaly se v něm nejistoty, zdáli.

Docházelo k nepokojům. Na stále teplejších ulicích běhali tam a zpátky vyvolávací a kameloti, daleko od svých obvyklých rajónů, vykřikovali titulky. *Shromáždění ve Vlkodavech,* volali. *Požadavky vznesené parlamentu. Xenické gangy, povstalecký Výbor.* Toristé seděli v domě, který koupili od dědiců lidí, které zavraždili. Prodavačům novin, úzkosti na ulicích, tomu nevěnovali pozornost. Začali šířit nepořádek, žít v jakési agresivní špíně. Věšeli si na opasky pěstní řemínky; ostřili si rohy.

Soudci, i ti největší dóžové, byli občané, jak se vždy zdůrazňovalo, občané jako všichni ostatní. Pracovali v masce s ohledem na spravedlnost, s ohledem na anonymitu spravedlnosti. Jakýkoli dům, v jakékoli části města, mohl být domovem sluhy zákona. Dům na Vlajkovém kopci vedle Torovy party byl elegantní, ale nijak výrazný.

Nakonec jednou vpodvečer, za rachocení střel doléhajících odkudsi z jihu – zvuku, na který si Nový Krobuzon už dokázal zvyknout, který už nepřivolával milicionáře ve vzducholodích, který byl nyní pouhou součástí večerní a noční zvukové kulisy –, se začali sjíždět návštěvníci. Kuchaři, služky a komorníci měli večer volno a odešli. Aniž věděli, jakou práci vykonává jejich pán, aniž věděli, kdo ho navštěvuje. Přijížděli šviháci a dandyové, oblečení na poklidný večírek. Kaktusík v elegantních šatech.

Možná si sloužící myslí, že pořádá orgie, pomyslel si Ori. *Myslí si, že se jejich pán oddává nějakým nepřístojnostem, hříchu nebo drogám.* Hosté byli milicionáři. Klypejci. Připravovali se na starostův příjezd.

Ulliam si nasadil přilbu. Pevně si ji utáhl a povzdechl si. Před očima mu z ní vyčnívala zrcátka. „Nikdy by mně ani ve snu nenapadlo, že si ji ještě někdy dám na hlavu," řekl.

„Nemám v tom jasno," opakoval Enoch Orimu. „Není mi jasný, jak vlastně uteču."

„Slyšels ho, Enochu, okýnkem v umývárně, pak do zahrady a pryč." *Ty odtamtud neodejdeš.*

„Jo, jo, já, já vím. Já jenom… nepochybuju, že to tak je správně."

Ty odtamtud neodejdeš.

„Poznáš, kdy přijde čas utýct, Ori," řekl Baron a Ori čekal. Opíral se o popraskanou omítku, tiskl hlavu na úzké laťky dřevěného bednění. *Jeden krok druhý krok rozhlédnout se zamířit zamířit vystřelit.*

„Rozumíš tomu, co máš dělat, Ori?" zeptal se Baron. „Co se od tebe chce?"

Proč se mi dostává tyhle… tyhle pocty? uvažoval Ori. Proč byl obsazen do ústřední role této mise? Byl – po Baronovi – nejlepší střelec; a neočekával, že by přežil, přesto ale neutekl. Možná to Tora přesvědčilo. *Nikdo z nás to nepřežije,* říkal si v duchu. *Přesto bych do toho šel třeba tisíckrát.* Cítil, jak opět získává půdu pod nohama.

„Víš, kde musím bejt já, a víš, kde musí bejt Rameno. Potřebujem někoho na špici, Ori."

Ori je v čele, pomyslel si. *Ori, běž do čela.*

Cítil pod sebou tíhu města, jako by visel ve vzduchu a Nový Krobuzon měl připoutaný k nohám. Zavřel oči. Představoval si tvory šmejdící ve stěnách domů, jemu v kůži. Před očima mu proběhlo, co v průběhu let udělal. Rozezněl se kostelní zvon. Na obloze zavřeštěl skřarach. Ve Vlkodavech dál bojovali jeho přátelé.

Slyšel, jak pod ním přechází Starý rameno. Ori neodlepoval ucho od stěny. Slyšel pohyb mohutných nohou, překvapivě jemné našlapování kaktusíkových sloních tlap. Za nějakou dobu se vydula realita; protrhla se. Neohlédl se. „Nazdárek, šéfe," řekl. Přišel Toro.

Mezi druhou a třetí hodinou ranní, když oblohu zalévala sépiová čerň a oblaka zastírala hvězdy i půlměsíc, začali.

Toro se otřásl a pravil: „Domovní kouzlo na okamžik zesláblo." Sulion, jejich proradný spojenec, nechal v jednom zámku klíč, otočil jeden mocný talisman vzhůru nohama a posypal jej očarovanou solí, přeťal svazek drátů.

Víc nepotřebovali.

Ori sledoval postup operace prostřednictvím Torových šeptaných hlášení, která shromažďoval z rohů fungujících v thaumaturgickém vlnění jako antény.

Parta už byla uvnitř. „Je tam jeden empat," řekl Toro. „Vědí, že jsme uvnitř." *Jasně že je tam jeden zatracenej empat,* pomyslel si Ori. *Mají tam empata a šokanta a kryomanta, mají úplně všechno. Zarazil* se, protože ucítil, že by ho mohla zaplavit hysterie.

Skupina měla odvrátit pozornost nepřítele. Ori něco cítil. Kroky na schodech? Někdo těsně za stěnou běžel nahoru a další dusot směřoval dolů. *Při prvním náznaku vniknutí do domu se milice rozdělí: vnitřní jádro poběží k hlavě vlády, vnější oddíl vyrazí čelit útoku. Budou se snažit starostku co nejdřív vyvést ven.*

Zatímco se milicionáři hnali dolů, Kryštůfek už musel vybíhat první řadu schodů a skrápět všechno, co se k němu blížilo, lepkavými plameny, rychle probíhat kolem požárů, které zakládal. A zatímco za ním utíkali Rubín a Enoch s vlastními zbraněmi a pokládali pasti, ve stejném okamžiku, kdy se domem valila tato první vlna – kdy se spustil tento manévr na odlákání nepřítele – a strážci se hnali k místu, kde zaútočili, Ulliam musel začít přede dveře sypat střelný prach, zanechávat u hrany dveří šmouhu trhaviny. A pak to přišlo, důkaz, že doopravdy vtrhli dovnitř. Ori uslyšel střelbu.

Představoval si, jak se hosté pohybují s vražednou miliční elegancí. Doufal, že je jeho kamarádi překvapili natolik, že několik z nich postříleli. Dokonce se neubránil a zadoufal, že se jim třeba podaří vyváznout se zdravou kůží.

Ulliam odpálil vstupní dveře. Teď se o všem dozví ulice. Ale snad se v úleku a ohromení příliš rychle nevzpamatuje. Někteří Klypejci už museli odbíhat, aby zasáhli proti tomuto novému nenadálému ataku. Přízemí se už musí hemžit lidmi. A nakonec do domu vtrhne Baron.

Ori si to představoval. Jaká drzost. Přál si, aby všechno mohl sledovat na vlastní oči. Z okna v prvním patře vylétne provaz do okna ve vedlejším domě a Baron, ve své nové zbroji a přilbě, přeručkuje na druhou stranu a svěsí lano pro Starý rameno, který přeleze za ním. Baron už musí být na chodbě, připevňuje k zábradlí trhavinu a zapaluje dlouhou roznětku. A kropí schody petrolejem, který zapálí, aby větší část milicionářů zůstala uvězněna v přízemí, zaryčí a už po boku se Starým ramenem, který má připravenou sečnou kuši a ohnivou šipku, musí vybíhat do schodů.

Vnitřní hlídka se bude muset podívat, co se děje, vyšle ke schodům průzkumný oddíl, a *páni,* Ori už viděl jejich šok a odhodlání, když spatří Barona. Ten vypálí a stáhne se, aby je k sobě vylákal. Zůstanou užasle hledět, jak na ně míří pistolemi, ramena nahrbená, ve

zbroji a nové přilbě, ukuté v pečlivé napodobenině zprohýbané býčí hlavy.

Toro! vykřiknou milicionáři. *Toro!*

Už to teď křičí?

I Klypejce vyděsí, když se jim postaví tak slavný zločinec, pachatel tak invenčních vražd a protestů. Budou muset zaútočit. Ori přitiskl ucho ke dřevu zaprášenému zbytky omítky. Za stěnou bylo slyšet pobíhání. „Odcházejí," řekl Toro za jeho zády.

„Je čas," dodal.

Bylo slyšet dusot – Ori se nespletl. Vytáhl svou pepřenku a všiml si, že se mu vůbec netřesou ruce.

„Je čas," zopakoval Toro. Klypejská hlídka už musela běžet kolem nálože, kterou nastražil Baron, musela pod sebou vidět jen plameny a ustupující a střílející Baronovu postavu s nasazenou falešnou býčí hlavou, jejímiž rohy klátil ze strany na stranu, až při nárazech do stěn řinčely. Ori Baronovi sám přilbu nasazoval. *Vidíš?* zeptal se ho a Baron odpověděl: *Dost dobře na to, abych mohl zabíjet.* A dost dobře, aby mohl umřít. Ori si myslel, že na tom Baronovi nezáleží.

Starý rameno musel vypálit ze sečné kuše po všech kaktusíkovských milicionářích, než se obrátil na ostatní; a spolu s ním s dovedností profesionála pálil Prozatímní Býk Baron. Lákali milicionáře z místnosti. Toro zopakoval, že je čas.

Bylo to tak, skoro nastala ta správná chvíle, měla nastat každým okamžikem. Ori se napjal. *Jeden krok druhý krok dva tři rychle rychle krok vypálit.*

„Teď," zvolal Toro a tentokrát to byla pravda. Domem otřásl výbuch. Zahučely plameny a zachvělo se zdivo; ze stěny kolem Oriho se snesl prach a v rachotu řítícího se stavebního materiálu Baronova bomba odstřelila schodiště spojující horní místnost se šarvátkami dole.

Místnost za Oriho stěnou zůstala odříznuta.

„Teď," zopakoval Toro a vydal se k Orimu, který vytáhl pistoli a zůstal stát vedle svého šéfa, zatímco ten se přikrčil a se zkresleným vzteklým zaryčením vyrazil kupředu, sklonil rohy a proklál zeď tentokrát nikoli za použití hermetických technik, nýbrž s použitím té nejprimitivnější hrubé síly. Stěna samozřejmě neodolala. A Toro proběhl na opačnou stranu a hned za ním i Ori, stanuli v oblaku omítky a mezi dřevěnými troskami, v ložnici, odkud na ně civěli muži a jedna žena.

Ori si zachovával klid. Ten zpomaloval čas. Pohyby byly vláčné. Pohyboval se jakoby ve vodě.

Teplá místnost, goblény a obrazy, zdobný nábytek, krb, muž a žena na lenošce, další muž, ne, dva muži stojí opodál a hledí na

zaprášenou díru ve stěně, na Oriho a Tora. Hrála tu hudba. Někdo se pohnul: muž ve večerním úboru; zatřepotaly se mu šosy, když vyrazil s kočičí ladností, napřáhl hůl, která se jako kovový pařát organicky rozevřela do podoby zbraně. Stanul velmi blízko a Ori začal kupodivu stále beze stopy po strachu zvedat pistoli, přičemž uvažoval, zda zbraň včas dosáhne nejvyššího bodu své dráhy, zda dokáže vetřelce zastavit.

Toro zamručel. Toro už se hnal do útoku a z dálky muže nabodl tak, že se mu v hrudi otevřely dvě díry, zalila ho krev a zavřely se mu oči. Osobní strážce zemřel Orimu u nohou.

Ori přesouval pistoli: *jeden krok druhý krok, zamířit, jedna dvě, jeden kout, druhý kout.* Slyšel výkřiky. Druhý muž stál s rukama nad hlavou a volal: „Sulion! Sulion!“ Ori ho zastřelil.

Tělo jejich spojence krvácelo z čistého průstřelu hlavy. Muž a žena zůstávali strnule sedět a zírali na mrtvolu. Toro na ně namířil krátkou pistolí a zadíval se svýma bíle žhnoucíma skleněnýma očima na Oriho.

V jeho litinové hlavě se samozřejmě nezračil žádný výraz. Nikdo Orimu nedal rozkaz zabít Suliona. Podíval se na tělo a nenapadalo ho žádné vysvětlení. Podlehl panice? Měl to v úmyslu udělat? Za co se takto pomstil? To Ori nevěděl. Pořád se netřásl.

Toro kývl hlavou ke dveřím: *běž se podívat ven.* Ori překročil Sulionovu zakrvácenou mrtvolu.

Chodba končila spálenou a doutnající propastí. Dole se bojovalo. Uvažoval, kdo z jeho přátel je pořád naživu. Petrolejové plameny se táhly po stěnách jako břečťan. Zbývalo jim jen několik minut, než vzplane celý dům nebo než miliční thaumaturgie překoná černou díru, kterou v domě otevřeli.

„Nemáme moc času,“ řekl Ori. Stál vedle Tora, před posledními dvěma lidmi v místnosti, kteří dál seděli před krbem a nespouštěli z nich oči.

Z voxiterátoru se linula suita pro violoncello, jen občas zapraskala na nerovnosti ve vosku. Muži bylo něco přes šedesát, byl mohutný a svalnatý, na sobě měl hedvábný župan. Měl klidnou, chytrou tvář. Oriho a Býka si prohlížel s takovým soustředěním, až Ori pochopil, že se v duchu snaží spřádat plány. Držel ženu za ruku.

Ta musela být zhruba stejně stará jako on – jak dokládala historie –, ale ve tváři neměla skoro žádné vrásky. Vlasy měla bílé jako peří. Ori ji poznával ze stovek světlotisků. Držela dlouhou hliněnou dýmku útlou jako prstní článek. V kalíšku pořád žhnulo. Kouř voněl kořením. Na sobě měla jen pléd a pod ním nic. Nepřikrčila se, nemračila se ani se vzdorovitě nerozhlížela. Dívala se s tímtéž klidným tázavým pohledem jako její milenec.

„Můžu vám zaplatit," řekla. Mluvila naprosto pevným hlasem.

„Mlčte," okřikl ji Toro. „Paní starostko Stenná-Katěná, mlčte už."

Starostka Stenná-Katěná. Ori cítil zvědavost. Víc než zlost nebo odpor nebo hlad po pomstě cítil zvědavost. Tato žena dala pokyn k Paradoxskému masakru, neustále navyšovala počet lidí odsouzených k přetvoření. Tato žena vedla utajená jednání se stranou Nového brku, jejím přičiněním se nevyšetřovaly pogromy proti xenickému obyvatelstvu. Tato žena prošpikovala oficiální cechy donašeči. Stála v čele zahnívajícího společenského zřízení, v němž se jako plíseň šířily alternativní ekonomiky hladu a krádeží. Tato žena vyvolala válku. Starostka Eliza Stenná-Katěná, La Krobuzonia, matka Tlustého slunce.

„Víte, že se odsud nedostanete," poznamenala starostka. Mluvila hlasem, který se ani nezachvěl. Dokonce pozvedla dýmku, jako by z ní chtěla potáhnout. „Mohu vám zajistit volný odchod." V jejích slovech nezaznívalo příliš mnoho nadějí. Podívala se na svého milence a něco mezi nimi proběhlo. *Rozloučení,* napadlo Oriho a poprvé ucítil, jak se v něm něco vzedmulo, jakási složená emoce, kterou by rozhodně nedokázal analyzovat. *Ona to ví.*

„Mlčte, paní starostko."

Starostka a její soudce se na sebe opět podívali. Eliza Stenná-Katěná se obrátila na Tora, a ačkoli od muže neodtáhla ruku, zlehka se napřímila, jakoby obřadně, a opravdu potáhla z dýmky. Přidržela ji, na okamžik zavřela oči, pak nosem vydechla dlouhý proud kouře, a opět upřela zrak na Tora, a, u všech bohů, pomyslel si Ori užasle, u všech bohů, ona se usmála.

„Co si myslíte, že uděláte?" zeptala se. Shovívavě jako laskavá paní učitelka. „Co si myslíte, že děláte?"

Otočila se přímo na Tora, znovu se pousmála, potáhla z dýmky, zadržela dech, tázavě naklonila hlavu, nadzvedla obočí – *Hm?* – a Toro po ní vystřelil.

Když ji zasáhla kulka, její milenec povyskočil a prudce si skousl ret, ale neovládl hlas, nedokázal v sobě zadusit mňouknutí, kočičí pazvuk, který přešel do úpění. Seděl a držel ji za ruku, zatímco se vyprazdňovala, se zakrvácenou hlavou. Z otevřených úst se jí vinul pramínek kouře. Dým výstřelu na okamžik propojil její hlavu a Torovu ruku sírovou pupeční šňůrou. Muž štkavě vydechoval a držel ženu za ruku. Ale podepsal si ortel smrti a teď se přinutil vzhlédnout k Torovi.

Ori byl hluboce a zasněně omráčený, ale cítil v sobě rozechvělé vědomí, že je po nich, ale ještě nejsou mrtví. Zauvažoval nad

myšlenkou, že by se mohli dostat ven, ještě by se jim to mohlo povést. *Tak padáme.*

„Dohlédni na něho," přikázal Toro a Ori zvedl pistoli. Toro si začal uvolňovat řemínky, kterými měl na hlavě přivázanou mohutnou kovovou masku. Ori nevěřil svým očím. Toro si sundával přilbu. „Nespouštěj ho z očí." Hlas se ozval ještě jednou, tentokrát už nespoután mechanismy, které v něm rozeznívaly takovou pompéznost, a zdálo se, jako by zaváhal a stal se hlasem člověka.

Když si Toro přilbu nadzvedl a přerušil thaumaturgický proud, v okolním vzduchu něco pohaslo. Toro kov vytáhl vzhůru jako potápěč, který se zbavuje těžké mosazné přilby. Toro pohodila zpocenými vlasy.

Ori hleděl na ženu, aniž pohnul pistolí před soudcovou hrudí. Překvapení dlouho pociťovat nedokázal.

Toro byla přetvořená, samozřejmě. Otočila hlavu. Věk a traumata, která z ní udělala Tora, ji zbrázdily vráskami. Ve tváři se jí zračilo odhodlání a zvířecí hlad. Na Oriho se ani nepodívala. Posadila se na židličku před soudce a vedle sebe položila býčí přilbu.

Vyrůstaly z ní dětské ručky. Z obou stran obličeje. Jedna nad každým obočím. Dětské ručky, které se ochable pohybovaly a vískaly jí zplihlé vlasy. Každá se natahovala v jednom býčím rohu, uvnitř přilby. Teď se jí míhaly před tváří jako pavoučí pedipalpy.

Posadila se a zavřela oči, natáhla ruce a s nimi i ruce dítěte. Chvilku mlčela.

„Soudce," pravila. „Vím, že teď truchlíš, ale chci, abys mě poslouchal." Bez zkreslení způsobovaného býčí hlavou Ori zaslechl její silný přízvuk charakteristický pro jihozápadní část města. Toro ukázala na soudcovy oči a pak na svoje: *Podívej se na mě.* Jemně mu přidržovala pistoli u břicha.

„Vylíčím ti svůj příběh. Chci, abys pochopil, proč tu jsem." Od starostky k nim dolehlo slabé usrknutí, když se v ní přelil plyn nebo krev. Upírala oči ke stropu se soustředěností mrtvých. „Řeknu ti to. Možná už to víš. Ale poslouchej.

Je těžké zjistit tvé skutečné jméno, jak tomu má nejspíš být, ale zjistit se dá. Existuje něco jako černý onomastický trh. Ale jestli tě to trochu utěší, tvé jméno zůstávalo dlouho záhadou. Pídila jsem se po něm už dlouhou dobu.

Z vězení jsem vyšla před více než deseti lety. Postoupila jsem, jak jsme tomu říkali. Uvnitř se člověk doslechne spoustu věcí. Měli jsme něco na každého soudce. Donesou se k tobě. Drogy, kluci, holky, vydírání. Něco z toho jsou nesmysly. *Tamten,* říkali mi. *To je lstivý*

grázl. Víš, že šoustá s předsedkyní vlády? Kterou tehdy byla.“ Kývla na chladnoucí Stennou-Katěnou. „To byla informace, která se pořád opakovala. Slyšela jsem ji dostatečně často od lidí, kterým jsem důvěřovala, venku i uvnitř.

Víš, jak svědomitě jsem se tomu věnovala, soudce?“ Nechtěla vyslovit jeho skutečné jméno. „Připravovala jsem se. Musela jsem se usilovně snažit, abych získala svou přilbu.“ Dětské ručky ji poplácaly po čele. „Vytvořila jsem se; chystala jsem se dlouhá léta. Abych byla přesná,“ dodala, „vytvořils mě ty. Vzpomínáš?“

„Před více než dvaceti lety. Pamatuješ na ty velké staré věžáky v Oboře? Ano, pamatuješ. Tam jsem žila. Zabila jsem svoje zlatíčko. Pamatuješ, soudce? Svou dcerušku Cecilku.

Plakala a plakala a nepřestávala a já jsem taky plakala a pak jsem ji popadla a myslím, že za to mohlo, že jsem jí třásla, abych ji zklidnila, už si nevzpomínám, ale až si zas vzpomínám, už byla mrtvá. A odnesla jsem si ji těsně přivinutou k tělu, aby jí bylo teplo, k felčarovi, který každý druhý modrek ordinoval zadarmo, ale to samozřejmě nepomohlo.

A pak jsi přišel na řadu ty.“ Naklonila se k němu. „Už si vzpomínáš?“

Nevzpomínal. Z tisícovek lidí, které odsoudil k přetvoření, jak se mohl pamatovat na jednu ženu? Ori soudce sledoval. Toro natáhla ruku a s bezděčnou něžnou rodičovskou hravostí zatahala za dětskou ručku.

„Řekl jsi mi, že je to proto, abych nezapomněla. Já nezapomněla.“ Zase se předklonila a Cecilčiny ručky se natáhly k soudci, který stále držel starostčinu mrtvou ruku. Cosi zašramotilo. Milicionáři překonali díru způsobenou explozí. Toro si nasadila pěstní řemen. „Před dvěma týdny měla narozeniny,“ pokračovala. „Teď už je starší než já v době, kdy jsem ji měla. Moje malá holčička.“

Vstala a přiložila pistoli soudci ke spánku. Ten sevřel ruku Elizy Stenné-Katěné a otevřel ústa, nic však neřekl.

„Toto je za mě,“ řekla. Neznělo to rozhněvaně. „Za muže, které jsi proměnil ve stroje, za ženy, z nichž jsi udělal stvůry. Tanky, šnečky, pohádkoně, průmyslové stroje. A za všechny ty, které jsi zavíral do záchodů, kterým říkáte vězení. A za všechny ty, kteří se skrývají, abys je nevyčmuchal. A za mě a za Cecilku – a ano, můžu za to já, udělaly to mé ruce a ten pocit je jen můj. Cecilka nevyrostla a neodpočívá. Moje holčička. Takže je to i za ni.“

Přidržovala mu hlaveň pistole u hlavy a udeřila ho jednou a pak mnohokrát hroty pěstní nástavy a soudce zachroptěl, vydávil krev a

měl stále odpornější tvář a zvedal ruku, ne aby ji odrazil, ale jako by se po něčem natahoval, ne aby zastavil rány obou hrotů – ty přijímal –, zatímco tak pevně svíral ruku své milé, že jí rozdrtil mrtvé prsty. Nedokázal přestat štěkat bolestí a ronit další krev do rozhalenky županu a Toro mu zoufale a opakovaně zasazovala jednu ránu za druhou, vrážela mu hroty do krku a srdce a nad údery se napínaly ruce její dcerušky a pohrávaly si s vlasy umírajícího soudce.

Ori během celé té doby a dlouho poté zůstával nehnutě stát. Čekal, až se Toro pohne – tato malá žena se svým jihokrobuzonským přízvukem, se svou starou nenávistí. Po více než minutě, když se nepohnula a jen seděla se svěšenou hlavou, zatímco se kolem ní rozlévala soudcova krev, konečně promluvil.

„No tak," řekl. Bylo slyšet blížící se kroky. „Musíme odejít."

Otočila se k němu, i když napřed myslel, že to neudělá. Podívala se s úsilím právě se probouzejícího člověka a zavrtěla hlavou, jako by nerozuměla jeho řeči. Nic neřekla, ale dala mu na srozuměnou, že nikam nejde, že skončila.

„A… a…" Jakási hrdost či úcta Orimu zabránila, aby před ní mluvil plačtivě či vyděšeně, a větu dokončil, až věděl, že mu nepřeskočí hlas. „A tohle byl teda jedinej způsob? Prostřednictvím nás?" *Rubín,* říkal, *Ulliam, Kryštůfek, ti všichni tam dole, to se na tom museli podílet? Baron, krucinál, a Starý rameno. Kdoví, kdo pro tebe musel umřít.*

Ukázala na tuhnoucí starostku.

„Udělali jsme, co chtěli. Udělali jsme, kvůli čemu sem přišli."

„Jo." *Jo, ale to není to samý. Byla to vedlejší akce, nebylo to to, pročs sem přišla ty, a to je jiný, tím je to jiný.*

Vážně? Copak jsme nevyhráli?

Žena středních let z dělnických kolonií na jihozápadě Nového Krobuzonu seděla vedle dvou krví zalitých mrtvol. Mladík z Vlkodav rozpačitě držel pistoli a poslouchal, jak se blíží nepřátelé.

Všechno bylo jinak.

„Já chci *pryč,*" řekl a najednou se roztřásl, když se v něm zvedla veškerá úzkost, kterou v sobě dusil. Opět cítil, že něco chce, poprvé za mnoho dní. A chtěl jediné: dostat se pryč.

„Tak si běž."

Ze zubatého otvoru, kterým sem vlezli, bylo slyšet bouchání palic, jimiž si snažili prorazit cestu do jejich prázdného domu, rány, které se rozléhaly po jeho schodištích.

„Tys mě *zabila!*"

„Do Drmola, Ori, běž už.“ Kopla k němu svou přilbu. Ta se zakývala, zhoupla na rozích. Ori se podíval na přilbu, na ženu, na přilbu, zvedl ji. „Kouzla jsou utlumená. Běž.“ Byla velmi těžká.

„Nevím, jak s ní zacházet. Co mám udělat?“

„Jenom zatlač. Jenom zatlač.“

Ozýval se křik blížících se milicionářů.

„To mi jako dáváš svoji přilbu?“

Zaječela na něho. Zopakovala *Běž!*, ale už to nebylo slovo, bylo to zvířecké, zbídačené zaúpění. Začal couvat a zadíval se na lepkavé, zakrvácené mrtvoly, které jí dělaly společnost, jak tu tak seděla, příliš vyčerpaná, aby třeba jen potahovala za ručky své dcerky.

„Tos neměla dělat,“ řekl. „Takhle jsi nás neměla využít. Krutě jsi nás zneužila. Nemělas právo.“ Zvedl masku, zapotácel se pod ní. Hnusilo se mu, co říká. „Tys je zabila. Nejspíš jsi zabila i mě. Být s tebou… být s tebou byla pocta.“ Uslyšel šramot hákovacích kotvic. Milicionáři šplhali vzhůru. Slyšel, jak volají starostčino jméno. „Tos neměla dělat. Jsem rád… jsem rád, žes dosáhla svýho. Nemělas to dělat zrovna takhle, ale i my jsme dosáhli toho, co jsme chtěli.“ Spustil si masku na ramena a pokusil se o nějaké vojenské zasalutování, ale Toro se na něho nedívala.

Když se přilba usadila, byla lehčí. Připadala mu jako plachetka. Neměl žádné nadání k thaumaturgii, ale i on cítil, jak je jí kov prostoupený. Zadíval se krystalem, který zaléval místnost světlem, projasňoval okraje; přitáhl si pod rameny řemínky, cítil se vylepšený.

Zalapal po dechu. Do krku se mu zabořily drobné jehličky; prsty sevřel kov. Oběť, krev – energie pro tuto železnou hlavu. *Co mám udělat?* pokusil se vykřiknout. Ucítil kovové výčnělky pod zuby a pokusil se je ukousnout nebo nějak odtlačit, cítil, jak jsou pořád vlhké ženinými slinami. V uších se mu hlasitě rozléhal vlastní hlas.

Zatlač. Postavil se, jak vídával, že se staví ona, a odrazil se nenadále silnými stehny, poskočil dopředu, zapotácel se, našel rovnováhu, zkusil to ještě jednou. Opřel hroty rohů o stěnu, zapřel se a jen je zarazil do dřeva. Ke dveřím přibíhali lidé. *Zatlač*, řekla mu. *Kam mám zatlačit?*

V úzkosti, v zoufalé, náhlé touze zůstat naživu, byl dohnán ke kritickému řešení, představil si svůj domov, svůj pokojík. Zaměřil se na něj a soustředil svou touhu do ohniska, a když se opět vrhl kupředu, zavřel prudce oči a zaťal zuby a ucítil, jak se jeho prahnutí slévá do dvou žhavých bodů, kde se mu rohy dotýkaly čela, a tak opět zatlačil a ucítil, jak se někde zachytil, ucítil jakoby trhání napjatého voskového papíru. Zalapal po dechu a hmota vzduchu se před ním

začala rozevírat a jakoby tlakem vody se ho pokoušela vtáhnout dovnitř.

Ori se na okraji této malé ontické obludnosti, této díry, zarazil, zatímco se kolem něho napínal vesmír. Před ním vířila neklidná tma. Zavrtěl se, s rohy stále vraženými v ráně, kterou jimi otevřel, a pokusil se k sobě připoutat pohled ženy s dětskými ručkami, které si s její tváří hrály paci, paci, pacičky. Nepohlédla na něho. Nedívala se na mrtvoly, které byly jejím dílem.

Milicionáři stanuli u dveří. Ori zatlačil, nechal se strhnout setrvačností pohybu do trhliny, kterou otevřel, pryč z místnosti, kde tiše plakala nejslavnější zlodějka a vražedkyně jedné generace, kde tuhla vládkyně Nového Krobuzonu a na okamžik, na dlouhý okamžik se ocitl v záhybu, v útrobách času, světa, zpomalila se mu činnost synapsí, takže cítil zpětný příliv paniky jako pomalu se kalící vodu, a uvažoval, co kdyby měl sílu proniknout hladinou vesmíru a vklouznout jako červ do pojiva mezi okamžiky mezi buňkami reality, ale co kdyby neměl sílu vynořit se opět ven a ztratil se v tkáních dimenzí, mikrob v proměnlivosti, v časoprostoru?

Co potom?

Ale jeho tlak neustával a dlouho dlouho a hned vzápětí po prvním rozštěpení ucítil další; blána se před ním, na druhé straně, opět rozestoupila a vyvrhla ho jako třísku. Propadl jí na zem kluzkou, mokrou krví reality, přičemž svým nezkušeným průchodem napáchal škody, prolil krev, která vyprchala v duhových vírech, pávím okamžiku ve vzduchu, který skončil a zanechal ho dezorientovaného a opět suchého a v uličce poházené odpadky.

Dlouhou dobu ležel a slabě sténal, dokud ho nepřešla drtivá kinetóza a zvolna se mu nevrátily síly.

Nedokázal odhadnout, kde se nachází. Točila se mu hlava. Byl pořád v Torově výstroji, dobře si vědomý, jakou k sobě může přitahovat pozornost. *Brzo si odpočinu*, pomyslel si v mlze otupělosti. Bolelo ho čelo, na místech, kde se jej dotýkaly kořeny rohů. Podařilo se mu vstoupit do reality, ale určitě ne blízko místa, kam měl namířeno.

Cítil chlad, ale ten mu starosti nedělal. Klopýtal a vzhlížel k obloze za chůze spletí uliček, a pak uviděl, jak mu cestu přetíná trať, černočerné oblouky, pod něž neviděl ani Torovýma očima, zdivo a páteřní hřbet vyvýšené železniční trati. A za ní se ve světle plynových lamp zažloutle klenula Žebra. Byl ve Skeletonu.

Zůstal několik hodin ležet. Když se vzbudil, nebe zaléval šedý přísvit. Jakmile si stáhl přilbu, málem ztratil vědomí a v dutině pod železniční tratí se musel opřít a rozdýchat. Zneklidňovalo ho ticho.

Uslyšel několik zvuků, které vytvářely šepot města, ale cihly, o něž se opíral, zůstávaly klidné. Neprochvívaly jimi žádné vibrace. Novokrobuzonské vlaky měly jezdit celou noc, teď však stály.

Z kabátu si udělal provizorní tlumok, kam schoval přilbu, zastrčil pistoli do kapsy a vyklopýtal ke skeletonským Žebrům.

Vzduch mu připadal ostrý, našponovaný. *Co se děje?* Nedokázal uvěřit, že by se novina dokázala šířit takovou rychlostí, nevěřil tomu. Pak náhle jeho vzrušení ztrpklo a naplnila ho neblahá předtucha. *Co se stalo?*

Na ulicích nikdo nebyl, nebo bylo kolemjdoucích úděsně málo a ti ještě kráčeli se sklopenými hlavami. Ubíral se kolem začerněných domů na dohled Žeber; přitom mu po levé straně zůstávaly cihly železniční trati, mířil na jih, potácel se Tržinami, připraven každou chvíli zabočit na Rezavý most a sejít z něj do Stíniště a projít dál do Psoriaku, pak ale uviděl odlesky ohňů a uslyšel bubnování a polnice. Za těchto předjitřních hodin by neměl nikdo dělat takový rámus.

Halasení sílilo; cítil, jak upadá do šoku, silně se třese, jak ho stahuje k zemi tíha přilby. Šel dál na jih po Vysoké kyprejské, ulici květinářek a cetkařů, jimž měly vedle střech rachotit vlaky. Dělila se tu trať, jedna větev Pravostranné trasy ubíhala na jih do Kelströmu a druhá se stáčela na východ přes řeku do Vlkodav. A tam mu něco zatarasilo cestu.

Po vyčerpávajícím mrkání, až se mu oči zalévaly slzami, rozeznal v pableskování ohňů nepravidelnou bariéru. Nedokázal jí přijít na kloub. Její silueta v onom teplém světle na něho působila dojmem čehosi divokého, jakési zeměpisné anomálie uprostřed města. Na jejím vrcholu se pohybovali lidé.

„Stůj," zařval někdo. Ori šel dál, nepochopil, že pokyn mohl patřit jemu.

Byla to barikáda z dlaždic a suti, vozíků, komínů, starých dveří, převrácených zbytků stánků. Tuny městského harampádí se proměnily v nízký horský hřeben, deset stop vysoký val haraburdí osázený vlajkami. Ze stěny vyčnívala mramorová ruka sochy.

„*Stůj*, hajzle." Výstřel, kus betonu třeskl odraženou kulkou. „Kampak, kampak, kamaráde?"

Ori zvedl ruce vysoko nad hlavu. Blížil se a mával.

„Co se stalo? Co se to děje?" volal a z barikády se ozval smích. *To se nějakej sráč z Mafatonu vrací z dovolené?* „Tam, kdes byl, kámo, nevycházej noviny, nefungujou trafiky, nevřeštěj kameloti?" zařvala hlídka. Silueta muže ve tmě, osvětlená zezadu. „Táhni domů."

„Já tady bydlím. V Psoriaku. Co se to *stalo?* Krucinál, jak dlouho jsem byl mezi… To je kvůli ní, co? Už jste se to doslechli? Co je se starostkou?“ A veškeré jeho vzrušení se vrátilo. Tak silně, že byl sotva schopen slova. *Mohl jsem tam trčet několik dní*, pomyslel si. *Co se stalo, když jsem byl pryč? Zvládli jsme to? Stalo se to. Probudilo je to. Mají inspiraci. Probohy.* „Krucinál, chaverové, pusťte mě dál! Řekněte mi, k čemu tady došlo.“ Zapomněl na chlad i na únavu a v plápolavém žlutém světle plamenů se napřímil. „Všechno se to *stalo…* Jak dlouho už je mrtvá?“

„Kdo?“

„*Starostka.*“ Ori se zamračil. Ozývalo se další volání, další křik. *Je mrtvá? Ta děvka chcípla? Co je to za blázna, je to šílenec, tobě bych teda moc…*

„Nevím, o čem mluvíš, kámo. Myslím, že bys měl odejít.“ Ori uslyšel cvakání nabíjené pušky.

„Ale co…“

„Poslouchej, kamaráde, může se za tebe někdo zaručit? Protože jestli ne, nemůžeš zůstat trčet někde mezi. Seš na území nikoho a tam moc bezpečno není. Jestli mi neuvedeš nějaký jméno, mazej radši zpátky do Starýho města. Uveďjméno a my si tě proklepnem.“ Zpoza barikády vykukovaly další a další hlavy. Ozbrojený oddíl, složený z lidí a příslušníků dalších ras, kteří pod pleskajícími vlajkami potěžkávali zbraně.

„Protože tady seš na prahu, kamaráde, a stojíš buď na jedný straně, nebo na druhý. My jsme se tu neobjevili před chvilkou. Ve městě už několik dní vládnou dvě síly, kámo. Měls dost času, aby ses rozhodl. Buď patříš na sever“… a ozvalo se jakoby cirkusové bučení… „do starejch časů a starejch způsobů; nebo patříš sem, do Kelströmu, Blatozvuk a našich úžasnejch Vlkodav, do budoucnosti, která už nastala.

Pomalu ke mně pojď a drž ruce pořád nahoře. Trochu se na tebe podíváme, ty přiblblý jelito.“ Promlouval skoro laskavě. Na zemi přistála láhev. „Pojď ještě trochu blíž. Vítej na Svobodným území, kamaráde. Vítej v novokrobuzonský Komuně.“

Část sedmá

Skvrna

Kapitola dvacátá třetí

„Jsem strašně nerad, že před nimi utíkáme.“

„Ale slyšel jsi to. Slyšel jsi, jak to je. Musíme hrát na jistotu. Se svým arzenálem by nás vyřídili.“

„Ale když před nimi musíme utíkat, tak proč, u všech bohů, máme namířeno zpátky do města? Tam to bude mnohem horší.“

„Ale tak to přece není. 0 to tady nejde. Dáme o sobě vědět. Změníme situaci už jen svým návratem. Až se dostaneme domů, už na nás nebude čekat milice. Bude to jiné město.“

Rubec a mladík se opírali o stěnu po dalším tanci, v přestavěném voze. Byla to krutá cesta a Železní radní každou noc vykopávali do tmy v rytmu improvizovaných tanců.

Samozřejmě občas někdo zemřel, položil život na dobytém opěrném bodě, stal se obětí virů a exotických bakterií, útoků vnitrozemských šelem, zvířat, která rozvírala paťáty, cenila zuby, natahovala úponky a zabíjela. Drogon se vydával na lov s radními oddíly a vracel se s hlavami prazvláštních dravců, s novými zraněními a příběhy. *Támhleten fázuje, takže jsme ho chytili, když zmrzl, a pak jsem mu proklál srdce. Támhleten vidí pomocí zubů.*

Rubec sledoval nové thaumaturgické dovednosti, které se Železná rada naučila. Před milicí by je nezachránily. Rada se snažila co nejvíc ztrpčit pronásledovatelům život, vyhazovala za sebou do povětří mosty, zasypávala příkopy sutí. Juda pokládal za Železnou radou golemské pasti a nastražoval je tak, aby se aktivovaly pouze v přítomnosti lidí. Pokládal jich tolik, kolik byl schopen – každá mu odčerpávala energii. Rubec si představoval, jak se zvlní země, a když se zvlní ještě jednou, změní se v postavu z kamení, postavu z pokácených stromů, vody z potoka, všude tam, kde Juda nastražil past.

Na místě mozku měli golemové jediný nesmazatelný a prostý pokyn: *bij se.* Materiál vnitrozemí nedivočel, byl naopak ovládán, bude povstávat a zasypávat milici svými ranami.

Pokud milice dospěje tak daleko, o čemž Rubec nepochyboval. Několik milicionářů sice zemře, ale většina pravděpodobně nikoliv. Jakmile se vylodí a vydají se po stopách Rady, jejich postup nezastaví ani moc Judových gigantických golemů. Milice se utká s Radními opozdilci, s těmi, koho vlak nechal za sebou. Železná Rada spoléhala na kakotopickou skvrnu. Jen v ní se mohli ukrýt.

„Myslel jsem, že už ji neuvidím," poznamenal Juda. Stáli na skalisku a shlíželi na koleje, na dlouhou, přerušovanou řadu mužů a žen, kteří jeli na soumarech nebo neúnavně a rychle kráčeli, obklopovali traťové dělníky a přidávali se k nim.

Co když Rada cestou změní strategii? napadlo Rubce. *Co když dojedeme do půli cesty a dostatečný počet lidí se vzbouří a bude se chtít vrátit?*

Tady. Slunce jim klesalo za zády. Jeho jasná zář na cestě k obzoru zvolna zelenala, jako by se pokrývalo měděnkou. V tomto přízračném světle hleděli na sever a na východ do kakotopické skvrny. Během několika týdnů urazili stovky mil, a teď tu stanuli, na jejím okraji.

Rubec při pohledu na ni zbledl. „Kurabine," řekl, „pověz nám tajemství. Co to je? Co se tam děje?" Ve vzduchu jako by něco zacupitalo.

Mnichův hlas pravil: „Některá tajemství znát nechci."

Tady, torzní kraj. Zmuchlaný onou nevýslovnou zhoubnou energií, explozí formování, strašlivou plodností. Panoramata. *My nevidíme, co je doopravdy zač,* pomyslel si Rubec. *Toto je jen jedna představa. Jedna forma jeho existence.*

I tady, na periferii kakotopu, se táhla liminální krajina, napůl pozemská končina, napůl scéna z nočních můr. Byla nemilosrdná: kamenné štíty a stromy, které vypadaly jako kamenné štíty, lesy hub vysokých jako člověk a kapradiny, které se tyčily vysoko nad zakrslé borovice, a v dáli plochý prostor nějaké delty, kde se obloha jakoby vtlačovala mezi závratně vysoké extruze. Rubec nezahlédl žádný pohyb. Toto nemísto se táhlo až k horizontu. Cesta přes ně byla dlouhá mnoho mil.

Rubec si nebyl jistý, zda vidí kopce nebo hmyz poletující těsně před jeho očima: to, jak věděl, bylo vyloučené, ale nemožnost najít ohnisko ho mátla. Je to tam v dálce les? Který se táhne mnoho mil? Nebo to není les, ale dehtová jáma? A teď možná ani ne dehtová jáma,

ale moře kostí nebo mříž, stěna uhlíkové mozaiky nebo strupovina o velikosti města.

Nedokázal se tomu dostat na kobylku. Uviděl horu a hora nabyla nového tvaru a sníh na jejím vrcholu měl barvu, kterou sníh nikdy neměl mít, a nebyl to sníh, nýbrž něco živého a tenebrotropického. Vzdálená hmota natáhla k blížící se tmě brvy, které musely dosahovat velikosti stromů. Světla na obloze, hvězdy, pak ptáci, měsíce, dva nebo tři měsíce, které byly bříšky světlušek o ploše jednoho akru, a pak mizely.

„Nemohu v tom najít smysl.“ Kurabinův hlas zněl strašlivě. „Existuje několik věcí, které Okamžik Skrytého a Ztraceného nezná nebo které se bojí vyslovit.“

Torzní krajina byla vemlouvavá a zanícená, plná bytostí, animalizovaných skal, které lovily, *jak musí žula samozřejmě lovit*, a skloubených nemožností. Všichni o ní slyšeli: švábí strom, chiméry koz a duchů, plazí hmyz, stromovité bytosti, stromy, které se samy stávaly průrvami v čase. Bylo toho víc, než Rubec dokázal snést. Jeho oči a mysl se nepřestávaly snažit, nepřestávaly se snažit všechno pojmout, obsáhnout. „Jak to mohli dokázat? Procestovat něčím takovým?“

„Nejeli jí napříč,“ odpověděl Juda. „To ne. Na to nezapomínej. Těsně minuli okraj. Dost blízko na to, aby měli nahnáno.“

„Dost blízko na to, aby je to zabilo,“ podotkl Rubec a Juda sklonil hlavu.

„Co tam žije za tvory?“ zeptal se Rubec.

„Není možné je vyjmenovat,“ Juda na to. „Každý je unikát. Ale pár druhů by se našlo – určitě šunové, píďáci na okraji…“

„Kudy pojedeme i my.“

„Kudy pojedeme i my.“

Po okraji kakotopické skvrny se měli pohybovat snad tři týdny. Tři týdny se měli tlačit, co nejdále se odvážili, do jejího virálního prostoru. Určitě se našli tací, kteří jí prošli už dříve, v průběhu pěti set let od chvíle, kdy se objevila v okamžiku svého patologického zrodu. Rubec znal historky o okřídleném Kallim; slyšel zvěsti o dobrodružstvích uvnitř skvrny.

„Musí existovat jiná cesta,“ řekl. Ale ne, říkali, že ne.

„*Jenom tak budeme mít pokoj od milice,*“ šeptal Drogon. „*Jenom tak se postaráme, aby nás nepronásledovala. Uvízne na okraji. Základní pokyn zní: nikdy nevstupovat do této oblasti. A mimochodem…*“ Jeho intonace prošla proměnou, začal rychleji vydechovat slova, „*…tak si prorazila cestu. Myslím jako Rada. Cestu*

napříč kontinentem. Víte, jak dlouho se o ni lidé pokoušeli? O cestu napříč kontinentem? Přes dýmovec, kordilleru, slatiny, mohyly? Změnu trasy nesmíme riskovat. Může to být jediná cesta.“

Po několika mílích uvnitř skvrny Juda zmizel na několik hodin kdesi za vlakem a vrátil se vyčerpaný. Rubec se na něho rozeřval, aby sám nikam nechodil, Juda mu věnoval jeden ze svých blažených úsměvů.

V podrostu se skrývaly úseky trati. Průzkumníci a traťoví dělníci je propojovali, jeden úsek s druhým, a vlak projížděl výspou skvrny. Rubec se držel věčného vlaku a nechával se občerstvovat větrem. Zbylo tu několik kinetofágů, do jednoho domestikovaných, dětí či vnuků prvních divokých pojídačů rytmu, kteří přežvykovali pohyb kol. Drobní éteričtí živočichové měli strach. Rubec je pozoroval.

Pozoroval skály a stromy, na pozadí skřípění soukolí a setrvačníků slyšel bekot neviditelných zvířat. Mezi lidmi docházelo k potyčkám, když se pokoušeli prostřídat při spaní ve vagónech. Tábor dělníků tvořil sevřené stanové městečko, z důvodu bezpečnosti postavené v kruzích. Přesto však nic nedokázalo zabránit tomu, aby na ně dosáhly určité vlivy kakotopické skvrny.

Voda byla na příděl, ale přesto se každý den vydávaly hledat zdroje pitné vody oddíly vedené několika málo přítomnými voďanoji – vždy se vydávaly na jih, pryč od torze a nebezpečí. A přesto se každých pár dní někdo vracel celý rozedraný a neschopný slova, a nesl ostatky nějaké oběti nebo držel někoho, kdo prošel proměnou. Torze se jich v noci dotýkala prsty transformace.

„Než jsme se vydali domů, byla v pořádku,“ rozeřvali se třeba lovci a svírali přetvořenou ženu, která se nepřestávala tak silně a rychle třást, že mihotání jejích končetin a hlavy nabylo částečně pevné podoby a stala se z ní slabě vřeštící masa třaslavé tkáně. „Sombrofág,“ říkali jindy a ukazovali na vyděšeného chlapce, od něhož se rozlévalo příliš jasné světlo a který měl vnitřek otevřených úst jasný a osvětlený jako temeno hlavy. K vlaku se vraceli lidé okrouhaní radulou neskutečně rychlých červovitých dravců. Železná rada projížděla přes otisky stop: jehlové díry rexe ostnatého, podivné stopy píďáka, zemi udusanou v rozestupech čtyř či pěti stop.

Z řad lidí, jimž ublížila torze či zvířata, zachraňovali ty, u nichž to bylo možné, v dobytčích vozech přeměněných v sanatorium. Ostatní pohřbívali. Podle tradice je ukládali před koleje. Jednou při výkopu hrobu znesvětili kosti jedné své předchůdkyně, jedné z Radních, která zemřela na cestě z města, s nesmírnou úctou ji požádali o odpuštění a navždy vedle ní uložili ostatky nových nebožtíků.

„To nemůže být pravda,“ vztekal se Rubec. „Kolik jich to zabije? Kolik lidí bude muset umřít?“

„Rubče, Rubče,“ řekla Ann-Hari. „Mlč už. Je to strašné. Ale kdybychom tam zůstali a postavili se milici, umřeme všichni. A Rubče… poprvé nás umřelo mnohem víc. Mnohem mnohem víc. Už nám to jde líp. Věčný vlak kolem sebe šíří bezpečí. Je očarovaný.“ Každý den se na vlak zavěšovaly hlavy nových dravců. Stal se groteskním loveckým muzeem.

Když si Rubec všiml Drogona, šepotepec se nacházel ve stavu neustálého úžasu. Z lovu se těšil i v těchto nehostinných končinách a všude, kam se vydávali, všechno bedlivě pozoroval, zaznamenával si průchody skalními průrvami a stezkami, sledoval pohyb kakotopické skvrny. Vrýval si ji do paměti, snažil se ji pochopit. To byl jeden způsob. Rubec dával přednost jinému: chtěl, aby toto období skončilo, chtěl jen, aby už bylo po všem.

Vydával se s průzkumnými oddíly sbírat dřevo a povrchové uhlí, rašelinu, cokoli vhodné do kotlů. Vydával se se svými druhy pátrat po vodě.

Průzkumník vylezl z vozu s vodní nádrží určenou pro voďanoje. Jmenoval se Šuečen. Byl nevrlý a nemluvný, jací měli být podle tradice všichni voďanojové. To se Rubcovi zamlouvalo. Jeho vlastní strohost, cynismus a podrážděnost ho předurčovaly ke společnosti trudnomyslných voďanojů.

Cestou jim Šuečen, pohupující se v sedlovém měchu naplněném vodou, vyprávěl o probíhajících debatách, o frakcích, které vznikly mezi Radními, o dohadování, kam by měla Rada směřovat. Bývalých Renegátnících, cynicích, mládeži, ustrašených starých. Říkal, že narůstá nejistota, zda zvolili nejlepší strategii.

Šuečen pokládal na zem velikánské dlaně a čichal k ní, poplácával ji a poslouchal její ozvěny. Celé tři hodiny je odváděl pryč od vlaku. Čistá voda nakonec prýštila ze skály a hromadila se v tůňce obklopené kořeny, které byly tak málo zasažené torzí, že si Rubec dokázal představit, že je zpátky v Drsnolese. Přitom ho na dlouhou chvíli zaplavil stesk.

Naplnili měchy, ale to už se snesla noc, rychle, jako by někdo hodil přes slunce hadr, a tak se spěšně utábořili. Nerozdělali oheň. „Blízko skvrny ne,“ varoval je Šuečen.

Schoulili se k sobě před krutým chladem skal a oba přetvoři požádali Rubce a jeho společníky, aby jim vyprávěli o Novém Krobuzonu. „Gangr je po smrti? Ne že by mě to nějak překvapilo. Ten

hajzl byl starostou odnepaměti. A teď ho nahradila *Stenná-Katěná?* Bozi, stůjte při nás.“

Byli ohromeni změnami, k nimž došlo. „Milicionáři už v ulicích hlídkují *otevřeně?* V uniformách? Co se, kčertu, stalo?“ Pomeroy jim v krátkosti vylíčil průběh války proti konstruktům, útok na smetiště, zvěsti o tom, co se na nich údajně našlo. Neznělo to skutečně, dokonce ani Rubcovi, který si všechno pamatoval.

Dlouho tvrdošíjně odmítali uvěřit tomu, co jim Rubec řekl o rukodlacích.

„Jeden nás *sledoval,*“ vyprávěl. „Fakt, nekecám. Před několika lety během jednoho období nepokojů Stenná-Katěná oznámila, že rukodlaci, ať už jsou kdovíco, s náma *navázali kontakt* a že prej jsme je nepochopili.“ Rukodlaci, po celá staletí bytosti nahánějící hrůzu, vražedné ruce pocházející z mrtvol (jak říkali někteří), ďáblové, kteří utekli z pekla (jak říkali jiní), kteří se zmocňovali myslí svých hostitelů a proměňovali jejich těla v něco mnohem mocnějšího, než byla původně. Pokud mají odsouzenci zemřít i tak, říkala Stenná-Katěná, a město potřebuje pomoc, kterou jsou mu rukodlaci schopni poskytnout, nedojít ke zřejmému závěru je výrazem pošetilé přecitlivělosti. A ovšemže měli být pod přísnou kontrolou.

Ale i přesto toto oznámení vyvolalo mezi rozhořčeným obyvatelstvem nové nepokoje, neúspěšné Rukodlacké povstání. Dav vzbouřenců, který se ve člunech vydal přes Hrubodehet zaútočit na parlament, rozprášili právě ti, proti nimž se protestovalo; ze zástupu se znenadání vznesli muži a ženy a začali dštít oheň, pravorukodlaci skrytí v tělech odsouzených na smrt.

Rubec mluvil dlouho do noci. Velice se bál proměny. „Co když sem torze dosáhne?“ opakoval neustále a oba přetvoři ho chlácholili rozdílnými slovy, jeden říkal, že jestli to má spočítaný, nic s tím nenadělá, druhý namítal, že jsou dostatečně daleko, aby byli v bezpečí.

Té noci byli napadeni.

Rubce probudil zvuk trhaných plachet.

Otevřel oči do popelavého měsíčního světla a uviděl, jak na něho hledí jakási tvář. Napadlo ho, že si ji přivlekl ze snů. Uslyšel výstřely. Od pohledu, záhadného a obludného výrazu, který se mu vpíjel do očí, se rychle odkutálel.

Když ho zaplavila vlna adrenalinu, už byl na nohou, už byl venku a pádil pryč s otázkami: *Kde jsou ostatní, co se děje, co udělám?* Jakmile vtrhl do tábora, uviděl zřetelněji, co je napadlo i co se stalo, klopýtal a ze všech sil se snažil neupadnout.

Ostatní členové výpravy pobíhali kolem a stříleli; ozval se výkřik, který Rubce přiměl, aby sám zařval. Uviděl, jak se stan roztřepotal jako přízrak z hadrů, když jím bytost, která jej roztrhala, začala máchat jako křídly. Všiml si krouživého, křečovitého pohybu a pak něco prudce dopadlo na zem, následované něčím dalším. Nárazy se ozývaly všude kolem.

„Píďáci!“ uslyšel, jak ječí Elsie. „Píďáci!“

Netvor rozhodil cáry jeho stanu a vítr je hned strhl do výšky. Z jejich středu pak jakoby nějakým laciným trikem vystoupila stvůra, která se po něm tak surově a hladově sápala, která ho vyčenichala pod voskovaným plátnem. Dravec se blížil vírem potrhané celty. Vlnočerv. Kohramit. *Homo raptor geometridae.* Píďák.

Rubec vyjeveně civěl. Postava se na něho šklebila a znenadání se k němu začala blížit, trhavým, vlnivým pohybem, kterému Rubec chvíli nedokázal přijít na kloub.

Jen trup měl píďák delší, než byl celý Rubec, a zdálo se, jako by se zvedal přímo ze země, hlavu měl dvakrát větší než on, dlouhé paže vyzáblé a kostnaté, prsty rozpláclé nebo svěšené až na zem, které se chytal. Podobal se člověku a z tlamy cenil dlouhé, černé zuby ostré jako jehly. Rubec na něm nezahlédl oči. V obličeji mu zely dva otvory, masa svraštělé kůže a stínů; pokud viděl, hleděl na svět ze tmy. Píďák se otočil a začenichal, trhl holou hlavou dozadu, otevřel zubatou tlamu a pokusil se ji zase zavřít. A pak se posunul a Rubec spatřil jeho zadní část.

Gigantické a zavalitě rourovité housenčí tělo poseté chomáči chlupů, s otevírajícími se dutinami a svírajícími se svěrači, šedivé a strakaté varovným zbarvením. Lidský trup se srážel v přední části yardy dlouhého těla, kyčelní kosti v larvální tkáni. Píďák se pohnul.

Vpředu, pod bledým trupem, měl shluk drobných pulzujících nohou a úplně vzadu dva tři páry krátkých panožek. V obrovském oblouku zvedl zadní část, zarazil panožky do tvrdé země, odlehčil přední část, kterou pak s trhnutím vyzdvihl, napřímil rourovité tělo, přičemž humanoidní trup na konci nataženého červího těla zůstal viset ve vzduchu, nejistě se zaklátil, pak dopadl na houbovité housenčí nohy.

Opět začenichal. Opět se vyklenul, zaklesl a natáhl, položil přední část zase o něco blíže, v píďalkovitém pohybu. Tápavou chůzí se posunul k Rubcovi.

Rubec vystřelil a vyrazil na útěk. Píďák zrychlil. Železní radní se pokoušeli bojovat. V rozích tábora bylo hned několik píďáků. Zaryčela mula a ozval se výkřik.

Rubec v měsíčním přísvitu uviděl, jak další housenčí muž něco chroustá, jak mu po přední části trupu a ústech stéká černá krev, jak mohutnou rukou tiskne třesoucí se zvíře. S otevřenými ústy napodoboval lidské žvýkání.

Jednomu píďákovi se z hrdla vydralo elyktrické zaječení. Ostatní se k němu přidali, až jim místo úst začaly zet jeskyně.

Muly a zakrslí velbloudi ryčeli. Šuečen vypálil a hrst broků odstřelila píďákovi kus lebky a mozkové hmoty, ale tvor nepadl; na to, aby zemřel, byl příliš hloupý nebo umíněný. Vyrazil svým absurdním larválním vlněním, kůží potaženou rukou popadl jednoho člověka a proklál ho. Muž zařval, ale hned přestal, neboť ho píďák roztrhal na kusy.

Šuečen rozhazoval planoucí kakodyl, až kaustikum zachvátilo jednu z housenčích postav, která na sobě začala plameny bez velkého spěchu dusit. A opět zaječela, oním hrdelním zavytím, a jakmile se vztyčila na zadních panožkách, stala se z ní pochodeň, jež ozářila široké okolí.

Píďáci jim odřízli únikovou cestu. Byli uvězněni na skalní římse nad kaňonem, který přecházel do suti příliš sypké na to, aby se po ní dalo běžet. Rubec zacouval ke skále a vystřelil. Kdosi vykřikl. Juda si cosi mručel.

Nejvzdálenější píďák zajektal mohutnými zuby. Explodovala mu hlava. Tkáň potřísnila jeho druhy. Pomeroy znovu nabil kouřící granátomet.

Rubec si všiml, jak ve stopách jednoho Radního thaumaturga raší jednoduchá vegetace, výtrusy mechové magie. Mechař zavrčel a kůži jednoho píďáka posela spousta skvrn, vrstva mechorostů, která mu ucpala ústa a otvory očí. Netvor se vzepjal, začal se dávit a drásal si rostlinnou srst, až ho zalévaly prameny husté krve.

Železní radní vypouštěli čakri, mohutné disky s plochou ostrou hranou, nebo šípy se zahnutými hroty. Z píďáků se valily stružky krve, ale ani ty je nezastavily. Pak před ně předstoupil Juda, ve tváři s takřka posvátným hněvem. Dotkl se země. Zaškubaly se mu pokrčené prsty.

Chvilku se nic nedělo a pak už píďáci dupali po zvedající se zemi, formující se do podoby obrovského člověka: výsledku somatické manipulace s kamením a regolitem – a pak se něco zatetelilo v éteru a rozlomilo. Juda zavrávoral, ztěžka dopadl na zem a vzedmutý terén dopadl zpátky na své místo. Lidský tvar, který se z něj začal vytvářet, se opět volně rozpadl.

Rubec vykřikl Judovo jméno. Juda se držel za hlavu. Jeden píďák byl krok od něho.

Ale to už před ním stanul Pomeroy s mečem v ruce.

V psychotickém, k nezdaru odsouzeném smělém výpadu, jejž Elsie doprovodila srdcervoucím výkřikem, ťal do píďákova lidského břicha.

Pomeroy byl silák. Píďák se po úderu dokonce na chviličku zastavil. Pomeroy pustil meč a ustoupil a postavil se před Judu, který se vzpamatoval a vzhlédl, zrovna když píďák popadl Pomeroye za hlavu. S ohromnou dlaní přitisknutou na obličej jím zamával s bezduchou krutostí malého dítěte.

Rubec uslyšel, jak se Pomeroyovi zlomil vaz a jak Elsie zaječela. Píďák tělem dál mlátil o zem. Juda se opět přikrčil a zvedal ze země golema. Tentokrát ho nic nevyrušilo. Golem zadupal, až z něho odpadaly kusy hliněného těla, a ohnal se po nejbližším píďákovi. Mohutný úder srazil netvora ze skalní římsy, dolů do propasti. Vlnočervovi se prohnula zadní část těla, chvíli letěl vzduchem, až s vlhkým žuchnutím dopadl na zem.

Elsie naříkala. Už se blížili další píďáci. Juda zaťal prsty a golem zakročil. Vyrazil dusavou chůzí, kterou hromada hlíny napodobovala Judovy pohyby – za to by dal Rubec ruku do ohně. Golem stanul před Radními a pustil se do další geometridy.

Po chvíli váhání, během níž vyčerpaní Radní nepřestávali pálit ze svých zbraní, píďáci před gigantickým golemem ustoupili. Dva se hlavou napřed zřítili ze strmé a nerovné skalní stěny. Třetí zůstal zaklíněn v posledním ošklivém krvavém souboji, během něhož se rozpadávající se golem dovalil se svým protivníkem k okraji srázu a stáhl ho do propasti.

Juda poklekl u Pomeroye a Železní radní vyběhli na pomoc svým druhům. Rubec rozechvěle nahlédl přes okraj strže. Uviděl, jak píďáci prchají po svislé stěně dolů. Na kamenitém dně už ležela těla dvou jejich předchůdců a rudá hlína rozpadnuvšího se golema.

Rubec pak přeběhl k Pomeroyovi a mrtvého přítele objal. Objal i Elsii, která nepřestávala úpět a vzlykala mu na rameni. Juda byl zdrcen. Rubec se pokusil obejmout i jeho a přitáhl si ho na hruď. Zůstali do sebe zaklesnutí. Objímali se, zatímco Elsie naříkala a Rubec cítil, jak Pomeroy vychládá.

„Co se *stalo?*“ zašeptal Judovi do ucha. „Co se to *stalo?* Jsi… jsi v pořádku? Zakolísals… a Pom…“

„Kvůli mně umřel.“ V Judově hlase nezaznívala ani stopa po emocích. „Ano.“

„Co se stalo?“

„Něco… Něco v dáli. Nečekal jsem to. Aktivovala se jedna golemská past. Šetřím chymikálie a baterie – čerpala energii hlavně ze

mě a já na ni nebyl soustředěný. Otřáslo to mnou, srazilo mě to k zemi.“ Zavřel oči, sklonil hlavu. Políbil Pomeroye na tvář.

„Je to golemská past, kterou jsem nastražil na cestě, po níž jsme se ubírali,“ dodal. „Aktivovali ji milicionáři. Už se vylodili. Blíží se.“

Kapitola dvacátá čtvrtá

Na pobřeží stovky mil daleko (říkal Juda) musel přirazit ke břehu ichtineo, jeden z novokrobuzonských experimentálních ichtyskafů. Monstrózní ryba vylezla z oceánu na ploutvích, z nichž se staly zakrnělé nohy, které se ploužily dopředu, dokud se nerozpadly pod vlastní vahou těla a gigantická přetvořená ryba se nerozechvěla a nezůstala ležet. Toto se k nim nejspíš blížilo.

Kříženec velryby a žraloka zvětšený pomocí thaumaturgie do rozměrů katedrály, se zvrásněnou kůží, s kovovým potrubím silnějším než lidské tělo, které na něm vystupovalo v uzlinách podobných vyhřezlým žilám, s ploutvemi o velikosti říčních člunů, které se mu houpaly na naolejovaných závěsech, s hřbetní řadou komínů vypouštějících bílý kouř. Tato rybí loď (říkal Juda) musela za příšerného skřípění otevřít tlamu, ukotvenou řetězy na způsob padacího mostu, spustit dolní čelist a vydávit ze svých útrob novokrobuzonské milicionáře se zbraněmi, s úkolem najít Radu.

„Když jsme tudy putovali poprvé, nebylo to nic snadného. Kličkovali jsme, snažili jsme se vzdálit od skvrny, a pak se cesta stočila a my se ubírali přímo do nitra torze, pod oblohou přelévající se jako střeva nebo ostrou jako zuby. Tehdy jsme přišli o spoustu našich lidí," pravil muž.

Byl to, kdysi dávno, vlkodavský přetvor. Chyběly mu ruce, místo levé měl klubko ptačích nohou spletené v mase pařátů, místo pravé tlustý hadí ocas. Byl to skald, pěvec Železné rady, a zdánlivá pauza v jeho přednesu byla pouhou hrou: vyprávěl složitou, podmanivou synkopizací, napodobující projev začátečníka. Jeho příběh byl jakousi vzpomínkovou hrdinskou písní za Radní, kteří podlehli píďákům.

„Přišli jsme o spoustu lidí. Zeskelnatěli a pak prostě zmizeli, na kopci, který byl kostí a pak hromadou kostí a pak opět kopcem. Naučili jsme se, jak tímto proměnlivým prostředím procházet.“ Ve světě Bas-Lagu by se nenašel vědec, který by o torzi, o kakotopu, věděl víc než Železná rada.

„Teď se vracíme, terén si svlékl jednu vrstvu a torze udělala to, co udělala. Část kolejí, které jsme skryli, je pryč, jiné jsou stočené, z jiných jsou díry ve tvaru kolejí, z dalších kamenné ještěrky. Ale je jich dost, abychom po nich vyjeli ven. Abychom vyjeli na opačném konci a mezi námi a Novým Krobuzonem se táhly jen pláně. Stovky mil, týdny, možná měsíce cesty, ale už ne roky, které by to trvalo kdysi.“

Ve vzdálenosti mnoha mil po jejich trase postupovala milice.

Píďáci se vrátili. Tentokrát zaútočili přímo na vlak a byli odraženi, byť za určitých ztrát. Přišinuli se a vlnivými píďalkovitými pohyby udeřili na vlak, dokonce se do něj zahryzli, poznamenali jej zuby tvrdými jako žula a žhavými slinami. Při jejich odhánění zahynulo několik Radních. A napadli je i další tvorové: stíny ve tvaru psů, opice s hlasy hyen, porostlé travou a listím.

Terén se Radě neustále stavěl na odpor. Měnil se ve zrychlené korazi, v tektonickém vlnění odehrávajícím se tak šílenou rychlostí, jako by se čas vyškubl z pout. Terén se sunul. Vstupovali do oblastí neočekávaného a krutého chladu, kde koleje praskaly mrazem, a pak do zón s mírným podnebím, kde se přibližovaly skalní stěny, jimž se v patách kradla nižší návrší.

Pokládali koleje na zemi, která byla dostatečně rovná pro průjezd vlaku, na pražce, které byly dostatečně silné a dostatečně blízko u sebe. Stavěli provizorní železnici, která existovala, jen dokud po ní nepřejel vlak, a pak opět mizela. Odnášeli ji přetvoři a mladí Radní, kteří nikdy nespatřili bývalý domov svých rodičů.

Sunuli se přes rozlehlý močál, slanisko, které do sebe vstřebávalo kolejnice.

Rubec čas od času vzhlédl od přibíjení hřebů nebo sypání hlíny a zadíval se na přísvit kakotopické skvrny v nevelké vzdálenosti od nich: na rozšklebené nebe a scenérii, dětskou tvář, explozi listí, zvíře v nejistotě vzduchu a kopců. *My už ji ani nevidíme*, pomyslel si užasle a zavrtěl hlavou. Obloha byla bez mráčku, ale přesto se na ně snášel lehký deštík. *Člověk si zvykne i na tu nejobludnější absurditu*, říkal si v duchu.

S vědomím, že je pronásleduje milice, se dostavil i klid. „Zastaví se před skvrnou,“ řekl Juda, ale Rubec si uvědomil, že si tím už není vůbec jistý. Rubec z nehybného vlaku dělal světlotisky nestabilní

krajiny a tvorů, kteří nebyli ani hmyz, ani ještěrky, ptáci, ani kovové součástky, ale jakási torzní nahodilost, která se zdála být všemi těmito věcmi inspirovaná.

Juda mlčel. Stáhl se do sebe. Jednou v noci za Rubcem přišel a dovolil mu, aby se s ním vyspal; Rubec toho využil s naléhavostí a láskou, které nemohl ani v nejmenším ovládnout. Juda se na něho usmál a políbil ho a pohladil po tváři, ale, probohy, ne jako milenec, spíš jako nějaký kněz.

Většinu času trávil Juda v laboratorním voze napěchovaném kouzelnickým harampádím. Natáhl voxiterátor. Opakovaně poslouchal nahrávky hruníkovských písní. Rubec spatřil jeho deníky. Byly plné notových zápisů přerušovaných barvami, otázkami, pauzami. Juda si pod vousy brumlal melodie.

Jednou ho Rubec uviděl, jak stojí v šeru na sklonku dne, těsně před věčným vlakem. Uslyšel, jak si brouká nějaký rytmus, jednou rukou se plácá do tváře a druhou synkopicky luská. Kolem hlavy mu visely tečky: rozptýlená hrstka smítek prachu, much a horských komárů, která nevířila ve větru; strnula v nepřirozené a naprosté nehybnosti. Když sebou vlak trhl a posunul se o několik stop dopředu, Juda nechal hejno strnulého hmyzu za sebou.

Kolem vlaku poletovali Radní skřaraši. Pátrali po konci zóny. Někteří se samozřejmě nevrátili, protože zmizeli v záhybu vzduchu nebo znenadání zapomněli létat, nebo zkameněli, nebo se stali skřarašími mláďaty či spletenci provazů. Ale většina se vrátila a po mnoha dnech strávených v pustině, kde se křížila obludnost s běžností, sdělovali Železným radním, že jsou nedaleko cíle.

Poslední úsek kolejí pokládali na trase, kterou zeměvidci označili za bludnou, která se měla klikatit a zmást pronásledovatele. S lokomotivou, která byla osázena čerstvými hlavami dravců a opět nabyla děsivého vzezření, s poškrábanými vagóny poznamenanými nesnadnou cestou Železná rada v prudkých zatáčkách vyjížděla do svahu kopce. Rubec si už nedokázal představit krajinu nedotčenou torzí.

Vyjeli na vrchol; palice zatloukaly poslední hřeby do kolejí, pracovní čety za vlakem odnášely použité koleje. Rubec se rozhlížel po větrem ošlehané oblasti dýmovců. Bylo to sugestivní a zvláštní místo, ovšem už nestižené patologií, onou děsivou rakovinovou plodností kakotopické skvrny.

„Probohy,“ uslyšel sám sebe. Ozýval se jásot, spontánní, prostoupený bezbřehou radostí. „Probohy, do Drmola a zasraného chrchle, jsme venku, jsme venku.“

Vydali se trasou po samé hranici skvrny, okrajovém hřebenu, který odděloval poslední výspu torze od zdravé krajiny. Zatloukali železné hřeby do dýmovcové plošiny a vraceli se do přirozeného světa.

Věčný vlak si razil cestu oblastí dýmovců. Vichry zde načechraly obrovská oblaka, kamenné kumulonimby, na jejichž hladké plochy Radní rychle pokládali koleje, s obavou, aby neprošly další proměnou. „Někde tam dole jsme sem vjeli," poznamenal Juda.

Stezku, kterou si zde prorazili, už dávno vymazal rozbouřený kámen.

Juda, Rubec a Tlustá lýtka kráčeli v závětří ztvrdlého oblaku, na kraji kakotopu.

„Někteří z nás mají strach," říká Tlustá lýtka. „Situace se nám vymkla z rukou. Vypadá to, jako bysme neměli na vybranou, co uděláme." V teplém větru zněl jeho hlas velmi slabě.

„Někdy se prostě žádné možnosti nenabízejí," Juda na to. „Někdy rozhodují dějiny. Musíme jenom doufat, že to dějiny nepochopí špatně. Podívejte, podívejte, není to ono?"

Našli, co hledali: svislý výron skály ověšený břečťanem a porostlý zakrslými keři. Na okolním terénu bylo něco zvláštního, jakýsi pozůstatek po rytí, dávné destrukci pomocí trhavin. Stezka viditelná pod dvacet let starou vegetací.

„Tudy jsme vyjeli," řekl Juda, „cestou z města."

Postavil se k načechrané stěně a zatahal za jednu skalničku, ale Rubec si všiml, že to není žádná skalnička, ale kost vyčnívající z kamene. Uschlá zápěstní kost, na níž se pořád třepila časem vybledlá kůže.

Juda pravil: „Byl moc pomalý."

Muž uvězněný v kameni. Dostižený dýmovcovou vlnou. Rubec se díval vytřeštěnýma očima. Kolem kosti zůstalo kolo vzduchu, tenká brázda, kde bývalo maso, které časem odhnilo. A uvnitř se musela skrývat dutina ve tvaru mužova těla, vykousána červy a bakteriemi. Puklina, kostnice ve tvaru člověka. Zanesená kostmi a kostní moučkou.

„Byl to Radní nebo milicionář. Už si nevzpomínám. Co ty, Lýtko? Jsou tu další. Je to jimi provrtané. Těly ve skále." Vyšplhali na vrchol návrší. Železná rada popojížděla, palice třískaly, v oblaku kouře nad nimi jako větrem unášené listí poletovali skřaraši. Rubec sledoval postup vlaku. Prohlížel si jeho prazvláštní tvar, cihlové a kamenné věže, provazové mosty, spojující jednotlivé vozy, zahrady na

vagónech a dým valící se z jejich komínů, ozvěny vypouštěných zplodin na úplném konci a začátku.

O kus dál na východ vyčnívaly z kamene dávno zrezivělé hlavně těžkých miličních zbraní.

V krajině za dýmovcem, krajině, která se táhla až k Novému Krobuzonu, panoval prérijní podzim. Radní se pečlivě dívali na vodní toky a plochy a na lesy a na kopce a do svých map. Nemohli uvěřit, kam se to dostali.

Mapy, které zdědili z časů, kdy byla Železná rada vlakovou soupravou TŽT, jim zase přišly vhod. Věčný vlak sice stále vězel v těch nejřidších odstínech, vyšrafované béžové barvě označující nejistotu, ale směrem na východ se kresba stávala zřetelnější; tečkování křovisek, vodové barvy ploch močálů, obrysy kopců vyvedené přesnými čarami. Nebyl to kraj, kterým by vedly koleje, ale městu už byl znám. Rada mohla sledovat svůj postup i na papíře.

Pořád dokola si ověřovali svou polohu. Nechávali se unášet neustálým úžasem. Byli omráčení a ohromení. „Tady kolem toho dlouhého jezera. Labutí moře je jižně od nás. Měli bysme se mu vyhnout, dostat se co nejrychleji na sever od jezera. Dopravíme do Nového Krobuzonu Radní spravedlnost."

Nezastrašovalo je ani vědomí, že je pronásleduje milice. „Jdou dál za námi. Vešli za námi i do skvrny," svěřil se Juda Rubcovi. „Vešli do golemské pasti, kterou jsem nastražil v kakotopu." Žádný milicionář se nikdy tak hluboko nevydal. Musí to být oddaný oddíl, který si uvědomil, že Rada má zamířeno zpátky do Krobuzonu.

„Přiblížíme se ke kopcům." Několik dní cesty před nimi se tyčil horský hřbet a táhl se pět set mil do Nového Krobuzonu. „Pojedeme kolem nich; potáhneme trať po jejich úpatí. Do Nového Krobuzonu."

Zbývalo jim pořád několik měsíců cesty, ale postupovali rychle. Průzkumníci se vydávali zjišťovat, kde je třeba postavit most a kde budou muset překonat vodu, kde dělníci budou muset zasypávat mokřiny, kde jim trasu prorazí tuneláři a geothaumaturgové. Měli pocit, že dějiny se urychlují.

Šepotepec Drogon se tetelil vzrušením, ozýval se Rubcovi v uších, vyprávěl mu, že nemůže uvěřit, že se dostali na druhou stranu, že to dokázali, že jsou tak blízko domova. *„Musím zapisovat, co jsme zvládli,"* říkal. *„Musím to zaznamenat. Tohle se nikdy nikomu nepovedlo, i když se o to spousta lidí pokoušela. Pořád nám zbývá kus cesty a pořád jsme na území, které nikdo pořádně nezná, ale my to zvládnem."*

Juda seděl na střeše vlaku a sledoval okolní, znenadání známý terén. „Není tu bezpečno," obrátil se na Rubce. „Říkám, že tu vůbec není bezpečno." Trávil mnoho času o samotě a poslouchal svůj voxiferátor.

„Judo, Rubče," řekla Elsie, „měli bychom se zase spojit s městem."

Za těch dnů, po Pomeroyově smrti, byla zamlklá. Nalezla klid, který jí umožňoval žít v osamění. „Nevíme, co se tam děje, nevíme, jaká je tam situace. Musíme jim vzkázat, že přijíždíme. Mohli bychom něco zvrátit. Mohli bychom něco změnit."

Pořád to byla dlouhá cesta a pořád se objevovala řada věcí, aby je zastavila.

„Má pravdu," promluvil ke všem Drogon. *„Potřebujeme to vědět."*

„Na tom nezáleží, řekl bych," ozval se Juda. „Budeme pokračovat v cestě, budeme každým dnem blíž. Pojedeme a připravíme si uvítání, připravíme se na ně."

„Ale vždyť nevíme, jak to tam bude vypadat…"

„To ne. Ale na tom nesejde."

„O čem to *mluvíš*, Judo?"

„Na tom nesejde."

„No, jestli nepůjde, co s ním. Půjdu sám," rozhodl se Drogon. *„Já se do města vrátím, tomu věřte."*

„Víš, že nás najdou," opáčila Elsie. „I kdybychom zabočili na sever, v Labutím moři se o nás nejspíš dozvědí."

„Jako by si Rada neporadila s nějakýma zasranýma *Labuťákama*," utrousil Rubec, ale Elsie ho přerušila.

„A když se o nás dozví Labutí moře, zanedlouho to budou vědět i v Krobuzonu. A pak se s tím budeme muset zase utkat. S těmi, co jdou za námi, a s těmi, co se nám postaví."

Jeden z vozů věčného vlaku se měnil. Už si mysleli, že projeli okrajem torze bez větší újmy, že budou moci ukázat jen sanatorium plné záhadně nemocných či umírajících Radních. Ale působení jakési kakotopické nakažliviny na sebe dalo jen dlouho čekat.

Když se začal šířit torzní sarkom, v nákladním vagónu jeli tři lidé. Vlak si zvolna razil cestu mezi alpinskou vegetací a rozeklanými skalními formacemi. Jednoho rána, kdy kolem vlaku vířil jemný sněhový poprašek a sbíječi si před každým úderem palicí museli

zahřívat prsty, se nepodařilo otevřít dveře vozu. Radním uvězněným uvnitř nezbývalo než volat skulinami ve dřevě.

Lidé venku se do dveří pustili sekyrou, ale ta se odrážela, aniž na nátěru či dřevě zanechala jedinou stopu. Poznali, že až sem dosáhly konečky torzních prstů. Ale to už hlasy uvnitř vozu otupila apatie, odevzdanost.

Během noci zněly stále letargičtěji. Příštího dne už vůz měnil tvářnost, vydouval se a roztahoval, dřevo se napínalo a lidé uvnitř vydávali spokojené delfíní zvuky. Stěny průsvitněly a za nimi se začínaly míhat siluety, těla vířící jakoby ve vodě. Desky, hřebíky a dřevní vlákna chvíli opalizovaly, pak zprůhledněly, když vůz poklesl, tlustě se roztekl přes kola a Radní v jeho nitru se zklidnili a líně se převalovali v hustém vzduchu. Věci ze skříněk pozbyly svých tvarů a točily se jako smítka.

Vagón se změnil na ohromnou blanitou buňku, v jejíž cytoplazmě plula tři jádra, jež si stále zachovávala přibližný tvar lidských bytostí. Ty se dívaly ven a mávaly na své druhy krátkými bičíkovitými končetinami. Někteří Radní chtěli tuto pitvornost z vlaku vypojit, nechat ji odjet a dál bujet nebo se přetvářet podle svých nových biologických potřeb, ale jiní namítali, že *tam uvnitř jsou naše sestry* a nechtěli je pustit. A tak dlouhý vlak pokračoval v cestě spolu se svým vypaseným amébovitým přívažkem, který se za jízdy přeléval a jehož obyvatelé se nepřestávali usmívat.

„Co to je, u Drmola, zač?“ zeptal se Rubec Kurabina.

„Není to, u Drmola, nic. Já nevím. Jsou určité věci, kvůli kterým se nebudu zaprodávat. A i kdybych to udělal, jsou tajemství, která nemají smysl, otázky bez odpovědí. Je to to, co to je.“

Dva týdny poté, co opustili kakotopickou oblast, se poprvé po dvaceti letech setkali s obyvateli východních končin. S nepočetnou skupinou kočovníků, která vedle nich vyjela z lesa. Bandou volnotvorů o síle dvaceti či třiceti lidí. Byla to svérázná směsice; mezi muži a ženami modifikovanými pro účely průmyslu či exemplárního trestu byl i jeden zřídkakdy vídaný přetvořený voďanoj.

Přiblížili se k vlaku s obezřelou zdvořilostí. „Potkali jsme vaše průzkumníky,“ zavolala jejich vůdkyně. Byly jí přidány organické biče. Upřeně na ně hleděla a Rubec si až po dlouhé době uvědomil, že v jejích očích spatřuje úžas. „Řekli nám, že jedete.“

Přetvoření Radní si ji a její bandity soustředěně prohlíželi. „Je to samá změna,“ řekla přetvořená žena večer při skrovné hostině. „Ve městě se něco děje. Jako by ho někdo obléhal. Řekla bych, že Teš. A ještě něco se děje v zákulisí.“ Ale pohybovali se příliš daleko, ve

městě, které je vytvořilo, už nebyli příliš dlouho, aby znali všechny podrobnosti. Nový Krobuzon byl pro ně skoro stejnou legendou, jako jí byl pro Železné radní.

S Radou dál neputovali: přislíbili jí přátelství a vrátili se zpátky k toulavé lupičské existenci v kopcích, avšak další volnotvoři, s nimiž se Rada setkala, se k ní už připojili. Přijeli tomuto přetvořenému městu vzdát hold, poklonit se mu (jak si všiml Rubec) a už v něm zůstali jako jeho občané, jako Radní. Jakmile Železná rada dospěla k severnímu břehu jezera, za nímž se chtěli skrýt před očima obyvatel Labutího moře, setkali se s ní první volnotvoři, kteří ji vyhledali už zcela záměrně.

Po podivuhodných vedlejších cestách napříč kontinentem, po stezkách mezi osadami a nomády, se musely šířit zvěsti. Rubec si je představoval jako nákazu. Vlákna pověstí, fibrom svazující dohromady celý rohagský kontinent. *Přijíždí Železná rada! Železná rada je zpátky!*

Rada se drolila. Ujížděli s takovou energií, že se už nemohli otočit. Čím více se blížili k metropoli, tím byli starší Radní úzkostnější a váhavější. „My víme, jaké to je," říkali. „My víme, co tam je." A tím si byly jejich děti jistější, tím více v nich sílily mesiášské tendence. Ti, kteří město nikdy nenavštívili, prahli po tom, aby do něj něco dovlekli: co to bylo, odplata? Zloba? Možná to byla spravedlnost.

Stavěli se do čela mladých pokladačů, kteří nedisponovali vylepšenými schopnostmi svých rodičů, ale palicemi se oháněli s nesmírným zápalem a energií. Přetvoři pokládali koleje s nimi, ale starší Radní se přesunuli do zázemí za věčným vlakem.

Ann-Hari byla jiná. Ta zářila štěstím. Neúnavně naléhala, aby jeli ještě rychleji. Stávala na balvanech, s drsnou elegancí šplhala na převislá návrší a kupy a před vlakem gestikulovala, jako by jej řídila, dirigentka parní symfonie.

Najednou šlo všechno nesmírně rychle: razili si cestu kupředu, průzkumníci vydávali varování před stržemi, před bystřinami. Pracovní čety stavěly hybridní konstrukce kombinující novokrobuzonské tradice se zvláštnostmi typickými pro západní končiny – roštové mosty ukotvené silnou vegetací, s pilíři nikoli z kamene, ale z tuhé barvy, které bylo možno přejet, jen když na ně dopadalo světlo.

„Zuří tam válka!" sdělil jim jeden volnotvor. „Teš tvrdí, že přestal s útoky, a pak prý ne. Říká se, že Krobuzon má dva vyslance, kteří dohadují jiné podmínky. Krobuzon už nemluví jedním hlasem."

Jestliže se o našem, příjezdu dozvěděli tihle volnotvoři, pomyslel si Rubec, *pak neexistuje způsob, jak by se o něm nemohli dozvědět i v Krobuzonu. Zvěsti se šíří jako oheň. Kdy se s nimi střetneme?*

Judu vždy jednou za několik dní zachvátily křeče, když milice, jež jim šla v patách, aktivovala některou z jeho pastí. Každá past mohla zlikvidovat několik dalších milicionářů, ale pak se o něco později ozvala další a dokázala mu, že jsou pořád na cestě. Juda sledoval jejich postup svými záchvaty nevolnosti.

„Jsou tam," pronesl nakonec. „Tuhle jsem poznal. Jsou rozhodně v kakotopu. Nemůžu uvěřit, že nás do něj následovali. Musí hořet touhou nás dohnat." Co by to bylo za golema, kdyby ho tvořil torzní materiál? Kdyby se jeho odživot soustředil do oné pusté matérie?

Do daleka se táhnoucí četa traťových dělníků se ubírala na sever a na východ, a ačkoli si s sebou odnášeli koleje i pražce, zanechávali krajinu navždy poznamenanou svou dočasnou přítomností: posetou kovovými součástmi, zjizvenou tratí. Obloha ochladla a potemnělým ovzduším se ve vzdálenosti mnoha mil začal na severu rýsovat horský masiv. Spustil se temný deštík.

V těchto místech, možná tři sta mil západně od výběžku novokrobuzonské železnice, se s nimi setkali uprchlíci. Nikoli volnotvoři, ale bývalí občané, kteří se vynořili z mlhy v promáčeném houfu, aby uběhli poslední míli k bručící lokomotivě a vrhli se před ní na zem jako poutníci. Právě oni Ann-Hari, Judovi a Železným radním vyprávěli o tom, k čemu došlo v Novém Krobuzonu, o tom, k čemu v něm stále dochází, o tom, jak vznikla Komuna.

„Probohy," řekla Elsie. „My jsme to zvládli. Došlo k tomu. Ono k tomu vážně *došlo.* Probohy." Byla u vytržení. Juda se jen uculoval.

„Začalo to ve Vlkodavech," vyprávěl jeden z uprchlíků. „Přišlo to jak blesk z čistého nebe."

„Tak to není," namítl jiný. „Věděli jsme, že přijíždíte… že přijíždí Rada. Musíme se na ni připravit, říkali někteří."

Železné radě se nesmírně kořili. Tito uprchlíci nyní hovořili s postavami, které častokrát, už tolik let, vídávali na onom slavném světlotisku. Radní je museli přemlouvat, aby se vůbec rozhovořili.

„Takže prostě nikdo nedostává výplatu: lidi hladovějí. Město je ve válce, bývalí milicionáři vysvětlují, jak se to má ve skutečnosti, a dochází k tešským útokům. Máme pocit, že nejsme vůbec v bezpečí a že nás město nechrání… A rozkřikne se, že se někdo vydal najít Železnou radu." Judovi se při těchto slovech zachvěla brada.

„Tešani útočí?" zeptal se Rubec. Muž přikývl.

„Ano. Prostřednictvím výjevů. A jak si dovedete představit, vláda říká, že s Tešem zatočí, že válku ukončí, ale je to chaos a nikdo neví, jestli to, co říká, vůbec dělá. Dojde k další demonstraci, kdy lidi žádají parlament o ochranu, a občas někdo v davu vykřikne i něco víc a začne rozdávat letáky. Řekl bych, že lidi z Výboru. Ale pak se objeví válkovaci a šunové a vrhne se na nás milice.

A někdo začne ječet, že je vpředu *rukodlak*. A lidi se začali prát.

Já tam nebyl – jenom jsem o tom slyšel. Ulice byly plné mrtvých. A když lidi zahnali milicionáře na útěk… po celém městě začaly vyrůstat barikády. Nastal čas, abysme udělali, co jsme považovali za důležité a po svém. Milici jsme k tomu nepotřebovali. Tu jsme do ničeho nepouštěli.

A potom jsme se doslechli, že starostka je mrtvá.“

Zástupci všech čtvrtí se sešli v jakési komuně, svolávané a rozpouštěné za všeobecného nadšení a paniky, když si lidi z dělnických čtvrtí uvědomovali, že už neexistuje žádná volební loterie, že všichni mají přímou pravomoc. Za pár dní odpůrci parlamentu téhle primitivní demokracii přistřihli křidýlka; ale zapřísahali se, že je to jen proto, že vedou dvě války. Většina členů Komuny se usilovně domáhala zahájení jednání s Tešem. Bylo jim jedno, komu v jižních mořích připadne jaký vliv.

„Proč tu jste?“ ptali se Radní.

Krobuzoňané sklopili oči a zase vzhlédli a odpověděli, že je vyhnaly nelítostné boje, že uprchlíků je velká spousta. Už jsou několik týdnů na cestě a pořád se snažili najít Železnou radu.

Rubce napadlo, že nepatří ani k Výboru, ani ke Komuně, jsou to lidé, kteří zjistili, že jsou součástí vzbouřeného města v rámci velkoměsta, jsou vystaveni palbě, a tak utekli se svým majetkem na dvoukolácích. Pátrali po Radě bez jakýchkoli teoretických či politických úmyslů, jen s bázlivostí náboženských prosebníků. Rubec jimi opovrhoval. Ale Juda se tetelil radostí.

„Došlo k tomu, pokračuje to,“ řekl. Měl přiškrcený hlas. „Povstání, druhý Odpor, *dokázali jsme to*. Kvůli tomu, co jsme udělali. Železná rada… posloužila jako inspirace… Když se doslechli, že se blížíme…“

Ann-Hari z něho nespouštěla oči. Jako by se kolem něho v pohasínajícím světle šířila halace. Mluvil, jako by předčítal báseň. „Tento vlak jsme vybudovali před mnoha lety. Razil si cestu dějinami, zanechával po sobě stopy. A pak jsme s ním vyvolali převrat v Novém Krobuzonu.“

Působil majestátně, byla z něho velice krásná bytost. Vypadal, jako by prošel proměnou. Ale Rubec věděl, že se mýlí. *My to nebyli, Judo. To oni. V Krobuzonu. S Radou či bez ní.*

„A teď," pokračoval Juda. „Vjedeme do města, přidáme se k nim. Nejsme daleko od posledních kolejí. Do Drmola, probohy, vždyť my vjedeme do proměněného města, budeme součástí *změny.* Přivážíme *náklad.* Přivážíme *dějiny.*"

Ano a ne, Judo. Ano, přivážíme. Ale oni svý dějiny už mají.

Rubec nepřišel kvůli Železné radě, ale kvůli Judovi. Cítil vinu, na niž nemohl zapomenout. *Já tu nejsem kvůli dějinám,* říkal si v duchu. Shlížely na něho nízké horské štíty. Vodanojští Radní plavali ve studené řece, zatímco se vlak loudal jejím širokým údolím. *Jsem tu kvůli tobě.*

„A nebude tam už milice," dodal Juda. „Vědí, že se blížíme, ale když ve městě zuří povstání, nikoho proti nám nepostaví. Až přijedeme, bude ustanovena nová vláda. Budeme… tečkou za vzpourou. Svobodná republika Nový Krobuzon."

„Není to vůbec snadné," řekl nejistě jeden z uprchlíků. „Komuna je neustále ostřelována. Parlament na ni tvrdě udeřil…"

„Ne ne, to ne." Nikdo neviděl, kdo mluví. Zvuky se ozvaly zcela nečekaně. „Ale, podívejme."

„Copak je tohle?"

Hlas patřil Kurabinovi. Rubec pátral po zvlněném vzduchu a všiml si prchavého víru.

„Copak je tohle?" Poutníci vyděšeni hlasem bez těla se s vytřeštěnýma očima rozhlíželi kolem dokola. „Řekli jste, že došlo k útokům, útokům ze strany Teše. Výjevům? Jakýmpak? A co je *tohle?* Tohle, tady, tohleto?"

Poryv vzduchu a ušmudlaná kůže torny jedné uprchlice se vyboulila pod tlakem Kurabinových prstů. Žena zaúpěla, neboť si myslela, že na ni dotírá nějaký duch, ale Rubec ji okřikl, zatímco Kurabin zopakoval: *„Co je to za značku?"* Žena v panické hrůze pohlédla na složitý zatočený znak na své torně.

„To? To je symbol svobody. Tedy spirála svobody. Je vidět po celém městě."

„Ne ne ne."

„Co se děje, co se děje, Kurabine?"

„Jak vypadají ty tešské útoky?" Mnich už mluvil tišeji, ale pořád velmi rychle.

Rubec a Elsie strnuli; Ann-Hari se ještě více zachmuřila; Juda se pomalu nahrbil, když pochopil, že se něco děje.

„Ne, ne, tohleto… Pamatuju se na to. Musím, je třeba, zeptám se…“ Hlas zakolísal. Ovzduším prochvěla další vlna, barvy. Kurabin se na něco ptal Okamžiku Tajemství. Nastalo ticho. Na uprchlících byl patrný strach.

„Jak Teš útočí?“ Kurabinův hlas zazněl opět v plné síle. „Řekli jste výjev? Bezbarvé přízraky, fenomény? Prázdnota ve tvaru věcí z tohoto světa – zvířat, rostlin, rukou, všeho? A mizí lidi, které otrávila a zabila? Přicházejí odnikud, vyčpělé, je to tak? A ještě nepřestaly. Ano?“

„Co se stalo? Kurabine, do Drmola…“

„Drmola?“ V mnichově hlase zazněla hysterie. Kurabin se pohyboval, ohnisko jeho hlasu se proplétalo mezi přítomnými. „Drmol nepomůže, kdepak. Budou následovat další, přijdou další. A on vás přesvědčil, že to jsou symboly svobody. Spirála. Podívejme.“

Rubec sebou trhl – hlas se ozval těsně vedle něho. Ucítil závan dechu.

„Jsem z Teše, na to nezapomínejte. Já vím své. Ty výjevy ve vašem městě, ty pazjevy – to nejsou žádné útoky, jsou to *vlnky*. Události, ke které ještě nedošlo. Jsou to šplíchance v čase a prostoru. Něco se blíží, něco, co bylo vrženo do času jako do vody a tyto vlny jen šplíchají zpátky. A tam, kde tyto kapky dopadnou, začnou jako červi vysávat svět. K něčemu zanedlouho dojde a tyto, tyto, tyto spirály, tyto kudrlinky to přivolávají.

V Novém Krobuzonu se někdo pohybuje. Toto je vyslanecká magie. Ty drobné zjevy nic nejsou. Teši jde o něco mnohem většího. Hodlá vaše město zlikvidovat. Tyto spirály… jsou symboly hekatombika.“

Kurabin jim to musel několikrát vysvětlit.

„Ten, kdo po sobě zanechal tuto značku, je šiřitel mnoha druhů thaumaturgie. Z nichž je tato poslední. Toto je dokončení zákona. Zasáhne vaše město a *vyhladí ho*. Pochopte to.“

„Toto jsou spirály *svobody,*“ namítl jeden z uprchlíků a Rubec ho málem udeřil, aby zmlkl.

„Tvrdí vám, že Teš komunikuje? Že dochází k jednáním? Kdepak kdepak kdepak. Pokud ano, je to uskok. Tohle je poslední tah, který provedou. Jejich poslední útok. Výsledek měsíců příprav, vynaložení obrovské energie. Tohle se vším skoncuje. Nový Krobuzon už nebude s nikým válčit. Už nikdy.“

„Co to je, co se stane?“

Ale na to Kurabin neodpověděl.

„Už nebudou žádné války a žádný mír,“ dodal. „A přijdou další vlny, rozšplíchnou se na druhé straně události. Poslední kapky. Výjevy v nicotě, která zbude po tom, co zmizí vaše město. Vyhladí ho.“

Byla velká zima a vítr, který se hnal ze skalních rozsedlin, trhal kouř linoucí se z ohňů, nad nimiž si připravovali jídlo. Vpředu i vzadu Radní v železném městě uléhali ke spánku. Bylo slyšet šramot horských zvířat. Útržky rozhovorů a dosedající kov spícího vlaku.

„Co s tím můžeme udělat?“ zeptal se Juda vyděšeně.

„Jestli to chcete… jestli tomu chcete zabránit, musíte ho najít. Toho, kdo tohle všechno dělá, kdo to přivolává. Musíme ho najít. Musíme ho zastavit.

Musíte – musíme – se vrátit do Nového Krobuzonu. Musíme se okamžitě vydat na cestu.“

Část osmá

Přetváření

Kapitola dvacátá pátá

Bitva o most Korkového hřebene začala brzy ráno. Sluneční světlo, které se jevilo jakoby zředěné, ozařovalo shromážděné jednotky na obou stranách řeky. Korkový hřeben, starý tisíc let a zastavěný domy, spojoval Luhy na jihu Dehtu se Zákrutkem na severu. Komuna o most sváděla lítý boj. Po prvních úžasných dnech, kdy Komuna, alespoň formálně, ovládla na krátkou dobu většinu jižních čtvrtí Nového Krobuzonu, se sféra jejího vlivu rozdrobila. Nyní, o několik týdnů později, byl most Korkového hřebene nejzápadnější výspou ovládanou vlkodavskou kapitulou Komuny.

Hlídky na miliční věži v Letech, kterou vzbouřenci okupovali už dlouhou dobu, ještě před úsvitem sledovaly pohyby miličních oddílů a jejich taktici v několika čtvrtích zmobilizovali branné síly. Milice se blížila z Vranova přes Prsk, kde se za jednu, druhou nebo obě strany modlili odpadličtí hierofanti, kteří neopustili své domovy ani se nestáhli do úkrytů, a pokračovala do sešlých rozvalin Zákrutku. Tady se mezi zchátralým barokem Roztržitého náměstí, pod budovami kdysi okázalými, nyní však poněkud směšnými svými popraskanými omítkami a drolícími se fasádami, milicionáři rozptýlili. Ze zrcadel se jim do tisíce směrů odráželo světlo. Přivezli kanóny a motorová děla, namířili je na starobylé kameny mostu a čekali.

Za řekou se blížily jednotky Komuny, brigády pojmenované podle čtvrtí, z nichž pocházely. „Wynionští, ke mně.“ „Stříbrničtí, na levý bok.“ Každý sbor identifikoval kus barevné látky, šerpa, zelená Wynionské, šedá Stříbrnické. Každý důstojník měl na hlavě šátek své barvy, ačkoli jeho lidé ho měli dobře znát, když si ho odhlasovali. Čety byly smíšené, tvořené příslušníky všech ras. Včetně přetvorů.

O miliční taktice mezi členy Komuny koloval bezpočet zvěstí. „Vypustí válkovaky.“ „Objeví se rukodlaci.“ „Pomohou si drakovy.“ „Dohodli se s Tešem – na mostě budou pazjevy.“ V čele každého oddílu Komuny stál bývalý milicionář, který vycvičil své nové kolegy, co nejrychleji a nejdůkladněji to bylo možné. V případě, kdy lidové nadšení vyneslo do velení někoho zcela nezkušeného, netrénovaného nebo neschopného a kde se nepatřičná loajalita postarala, aby dotyčný na svém postu setrval, byl mu v tichosti určen nějaký bývalý voják, aby ho šeptem obeznamoval se správnou taktikou.

Na okrajích parlamentního vzdušného prostoru se jako mrchožravé ryby shromažďovaly vzducholodě, shlížely na Komunu mimo dosah jejích výbušných harpun, granátů či oddílů jejích skřarachů. Hlídky na jihu bedlivě pátraly po náznacích chystaného bombardovacího náletu.

Patová situace se prodlužovala. Mezi příslušníky vlkodavské kapituly panovaly obavy, zda to není jen zástěrka, zda nedojde k jinému drtivému útoku z jiné strany. Ke Strmému mostu a barikádám jižně od Skeletonu a Kočičího kopce a k chatrčím na východ od Velkokaliberního mostu běhaly spojky, ale nic nezjistily. Dopoledne se ozval třesk prvních explozí – bombardování namířené proti všem třem kapitulám.

„Dnes padne Lykantr.“

Ochromovala je izolace jednotlivých oblastí. Po prvních vzrušených a frenetických týdnech milice odřízla uliční koridory spojující Lety s Lykantrem, obsadila Újetec, oddělila Lykantr od kapitul ve Stíništi a Smogrově. Došlo k několika pokusům vytvořit vzdušné koridory, ale vzducholodě Komuny nedokázaly porazit ani obletět stroje hájící zájmy parlamentu. Všechny tři povstalecké oblasti byly izolovány a informace si vyměňovaly zoufalými a nespolehlivými komunikačními kanály.

„Ztratili jsme Lykantr.“ Byl nejmenší kapitulou, oblastí bez průmyslu, bez továren či skladišť zbraní. V Lykantru vedli vzpouru bohémové, a třebaže hořeli opravdovým zápalem, kromě nadšení a špetky chabé thaumaturgie neměli nic, s čím by se mohli milici postavit. Kdysi by kolegům v Lykantru poslaly Vlkodavy posily kanály a podzemními chodbami, ale to si nyní dovolit nemohly. Nezbývalo jim než poslouchat exploze zdiva při miličním útoku. „Možná jim půjdou na pomoc Smogrováci,“ podotkl kdosi, ale byla to planá naděje. Smogrov vyslat nikoho nemohl. Umělecká komunita byla odsouzena k záhubě.

Před polednem vyběhl ze sklepa s bílou vlajkou jeden z lidí, kteří odmítli opustit most Korkového hřebene, a byl zastřelen milicí. Z

dalších domů se ozval sotva slyšitelný křik. „Musíme je dostat ven," šeptali si příslušníci Komuny. Tyto občany měli na starosti oni.

Možná se milicionáři snažili vylákat nepřátele na most. Možná se ti, kteří tak pošetile zůstali ve svých domovech, vzdali práva na ochranu. Přesto se důstojníci pokoušeli naplánovat záchrannou operaci.

Ze setkání taktické rady přiběhl posel s rozkazy. Velitelkou Wynionských byla prudká mladá žena, která, jako další důstojníci, nosila štít, k němuž byla přibita stržená cedule se jménem ulice, po níž byla nazvána její jednotka. Své svěřence přesunula i s dosluhujícím dělem k mostu, k jehož druhému konci se začala blížit milice. Od jihu přišli Skleničtí střelci, četa kaktusíků.

Kolik debat proběhlo ohledně rasově čistých oddílů! Když přišly skupinky cheprijských strážných sester a řekly, že chtějí bojovat za Komunu, když se jako těžká pěchota nabídla kaktusíkovská komanda, někteří důstojníci se proti nim tvrdě ohradili. „Jsme přece Komuna!" hřímali. „Žádní kaktusíci, lidi, přetvoři, voďanojové nebo kdovíco ještě! Bojujeme přece společně." Zastávali sice úchvatné, dokonce dojemné stanovisko, ale ne vždy dávalo smysl. „Nechtěl by se ke mně tento chaver dnes v noci připojit, až budeme pátrat v řece po miličních bombách?" zeptal se za všeobecného pobavení jeden voďanojský zástupce toho nejhlasitějšího lidského ultrarovnostářského anarchisty.

A pokud mělo být dovoleno pracovat společně voďanojům (ačkoli každý sbor, jak si vymohli zastánci rovnostářství, zahrnoval jednoho symbolického a bezmocného důstojníka z jiné rasy jakožto soudružskou připomínku), nebylo by hloupé upírat stejné právo i ostatním? Nebylo pravděpodobnější, že si příslušnice cheprijského oddílu vycvičeného v zacházení se žihadlovkami navzájem méně ublíží?

V případě kaktusíků to bylo nanejvýš vhodné: oddílů nesmírně silných jedinců bylo velmi zapotřebí. S jejich souhlasem se k nim mohli přidat jen ti nejvíce zdokonalení přetvoři. A Skleničtí střelci souhlasili: desítky kaktusíků doprovázeli dva přetvoři, nadouvající se naroubovaným svalstvem a promazanými kovovými součástmi. Byli nazváni „Záchranná četa" a pod rouškou útoku celé Komuny, metající prachobomby, zápalné a thaumaturgické směsi, se vydali na most. Pátrali v domech po obyvatelích a ty, které našli, posílali do bezpečí otvory, které odpálili ve zdech v řadě domů.

Mezi milicionáři nebyl patrný skoro žádný pohyb. Ačkoli stříleli, vyráželi díry v kameni, strhávali fasády domů, za nimiž obnažovali bortící se místnosti, jako by na něco čekali. Osmělená Komuna začala postupovat a plánovat drtivý protiútok, zatímco její zvědové (hočiové,

skřaraši, lidští akrobati) vybíhali na střechy nebo se vznášeli do vzduchu, aby se podívali, co se blíží. Pak se však řady milicionářů rozestoupily a objevila se mezi nimi trojice vznášejících se mužů, jejichž krky svíraly chuchvalce tkání ve tvaru rukou. Rukodlaci.

Na mostě neviselo žádné prádlo, ale přes ulici se stále táhly šňůry poseté kolíčky, podobnými vysušenému ovoci, které se chvěly v pokračující kanonádě. Při pohledu na poletující muže se šiky příslušníků Komuny málem rozklížily.

Rukodlaci v řadách parlamentu na sobě měli buřinky a obleky, kalhoty s poněkud krátkými nohavicemi. Podivná zastrašovací taktika. Byla to těla odsouzených brkoslavů? Mohli to být dobrovolníci, o nichž mezi lidmi kolovaly zvěsti? Muži a ženy, jejichž oddanost novokrobuzonské vládě byla tak bezvýhradná, že se obětovali jako rukodlačtí hostitelé? Při svaté pravičácké sebevraždě. Nejspíše to byli jen popravení odsouzenci, navlečení do obleků, aby vzbudili neblahá tušení.

Když se takto hrozivě objevili, thaumaturgicky vylepšení, dštící spalosliny, silnější než kaktusíci, vypadali jako nadbrkoslavové, noční můra nepřátel. Jejich oděv vyvolával vzpomínky na Noc újeteckých střepů, během níž se příslušníci strany Nového brku prohnali cheprijským ghettem ve vražedném běsnění, rozbíjeli slinodíla na Náměstí soch, dupali po nemyslících samcích a masakrovali ženy, dokud se nebrodili směsí skleněných jehel, jíchy a krve. Po útoku, vedeném s takovou nepříčetností, že vyvolal zděšené reakce i v úctyhodných zámožných kruzích, se na místo dostavila milice, aby ochránila poslední cheprijky, které neutekly nebo nebyly zabity. Nicméně brkoslavové nikam utíkat nemuseli; bylo jim umožněno uspořádaně a vítězoslavně odejít.

A nyní se brkoslavové nebo něco, co vypadalo jako oni, snášeli z oblohy. Přední voj Komuny rychle ustoupil do skrytu rozbombardovaných domů. Vojáci kašlali v oblacích prachu tisíc let starých cihel.

Z jihu se k nim připojil vyzáblý nahý muž, jenž dokázal přeběhnout most nadpřirozeně velkou rychlostí. Ke tváři, nikoli ke krku či hlavě, se mu tiskla tmavá levá ruka, s prsty roztaženými přes oči a nos. Levorukodlak.

Občanské války využívaly těch nejnepravděpodobnějších spojenců. Našlo se několik málo rukodlaků, kteří se z nejrůznějších důvodů stavěli do opozice vůči svým bratrosestrám – vyjednávači Komuny si nemohli být nikdy jisti, zda to bylo z podivného altruismu nebo politické vypočítavosti. Vyjednávačům se mohla jednání s těmito symboly zkázy a cizopasné úskočnosti hnusit, ale v dané chvíli si

nemohli dovolit nikoho odmítnout. Zvláště když několik rukodlackých odpadlíků bylo leváků.

Všichni tři miliční rukodlaci byli praváci, bojovníci, ale i navzdory své síle ucukli, když spatřili, že mužovy tváře se drží levák. Snažili se dostat mimo jeho dosah, ale rukodlak z řad Komuny vyskočil výš než obyčejný smrtelník a luskl prsty. Jeden z mužů v tmavých oblecích se křečovitě zachvěl, když levák pravákovi zničil asimilační žlázu. Z postiženého rukodlaka se stal slepý pětiprstý netvor svírající mrtvolu muže, která se zřítila ze vzduchu do pomalého a špinavého Dehtu a za níž se z oblohy jako dovětek snesla buřinka.

Levák luskl prsty podruhé a nahý rukodlak ve vzduchu paralyzoval dalšího muže, který ve sprše krve ztěžka dopadl na mostní dlažbu. Komuna jásala. Nicméně třetí loajalistický rukodlak nikým nepovšimnut rychle proletěl pod střechami, a jakmile levák začal odvádět svého hostitele od rozlámané oběti, pravák otevřel svému muži ústa a vychrlil spalosliny.

Vzduchem se prohnaly černočerné plameny a zachvátily naháčovu kůži, spekly ho a vyškvařily mu tuk; levák zavřeštěl hrdlem svého muže a psychicky svým vlastním hlasem, až sebou trhl každý, kdo byl vyladěn na jeho vlnu v okolí půl míle. Spadl na zem a strávily ho plameny.

Pak se rozštěkala miliční motorová děla a vzduch se změnil v cedník. Bojovníci Komuny uskočili za kamenné zdi, zatímco pravorukodlak nerušené prolétával palbou, při níž si chránil rukotělo škubajícím se masem muže, kterého se nahodile zmocnil.

Na střechách na severním konci mostu povstal thaumaturg, brokatský vzbouřenec, odhodlaný bránit zájmy Komuny. Tělo mu sršelo Eliášovým ohněm; potichu žhnulo kobaltovou září. Muž štěkl a vyprskl chuchvalec barvy, která motýlím letem zamířila k přednímu miličnímu dělu, opsala oblouk a potřísnila dělostřelce, kteří se zapotáceli a chvatně si strhli masky z vybělených a oslepených tváří.

Muži i dělo zkřehli, rozšířily se po nich praskliny a postupně se všichni rozpadli. Ulice, kde stáli, zůstala posetá jejich zcela suchými úlomky.

Ozval se další jásot a velitelka Wynionských začala pálit z muškety a postupovat kupředu. Ale z výšky už se snášel rukodlak, protočil se, až kolem sebe začal máchat těžkými černými botami, a s jakousi vzteklou hravostí vletěl do zástupu vojáků Komuny, rozrazil je, skropil je doběla rozžhavenou spirálou ohně a nechal za sebou sežehlé mrtvé, umírající a spálené zdi.

„Ustupte! Honem!“

Na most vyběhli Skleničtí střelci a dali se na ústup, přičemž ze sečných kuší pálili po milicionářích, kteří už na nic nečekali a začali ve vleku s krátkými kanóny postupovat. Opět se rozburácela motorová děla. Došlo ke střetu rukodlaka a thaumaturga. Muž pozvedl ruce, aby vyslal blesk, ale rukodlak ho srazil výronem spaloslin na zem.

„Stáhněte se, kurva, zpátky!“ Milicionáři se blížili. Skleničtí střelci se otočili a v nečekané zběsilé vlně proti nim vyrazili. Řady mohutných trnitých bojovníků působily hrozivě. Milicionáři zakolísali.

Pravorukodlak opět vydávil spalosliny, ale tentokrát příliš brzy. Propálily několik šňůr na prádlo. Jeden kaktusík hostitele proklál mačetou a vítězoslavně zaryčel. Třímal obrovskou čepel, která se zaryla hluboko do lidského masa a strhla netvora k zemi. Kaktusík cizopasníka i jeho hostitele kopal a zadupával nohama silnýma jako kmen stromu. V boku nahodilé formace Střelců se ale otevřel prostor, a třebaže se chránili zbrojí z hrubě odlitého železa, začaly je trhat kulky motorových děl.

Vyčerpaní kaktusíkovští bojovníci začali ustupovat, k blížícím se zbraním. Poslední Střelec byl přetvořený člověk. Tomu se na noze objevila jakási skvrnitá věc. Když se k němu obrátili jeho kaktusíkovští kolegové, vychrlil jim do tváří plameny. Hostitele sice zabili, ale rukodlaka nikoli. Ten se na muže vyšplhal.

Z města se na přilehlý železniční most, táhnoucí se v těsné blízkosti mostu Korkového hřebene, přihnal vlak. Na severním břehu trať blokovala barikáda, ale jižně od stanice Zákrutek patřila Polední trasa Komuně. Vlak zastavil vedle mostu a příslušníci Komuny začali z jeho oken metat granáty podle pokynů garudů z chudinských čtvrtí, kteří se vznášeli ve vzdušných proudech nad explozemi náloží. Střely ničily další části mostu a rozrážely miliční šiky.

Ale nestačilo to. Milice obsazovala most a pálila i po vlaku. Na východě čněl do nebe černý osten parlamentu, inselberg temné architektury, který kromě této sledoval i další potyčky (útok vzducholodí na kelströmské doky, kavalerii, která vtrhávala na šunech do Přípotok, mamlúckou gardu loajálních přetvorů, kteří bojovali v Blatozvucích, kde na ně příslušníci Komuny řvali, že jsou zaprodanci).

Už je načase. Šeptaná slova od velitelů z Luhů. Pod železničními oblouky u Sanytru, na velitelství, řval Frengeler, bývalý milicionář, vyškolený v taktice a přestoupivší k radikálům, vynikající vojenský myslitel Komuny: *Rozhodněte se, do prdele, jestli chcete vyhrát nebo ne. Nemáme čas, udělejte to. Vyhoďte ty mosty do povětří.*

Bylo jen velmi málo mostů, které přecházely z parlamentního území přímo do Komuny: každý byl spojnicí, kterou si rozhodně nemohli dovolit přepustit milici. Pod hladinou Dehtu voďanojští vzbouřenci střežící vchody do kanálů rozesílali vodní miny.

Žádný z nich nebyl nadšený prací, kterou měl vykonat. Žádný z nich nechtěl zničit tyto milované starobylé stavby. Měli pocit, že není zbytí.

Kalnou vodou si razili cestu do míst, kde se z bahna zvedaly mostní pilíře, šátrali rukama, ale s narůstající úzkostí zjišťovali, že nemohou najít trhaviny. Chytali se a štěkali na sebe svým podvodním jazykem, když tu z temné vody vyrazily nepřátelské siluety. *Zrádci*, vykřikl někdo, jakmile k nim vyrazili miliční voďanojové, šamani spolu s rozvířenými úseky čisté vody, undinami, které se vrhaly na členy Komuny a mačkaly je.

Malá skupinka unikla. Jejich informace se donesly na velitelství: *Ten zasranej most nemůžeme vyhodit do vzduchu.*

Pak tedy Strmý most. Ale ačkoli si teď voďanojští plavci dávali pozor na útok ze zálohy, dopadlo to stejně: jejich trhaviny zmizely. Někdo je v nestřeženém okamžiku našel a odstranil. Plány Komuny kauterizovat přístup byly zmařeny.

„Stejný to bude na mostě Madragor i na Vlčím mostě. Otevřely se jim přístupový cesty."

A už se blížili. Za ničivé palby Komuny, přes thanatická ohniska jejích zaklínadel a její nenápadné pasti trvalo milicionářům několik hodin, než se dostali na druhou stranu mostu, který proměnili v obludnou krajinu rozvalin zdí a oken zbavených skla a účelu. Ale přesto postupovali. Most Korkového hřebene opět patřil parlamentu.

S ústupem Komuny vyrůstaly další barikády. Vzbouřenci odváželi suť ze zničených budov na jejich základy a nad nimi se uplatnilo *úplně* všechno: struska z továren, pražce, nábytek, kmeny stromů ze Sobek Croix. Komuna musela obětovat několik ulic na západ od Sediliského náměstí, aby se mohla soustředit na hlavní tepny. Poslala vzkazy obráncům přímo na jižním břehu, aby se připravili na invazi, kdyby se milice stočila za mostem na východ.

Nestalo se tak. Milicionáři přešli řeku; na náměstí se zastavili a obsadili dobyté budovy (v jednom domě, který Komuna právě opustila, začala milice systematicky zneuctívat její majetek a vyhazovat z oken pomočené světlotisky).

V Sivém krutu povstalci odnášeli desítky let starý odpad ze skládek, aby postavili bariéru na Strmém mostě. Terčem dalšího bombardování se stala Špatná strana. Bránilo ji její zoufalé

obyvatelstvo a symbolické jednotky Komuny, které šetřily municí. O Špatnou stranu samu nikdo nestál; ale jako spojnici s Blatozvuky a Kelströmem a jako břeh, naproti němuž stály za řekou Vlkodavy, jádro Komuny, ji bylo nutné bránit.

Na severozápadě města, kam neměli vlkodavští příslušníci Komuny přístup, nastaly pro jejich sesterské kapituly krušné časy. V Zádehtí a Zámarastí probíhaly určité přípravy, bezpochyby na útok na Smogrov. Kdyby do něj, s jeho průmyslovou výrobou a organizovanou pracovní silou, milice pronikla, tato kapitula Komuny by byla ztracena.

S Lykantrem to bylo jednoduché. „Bandu teploušů, úchylů a malířů rozdrtíme dřív, než se poškrábeme na prdeli," nechal se slyšet jeden zajatý miliční velitel a jeho přezíravé prohlášení získalo nechvalnou proslulost. Kapitula v Lykantru nemohla odolávat dlouho: tvořily ji oddíly nuevistů, prapory militantních baletek a její neblaze proslulá Krásná brigáda, skupina granátníků a mušketýru tvořená zženštilými mužskými prostituty v dámských šatech a s přemrštěným líčením, kteří na sebe pokřikovali rozkazy homosexuálním slangem. Zpočátku na ně Komuna pohlížela s opovržením; potom se shovívavostí, když se bili hlava nehlava; a nakonec s podrážděným zalíbením. Nikdo nechtěl, aby byli přemoženi, ale bylo to nevyhnutelné.

Milice obsadila most Korkového hřebene, zlomila odpor Sklenických střelců a utábořila se na jižním břehu Dehtu. Chystala se proniknout na východ do středu vlkodavské kapituly, do bašty novokrobuzonské Komuny. Tu zachvátil nikým nevyjádřený pocit, že nastal začátek konce.

V tomto ovzduší, za této války, vstoupili do města Juda, Rubec a jejich skupina.

Kapitola dvacátá šestá

„Probohy. *Probohy*. Jak jste se sem ve jménu Drrnola *dostali?“*

Vstupovat do novokrobuzonské Komuny a opouštět ji bylo obtížné. Barikády střežily nervózní a vystrašené hlídky. Pod dohledem byly kanály. Poněvadž vzduchoplavci na straně parlamentu ničili všechny vzducholodě, jež nepatřily do jejich letky, a obě strany chránila kouzla, příchody a odchody byly dobrodružné a nebezpečné.

Mezi lidmi kolovaly senzační historky: o hrdinském gardistovi, který se bez fanfár kradl popravovat milicionáře; o parlamentní jednotce, která ve spleti bočních uliček špatně zabočila a vynořila se uprostřed nepřátelského území. Nyní se šířila zvěst o blížící se křížové výpravě, která měla odvést všechny hladovějící ubožáky.

Samozřejmě že stovky lidí do Komuny vstupovaly nebo z ní odcházely, přes špatně střežené bariéry, pomocí thaumaturgie. Starostčino město se hemžilo těmi, kdo stranili Komuně: v Chiméru, na průmyslové periferii Umrlce, v oblastech, kde bylo vyhlášeno stanné právo, z nichž cechovníci, povstalci a zvědavci někdy utíkali do Vlkodav nebo Přípotok a dožadovali se přijetí. A naopak přímo v Komuně působili mnozí, kteří jí pasivně či aktivně přáli to nejhorší a potají se vydávali do bohatých čtvrtí nebo v ní nadále působili jako špioni.

Nově příchozí byli proto oslavováni, ale podezřívavě. Juda a jeho doprovod přišli z východní části města, přes pobořené území v okolí Velkokaliberního mostu. S Kurabinovou pomocí nalézali skryté stezky; přitom se mnich s každým dalším úsekem stále více vytrácel. Prošli kolem barikádníků. Cihlovými kaňony dospěli na vlkodavskou poštu, kde se scházela rada volených zástupců. Obrátili se na představitele Výboru.

* * *

Rubec se cítil vyprázdněný. V Novém Krobuzonu nebyl tolik měsíců a teď byl tak jiný, tak příšerně odlišný od toho, jaký býval. Všechno mu připomínal, připomínal mu Dreje, Ihonu, Feže a Poměrové, kosti pod železniční tratí.

Co je to za 'město? pomyslel si, když do něj vstupovali.

Věže Velkokaliberního mostu, po staletích pobořené a zaražené do vod Hrubodehtu, nyní osázené děly, líně pšoukajícími palbou granátů do zámožných čtvrtí. Špatná strana, vždy zanedbaná, nyní přetvořená a poničená čímsi horším než chudobou.

Úplně všude. Ubírali se přes pilíře Ječného mostu, ulicemi, kde se snoubily všednost, obludnost a krása. Nebyly zcela prázdné. Z rozbitých oken skupinku sledovali obandážovaní vojáci. Rychle pobíhající, nyní jakoby krysí obyvatelstvo se hrbilo pod pytli s jídlem, pod nábytkem a nesmysly, které přenášeli z jednoho místa na druhé. Byli vystrašení.

Prach polních cest usazený na Rubcovi a jeho druzích přitahoval zvídavé pohledy – špinaví byli sice všichni, ale jejich špína byla jiná –, nikomu však nepřipadalo zvláštní, v jaké formaci cestují: dva přetvoři a čtyři celí lidé, táhnoucí vyčerpaná jízdní zvířata.

Jako dopravní prostředky sloužili i přetvoři. Byl jím Rahul, muž s ještěrčím tělem: zástupce Ann-Hari v době, kdy se rodila Železná rada, jehož hlas Rubec slyšel vyprávět o Uzmanově smrti, muž pokročilého středního věku, který však na svých dozadu prohnutých nohou běhal rychleji než kůň. Juda na něm projel přes pustiny do města. Na Maribet, jíž záhadné přetvoření vsadilo hlavu na krk tažného koně ozdobeného ptačími pařáty, zase jela Elsie.

Mnoho mladých Radních narozených ve svobodných podmínkách se nemohlo dočkat, až spatří Nový Krobuzon, ale Ann-Hari trvala na tom, že Rada potřebuje každou ruku. Město zanedlouho uvidí. Železná rada vyslala jen tyto emisary.

Oba přetvoři zůstali na Žebravých kopcích hledět jako vesničtí balíci. Jako by jim krajina dočista vyrazila dech. Kráčeli zmařeným snem vlastní minulosti.

Na ulicích byly děti. Nevázané, proměnivší zničené budovy v nová místa svých her. Bomby srovnaly se zemí rozlehlé části města, jiné přeskládaly v novém ponurém fantastičnu zbytečných nepobořených zdí, hromad suti, pilířů a kabelů silných jako lidská ruka, nořících se ze země jako hadi: zahrady rozvalin. A mezi nimi se skvěly nové druhy krásy.

Kouzla vytvářela struktury z cihel, ušmudlaných střepů, podivných barev. Na jednom místě stvořila břečťanem porostlou, jen zčásti viditelnou stěnu, ve sklu podobné cihlové refrakci. Přes tyto nové tvary pobíhali novokrobuzonští psi a kočky. Stala se z nich nervózní divoce žijící zvířata: Komuna měla hlad.

Podivná podívaná.

Na nároží sehrávají děti divadelní představení před obecenstvem tvořeným jejich rodiči a kamarády, zoufalými a zároveň dávajícími okázale najevo, jak jsou na ně pyšní a jak se skvěle baví, a to za neustálého rachocení dopadajících bomb. Spirály na zdech. Složité, dopředu, dozadu se táhnoucí tvary. Neviditelný Kurabin sykl, souhlasně.

Jednou nastala panika, když kolem nich s křikem na rtech proběhla žena prchající od skvrny pohybující se barvy: „Pazjev! Pazjev!“ Ale dotyčnou vyděsilo jen čerstvé graffiti, z něhož ještě stékala barva. Rozpačitě se rozesmála. Ozval se klakson a nad území Komuny jako ryba připlula vzducholoď a za skytání bortícího se zdiva začala plkat bomby; lidé na ulici se lekli a obezřele se rozhlíželi, ale byla na nich patrná spíše rezignace než strach.

Na ulicích byl k vidění bezpočet módních stylů. Poslední záchvěvy zbídačeného dandyismu.

Co je zač tohle místo? ptal se v duchu Rubec. *Nemůžu uvěřit, že tu přece jenom jsem. Nemůžu uvěřit, že jsem se vrátil. Jsme* doma.

Všiml si Judy. Juda byl zdrcený. Tvář se mu křivila nepopsatelnou sklíčeností. *Tohleto jsme vyhráli?* uvažoval nejspíš.

Během posledních dní cesty, už nedaleko města, potkávali vyslanci Železné rady desítky uprchlíků, chudých i nechudých, ze slumů i bohatých čtvrtí. V otevřené krajině byli všichni pouze ztracení. „Příliš mnoho násilí,“ řekl jim jeden, aniž věděl, kdo jsou zač; domníval se, že cestovatelé. „Už to není, jak bývalo,“ úpěli Krobuzoňané.

„V prvních dnech to bylo něco,“ přiznala se jim jedna žena. V náručí držela dítě. „Byla bych tam zůstala. Nebylo to snadné, ale stálo to za to. Propouštělo se z věznic a trestaneckých továren, přicházely zvěsti, že se trhl Tarmuth, sledovali jsme zprávy z tamější Komuny, dokud nepadla. Došly zásoby jídla a nám nezbývalo než jíst krysy. Museli jsme odejít.“

Vyděšený majitel obchodu z Čeku tvrdil, že když Komuna obsadila Zmijov, shromáždila všechny boháče z jeho jižní části, vyloupila domy, postřílela muže, znásilnila ženy, které pak taky postřílela, a děti teď vychovávala jako budoucí otroky.

„Já mizím," dodal. „Co když vyhraje? Co když zabije starostu Triestiho, jako zabila Stennou-Katěnou? Vidím to na Labutí moře. Tam umějí ocenit přičinlivého člověka."

Procházeli ulicemi, které Rubec kdysi znával a které teď po kanonádě z minometu vypadaly cize, ověšené zapomenutou vlajkoslávou v barvách jednotlivých frakcí, s rozlámanými a olupujícími se cedulemi propagujícími imbecilní teorie či nové církve, nové věci, nové způsoby existence. Divokost a nevázanost se už z ulic vytratily, ale pořád v nich bylo slyšet jejich ozvěny, rezonovaly v budovách: palimpsestech dějin, epoch, válek, dalších vzpourách ukrytých v jejich cihlách.

V radě zástupců bylo šestnáct členů Výboru. S pěti z nich se bylo možné setkat. Nevěřícně hleděli. Objímali nově příchozí. Plakali.

„Nemůžu tomu uvěřit, nemůžu tomu uvěřit."

Všichni Judu objímali za to, co dokázal, za to, že našel Železnou radu, a Rubce a Elsii za to, že našli Judu a dovedli ho zpátky. Přivítali Drogona. Juda jim sdělil, že je doprovází i Kurabin, popsal mnicha jako uprchlíka z Teše a lidé se rozpačitě rozhlíželi a mávali vzduchu.

A pak přetvoři. Železní radní.

Výboráři z novokrobuzonské Komuny Radním postupně tiskli ruce nebo ocasovité končetiny, a užaslí, pokoření je šeptem utvrzovali o svých sympatiích. „Jsou to desítky let," zamumlal jeden, když sevřel Rahula, který mu gesto s nečekanou něhou oplatil svými dolními plazími údy. „A ty ses vrátil. Chavere, kdes byl? Probohy, jak jsme se *načekali."*

Museli se zeptat na tolik věcí. *Jaké to bylo? Kde jste byli? Jak si žijete? Stýskalo se vám po nás?* Tyto a další otázky se v místnosti vznášely jako přízračné nevyjádřené možnosti. Když konečně někdo promluvil, zeptal se: „Proč jste se vrátili?"

Rubec některé zástupce znal. Starou kaktusici jménem Opuchlé víčko, patřící k Psancům, jak si vybavoval; Terrimera, jehož příslušností si nebyl jistý; a Curdina.

Curdina, představitele Radikálních renegátníků, který byl přetvořen.

Přetvoření mělo své módy. Rubec už tuto podobu viděl. Lidé jim říkali pohádkoví koně. Z Curdina se stal čtyřnožec. Za jeho vlastníma nohama se nejistě šoural ještě jeden pár, ohnutý v pase, s vodorovným lidským trupem, který vnikal do masa nad Curdinovým zadkem, jako by byl kalná voda. Byl k němu naroubován další muž.

„Otevřeli mi," vyprávěl potichu Rubcovi. „Když to vypuklo. Když se Komuna zmocnila vlády. Vyprázdnila trestanecké továrny. Ale pro mě už bylo pozdě."

„Curdine," ozval se Juda. „Curdine, co je? Co se děje? Toto je ta Komuna?"

„To byla Komuna," odpověděl Curdin. „*Byla.*"

„Proč se Rada *vrací?*"

„Mají na nás spadeno," odpověděl Juda. „Novokrobuzonská milice se kvůli nám probila Úžinou Ohnivé vody. Zjistila, kde jsme. Jde po nás už roky. Curdine, vždyť ona nás pronásleduje přes *kakotopickou skvrnu.* Rada je ještě kus cesty odsud, ale blíží se. Přišli jsme vám to říct a podívat se…"

„Jste si jistí, že za vámi pořád jdou? I přes tu skvrnu? Jak se vám tou zatracenou skvrnou vůbec *podařilo projít?*"

„Nesetřásli jsme je. Můžou být sice zdecimovaní, ale pořád za námi jdou. I když parlament nevěří, že se Rada vrací, jeho zabijáci nám jsou v patách."

„Ale proč jste *tady?*"

„Kvůli vám, samozřejmě. Krucinál, Curdine. Když jsem odcházel, věděl jsem, že se něco děje. Věděl jsem to, a když se o tom doslechla Rada, došlo jí, že nastal čas vrátit se domů. Být toho všeho součástí."

Ale tys tam chtěl zůstat, Judo. Rubec se na něho podíval se zvláštním výrazem.

„Vracíme se. Připojíme se ke Komuně."

Třebaže se ve tvářích členů Výborů zračila radost, Rubec by odpřísáhl, že ve všech spatřil i něco rozporuplného.

„Žádná Komuna není."

„Ty už, krucinál, *mlč,*" ozvali se okamžitě ostatní a Curdina obklopili a: „S těma kecama běž do prdele." Dokonce i Renegátníci se tvářili ohromeně, ale Curdin se zvedl na všech čtyřech nohou a zařval:

„Vždyť to *víme.* Zbývá nám nanejvýš pár týdnů. Nic nám nezůstalo. Odřízli nás, vyvražďují Smogrov, po Lykantru je nejspíš veta. Netvoříme ani pětinu grémia – polovina ostatních neví, co chce, nebo chce se starostou *uzavřít příměří,* probohy, jako by o ně parlament zrovna teď stál. Jsme vyřízení. Žijeme ze dne na den. A teď do toho všeho chcete vtáhnout ještě *Železnou radu?* Chcete přivodit její zkázu?"

„Chavere." Promluvila jedna mladá žena, Renegátnice. Chvěl se jí hlas. „To, co řeknu, se ti moc líbit nebude."

„Ne, nesouvisí to s tím, co mi udělali…“

„Ale ano, souvisí. Oni tě *přetvořili*, chavere, a je to hnusné a přivádí tě to k zoufalství a já netvrdím, že bych se chovala jinak, a netvrdím, že určitě vyhrajeme, ale chci ti jasně říct, že ty teď neurčuješ, jestli jsme vyřízení. Měl bys s náma radši bojovat, Curdine.“

„Počkejte.“ Juda bezděčně pohyboval ústy ve zděšení z hroutících se plánů. „Poslouchejte, poslouchejte. Až už je to cokoliv, ať už se děje cokoliv, to není důvod, proč tu jsme. Máme tu jeden úkol. Poslouchejte.

Poslouchejte.

Nový Krobuzon padne.

Doslechli jsme se – poslouchejte, prosím vás, doslechli jsme se o těch výjevech, o těch vašich pazjevech. Už odezněly, že?“

„Ne, ale nejsou tak silné…“

„Jasně. Je to ze stejného důvodu, proč nelátají kapky těsně kolem rozstříknuté vody. Protože něco se blíží. Teš *nejedná o žádném smíru.* Jestli s vámi nebo s parlamentem nebo s oběma stranami jedná… nedomlouvá mír, naopak se chystá, že s vámi skoncuje. Ty pazjevy nejsou žádná zbraň. Tou je něco jiného. Ty spirály.“

Když to konečně pochopili, mysleli si, že se zbláznil. Ale ve skutečnosti si to nemysleli dlouho.

„Považujete to za náš rozmar?“ rozčiloval se Rubec. „Máte vy vůbec představu, čím jsme na cestě sem prošli? Dokážete si to vůbec představit? Čeho se tu pokoušíme dosáhnout? Ty spirály na vás přivolávají *oheň*, do prdele. Na parlament, na Komunu, na všechno.“

Uvěřili mu, ale Curdin se zasmál, když je Juda požádal o pomoc.

„Co od nás chceš, Judo? My nemáme vojáky. Vlastně je máme, ale kdo jsme ’my‘? Já nad bojovníky Komuny nemám žádnou moc. Když se jim pokusím vysvětlit, co potřebujeme, budou si myslet – jako že si to myslí, krucinál, už teď –, že je to nějaký zasraný uskok jednoho Renegátníka, který se pokouší převzít moc nad Komunou. Já nejsem vojenský velitel; já bych je řídit nemohl. Nebo stojíš konkrétně o Renegátníky?“ Rozhlédl se po příslušnících své frakce.

„Ještě nás několik zbývá. Patří k nám Nepravidelná jednotka z Kirrické, ale kdoví, kde je jí teď konec. Ostatní jsou na frontě. Jsou na barikádách, Judo. Co chceš, abych udělal? Myslíš si, že můžeme svolat schůzi zástupců a vysvětlit jim, jak se věci mají? Štěpíme se, Judo – každá čtvrť teď bojuje na vlastní pěst. Musíme se bránit milici.“

„Curdine, jestli to nezastavíme, nebude veta jen s Komunou, ale i s celým zatraceným *městem.*“

„Chápu.“ Přetvor vypadal, jako by mu někdo do očí vetřel písek. Byl zjizvený z bojů. Kolébal se. „Co chceš, abych udělal?“

Pat, jako by stáli proti sobě. Ticho.

„Město to potřebuje.“

„Já tomu *rozumím,* Judo. Co chceš, abychom udělali?“

„Musí tu někdo být, nějaký thaumaturg, někdo z bezprizorných…“

„Já vím, kdo ty spirály kreslí,“ ozval se někdo.

„Možná že jo, ale budeš si ho muset najít a nedívej se na mě tak, Judo, jasně že já udělám, co je v mých silách, ale nevím, kam se mám vrhnout. Je konec: nikdo tomu tady nevelí.“

„Já vím, kdo kreslí ty spirály. Já vím, kdo kreslí ty spirály.“

Ticho, konečně. Promluvila jedna mladá Renegátnice.

„Kdo kreslí ty spirály. Kdo něco přivolává. Je to ten tešský agent.“

„Jak?“ vyhrkl Juda. „Kdo?“

„Vlastně ho neznám… ale znám člověka, co ho zná. Bývalého Renegátníka, nebo tak napůl. Znám ho ze schůzí, Curdine. Znáš ho i ty. Oriho.“

„*Oriho?* Který se přidal k Torovi?“

„Oriho. S Torem je, myslím, pořád. Říká se, že právě Toro zabil Stennou-Katěnou, ať to bylo nebo nebylo k něčemu dobré. Po Torovi se pak slehla zem, ale zase ho viděli. Možná je Ori pořád s ním. Možná Ori může přimět Tora, aby nám pomohl.

Ori ví, kdo kreslí ty spirály. Řekl mi to.“

Kapitola dvacátá sedmá

Z Tora byl teď pes, nemyslící a zmučený pes, který následoval nenáviděného pána, aniž byl schopen se zastavit. Tak to Ori vnímal.

Dokázali jsme to! říkal si v duchu. Velmi krátce. Necelou jednu noc. Dokonce i ve sklíčenosti a šoku, kterým podlehl, když se dozvěděl o motivaci a manipulacích prvního Býka, dokonce i když se cítil odtržen od hnutí, o němž si myslel, že určuje jeho existenci, byl hrdý, že se vražda starostky stala tímto silným katalyzátorem dění.

Myslel si to několik hodin, navzdory všem faktům: rebelové netušili, že je Stenná-Katěná po smrti, informaci sice přijali s krutým vzrušením, avšak bez většího obnovení motivace, bez posílení bojového ducha. Toho byli plní během prvních dní na barikádách, bez ohledu na to, čeho dosáhli Toristé. Stačilo několik hodin mezi příslušníky Komuny a Ori poznal, že zákrok proti starostce nesehrál při jejím zrození nijak významnou roli.

Ori, Toro, tlačil přilbou do stěny světa a opakovaně ji rozdíral. Pohyboval se bez obtíží. Potají se přesunoval z území Komuny do oblastí pod správou parlamentu a zase zpátky, aniž si lámal hlavu s pastmi a zátarasy. Jako pes pronásledoval svou kořist. Pronásledoval Spirála Jakobse.

Dobrá tedy, myslel si tehdy, poprava starostky bude součástí hnutí. Měla svou závažnost. Svět se změnil. Stane se součástí akce. Ano, byl to ohavný, ale osvobozující čin, čin, který požene věci kupředu. Komuna bude neúprosná. Bohaté čtvrti padnou. Vzbouřenci v Komuně přesvědčí zástupce a Komuna porazí parlament.

Milice prosadila v těch částech Nového Krobuzonu, které měla pod kontrolou, zákon o zabírání soukromých prostor. Obyvatelstvo se zmítalo v solidárních demonstracích, někde se se zbraní v ruce pokoušelo připojit ke Komuně, ale neúspěšně. Ori vyčkával. S děsivou úzkostí v sobě odhalil bezútěšnou jistotu, že zabitím starostky se vůbec ničeho nedosáhlo.

Když z něho byl Toro, pohyboval se v temnotě mezi póry reality, objevoval se v tichu bohatých rezidenčních čtvrtí, někdy večer, na Kočičím kopci, nespatřen za zástupem diváků. Obyvatelé Chnumu a Mafatonu jásali jako při ohňostroji, když sledovali olejnaté exploze trhavin, při pohledu na nereálnou zář kouzelných ohňů vyvolávaných parlamentními thaumaturgy, pískali jako děti, když zahlédli odlesky záře vysílané pokoutními zaklínači nepřítele.

Mohl bych vás tady tolik zabít, říkal si neustále v duchu, *za své bratry a sestry, za všechny své mrtvé*, a zjišťoval, že nic nedělá.

Řadu nocí po sobě docházel do kelströmského skladiště. Nevrátil se nikdo z jeho druhů. Myslel si, že mohl uniknout třeba Baron, ale pak nabyl jistoty, že se o to milicionář ani nepokusil. Na schůzku se nikdo nedostavil.

Domácí dával dlužní úpisy, které od něho laskavě přijímala. Na území Komuny se všechno odehrávalo v kolegiálním duchu. V noci s ní sedával a poslouchal útoky. Šeptalo se, že parlament poprvé za dvacet let používá válečné konstrukty.

Zbroj si schovával pod postelí. Svou býčí přilbu. Používal ji pouze na noční vycházky, a nevěděl proč. Jednou si rohy prorazil cestu nově nebezpečnými ulicemi, kolem hlídek Komuny, které byly opilé nebo naopak soustředěné a střízlivé, napříč nevázanou nocí až do vývařovny. Mezi tuláky se rozhořela hádka.

V minulých dnech se Ori vrátil. Střecha zmizela a nahradily ji exkrementy jakýchsi bojových červů ničících zdivo, které do oblasti vypustil parlament. Kuchyně byla prázdná. Ve vlhkých cárech se na zemi válely zbytky dávno neutajovaných vzbouřeneckých tiskovin. Hnily tu deky.

Toro mohl za Komunu bojovat. Toro mohl stávat na barikádách, prohánět se po třídách mezi bombami obnaženými stromy a masakrovat milicionáře.

Nedělal to. Zachvátila ho apatie. Zdrtil ho nezdar. V prvních dnech se snažil být součástí Komuny, podporovat její obranná zařízení a učit se z veřejných přednášek a uměleckých představení, které se

zpočátku objevovaly jako houby po dešti: teď mohl jen ležet a přemýšlet: *copak jsem to udělal?* Palčivě si uvědomoval, že mu to není vůbec zřejmé. *Co jsem to udělal? Co to bylo?*

V Psoriaku uviděl pazjev. Tlustou zavřenou knihu strakatou nereálnými barvami, která se otáčela na pavučinových vláknech energie. Vsávala do sebe světlo a stíny, než zmizela, zabila dva kolemjdoucí a zanechala po sobě jen pozůstatek knihovosti, jenž na místě přetrvával ještě další den. Nebál se; přízrak, jeho pohyby, jeho umístění sledoval před zdí pokreslenou graffiti. Mezi vulgaritami a hesly, nesmyslnými symboly a obrázky si všiml dobře známých spirál.

Potřebuju najít Jakobse.

Toro to uměl. Torovy oči dokázaly rozeznat, která z nakreslených šroubovitých značek je nová. Čišela z nich thaumaturgie: nedaly se vydrhnout. Když z něho byl Toro, postupoval zpátky podle stáří symbolů, sledoval Spirála Jakobse napříč ohromnou a mimořádně složitou spirálou pronikající celým městem.

Jakobs se mezi Komunou a parlamentní zónou pohyboval bez obtíží stejně jako Toro. Spirála prostřednictvím svých propletených smyček směřovala do středu Nového Krobuzonu. Toro se kradl nočními ulicemi, halil se stíny, v nichž se mu zachytávala přilba. Čtrnáct dní po zrodu Komuny, v halasení lidových výborů pro obranu a rozdělování, Ori, neviditelný ve své býčí přilbě, prošel Dolem u Psoriaku a našel Spirála Jakobse.

Stařík se šoural s paletou kreslířských pomůcek v ruce. Toro ho sledoval úzkou uličkou stíněnou betonovými zdmi. Tulák začal kreslit další ze svých spirál.

Spirál Jakobs ani nevzhlédl. Jen zamručel něco jako: „Ahoj, chlapče, kdysis byl dvojitej, co, a teď je z tebe vandrák? Dostal ses ven, co? Ahoj, chlapče.“ Thaumaturgicky upravený kov přilby ho nezmátl. Věděl, ke komu mluví.

„Nedopadlo to, jak jsme si mysleli,“ odpověděl Ori. Žalostně, a z toho mu bylo nanic. „Nevyšlo to.“

„Vyšlo to dokonale.“

„Cože?“

„Vyšlo… to… dokonale.“

Měl za to, že o sobě dává opět vědět starcova potrhlost, že jeho slova nedávají smysl. Zpočátku věřil, že si právě tohle myslí. Ale narůstaly v něm obavy. Zesílily, když se zúčastnil veřejných schůzí ve Stíništi, Blatozvucích a Vlkodavech.

V býčím převleku vyhledal Jakobse ještě jednou. Zabralo mu to dva dny.

* * *

„Cos tím myslel?“ zeptal se. Byli v Čeku, pod cihlovou klenbou stanice Vnější Vranov, kam vystopoval kreslené závity. „Co myslíš tím, že to vyšlo dokonale?“

Pravda ho samozřejmě děsila, ale horší bylo, že ho příliš nepřekvapila.

„Myslíš si, že jsi jedinej, hošku?“ ptal se ho Spirál Jakobs. „Nahazoval jsem vábničky všude možně. Tys byl nejlepší. Dobrá práce, synku.“

„Co jsi chtěl?“ zeptal se Ori Torovým hrdelním hlasem, ale hned si uvědomil, že odpověď už zná. Jakobs chtěl chaos. „Kdo jsi? Proč jsi vytvořil Komunu?“ Jakobs se na něho podíval s výrazem, v němž Ori až po několika vteřinách rozeznal opovržení.

„Běž pryč, hochu,“ řekl tulák. „Něco takovýho se *nevytváří*. Já to neudělal. Já dělal jiný věci a cos dělal ty – *nicotnosti*. Běž už.“

Ori pocítil ohromení, pak ponížení. Všechno, co Toristé dělali, bylo jen divadlo. Toro, Baron, jeho kamarádi… nechápal, k čemu byli využiti, ale věděl, že využiti byli. Stáhl se mu žaludek. Nedokázal se nadechnout.

Beze vzteku – s náhlým klidem – pochopil, že musí Jakobse zabít. Z pomsty, kvůli ochraně svého města – nebyl si jistý. Přistoupil k němu. Pozvedl samostřílovou pistoli. Stařec se ani nepohnul. Ori namířil na jeho oko. Muž se ani nepohnul.

Ori vystřelil, šipka prosvištěla vzduchem a Spirál Jakobs dál nehybně stál a díval se dvěma nezakrvácenýma očima. Šipka zůstala vězet ve zdi. Ori vytáhl pistoli s hnízdem hlavní. Kulky, které postupně pálil na Jakobse, dopadaly na zem nebo na zeď. Starce se ani nedotkly. Ori pistoli odložil a ohnal se Spiráloví po hlavě, a ačkoli ten neucukl, Ori promáchl vzduch.

Popadla ho zlost. Na starce, který ho dovedl k Torovi, který mu pomáhal, který ho přiměl zabíjet, se nakonec vrhl. Kopal ho vší silou, vší silou, kterou mu propůjčovala záhadná přilba, vrážel mu prsty do očí, a stařec se pořád nehýbal.

Ori se Spirála Jakobse nemohl dotknout. Zkusil to ještě jednou. Nemohl se ho dotknout.

Vztek se v něm přetavil v zoufalství a dokonce i vojáci Komuny, dokonce i milicionáři vzdálení míli od nich, kteří už byli imunní vůči sténání bojujících mužů, se při jeho bučení zarazili. Ori se starce nemohl dotknout.

Spirál Jakobs byl opilec. Byl to skutečný pobuda. Jenže byl taky něco víc.

Konečně se pomalým šouravým krokem vzdálil a Toro ho mohl jen následovat jako pes. Jakobs se ubíral do středu Nového Krobuzonu, ke klenbám Nádraží Perdido, a Toro ho následoval. Ori jen bezmocně vykřikoval otázky, na něž se Spirál Jakobs neuráčil odpovídat.

„Cos to dělal?“

„Proč já?“

„Co ti ostatní, co ti měli udělat? Jaký je skutečný plán?“

„Co to děláš?“

Komuna. Byla součástí přetváření.

Zpočátku, v návalu zloby, násilí, překvapení a mimořádných událostí, pomst, altruistických i primitivních motivů, nutnosti, chaosu a dějin, v prvních okamžicích novokrobuzonské Komuny, se našli tací, kteří odmítali pracovat s přetvory. Nezbytnost je však přinutila změnit názor.

Šlo to ráz na ráz. Ti, kteří agitovali za svržení parlamentu, byli ohromeni. Milice opustila své základny, na území Komuny zůstaly prázdné vládní bodce, skoby. Zastavil se provoz na visutých drahách. Zatímco se v miličních věžích rabovalo a zběhlí vojáci odnášeli ukořistěné zbraně, staré slovo začínalo měnit význam. Při proslovu ke stávkujícím v Turgisadské slévárně mával agitátor z Výboru na přetvořené dělníky, aby se připojili k mase demonstrantů, a křičel: „My teď přetváříme město: kdo je v tom zběhlejší než právě vy?“

Ori věděl, že povstání prostého lidu budou přítomni i jeho bývalí vzbouřenečtí přátelé, jeho dávní druzi. Mohl jim pomoci; jako Toro mohl být zbraní Komuny.

Nedokázal to však. Byl zlomený. Dokázal jen hledat Spirála Jakobse a dlouhé noci ho sledovat. Měl pocit, že zůstane na půli cesty, dokud si s ním nepromluví, dokud se nedozví, co udělal.

„Kde jsou ostatní?“ ptal se. „Co jsi nás to přiměl udělat? Proč jsme zabili starostku?“ Jakobs nic neříkal, zase jen odcházel. *Proč touží po chaosu?*

Ori ho vždy dokázal najít. Torovi v očích žhnuly spirály. Ori vzbuzoval soucit.

„Mám o tebe obavy, zlatíčko,“ říkala mu domácí. „Je z tebe troska, všichni to vidí. Jíš něco? Spíš?“

Nemohl mluvit, celé dny jen ležel, jedl, co mu nosila, až ho opět zachvátila úzkost a to pak vstával a, jako Toro, opět vyhledával Spirála Jakobse. Nebylo tomu jinak. Celé noci v patách tomu zvláštnímu starci.

Zpočátku ho pronásledoval ve své býčí výstroji a vstupoval mimo realitu a zase do ní. Vláčel se za ním tímto příšerným, bezmocným způsobem a uvědomoval si, že i ve starcově pohybu vnímá kouzla. Sňal přilbu. Spirál Jakobs si toho nevšímal.

Ori ho následoval i bez Torovy thaumaturgie a přesto se jim i nadále jaksi dařilo přecházet mezi Komunou a parlamentním městem. Ve světle plynových lamp, pod jasnými elyktrobarometrickými trubicemi se Spirál Jakobs dál šoural svou stařeckou chůzí po ulicích potemnělých cihel, tmavého betonu, tmavého dřeva a železa a Ori se ubíral za ním, jako poutník bez cíle.

Stařec vyšel třeba ze Zmijova, na okraji Komuny, prošoural se kolem zástupů nočních hlídek a zatočil pod klenbu z proutí. Prošel začazenou uličkou mezi zadními zdmi budov, ve stínu stromů a vížek svatyň a za zatáčkou jej a jeho pronásledovatele průchod dovedl do ulic Pinkoku. Vzdáleného od výchozího místa dvě minuty chůze a více než čtyři míle vzdušnou čarou.

Ori Jakobse sledoval, jak podivně zamotává městskou topografii. Bez obtíží se pohyboval mezi oblastmi, které spolu nehraničily. Později, už o samotě, se Ori pokoušel po těchto trasách opět vydat, ale už to samozřejmě nebylo možné.

Od Letů po Přípotoky, od Vilných polí po Vrch svatého Drmola si Spirál Jakobs uzpůsoboval město svým potřebám. V tichosti skládal jednu čtvrť vedle druhé, dokázal, aby se jediná ulice (na níž v určitém okamžiku nebyli nikdy žádní chodci) proti veškeré logice vinula vzdálenými oblastmi. Pendloval mezi Komunou a zbytkem města, aniž zahlédl barikády či milici, a Ori chodil za ním a prosil ho, aby mu odpověděl na otázky, a někdy po starci v záchvatu zlosti střílel nebo se na něho vrhal nožem, a jeho zbraň nikdy nezasáhla cíl.

Jsem v pěkné bryndě. Ori to věděl. *Jsem v pasti.* Něco ho zachvátilo: v hlavě se mu odvíjely stále tytéž myšlenky, necítil se dobře, zoufal si. Uprostřed tohoto převratu, této vzpoury, uprostřed přetváření města, ten, který by měl tímto obdobím žít, byl sklíčený, naříkal, zůstával i několik dní po sobě v posteli. *Něco se se mnou děje.*

Byl schopen pouze dvou věcí: sledovat Jakobse po trasách, které si vytvářel, a sedět o samotě a někdy plakat. Drtila ho jakási tíha, zatímco se měnila situace, zatímco se první dny – plné vzrušení, tvoření, polemik a pouličních setkání – měnily ve dny zranění, ztrát, měnily se ve válku, stávaly se terorem, prostupoval je pocit konce.

Odhodlání Komuny sílilo před poslední akcí, před něčím, o čem věděli, že se blíží. Ori ležel, procházel se po násilím zmítaných ulicích a viděl, jak se původní růst Komuny zastavuje a vrací. Viděl, jak její

území zabírá milice. Každou noc přišli o další barikádu. Milice obsadila pece na Chlívkově, stáje na Heliantově, pasáže v Tržinách. Komuna se zmenšovala. Ori, Toro, dál ležel o samotě.

Měl bych se někomu svěřit, říkal si v duchu. *Spirál Jakobs působí potíže. Je něčeho příčinou.* Ale nic neudělal.

Je město plné lidí, které zapudil? Ztracených mužů a žen, kteří nedokončili své úkoly, jejichž práce pro Spirála Jakobse byla přerušena předtím, než poznali, že vůbec něco dělají nebo co vůbec dělají. Bylo lepší nebo horší dosáhnout úspěchu?

„Mlč, mlč," říkal mu Spirál Jakobs, když se procházeli nocí. Starcovy nástěnné kresby byly stále záhadnější, tvořily je stále spletitější spirály. Ne že by Ori přímo naříkal, ale chodil za ním jako bludná duše a takřka žadonivým hlasem dál kladl své otázky. „Cos mě to nechal udělat, co to děláš, cos to udělal?"

„Mlč, mlč." Jakobsův hlas nezněl nevraživě. „Už to skoro je. Potřebovali jsme jenom něco, aby se to nezastavilo. Už to nebude dlouho trvat."

Ori se vrátil domů, kde na něho čekalo několik lidí: Madeleina di Farja; Curdin, kterého neviděl už několik měsíců, přetvořený a zdrcený; a skupinka mužů a žen, které neznal.

„Potřebujeme si s tebou promluvit," řekla Madeleina. „Potřebujeme tvou pomoc. Musíme najít tvého přítele Jakobse. Musíme ho zastavit."

A při těchto slovech se Ori rozplakal úlevou, že k tomuto zjištění dospěl i někdo jiný, bez jeho přispění, že se něco udělá, že to nebude muset udělat sám. Byl tak vyčerpaný. Když je spatřil, seřazené a zarputilé, se zbraněmi v odhodlaně sevřených rukou, bez strachu oněch dní, ucítil, jak ho k nim něco táhne.

Kapitola dvacátá osmá

Na jihu podnikl záchranný oddíl nebezpečnou výpravu do ulic oddělujících Zmijov od sadů v Sobek Croix. Park byl oblastí mimo palebnou zónu, obývaný uprchlými vězni a odpadlíky z jednotlivých frakcí a nespadal pod vliv Komuny ani parlamentu. Komuna potřebovala palivo: její vojáci se vyzbrojili sekerami a pilami a vydali se ke stromům. Ale průchod ulicemi otřásajícími se miliční palbou a návrat s těžkými kmeny si vyžádaly nemalé oběti. Muže kosily kulky na okraji parku, zůstávali ležet na dlažbě, zavaleni dřevem a postříleni ve stínu zdí.

Pořád se činila rozhodnutí, ale základní strategie, která umožnila Komuně fungovat jako mocnost, alternativní městský stát, se rozpadala. Některé oddíly byly řízeny strategicky, ale každá akce byla nyní víceméně samostatná, nebyla součástí žádného zastřešujícího celku.

Z miliční věže v Letech byly už dávno vyneseny zbraně, už dávno byly použity její thaumaturgické směsi a uloupeny její tajné mapy. Z vrcholu se na jih a na sever táhly visuté dráhy, silné a vibrující kabely, ukotvené k dalším věžím. Na jih k poslední miliční věži ve městě, stojící na předměstí Kasarnice; na sever se dráha zvedala stovky stop nad změť břidlicových a plechových střech, nad ghetto Skleníku a klikatící se Dehet do středu Nového Krobuzonu. Ubíhala k Bodci, zaraženému do nebe vedle Nádraží Perdido.

Za oněch posledních divokých dní příslušníci Komuny v miliční věži v Letech naplnili dvě kapsle trhavinami, obsahujícími chymikálie a černý prach. Krátce před polednem je za maximální akcelerace vypustili do obou směrů. Malá vozítka z mosazných trubek, skla a dřeva prudce zrychlovala a se svistotem se hnala nad městem.

Když se kabely pod vahou kapslí prohnuly, do všech stran se rozletovali překvapení skřaraši. Stoupali do výšky a vřeštivě nadávali.

Nádraží Perdido tvořilo střed města ještě více než parlament, ona čedičově černá pevnost, v níž se nyní nenacházel jediný funkcionář (bylo ironií doby, že současné „parlamentní“ uspořádání přerušilo činnost parlamentu). Starosta v současnosti rozhodoval z Bodce.

Zatímco se kapsle vyslaná severním směrem řítila nad Luhy, milicionáři po ní začali pálit granáty. Ty však ke kapsli nedolétly a v krutých explozích dopadly na Ček nebo na nábřeží poblíž Zákrutku. Gardisté ji však nemohli míjet dlouho. Kapsle rozdrnčela kovovou dráhu, vyrazily k ní další dvě střely, prorazily jí okna a detonovaly.

Kapsle vybuchla, její náklad se v apokalyptickém okamžiku rozletěl v plamenech do všech stran. Řítila se k zemi v kouřovém oblouku. S třeskotem dopadla v Čeku na domy a ulice obchodníků, v roztříštěné mase tavícího se kovu a plamenů.

Na jihu se však trhavinami napěchované vozítko přehnalo nad ulicemi šmelinářů, přímo nad barikádou na hranici Zmijova a Kasárnice. Z obou stran klínu suti a cihel vzhlédli milicionáři a vojáci Komuny.

Kapsle prosvištěla nad kravinami, začala na svažující se trati klesat a blížit se k sídlištním věžákům. Pak plnou rychlostí narazila do kasárnické věže.

Následoval rychlý sled explozí a z vrcholu miliční věže se vyvalilo mračno špinavého ohně. Betonové stěny se vyduly a praskly, vnitřek zachvátily šlehající plameny; vrchol povyskočil, explodoval a začal se řítit k zemi. Rozrážel všechna patra pod sebou. Rozpadal se v hořících plátech podobajících se výronu pyroklastického materiálu, vypadávaly z něj další miliční kapsle.

Visutá dráha se vražedně prověsila a švihla území o délce dvou mil. Stočila se mezi břidlicovými taškami, vysekla ve městě tenkou zlomovou čáru a při svém pádu zabíjela. Zůstala viset z věže v Letech a vinula se ke Zmijovu, kde svým rozžhaveným vedením bourala budovy.

Bylo to spektakulární vítězství, nicméně vítězství, o němž Komuna věděla, že nastolený trend nezmění.

Ve většině dílen u Rezavého mostu panovalo ticho; zaměstnanci a majitelé se ukrývali nebo bránili hranice Komuny. Avšak pořád bylo možné narazit na továrničky, které neustávaly ve velmi omezené výrobě, byť za velmi omezené platby, a právě do jedné z nich se Rubec vydal v den, kdy se zřítila miliční věž.

Ohně na starobylé sklářské ulici sice nehořely, ale s pomocí složitě shromážděných peněz a politicky laděných pobídek Rubec přesvědčil povstalecké dělníky Ramunovy ohnivé dílny, aby opět rozdmýchali pece a přinesli potaš, kapradí a vápenec k cídění a leštění. Předal jim pouzdro s Judovým okrouhlým zrcadlem, které rozbil. Nakonec souhlasili, že mu vyrobí zrcadlo z křišťálového skla. Zašel do Oriho bytu, aby počkal na mladíka s Judou.

Pokud se s Orim už setkal, což bylo ve stísněném světě vzbouřenců v době před vznikem Komuny možné, nevzpomínal si na to. Madeleina di Farja Oriho popsala a Rubec si ho představil jako rozkaceného, divokého, agresivního mladíka dychtivého boje, který nepřestává stírat své druhy za domnělou nečinnost. Ori byl někdo úplně jiný.

Byl zlomený. Jakýmsi způsobem, jemuž Rubec nerozuměl, ale jenž v něm probouzel soucit. Ori se stáhl do sebe a Rubec a Juda a Madeleina ho museli znovu přivést k životu.

„Blíží se to," řekl Kurabin. „Blíží se to, musíme si pospíšit."

Bytost, jež bývala mnichem, mluvila stále naléhavěji: zdálo se, že rozum pronášející tato slova každým dnem zvolna upadá. Na skrytý tešský Okamžik směřovalo tolik otázek, že se muselo vytrácet stále více Kurabinovy podstaty.

Kurabin při svém pozvolném rozkladu podléhal obavám. Neviditelného mnicha znepokojovala každá spirála, kterou minuli, neboť cítil příchod blížícího se netvora, vyvolávače nadcházející hekatomby: vražedného ducha, masového vraha, chaotika, jak ho nazýval. Svou naléhavostí nakazil Rubce, nakazil ho i strachem.

Město sužovala vlna malých pazjevů. Cestou do Oriho bydliště Rubec minul ve vedlejší ulici srocení lidí, ale Kurabin ho k němu najednou začal táhnout; popadl ho skrytýma rukama a zakvílel. Když se dostali na místo, spatřili poslední zbytky výjevu podobného psovi, který se přeléval ve složitých tvarech, vyprchával; přitom se zdálo, jako by při svém mizení nasával barvy a světlo světa. Hlouček příslušníků Komuny, který se kolem něj srotil, ječel a ukazoval rukama, ale nikdo nezemřel.

Kurabin zaúpěl.

„To je ono, to je ono," řekl, když svět mžikl a věc zmizela. „To už je poslední fáze."

Rubec nevěděl, zda věří, že Ori zabil starostku Stennou-Katěnou. Pořád mu to připadalo nemožné. Bylo těžké uvěřit, že ona sebejistá, bělovlasá žena, kterou znal ze světlotisků, z plakátů, z letmých pohledů při veřejných vystoupeních, která byla tak dlouho terčem jeho

nenávisti, je po smrti. Nevěděl, jak s tímto vědomím naložit. Seděl v Oriho bytě a čekal.

Juda byl s Orim, s Orim jakožto Torou. Chytil se ho a společně se protlačili kůží světa do Judovy bývalé dílny v Brokatech.

„Pro co tam musíš vůbec jít?“ zeptal se ho Rubec. „Já obstarám zrcadlo – to bude pro Radu připravený –, takže co tam ještě potřebuješ? Ta tvoje dílna bude nejspíš už dávno zavřená.“

„Ano,“ odpověděl Juda, „to bude. A ano, zrcadlo vážně potřebujeme, ale chci ještě několik dalších věcí. Věcí, které by se mi mohly hodit. Mám takový plán.“

Ostatní zamířili do skladišť se zbraněmi. Přetvoři z Železné rady se chystali bránit Komunu na barikádách. Jak na ně musí tento zvláštní boj působit? ptal se v duchu Rubec.

Ve vzpomínkách se vracel k putování přes pustiny a pampy, přes oblasti poseté skalisky, ke stovkám mil, které překonali závratnou rychlostí naváděni potulným jezdcem Drogonem, který ony bezútěšné končiny projel už dříve, dokud se nepřiblížili k městu vypínajícímu se na západ od nížiny kolem ústí řeky. Projížděli městy duchů. Prázdnými osadami, mezi nevlídnou zástavbou vysušenou lety opuštěnosti, obývanou pouze oblaky prachu.

„Ano,“ šeptal Juda. Toto byla jeho minulost, tyto nehostinné kraje, tyto pozůstatky plotů, tyto malé hroby označené větvemi. Před necelými třemi desítkami let to byla vzkvétající města.

Vzpoura Železné rady, zrada věčného vlaku, byly poslední kapkou v krizi korupce, nekompetentnosti a megalomanství, která zničila Tepcův Transkontinentální železniční trust. Narychlo vystavěná města a vesničky na pláních a stáda skotu a hybridních, na maso chovaných zvířat, pistolníci a žoldáci, trapeři, obyvatelstvo onoho křížence peněz a pustiny během několika měsíců zmizeli. Domy za sebou zanechali jako svlečené hadí kůže. Zmizeli kovbojové, zloději koní, kurvy.

Železná rada musela zrychlovat. Ukusovat vzdálenost, byť se každý okamžik při pokládání kolejí zdál namáhavý a pomalý. Rubec si uvědomil, že Rada už musí jet otevřenou krajinou. A musí ji neustále pronásledovat milice, která jí celou cestu domů postupovala v patách, která se trmácela přes celý svět, aby ji našla, a každým dnem zkracovala svůj odstup. Při krajně absurdní výpravě přes kontinent a zase zpátky, po strašlivé trase.

Když potemnělo světlo a začalo zvolna pohasínat, Rubec získal pocit, jako by se místnost zvlnila a ve dvou bodech natrhla, a z prázdného místa vyrazily dva rohy. Blánou reality se protlačil Toro

celý potřísněný energiemi, krví skutečnosti, s Judou v náručí, propleteni jako dva milenci.

Juda klopýtavě poodstoupil a vzhůru z něj skanuly barvy, které s prskáním přestaly existovat dříve, než se dotkly stropu. Nesl v rukou plný pytel.

„Máš, cos potřeboval?“ zeptal se ho Rubec. Juda se na něho podíval a kolem se vytratily poslední zbytky krve světa.

„Všechno, abychom to dokončili,“ opáčil. „Budeme připraveni.“

Mezi lidi prosákly zvěsti, že v Komuně jsou Železní radní. I navzdory hrůze a neštěstí oněch bezútěšných dní to byla převratná zpráva.

Vzrušené zástupy pobíhaly uličkami v okolí vlkodavské pošty a hledaly hosty. Když Maribet a Rahula konečně našly, z barikády, k níž se přidali, se stala jakási bojová svatyně.

I když jim nad hlavami nepřestávaly svištět kulky, příslušníci Komuny trpělivě čekali ve frontách. Předstupovali před Radní a kladli jim otázky – nevyjádřená zdvořilost omezila dotazování na tři otázky na člověka. „Kdy Rada přijede?“

„Přijeli jste nás zachránit?“

„Vezmete mě s sebou pryč?“ Solidárnost, obavy a absurdní naděje, v nekonečném koloběhu. Z fronty se stalo pouliční shromáždění, kde se mezi dopadajícími bombami opakovaly staré diskuse mezi jednotlivými frakcemi.

Na konci ulice, na druhé straně barikád, periskopy hlídek zahlédly blížící se válečné konstrukty. Pochodující strojové vojáky z mosazi a železa, se skleněnýma očima, s přivařenými zbraněmi. Na jednom místě se rázem objevilo víc konstruktů, než bylo vidět za dlouhá léta.

Dupali a na pásech se ztěžka šinuli k zátarasu přes rozvaliny a sklem posetou ulicí. V jejich čele jel mohutný buldozer osazený klínovým pluhem, kterým chtěl rozrazit masu barikády.

Vojáci Komuny proti němu vyzkoušeli granáty, bomby, honem poslali pro thaumaturga, který by dokázal tohoto odporného netvora zastavit, ale neměli tolik času. Věděli, že se musí stáhnout. Tuto barikádu, tuto ulici ztratili.

Na střechách nad zemí nikoho se objevili odstřelovači a odstřelovači zaklínači, aby konstrukty a milicionáře zasypávali kulkami a kouzly. Zpočátku se do vládních sil zostra zakousli, ale otočné motorové dělo dvě desítky z nich postřílelo na krvavou hromadu a mezi ostatními vyvolalo paniku.

Konstrukti chvatně postupovali a vojáci Komuny se škrábali pryč, rozbíjeli formaci a rozutíkávali se do vedlejších uliček. Rahul a

Maribet nevěděli, kam mají utéct. Zamířili k zadním liniím, ani ty je však před miliční palbou neuchránily. Rubec se později doslechl, co se vlastně stalo: oba přetvoři skákali na svých zvířecích nohou a kličkovali ulicí, kde na ně pokřikovali vyděšení příslušníci Komuny, kteří se jim snažili pomoci. Maribet kopyty zakopla v kráteru po bombě, a zatímco se pokoušela opět postavit a Rahul k ní natahoval své lidské i ještěrčí končetiny, ozvalo se skřípění, na barikádu začal tlačit obrovitý konstrukt s klínovou radlicí, přes okraj několika tisíc tun městského haraburdí se přehoupl miliční kaktusík, vypálil a zasáhl Maribet do krku čakri ze sečné kuše.

Rahul jim o všem pověděl, když se dostal do Oriho bytu. Byla první mrtvou Železnou radní v Novém Krobuzonu.

Na celém území Komuny se objevily plakáty, jež napůl prosily, napůl žádaly novokrobuzonské obyvatelstvo, aby zůstalo ve městě. KAŽDÝ MUŽ, ŽENA NEBO DÍTĚ, KTEŘÍ OPUSTÍ NAŠE ŘADY, OSLABÍ KOMUNU. SPOLEČNĚ MŮŽEME VYHRÁT. Samozřejmě nebylo možné zastavit proud uprchlíků, kteří unikali přes kordony do podzemí nebo na pobořená předměstí za Velkokaliberním mostem.

Většina prchala do Obilné spirály, do Žebravých kopců, ty nejdobrodružnější povahy pak do Drsnolesa, kde se z nich stávali lesní loupežníci. Někteří se však směle organizovali do partyzánských pracovních čet a probíjeli si cestu chaosem městských periférií, přes zapomenuté miliční oddíly, nuznými čtvrtěmi, kde s nedostatkem potravin začaly vládnout zákony džungle a které byly příliš chudé, aby jim parlament věnoval pozornost. Na západ od města uprchlíci procházeli dávno opuštěnými hangáry a skladišti, kde kdysi stávala centrála TŽT, kde rezivěly opuštěné stroje a plošinové vozy.

Na místě, kde přežíval poslední pozůstatek Tepcovy společnosti, se ještě svítilo v kancelářích, v nichž se zdržovali poslední zaměstnanci, několik desítek úředníků a techniků. Přežívali díky finančním spekulacím, ukořistěnému železničnímu materiálu, poskytovaným bezpečnostním službám a odměnám za lov zločinců, na něž si přišli členové nepočetné polovojenské železniční gardy, stále oddané Tepcově korporativní vizi, pohrdající rasově motivovaným násilím brkoslavů. Vojáci byli rozmístěni na celém rozlehlém pozemku TŽT a spolu se svými psy uprchlíky občas zaháněli na útěk.

Uprchlíci si brali nářadí a vydávali se z bývalé konečné do průseku, z něhož vyrážela železnice k Labutímu moři a Myršoku.

* * *

„Hýbe se to, dole, je to, jsou to, Tešané, jsou,“ řekl Kurabin. Mnichův hlas pobíhal po místnosti. Byli tu všichni – Drogon a Elsie,

Kurabin, Rubec, Juda a Toro. Rahul držel stráž. Oplakávali Maribet. Kurabin byl plný obav.

„K něčemu zanedlouho dojde," pravil.

Ori jim svým zvláštním a podivně zlomeným hlasem vylíčil historii svého vztahu s tajuplným tulákem: řekl jim o penězích, světlotisku Jacka Půlmodlitbičky. O pomoci, kterou poskytl Torovi. „Nevím, odkud pocházejí ty plány," dodal Ori. „Od Jakobse? Ne, to byl Torův plán, to vím, protože ten plán nebyl takový, jak jsem si myslel. Ale *svůj účel splnil.* Ale Jakobs říkal, když jsem ho uviděl… myslím, že mu na tom zas tak nezáleželo. Přemýšlel o jiných věcech. Tohle bylo jen takové… rozptýlení."

Slíbili, že počkají na Curdina a Madeleinu, doufali, že se dočkají pomoci. Toho rána je Juda poprosil, aby přemluvili k pomoci zástupce, ale čeho mohli dosáhnout? Milice dům za domem ukusovala z jejich zničeného území: kolovaly zvěsti o kruté pomstě vůči Komuně, kterou rozsévala na znovu dobytých ulicích. „Nikoho ti dát nemůžeme, Judo," odpověděl Curdin.

Vrátili se pozdě.

„Přicházíme, jak nejdřív to bylo možné. Bylo to těžké," vysvětloval Curdin. „Ahoj, Jacku," pozdravil Oriho.

„Dnes jsme přišli o Lykantr," řekla Madeleina.

Tvářila se zatvrzele; oba se tvářili zatvrzele. Snažila se nepodlehnout zoufalství.

„Bylo to něco," pokračoval Curdin. „Vydrželi o dva dny dýl, než měli. Milice je napadla přes Vlčí most, kde byli všichni ti barikádníci, a pak se z čistýho nebe objevila Krásná brigáda. A byla prostě *úžasná.*" Konec věty najednou vykřikl a zamrkal. V tichu, které se po těchto slovech rozhostilo, slyšeli bomby na frontě.

„Prý naše slabé místo… Bili se jak *lvi.* Vyrazili v pevné formaci, v těch svých oblečcích." Zasmál se s nelíčeným potěšením. „Neustávali v útoku, házeli granáty. Vybíhali proti nepříteli s vlajícími sukněmi, ušmudlaní od rtěnek a černého prachu, posílali milicionáře ke všem čertům. Už několik dní nejedli nic než okoralý chléb a syrové maso a prali se jak gladiátoři v Sankelu. Platila na ně až motorová děla. A to pak pokřikovali a líbali se." Zase mnohokrát zamrkal.

„Ale neodrazili je. Nuevisti jsou mrtví. Petron a další. Vtrhla mezi ně milice. Bojovalo se na ulicích, ale Lykantr padl. Dnes jsem dostal poslední kouli." Lykantr posílal po Dehtu hermeticky uzavřené skleněné koule, které proplouvaly kolem Kraku, až je vylovili plavci a bahňouři z Komuny a rozbíjeli je, aby se dostali ke zprávám.

„Zkoušel jsem to, Judo, namouduši, i když je ten tvůj plán holé šílenství. Ale nikoho mi neuvolní. Všichni chrání Komunu. Nemám jim to za zlý a sám se k nim přidám. Zbývá nám pár týdnů, víc ne.“

Madeleina měla zmučený výraz, ale nic neříkala.

„Já ti nepomůžu, Judo,“ pokračoval Curdin. „Ale něco ti řeknu. Když jsi odešel a lidi se dohadovali, co tě k tomu vedlo, myslel jsem, že jsi… ne šílenec, ale *hlupák*. Hlupák, hlava skopová. Nikdy by mě nenapadlo, že Železnou radu najdeš. Vsadil bych se, že je dávno po ní, že z ní zbyl jenom zpuchřelý vlak uprostřed pustiny. Plný koster.

Mýlil jsem se, Judo. A ty, a vy všichni, jste dokázali něco, co jsem nikdy nepovažoval za možné. Nebudu tvrdit, že Komuna existuje *kvůli* vám, protože to není pravda. Ale řeknu jen, že zvěsti o tom, že se blíží Železná rada… prostě změnily situaci. I když jsme si mysleli, že je to jen fáma, i když jsem si sám myslel, že je to *mýtus*, pořád nám to připadalo jako něco… bylo to jiné. Možná jsme se doslechli, že se blížíte, příliš brzy. Možná to bylo právě takhle. Ale situaci to změnilo.

Ale já ti přesto tak úplně nedůvěřuju, Judo. Probohy, nechápej to nějak zle, neříkám, že jsi nějaký zrádce. Vždycky jsi nám pomáhal, s golemy, penězi… ale všechno sleduješ zvenku. Jako bychom ti měli dělat radost. To není správné, Judo.

Přeju ti hodně štěstí. Jestli máš pravdu, a možná ji máš, tak bys měl vyhrát. Ale já s tebou bojovat nepůjdu. Já bojuju za Komunu. Jestliže vyhraješ a Komuna prohraje, stejně nebudu chtít dál žít.“ I když to musela být nadsázka, Rubec se při jeho slovech narovnal, aby jim vzdal hold.

„Jak to chceš všechno vyřešit, Judo?“

Juda vyšpulil rty. „Něco budu mít,“ odpověděl.

„Co budeš mít?“

„Něco budu mít. A je tu jeden člověk, který ví, co je třeba podniknout. Který zná tešskou magii.“

„Já ji znám, já ji znám,“ vyhrkl najednou hlasitě Kurabin. „Okamžik, který uctívám, mi vysvětlí určité věci. Pomůže mi. Je to Tešan. Můj Okamžik zná bohy, které by mohl tento konzul přivolat.“

„Konzul?“ hlesla Madeleina, a když jí Juda sdělil, že Spirál Jakobs je vyslancem Teše, Curdin se zasmál. Nebyl to příjemný smích.

„Ten tvůj Tešan už bude vědět co a jak, že?“ Curdin se k němu přiblížil na svých čtyřech nemotorných nohou. „Umřeš, Judo,“ řekl. V jeho slovech zaznívál nelíčený smutek. „Jestli máš pravdu, umřeš. Hodně štěstí.“

Curdin si s nimi potřásl rukama a odešel. Madeleina odešla s ním.

Kapitola dvacátá devátá

Navzdory zimě bylo znenadání teplo. Nebylo to pro dané období *neobvyklé* – bylo to zlověstné, jako by na město někdo dýchal. Ulice zaplavilo teplo vnitřností. Skupinka doprovázela Tora.

Dvě noci chodili po ulicích za Orim, který se zastavoval a prohlížel si všechna graffiti. Každou noc, kdy nenašli Spirála Jakobse, propadal Kurabin ukrutným obavám. Toro přejížděl prstem po Spirálových značkách, našel určité symboly, pokýval hlavou, sklonil ji, trkl rohy a na několik dlouhých minut zmizel, pak se vrátil a hlavou zkormouceně zavrtěl: *Ne, ani stopa.*

Jednou ho najít nemohl; jednou ho objevil na nejsevernější výspě města, v tišinách Vlajkového kopce, jak čmárá své znaky a před Orim necítí pražádný strach. Ostatní se za ním nijak dostat nemohli. Ori sledoval Spirála Jakobse přes celé město, ale dokud se stařík nevrátil do vlkodavské kapituly, měl k němu přístup pouze Ori, který se sám na nic nezmohl.

Každý den museli žít s vědomím, že se po Novém Krobuzonu volně prochází zprostředkovatel jeho zkázy, že se ho nemohou dotknout. Kde to bylo možné, snažili se chránit ulice Komuny. Z říčního břehu sledovali souboj dvou vlaků jedoucích vedle sebe na Pravostranné trase, vlaku Komuny a vlaku milice, jejichž vojáci po sobě za jízdy pálili z oken.

Došlo i k bleskovému náletu vzducholodí, které na Komunu shodily záplavu letáků. OBYVATELÉ TAKZVANÉ „KOMUNY“, stálo na nich. VLÁDA STAROSTY TRIESTIHO NEBUDE TOLEROVAT MASOVÉ VRAŽDĚNÍ, KTERÉ JSTE ROZPOUTALI V NAŠEM MĚSTĚ. PO DEMOLICI KASÁRNICKÉ VĚŽE BUDE VŠEM OBČANŮM, KTEŘÍ AKTIVNĚ NEUSILUJÍ O ÚTĚK Z MĚSTA,

PŘIPISOVÁNA SPOLUÚČAST NA ZAVRŽENÍHODNÉ POLITICE VAŠICH GRÉMIÍ. PŘISTUPUJTE K MILIČNÍM HLÍDKÁM S PRÁZDNÝMA, ZVEDNUTÝMA RUKAMA A DÁVEJTE HLASITĚ A ZŘETELNĚ NAJEVO, ŽE SE VZDÁVÁTE, a tak dále.

Třetí noc. Byli v ulicích společně se stovkami členů Komuny, poslední mobilizační vlnou, příslušníky všech ras. Všímali si drobných kouzel, eskamotérské manipulace se světlem, chromathaumaturgických kousků, jimiž lidé vysílali přeludy ptáků stvořené ze záře. Povstalci pořádali v noci karneval, jako za starých časů.

Všude pobíhali lidé, podle hlášení o miličních výpadech, v bleskové panice, když se objevila nezaručená zpráva nebo vůbec nic. Popíjeli, pojídali veškeré odporné jídlo, které získali nebo propašovali přes miliční zátarasy. V ulicích byly cítit obavy ze zásadních změn. Pijáci připíjeli Judovi, Torovi, Rubcovi a dalším procházejícím pod poloosvětlenými pouličními lampami, pozvedávali hrnky s domácí kořalkou a pivem a zdravili kolemjdoucí ve jménu Komuny.

Kurabin úpěl. Potichu, ale vždy slyšitelně.

„Něco se děje," říkal Rubec, aniž se obracel na někoho konkrétního.

Prošli kolem Bohrumské křižovatky, kde se budovy sbíhaly v klínu starobylé architektury, kolem vyschlých kašen, kde váleční sirotci hráli nějakou prostinkou hru a uvazovali prázdné nábojnice na psa, který byl příliš nemocný, aby dokázal přijímat potravu. Toro mezi nimi procházel, aniž se snažil jakkoli skrývat, a děti na něho ukazovaly a pokřikovaly. *IIeře, Bejku, hele, Bejku, copak uděláš? Koho zabiješ?* Rubec nevěděl, zda považují Oriho pouze za muže v podivné uniformě, nebo zda vědí, že toho večera spatřili velkého banditu. Bylo možné, že v exotickém prostředí Komuny bohové a jedinečná kouzla už ani nevyvolávali úžas.

Rahul se pohyboval svým typickým plazím krokem, v každé lidské ruce nůž, a zatínal svalnaté ještěří paráty. „Pojďte, tak pojďte," pobízel je Kurabin.

Ori se zastavoval u každé zdi a zíral na ni světélkujícíma očima zasazenýma v býčí masce. Pak s vysilujícím zafuněním narovnal nohy, dloubl do vzduchu, načež se okamžitě objevil v nové trhlině několik málo stop od místa, kam vkročil, tak rychle, že si Rubec nebyl vůbec jistý, jestli mu z první díry ještě pořád netrčí nohy, i když o kousek vedle už vystrkoval hlavu.

„Je tady," řekl Ori. „Stanice Trauka. Pojďte."

Necelou míli daleko. Prošli podél zídky nábřeží dávno opuštěnými tržišti, kde zůstaly skořápky stánků, smontovaná kovová žebra, stádo koster.

Byli té noci jen jednou z řady pobíhajících skupin. Vtrhli do Trauky úzkými starobylými ulicemi ve změti ošklivých budov, pod nápisy vyhlašujícími *Území svobodné Komuny* a *Jdi do prdele Stenná-Katěná,* který byl jinou rukou posléze přeškrtnut a doplněn hlášením *Provedeno, kámo.* Toro zmizel a objevil se o ulici dál, pokynul jim, protrhl blánu světa, aby dál sledoval pohyb své kořisti, a vrátil se za svými druhy, aby jim udal další směr. Jako by jim při pohybu městem směr udávala desítka identických mužů s býčí maskou.

Torovi odkapával z přilby kouř a hustá nadpřirozeně zbarvená krev; rohy mu jiskřily jakoby prudkým třením. Thaumaturgické obvody přetěžoval nesmírný nápor na ontologii. „Pojďte," řekl ještě jednou Toro a pokynul jim. „Je to tady kousek, dvě zatáčky odsud, dvakrát doleva, pohybuje se, pojďte už."

Juda se zastavil, v nejtemnější části jednoho cihlového výklenku rychle položil na zem keramické vodiče. Zapraskaly thaumaturgické proudy. Pronesl zaříkávači šepot – ne, ne přímo zaříkávadlo – vysvětlil Rubcovi, že rozdíl mezi nimi je zásadní – nešlo o zaříkávání, nýbrž o tvoření, skládání hmoty či ideohmoty. Rubec se díval a Juda soustředil. Rubec na kůži ucítil mravenčení úžasu a nespouštěl oči z muže, k němuž vždy choval tak živočišné city, bezesporu toho nejmocnějšího golemika v Novém Krobuzonu, jeho mága samouka.

Stahovala se tma. Judův mechanismus nasával temnotu. Ta se přelévala jako černočerná plazma; přístroj do sebe vtahoval její pomalou neochotnou masu, stíny se měnily v mračno nesvětla a jako voda vířící do odtoku v umyvadle se stáčely do kuželu, srážely se a postupně ještě více temněly. Cihly, z nichž byly odsáty, se staly fyzikální noční můrou, zcela nepřirozeným prostorem. Nedopadalo na ně žádné světlo, ale zbaveny své tmy byly jasně viditelné, jakoby ostře osvětlené, avšak bezbarvé, zalité šedí s dokonalými hranami. Slepá ulička se stala neskutečnou: nežhnoucí, neosvětlenou, bezbarvou zjevností v absolutní tmě.

Stíny vytékající z vývodu trychtýře tuhly ve tvaru na **p**ůl**i** cesty mezi tělem a kaluží oleje, temnou bytostí, sice nepevnou, nicméně jednoznačně přítomnou, v lidském tvaru tvořeném tmou. *Probohy, tohle sis donesl z té své pracovny?* napadlo Rubce. Viděl, jak Juda oživuje stovky golemů, ale žádný nebyl nikdy tak nehmotný. Juda pozvedl ruce. Golem ze tmy povstal. Osm stop vysoká silueta. Vstoupil do noci a najednou byl poloviditelný, temnota na pozadí tmy, pohybující se jako člověk.

Juda posbíral zařízení a zašeptal: *„Běžte!“* Vyběhl a jeho druzi, omráčeni podívanou, která se jim naskytla, ho nechali utíkat, dokud v sobě opět nenalezli potřebnou energii. Vedle něho v naprosté tichosti klusal golem, jako gorila uplácána ze stínů.

Doleva a doleva. Do uliček skrytých pod vysoko čnějícími štíty tmavě hnědého zdiva, oken bez dveří, bezdveřních útesů z cihel a malty, které vypadaly jako pohled na něco nedokončeného, zemi za fasádami.

Vpředu stál Toro, s jedním vibrujícím rohem v plamenech. Zavolal na ně, ale jeho hlas zanikl v rachotu chvějící se přilby, loupajících se a praskajících rohů. Ori vykřikl, a když i zbytek kovu začaly stravovat plameny, šmátravě si začal rozepínat řemínky. S vypětím sil si přilbu strhl a narovnal se. Tvář měl zaplavenou potem. „Tam!“ Ukázal.

Z opačného konce ulice je sledoval stařec, v ruce s kapajícím malířským štětcem. Otočil se a chatrnými přískoky se začal šourat do míst, kde ulice zatáčela za roh. Spirál Jakobs.

„Nespouštějte ho z očí!“ zařval Ori a vyrazil za starcem, už bez přilby, kterou dál stravovaly plameny. Rubec si všiml, jak popraskaly thaumaturgicky upravené skleněné oči, zvláštních barev ohně a jisker, když horko pozřelo arkána v kovu. Už nevypadala jako hlava sochy, ale jako lebka, býčí lebka v plamenech.

Pokoušeli se dostihnout Oriho, který pádil, jako by v něm stále působila Torova síla. „Nepolevujte, držte se ho,“ křičel.

Na samém konci jejích zorného pole, v místě, kde se jim dlouhá ulička ztrácela z očí za levotočivou zatáčkou, Jakobs i navzdory svému věku a škobrtavým přískokům rychle pádil pryč. Juda a Rubec běželi za Orim, s golemem temně dusajícím po jejich boku, s Drogonem v patách a ostatními v závěsu v měnícím se pořadí. Ulička byla plná ozvěn, dusotu jejich kroků. Nebyly slyšet žádné jiné zvuky, žádná válečná palba, žádné sirény či rachot z Komuny nebo starostova města. Jen kroky na vlhké zimní dlažbě.

„Kam to běží?“ zavolal Ori. Rubec se otočil a uviděl, jak Rahul, dvě tři vteřiny za ním, na okamžik zmizel za rohem a už se nevynořil. Kde je? Vyklouzl mimo působení Jakobsova prostorového uspořádání, byl vržen zpátky do Nového Krobuzonu; měl vyběhnout za rohem na naprosto nečekaném místě.

Jakobs nepřestával běžet a co to, doopravdy se *smál?* Přidali do kroku a zpoza střech se opět rozlilo světlo a zvuky města. Drogon najednou zpomalil a Jakobs už kráčel, v ruce mu pořád kapal štětec, ulička skončila a zvuky jeho kroků se znenadání rozlily do prostoru,

když vyšel na otevřené prostranství. Jeho pronásledovatelé vyběhli za ním. Ocitli se v poryvech studeného větru, opět ve městě, na druhém konci oné neskutečné uličky.

Rahul zmizel, a zmizel i Drogon. Klopýtli a ztratili se někde v bludném prostoru. Rubec vykročil. Juda popošel a krok za krokem s ním popošel i golem ze tmy. Několik desítek kroků od nich stál Spirál Jakobs. Ani se na ně nedíval.

Kde to byli? Rubec našel na obloze měsíc. Shlížel mezi věže a zdi. Byli na částečně ohrazeném místě. Usilovně se snažil zorientovat: takže tady máme monolit s vížkou a tady minaret a tady mnohem tlustší věž posetou světly a nad nimi mohutné čáry vzducholodí. Byli někde mimo území Komuny.

Nad hlavami se jim vypínal obrovský sloup ověnčený paprskovitě se rozbíhajícími kabely. Bodec. Stáli na nádvoří nepravidelného tvaru. Zdi byly zhotoveny z různých kamenů různých barev. Přes beton k nim prochvívaly otřesy. Byli vysoko nad zemí. Rubec se rozhlédl přes rozsáhlé panorama střech, přes rozlehlé město.

Nádraží Perdido. Ovšem. Stanuli v obrovském a prázdném amfiteátru, hříčce náhody, zarostlém křovinami, v nevelkém, ladem ležícím prostoru na střeše nádraží. Na zapomenutém, nechtěném místě v rozlehlé struktuře. Průchod, jímž se sem dostali, nyní nepřipomínal ulici, spíše puklinu v betonu.

Stěnu, stavbu z obrovitých cihel, vedle níž si připadali malí jako loutky, narušovaly pozůstatky dřevěných podlah, kde byl tento otevřený prostor kdysi vnitřkem jiné budovy. Byl zcela pokryt spirálami. Od země se jich vysoko jako baldachýn zvedalo celé houští. Některé byly spletité a složité jako propletené šlahouny planých růží, jiné jednoduché jako vzory na hlemýždích ulitách. Byly jich tisíce. Měsíce úsilí. Rubec vydechl. Z vrcholu stěny se lesem vinutých piktogramů spouštěla jediná černá čára. Spirála, přesně vymezující tento prostor.

Za cihlovou sutí a divokým bylím stál Jakobs, tešský vyslanec. Kreslil do vzduchu symboly a zpíval si.

„Nemá čas," řekl Kurabin. Jeho netělesný hlas zaznával velmi blízko. „Musí si pospíšit. Nebyl připravený, ale jde na to, předčasně… Pokusí se ho přivolat, thysiaka, vrahoducha… cítíte? Honem," a hlas oněměl.

Ori vyrazil. Přes pustý terén, uschlou trávou, která mu sahala do výšky stehen a křupala jíním, přes otevřený prostor, nad rozlehlou hladinou novokrobuzonských světel. Ostatní ho následovali, ačkoli nikdo nevěděl, co si má počít.

Spirál Jakobs se zachvěl a s ním se zachvělo i okolní ovzduší. Ve vzduchu se začaly zhmotňovat stovky tvarů. Rubec si všiml skvrny mléčného vzduchu, kalného výronu, který nabyl hrudkovité formy, přelil se peristaltickým, červím pohybem a stal se bledou přízračnou stoličkou, kuchyňskou trojnožkou, která mu zůstala viset nad čelem. Vedle ní se objevil nesmírně velký hmyzí tvor a květina, konvice a ruka, svíčka, lampa, všechny pazjevy, které zachvátily Nový Krobuzon. Vypadaly nedovařené, nepříliš vábně, bezbarvě, visely ve vzduchu a otáčely se. A když se k nim Rubec přiblížil, pazjevy se začaly přeskupovat a pohybovat kolem sebe po hroutících se oběžných drahách, za nesmírně složitého vzájemného proplétání tichých spirálových cest. Objekty do sebe nikdy nenarazily ani se nikoho nedotkly. Přízraky rychle poletovaly a ve středu jejich drah stál Spirál Jakobs. Ve víru každodenních věcí, zlověstné všednosti.

Ori se po věcech oháněl rukama. Ještě se úplně neprojevily; neodsávaly mu vražedně barvu. Doběhl ke Spirálu Jakobsovi. Stařec se na něho podíval a něco pronesl: pozdrav, napadlo Rubce.

Díval se, jak Ori tluče pěstmi, aniž Spirála Jakobse jedinkrát zasáhl, vždy ho minul, každý úder bez výjimky byl špatně načasován, špatně odhadnut. Ori zařval a padl na kolena. Juda stál těsně za ním a pak dopředu ze tmy vystoupil golem.

Obrovitý tvor se ohnal mohutnýma stínovýma rukama, přes Spirála Jakobse se přelilo nesvětlo a chytilo ho. Na dlouhý okamžik jím potemnělo. Jakobs zakolísal, ztmavl a pohasl, a všechny ektoplazmatické tvary zakolísaly spolu s ním a postupně bledly jako dohasínající lampy. Objevily se znovu, až opět načerpal sílu a světlo, a to pak zavrčel a poprvé dal najevo vztek.

Pohnul rukama, hejno přeskupujících se pazjevů se proměnilo, slilo se a znenadání se prohnalo golemem. V místě, kde jím proniklo, zanechalo v jeho nitru světlo. Golem se zapotácel jako raněný člověk a opět natáhl ruce, aby chytil Jakobse pod krkem, v přesné imitaci Judových pohybů. Světlo v jeho útrobách sílilo.

Zapotácel se a přepadl na mizející paty, zatímco ho vymazávala zář linoucí se mu z nitra. Jakobs se vymanil ze sevření stínových rukou. Vycenil tmou potřísněné zuby. Pazjevy se rojily. Na Jakobsovi ulpívala vlákna tmy, odvíjející se z golema; dusila ho. Vydávil chuchvalec prázdných stínů. Ty se rozšplíchly na zemi a odkradly se na své přirozené místo pod zdmi a ve výklencích zdiva. Golem se skácel na zem a Juda se skácel s ním, a zatímco chvilku ležel v bezvědomí přitisknutý na dlažbě, golem zmizel.

Ori naříkal, pořád se pokoušel zasáhnout Jakobse, pořád ho nemohl trefit. Spirál Jakobs se na něho nedíval, od do prázdna

tlukoucího a vzlykajícího mladíka se odvrátil, ten ztratil rovnováhu, ještě jednou se ohnal. Jakobs natáhl ruku a Oriho strhla hmota a smýkla jím ke zdi. Vzduchem se v podobě krátkého chapadla prohnal houf přízraků a zasáhl Elsii, aniž se jí úplně dotkl, a kolem těla jí na okamžik zazářila koróna vířících bezbarvých tvarů – miska, kost, cár bavlněné látky. Okamžitě jí zpopelavěla náhle přidušená tvář, oči se jí podlily krví, avšak krví bezbarvou. Neupadla. Opatrně, jako by šla spát, se uvelebila na zemi, lehla si a umřela.

Pazjevy kroužily tak prudce, že ztratily viditelnou formu; jako by se rozpily do jakési vířící olejové skvrny. Spirál Jakobs vykreslil další tvar a všechno se křečovitě stáhlo. Ori se třásl u zdi, k níž byl přichycen, a ze rtů se mu dralo slabé úpění.

Juda se probral. Spirál Jakobs pohnul rukama. Pazjevy už vidět nebylo; vzduch se naopak zalil zředěným mlékem jejich pozůstatků, zbrázděných sraženou párou. Jakobs se divoce chvěl vynakládaným úsilím; vytahoval něco ze vzduchu. A jakoby zpoza skaliska, zpod hladiny vody se do prostoru začala vkrádat jakási bytost.

Byla velmi malá, nebo velmi velká a velmi vzdálená, a potom byla možná mnohem větší, než si Rubec myslel, nebo mnohem blíže, a pohybovala se velmi pomalu nebo závratně rychle přes nesmírnou vzdálenost. Nedokázal určit její parametry. Nic neviděl. Slyšel ji. Nic neviděl. Bytost vydávala zvuky. Netvor, kterého přiváděl Spirál Jakobs, onen vrahoduch, městský zabiják, vyl. Kroužil jako popínavá rostlina, vyrůstal nebo se zvedal, jako by se odvíjel ze studny. Linulo se z něho kovové úpění.

Rubec si všiml, jak se pod nimi proměnilo osvětlení města. S příchodem neviditelné hmatatelné bytosti se budovy zachmuřily. Z novokrobuzonské architektury sršely planoucí pohledy. Z pouličních lamp a světel průmyslu se stal třpyt v očích.

Netvor se projevoval přímo v Novém Krobuzonu. Vtlačoval se do novokrobuzonské kůže. Nebo jen probouzel to, co tam bylo odjakživa? Že se k nim tvor blíží, Rubec poznal podle toho, že zeď, betonová bariéra vedle nich, se sice nezměnila, ale najednou mu začala připadat jako bok zvířete přikrčeného ke skoku. Tešská šelma dělala dravce ze samého města, probouzela v metropoli lovecké instinkty.

Jak bude velká, jak bude velká, kdy dosáhne vrcholu? ptal se Rubec v duchu. Pocítil ospalost, vykrvácenou, nastupující smrt.

„Já znám tvé bohy," pravil Kurabin. Netvor se nepřestával blížit. Budovy trnuly. Na Spirálu Jakobsovi byl najednou patrný strach.

Kurabin bylo pouhým hlasem, pohybujícím se prázdným prostorem, hysterickým, agresivním, bojechtivým. Kurabin Spirála Jakobse popichovalo. Kdyby ještě rozuměl tešt*i*ně, Rubec neměl pochyb, že by slyšel právě ji, ten sekaný, přerušovaný jazyk. Kurabinovi však zbyla jen ragamolština.

„Přináší*š* neštěstí… je snadné jim nahánět strach, když nevědí, co to je, že? Ale co když se střetneš s někým, kdo to ví? S dalším Tešanem. Který umí luštit tešská tajemství. Tvoje tajemství.“

Spirál Jakobs něco vykřikl.

„Já už ti nerozumím, kamaráde,“ namítlo Kurabin, ale Rubec si byl jistý, že vyslanec vyřkl slovo *zrádce*.

„Víš, kdo jsem?“ zeptalo se Kurabin.

„Ano, vím, kdo jsi,“ zavolal Jakobs a trhl rukama a do míst, z nichž vycházel hlas, vyslal vír mléčného pazjevu. Kolotající vzduch však nenarazil na žádný odpor. „Jsi okamžikovský žvanil.“

Juda se pokoušel vstát, zarýval ruce do země, která se otřásala blížícím se přízrakem.

Snažil se stvořit golem*a*, jakéhokoliv, cokoliv.

„Už tu bude,“ zařval Rubec. Netvor vycházel ze svého doupěte do reality, rozvíjel se do dalších a dalších neskutečných kombinací. Při jeho příchodu se deformovaly dimenze cihel a okrajů zdí. Architektura se rozechvívala.

„Všichni tví bůžci a demiurgové žijí v Okamžicích, Te*š*ane. A můj Okamžik ví své.“ Kurabin promlouval hromovým hlasem, který svou silou překonával lomození blížícího se zabijáka. Spirál Jakobs si odplivl a slina vyslala do mléčně bílého neklidu prudkou vlnu. Kurabin zaryčel a začal ječet.

„Tekke Vogu, pověz mi, prosím…“ a hlas zanikl, když Kurabin vklouzl na místo, kde žil a poslouchal jeho Okamžik.

Nic se nehýbalo; jako by blížící se duch strnul. A potom se opět ozval Kurabin, heknutím, projevem strašlivé bolesti, protože odhaloval strašlivá tajemství. Rubec si nedokázal představit, jakou cenu za ně bude muset zaplatit, ale bývalý mnich se něco dozvěděl. Jakmile se do reálného prostoru prodral škubající se filigrán Fasmatu Urbomacha a proměnil cihly, vížky, korouhvičky a noční novokrobuzonské břidlicové střechy ve strašlivé zuby a drápy, přičemž probudil okolní prostředí, až Rubec hrůzou zalapal po dechu, Kurabin uvolnil skryté znalosti a netvor byl *stažen* zpátky do nicoty, z níž vyšel. Usilovně se snažil opět vyjít ven.

Juda k Jakobsovi vyslal klopýtajícího golema z trávy a hlíny, ale než se stačil přiblížit, rozpadl se na prach. Juda ještě natáhl ruku, pokusil se vytvořit golem*a* ve vzduchu, ale bílá vlna mu spoutala ruce.

Spirál Jakobs tešsky zaklel, Kurabin vykřikl a přízrak se začal krást zpátky, avšak po poslední naléhavé prosbě, poslední hlasité přímluvě za získání vědomostí Kurabin přinutil příšerného a vražedného návštěvníka, aby se začal stahovat do míst, odkud přišel. Zatímco Spirál Jakobs proklínal řídnoucí vzduch, tento vzduch ze sebe vydávil postavu. Kurabin, vyčerpaný a se zakrvácenou tváří, se usmál i navzdory svým zraněním, bez jazyka, jen za štěkavého tuleního hekání a, jak si všiml Rubec, bez *očí*. Taková byla cena za všechna tajemství, která je zachránila. Kurabin napřáhl ruku, popadl vyslance Jakobse, zašeptal patrně poslední slovo, které zůstalo tomuto vyděděnému Tešanovi k dispozici, a vkročil zpátky do opravdového tajemství, na skryté místo, do říše Tekke Vogu. Vzduch za nimi mžikl a oba, a v polknutém prostoru i Urbomach, zmizeli.

Zbyl po nich jen opalizující vzduch. Ten začal tuhnout, přeléval se a srážel jako bílek v horké vodě a nabýval páchnoucí pevné podoby. Houstl, popadal v chuchvalcích a slizovitém dešti na zem, a nebe a vzduch byly opět čisté.

Zhoustlo ticho, pak se rozptýlilo a Rubec znovu uslyšel válečnou palbu. Převalil se v sutinách, spatřil Judu, jak se otřeseně zvedá promočený puchem rozplynuvšího se pazjevu. Spatřil krvácejícího Oriho, nehybného, jakýmsi záhadným způsobem připoutaného k cihlové stěně. Elsiino tělo, šedivé nic. V okolním vzduchu nebylo nic vidět. Rubec pochopil, že Kurabin, Spirál Jakobs a jeho přivolaný ničitel města jsou pryč.

Kapitola třicátá

Na Kurabina volali a sháněli ho šeptáním, ale po mnichovi se definitivně slehla země. „Je u svého Okamžiku," řekl Juda.

Elsie byla bezbarvá a mrtvá. Ori byl přišitý ke stěně; jeho kůže se v místě, kde se dotýkala cihel, sama stala cihlami. Spojnice ztvrdla zaschlou krví. I on byl mrtvý.

Měl doširoka otevřené oči, které se nedaly zavřít. Rubce při pohledu na tohoto mladíka zaplavil nesmírný žal. Snažil se přesvědčit, že se v Oriho výrazu zračí klid, něco vyrovnaného. *Odpočiň si,* říkal mu v duchu. *Odpočiň si.*

Pomalu obcházeli uzavřený prostor střechy a našli ve stěně otvor. V Novém Krobuzonu neexistovala dokonalá stěna. Zadními tunely, po kovových lávkách a po žebřících vešli na Nádraží Perdido. Své mrtvé přátele museli zanechat ve skryté zahradě. Neměli na vybranou.

V obrovské, nosníky propletené jeskyni Nádraží Perdido, v její gigantické ústřední hale Juda s Rubcem odhodili zbraně a pokusili si očistit šaty od zbytků pazjevů. Vmísili se mezi noční cestující a milicionáře. Nasedli do vlaku.

Spolu s dělníky z odpoledních směn drkotali přes nevýrazný prostor Lordova. Jakmile se v oknech zvedly na severu kupole Novokrobuzonské univerzity, vystoupili na Sedimské odbočce. Když konečně utichla nástupiště, Rubec dovedl Judu k vedlejší trati, ke kolejím ubíhajícím dál do Kelströmu a do Vlkodav. Nad světly města slabě zářil půlměsíc. Oba se opatrně vkradli na koleje a vydali se na jih.

Některé tratě vnikaly i na území Komuny – Komuna se snažila provozovat vlastní krátké linky, aby se vyrovnala dopravní situaci na území spravovaném starostou Triestim; existovalo spojení mezi

Psoriackým stoupáním a Sanytrem a mezi Padajícím bahnem a Okrajem. Regulérní vlakové soupravy a vlaky s vlajícími standartami Komuny se k sobě blížily po stejných tratích, zastavovaly nad prolamovanou plochou střech, několik yardů od sebe, na svých stranách barikád postavených přímo přes koleje.

Do nebe se mohutně stáčela Žebra.

V jejich polovině, desítky yardů nad železnicí, byl patrný ostrý zářez, kde jedno Žebro poškodila palba. Odštípnutý okraj záseku zářil jasnější bílou barvou, ačkoli už žloutl. Na ulicích dole Rubec zahlédl prázdné místo v řadě domů, kam dopadl vyštípnutý kus a rozdrtil několik budov. Pořád ležel v jámě mezi troskami po bombardování – tuny zřícené kosti.

Ubírali se pěšky po liduprázdném úseku trati, nad bažinou ulic, z nichž se zvědavě zvedaly periskopy komínů, dokud nespatřili hromady haraburdí blokující koleje. Nad zátarasy plápolaly pochodně. V uličkách dole pokračovaly boje: nápor milicionářů, před nímž barikádníci ucouvli a stáhli se o několik ulic zpátky, palba z pouličních stánků, voxiteračních budek, zpoza železných pilířů.

Za barikádou se blížil válečný vlak – zahlédli jeho světla a supící mohutnost. Z vlaku za jízdy vyletovaly granáty mezi milicionáře na ulicích; přijížděl od jihu, z kelströmských doků.

„Stůjte, hovada!“ ozvalo se zpoza bariéry. Rubec se už chystal, že si vyprosí přístup, ale Juda z otupění náhle promluvil burácivým hlasem.

„Víš, s kým mluvíš, chavere? Okamžitě mě vpusť. Já jsem *Juda Low*. Já jsem *Juda Low*.“

Oriho domácí je pustila do bytu. „Nevím, jestli se ještě vrátí,“ řekl Rubec a žena odvrátila zrak, stiskla zelené rty a přikývla. „Pak tam uklidím,“ hlesla. „Je to hodný chlapec. Mám ho ráda. Jsou tu vaši přátelé.“

V Oriho pokoji byli Curdin a Madeleina. Madeleina truchlila. Seděla u postele a nevydala jedinou hlásku. Z Curdina vsakovala do matrace krev. Potil se.

„Jsme zachráněni?“ zeptal se, když Juda s Rubcem vešli do místnosti. Nečekal. „Pěkně se to tu zvrhlo.“ Posadili se k němu. Juda si do dlaní položil jeho hlavu. „Zajali jsme několik rukojmí, několik kněží, několik členů parlamentu, z Tlustého slunce, strany bývalé starostky. A dav se úplně… Nebylo to pěkné.“ Zavrtěl hlavou.

„Je mrtvý, nebo umírá,“ dodal Curdin a poplácal si zadní nohy. „Tenhleten. Ten člověk, co je ve mně. To na tom bylo nejhorší.“ Zlehka si kopl do vlastní rozdrcené zadní nohy.

„Někdy jsem měl dojem, jako by chtěl někam jít. Mám v břichu takový uzel. Přemýšlím, jestli už byl mrtvý, nebo jestli ho tam nechali živého. Jestli tam, v té tmě, má i mozek. Musel by se zbláznit, co? Byl buď napůl mrtvý nebo napůl šílený. Třeba jsem byl jeho *vězení.*“

Zakašlal – objevila se krev. Nikdo dlouho nic neříkal.

„Přál jsem si, víte, opravdu jsem si přál, abyste tu byli v těch prvních dnech.“ Zadíval se ke stropu. „Nevěděli jsme, co děláme. Lidi na ulicích byli mnohem rychlejší než Výbor. Přecházeli k nám i někteří milicionáři. Měli jsme co dělat, abysme jim stačili.

Pořádali jsme přednášky a chodily na ně stovky lidí. Kaktusíci si odhlasovali, že ukážou lidem vnitřek Skleníku. Nebudu tvrdit, že bylo všechno v nejlepším pořádku, protože to není pravda. Ale snažili jsme se.“

Opět ticho. Madeleina nespouštěla oči z jeho obličeje.

„Chaos. Ústupkáři se chtěli setkat se starostou, Prosebníci chtěli mír za každou cenu. Viktoriáni ječeli, že musíme Teš *rozdrtit:* mysleli si, že město propadlo malomyslnosti. Jádro Výboru. A provokatéři.“ Usmál se. „Měli jsme plány. Udělali jsme chyby. Když jsme obsadili banky, Výbor nebyl dostatečně slyšet, nebo jsme uváděli špatné argumenty, protože jsme si nakonec *půjčovali* drobné sumy *s jejich dovolením.* Bez ohledu na to, že všechno mělo být od začátku naše.“

Odmlčel se na tak dlouhou dobu, až si Rubec pomyslel, že umřel.

„Kdysi to bylo jinak,“ dodal konečně. „Kdybyste to tak viděli. Kam se poděl Rahul? Chtěl jsem mu o tom říct.

Ale myslím, že on nebo jeho druzi ještě něco uvidí. Jsou pořád na cestě, že? Kdoví, co je tu bude čekat.“ Otřásl se, jako by se přidušeně, potichu zasmál. „Milice musí vědět, že se blíží Železná rada. Je *dobře,* že přijíždí. Je mi jenom líto, že je to později, než by se nám líbilo. Když jsme podnikali svoje kroky, mysleli jsme na ni. Doufám, že je na nás hrdá.“

V poledne už byl v komatu. Madeleina na něho dohlížela.

Řekla: „To on se pokusil zastavit ty lidi, když se začali mstít rukojmím. Pokusil se zakročit.“

„Poslyš,“ řekl Juda Rubcovi. Už stáli na chodbě. Veškerá Judova nejistota byla tatam. Byl tvrdý jako jeden z jeho vlastních železných golemů. „Komuna je mrtvá. Ne, poslouchej, buď zticha. Je *mrtvá,* a jestli sem přijede Železná rada, bude mrtvá i ona. Nemá šanci. Milice se shromáždí na hranicích, v místě, kudy přijíždějí vlaky. Prostě si na ni počkají. Než se sem Rada dostane – jak dlouho to bude trvat, čtyři týdny minimálně? –, Komuna už nebude. A milice vloží všechny své síly na likvidaci Železné rady.

Rubče. Já jí to nedovolím. Nedovolím. Poslouchej mě. Musíš jí to říct. Musíš se vrátit a říct jí o tom. Musí odjet. Pošli vlak někam na sever, najděte si cestu do hor. Já nevím. Možná budou Radní muset vlak opustit, stanou se volnotvory. To už je jedno. Ale nesmějí přijet do města.

Buď *zticha.*“ Rubec se už něco chystal říct, ale pak rázně zavřel ústa. V tomto stavu Judu nikdy neviděl: veškerý jeho blažený klid zmizel a zůstalo v něm něco tvrdého jako kámen. „Buď zticha a poslouchej. Musíš hned odejít. Dostaň se z města, *jakýmkoli myslitelným způsobem,* a najdi je. Jestli si Rahul nebo Drogon nebo někdo z ostatních najdou cestu zpátky, pošlu je za tebou. Ale, Rubče, musíš se postarat, aby sem vlak *nejezdil.*“

„A co ty?“

V Judově tváři se objevilo odhodlání. Vypadal zadumaně.

„Třeba to nedokážeš, Rubče. A jestli to nedokážeš, mohl bych třeba něco podniknout.“

„Umíš používat zrcadla, že ano? Vzpomínáš si? Protože tihle milicionáři… za námi prošli celou kakotopickou zónou. Dojdou k Radě. A sice si nejsem jistý, ale vsadím se, že vím, co jsou zač, co budou muset být nejspíš zač, že jsou to takoví tvrďáci, aby se za námi vydali a zároveň se přesunovali tak rychle a lehce, jak to zatím předvádějí. Jestli se nepletu, budeš muset udělat vše, co je v tvých silách, Rubče. Budeš muset přesvědčit Radu. Udělej, co ti říkám, Rubče.“

„A ty? Co budeš dělat ty? Zatímco já budu přesvědčovat zatracenou Radu?“

„Jak jsem řekl. Mám jeden nápad – ohledně bezpečnosti. Poslední plán. Protože, u Drmola, u všech bohů a krucinál, Rubče, já nedopustím, aby se to stalo. Zastav je. Ale jestli to neuděláš, já budu připravený, se svým plánem. *Udělej, co ti říkám, Rubče.*“

Hajzle, pomyslel si Rubec, vyskočil ve snaze něco říct. *Jsi hajzl, že mi to tak říkáš. Víš, co pro mě znamenáš.* Hajzle. Ucítil, jak se mu sevřelo srdce, ucítil, jako by někam padal, jako by se k Judovi upínaly už i jeho *zasraný vnitřnosti.*

„Miluju tě, Judo,“ řekl. Odvrátil oči. „Miluju tě. Udělám, co budu moct.“ *Šíleně tě miluju, Judo. Umřel bych za tebe.* Bez jediného vzlyku či zaúpění se rozplakal, vztekem, že k tomu došlo. Snažil se zahladit svou slabost.

Juda ho políbil. Juda, vlídný, neúprosný, se narovnal, podržel Rubce zlehka za bradu a nadzvedl mu hlavu. Rubec si všiml vlhké skvrny na stěně, uviděl rám dveří, pohlédl na Judovy šedivé vousy,

jeho vyzáblou tvář. Juda ho políbil a Rubec uslyšel, jak se mu z vlastního hrdla vydralo heknutí, hněval se na sebe a pak také na Judu. *Ty hajzle.* Při polibku uvažoval nebo se o to pokusil, ale nedokázal to. Splní, o co ho Juda žádá. *Miluju tě, Judo.*

Část devátá

Zvuk a světlo

Kapitola třicátá první

Vzducholoď rychle plula nad zemí. Vítr a motor ji hnaly nad kamennými rozvalinami. Mrtvá města, nad nimiž přelétávala, pozůstatky železniční konjunktury, připomínaly matné skvrny na světlotiscích. Rubec vyhlížel ze stísněného kokpitu.

Komuně se je podařilo dostat ven. Jako vějičky vyslala napřed dva balony řízené panáky, a zatímco je milice zasypávala kulkami, na cestu se vydalo i únikové plavidlo. Pilot letěl tak nízko, že kolem nich čněly věžáky. Loď se proplétala mezi komíny továren ve slumech, vyhýbala se dravým válečným aerostatům.

Obávali se vzdušných pirátů, ale kromě nemyslících agresivních pirolet a několika venkovských skřarachů na ně v pustinách za hranicemi města nic nezaútočilo. Rubec nepřestával myslet na Judu. Přelévala se v něm směsice různých odstínů vzteku a určitá potřeba, kterou ze sebe nedokázal vyhnat.

„Dávej si pozor, Rubče," řekl mu Juda před odletem a objal ho. Nechtěl říct, co hodlá udělat, proč zůstává ve městě. „Musíš si pospíšit. Už z ní vyšli. Milicionáři, vyšli z kakotopu a teď se ženou za Radou. Vrať se," dodal. „Až změní směr nebo se rozptýlí, vrať se; já na tebe budu čekat. A jestli se odmítnou vrátit, přijď před nimi, přijď do města a já tu budu, budu čekat."

Ale nebudeš, pomyslel si Rubec. *Nebudeš čekat tak, jak víš, že bych chtěl.*

Pilot byl přetvořený: místo ruky měl krajtu, kterou si přivazoval k tělu. Příliš toho nenamluvil. Za tři dny plavby se Rubec dozvěděl jen to, že kdysi pracoval pro zločineckého šéfa a že je oddaným stoupencem Komuny.

„Musíme letět rychle,“ řekl Rubec. „Něco vychází z kakotopické skvrny.“ Věděl, že to musí znít, jako by se na lov vydávala nějaká torzní šelma, ale dojem vyvolaný svými slovy neopravil. „Musíme najít Radu.“

Prohlížel si zrcadla, která s sebou vezl. Sklárna vyrobila nádhernou náhradu. Ukázal je Madeleině di Farja a vysvětlil jí, k čemu slouží.

„Kolikrát jsi to už dělal?“ zeptala se a Rubec se jen zasmál.

„Nulakrát. Ale Juda Low mi řekl, jak na to.“

Rubec upíral oči do rozlehlého prostoru potečkovaného ptáky a větrem unášenými chuchvalci. Přeletěli dešťový mrak, který vypadal jako kouřová podlaha. Několik mil jižně, když silně přimhouřili oči, uviděli lidi. Dlouhou protaženou kolonu ubírající se krajinou, předvoj toulavé vlakové soupravy, který se ubíral ještě před srovnávači terénu a staviteli mostů.

„Obleť je a moc se nepřibližuj,“ nabádal pilota Rubec. „Dej jim na vědomí, že jim od nás nehrozí nebezpečí.“ Srdce mu bilo ostošest. Hodinu jim trvalo, než proletěli podél rozptýleného, několik mil dlouhého zástupu Radních k dělníkům, odklízejícím překážky na trati, udusávajícím a zarovnávajícím terén, k pokladačům kolejí, kteří se pohybovali s precizností automatů, a nakonec k věčnému vlaku.

„Támhle.“

Rubec z něj nespouštěl oči. Z jeho plošinových vozů, obytných vagónů a vystavěných věží, kolébajících se lávek, pestrých barev doplňků, ozdob v podobě lebek a hlav, kouře ze všech jeho komínů, komínů lokomotiv a komínů rozesetých po celé jeho délce. A všude, kolem něj a na něm, v brázdě, kterou se pohybovali, nespouštěl oči ze stovek Radních. Explodovala pod nimi střela očarovaného střelného prachu.

„Krucinál, vždyť oni si myslí, že na ně útočíme. Otoč nás, poodleť od nich, spustíme nějaké vlajky.“

Vlak se šinul po nakladených kolejnicích, zatímco za vagóny se trať opět rozebírala. Zůstávaly za ním trosky, rýha v pozměněném terénu.

„Probohy, ti jedou. Za pár týdnů budou ve městě,“ poznamenal Rubec. *Týdnů.* To je příliš pomalé. Příliš pozdě. *Navíc*, pomyslel si, *čeho tam dosáhnou? Čeho tam dosáhnou?*

Rubec si věčný vlak představil opuštěný, stárnoucí, podlehnuvší působení času a podnebí, kdy deště a vítr promění jeho železo v rudý prach a nevyspravované břidlicové tašky a shnilé došky jeho přetvořených střech popadají na zem a změní se v hromádky

organické podestýlky. Ve stínu plošinových vozů prorazí tvrdým dnem vlaku plevel a paprsky a nápravy kol pevně ovinou stonky, zimolez, celé impérium komulí. Do jeho koutů si zalezou pavouci a divoká zvířata a vychladne kotel. Poslední zásoby uhlí se sesednou ve vrstvách nekromasy, kterými kdysi bývaly. Komíny se ucpou navátou spraší. Vlak bude výtvorem krajiny. Skály, mezi nimiž zůstane stát, budou vlakem poznamenané.

Cesta, kterou Železná rada urazila, bude podivnou rýhou terénu. A nakonec její pozůstatky najdou potomci Radních, jež utekli, jak museli, jak je přesvědčí, že musí, před blížící se milicí a novokrobuzonskou pomstou, děti několika generací dětí. Budou se jí procházet a odkryjí její podivnou mohylu, naleznou své dějiny.

Míle za úplně posledními loudavci, na konci nehostinnější, zalesněné oblasti, se táhla ohnivá čára, ploužící se řada, v níž Rubec v dalekohledu rozeznal tmavé postavy. Blížili se lidé. Byli snad dva dny cesty daleko.

„Do Drmola, támhle jsou," řekl Rubec. „To jsou oni, to jsou milicionáři."

Když přistáli, už na ně čekali vůdci. Ann-Hari a Tlustá lýtka se objali s Rubcem. Otočili se k pilotovi a Rubec si všiml, že příslušník Komuny má v očích slzy.

Byli strženi naléhavostí Rubcovy mise. Radní ho obklopili a dožadovali se informací o dění v Novém Krobuzonu. Ann-Hari se pokoušela zklidnit situaci, pokoušela se odvést Rubce stranou, ale ten se usilovně snažil neuvíznout sám v jejích rukou, nechtěl, aby měla vliv na vzkaz, který přivážel z města. Byla na něho příliš silná, její zájmy příliš vyhraněné.

„Poslouchejte mě," křičel, dokud mu nezačali věnovat pozornost. „Blíží se milice. Prošla kakotopickou skvrnou. Dělí ji od nás jeden nebo dva dny cesty. A do města vjet *nemůžete*. Musíte utéct."

Když mu konečně porozuměli, prohnala se jimi prudká vlna ryčivého *ne* a Rubec se jim vymanil z rukou a zlostně dupl do střechy vlaku. Ucítil nával hořkosti, smutku a náznaku opovržení, jimiž ho vždy naplňovalo Judovo a výborářské politikaření. Chtěl tyto lidi zachránit před jejich zoufalou potřebou.

„Vy *blázni*," zařval. Věděl, že by se měl ovládat, ale nedokázal to. „Poslouchejte mě, krucinál. V patách vám jde miliční sbor, kterej dokázal projít tou *zatracenou kakotopickou skvrnou*, rozumíte tomu? Projeli křížem krážem svět jen proto, aby *vás zabili*. A v Krobuzonu jsou jich další *tisíce*. Musíte změnit směr." Křičel do jejich povykování. „Já jsem váš *přítel*, nestojím proti vám. Copak jsem

nepřešel tu zkurvenou pustinu? Snažím se vás zachránit, do prdele. Nemůžete se jim postavit a určitě se nemůžete postavit kruhům, který je platí.“

Hejno skřarachů se odletělo podívat. Radní diskutovali. Ale k Rubcově vzteku to byla jednostranná debata.

„Už jednou, před lety, jsme milici porazili.“

„Ne, neporazili,“ opáčil. „Tu historku dobře znám. Zatarasili jste jim cestu tak, aby se vám podařilo utýct – to není to samý. Tady jsme na rovině. Nemáte kam prchnout. Když se jim postavíte, pobijou vás.“

„Teď jsme silnější a máme svoje vlastní kouzla.“

„Já sice nevím, čím jsou ti milicionáři vyzbrojení, ale krucinál, to si vážně myslíte, že ta vaše pitomá mechomagie zastaví oddíl novokrobuzonských zabijáků? *Honem.* Rozutečte se. Přeskupte se. Schovejte se. Tohle nezvládnete.“

„Co ta Judova zrcátka?“

„Já nevím,“ Rubec na to. „Ani nevím, jestli je budu umět použít.“

„Měli bychom to zkusit,“ řekla Ann-Hari. „Měli bychom se přichystat. Nedojeli jsme až sem, abychom se rozprchli. Jestli je nesetřeseme, zlikvidujeme je.“

Rubec prohrál.

„Komuna vám posílá pozdrav solidarity, myslí na vás,“ vykřikl pilot. Chvěl se mu hlas. „Potřebujeme vás. Potřebujeme, abyste se k nám přidali, jak nejrychleji to bude možný. Váš boj je i náš boj. Pojďte se připojit k našemu boji,“ dodal, a ačkoli Rubec řval: „Jejich boj skončil,“ nikdo ho neslyšel.

Přišla k němu Ann-Hari. Skoro plakal zklamáním. –

„Toto se od nás očekává,“ řekla.

„Dějiny nemají žádnej plán,“ vyjekl. „Umřete.“

„Ne. Někteří ano, ale teď se obrátit nemůžeme. Tys věděl, že to nebude možné.“ Byla to pravda. Věděl to od prvopočátku. S příchodem večera se vrátili skřaraši.

„Tak akorát na jeden vagón,“ zakřičel jeden. Zdálo se, že milicionářů je jen několik desítek a tomu se Radní hlasitě zasmáli. Jich byl několikrát větší počet.

„Ano, ale *probohy*, o to ani tak nejde,“ namítal hlasitě Rubec. „To si myslíte, že na svý straně nebudou nic mít?“

„Takže by ses měl radši přichystat,“ poznamenala Ann-Hari. „Měl by ses cvičit s těmi Judovými zrcátky.“

Železní radní shromáždili všechny bojeschopné lidi. Upozornili opozdilce, loudající se za vlakem, aby soupravu kvůli vlastní bezpečnosti dohnali. Urychlili pokládání kolejí, aby dojeli k místu,

kde ze země vyčnívalo několik vyvřelých podlouhlých těles, kde se zvedalo několik suchých kopců, které jim mohly poskytnout určitou ochranu. Se zkušenostmi nabytými v průběhu let se připravovali k boji.

„On nám zmizel," zvolal jeden skřarach. Mluvil o jednom ze svých druhů, který ho doprovázel na průzkumném letu. „Zmizel ze vzduchu. Přišlo něco a stáhlo ho ze vzduchu, víte…"

Rubcovi se nenaskytla žádná z příležitostí, po nichž toužil, nedostal šanci vylíčit historky o Komuně, zeptat se na novinky z Rady. Bylo to zbrklé a nehezké. Rada se připravovala zemřít a on měl zoufalý vztek. Vnímal rovněž pocit vlastního selhání, fakt, že nechává Judu na holičkách. *Tys věděl, že to nedokážu, ty hajzle. Proto tam ještě pořád jsi. Chystáš nějaký plán, až selžu.* Ale přesto, ačkoli to Juda očekával, Rubec nesl svůj neúspěch s obrovskou nelibostí.

Té noci nikdo nespal. Až do rána k vlaku přicházeli Radní.

Za úsvitu Rubec a Tlustá lýtka zaujali patřičné pozice na dvacet stop vysokých stélách vzdálených dlouhé yardy od sebe, oba se natočili ke slunci a každý podržel jedno z Judových zrcadel. Než Rubec vyšel ven, vyhledal Ann-Hari, aby se jí pokusil vysvětlit, že nutí své sestry, Radní, spáchat sebevraždu. Usmívala se, dokud nedomluvil.

„Naši zaklínači disponují tím, co jim předal Juda," řekla. „Máme svou vlastní thaumaturgii. A máme, co nás Juda naučil. Někteří z nás budou vyvolávat golemy z pastí, které nám předal."

„Dobře víš, že vždycky, když některého aktivujete, ucítí to. Bez ohledu na to, jak daleko je."

„Ano. A my je aktivujeme všechny. Jednoho po druhém. Podle toho, jak se bude blížit milice. Když budeme muset."

„A to muset budete."

Rubec a Tlustá lýtka se pevně zapřeli na svých kamenných monolitech. Bylo krátce po úsvitu. Pořád byl vysoko na obloze vidět bledý měsíc. Paprsky vycházejícího slunce zasáhly zrcadla, Rubec to své pootočil dolů a odražené světlo namířil na značku ve tvaru kříže, kterou vyryl v zemi. Tlustá lýtka učinil totéž, přesně jak mu to předvedl Rubec. Skvrny zesíleného světla chvíli bloumaly přes křoviny a prach jako vyděšená zvířata, až splynuly na kříži.

Stovky Radních se připravovaly k boji, rozptylovaly se ve vlnách do zákopů a za náspy, pokládaly na ně pušky. Rubec se otočil na západ, k místům, odkud se měla objevit milice.

Netrvalo to dlouho. Napřed spatřil jen zvířený prach. Podíval se dalekohledem. Milicionáři byli pořád malincí a opravdu se zdálo, že jich není příliš mnoho.

Vydalo se je napadnout hejno skřarachů, vyzbrojených kyselinou a noži. V závěsu za nimi plula vzducholoď s pilotem s hadí rukou a dvěma dobrovolníky jako obsluhou palubních zbraní. Milice se s plynoucími minutami a poté hodinami stále přibližovala, skřaraši přelétávali šedivé území nikoho, vzducholoď se držela při zemi. Mechanismy Judových golemských pastí byly připravené; zaklínači recitovali zaříkávací formule.

Pak z kamenitého terénu vyklopýtal zoufalý Radní. Doběhl k nim a chvíli ze sebe nemohl dostat jediné slovo, tak byl vyčerpaný a vyděšený.

„Uvízl jsem v pasti," vykoktal nakonec. „Zabili mi ženu. Bylo nás osm. Vyvolali něco ze země, *vyvolali něco z nás.*" Zaječel. Lidé se po sobě ohlíželi. *Jako bych vám to neříkal, do prdele,* pomyslel si Rubec. Cítil se bezmocný. *Já vám, kurva, říkal, že to není tak snadný, jak to vypadá.*

Dvě míle od nich se skřaraši přiblížili k milicionářům usazeným na koních. Jezdci si nevezli žádnou viditelnou výzbroj. Pohybovali se ve formaci. Podivnou chvíli se nic nedělo a pak skřarachy začalo něco postupně stahovat ze vzduchu.

Dlouhých několik vteřin bylo ticho. Pak: „Co…?"

„Fakt…?"

„Já myslím, že… Ty taky…?" Ještě je nezachvátil strach. Pořád jenom nic nechápali. Rubec nevěděl, co se stalo, ale věděl, že strach na sebe nenechá dlouho čekat.

Ve vzduchu se zapotácel poslední skřarach, zaškubal sebou, těsně ovinut blánou špinavého nic. Rubec ji zaregistroval podle šmouhy částic, která ji doprovázela, podle trombu divoce rozvířeného vzduchu. Poznal, čeho je svědkem.

„Kam *zmizeli?*" zařval někdo.

Skřaraši se bezmocně zmítali v prudkém vzduchu, který je trhal v pustošivých poryvech.

Vzducholoď už byla nedaleko milicionářů. Přes pláň se k nim táhl pás prachu zvířeného kulkami. A pak proud kulek ustal a plavidlo se v prudkém, náhlém pohybu mohutně vzepjalo a začalo sebou házet jako loď na rozbouřeném moři. Chvilku zůstalo nehybně viset ve vzduchu a pak začalo padat, avšak nikoli působením přitažlivosti, ale jakoby v souboji, jako by otáčející se motory a vrtule s něčím zápasily. Vzducholoď strhla ze vzduchu jakási surová ruka a rozlomila ji.

Kolem blížících se milicionářů se postupně seskupovaly podivné tvary, ze vzduchu, ze země nebo z ohňů pochodní, které muži třímali v rukou. Byli už dostatečně blízko, aby bylo poznat, co dělají. Všichni vojáci pohybovali rukama v‘ zaříkávání. Rubec už spatřil cáry jejich rozedraných uniforem, rozbité a rozštípnuté přilby, škrábance a torzní skvrny v místech, kde se kůže stala něčím jiným. Koně byli potřísnění krví a slinami. Byli poznamenáni průchodem kakotopickou zónou.

Byli jich desítky, i navzdory útokům, které je musely zdecimovat. Byli šílení prožitými mukami, připraveni pomstít se psancům, jejichž útěk je zavedl do kakotopu. Nebylo divu, že byli tak lehce vyzbrojeni, nebylo divu, že je jich tak málo. Nepotřebovali žádnou těžkou výbavu, když své zbraně vyvolávali ze světa kolem sebe a z jeho hmoty.

Rubec si všiml jejich tajemných bičů. Viděl, jak tvarují vzduch. Pochopil, že skřarachy a vzducholoď ze vzduchu strhli luftgeisti, vzdušní elementálové nesmírné síly. Blížil se k nim sbor zaříkávačů, jejichž zbraněmi byly bytosti, které vyvolávali. Byli to páni šelem, nadpřirozených schopností. Oddíl elementalistů.

Rubec volal na své chavery. Viděl, že někteří rozumějí. Některé zachvátil strach.

V Železné radě žádní elementalisté nebyli. Jeden muž přechovával ve sklenici drobounkého zajatého jaga, ohnivého ducha menšího než plamínek zápalky. Několik vodňanojů, které doprovázely undiny, bylo s vodními elementály spoutáno na základě dohody; nedokázali je ovládat. Přesto se našli tací, kteří věděli, s čím mají tu čest.

Elementarijci se rozjížděli do stran, každá podskupina si připravovala vlastní zaříkávání. *Jinak to ani nešlo,* říkal si v duchu Rubec. *Jsou to lidi, kteří umějí bojovat, aniž by s sebou vlekli zbraně. Museli to být buď elementalisti nebo karcisti, a démoni jsou příliš nejistí. Krucinál, máme tu oddíl elementalistů.* Fakt, že byl Nový Krobuzon ochoten riskovat tyto muže, dokazoval, jak silná je touha vlády skoncovat s Radou.

„Tak jdeme na to,“ zavolal na Tlustá lýtka a co nejlépe natáhl metamechanický aparát. Zaměřil odražené světlo a vyrovnal paprsek. Nedokázal se přestat dívat přes rameno na blížící se útok.

Co to bude? pomyslel si Rubec. *Fulmeni? Šudneři? Undiny?* Elementálové blesků, kamení nebo sladké vody, ale bezpochyby to mohlo být i něco jiného: kov, slunce, dřevo nebo oheň. Nebo fenomén, jehož elementálský status byl nejistý nebo sporný: elementy tvořené dějinami, které se zrodily z ničeho a staly se skutečnými. Mohl to být betonový elementál nebo snad skleněný? Co mohli očekávat?

Už viděl oblaka prachu pohybující se proti větru, natahující vzdušné končetiny. Luftgeisti. Milicionáři začali přivolávat další bytosti.

Slunce? Tma?

Odhodili na zem všechny pochodně a oheň se rozšířil, jako by každý plamen šlehal do mnohem většího prostoru, než by měl, terén osvětlila nesmírná zář a z tohoto obrovského ohně se za nesmírného radostného řevu vynořili planoucí tvorové podobní psům či mohutným opicím. Smečka jagů, ohnivých elementálů, která vyrazila pohybem, v němž se mísily dlouhé přískoky se šleháním plamenů. Rubec uviděl, jak jsou na jedno místo zahnáni koně bez jezdců, jak jsou zaklínáni a z hrdel se jim dere ržavé ryčení. Jeden kůň za druhým se otřásal, chroptěl v předsmrtném zápase, a vyhřezával: z třesoucích se zvířecích těl vyskakovaly bytosti spletené z jejich šlach, svalstva a orgánů, proměněné v zakrvácené dravce bez kůže: proasmata, elementály masa.

Vzduch, oheň, maso běžely a poskakovaly se zvířecím vzrušením. Celý šik milicionářů vytáhl okultně vylepšené biče, práskl jimi a elementály popohnal, až se polekaně, potěšené a vydrážděně vzepjali. Biče praskaly jako těžká kůže a elyktřina, jako stíny. Když šlehly, jejich švihnutí měnilo tmu ve světlo.

Elementalisté poháněli své svěřence dál. Blížila se vlna vzduchu, ohně a masa. Radní zaječeli. Spustili palbu a jejich granáty začaly explodovat přímo mezi elementály. Bez jakékoli strategie, v záchvatu paniky, aktivovali Judovy golemské pasti.

Golemové se s trhavými pohyby automatů zvedali ze země, kovu a dřevěného harampádí. Nebylo jich tolik, kolik útočilo elementálů, a všichni čerpali energii z Judových sil. Ať byl kdekoliv, musel ucítit nápor nečekané zátěže. *A brzy ucítí ještě víc*, pomyslel si Rubec a snažil se soustředit na zrcadlo.

V cestě jagům vybuchla bomba a elementálové zmizeli v houští vysokých plamenů; jejich výkřiky byly zlověstnými výkřiky rozkoše. Jakmile exploze dozněla, ohniví elementálové se dál hnali kouřem, znatelně větší. Teď jim v cestě stál šik hliněných golemů.

Rubec ucítil v zrcadle vrnění mechanismu, převodů, spouštějících se ve změti dimenzí. Ucítil, jak se zrcadlo pohnulo jako malé dítě.

„Spusť motor,“ vykřikl, a když mu Tlustá lýtka vyhověl, ucítil další záškuby. Pevně sevřel zrcadlo a uviděl, jak Tlustá lýtka dělá totéž. Světlo skloubené z obou odrazů postupně sílilo.

Svíjelo se, obrůstalo. Bylo bytostí samo o sobě, něčím skutečným, s rozměry, něčím, co se hýbe. Rubec pozoroval rybovitou plavající masu, tvora deroucího se z nicoty, stvořeného z prudkého světla,

zářícího jako slunce. Cítil, jak z něho krvácí síla. „Máme to," vykřikl. „Soustřeď to na ně."

S Tlustými lýtky k sobě nepřestávali přiklánět zrcadla, zároveň jimi pohybovali a následovala je masa lepkavého světla, tažená po zemi podle toho, jak se obraceli k elementalistům. Dělo se něco příšerného. Miliční bičaři postupovali, usměrňovali elementály na konci svých řemenů, a ačkoli přední voj Radních rozpoutal palbu ze všeho, co měl k dispozici, proasmata se dál blížila.

Do stvůr z koňského svalstva vnikaly střely a zavrtávaly se do nich, ty se však jen přeskupovaly a hrudky olova, naostřené pazourky a železné čepele plivaly ven. Proasmata, elementálové vyvolaní ze zvířecích tkání, dospěla k hliněným valům.

Vyhrnuly se na ně, amébovité, ježovkovité, poseté kostmi proměněnými v končetiny. A najednou se proměnily v humanoidní tvory nebo něco podobného ryčícím pakoňům svlečeným z kůže, vydrápaly se na vrchol náspu, tam se zastavily a potom se vrhly na ječící lidi a Rubec sledoval, co dělají.

Nořili se lidem do těl. Skákaly a vlévaly se Radním pod kůži, přetékaly do masa, plavaly ve vnitřnostech, zatímco jejich oběti, jejich čerství hostitelé vypadali najednou ohromeně a nesmírně nafoukle, chvilku si stačili škrábat hrudi nebo krky nebo všechna další místa, kudy do nich proasmata vnikla, než explodovali nebo se zhroutili za vlhkého krvavého krkání a třepotání kožnatých chlopní, a proasmata se vydávala na další běh, mohutnější, oblepená uloupeným masem. Prohánělo se šikem Radních, vytrhávala z lidí vnitřnosti, zanechávala za sebou zakrvácené cáry kůže a nepřestávala obrůstat tkáněmi a kusy kostí.

„Drmole, stůj při nás," hlesl Rubec.

Zatáhl za zrcadlo a ucítil odpor. Spolu s Tlustými lýtky pohybovali zrcadly odlišnými rychlostmi a tvor mezi nimi se začal roztahovat a rozmrzele trhat, až se mu mezi jednotlivými částmi napínala hlenovitá vlákna světla. Rubec zařval: „Zpátky, couvni svou stranou, dej ho zas dohromady!"

Usilovně se pokoušeli znovu světelného golema složit.

Rány miličních metabičů sahaly mnohem dál, než by podle všeho měly. Ve výšce mnoha yardů vřeštěli luftgeisti, elyktrizovaní do agresivního běsnění korekčními zákroky elementalistů. Nikým nespatřeni se střemhlav vrhli k zemi. Přinutili Radní, kteří po nich marně stříleli a sekali, aby je vdechli, vecpali se jim do plic a roztrhali je.

Následovala další vlna výpadů, bomb, příval slabé thaumaturgie a milicionáři se opět zformovali. Jeden byl zasažen; jen jeden byl zabit.

Jagové stanuli před prvním golemem, obrovskou postavou z kamení a kusů železných kolejnic. Jagové s ním začali zápasit, objímali ho, přičemž se jim přeskupovala ohnivá těla, jimiž golema zachvátili, a pomalu mu intenzitou svého žáru ohýbali tvrdé kovové partie. Golem se rozléval v kaluži roztaveného železa, byť se i navzdory svému bortícímu se tělu nepřestával bít. Roztékal se v pramíncích, čůrcích roztavené golemí masy.

Radní bojovali, ale elementálové v jejich řadách hbitě a snadno rozsévali zkázu, pobíhali jako psi, jako děti. Přivolat elementály, tato zvířata, bytosti proměněné v dravé a hravé maso, byla strašlivá, nebezpečná strategie; nebylo možné je ochočit. Ale elementalisté je potřebovali zvládnout jen během tohoto jediného rychlého útoku. Jagové a luftgeisti se dál hnali, zanechávajíce za sebou ohnivé stopy a koryta zničeného vzduchu, hnali se k věčnému vlaku. Golemové se jim snažili postavit do cesty – jako překážky, manifestace myslícího řízení proti animalitě surových sil. Elementálové vyhrávali.

Ale ačkoli vzdušní elementálové mohli rozmetat těla hliněných golemů ve sprše částic, se vzdušnými golemy měli mnohem víc práce. Byl to podivný, skoro neviditelný boj. Takřka úplně poslední řada Judových obranných mechanismů. Zvedala se v nečekaných poryvech nepřirozeného vichru a střetávala se s luftgeisty. V místě jejich střetu běsnila neurčitá bouře. Pouštěli se do sebe umělí a divocí tvorové, ovládaní proti téměř nespoutaným, trhali se na kusy.

Z nebe padaly kusy čehosi nedefinovatelného a nárazy otřásaly zemí. Rubec si uvědomil, že jsou neviditelné; chuchvalce vzduchu, pozůstatky potyček ve výšce: odtržená hmota vzdušného elementála odhozená neúprosným vzdušným golemem, ruce golema odkousnuté zběsilým luftgeistem. Mrtvý vzduch zůstával ležet na zemi a vyprchával.

Jagové dštili plameny. Proasmata vrčela, vysávala poslední zbytky tkání z mrtvol, krmila se těly povražděných. Rubec měl velký strach.

* * *

Z hlubokého koryta bystřiny, kus cesty od okraje skupiny milicionářů, se vynořili jezdci na koních. Spolu s nimi se mohutnými plavnými přískoky objevil i přetvor Rahul: a na zádech, v rukou s roztočenou bolou, s kloboukem staženým nízko do čela, mu seděl kovboj Drogon, šepotepec.

Probohy, řekl si Rubec v duchu, *přijíždějí nás zachránit huláni.* Měl pocit, že se zblázní.

Střelci na koních, někteří na přetvořených koních, kteří se sem nikým nespatřeni dopravili stržemi vodních toků, kteří sem běželi až z

Nového Krobuzonu nebo kdovíodkud, vyjeli z rokle a začali velice obratně pálit. Uplynula dlouhá chvíle, kdy byli milicionáři buď příliš překvapení, nebo nemohli určit, co jsou jejich noví nepřátelé zač.

Ačkoli jich nebylo mnoho, jezdci zaujali pozice lovců a stříleli po milicionářích z chráněných míst. Z jejich zbraní létaly energetizované kulky, které dělaly rámus jako trhliny ve vzduchu, které si za letu brumlaly. Střelci rychle zneškodnili dva, tři, čtyři elementalisty a Radní, kteří si toho všimli, se rozjásali.

Potom, a jak rychle, se několik milicionářů ohnalo metabiči, které se do daleka zavlnily jako hadovité, krátkodobě oživlé bytosti pohrávající si s prostorem, švihly přes zadky jagy, kteří zaječeli plápolajícími hlasy, závratnou rychlostí se stáhli a zamířili k nově příchozím. Střelci, dělmistři a thaumaturgové Železné rady útočili, seč jim síly stačily, ale jagové se velice rychle vzdalovali.

„Ať ti neuteče. No tak, *no ták,*“ volal Rubec, kývl ke klínu milicionářů a spolu s Tlustými lýtky začal hýbat zrcadly proti tlaku vzdorujícího světelného golema. *Tak už pojď,* šeptal si v duchu. *Tak už pojď, do prdele.*

Vzpíral se odporu napůl zrozeného golema a díval se, jak se jagové ženou k čerstvým posilám. *Co jsou zač?* ptal se sám sebe. *Drogonovi přátelé?* Zatímco se blížili, Drogon se na Rahulovi vztyčil, přiložil si ruku ke koutkům úst a musel něco zašeptat. Jeden elementalista najednou prudce práskl bičem a švihl jím sbíhající se jagy; výskot, který se jim vydral z hrdel, nebyl dovadivý, ale plný vzteku.

Drogon zašeptal ještě něco a další milicionář udělal totéž, šlehl po blížících se elementálech a jagové se vzepjali, začali jeden do druhého vrážet a plivat na své pány hořící sliny. Drogon šeptal, šeptal, vysílal pokyny tomu či onomu elementalistovi, nutil je vykonávat různé rozkazy, mátl zvířata. Milicionáři se před pomstou elementálů museli bránit obratným práskáním bičů.

Světelný golem byl na světě. Zrodil se. Znenadání. Rubcovi se při jeho pohybech chvělo zrcadlo. Povstal z plodu světla, kterým doposud byl. Byl to muž, či žena, rozložitá postava ze slunečního svitu, na niž nebylo možné upřít oči, která světlo nevydávala, naopak je jakoby *vsávala* a žhnula prudkou tvrdou září, jež se zcela nelogicky nešířila mimo hranice jejího vlastního těla. Golem povstal, vykročil a trhl za sebou zrcadly. Rubec a Tlustá lýtka napůl následovali, napůl určovali jeho pohyby.

„Tam,“ zvolal Rubec a oba natočili zrcadla, aby golem vyrazil dopředu pohybem konstrukta, kolem vnějších formací Radních, kteří se rozkřičeli, jestli je nepřichází zachránit nějaký seraf. Rozhlíželi se

po sobě očima přechodně oslepenýma jeho jasem, dívali se na jeho stopy, které žhnuly zbytky, jež po sobě zanechával. Světelný golem vkročil mezi jagy. Trochu se natáhl jako bytost uplácána z těsta, jagy popadl a rozzářil se.

Rubec se cítil slabý. Golem zápasil a oheň jagů proti jeho kompaktní záři nezmohl vůbec nic. Golem dalším bojem jasněl a jasněl, stával se humanoidní hvězdou, šířil kolem sebe studenou zář, jež eliminovala horko linoucí se z jagů a zesílila natolik, že na ni nebylo možné dál pohlížet. A potom jagové, s nimiž zápasil, zmizeli; smetl je jeho svit. Golem zesílil. Pohyboval se v absenci zvuku, tichu.

Jagové zpanikařili. Někteří se svým zvířecím pohybem rozeběhli do volné krajiny, někteří se seběhli a opět se vrhli na světelného golema, a ten je vyhladil svou září. Elementalisté vyděšené ohnivé elementály krutě bičovali, ale tím je jen vydražďovali a někteří jen tak mimochodem po svých pánech nevraživě bleskli a spálili je na uhel.

Milicionáři se seběhli. Drobní luftgeisti podobní šípům se vrhali na nově příchozí střelce, probodávali je a vysávali jim krev. Drogon dál šeptal své pokyny, milicionáři mu nedokázali nevyhovět, a tak je nutil destruktivně práskat biči. To už věděli, že je jejich úhlavní nepřítel. Vyslali k němu proasmata.

Rubec a Tlustá lýtka poslali golema mezi milicionáře, do skupinky shromážděné kolem jakéhosi děla. Vojáci masakrovali zvířata. *Co to dělají?*

Odčerpávali něco ze vzduchu. A jejich proasmata mezitím konečně dorazila ke střelcům a začala mezi nimi proplouvat. Světelný golem se nezastavoval. Co to milicionáři přivolávali?

Vypadalo to, jako by se z oblohy snášela sprška velmi koncentrovaného světla, jemný, sotva rozeznatelný kužel. Dopadal na mechanismus, kolem něhož stáli. Světlo pocházelo z měsíce. Měsíce na denní obloze, sotva viditelného, slaboučkého v záři slunce. Z jeho přísvitu se světlo vlévalo do přístroje, na konci jehož hlavně jako by se otevírala jáma.

V její hlubině se hýbalo cosi zářivého. Rubec uhranuté zíral.

Trvalo dlouho, než tomu přišel na kloub – zatímco se pokoušel navádět světelného golema přes rozbrázděný terén stále vybuchujícími bombami a zkázou způsobenou Radními, kteří nyní směle postupovali dopředu, když se vytratili jagové, když pozornost proasmat upoutali střelci, když milicionáři ztratili kontrolu nad svými luftgeisty, jež páchali škody a rozsévali smrt už jen nahodile, zatímco se prohánělí nad ostře střeženým vlakem –, ale pak v otvoru Rubec zahlédl nějaký tvar. Měnily se jeho parametry, vzpíraly se taxonomii. Pořád mu to nebylo jasné.

Patvar se měnil během několika málo vteřin. Rybí kostra, žebra vysílající vlnky po celé délce těla podobného provazci obratlů nebo nějaké pogumované šňůře. A pak se v něm zračilo něco z medvěda a něco z krysy, a měl rohy a velkou váhu a zářil, jako by jeho vnitřnosti a kůže, samy jeho kosti byly z fosforu. Jako by byl studeným a jasným kusem kamene. Světluška, posmrtná maska, dřevěná lebka.

Fegkarion. Měsíční elementál.

Rubec už o nich samozřejmě slyšel, ale nedokázal uvěřit, že ta deroucí se kostnatá hmyzí zvířecí stvůra, kterou během půl vteřiny viděl ve třech různých podobách a která byla dojmem nebo záhybem prostoru, je měsíčním tvorem, o němž kolovalo tolik legend. *Probohy, ach, Drmole.*

„Lýtko… naveď golema k támhletomu, honem.“

Ale golem tak rychle nechodil. Neměnným krokem procházel mezi milicionáři a za chůze rozpínal paže. Chvilku trvalo, než se každého muže dotkl, než mu rukama stiskl hlavu a vlil do ní světlo, aby každá explodovala jasem a z přileb vystřelily paprsky, které se mužům silně a do daleka rozlily také z uší, konečníků, pyjů, skrz oblečení, proměňoval je v hvězdy, než jim dovolil padnout k zemi.

Fegkarion se přikrádal z nicoty. „Honem, no *tak,*“ volal Rubec.

Elementalisté se stahovali, seskupovali se kolem měsíčních zaklínačů, aby je ochránili. Švihali golema biči a s každým šlehnutím – sprška jemných světelných kapek – ho zbavovali hmoty. Každá rána Rubcovi a Tlustým lýtkům škubla hlavou. Krváceli. Stále hnali golema do útoku.

Proasmat si už nikdo nevšímal. To poslední se ještě prohnalo dvěma střelci, pak odběhlo se svým tělem z kostí a vnitřností do pustiny; vyhnulo se Drogonovi s Rahulem a následovalo své druhy. Drogon nepřestával šeptat, ale vlivem jakéhosi thaumaturgického zákroku už ho milicionáři neposlouchali. Švihali po něm bičem; švihali i po golemovi.

„No tak pojď, no tak.“

Golemovy světelné nohy dupaly mezi těly mužů, jež na něho doráželi, a ti vzápětí explodovali jasem. Měsíční elementál už byl blízko, spirálovitě vytáčel své studené a šedě žhnoucí tělo z otevřené díry, a jak si všiml Rubec, byl *ohromný,* byl obludný. Rubec natáhl ruku a golem se natáhl, aby ucpal lunární dělo, zaklínil se do otvoru, protlačil se hmotou elementála až do motoru aparátu, pustil se s elementálem do křížku, načež se z nicoty jako pot vylilo oslepující světlo – studené, horké, šedavé a hořčíkově bílé.

Radní si všimli, že proasmata zmizela, a vyslali do boje svůj nejtěžší oddíl: kaktusíky a velké přetvory. „Zajměte někoho živého!“

vykřikl kdosi a kaktusíci se hlava nehlava pustili do milicionářů, kteří byli při vědomí nebo ve světelném komatu, a ozvala se exploze, třeskot a měsíční aparát vybuchl v harpunách golemova a měsíčního světla.

Milice byla zdecimována. Zastavili ji Drogon a jeho muži spolu se světelným golemem. Země byla posetá mrtvými elementalisty a bezpočtem dalších mrtvých z řad Železné rady, roztrhanými pozůstatky proasmat a jejich obětí, chuchvalci jasu, které se v zářivých pramíncích vsakovaly do hlíny. Těch několik málo milicionářů, kteří se ještě dokázali udržet v sedle, odjížděl do nehostinných prostor rohagského kontinentu, ve slizkých stopách proasmat, z nichž se stalo divoké stádo vlhkých, rudých, opuchlých stvůr, slídících v prašné pustině.

Zbylé milicionáře paralyzovaly kulky, čakri nebo golemovo světlo. Leželi na zemi, prskali a vylévali si zlost na přicházejících Radních.

„Jděte do prdele, do prdele, říkám vám," nadával jeden voják rozbitými zbytky reflexní přilby. V hlase mu zaznívalstrach, ale ten přehlušoval vztek. „Jděte do prdele, poslali jste nás přes tu zkurvenou skvrnu, vy srabi, mysleli jste si, že nás to zastaví? Přišli jsme o polovinu lidí, ale my jsme ti nejlepší z nejlepších a můžeme vás pronásledovat všude, kam se vydáte, a teď už víme, jak se dostat na druhou stranu, našli jsme si cestu, a možná jste v tomhle měli kus štěstí, s touhle zasranou světelnou podívanou a tím pojebaným našeptávačem. Ale už známe cestu." Zastřelili ho.

Zastřelili všechny milicionáře, kteří zůstali naživu. Kam to bylo možné, pohřbili své mrtvé, s jednou výjimkou: přetvořenou ženou, která se už před dávnou dobou proslavila rolí zprostředkovatelky během Bláznovství. Odhlasovali jí pohřeb na pojízdném hřbitově, na plošinovém voze, kde pochovávali své nejslavnější mrtvé. Milicionáře nechali shnít a někteří mrtvá těla ještě zprznili.

Když se nad jagy ožehnutý vlak opět vyhouplo slunce, Rubec vyhledal Ann-Hari a Radní vůdce. Byli vyčerpaní. Přidali se k nim i Drogon, Rahul a Tlustá lýtka. Rubec sám klopýtal únavou. Objal se s Drogonem i přetvorem, na kterém jezdil.

„Minule jsme milicionářům utekli," řekl Tlustá lýtka. „Teď jsme je porazili. Pobili jsme je." Něco z jeho radosti přešlo i na Rubce, třebaže ten věděl o všech nepředvídaných skutečnostech, které k vítězství napomohly.

„Jo. To jo."

„Zvládli jsme to. Vy… to světlo… zvládli jsme to všichni dohromady.“

„Jo, zvládli, jasně. Zvládli jsme to.“

„Prostě jsme se dostali pryč,“ vysvětloval Rahul. Drogon šeptem přisvědčil. „Ztratili jsme se. Vyšli jsme z toho tunelu, teda z té uličky nebo co to bylo, do hlavní části města. Chvíli nám trvalo, než jsme zjistili, kde jsme. Ale té noci se toho dělo tolik. O tobě jsme vůbec nic nevěděli ani neslyšeli. O nikom z vás. Nevěděli jsme, jestli jste toho Tešana vyřídili, nebo ne. Neměli jsme ponětí. Vyřídili jste ho, že?

Nějakou dobu nám trvalo, než jsme se dostali zpátky do Komuny, ale řeknu ti, že všude byla spousta děr, kterými se dalo přímo *projít.* Když jsme zjistili, že jsi odešel – ne, nemám ti to vůbec za zlý, sestro, nemohls vědět, že přijdeme –, museli jsme se vrátit.

Takže jsme se potají vykradli ven a pak tady Drogon na dva dny zmizel a vrátil se svými bratry.“

„*Nás koňských tuláků zas tak moc není,*“ řekl Drogon Rubcovi. „*Není složité dát o sobě vědět. Vím, kde je hledat. A ještě mi něco dlužili.*“

„Kde jsou teď?“

„*Většina odjela. Někteří odjedou zítra. Tihle chlapíci jsou* kočovníci, *Rubče. Poděkuj jim, dej jim trochu peněz, které můžeš postrádat, nic víc nechtějí.*“

„Věděli jsme, že se blíží milice,“ dodal Rahul. „Uháněli jsme jako o závod.“

„Objevili jste se zčistajasna.“

„Přijeli jsme po stezkách. Drogon je zná. Nezdržovali jsme se. Nikdy jsem neviděl koně, jaký mají tihle chlapi. Kde je mnich? Když se tady bavíme o tajných stezkách. Kurabin. Ale ne… Probohy. A Ori? Vážně… Ori? To snad ne, to snad ne. A…“

„Elsie.“

„Ach, to snad ne. To snad vážně ne.“

„Myslel jsem si, že to nezvládnete,“ obrátil se Rubec na Radní. „To uznávám. Mýlil jsem se. Jsem strašně rád. Ale to nestačí. Už jsem vám vysvětlil, proč tu není Juda… na něčem pracuje. V Komuně. Ale už je zatraceně pozdě. *Už je pozdě, do prdele.* Pokouší se udělat, co je v jeho silách.

Poslouchejte mě.

Komuna padla. Mlčte, ne, poslouchejte… Komuna byla… byla sen, ale už je po ní. Nepodařilo se ji udržet. A jestli se ještě nezhroutila, zhroutí se během několika dní. Chápete? *Dní.*

Než se Rada přiblíží k městu… Komuna už nebude existovat. V Krobuzonu bude vyhlášeno stanné právo. A co pak? Zabili Stennou-Katěnou, ale vůbec nic se tím nezměnilo: systém se nedá zničit – nedívejte se na mě takhle, mně se to nelíbí o nic víc než vám. A až tam přijedete a budete halekat *Ahoj, my jsme vaše inspirace, jedeme v pravý čas*, víte, k čemu dojde. Víte, co vás tam bude čekat.

Všichni novokrobuzonští milicionáři a milicionářky. Všechny zasraný válečný stroje, karcisti, thaumaturgové, konstrukti, špioni a odpadlíci. Pobijou vás na dohled od města, a až bude po vás, naděje, kterou jste zosobňovali – kterou pořád zosobňujete –, se rozplyne.

Poslouchejte. Ještě jednou vám zopakuju Judův vzkaz.

Musíte změnit směr. Železná rada musí změnit směr. Nebo opustíte vlak. Jestli přijedete do Krobuzonu, bude to sebevražda. Zabijou vás. Zničí vás. A to se nesmí stát. To je nepřijatelné. Železná rada musí jet jinam.“

Kapitola třicátá druhá

„Zničí vás," opakoval. „Copak chcete umřít?" ptal se. „Dlužíte se světu, my vás *potřebujeme.*"

Samozřejmě že se přesvědčit nedali. Pokračovali v cestě, zarputile postupovali zprohýbaným terénem, zanechávajíce za sebou strupy po střetu s nepřítelem. Rubec dával najevo hrůzu, že Rada nesplní to, co jí řekl, ale nic jiného ani neočekával. Předložil jí své argumenty a Železní radní na ně reagovali nejrůznějšími způsoby.

Někteří propadli onomu bláznovskému vítězoslavnému přesvědčení, při němž mu kypěla krev. „Nový Krobuzon už jsme porazili, tak to zopakujeme!" tvrdili neochvějně. Rubec na ně nechápavě zíral, protože dobře viděl, že oni sami *vědí*, že to, co říkají, není pravda, že to tak nebude. Věděli to.

Jiní byli uvážlivější. Nad jeho slovy se zamýšleli.

„Co by z nás mohlo být?" ptal se Tlustá lýtka. Kaktusík si do kůže na vnitřní straně ruky vyrýval jizvu, zubem nějakého zvířete se poznamenával klikatým tvarem. „Co bys chtěl, aby z nás bylo, banditi? Žili jsme svobodně v republice, kterou jsme si sami stvořili. To chceš, abych to všechno zavrhl a stal se v pustinách nějakým zatraceným pobudou? To už radši umřu v boji, Rubče."

„Máme odpovědnost," dodávala Ann-Hari. Rubec se v její přítomnosti nikdy necítil dobře. Deptal ho její zápal – cítil se unavený a nejistý sám sebou, jako by ho proti jeho vůli mohla získat na svou stranu. Věděl, že na ni žárlí – nikdo neměl na Judu Lowa takový vliv jako Ann-Hari.

„Jsme sen," říkala. „Sen obyčejných lidí. Všechno k tomuto dospělo, všechno sem vyústilo. Dostali jsme se až do této fáze. Už tím jsme. Tlačí nás samy dějiny."

Co tím myslíš? ptal se v duchu. *Co to říkáš?* „Je načase, abychom všechno dovedli do zdárného konce. Ať se stane cokoliv. My se teď musíme vrátit, rozumíš?“ Nic víc neříkala.

Šepotepcovi přátelé, kavalerie jeho druhů, odjeli na svých přetvořených a celých koních, zamířili na jih, na východ, proměnili se na oblaka prachu. Drogon zůstal. Rubec si nebyl jistý proč.

„Co chceš, aby Radní udělali? Sám jsi byl ve městě… víš, že nás povraždí, jestli tam vtrhneme.“

„*Možná je povraždí.*“ Drogon pokrčil rameny. „*Vědí, co se děje. Mám já právo je zastavovat? Ty už nezastaví nic. Vydal ses na trať a nakonec je z ní to, co děláš. Musejí jet pořád dál.*“

Tady nejde o argumenty, pomyslel si Rubec. Děsila ho netečnost, kterou kolem sebe vnímal. *Kdyby se pokoušeli argumentovat, prohráli by… ale i když to* dobře vědí, *pořád do toho jdou… protože pokud jdou proti faktům, mění je*. Byla to metodologie rozhodování, která mu byla naprosto cizí, byla cizí celému jeho způsobu uvažování. Bylo to racionální? To nedokázal posoudit.

Železná rada postupovala krajinou stvořenou z mlhy.

Srázy a kopce, jednotlivé vrstvy stromů připomínaly dočasné nakupeniny vody ve vzduchu, jako by se při pohybu věčného vlaku srážely z par a opět se za ním rozplývaly.

Projížděli prostředím, které jim bylo najednou povědomé, které v nich vyvolalo staré vzpomínky. Toto byly novokrobuzonská končiny. Mezi mokrými hlohy poletovali čížci. Toto byla novokrobuzonská zima. Od města je dělilo jen několik týdnů.

„Kdysi, před mnoha a mnoha lety, jsme tu měli jednoho muže,“ řekla Ann-Hari Rubcovi. „V době, kdy k nám přišel Tkáč, než se z nás stala Rada, a prozradil nám tajemství. Ten muž se zbláznil a dokázal mluvit jen o pavoukovi. Byl něco jako prorok. Ale to už nás nudil a pak už ani nenudil, byl pro nás jako vzduch. Dokonce jsme ho ani neslyšeli, rozumíš? Když mluvil, nic jsme neslyšeli.

A s tebou je to stejné. ’Změňte směr, změňte směr.‘“ Usmála se. „My už tě vlastně neslyšíme, víš?“

Dostal jsem úkol, říkal si Rubec v duchu. *Nesplnil jsem ho.* Vědomí, že to jeho milenec očekával, nijak neoslabilo jeho smutek.

Stal se z něho duch. Nadále ho chovali v úctě – byl jedním z těch, co se vydali na druhý konec světa, aby zachránili Železnou radu. Jeho odlišné názory, jeho trvání na tom, že se Rada řítí do záhuby, se setkávaly se zdvořilým nezájmem. *Je ze mě duch.*

Rubec mohl odjet. Mohl si vzít koně z městských stájí a odjet pryč. Dojel by do předhoří, k opuštěným kolejím, do Drsnolesa, dojel by do Nového Krobuzonu. To však nemohl. Hlavou se mu honilo jediné: *Teď jsem tady.* Odjede jen tehdy, když bude muset.

Prohlédl si mapy. Rada bude dál ujíždět na východ, bude za sebou dál zanechávat díry po hřebech a udusané břidlicové úlomky, bude neustále obnovovat svou železnou cestu, až nakonec přijede k pozůstatkům železniční trati několik desítek mil jižně od Nového Krobuzonu. A pak se k tomuto zbytku starobylých kolejí připojí a pojede plnou parou vpřed, aby se za několik hodin přiblížila k městu.

Rubec odjede, až bude muset. Teď však ne.

„Jsme naděje," řekla Ann-Hari.

Možná má pravdu. Vlak přijede, poslední zbytek Komuny povstane a vláda padne.

V těchto vlhkých pustinách nebyli jedinými lidmi. Stály tu usedlosti, malé dřevěné domky na návrších kopců, jeden každých několik dnů. Pod tmavými převisy masivu vybíhalo několik akrů svažité a kamenité půdy. Sady, kořenová zelenina, ohrady s ovcemi špinavých barev. Horští zemědělci a rodiny samotářů se přicházeli podívat, jak kolem nich v průběhu několika hodin projíždí Rada. Upírali na ni oči z mléčně bledé kůže incestních rodů a marně si lámali hlavy nad její přítomností. Někdy přicházeli směnit zboží.

V okolí musela být nějaká obchodní města, ale Rada kolem žádného neprojela. Zprávy o ní – o toulavém vlaku, přibyvším odněkud ze západu a doprovázeném armádou hrdých volnotvorů a jejich dětí – se šířily promáčenou krajinou bočními cestičkami ústně předávaných zvěstí.

Dozví se to i v Novém Krobuzonu. Možná pro nás brzy přijdou.

„Slyšeli jste to?" ptala se jich jedna bezzubá venkovanka. Nabídla jim šunku vyuzenou na jabloňovém dřevě výměnou za hromádku peněz, které měli k dispozici (záhadné západní dublony), a upomínku na vlak (dali jí umaštěné ozubené kolo, které přijala s uctivostí, jako by to byla nějaká posvátná kniha). „Už jsem o vás slyšela. Slyšeli jste to?" Hrdě jim dala svolení k průjezdu přes svůj ubohý pozemek a trvala na tom, aby vedli trať přímo středem pole. „Zoráte mi to tu," řekla. „Slyšeli jste to? Prý jsou v Krobuzonu nějaké nepokoje."

Mohlo by to znamenat, že je Komuna vyřízená. Mohlo by to znamenat, že vyhrává. Mohlo by to znamenat cokoliv.

Zvěsti o nepokojích byly četnější, čím dál se ubírali na východ. „Válka skončila," sdělil jim jeden muž. Jeho salaš se změnila v nádražíčko, veranda v nástupiště. Jeho nejbližší sousedé ujeli dlouhé

míle ze svých statků v nížině, aby s ním byli přítomni příjezdu Železné rady. Polícka se změnila v seřazovací nádraží hemžící se muži a ženami. Zemědělci a lidé z pustin je sledovali se strohým potěšením.

„Válka skončila. Tak mi to bylo řečeno. Válčili s Tešem, že jo? No, a už skončila, a my vyhráli.“ *My? Vždyť jsi do Nového Krobuzonu nikdy nevkročil, člověče. Nebyls ani sto mil od něj.* „Něco podnikli a porazili ho a Teš teď chce uzavřít mír. Jestli znám co? Cože? Co je to Komuna?“

Nový Krobuzon něco zosnoval. Zmínka se opakovala pořád dokola. Tajnou operaci, říkali někteří, vraždu. Něco bylo zastaveno a změnil se život, Tešané byli zahnáni, donuceni k jednání či kapitulaci. *Že by něco překazilo tešské plány?* uvažoval Rubec sarkasticky. *Jen si to představte.* Ale zdálo se, že triumf vylepšil pozici parlamentu a starosty, oslabil podporu Komuny. Tady už sarkasmus na místě nebyl. To už si představit nedokázal.

„Stávkující? S těma je konec. Vláda si to s nima vyřídila.“

Přes deštivé kopce přicházel zástup uprchlíků z města. Přicházeli a zabydlovali se v městečkách, kolem nichž projížděla Železná rada; znovu osídlovali opuštěné dobytkářské osady, které tu nacházeli, pozůstatky dávné železniční horečky. Rada se někdy v přičinlivé mase vynořila mezi pahorky a jala se pokládat koleje na už udusané cesty, na obnovené hlavní silnice. Z bývalých barů, kostelů, vykřičených domů vycházeli noví osadníci a několik hodin (věčný vlak postupoval stále rychleji) se dívali, jak pracovní čety pokládají na bývalé koňské stezky pražce a kolejnice a souprava projíždí místem, kudy se pohybovali vandráci a dostavníky.

„Slyšeli jste to?“ Stejné zvěsti slyšeli už snad stokrát. Museli se tu najít i uprchlíci ze čtvrtí pod správou parlamentu, ale nikdo se k tomu nepřiznával: všichni patřili ke Komuně a utíkali před milicí. *Fakt nejsi nějakej drobnej zlodějíček?* ptal se Rubec v duchu cynicky. *Fakt jsi organizátor, jak to o sobě tvrdíš?*

„Slyšeli jste to?“ *Že válka skončila, že jsme porazili Teš a že když jsme porazili Teš, starosta se opět ujal moci a se všemi zatočil a Komuna se stáhla do ilegality?*

Ano, to jsme slyšeli. I když se o tom vedly spory.

V těchto znovu oživlých městech nacházeli rozptýlení, v sexu a novokrobuzonském jídle. „Kvůli čemu jste přijeli? To jste to neslyšeli? Slyšeli jste to? Žádná Komuna už není. Jenom poslední zbytky, pár teroristů ve Vlkodavech, tu a tam několik zabraných ulic.“

„Já tohle neslyšel, já slyšel, že ještě existuje a pořád bojuje.“

„Přijíždíte na pomoc, bojovat na straně Komuny? Já bych se nevracel. Dyť tam zuří *válka*, krucinál.“

„Já bych se vrátil. Můžu s váma? Můžu jet s váma?“

Někteří z těch, kteří odešli, aby se stali tuláky v divočině za městem – někteří z mladších lidí – se k věčnému vlaku přidali, aby se do Nového Krobuzonu vrátili hned několik týdnů po svém odchodu. „Vyprávějte nám o Železné radě!“ žadonili a jejich noví krajané jim líčili všechny své historky.

Objevovaly se zmínky o nových, jedinečných dovednostech. „Už jste slyšeli,“ zaslechl Rubec, „o tom golemikovi Lowovi?“

„Cože?“ zeptal se a přešel k uprchlíkovi.

„Golemik Low, má celou armádu umělých lidí. Dělá je z hlíny u sebe ve sklepě a chystá se s jejich pomocí zabrat celé město. Lidi ho viděli i mimo město, na nádražích, železničních vlečkách, u kolejí. Má něco v plánu.“

Blížili se k Novému Krobuzonu a uprchlíci, s nimiž se setkávali, opouštěli město před stále kratší a kratší dobou. „Je vymalováno,“ řekl jeden. „Po Komuně je veta. Kdyby to tak ale nebyla pravda.“

Té noci se Rubec vydal najít Drogona a uvědomil si, že šepotepec je pryč. Prošel podél celého vlaku, posílal vzkazy, vyptával se, ale nic nezjistil.

Bylo sice možné, že našeptávač jen někam odjel, na lov, splnit nějaký úkol, ale Rubec si byl naprosto nečekaně jistý, že Drogon odjel. Že jsou dostatečně blízko Nového Krobuzonu, že toho měl koňák dost a definitivně odjel, že považoval své dobrodružství s Železnou radou za skončené.

A to je všechno? Takový pomalý antiklimax, takový fádní konec. *Or víc jsi nestál, Drogone? Nelákalo tě se aspoň rozloučit?*

Rubec se připravoval k odjezdu. Nemohl být daleko. Cítil v sobě prázdnotu, paralyzující pocit ztráty. Uvažoval, jak a kde se Rada střetne s milicí a bude zničena. Přetvoři a jejich rodiny a druzi, všichni Radní věděli, co se blíží. Písně doprovázející pokládání kolejí se začaly nést v bojovném duchu. Promazávali si revolvery; kovárny u trati a ve vagónech vyráběly zbraně. Železní radní u sebe nosili doma vyrobené i ukradené pistole. Skleněná a mosazná ohniska válečného šamanismu. Celý arzenál kopí a zbraní ze západního pobřeží.

„Shromáždíme lidi, bude z nás vojsko, vtrhneme do města. Převrátíme všechno vzhůru nohama.“ Rubec sebou při poslechu těchto představ cukal. „Přinášíme s sebou dějiny.“

Krajinou se táhl pramínek lidí, na cestě někam, bez cíle, ale pryč od novokrobuzonského masakru.

Země byla pořád prázdná; jen několik částečně udržovaných sadů, několik hájků střídmých ovocných stromů. Pak došlo v jednom okamžiku k přerodu. Pohybovali se divočinou, nebezpečnými končinami, a pak se náhle a s pocitem zvláštní banality ocitli v civilizovaném kraji. Věděli, že jsou blízko.

Přípravné čety a průzkumníci se vrátili. „Támhle. Těsně za nimi.“ Za kameny posetými terénními vlnami. „Starý koleje. Vedou do Uzlu, v bažinách. A dál do Novýho Krobuzonu.“

Dva dny cesty. Rubec teď každým okamžikem očekával, že z tunelů a kamenných skrýší této vlhké oblasti vyrazí útočné oddíly novokrobuzonské milice, ale nikdo se neobjevil. Jak dlouho s nimi ještě zůstane? Pokusil se je odradit. Zvládl by ještě jednou manipulaci se zrcadlem?

„Viděli Judu, toho golemika, je v kopcích, dohlíží na nás. Je u staré trati.“

Vážně? Opravdu tam je? Rubec byl zahořklý. Cítil se velmi osamělý. *Kde jsi, Judo?* Nevěděl, co má dělat.

Někteří Radní – většinou ti starší, první generace, která se pamatovala na trestanecké továrny – začali v nevelkém počtu Radu opouštět. Nebylo jich mnoho, ale pořád dost na to, aby byl jejich odchod citelný. Odcházeli do okolních kopců hledat dříví nebo něco k snědku a už se nevraceli. Jejich druzi, jejich sestry, opovržlivě a ustaraně vrtěli hlavami. Ne všichni byli neohrožení nebo ochotní či schopní ignorovat svůj strach.

Rozhodnu se, co podniknu, až spatřím starý koleje, říkal si Rubec v duchu, ale pak postupoval s pokladači kolejí, kteří naváděli železnou cestu do brázd mezi sedimentem a čedičovými valy, do soutěsek, které dělníci vyhloubili v měkké půdě, a tam, tam, tam se už vlhce, černě leskly kolejnice. Více než dvacet let staré. Stáčely se do dálky, slévaly se v perspektivě, uháněly krajinou. Železná cesta. Nepoužívané pražce byly vyboulené, ale pořád ještě držely koleje.

Radním se z hrdel vydral jásot, který ve studeném vlhkém ovzduší zněl mečivě, ale dlouho neustával. Dělníci mávali nářadím. Přetvoři gestikulovali neforemnými končetinami. Cesta do Nového Krobuzonu. Ta stará dobrá cesta. Ponechána napospas osudu, když vyschnutí peněžních toků a zásobování skladišť učinilo přítrž rozmachu veškerých aktivit TZT. Byla ponechána napospas přeskupující se krajině – Rubec si všiml, kde vyhřezly břehy brázd a pohřbily nakladený kov. Stala se místem, kde dováděla divoká zvířata.

Na některých místech železo rozkradli zloději. Radě nezbývalo, než některé úseky dokončit z vlastních zásob. Železná rada se touto

trasou už ubírala, před svým zrozením, když byla pouhou vlakovou soupravou. Vlhké kamení, tmavá, blyštící se cesta. Rubec se na ni upřeně díval. A co se dělo? Co se odehrávalo ve městě? Kde bojovala Komuna… Jak by měl utéct?

Judo, ty hajzle, kde jsi?

Dělníci usazovali koleje a za opatrného, uvážlivého tlukotu palic pokládali zatáčky. Jemně vykreslovali zákruty, takže se jejich trať blížila od západu, postupně se stáčela mezi náspy železničního příkopu a navazovala na lože starých kolejnic.

Toto všechno je epilog, pomyslel si Rubec. *Toto všechno se odehrává po skončení příběhu.*

Komuna se hroutila nebo už zhroutila a přetrvávala jen tato vlna násilí. *Zatočíme s nimi, změníme to,* říkal si v duchu s trpkým posměchem, hlasem Radního.

Největší okamžik v dějinách Nového Krobuzonu. Udolaného válkou a koncem *války, k němuž došlo – bozi, stůjte při mně – mojí zásluhou, naší zásluhou. Ale co jsme mohli dělat? Mohli jsme nechat město padnout?* Komuna by se zhroutila i tak, říkal si, ale nebyl si tím jistý. Vyrýval do hlíny obrázky, kreslil obrysy vlaků, mužů a žen utíkajících od něčeho, nebo k něčemu. *Možná se Komuna jen ukrývá. Všichni ve městě čekají. Možná bych měl zůstat ve vlaku.* Věděl, že nezůstane.

Kolem rozlehlého města-vlaku už byly postaveny hlídky, z obav před milicí a zločinci. Většina banditů, kteří přijížděli k Radě, přetvořených i celých, se k ní chtěla připojit. Objevovali se každý den, nevěděli, zda se mají někomu předvést, prokázat svůj um. Radní je vítali, ačkoli si někteří dělali starosti se špiony. Rubec viděl nováčky, s jejich opatrným nadšením, úplně všude. Jednou se lekl, že spatřil muže usazeného čelem dozadu na koňském krku.

Když se studenou nocí vracel zpátky, polekaným hejnem holubů skalních, uslyšel hlas. Hluboko v uchu.

Pojď sem nahoru. Chci ti něco říct. Potichu. Prosím. Potichu.

„Drogone?“ Žádná odpověď, jen to imbecilní vrkání ptáků.

„Drogone?“ Jen poskakování drobných kamínků.

Nebyl to rozkaz, nýbrž prosba. Našeptávač ho mohl přinutit vyjít nahoru, ale teď ho jenom požádal.

Čekal ho na temných návrších shlížejících na vlak.

„Myslel jsem, že jsi odjel,“ řekl Rubec. „Kam jsi zmizel?“

Vedle Drogona stál bělovlasý stařík. Drogon držel pistoli, ačkoli jí nikam nemířil.

„Tenhle?“ zeptal se stařec a Drogon přikývl.

„Kdo je to?“ zareagoval otázkou Rubec. Stařec měl ruce sepjaté za zády. Měl na sobě staromódní vestu. Bylo mu přes osmdesát, držel se vzpřímeně a na Rubce pohlížel přísně, laskavě.

„Kdo to je, Drogone? Kdo jste *zač*, do prdele?“

„Ale no tak, chlapče…“

„*Mlč,*“ ozval se mu Drogon rezolutně v hlavě. Stařec hovořil.

„Jsem tady, abych ti řekl, jak se věci mají. Toto je posvátná práce a já bych nechtěl, abys to nevěděl. Řeknu ti pravdu, synku: nezajímal jsi mě a nezajímáš mě.“ Mluvil se zpěvnou kadencí. „Byl jsem se podívat na vlak. Chtěl jsem ho vidět už dlouho a přišel jsem pod rouškou tmy. Ale tady tvůj přítel“ – ukázal na Drogona – „trval na tom, abychom si promluvili. Řekl mi, že bys mě chtěl třeba vyslechnout.“

Naklonil hlavu. Rubec pohlédl na pistoli v Drogonově ruce.

„Přejděme k věci. Jmenuji se Tepec.“

„Vida, zdá se, že mě znáš, víš, kdo jsem. Přiznávám, že mě to těší, ano. Opravdu mě to těší.“ Rubec rychle oddychoval. *Krucinál a do prdele.* Může to být vůbec pravda? Díval se po Drogonově pistoli.

„*Ani se nehni.*“ Šeptem pronesený rozkaz. Rubec se tak rychle vypjal, až mu zapraskala páteř. Nohy a ruce měl strnulé. „*Klid,*“ varoval ho Drogon.

Do Drmola… Rubec už zapomněl, jaké to je, dostávat takto pokyny. Třásl se, snažil se zatnout prsty.

„Jmenuji se Klimat Tepec a přišel jsem, abych ti poděkoval. Za to, co jsi udělal. Víš to? Víš, co jsi udělal? Projel jsi napříč světem. Projel jsi napříč světem, dokázal jsi něco, co bylo třeba udělat, dokud jsem naživu.

Jak asi víš, nejednou jsem se o to sám pokusil. Spolu se svými muži. Dělali jsme, co jsme mohli. Probíjeli jsme se horami, táhlými kopci. Dýmovcem. Všemožnými krajinami. Sám je znáš. Pokoušeli jsme se, umírali, vraceli se. Požíráni a zabíjeni. Podléhali jsme chladu. Zkoušel jsem to pořád dokola. A pak jsem byl na další pokusy už starý.

Toto všechno“ – máchl rukou – „celá tato železná trať z Nového Krobuzonu do bažin, ke křižovatce, k Labutímu moři, do Myršoku, bylo něco velkolepého. Ale mým cílem to nebylo. Opravdu. Nebylo to mým snem. Sám to víš.

Ne: v hlavě mi ležela jiná představa, železnice táhnoucí se od moře k moři. Proťatý kontinent. Od Nového Krobuzonu na západ. To bylo moje. To jsou dějiny. Za to jsem bojoval, to jsem chtěl. To víte, že ano, vy všichni? Víte to.

Nebudu předstírat, že jste mě nerozzlobili. Rozzlobili jste mě, samozřejmě, naštvali jste mě, když jste mi uloupili vlak. Ale pak mi došlo, co vlastně děláte… Posvátnou práci. Vykonávali jste mnohem víc, než jste dostali za úkol. A třebaže to pro mě nebyl příjemný pohled, nechtěl jsem tomu stát v cestě.“ Klimat Tepec jen zářil; oči se mu leskly zanícením. „Musel jsem se na tebe přijít podívat. Musel jsem ti to říct. Co jsi dokázal, co jsi udělal. Vzdávám ti hold.“

Rubec se chvěl jako zvíře lapené v pasti, ponížený našeptávačovými způsoby. Vzpřímil se, pohnul a opět kdesi hluboko v uchu uslyšel: „*Ani se nehni.*“ Jako by mu šepot rezonoval přímo v kostech. *Probohy, kurva, do prdele.* Vzduch byl zcela nehybný. Zdola uslyšel cvaknutí kovu. Byla zima.

„A pak jste odjeli, pryč na západ, a kdo věděl kam? Bylo po všem, ale já věděl, že o vás ještě uslyším, ano.“ Klimat Tepec se usmál. „I když jsem neuspěl a byl pokořen, mám svoje kontakty, mám svoje plány. Mám přátele v parlamentu, kteří chtějí, abych uspěl. O všem se dozvím. Takže když vás *našli* – po tom moři se vydal jeden z jejich zvědů nebo obchodníků, doslechl se o městě kolem vlaku, poslal hlášení, vyslal průzkumníky a našel vás –, když k tomu došlo, dozvěděl jsem se o tom. A když město vyslalo muže, aby přivezli vaše hlavy, pod zástěrkou války, dozvěděl jsem se i o tom.

Co jsem mohl dělat? Co mi zbývalo, než se za tebou přijít? *Znáš trasu.* Znáte cestu přes kontinent. Víš to? Co to znamená? To jsou posvátné vědomosti. Nedopustil bych, aby je pohřbili. Jeli jste co možná nejrychleji, já bych některá místa objel, u torze jel víc na jih, ale ať už jste použili jakoukoli strategii, je to *vaše trasa.* Potřeboval jsem ji znát.

Proto jsem navázal kontakt s vaším největším zastáncem ve městě, člověkem, který stál u zrodu té vaší Rady. Myslíš, že se to neví?“ Zavrtěl hlavou v mírném pobavení. „Kdo by mohl mít představu, kam se Rada poděla? Ovšemže to víme. Věděli jsme už dlouho, kdo je ve městě její člověk. Platil jsem jednomu z jeho přátel, kdysi dávno, aby s ním udržoval kontakt. Podal jsem to tak, aby se vás vydal hledat. Věděli jsme, že to udělá. A my jsme se mohli vydat na cestu s ním a pomoct. Najít Radu, pomoct jí zpátky domů. Úkol pro mého šepotepce.“

Drogon byl jeho zaměstnanec. Byl pojistka, agent TZT. Rubcovi podklesly nohy.

„Prý je někde tady, víš. Ten váš zastánce, Low. Byl spatřen. Teď, když je Komuna na kolenou, je jako bludná duše. Byl spatřen v okolí trati. Čeká na váš konec. Máme, co jsme potřebovali.

Přišli jsme na pomoc a taky zjistit trasu. Dozvěděli jsme se všechno. Prostřednictvím Drogona, v mých službách. Spolehlivého člověka. Nemohli jsme dopustit, aby vás zničili. Museli jsme je zastavit. Tak blízko, tak blízko domova. Nemohl jsem připustit, aby vás zničili takový kousek od města. Museli jsme se s vámi zase setkat.“

Proto se teda Drogon vrátil. Kvůli tady tomu bláznivýmu hajzlovi, dostal to od Tepce za úkol. A ti další jezdci, všichni byli z TZT? Dobří bohové. On potřeboval, abysme dojeli až sem. Potřeboval vědět, že jsme dojeli až do cíle. Potřeboval zjistit naši trasu. Postavil se městu. Povraždil i ty zatracený milicionáře, aby viděl, že jsme se vrátili.

„A teď tě mám tady. Pšt, necukej se.“

„*Nehýbej se,*“ okřikl ho Drogon a Rubec se přestal pomalu vzpouzet.

„Tak teď tě tu máme. Zítra budeš zpátky na trati. A hurá do města. Vidíš, udělal jsi, co bylo třeba. Už znám cestu přes kontinent. Kolem kakotopické skvrny. Cestu, kterou jste vydláždili svými těly a svou touhou. Za to vám děkujeme.“

Drogon, bez jediného úšklebku či okázalého gesta, sklopil hlavu.

„Můžeš si být jistý, že ji použijeme. Postavím železnou cestu. Tento kontinent bude znovu vytvořen, přetvořen, zkrásní.“ Rubec hleděl na tohoto vizionáře peněz a železa. Hleděl a nedokázal nic říct, nedokázal se pohnout, nedokázal Klimatu Tepcovi sdělit, že je blázen. Tepec teď, po tolika snahách a neúspěších, mohl projet napříč kontinentem. Chtěl vyorat uzoučkou železniční brázdu a vlít na západ peníze a pak je zase odčerpat. Chtěl změnit svět a Nový Krobuzon.

Dokáže to? Je to dlouhá cesta. Zatraceně dlouhá cesta.

Ale on už ji teď zná.

„Víš, co bude dál? Už na vás čekají. Komuna je mrtvá. To už víš, ne? A milicionáři vědí, že se blížíte. Čekají na vás. Vědí, kam přijedete. Na vlečku, na konečnou, kterou jsme postavili. Budou jich spousty.“

Budou jich celé prapory. Budou jich celé brigády. Seřazení v šicích, s děly, s trpělivostí masových vrahů. Už čekali, až se přiblíží jejich oběť, až se rozpoutá ohnivé a kovové peklo, spalující thaumaturgický masakr, v jejich rytmu. Jejich čekající masu neporazí žádný světelný golem, žádná mechomagie, žádný srdnatý odpor volnotvorů a jejich druhů, žádná kaktusíkovská zběsilost, žádné šamanské soustředění myšlenek.

„Umřeš. Přišel jsem ti to říct.“ Nepronesl to jako varování, ale jako součást rozhovoru. *Už nezakročí. Tenhle sráč nám pomohl na základě jakési zbožné potrhlosti, jakéhosi obchodnického šílenství. Dokonce i proti vládě. Ale teď, když jsme zpátky doma, zase toho nechá. Jsme doma, udělali jsme, co bylo třeba, on zná cestu. Může udělat, co vždycky chtěl. Všechno je to v Drogonově hlavě, v hlavě toho hajzla, ve stopách, které jsme po sobě zanechali.*

„Chci, abyste věděli, že jste úžasní. Odvážní, silní lidé. Překonáváte moje představy. Skvělá práce, skvělá práce. Už s tím můžete skončit.

Řeknu ti, proč ti to všechno povídám.

Nebylo by *slušné,* abys to nevěděl. Měl bys vědět, čím ses stal. Až projedeš tyto poslední zatáčky a uvidíš nádraží a všechny ty milicionáře.“

Rubec se třásl. Drogon z něho nespouštěl oči.

„Nebo bys mohl odejít.“

Rubcovi se rozbušilo srdce, jako by mu pouhým pronesením těchto slov Tepec umožnil odchod. Jako by mu dával povolení k útěku. „Mohl bys odejít. Drogon chtěl, abys měl tuto možnost. Proto jsem tady.“

Drogone? Opravdu? Rubec měl sotva sílu pohnout očima a zadívat se na svého bývalého přítele. Zabiják s kovbojským kloboukem ani nevzhlédl. Tak slabý pozůstatek kamarádství. Co to je? Nějaká poslední šance, kterou se mu rozhodli dát. *Já měl vždycky šanci,* pomyslel si, ačkoli se cítil, jako by mu Drogon předal dárek.

„Dovlekl jsi dějiny přes rohagské stepi. TŽT má díky tobě pravdivý základ, i když jeho jméno bylo dosud vždycky jen lží. Podařilo se mu… přejel napříč kontinentem. Teď můžeš odejít.

Nebo. Nebo bys nám mohl pomoct. Mohl bys nám pomoct vrátit se na druhý konec. Ještě jednou. A tentokrát bychom za sebou zanechávali koleje.“ Tepec se na něho podíval, Drogon nikoliv. „Drogon mi řekl, jak ti všechno šlo, jak ses naučil putovat, srovnávat terén, provádět průzkum. A vždycky jsi byl svým vlastním člověkem. My to víme. Mohl bys nám pomoct.“

Probohy, do Drmola, do zasraného Drmola, u všech čertů, chrchlů a sraček, to přece nemůžeš říkat. To přece ne. Takhle to je. Prozření. *Takhle.* I navzdory Drogonovu paralyzujícímu kouzlu si Rubec odfrkl.

Takhle tedy? Pokusil se promluvit, ale nedokázal to. Řekl to výraz, kterým se mu zkrabatil obličej. *Co si to myslíš, cože si to myslíš?*

Co si myslíš, že jsem? Myslíš si, že jsou mi tak volní, že jsem s nima bojoval, cestoval a šoustal, abych teď odešel a opustil je kvůli tobě? *Kvůli tvé peněžní křížové výpravě? To všechny ty tvý náboženský kecy vedou k tomuhle? Tohle měl být* náborový proslov? *Ty mě chceš do svýho týmu? Protože znám trasu? Protože jsem to dokázal? Chceš mě do svýho týmu? Co si myslíš, že jsem?*

Zalykal se odporem, byť stál v zakletém strnutí, s rukama spuštěnýma podél těla.

„Tak co říkáš?“ zeptal se Tepec.

Hluboko v Rubcově uchu se ozval Drogonův hlas: *„Mluv.“*

„Běžte se vycpat,“ odpověděl Rubec okamžitě. Tepec přikývl a dál čekal.

„Táhněte od toho zasraného vlaku. Vy hajzli, ty *zrádcovskej hajzle*, Drogone, vy nám neutečete…“ Nadechl se, aby vykřikl, a Drogon ho opět umlčel.

„Že se přes vás nedostaneme?“ zeptal se Tepec. Zatvářil se posměšně. „Ani bych neřekl. Vážně, myslím si, že dostaneme. Už půjdeme. Budu na nádraží. Až přijede vlak. Budu tam, budu čekat. Přijď, až budeš chtít, až si to rozmyslíš.“

Drogon opět zašeptal. Rubce zachvátila bolestivá křeč. Šepotepec ukázal na cestu mezi kopci a odvedl Klimata Tepce pryč. Ohlédl se a ještě se šeptem obrátil na Rubce.

„Jen abys věděl,“ řekl. *„Myslím, že se tím vůbec nic nezmění. Ale pro všechny případy. Protože už to musí skončit. Ta tvoje zrcadla jsou rozbitá. Jen pro jistotu.“*

Klimat se podíval Rubcovi do očí. „Víš, kde mě najdeš.“

A byli pryč a Rubec sebou trhal. *Proč jste mě nezabili, vy sráči?*

Vyletěla mu ruka. Nezáleželo na tom. Nepředstavoval žádnou hrozbu. Na tom, co mu řekli, nezáleželo. *Milice čeká* – to říkal už několik týdnů. Všichni věděli, že si to myslí. I když si tím byl najednou zcela jistý, nikdy neříkal nic jiného. Proč by to mělo změnit mesiášské plány Železné rady?

Existoval ještě jiný důvod, proč ho Drogon a Tepec nechali naživu. Pořád si mysleli, že může přejít na jejich stranu. Mysleli si, že by ještě mohl vystoupit, nechat Radu svému osudu, až se bude hnát do záhuby a ke svému konci, a přidá se k nim. A za tuto domněnku je nenáviděl, ale také ho napadlo: *Kdo jsem? Kdo jsem, že si to o mně myslí?*

Chvíli naříkal. Nevěděl, jestli je to úsilím prolomit kouzlo nebo něčím jiným. Viděl se, jak ho musel vidět Drogon: jeho úšklebky a osamění vytvářely dojem, že je budoucím zrádcem.

Zrcadla byla ve vagónu se zbraněmi vyňata ze svých pečlivých obalů. Skla prostoupily žilky prasklin, amalgám se změnil v prach. Rubec chtěl někomu říci, co se stalo, ale bál se vlastního cynismu, bídné jistoty naplněného očekávání – bál se, že navzdory nezpochybnitelné prohře jim bude připadat, že jásá. Nesnášel to na sobě. Věděl, že to v něm Drogon vycítil. Právě proto se na něho obrátili.

Odnesl rozbitá zrcadla Ann-Hari a všechno jí řekl.

Staré kolejnice odrážely měsíční svit. Na okraji jejich zorných polí, na východě, houstla tmavší skvrna: Drsnoles, blížící se. Kolem světel vlaku a ohňů pod kotlíky se rozlévaly drobné aureoly.

„Nuže?“ zeptala se Ann-Hari.

„Nuže?“

„Ano.“

„Co uděláte?“

„Co bys udělal *ty?*“

„Já bych udělal čelem *vzad,* do Drmola. Otočil bych to a vydal se po kolejích na jih, ne na sever.“

„Do bažin?“

„Pro začátek. Jestli to bude třeba k úniku. K *přežiti*, probohy, Ann-Hari. K přežití. Oni tam *čekají.* Zítra, možná pozítří, jsou *tady.*“

„Opravdu? Vážně?“

Rubec vykřikl. Přímo do noci. „’Vážně?‘ Ty ses zbláznila. Tos mě *neposlouchala?* Co myslíš tím ’Opravdu?‘“ Znenadání se odmlčel. Dívali se na sebe. „Ty mi nevěříš.“

„Já nevím.“

„Myslíš si, že lžu.“

„Ale no tak,“ Ann-Hari na to. „No tak. Jsi velký přítel Rady, Rubče, my víme…“

„U všech bohů, ty si myslíš, že *lžu.* Co to teda znamená? Ty si jako myslíš, probohy, ty si myslíš, že jsem ty zatracený zrcadla rozbil *já?*“

„Rubče, no tak.“

„Myslíš si to.“

„*Rubče.* Tys ta zrcadla nerozbil. To vím.“

„Tak co, myslíš si, že si vymýšlím, co mi řekl Drogon?“

„Rubče, tys nikdy nechtěl, abychom se vraceli. Nikdy jsi nechtěl, abychom sem přijeli. A teď mi říkáš, že na nás čeká milice. Jak můžeš vědět, že Drogon nebo ten stařec nelhali? Oni vědí, co si myslíš; vědí, co ti mají říct. Možná chtějí, abychom se báli a propadli malomyslnosti.“

Rubec se zarazil. Je možné, že se je Klimat Tepec snažil vystrašit a odehnat?

Třeba Komuna vyhrála. Uprchlíci v kamenitých končinách za městem se do jednoho mýlili a Komuna zakládala novou demokracii, skoncovala s volební loterií, odzbrojila milici a ozbrojila obyvatelstvo. A ve městě stály sochy padlým hrdinům. Přestavoval se parlament. A nad střechami už nesvištěly miliční kapsle, mezi mraky neproplouvaly žádné neoznačené vzducholodě, vzduch se hemžil pouze skřarachy, balony a vlajkoslávou. Třeba Klimat Tepec chtěl, aby se nestali součástí tohoto nového Nového Krobuzonu.

Ne. Rubec věděl své. Znal pravdu. Tak to nebylo. Zavrtěl hlavou.

„Musíš to říct Radním."

„Co chceš, abych jim řekla?" zeptala se Ann-Hari. „Chceš, abych jim řekla, jak někdo, koho jsme nikdy nepoznali a komu jsme nedůvěřovali, sem přivedl dalšího neznámého muže, aby nám řekl, že to, co jsme si mysleli, že může být pravda, je *vážně* pravda, ale neposkytl nám jediný důkaz? Chceš to?"

Rubec cítil, jak se v něm něco vzdouvá, jakési rozechvělé zoufalství. „Probohy," vzdychl. „Tobě je to jedno."

Opětovala jeho pronikavý pohled.

I kdyby, sdělovala mu, i kdybys měl pravdu – i kdyby to byl Drogon a ten druhý byl Klimat Tepec, i kdyby nás tam čekalo deset tisíc sešikovaných milicionářů –, už jsme prostě tady, jsme prostě Rada. Tady musíme být. Promlouvalo z ní šílenství?

„Jsme Železná rada," řekla. „Už se nikdy neotočíme."

Rubec uvažoval, že vyběhne ven do noci a začne řvát pravdu do očí těmto vzbouřencům, na kterých mu tak záleželo – svým druhům, svým chaverům, svým sestrám –, a přinutí je udělat čelem vzad, poprosí je, aby se otočili, vylíčí jim, co na ně čeká, co se dozvěděl, o čem ví Ann-Hari. Nic neřekl. Nic nevykřikl. Nebyl si jistý, zda tím kompletně neselhal – nebyl si jistý, zda to není slabost –, ale pravdu ohlásit nedokázal. Protože věděl, že se tím nic nezmění, že se nikdo nevydá opačným směrem.

Kapitola třicátá třetí

Vlak pomalu ujížděl po starých kolejích, dělníci před něj neustále vybíhali, aby vyztužili bortící se kamenný břeh, aby odhrnuli suť popadanou na trať. Svařovali přerušené kolejnice, v obláčcích rzi do pražců znovu zatloukali hřeby. Nezpomalovaly je však překážky na trati, spíše neochota uvěřit tomu, co dělají, podívaná, která se jim naskýtala všude kolem. Rychlostí deset patnáct mil za hodinu věčný vlak, Železná rada, obklopena skalními stěnami, výběžky diabasu, ujížděla na sever, do Nového Krobuzonu.

Všechna okna se ježila puškami. Plošinové vozy, malý zatravněný hřbitov, věže, stanové osady na střechách se jen hemžily ozbrojenými Radními. Ti seděli na bobku, zpívali válečné písně. „Vyprávějte nám o Novém Krobuzonu," žadonili mladší, lidé, kteří se narodili kurvám, když byla Rada ještě pracovní vlak, svobodným ženám ve vnitrozemí Bas-Lagu nebo už Železným radním.

Za vlakem se trmáceli Radní, kteří nemohli bojovat. Děti. Těhotné ženy, přetvoři, jimž tělesné úpravy znemožňovaly účastnit se bojů. Staří. Táhli se daleko po trati, zpívali si své vlastní písně.

Nad hlavami jim poletovali skřaraši, odlétali a vraceli se, vřeštěli, co kde spatřili. Trať několik hodin stoupala, až vlak vyjel na hřeben, kde se na jedné i na druhé straně zvedaly valy žulou poseté zeminy. Kolem nich se tyčily stromy ve zbytcích lesů, jejich obyvatelé vřískali v korunách. Mnoho mil za západ se miazma stromů měnilo v Drsnoles.

Hodiny rychle ubíhaly za hypnotického rachocení kol, na něž Rubec už stačil zapomenout, které mu z paměti vymazaly měsíce pomalého ploužení, kdy se Rada pohybovala příliš pomalu na to, aby byl v jízdě patrný nějaký rytmus. Vlak teď jel dostatečně rychle, aby

se rachocení opět objevilo. Klapot kol, sípot pístů. *Tu-du, tu-du,* jako by mu někdo opakovaně poklepával na rameno, něco mu připomínal, s úzkostným naléháním. Rubec ujížděl na obavách vlaku.

Budu to vědět, za okamžik to budu vědět, říkal si v duchu. *Za okamžik se rozhodnu.* A věčný vlak nezastavoval, míli za mílí ho unášel stále blíže k Novému Krobuzonu, dřív – jak se zdálo – než měl vůbec šanci si něco rozmyslet.

Co se stane?

Měl připravenou zbraň. Jel v zadním služebním voze s cizinci, uprchlíky, které vzrušovalo a strašlivě děsilo tajemství na konci tratě. Ta zatáčela, zatáčela, jako by se konec pokoušela skrývat. *Ještě mnoho mil,* říkal si Rubec, ale připadalo mu, jako by konečná temně zářila mimo dohled jeho očí.

„Musím se vrátit domů. Čekají na mě," řekl kdosi. *Něco ano,* pomyslel si Rubec. *Něco na tebe čeká.*

Nezůstanu tu. A najednou pocítil jistotu. *Nepůjdu za tím prašivým psem Drogonem, ale stejně tak mu nedopřeju svou smrt.* Co uděláš? Propůjčil otázce hlas. *Uteču.* Kam půjdeš? *Kam musím.* A Juda Low? *Kdybych mohl. Kdybych ho mohl najít.* Judu Lowa.

Ach, Judo, ach, Judo. Judo, Judo.

Když se snesla noc, jako by tma zahustila vzduch, nezastavili. Z oken se přes šedou pláň linula zář a proměňovala vlak ve stonožku s nohama z plynových světel.

Museli být už jen několik desítek mil od města. Trať byla najednou čistá a průjezdná. Možná tu existoval nějaký provoz, pomyslel si Rubec; možná město využívalo vlaky, aby jezdily tam a zpátky po tomto zbytečném úseku a převážely přízračné pasažéry do přízračných stanic. Potom ve slonovinovém světle časného jitra spatřil ve tmě u trati postavy, které mávaly teslicemi a silnými košťaty, křičely na vlak *Jeďte dál, jenom jeďte* a volaly *Vítejte doma.*

Uprchlíci z novokrobuzonské Komuny. Ve stále větším počtu se nořili ze tmy před vlakem, mrkali znehybnění měsíčními světly lokomotivy a nepřestávali mávat. Začal se blížit den D. Uprchlíci z války mezi Komunou a parlamentem, kteří prošli Drsnolesem nebo nebezpečími číhajícími v uličkách na západ od Vlkodav, kde slídila milice a rozsévala pomstu. Přišli, aby se stali nezkušenými dělníky čistícími trať.

Krobuzoňané mávali klobouky a šátky. *Uhánějte, jeďte domů,* volal jeden. Někteří plakali. Vhazovali na trať suché okvětní plátky. Někteří však zůstávali stát a máchali rukama a volali *Ne, Ne, oni vás zabijí,* a jiným se ve tvářích zračila jakási sklíčená pýcha.

Utíkali a vyskakovali na Radu. Radním a jejich dětem házeli zimní květy a jídlo, křikem si s nimi vyměňovali pozdravy, zase odskakovali. Lidé ve vlaku už byli strozí a zamlklí břemenem dějin a úkolu, který na sebe vzali, a tak se s uprchlíky setkávali, objímali a splývali až ti, kteří šli pěšky za nimi.

Lidé běželi podél vlaku, drželi s ním krok a volali různá jména. Nezvěstných rodinných příslušníků.

„Nathaniel! Je tam někde? Nathaniel Besholm, přetvor, s rukama ze dřeva. Odjel do divočiny na uprchlém vlaku.“

„Rozražený nos! Můj otec. Ještě se nevrátil. Kde může být?“

Jména a útržky životopisů, vydechované těmi, pro něž nebyl návrat Železné rady pouze zjevením reálně existujícího mýtu, ale oživenou rodinnou nadějí. Do oken vletovaly dopisy adresované lidem, jež kdysi dávno zmizeli ve vyhnanství a nyní se třeba vraceli zpátky. Většina patřila mrtvým nebo těm, kteří zběhli: ty byly předčítány a stávaly se vzkazy věnovanými všem.

Už byl den – den, kdy Železná rada dospěje na konec trati. Vlak zpomaloval, strojvedoucí si chtěli užít každý okamžik cesty.

„Low, ten golemik!“ zavolala starým hlasem jedna žena, kolem které právě jeli. „Někde tu slídí, všechno pro vás připravuje! Pospěšte si!“

Cože? Rubec se ohlédl. V těle mu vyklíčilo podezření. *Cože?*

„Ničeho se nebojte,“ zavolal někdo jiný. „Poslouchejte, my se jenom ukrýváme, my z Komuny, čekáme, jsme za miličními zátarasy a čekáme na vás,“ ale Rubec hledal ženu, která se zmínila o Judovi.

Není to daleko. Dojedou tam snad kolem poledne, na konec trati, k milicionářům sešikovaným na seřadišti. *Zbývá jen pár mil. „Mám plán,“ řekl Juda. Probohy. Probohy. On je tady.*

Nad Železnou radou létali v obou směrech skřaraši. Jejich předvoj zanedlouho dospěje do města.

Rubec jel na koni, pohodlným plavným cvalem, kterému se naučil během měsíců strávených v divočině. Málem udržel krok s Ann-Hari, jež jela na Rahulovi.

Rahul dusal vedle kamení a štěrku, vedle náspu železniční trati, který se jim po boku zvedal jako větrolam s pampeliškami a plevelem, uchycenými na jeho svažujícím se úbočí. Rubec jel místy, kde se do něho nejvíce opíral vítr a vál mu prach do očí. Nevěnoval tomu pozornost. Ujížděl pod mraky ženoucími se s nečekanou naléhavostí a rozsévajícími nedaleko déšť. Ohlížel se na trať, upíral oči dopředu. Cválal vedle kolejí.

„Tak se mnou pojeď, jestli chceš,“ vybídl Ann-Hari. „Dokaž, že se mýlím. Vrátit se můžeš vždycky. Ale jestli mám pravdu já, říkám ti… říkám ti, že Juda má něco za lubem.“ A přestože tím Ann-Hari dohánět k vzteku, na neurčité nakažlivosti jeho naléhání – byl vzrušený, nervózní, vzteklý? –, bylo něco, co ji přesvědčilo a přinutilo vydat se s ním pryč.

Nesplnil Judovo očekávání, a teď ho musel vidět, aniž si byl však jistý, o co se vlastně snaží – přesvědčit Judu, aby poslal Radu pryč, pokud to dokáže, vysvětlit své počínání, přimět ho přijmout omluvu za své selhání. Když se mu do cesty postavila stráž na koních, požádal ji, aby zavolala Ann-Hari. „Musíš mě pustit,“ řekl jí. „Dej mi jednoho koně, krucinál. Juda je někde vpředu! Musím se s ním vidět!“

Předstírala netrpělivost, ale všiml si, jak se lekla. Řekla, že pojede s ním. „Jak chceš. Jestli mi nevěříš, pojeď se mnou, je mi to jedno, ale zbývá nám jen pár hodin a já se s ním musím setkat.“

Co to dělá?

Pak. V kraji těsně přiléhajícím k Novému Krobuzonu. Kde řeky tekly pod vyvýšenou tratí a kamení, které jim poskytovalo úkryt, bylo rozežráno kyselými dešti. Přehoří natahovalo nohy a krabatilo kraj v nedbalé savaně, černá houština Drsnolesa, podobná černé a černozelené zanícené kůži, se vlnila směrem k trati a na několika místech k ní dokonce vysílala útlé prsty hvozdu. Rubec, Rahul a Ann-Hari projížděli mezi stromy a jejich stíny.

Věčný vlak jim rychle zmizel z dohledu, až viděli jen klikatící se, čerstvě obnovené koleje. Rubec jel, jako by byl sám, vedle železné cesty vypínající se jako hrdé maso, jako přást ve tkanivu krajiny. Trať pořád lemovali uprchlíci, kteří mu mávali, ale většina běžela, aby se setkala přímo s vlakem. Volání – *Kde je Rada? Přijíždí nás zachránit? Jsou vpředu, chlapče, dávej bacha* – nevěnoval pozornost. Pohled měl upřený na koleje, na stezku vedle náspu. Vlak byl necelou hodinu za ním.

Měl pocit, jako by ho Nový Krobuzon vsával, jako by se ocitl v působení jeho přitažlivosti – hustě naskládaných cihel, betonu, dřeva, železa, do daleka se táhnoucích střech, teček kouře a chymických světel. Kamenitý terén ubíhal k trati jako přílivová vlna a Rubcův kůň sjížděl místem, kde těleso trati a okolní krajina byly v jedné rovině. Rahul běžel vedle něho. Vedle louky poseté balvany spatřil Rubec projíždějící říční člun. Byli blízko obdělávaných polí. Pořád pozoroval bezprostřední okolí kolejí. Kde se občas vypínal mechanismus bývalého návěstidla, měřidlo, které sledovalo rychlost či průjezdy vlaků. Jinde se přímo na trati nebo vedle ní zvedaly kupky kamení a železného šrotu.

Od Nového Krobuzonu se přihnalo hejno skřarachů, rozletělo se pod rychle plujícími mraky a začalo na ně vřeštět. „Čekají! Tisíce a tisíce a tisíce! Celý řady! Ne!“

Rubec a Rahul uháněli na východní straně kolejí, zkracovali vzdálenost k městu tak rychle, že pohyb Rubce hypnotizoval. Za posledním ohybem skal se koleje sbíhaly na konci nečekaně pustého plochého území, kamenité pánve a nízko položeného močálu, kde se procházeli brodiví ptáci šedí jako jejich okolí. Na konci dokonalé perspektivy trůnilo městečko seřaďovacího nádraží, kde se větvily koleje. Kouř dílen, zimou omšelý vlnitý plech vozoven, rozlehlá konečná na okraji Nového Krobuzonu. Rubec vyjekl a uslyšel, že vyjekl i Rahul. Obzor se slil do jednolité masy, jediného organismu bodců a děl, kde se světlo podmračené oblohy odráželo od tisícovek masek, kde stály šiky milicionářů.

„Probohy.“ *Judo, kde jsi?*

Vojáci čekali.

„Kde je Juda?“ zeptala se Ann-Hari. Zírala na muže čekající několik mil před nimi a Rubec si všiml, do Drmola, všiml si, že je jako na trní, že se jí v očích objevily bojovné záblesky. Úsměv.

„Určitě jsme ho minuli. Pojďte, přísahám, že je tady…“

„Ty vlastně nic nevíš, že, vůbec nic nevíš…“

„Krucinál, Ann-Hari, my ho najdem.“ *Proč se po něm sháníme? Co podnikne?*

Vlak vyjede ze skrytu kamenné průrvy na planinu, kde čeká novokrobuzonská milice. Rubec už ho viděl. Dlouho vyjíždí ze skal a tváře všech Radních blednou, když spatří, co na ně čeká, jsou však zatvrzelé vědomím, že nic jiného se dělat nedá. Než zpomalí lokomotivu, milice na ně zaútočí. Zbývají jen poslední udatné činy, neoblomná bojovná smrt. Zasáhne je vědomí její neodvratitelnosti a zpocené a vyděšené tváře všech těch stovek Radních ve vlaku se znovu zatvrdí a vlak zrychlí. Bude zrychlovat směrem k nepříteli.

Jen do toho, už dvakrát jsme milici udolali, zvládneme to zase, budou se ozývat výkřiky, lži, kterým budou všichni vděčně předstírat, že věří. Někteří budou šeptat svým bohům či mrtvým předkům nebo svým milým, budou líbat talismany, které je však neochrání. Budou volat *Železná rada!* a *Za Komunu!* a *Přetváření!*

Železná rada, věčný vlak, zaryčí, vyvalí se z něj dým, rozječí se píšťaly v kabině strojvedoucího, v bouři kulek se rozštěkají zbraně. Vlak vjede do palebné zóny novokrobuzonských děl a v prudké kanonádě, za explozí a tříštění kovu, za bolestného řevu hořících vzbouřenců, volnotvorů, které bude stravovat horká smrt, dojde Železná rada svého konce.

Probohy, probohy.

Radní ujeli zpátky k vlaku několik set yardů. Rubec úmyslně volil pomalejší tempo. Sledoval železnou cestu. *Poslední šance.* Necelá míle do bezpečí skal. A nad jejich hlavami opět skřaraši, ale tito už mluví s jiným přízvukem, jsou to *městští* skřaraši, kteří přiletěli přivítat nově příchozí. „Poleťte, poleťte," vřeštěli. „Čekáme. Za milicí. Na vás." Otáčeli se a vraceli se k nějakému mechanismu vedle trati. Rubec pokračoval v jízdě.

„Ann-Hari." Výkřik z okraje rokle, dvacet stop nad nimi. Rubec vzhlédl, a byl to Juda.

Rubec vyjekl. Zastavil koně a zastavil i Rahul, který společně s Ann-Hari upřel oči vzhůru. Juda Low stál. Vzrušeně se pohyboval, dychtivě se snažil upoutat jejich pozornost.

„Ann, Ann-Hari," volal Juda. „Rubče." Mohutnými gesty je volal k sobe nahoru.

„Judo," hlesl Rubec.

„Pojďte sem, pojďte. Co tady *děláte?* Co to děláte? Probohy, pojďte nahoru."

Rahulovi jeho nesmírná ještěrčí váha neumožňovala vyšplhat do srázu, který se mu sesouval pod nohama. Nezbývalo mu než zůstat a čekat u trati. Rubec a Ann-Hari se chytali konců kořenů, lezli nahoru, narovnali se. Rubec, dokud mohl, klopil hlavu k zemi, takže až úplně na poslední chvíli pozvedl popelavě šedou tvář a podíval se na Judu Lowa.

Juda se díval se záhadným výrazem na Ann-Hari. Dlouho ji před přihlížejícím Rubcem objímal. Rubec si olízl rty. Rubec čekal. Juda se k němu otočil a s jakýmsi alespoň polovičním úsměvem objal i jeho a Rubec na něho na kratičký okamžik přenesl celou svou váhu, zavřel oči a opřel si hlavu, pak se přinutil opět narovnat. Viděli místo, kde koleje vybíhaly z kopcovitého terénu.

Všichni tři se na sebe dívali. Tady ho měli: vysokého, vyzáblého, šedovlasého muže jménem Juda Low. *Co jsi zač?* ptal se Rubec v duchu. Kolem Judy si všimli známek čekání. Láhev s vodou. Záhadné pozůstatky jeho golemského umění. Dalekohled.

Na tomto místě kolem sebe nikoho neměli. Poslední rokle před městem. Nad hlavou jim opět zakroužili skřaraši a vřeštěli hysterická varování.

„Co jsi dělal?" zeptal se Rubec. „Co tady teď děláš? Nechtěli zastavit, Judo, nechtěli se otočit. Zkoušel jsem to…"

„Já vím. Já jsem věděl, že to neudělají. Na tom nezáleží."

„Co se stalo? Ve městě?"

„Ach, Rubče. Je konec. Konec.“ Juda byl klidný, ustrašený. Mezi hlavami Rubce a Ann-Hari se díval na zákrut trati, tam, odkud měl přijet věčný vlak. Pohlédl na ně, zpátky na koleje. Bez ustání těkal od jedné věci ke druhé.

„Co uděláme?“ zeptal se Rubec.

„Už se nedá dělat nic,“ řekl Juda. „Už to není jako předtím. Město… město se zase změnilo.“

„Proč jsi tady, Judo?“ zeptala se Ann-Hari. „Kvůli čemu tu jsi, Judo Lowe?“ Něco věděla. Zlehka se na sebe usmívali. V hlasech jim něco pohrávalo. I když se schylovalo k masakru, i když uviděla milicionáře, pořád v ní bylo něco hravého. Natahovala ruku a pořád dokola se ho dotýkala, a on jí. Bylo to něco, co se mezi nimi svíjelo jako zvíře, od něho k ní a zase zpátky. Díval se jí přes rameno a zase na ni.

„Judo!“ zvolal Rubec a Juda se k němu obrátil.

„Ano, ano, Rubče,“ řekl. „Samozřejmě.“ Uklidňoval se. „Proč jsi sem přišel?“

„Co jsi udělal, Judo?“ zeptal se Rubec. Ale pak něco uslyšeli a Juda šťastně výskl jako malý chlapec a povyskočil na špičkách, zase jako malé dítě. Oči se mu zalily slzami. Usmíval se a plakal.

Půl míle od nich se zvedl přízrak kouře. Věčný vlak. Zplodiny se vlnily jako sazový červ deroucí se z díry, stále rychleji, vykreslovaly ostrou zatáčku v odstřelené skále a blížily se. Před vlakem se přihnal poryv větru a zavanul jim do tváří a Rubec a Ann-Hari se otočili a zadívali se na reflektory, které vyjely ze zákrutu, prozářily denní světlo slabým přísvitem, olízly kámen a koleje a do posledního úseku zářezu se vynořila celá Železná rada.

Ne. Rubec nevěděl, jestli promluvil nahlas. Nevěřil, že se za milicí skrývají revolucionáři. Díval se a křičel v duchu nebo nahlas, zatímco Železná rada projížděla průrvou ve skále a rychle uháněla vstříc smrti. *Ne*.

Rozšiřující se radlice přeměněná na zuby, lokomotiva jako hlava modly, osázená příběhy, ověšená zvířecími trofejemi, napěchovaná těmi nejhouževnatějšími válečníky, největšími přetvory, kaktusíky s připravenými skramasaxy, ryčící, oslavovaná novokrobuzonskými uprchlíky, kteří běželi vedle ní, kteří zoufale jásali a házeli po ní konfety. Druhá lokomotiva a všechny další vozy, celá železniční obec povstavší do zbraně, změněná ve zbraně; Železná rada se proměnila ve válečné město. Kola tepala železo, z komínů se valil kouř, všichni byli přichystáni bojovat, bez jakéhokoli plánu, jen s imbecilní směloství *pohybu vpřed.*

Tu-du, tu-du. Rubec to slyšel, kola, rachocení kolejí. Doběhl k okraji průrvy a řval, ačkoli ho nemohl nikdo slyšet. Viděl, jak Juda pláče, ale nepřestává se usmívat, Ann-Hari se pouze usmívala. Vlak, ženoucí se rychleji než kdy jindy, prosvištěl kolem Rahula, který mu zamával svýma lidskýma i ještěrčíma rukama.

Rubec klopýtl a uslyšel, jak si za ním Juda něco mumlá, uslyšel, jak si opakuje onen složený rytmus, opakující se dusot vlaku. Prozpěvoval si spolu s vlakem a zračilo se v něm očekávání. Rubec se naklonil, shlédl na vlak a Radní chystající se k boji, svému poslednímu boji, opět za své město. Všiml si před nimi jakési podivné struktury překážek nastražených mezi pražci, ničeho mohutného, co by dokázalo vykolejit nebo poškodit lokomotivu, přesto však precizní soustavy předmětů, které vypadaly z výšky jako hroty piktogramu narýsovaného na několikayardovém úseku trati.

„Tu-*du, tu-du,*“ opakoval Juda a pod ním ve stejném rytmu znělo *tu-du* a čelo Železné rady se prohnalo přes mechanismus, který Rubec zahlédl a který považoval za pozůstatek návěstidla nebo něčeho zpola dokončeného; a jakmile se jej dotkla kola a konstrukce zarachotila, pohnula se v rytmu, Juda zalapal po dechu a padl na kolena. Napjala se mu kůže; jako by se mu rozplývalo tělo. Rubec sledoval sílu jeho katexe, škubání energie.

Slyšel synkopizaci vlaku a nyní i něčeho jiného, složitou interferenci, údery v protifázi. Železná rada sepnula spínač, který před ní Juda nastražil, aktivoval se obvod a začal z Judy odčerpávat energii. Jen Rubec toho mohl být svědkem. Rubec se díval, jak Juda mrká a lapá po dechu.

Železná rada se prohnala lehkou bariérou mezi kolejnicemi, zaklínanou ve štěrku, postavenou na pražcích – barikádou hřebů, kovových prutů, špalků –, od níž Juda odvrátil Rubcův i Ann-Harin pohled svým prvním výkřikem. Všechny části prudce dopadly na kontakty, které Juda rozložil kolem, a svým zvláštním přesným sledem a materiály, z nichž byly vytvořeny, při dopadu vydaly specifické zvuky. Zkombinovaly se do pečlivé a přesné kompozice lámání, praskání a řinčícího železa, jež se smísila s dokonalým rytmem vlaku; a na několik vteřin, na zlomek času, zapůsobila pulzní magie, palimpsestové tempo, a v onom okamžiku komplexity se rytmicky přesně uplatnil každý znělý blok zvuku, takže když obrovská lovecká hlava Železné rady vyrazila do otevřeného prostoru mezi skalními sedly a synklinálami, rachot *tyto okamžiky* rozsekal, rozlámal je do nového tvaru, v zákroku prostřednictvím mechanismu, který z Judy Lowa, velkého novokrobuzonského somaturga samouka, prudce

odčerpal energii a hrubá, mohutná, neúprosná přesnost onoho rozkouskovaného času čas *přetvořila*, byla zákrokem *v* čase, ¨

přetvořila sám čas, a vytvořila z něj

golema

časového golema

který se zvedl do svého odživota, golema ze zvuku a času, který se postavil a učinil to, k čemu dostal pokyny, stal se svými pokyny, pokyny byly jeho existencí, jeho rozkazem bylo prosté *buď*, a tak byl. Oživlá postava přitesána přímo z času, kdy drsné záseky upomínající na její stvoření byly beztvárnými vteřinami a rozdrcenými okamžiky po jejích okrajích, rozštípnutými chvilkami v místech, kde se její časoúdy spojovaly s jejím časotělem. Byla. Silueta postavy rozkládající se v dimenzích nepochopitelných i pro jejího stvořitele, nespatřena nikým z přítomných; svými obrysy, viděnými jiným způsobem, obklopila vlak.

Časový golem povstal a byl, ignoroval linearitu kolem sebe, pouze byl. Byl narušením, strašlivým proniknutím do sledu okamžiků, sraženinou v diachronii, která s nemyslící arogancí své existence nevěnovala tomuto zprznění ontologie sebemenší pozornost.

Se zakrvácenou tváří, vleče se plácavými pohyby ryby uvízlé na břehu, rozmazávaje po zemi krev, klopýtaje jako opilec, aby se postavil na nohy, zlomen thaumaturgickým vysílením, Juda Low pohlédl do průrvy a usmál se. Rubec ho nepřestával sledovat.

Ozval se šeredný zvuk. Skřípění a drcení mohutného nárazu. Ann-Hari ječela. Sbíhala ze štěrkového srázu před oblakem prachu. Spadla, překulila se, snažila se vstát, roztrhla si šaty. Rahul zůstával nehybný v zajetí vlastního šoku, vzhlížel k Železné radě několik stop před sebou. Radní a občané uprchnuvší z města stáli, čekali, v příšerných rozpacích. Všichni upírali oči na vlak.

Věčný vlak. Samu Železnou radu. Uprchlou, navrátivší se či vracející se, čekající. Zcela bez hnutí. Zcela nehnutě v těle časového golema. Vlak, ve svém nehybném okamžiku.

Nebyl vždy jasně vidět. Hrubé trhliny v časovém materiálu, z něhož byl vytvořen, dodávaly jeho okrajům charakter faset, opalescenci poškozeného času. Z některých úhlů bylo na vlak z okamžiku na okamžik vůbec těžké pohlédnout, myslet či vzpomenout si. Byl však nehybný.

Dlouhé yardy se mu nad komíny táhl kouř tvrdý jako dýmovec, nehybný až k místu, kde se obláčky blížily k okraji zlomu v čase, golemovu tělu, a nad touto nahodilou bariérou se dál hnaly v prudkých poryvech coby poslední zplodiny unikající do dějin. Radní byli pořád připraveni k boji, s namířenými zbraněmi. Vlak se řítil do plání za městem, v absenci pohybu.

Poslednímu vozu, jedné ze dvou lokomotiv, které soupravu netáhly, nýbrž tlačily, byla upřena ochrana hebkého bezčasí, zůstala v pohybu, vykolejila a narazila do nečekané krize z času vyňaté hmoty. Explodovala a rozmetala kolem sebe žhavé uhlí, kovové kusy a umírající strojmistry. Konec vozu před ní zůstal roztržený a pokrčený jako harmonika a v místě, kde se lokomotiva setkávala s nekončícím časovým golemem, byl okraj rány roztřepený jako konec provazu.

Ann-Hari ječela. Lidé putující za Radou se ve stále větším počtu objevovali mezi skalami, říkali si, co se stalo, posílali zprávy dál dozadu: *Železná rada…* co?

Nehnul se z ní žádný zvuk. Byla ohromným tichem ve tvaru žen a mužů ve vlaku. Železná rada byla vytvořena z ticha. Ann-Hari křičela a snažila se ji uchopit, vytáhnout se na ni, ale čas od ní na okrajích golema odklouzával, urychloval jí ruku nebo ji vychyloval či nechával Radu na okamžik zmizet, takže se jí nedokázala dotknout, nedokázala se jí dotknout. Sama byla v čase. Rada nikoliv, a byla mimo její dosah. Sice ji viděla, a s ní i celý okamžik svých druhů, ale nedokázala k ní proniknout. A už se kolem ní shromažďovali další, kteří zůstali v čase. Křičela.

Na hrotu vlaku, s nataženou silnou trnitou rukou, stál Tlustá lýtka. Zíral na masu milicionářů v dáli. Usmíval se, s otevřenými ústy. Vedle něho se smál muž, jemuž se mezi zuby táhla vlákna slin napjatá k prasknutí. Vlak halilo rozvířené nehybné mračno prachu. Zářily mu reflektory, z nichž se linulo absolutní, neochvějné světlo. Ann-Hari běsnila a pokoušela se, neúspěšně, stanout vedle Tlustých lýtek, na Železné radě.

Rubec nespouštěl z této nemožnosti oči. Když na něho Juda položil ruce, povyskočil.

„Pojď," řekl somaturg. Nemluvil Judovým hlasem. Rubec spatřil zbídačeného, zničeného tvora, který k němu přišel potřísněný krví a chrchly, třebaže se pořád usmíval. „Pojď. Zachránil jsem je. Pojď."

„Jak dlouho? To vydrží?" Rubec zaslechl, jak se mu zachvěl hlas.

„To nevím. Možná dokud se všechno nepřipraví."

„Umřeli." Rubec ukázal na konec vlaku. Juda odvrátil zrak.

„Tak už to je. Udělal jsem, co bylo v mých silách. Probohy. Vždyť jsem je *zachránil*. Sám jsi to viděl.“ Chytil se za břicho. Hekl. Zapotácel se a ošplíchl hlínu kolem sebe. Zdálo se, že do něho denní světlo vlévá sílu. Natáhl ruku, Rubec ho za ni chytil a společně se pustili ze srázu – Juda se klátil, jako by byl sešitý ze staré pytloviny –, dolů mezi skály, které je skryly před tratí. Ve velké dálce jim halas sděloval, že se blíží milice. Spatřila, že něco je jinak, než by mělo být, a vydala se na pochod.

Rubec a Juda sestupovali ze svahu, pryč.

Část desátá

Památník

Kapitola třicátá čtvrtá

Když se tak šourali a klopýtali po sotva viditelných liščích stezkách, když objímal dávícího se Judu a odhrnoval mu vlasy ze stárnoucí tváře, Rubec nechtěl, aby tyto okamžiky skončily. V jednom mělkém potoce mu smyl krev. Juda Low mu nevěnoval pozornost, jen dýchal a rozpínal prsty. Dokud takto šli, Rubec mohl předstírat, mohl sám sebe přesvědčovat, že si myslí, že všechno dobře skončí.

Hlemýždím tempem se přes návrší šinuli k Novému Krobuzonu. Rubec je vedl daleko mimo předpokládanou trasu milicionářů, které viděli a slyšeli, jak se blíží ke strnulému vlaku. Rubec pomyslel na stovky Radních, kteří teď museli prchat a hledat útočiště ve skalách, mířit do bažin. Mezi nimi uprchlíci z města. Bludiště kamenných útvarů se muselo hemžit vyděšenými postavami.

„Judo," řekl. Jméno vydechl. Nevěděl, s jakým pocitem toto slovo pronesl. Pomyslel na ty, které Juda svým počínáním zabil. „Judo."

Rozhodně nebyli opatrní či nenápadní; Rubce napadlo, že za sebou nechávají do očí bijící brázdu stop, krve a polámaných větví. Krčil se pod Judou; vysoký muž na něho přenášel celou svou váhu. Ostatní Radní se museli vydrápat z průrvy a rozutíkat se do okolní krajiny, ale jakýmsi záhadným působením terénu či načasování se zdálo, že Rubec a Juda zůstali sami, sami se vlekli přes hlodáš a suché zimní mlází. Byli v krajině sami. Duchové. Když vyklopýtali do otevřené roviny, rozhlédli se a ve vzdálenosti několika mil si všimli postupujících milicionářů. Jednou Rubec zahlédl i věčný vlak. Spatřil jej, zlehka jakoby mimo tento svět, jako by se pod jeho vahou prohýbala realita, jako by vězel na dně jámy. Viděl, že zůstává zcela nehybný.

V pomalu se přelévajících stínech Rubec uviděl, jak zimní den stárne. Věděl, že se věci musí měnit, že se čas krade kolem bezčasí. *Jsem tady, pod Judovou paží. Odvádím ho zpátky do Nového Krobuzonu.* Vědomí, že to nevydrží, ho bodalo jako trn.

Nebudu se tě na nic ptát. Nebudu se tě ptát, proč s udělal to, cos udělal. Nemám čas.

Ale i když ho nepobízel, Juda se sám rozhovořil.

„Nedalo se nic dělat, vážně. Nic, co by je uchránilo od zkázy. Dějiny se posunuly. Vybrali si špatnou dobu.“ Byl mimořádně klidný. Nemluvil k Rubcovi, ale ke světu. Jako člověk v deliriu. Byl pořád naprosto vysílený, ale hovořil silným hlasem. „Dějiny nečekaly a to bylo… Vůbec jsem to netušil! Vůbec jsem netušil, že to zvládnu. Bylo to tak těžké, všechno to plánování, snahy přijít tomu na kloub, tolik učení a bylo to… tak…“ Zamával si rukama před obličejem, „… tak *vyčerpávající.*“

„To nic, Judo, to nic.“ Rubec ho pohladil a ruku už neodtáhl. Objímal ho. Najednou se mu zalily oči, zavřel je, zamrkal. *My jsme ale dvojka,* pomyslel si a dokonce se zasmál a Juda se zasmál s ním.

Krobuzon leží támhletím směrem. Rubec určoval trasu.

„Kam půjdeme, Judo?“

„Doveď mě domů,“ odpověděl Juda a Rubcovi se ještě jednou zalily oči.

„Ano,“ odpověděl opatrně. „Dovedu tě domů.“

Jejich drobná iluze, že by se jim to snad mohlo podařit. Dlouhá cesta naokolo, k pahorkům za železniční vlečkou, kde by mohli najít cestu na sever od seřadiště TŽT a na východ do Nového Krobuzonu. Třeba do Chiméru, nebo ještě dál přes úpatí kopců k Dehtu a ke kočovníkům na říčních člunech a chudým kupcům, s nimiž by se mohli svézt kus cesty a nechat se dopravit za Havraní bránu, kolem Přípotok a pozůstatků cheprijského ghetta, pod železniční tratí do Smogrova, do nitra Nového Krobuzonu. Rubec zamířil na sever, jako by to takto naplánovali.

Co to bylo, Judo? Cos to udělal? Rubec si vzpomínal, jak Juda mluvil o netělesných golemech, hrunících a jejich tajemné golemetrii. *Nevěděl jsem, že bys to dokázal, Judo.*

Uviděli lidi. „Jdete špatným směrem, kamaráde,“ řekl jim člen jedné karavany. Rubec a Juda se plahočili dál. Kola vozů se zadírala do země, rozrývala ji, vzdalovala se. Rubec se zadíval vzhůru na ptáky. *Ještě. Ještě trochu. Trochu déle.* Neměl nejmenší ponětí, koho nebo co prosí. Juda se o něho opíral a Rubec ho podpíral.

„Podívej se na sebe," říkal mu. „Podívej se na sebe." Utřel Judovi z tváře špínu, která ulpěla na jeho vlastním oblečení. „Podívej se na sebe."

Přiblížila se druhá nepočetná vlna uprchlíků. Tentokrát pestrobarevná směsice. Lidé s dvoukoláky, vodňanoj hekající na suchu. Tlustá kaktusice s mohutnou palicí. Před Rubcem a Judou ji pozvedla, ale zase ji položila, když si je prohlédla z větší blízkosti. Dvě cheprijky s vyzáblými ženskými těly zamotanými v plédech, takže se pohybovaly drobnými krůčky, rozmlouvaly spolu svými hlavoskaraby; duhově se blyštící brouci na útlých krcích pohybovali hlavonohama a kusadly ve znakové řeči, vystřikovali spršky chymických informací. Za nimi, jako nějaké interpunkční znaménko za těmito nahodilými reprezentanty Komuny, se drkotal konstrukt.

Rubec na něho zůstal hledět. Podíval se i Juda, bariérou svého vyčerpání. Vratce se kolem nich kolébal ve vyjetých kolejích.

Končetiny, trup a hlava zhruba odpovídaly lidskému uspořádání, tělo mu tvořila železná roura, hlavu měl z cínu a ze skla. Jednu ruku měl původní, druhou mu časem nahradil kus odřené, o něco lehčí oceli. Z výfuku podobného svazku doutníků dštil obláčky kouře. Zvedal válcovité nohy a s nelidskou přesností je pokládal na zem. V místě odpovídajícím lidskému rameni měl zaklíněnu hůl, na níž se pohupoval raneček.

Jeden z mála městských legálních konstruktů, sluha nebo hračka nějakého boháče? Podzemní přístroj, ilegální, skrytý dlouhá léta lidským očím? *Co jsi zač?* Následoval svého pána do vyhnanství, vyjadřovalo jeho přepečlivé našlapování prostou poslušnost matematickým pokynům v jeho analytickém aparátu? Rubec ho pozoroval s předsudky člověka, který vyrostl po skončení války konstruktů.

Konstrukt s kovovým zaskřípěním otočil hlavu. Upřel na ně mléčné a melancholické oči, a třebaže bylo absurdní si představovat, že v setrvačnících za sklem působí nějaká samoorganizovaná virová mysl, Rubce na okamžik přepadl pocit, že s pádem Komuny se Nový Krobuzon stal natolik příšerným místem, že z něj utíkají i stroje. Konstrukt pokračoval v cestě a Rubec vlekl Judu pryč.

Ještě před sebou měli několik mil. Něco uslyšeli. Rubce napadlo, že milicionáři už museli být několik hodin u strnulé Železné rady. Zvuk se ozval blíže. Rubec pevně zavřel oči. Čas končil, jak věděl, že se i stane.

Na malé mýtině poseté kamením se setkali s Rahulem, jemuž na zvířecím hřbetě seděla Ann-Hari. Měla vyceněné zuby. Držela opakovači pistoli.

„Judo," řekla. Slezla z Rahula. „Judo."

Rubec se poplácával po těle, dokud nenašel svou zbraň, a rozechvěle se ji pokusil zvednout. Rahul k němu přiběhl hbitými ještěrčími přískoky a sevřel ho ve zvířecích pažích. Sehnul se v boku a zbraň Rubcovi odňal. Se strohou vlídností ho poplácal po tváři. Pohnul se a vlekl Rubce pryč, jako by byl jeho rodič. Rubec protestoval, ale tak slabě, že nemusel vůbec nic říkat. Byl si skoro jistý, že pistole by ani nevystřelila. Že by byla zanesená nebo nenabitá.

Juda se zapotácel a zadíval se na Ann-Hari. Usmál se na ni se svým prorockým klidem. Ann-Hari se zachvěla. Rubec se pokusil něco říct, učinit tomu přítrž, ale nikdo mu nevěnoval pozornost.

„Proč?" ptala se Ann-Hari a přistoupila blíž. Stanula těsně před Judou. V očích měla slzy.

„Byli by mrtví," odpověděl Juda.

„To nemůžeš vědět. To nemůžeš *vědět.*"

„Ale ano. Viděla jsi to. Viděla jsi to. Víš, co by se stalo."

„To nemůžeš *vědět*, Judo, *probohy…*"

Rubec nikdy neviděl Ann-Hari tak vzteklou, tak bez sebe. Chtěl něco říci, ale nemohl, protože to nebyla jeho chvíle.

Juda se díval na Ann-Hari, aniž dával najevo strach, díval se na ni v dokonalém soustředění, která drásala Rubcovo nitro. *Neskonči takto.* Rahulovy ruce kolem něho byly ochrannou bariérou.

„Ann-Hari," řekl Juda vlídným hlasem, ačkoli musel vědět své. „Ty bys je nechala *umřít?* Ty bys umřela? Snažil jsem se vás odradit, pokusili jsme se…" *Věděls, že se nenechají,* pomyslel si Rubec. „Teď jsou v bezpečí. Teď už jsou v bezpečí. Železná rada přetrvává."

„Ty jsi nás *zakonzervoval*, ty hajzle…"

„Všichni byste umřeli…"

„Ukonči to."

„Nevím jak. Navíc bych to stejně neudělal – to dobře víš."

„*Ukonči* to."

„Ne. Všichni byste umřeli."

„Na to nemáš právo, do prdele…"

„Umřeli byste."

„*Možná.*" Slovo přímo vyprskla. Následovalo dlouhé ticho. „Možná bychom umřeli. Ale to nemůžeš vědět. Nemůžeš vědět, jestli za milicionáři nestáli příslušníci Komuny, kteří je byli připravení napadnout a které jsi teď svým zákrokem odehnal. Nemůžeš vědět,

jestli tam nebyli, nemůžeš vědět, koho bychom inspirovali svým příjezdem, i kdybychom přijeli pozdě nebo nepřijeli *vůbec.* Chápeš to? I kdybychom přijeli pozdě nebo nepřijeli vůbec, mohli tam být. Chápeš, Judo? Chápeš? I kdybychom umřeli nebo ne.“

„Já jsem… vždyť je to *Rada.* Musel jsem se postarat, aby byla, abyste byli, v bezpečí…“

„Jenže není tvoje, abys o ní mohl rozhodovat, Judo. Není tvoje.“

Zlehka nadzvedl ruce na bocích, stál přímo před ní, shlížel na ni. Spojení, jejich siločára, mezi nimi nadále přetrvávalo. Zdálo se, jako by z okolí načerpávali energii. Juda se na Ann-Hari trpělivě díval; byl připravený.

„Nebyla tvoje, Judo Lowe. Tys to nikdy nepochopil. Nikdy jsi to nevěděl.“ Pozvedla pistoli a Rubec zaúpěl a trhl sebou v Rahulově sevření. Ann-Hari přiložila zbraň Judovi k hrudi. Neucukl. „Ten tvor v tobě… Tys Železnou radu nevytvořil, Judo Lowe. Nikdy ti nepatřila.“ Ustoupila a zvedala pistoli, dokud nehleděl do jejího ústí. „A možná umřeš, aniž to pochopíš, Judo. Judo Lowe. Železná rada ti nikdy nepatřila. Nemůžeš si vybírat. Nerozhoduješ, kdy nastal správný okamžik, kdy se to hodí do tvého příběhu. *Teď jsme tu byli my.* My jsme to věděli. My jsme rozhodovali. A teď nevíš, a nevíme to ani my, nikdy se nedozvíme, co by se stalo. Všem těm lidem jsi ukradl jejich osud.“

„Udělal jsem to,“ zašeptal Juda, „kvůli vám, kvůli Železné radě. Abych ji zachránil.“

„To já vím,“ Ann-Hari na to. Mluvila tiše, ale pořád se jí chvěl hlas. „Ale my jsme ti nikdy nepatřili, Judo. Byli jsme skuteční a přijeli jsme ve chvíli, kterou jsme si sami určili, a sami jsme došli k rozhodnutí, to ale *nepatřilo tobě.* Ať už jsme měli pravdu nebo ne, byly to *naše* dějiny. Ty jsi nikdy nebyl naším věštcem, Judo. Nikdy jsi nebyl naším spasitelem.

Nebudeš to chtít slyšet, ani nemůžeš, ale teď tu nejsme proto, že jsi něčemu obětován. Tak to nemuselo být. Je to proto, že jsi na to neměl žádné právo.“

Rubec v jejím hlase zaslechl definitivnost a uviděl, jak Ann-Hari pohybuje rukou. *Teď,* pomyslel si. *Teď, Judo, zastav ji.*

V kratičkém zlomku okamžiku, kdy tiskla prstem spoušť, si pomyslel: *Teď.*

Vytvoř golema z hlíny. Juda se mohl soustředit a vytvořit z tvrdé země před sebou šedého golema, který by se zvedl, povstal z materiálu svého okolí, ověšený vegetací a kusy dřevin, kdy by se pohnulo samo návrší, mohl by zakročit. Mohl by stanout mezi Judou a Ann-Hari a

zbrzdit její kulku, zastavit ji svou neprostupnou hmotou, pak by napřáhl ruku, odmrštil pistoli a přitáhl si ji k tělu, aby se nemohla vzpírat a nepředstavovala pro Judu nebezpečí. Potom by golema přiměl, aby s ní odešel nebo ji nehybně držel, zatímco by společně s Rubcem pokračoval v cestě kolem vytrhaných kořenů, kolem drolících se skalisek do Nového Krobuzonu.

Golema ze vzduchu. Mohl by přivolat jeden prudký poryv odživého větru, který by Ann-Hari zavřel oči a vychýlil jí mušku. Vytvořit poslušnou postavu ze vzduchu, která by se před tuto Železnou radní postavila a vmetla jí šaty do tváře, která by prudce a rychle vnikla do hlavní její pistole a zničila všechny střely. A zatímco by vzduch rozvířený tancem tohoto nového tvora zvedal oblaka prachu a strhával poslední suché listí z okolních keřů, Juda s Rubcem by mohli odejít.

Udělej golema z její zbraně. Přímo její pistoli by mohl proměnit v malého a hbitého golema a přinutit ho zavřít ústa, přinutit ho spolknout kulku dřív, než ji stačí vyplivnout, a pak by jím mohl zakroutit Ann-Hari v ruce, mohl by ho ohnout, kam by mu to umožnil jeho tvar, a namířit ho Ann-Hari do tváře, jako výhrůžku, čímž by získal čas, kdy by byla Ann-Hari ochromená překvapením a hrozbou své vlastní zbraně, čímž by získal čas, aby se mohl spolu s Rubcem vzdálit, za návrší, po stezce.

Udělej golema z kulky. A mohl by ji nechat spadnout na zem. *Udělej golema z jejích šatů.* Mohla by o ně zakopnout. *Udělej golema z těch roztroušených uschlých stromků. Udělej golema z mračen. Ze stínů, z jejího vlastního stínu. Udělej dalšího golema ze zvuků. Udělej golema ze zvuků a času, aby v něm strnula.* Byla velká zima. *Rychle zase zazpívej ty své rytmické popěvky, abys vytvořil golema z nehybného času, zastavil ji a my mohli odejít.*

Ale Juda neudělal nic a Ann-Hari zmáčkla spoušť.

Kapitola třicátá pátá

Do města se Rubec opět dostal v blízkosti Dehtu. V noci. Novokrobuzonské úřady pomalu a pod novými zákony obnovovaly říční dopravu. Kočovníci v člunech čekali, až se budou opět moci plavit. Rubec se do Nového Krobuzonu vrátil převlečen do umouněných montérek, jako kormidelník mohutného, těžkého člunu.

Kolem něho před větrem nad řekou ustupovaly domy, desítky, pak stovky, slyšel jejich zvuky a rozpomněl se na ně, na jejich sesedající se zdivo, a poznal, že se vrací domů. Kapitán, kterého podplatil, aby ho přijal za člena posádky, se nemohl dočkat, až odejde. Za ustavičného chrchlání motoru projeli kolem špinavých domů v Havraní bráně, kolem cheprijského ghetta v Přípotokách, příbytků zamaskovaných pod hlenovitými přístavbami, a pod starými cihlovými novokrobuzonskými mosty, přičemž člun za sebou na vodě zanechával duhovou stopu výměšků.

Nad městem létaly vzducholodě. Vykračovaly si na nohou z kuželů reflektorů. Člun znehybnila prudká zář, potom dvakrát mrkla, a zmizela.

Procházel skladišti ve Smogrově, mezi vybělenými cihlami, špinavým betonem. Míjel kreozot, asfalt a zplesnivělé plakáty, skládky stavebního materiálu, drceného skla a kamení, vstoupil do ulic, které mívala pod kontrolou Komuna. Míjel místa, kde se konávala shromáždění místních obyvatel, kde se halasně o všem hlasovalo. Nyní se vrátila do původního stavu, zarostla trnitým mlázím a kerblíkem rašícím v betonu, houštinami, kde se rojil hmyz. Na zdech byly vidět spirály. A ty teď smýval déšť.

Uběhlo několik dní a Rubec už znal nová pravidla, věděl, jak se vyhýbat milici, která hlídkovala v ulicích a omezovala pohyb v Přípotokách, Stíništi a především ve Vlkodavech. Říkalo se, že lze stále narazit na ohniska povstalecké proradnosti, a milicionáři při svém pátrání neznali slitování.

Rubec nic neříkal, když vídal oddíly vycházet z poničených budov společně s muži a ženami, kteří je křikem přesvědčovali o své nevinnosti nebo občas o své odbojnosti. Díval se pořád do země. Ve své otupělosti procházel kontrolními stanovišti a beze strachu ukazoval padělané dokumenty, protože mu bylo jedno, jestli je po něm bude někdo chtít, a když nechtěl, pokračoval v cestě bez jakéhokoli pocitu zadostiučinění.

Zámožné čtvrti měly svůj půvab. BilSantumské náměstí, Nádraží Perdido. Vypadalo to tu, jako by žádná válka ani nebyla. Ze spirál byly šmouhy. Nádraží Perdido se nad městem vypínalo jako bůh. Rubec se zadíval k jeho střechám, do míst, kde se ocitl.

Během posledních dní Komuny došlo k zoufalé imitaci útoku na visuté dráze. Ze Sanytru vyjel vlak obtěžkaný trhavinami a zrychloval k Nádraží Perdido s úmyslem celou budovu zničit. Byl to plán předurčený k nezdaru. Členové Komuny, kteří v něm na tuto sebevražednou misi vyjeli, osmělení alkoholem a jistotou smrti, prorazili zátaras na Mazance a hnali se dál ke Slinnému bazaru, ale milice blížící se vlak vyhodila do povětří; přitom udělala obrovskou díru v řetězci oblouků táhnoucích se napříč celým Novým Krobuzonem. Polední strana byla přerušena a nyní se zvolna obnovovala.

Plakáty na stáncích, noviny, prohlášení na voskových štočcích volně dostupných ve voxiteračních budkách líčily vládní úspěchy: Teš odvádějící válečnou daň, jeho omluvy za válku, obnova společnosti. Těžká, leč nadějná doba, opakovalo se. Hovořilo se o nových projektech, výpravách napříč kontinentem. O příslibu nové ekonomiky, o expanzi. Rubec se toulal. Přípotoky byly v troskách. Cheprijská těla, která zde zůstala po brkoslavském masakru, byla odstraněna, ale na některých zdech byly pořád patrné šmouhy. Na mnoha místech byla roztlučena a spálena hlenovitá hmota vylučovaná larvami domácníků, pod níž se objevilo holé cihlové zdivo.

Rubec se toulal a sledoval proces obnovy. V celém středu Nového Krobuzonu zely díry po explozích, zvedaly se v něm spleti betonu, zdiva a polámaného mramoru, táhly se jím nové zubaté průchody spojující úzké uličky, vydlážděné sutí. V Kasárnici byl vrchol miliční věže obalen lešením jako pěnou pěnodějek. Svěšená useknutá dráha

zmizela. Měla být znovu natažena, až se miliční věž bude opět vypínat k nebi.

Na Kočičím kopci, ve čtvrti rozkládající se dosti blízko bývalému území Komuny, ale už mimo militarizovanou zónu a tedy mimo dosah stanného práva či zákazu vycházení, si Rubec našel ubytování. Uvedl své nové jméno. Platil výdělkem, na nějž si přišel při práci vykonávané v oblastech, které v dřívějším životě nikdy nenavštěvoval.

Nový Krobuzon byl zpustošený. Sochy rozbité, čtvrti ušpiněné a zpuchýřovatělé ohněm, celé ulice pouhé fasády, domy vykuchané. Domy, kostely, továrny, slévárny prázdné a křehké jako staré lebky. V řece plavaly trosky.

Věděl, jak se opět stát součástí šeptajících sítí, ať už byly jakkoli narušené. Věděl to i teď, kdy nikdo s nikým nemluvil s důvěrou, kdy se občané snažili nedívat při chůzi nikomu do očí. I teď, kdy hrozilo, že rychle zaťatá pěst může být interpretována jako gesto posunkového slangu, kdy mohla být přivolána milice nebo mohlo dojít k rychlému vražednému zákroku domobrany, aby oblast zůstala ušetřena uprchlých povstalců nebo zabijáckých komand, která by na sebe nabalovali. Rubec byl opatrný a trpělivý. Dva týdny po svém návratu našel Madeleinu.

„Teď už je to lepší," řekla. „Ale v prvních týdnech, probohy."

„Těla u zdí, prý všichni 'odporovali', když je odváděli. Odporovali tím, že zakopli, požádali o chvilku odpočinku nebo si odplivli, odporovali, když nešli tak rychle, jak jim bylo řečeno.

Nahoře u Klínových dolů, v předhoří," pokračovala, „je Sutorský tábor. Tam drží lidi z Komuny. Po tisících. Nikdo neví, kolik jich je. Mají tam i přístavbu: prý vejdeš dovnitř a už nevyjdeš ven. Když ti přestanou dávat otázky.

Někteří jsme utekli."

Vyjmenovala ty, které znala, a co se jim stalo. Rubec některá jména poznal. Nedokázal určit, jestli mu Madeleina důvěřuje nebo jí už je všechno jedno.

„Musíme říct, co se tu stalo," dodala. „To musíme udělat. Ale když řekneme pravdu, ti, co tady nebyli, si budou myslet, že lžeme. Že přeháníme. Takže… vylíčíme to méně drasticky, než jaké to bylo, aby nám uvěřili? Dává to smysl?" Byla velmi unavená. Přiměl ji, aby mu vypověděla všechno, co se stalo, všechno o pádu Komuny.

Když zjistil, jak dávno k němu došlo, mohl si docela snadno říci: *Nebyl tu nikdo, kdo by bojoval za Radu*, ale neřekl si to. Neřekl si to, protože nikdo nemohl vědět, co by se stalo, neboť situaci nebylo umožněno vzniknout. Nikdo nemohl vědět, co způsobil Judův zákrok.

V Novém Krobuzonu kolovalo o Železné radě deset tisíc zvěstí.

Rubec chodil často do parku pomalých soch v Lordově, aby o samotě sedával mezi uměleckými díly zasvěcenými bůžkovi trpělivosti. Park byl v troskách. Umělé trávníky a hájky přerušovaly obrovité sedimentární kameny, všechny do jednoho protkané vrstvami a prasklinami, všechny pečlivě připravené: s přesně vyvrtanými otvory, do nichž byly nakapány žíraviny za účelem sotva patrného a velice pozvolného rozpouštění kamenného materiálu v přesných plochách tak, aby se z balvanů po letech zvětrávání oddrolily kusy hornin, odpadly v dešti a kameny tak konečně nabyly svých dávno plánovaných tvarů. Pomalí sochaři nikdy neprozrazovali, co přichystali; jejich umění se odhalovalo až dlouho po jejich smrti.

Usedlost tohoto parku se mu vždy protivila, ale nyní, když byl v ruinách, v něm nalézal útěchu. Před několika týdny, než padly Vlkodavy, zeď přelezlo několik výtržníků z Komuny nebo z řad jejích sympatizantů a s dláty se vrhlo na několik větších kamenů. S radostným neumětelstvím a neúctou z nich rychle vytesali hrubé a vulgární postavy, živé a ošklivé, a do těl jim vyryli sprostá a provokativní hesla. Zničili pečlivá, nudná a kyselinou prostoupená díla umělců a erozní skulptury nahradili pornografickými neotesanci. Rubec se vsedě opíral o novou kamennou postavu a hladil abnormálně velkého kohouta, vytesaného z čehosi, co se mělo stát labutí, loďkou, květinou či vůbec čímkoli jiným.

Z doby strávené ve skalách si toho mnoho nepamatoval. Rahulovo sevření. Jak ho držel, zatímco – zmítal se? Plakal? Tušil, že ano, že plakal a zmítal se. Rahul ho držel, dokud se nezhroutil vyčerpáním.

Vzpomínal si, jak odcházela, jak se vzdalovala Ann-Hari, aniž se na něho podívala. Vzpomínal si, jak se posadila na Rahula a nasměrovala ho zpátky mezi skály. „Zpátky," řekla tehdy. „K Radě," aniž věděl, co tím myslela. Dokonce ji tehdy ani neslyšel. To až později, když přestal truchlit.

Byla pořád tam někde venku? Hledala a našla smrt? Viděl, jak zmizeli, Ann-Hari a přetvor Rahul, ke skaliskům, kde čekala Železná rada. Tehdy je viděl naposledy.

Když toho byl schopen, pokoušel se pohnout Judou. Chtěl ho pohřbít. Snažil se Judovi nedívat do rozbitého obličeje. Nakonec ho odtáhl ze stezky vyšlapané lesní zvěří. Aniž na něho pohlédl, aniž se ho dotkl, zatlačil Judovi oči. Držel jeho chladnoucí ruku a nedokázal se přinutit, aby se svými ústy dotkl jeho kožnatých rtů, i když po tom velmi toužil, takže místo toho políbil své prsty a dlouze je přidržel na

Judových bezdechých ústech. Jako by se měl Juda pohnout, kdyby čekal dostatečně dlouho.

Navršil na něho hromadu kamení. Myslet dokázal jen v trhaných okamžicích.

Rada se nehýbala. Rubec se na ni ještě nešel podívat, ačkoli věděl, že k tomu dojde, ale všichni v Novém Krobuzonu věděli, v jakém je stavu. Judova smrt ji nepropustila z jejího synchronického vězení. Noviny přicházely s divokými teoriemi o tom, k čemu vlastně došlo. Nejběžnější domněnka se týkala zbytkové torze, s níž přišla do kontaktu při průjezdu kakotopickou zónou. Rubec nepochyboval, že ve vládě sedí lidé, kteří znají pravdu.

Až bude moci, půjde se podívat. Pomyslel na Ann-Hari, jak kráčí po kamení, jede na Rahulovi.

Rubec vypráví Madeleině o Judovi Lowovi. Žena mu naslouchá s němým soucitem, za nějž je jí nesmírně vděčný. Jednoho večera ho s sebou bere do jatek do Obory. Pohybují se obezřele, po nepřímé trase. Když se přiblíží, uslyší kočičí vřeštění. Zvířata, poté co přestala být potravou, se opět vrací do města. Jakmile se ocitnou v potemnělých jatkách, Rubec za Madeleinou překračuje kanály se sraženou krví, a za dutých, jakoby kostelních ozvěn, za cinkání prázdných háků na maso, v kouři linoucím se z doutnajících kotlů kostních drtičů mu žena ukáže skrytá dvířka a za nimi malou tiskárnu.

Té noci společně pracují, otáčejí klikami, dávají pozor, aby se jim nesrazila barva. Ve tmě vytisknou mnoho stovek exemplářů.

RADIKÁLNÍ RENEGÁT
MĚSINEC 1806

„V Novém Krobuzonu panuje řád!“ Vy pitomí patolízalové. Váš řád stojí na hliněných nohou. Zítra se Železná rada dá opět do pohybu a k vaší hrůze svou ječící píšťalou prohlásí: *Říkáme: Byli jsme, jsme, budeme.*

Teď přicházíme ve velkém počtu po pěšinách mezi napjatými dráty a ostrými dráty, kterými je poseta tato otevřená oblast, toto ploché území za městem, proťaté šrámem železnice. Přicházíme pod měsícem šedé barvy nebo bez něj, shromážděni v surové šedi neosvětlené noci.

Tam. Tam přijdeme k Železné radě. Tam přijdeme k věčnému vlaku, nyní vskutku věčnému, snad věčně strnulému navždy strnulému na kolech, na kolech, která se vbrzku dotočí. Čeká. U jeho železných náprav čekají kinetofágové, čekají svou věčnou vteřinu.

Přes hlídky střežící hranici. Proklouzáváme v místech, kde pod dráty ubíhají koryta, kde nejsou, opatrně se prosekáváme nebo šplháme, s pomocí cárů hadrů. Výspou dějin k onomu okamžiku proměněnému v místo, oné historii, okamžiku, zlomku v přítomnosti, pod kůží přítomnosti.

I navzdory trestům neustáváme. Staré ženy, mladé, muži, lidé kaktusíci cheprijky hočiové voďanojové a přetvoři, dokonce i přetvoři. Tady v okolí vlaku přetvoři, kteří zvládnou nebezpečnou pout, něco získají, jsou na těchto yardech v okolí tohoto okamžiku rovnoprávní. A desítky dětí. Hrubí malí uličníci, sirotci žijící jako zvířata na novokrobuzonských ulicích, samoorganizovaní v partách, které přicházejí na toto podivné hřiště. Mezi odpadem a zrezivělými, špinavými vlaky, nakupením průmyslu na seřadištích TZT, jenž s počátkem nových projektů znovu nabírá sílu, pustinou rozrytou brouky, mílemi zšedlé nicoty a kamením připomínajícím přízraky kamení, děti ulice přicházejí k Železné radě.

Můžete se vydat po okruhu. Lze se tu vydat po trasách.

Vylezte na svahy suti a shlédněte na nenadále ztuhlý kouř valící se z komínů. Postavte se na výběžek trati mezi koleje a pohlédněte do

tváře vlaku. Proti směru hodinových ručiček pomalu obejděte celou Radu, procházka na několik minut. Nikdo se jí nedokáže dotknout. Každý se snaží. Čas kolem ní klouže. Přichází. Všichni ji vidí. Železná rada nestojí, řítí se, *je* imanentní *a my ji vidíme jen v tomto okamžiku. Obejděte si ji.*

Vzpínající a rozšiřující se komín lokomotivy, černý závan, jenž neztrácí tvar, prudce strhávaný větrem uvězněným v daném okamžiku. Blížíme se na vzdálenost několika chlupů od výčnělků zvířecích rohů a čepelí čekajících bojovníků, stojíme v bezprostřední blízkosti, civíme na připravující se Radní s výkřiky ztuhlými na rtech.

Tam, to je Tlustá lýtka. Ten mohutný, věkem zešedlý kaktusík, ten u okna lokomotivy. Před dávnou dobou pomáhal vytvořit Železnou radu. Teď je tu, aby ji dovezl domů.

Vede tu trasa od jednoho Radního ke druhému, kteří už mají i svá jména. Tady je Plivač, jemuž při vzrušeném výkřiku zůstala viset před ústy sprška slin; tady zase Skokanka, která přeskakovala ze střechy jednoho vagónu na druhou a teď visí nad mezerou uprostřed oblouku; tady je Střelec, z jehož pušky vyletěla kulka a trčí šest palců od hlavně. Lidé se tu obvykle zastavují a mezi nehybnou kulkou a zbraní zamáchají rukou.

Někteří z nás tyto Radní kdysi znali. Jedna žena častokrát přichází hovořit se stejným mužem, svým otcem, který se za ní vrátil, a znehybněl v dějinách. Není jediná, jež sem chodí navštěvovat příbuzné.

Břečťanem porostlá věž zanesená rzí prachem a kouřem dobytčí vagóny proměněné v noclehárnu a blázinec, laboratorní vozy jídelny zbrojnice a kostel, a pak otevřené plošinové vozy plné hlíny, zahrádky a hřbitov se svým kenotafem, vagón otesaný z naplaveného dřeva a jiný z odulého plazmatického měchýře s třemi jádry, kde torze deformovala trojici pasažérů, poslední lokomotiva s vyceněnými kovovými zuby, kde okamžik skončil. Tyto strnulé Radní vozy čekají, až nás zachrání.

Hrajeme si kolem nich; přicházíme k nim. Někteří se přicházejí modlit. Země kolem Železné rady je posetá psanými prosbami.

Milice, její vědci a její thaumaturgové se k ní snaží proniknout násilím, ale časový golem je a zůstává jejich hrubými útoky nezasažen. Opět a opět a opět se vracíme.

Možná uplynou roky a my budeme vyprávět příběh o Železné radě, o tom, jak byla vytvořena, jak se vytvořila a odjela a jak se vrátila a vrací se, pořád se vrací. Ženy a muži táhli trať pustinou a napříč světem, tam a zpátky, vlekli dějiny. Jsou nehybní, křik jim křiví ústa a

my je vítáme. Vyjíždějí z kamenných brázd ke stínům budov. Pořád přijíždějí.

Pro české čtenáře mám hned dva vzkazy. Za prvé, své romány se pokouším psát s úctou a respektem ke Kafkově literární tradici a jsem velmi poctěn tím, že jsou má díla publikována v jeho zemi. Za druhé, jedna z postav mého posledního románu *Iron Council*, jenž se odehrává ve stejném světě jako Jizva, je přímo inspirována světoznámým občanem Vaší země. Netřeba snad dodávat nic jiného, snad jen, že bez Prahy by román *Iron Council* nebyl nikdy napsán! Jednou z přímých inspirací Bas-Lagu je tedy právě Česká republika.

China Miéville
červen 2004

Miéville, China (Tom)

Britský autor fantastiky, narodil se 6. 9. 1972 v Norwichi, krátce poté se jeho rodina odstěhovala do Londýna. V letech 1991 až 1994 studoval antropologii na univerzitě v Cambridge, nějaký čas strávil na pracovním pobytu v Egyptě a v Zimbabwe, vzdělání si dále doplnil studiem mezinárodních vztahů v Londýně a mezitím strávil jeden rok na univerzitě v americkém Harvardu.

Pověst slibného nováčka fantastického žánru mu vynesl nadějný románový debut K**ing Rat** (1998, č. Král Krysa/přip. Laser 2006). Kritika nešetřila chválou pro tento ponurý fantastický příběh, kde je neprávem uvězněný hrdina osvobozen tajemným Králem Krysou, aby poté ve stopách série podivných vražd naplnil svůj osud v ulicích nočního Londýna.

Vstup do řad předních autorů žánru překvapivě potvrdil hned následujícím románem **Perdi**d**o Stree**t **Stat**i**on** (2000-Arthur C. Clarke Award a August Derleth Award, nom. Hugo, Nebula a World Fantasy Award, č. Nádraží Perdido/Laser 2003), brilantní knihou přijatou vzápětí mezi všeobecně uznávanou klasiku. Obliba ve velkoměstském prostředí vedla autora k vytvoření multirasové společnosti metropole Nový Krobuzon, kde se geniální vědec Isaac Dan der Grimnebulin živí vyřizováním mnohdy nepříliš korektních zakázek bohatých klientů. Celkem poklidnou atmosféru jeho dosavadního života však naruší příchod záhadného cizince toužícího obnovit ztracenou schopnost létat. Město následně zaplaví teror uprchlých nočních můr, po jejichž hodech jsou ulice posety nemyslícími troskami obyvatel. Originální, živá a dosud nevídaná směs žánrů se svým významem dá směle přirovnat například ke

Gormenghastu od Mervyna Peaka či k autorově vzoru, sérii *Viriconium* od M. Johna Harrisona.

A byl to právě M. John Harrison, kdo v předmluvě k jedné z pozdějších autorových prací snad vůbec poprvé použil výraz *New Weird*, ačkoli ten je patrně Miévillovým vynálezem. *New Weird* je možná jen další reklamní nálepkou, ale dnes se pod tímto výrazem shromáždila celá řada pozoruhodných titulů od talentovaných autorů jako jsou Jeff VanderMeer, Ian R. MacLeod, K. J. Bishopová či Steph Swainstonová. Sám Miéville neskrýval uznání nad plánem nakladatelství Laser spojit všechny tyto autory do jedné tématické edice.

New Weird má být pokusem o reformu fantasy žánru, o její jednolité spojení se science fiction a hororem. **Nádraží Perdido** bylo dobrým začátkem, vždyť naše domácí Akademie science fiction, fantasy a hororu ocenila toto dílo hned ve třech kategoriích – jako nejlepší zahraniční knihu, nejlepší science fiction i nejlepší fantasy. Není to jediné ocenění, které se románu mimo anglofonní oblast dostalo, jako důkaz jmenujme německou Cenu Kurda LaBwitze, španělskou Ignotus Award či francouzskou Grand Prix de l'Imaginaire.

Široká paleta fantastických motivů, rozmanitá směsice ras, thaumaturgie a rozvinuté technologie se staly jednou z hlavních předností i ve volném pokračování **The Scar** (2002-Locus August Derleth Award, nom. Hugo a World Fantasy Award, č. Jizva/Laser 2004), kde se nedobrovolný exil Bellis Chladnovíny nečekaně zkomplikuje po útoku pirátů a následné cestě k Armadě, nevídanému sídlu, které se skládá z nevábné směsice trosek i víceméně funkčních plavidel. Právě tato různorodost ve složení Armady poskytla autorovi příležitost opět zcela využít fascinující schopnosti poutavého popisu prostředí, nemluvě o neméně zajímavých tajných plánech vládců Armady jak aplikovat rozsáhlé znalosti shromážděné mnohaletým pirátským drancováním. Zbývá jmenovat ještě samostatně vydanou novelu **The Tain** (2002-Locus, č. Amalgam-Ikarie 7-8/2004), posta-pokalyptický příběh ze zpustošeného, téměř opuštěného Londýna, jenž je zde využit jako kulisa k boji s nebezpečnými monstry ohrožujícími lidstvo.

Kratší práce píše velmi sporadicky, ačkoli v poslední době je publikuje přece jen častěji, jmenujme například povídky *An End to Hunger* (New English Library Book of Internet Stories, ed. Maxim Jakubowski 2000, č. Konec hladovění-Pevnost 10/2004), De-*tails* (The Children of Cthulhu, ed. John Pelan & Benjamin Adams 2002), *Familiar* (Conjunctions 39: The New Wave Fabulists 2002, č.

Familiár-Trochu divné kusy/Laser 2005) a *Tis the Season* (Socialist Review 2004). Všechny tyto práce se patrně objeví v připravovaném souboru **Looking for Jake and Other Stories** (2005, č. Pátrání po Jakeovi a jiné příběhy/přip. Laser 2006).

Zdá se, že i do budoucna hodlá dodržovat dvouletou lhůtu nutnou k publikování dalšího románu – **Iron Council** (2004-Arthur C. Clarke Award, nom. Hugo, č. Železná rada/Laser 2005) vyšel ve světě téměř souběžně s naší **Jizvou**. Miéville se v něm vrací zpět do ulic Nového Krobuzonu v čase, kdy se město potácí na pokraji chaosu sebezničení, do něhož ho uvrhl válečný konflikt s Tešem spojený s nepřirozeným nárůstem občanských nepokojů. Naději na znovuzavedení pořádku představuje zoufalá výprava za nesmrtelnou legendou skrze zvláštní a neobvyklé kontinenty Bas-Lagu. Podle autora jde o směs milostného příběhu, westernu a politického thrilleru okořeněný přítomností monster. China Miéville vstoupil nejen do naší fantastiky jako zářící kometa, ale jeho literární dráha získala stabilní oběžnou dráhu, nezbývá než se s nedočkavostí těšit na jeho další, doufejme neméně zdařilé kreace. Není však tajemstvím, že jeho nový román se nebude odehrávat na Bas-Lagu, ale bude se jednat o zcela samostatné dílo. Na druhou stranu se autor rozhodně nevzdává svého oblíbeného prostředí a na Bas-Lag se jistě ještě několikrát vrátí.

Martin Šust

China Miéville

ŽELEZNÁ RADA

Obálka Edward Míller
Překlad Milan Žáček
Odpovědný redaktor Tomáš Jirkovský
Jazykový redaktor Helena Šebestová
Sazba provedena v LATEXu
Vytiskla Tiskárna Havlíčkův Brod a.s.
Vydalo Nakladatelství Laser-books s.r.o.
Úslavská 2, Plzeň 326 00
tel+fax: 377 246 407
www.laser-books.cz
v edici Laser jako 298. publikaci
Edice Fantasy svazek 79.
Plzeň 2005, vydání 1.

Prodejní cena včetně DPH 275 Kč